PAUL FÉVAL

COCOȘATUL

EDITURA TINERETULUI

AVENTURA
COPERTA COLECŢIEI: DONE STAN

PÀUL FÉVAL

COCOŞATUL

EDIŢIE PRESCURTATĂ
PENTRU TINERET

ÎN ROMÂNEŞTE DE
I. IGIROŞIANU
Voi. 1
EDITURA
TINERETULUI
PAUL FÉVAII LE BOSSU
EDITION abrégée pour la jeunesse
Librairie Hachette 1950
Paris

MICUL PARIZIAN

Capitolul I
VALEA
LOURON

Cândva, în acest loc se afla un oraş, cetatea Lorre, cu temple păgâne, amfiteatre şi un capitoliu. Acum se întinde acolo o vale singuratică, în care plugul domol al ţăranului gascon se teme parcă să nu-şi ştirbească fierul de marmura coloanelor îngropate sub ţărână. Munţii se ridică la o palmă de loc. Lanţul înalt al Pirineilor despică, drept în faţă, zările înzăpezite şi dezvăluie privirii albastrul cer al ţării spaniole prin adânca tăietură folosită drept trecătoare de către contrabandiştii din Venasque.

Aşezată între văile Aure şi Barousse, valea Louron îşi desfăşoară ostroavele-i de verdeaţă şi de flori, izvoarele

neaşteptat de spumoase şi stâncile ca nişte înfricoşătoare arătări de-a lungul râului. E sumbrul, noptaticul Clarabide, ale cărui întunecate ape de cristal alunecă printre maluri prăpăstioase, cu păduri ciudate şi un străvechi castel îngâmfat, fălos şi de necrezut, ca o baladă despre isprăvile cavalerilor medievali.

Oamenii de prin partea locului au dat despicăturii acesteia ca de basm numele de Hachaz, ceea ce în graiul lor dialectal înseamnă despicătură de topor. Există bineînţeles şi o legendă, dar vă cruţăm de povestirea ei. Aci se înălţa altă dată capitoliul cetăţii Lorre de la care se trage, cu siguranţă, numele văii.

Şi tot aci se mai văd astăzi şi ruinele castelului Caylus-Tarrides.

Se povesteşte din bătrâni că un Caylus-Tarrides (astfel se numea această viţă, însemnată mai ales prin fabuloasele ei bogăţii) a ridicat un meterez în jurul cătunului Tarridos, pentru a-şi apăra vasalii hughenoţi, după trecerea regelui Henric al IV-lea la catolicism. Acest Caylus-Tarrides se numea Gaston şi purta titlul de baron.

Dacă te duci să vizitezi ruinele castelului, ţi se arată şi copacul baronului.

— Este un stejar. Rădăcinile lui sunt împlântate în pământ chiar pe marginea braţului de apă care apăra castelul spre apus. Într-o noapte, a fost lovit de trăsnet. Stejarul apucase să crească şi să ajungă un copac falnic. Doborât de trăsnet, s-a prăvălit peste braţul de apă. De atunci a rămas acolo, trăind mai departe numai datorită scoarţei care a rămas vie în locul rupturii. Dar ce pare mai curios este faptul că un lăstar s-a înălţat de pe trunchiul doborât, la vreo treizeci sau patruzeci de picioare de malul braţului de apă. Lăstarul a crescut şi a ajuns la rându-i un falnic stejar: un stejar suspendat, un stejar-minune.

Familia Caylus-Tarrides s-a stins pe la începutul veacului al XVIII-lea, odată cu moartea lui François de

Tarridos, marchiz de Caylus, unul din personajele povestirii noastre.

În 1699, domnul marchiz de Caylus avea şaizeci de ani. La începutul domniei lui Ludovic al XIV-lea se arătase la curte, dar fără prea mare succes. Dezamăgit, se retrăsese pe moşia lui cu Aurore de Caylus, singura sa fiică. Era poreclit de oamenii din partea locului Caylus-Zăvor. Şi iată de ce:

Cum împlinise patruzeci de ani, după ce mai fusese o dată căsătorit şi soţia nu-i dăruise niciun copil, domnul marchiz se îndrăgostise de fiica contelui Sotomayor, guvernator al Pampelunei. Inès de Sotomayor avea pe atunci şaptesprezece ani. O adevărată fiică a Madridului, cu ochi de jeratic şi cu o inimă şi mai focoasă decât ochii.

Despre marchiz se spunea că nu se pricepuse să-şi facă prea fericită prima soţie, pe care o ţinuse necontenit zăvorâtă în vechiul castel Caylus, unde îşi dăduse sfârşitul la douăzeci şi cinci de ani. Inès declară tatălui ei că nu va fi niciodată tovarăşa de viaţă a unui asemenea om. Dar ce mare lucru era, în acea Spanie a dramelor şi comediilor, să constrângi o fetişcană să se mărite! Alcazii[1], bătrânele guvernante, slugile viclene şi sfânta inchiziţie ce păzeau? Pentru asta fuseseră doar născocite!

Într-o seară, îndurerata Inès, ascunsă după jaluzea, trebui să asculte pentru cea din urmă oară serenada fiului mezin al coregidorului2, care cânta atât de frumos din chitară. A doua zi, domnul marchiz o ducea cu el în Franţa. O luase fără zestre, ba mai dăduse, pe deasupra, şi nu ştiu câte mii de pistoli domnului de Sotomayor.

Mai nobil decât regele şi mai mult coate-goale decât nobil, spaniolul nu putu rezista unor astfel de ispite. Când domnul marchiz aduse în castelul de la Caylus pe frumoasa

---

1 Alcade — denumire data în Spania unei categorii de judecători şi magistraţi.

* Coregidor — grad în magistratură în oraşele spaniole.

madrilenă înveşmântată în lungi văluri, o mare fierbere cuprinse pe toţi tinerii gentilomi din valea Louron. Din pricina războiului neîntrerupt cu Spania, hotarul era mereu înţesat cu trupe şi domnul marchiz trebui să se ţină bine.

Şi s-a ţinut. Cutezătorul care s-ar fi încumetat să încerce a cuceri pe frumoasa Inès trebuia să-şi facă, mai întâi, rost de tunuri de asediu. Nu era vorba numai de o inimă oarecare; inima aceasta se afla la adăpost în dosul crenelelor unei fortăreţe. Iată ce însemna să te ţii bine. După trei sau patru ani, sărmana Inès a trecut din nou pragul cumplitului castel. Dar ca să se ducă la cimitir. Se stinsese de singurătate şi de plictiseală. În urma ei lăsa o fiică.

De necaz, tinerii rămaşi cu buzele umflate au dat marchizului porecla de Zăvor. De la Tarbes la Pampelune, de la Argelès la Saint-Gaudens n-ai fi aflat bărbat, femeie sau copil care să-i spună domnului marchiz altfel decât Caylus-Zăvor.

După moartea celei de-a doua soţii, a încercat să se căsătorească din nou, fiindcă avea acea fire fericită a lui Barbă-Albastră care nu se descuraja niciodată; dar guvernatorul Pampelunei nu mai avea altă fată, iar reputaţia domnului marchiz era atât de binecunoscută, încât şi cele mai pornite dintre domnişoarele dornice de măritiş dădeau înapoi când aveau căutare la el. Marchizul a luat astfel obiceiul să petreacă în fiecare an o vreme la Paris, unde tinerii curteni împrumutau bani de la dânsul şi făceau haz pe socoteala lui. Tot timpul cât lipsea de la castel, Aurore rămânea în paza a două sau trei guvernante şi a unui bătrân duhovnic.

Aurore era la fel de frumoasă ca şi maică-sa. În vinele ei curgea sânge spaniol. După ce a împlinit şaisprezece ani, paşnicii locuitori ai cătunului Tarridos au început să audă, în puterea nopţilor fără lună, câinii de la castel

urlând îndelung.

Tocmai în acea vreme, Filip de Lorraine, duce de Nevers, unul din cei mai străluciţi seniori de la curtea regelui Franţei, a venit să petreacă un timp în castelul lui de la Buch, din ţinutul vecin, Jurançon. împlinea, abia douăzeci de ani, dar fiindcă se înfruptase prea de timpuriu şi cu lăcomie din plăcerile vieţiij se stingea de o tainică tânjire. Muntele îi făcu însă bine. După câteva săptămâni de aer curat şi de privelişti înverzite, fu văzut ducându-şi hăitaşii şi câinii de vânătoare până la valea Louron.

Prima oară când dulăii de la Caylus urlară noaptea, tânărul duce de Nevers, rupt de oboseală, ceruse găzduire unui tăietor de lemne din pădurea Ens.

Ducele zăbovi un an întreg în castelul său din Buch. Păstorii din Tarrides spuneau că era un senior mărinimos. Şi povesteau două întâmplări care avuseseră loc noaptea, în timpul şederii ducelui în ţinut. Prima oară, pâlpâiri de lumină fuseseră văzute pe la miezul nopţii prin vitraliile străvechii capele a castelului Caylus. *Câinii nu lătraseră*; dar o umbră, pe care locuitorii cătunului începuseră s-o cunoască fiindcă o zăriseră adesea, se strecurase în fostul braţ de apă din jurul castelului îndată după ce se lăsase întunericul. Castelele străvechi sunt, mai toate, pline de fantome! Altă dată, pe la ceasurile unsprezece din noapte, doamna Marta, cea mai puţin vârstnică din cele trei guvernante, ieşise din castel pe poarta cea mare, din faţă, şi alergase într-un suflet la coliba tăietorului de lemne, unde tânărul duce de Nevers fusese găzduit cândva. O lectică purtată de doi slujitori străbătuse puţin după aceea pădurea Ens. A doua zi, nici urmă de tăietor de lemne. Coliba lui rămăsese în plata Domnului. În aceeaşi zi, doamna Marta a părăsit şi ea castelul Caylusă

Toate acestea se petrecuseră cu patru ani în urmă. Nimeni nu mai auzise de atunci vorbindu-se nici de tăietorul de lemne, nici de doamna Marta. Filip de Nevers

nu se mai arătase la reşedinţa lui din Buch. În schimb, un alt Filip, tot atât de strălucit, tot atât de mare senior, cinstea cu prezenţa lui valea Louron: Filip Polixen de Mantua, prinţ de Gonzague, căruia domnul marchiz de Caylus voia să-i dea pe fiica lui Aurore în căsătorie. Gonzague era un clin de vreo treizeci de ani, cu trăsături de o gingăşie puţin cam femeiască, dar, oricum, de o frumuseţe rară. Peste putinţă să afli o înfăţişare mai plină de nobleţe ca a lui. Părul negru, mătăsos şi lucios, se învolbura în jurul frunţii mai albă ca fruntea unei femei şi împodobea de la sine capul cu pieptănătura aceea amplă şi un pic greoaie, pe care curtenii lui Ludovic al XIV-lea nu izbuteau să şi-o facă decât adăugând două sau trei rânduri de păr fals la cel dăruit din naştere. Ochii negri aveau privirea limpede şi mândră a italienilor. Trupul înalt era minunat de bine făcut; mersul şi gesturile sale aveau o măreţie teatrală. Ce să mai spunem despre viţa din care se trăgea? Numele Gonzague are acelaşi răsunet în istorie ca Boillon, Este sau Montmorency. Legăturile lui de prietenie erau pe potriva nobleţei sale. Doi dintre prietenii săi – doi adevăraţi fraţierau unul Lorraine şi celălalt Bourbon. Ducele de Chartres (nepot al lui Ludovic al XIV-lea şi care avea să fie mai apoi duce de Orléans şi regent al Franţei), ducele de Nevers şi prinţul Gonzague erau nedespărţiţi. La curte li se spunea: cei trei Filipi. Dragostea lor reciprocă amintea de vestitele prietenii din antichitate.

Filip de Gonzague era cel mai vârstnic. Viitorul regent mii avea decât douăzeci şi patru de ani, iar Nevers era cu un an mai tânăr.

Nu e greu de închipuit în ce măsură gândul de a avea un astfel de ginere măgulea vanitatea bătrânului Caylus. Se spunea că Gonzague ar fi avut bogăţii de basm în Italia; pe deasupra, mai era şi văr primar şi singurul moştenitor al ducelui de Nevers, pe care toţi îl socoteau pe moarte. Şi Filip. de Nevers, ultimul coborâtor al familiei, poseda unul

din cele mai frumoase domenii din Franţa.

De bună seamă, nimănui nu-i trecea prin cap că prinţul de Gonzague ar putea dori moartea prietenului său. Dar nici s-o împiedice nu-i stătea în putere. Şi moartea acestuia avea să-l facă de zece sau de douăzeci de ori milionar.

Tatăl şi ginerele aproape că se învoiseră. Cât despre Aurore, nimeni n-o întrebase ceva. Sistemul Zăvor.

Şi iată că sosi o frumoasă zi de toamnă a anului 1699, Ludovic al XIV-lea începea să îmbătrânească şi să se sature de războaie. Pacea de la Ryswick fusese de curând semnată; dar hărţuielile eu partizanii continuau la fruntarii şi, între altele, valea Louron era şi ea bântuită de un număr destul de mare de musafiri nepoftiţi de acest soi.

În sala de mâncare a castelului Cay lus, şase oaspeţi se aflau la locurile de cinste, în jurul mesei bogat servite. Marchizul îşi avea păcatele lui, dar de primit ştia să primească.

În afară de marchiz, de Gonzague şi de domnişoara de Caylus, care se aflau în capul mesei, ceilalţi erau oameni de stare mijlocie, în slujba celor dintâi. În primul rând, dom1 Bernard, duhovnicul castelului Caylus, care avea în sarcina lui sufletele din cătunul Tarrides şi ţinea în sacristia capelei registrele de decese, de naşteri şi căsătorii. Se mai află la masă şi doamna Isidore, care înlocuise pe

1 Dom – titlu dat unor călugări din anumite ordine religioase.

Doamna Marta în slujba ei pe lângă domnişoara Aurore. În al treilea rând, venea domnul de Peyrolles, gentilom ataşat pe lângă persoana prinţului de Gonzague.

Domnul de Peyrolles era un bărbat între două vârste, cu faţa osoasă şi palidă, cu păr puţin pe cap, înalt şi un pic adus de spate. Astăzi ne-am închipui cu greu un astfel de personaj fără ochelari. Pe vremea aceea, însă, aşa ceva nu

era la modă. Avea trăsături aproape şterse, dar privirea lui de miop nu era lipsită de oarecare obrăznicie. Gonzague pretindea că Peyrolles se folosea foarte bine de sabie, pe care o purta cu stângăcie atârnată la şold. La drept vorbind, Gonzague îl lăuda cam mult: avea nevoie de el.

Ceilalţi comeseni, toţi oameni de casă ai lui Caylus, puteau fi socotiţi drept figuranţi. Domnişoara Aurore de Cay lus făcea onorurile" cu o demnitate rece şi tăcută. Era una din acele femei care plac fără a avea această intenţie şi sunt admirate în pofida vrerii lor. Purta costumul spaniol. Trei rânduri de dantele fluturau prin unduirea de cărbune a părului ei. Deşi nu avea încă douăzeci de ani, contururile pure şi mândre ale gurii trădau amărăciune; dar câtă lumină ar fi revărsat un zâmbet în jurul buzelor fragede şi câtă strălucire în ochii adânc umbriţi de mătasea răsfrântă a genelor lungi! De multe zile însă nimeni nu mai văzuse un zâmbet pe buzele Aurorei.

Tatăl ei spunea:

„Totul are să se schimbe când va fi prinţesă".

După ce se servise cel de-al doilea fel de mâncare, Aurore se ridică şi ceru îngăduinţa să se retragă-Doamna Isidore aruncă o privire lungă şi melancolică prăjiturilor, dulceţurilor şi fructelor zaharisite care tocmai erau aduse. Îndatoririle sale o sileau să-şi urmeze tânăra stăpână. De îndată ce Aurore părăsi sala, marchizul îşi luă un aer ştrengăresc.

Prinţe – spuse el – îmi datorezi o revanşă la şah. Eşti gata?

Întotdeauna la ordinele domniei-voastre, scumpe marchize! răspunse Gonzague.

La porunca lui Caylus, o măsuţă de şah fu adusă. De cincisprezece zile, de când prinţul se afla la castél, era a suta cincizecea partidă care avea să înceapă.

La treizeci de ani, cu numele şi înfăţişarea pe care o avea Gonzague, patima lui pentru şah trebuia să dea de

gândit. Din două una: sau era nebuneşte îndrăgostit de Aurore, sau dorea, la fel de nebuneşte, să-i vadă zestrea intrată în sipetele lui.

În fiecare zi, după prânz ca şi după cină, era adusă măsuţa de şah. Bietul. Zăvor era un jucător de mâna a paisprezecea. În fiecare zi, Gonzague îl lăsa să câştige o duzină de partide, după care, triumfător, Zăvor adormea în jilţul său, fără a părăsi câmpul de bătaie, şi se pornea să sforăie în lege.

În acest fel făcea prinţul de Gonzague curte domnişoarei Aurore de Caylus.

Prinţe – spuse marchizul aliniindu-şi pionii – am să-ţi arăt astăzi o combinaţie pe care am găsit-o în savantul tratat al lui Cessolis. Eu nu joc şah ca orişicare şi caut să mă adăp la cele mai bune izvoare. Primul venit nu ar şti, desigur, să-ţi spună că jocul de şah a fost născocit de Attalus, regele Pergamului, ca să distreze pe greci în timpul lungului asediu al Troiei. Numai inculţii sau oamenii de reacredinţă atribuie această cinste lui Palamed… Dar ce faci? Fii, te rog, atent cum joci…

tr-Nu ştiu cum să vă asigur, domnule marchiz – răspunse Gonzaguecită plăcere îmi face să vă fiu partener.

Pionii începură să se înfrunte. Ceilalţi comeseni mai zăboveau în jurul celor doi jucători. După ce pierdu prima partidă, Gonzague făcu un semn lui Peyrolles, care-şi aruncă şervetul şi ieşi. Rând pe rând, duhovnicul şi ceilalţi oameni de casă ai marchizului îi urmară pilda. Zăvor şi Gonzague rămaseră singuri.

Latinii – spuse bătrânul – numeau şahul jocul latrunculilor, adică al micuţilor hoţi. Grecii îl numeau latrikion. În excelentul său tratat, Sarrazin afirmă că…

Domnule marchiz – îl întrerupse Filip de Gonzague – vă cer iertare pentru neatenţia-mea, mi-aţi îngădui să iau înapoi acest pion?

Fără să-şi dea seama, mutase un pion în aşa fel, încât

avea să câştige cu siguranţă partida. Zăvor se lăsă mai întâi rugat, dar mărinimia Tui fu mai presus de orice.

Ia-l înapoi, fireşte. Dar fii, te rog, mai cu băgare de seamă: Şahul nu e un joc de copii.

Gonzague scoase un oftat adânc.

Ei da, ei da – adăugă bătrânul pe un ton uşor ironic – rsântem îndrăgostiţi…

Atât de nebuneşte, domnule marchiz, încât mai-mai să-miz pierd capul.

Mie îmi spui, prinţe! Am trecut şi eu prin asta. Dar fii atent la joc! îţi iau nebunul.

Nu mi-aţi terminat ieri – spuse Gonzague, cu aerul cuiva care vrea să se smulgă unor gânduri chinuitoare – povestea gentilomului acela care a încercat să se strecoare în castelul domniei-voastre.

Ah, ştrengarule! exclamă Zăvor. Încërci să-mi abaţi atenţia, dar sunt ca Iulius Cezar, care dicta cinci scrisori dintr-odată. Ştiai că şi el juca şah? Ei bine, gentilomul cu pricina a primit o jumătate de duzină de lovituri de sabie, acolo, jos, în şanţ…

— Şi ceea ce aţi făcut în calitate de soţ, domnule marchiz, aţi fi desigur gata să faceţi şi în calitate de tată? întrebă într-o doară Gonzague.

Fireşte, fireşte! Nu cunosc alt mijloc de a păzi pe fiicele Evei. *Şah moto, prinţe*, cum spun persanii. Iar te-am bătut!

Se întinse cu desfătare în jilţ.

Din aceste două cuvinte *şah moto* – reluă el pregătindu-se de micul somn de după-amiază – care înseamnă: şahul, adică împăratul, a murit, noi am făcut: *şah mat,* după Ménaje şi după Frère…

Închise ochii şi de îndată adormi. Gonzague ieşi în mare grabă din sala de mâncare.

Era aproape două după-amiază. Domnul de Peyrolles îşi aştepta stăpânul, pândind prin coridoare.

Ce-i cu tâlharii noştri? îl întrebă Gonzague de cum îl zări.

S-au adunat numai şase – răspunse Peyrolles.

Unde?

La hanul „Mărul lui Adam”, dincolo de braţul de apă.

Şi cine lipseşte?

— Maestrul spadasin Cocardasse-cel-tânăr, din Ţarbes şi fratele Passepoil, monitorul sălii lui de arme.

Două din cele mai bune spade! oftă prinţul.

Şi… cealaltă poveste?

Doamna Marta sé află acum în iatacul domnişoarei de Caylus.

Cu copilul?

Cu copilul.

Pe unde a intrat?

Pe ferestruia băii de abur care dă spre şanţ, sub pod.

Gonzague se gândi o clipă, apoi spuse:

Ai vorbit cu domn Bernard?

E mut – răspunse Peyrolles.

— Cât i-ai făgăduit?

Cinci sute de pistoli.

Doamna Marta ştie, desigur, unde e registrul. Ea nu trebuie să mai iasă din castel.

Am înţeles.

Gonzague se plimba cu paşi mari.

Vreau să-i vorbesc chiar eu – şopti el – dar eşti sigur că vărul meu Nevers a primit bileţelul Aurorei?

Neamţul nostru l-a dus.

Şi Nevers trebuie să sosească?

Astă-seară.

Se aflau în faţa uşii apartamentului lui Gonzague.

În castelul Caylus, trei coridoare se întretăiau în unghi drept: unul care ducea în corpul central al clădirii, celelalte două, spre aripile laterale ale castelului.

Apartamentul prinţului se afla în aripa dinspre apus,

de la capătul căreia pornea scara ce ducea la baia de aburi. Un zgomot se auzi în coridorul din mijloc. Doamna Marta ieşea din apartamentul domnişoarei Caylus. Peyrolles şi Gonzague intrară în grabă în apartamentul prinţului, lăsând însă uşa întredeschisă.

În clipa următoare, doamna Marta străbătu repede coridorul cu paşi furişaţi. Era ziua în amiaza mare, dar la ceasul somnului de după-prânz şi moda spaniolă trecuse Pirineii. În castelul Caylus toată lumea dormea. Doamna Marta avea motive să creadă că nu era nicio primejdie să întâlnească pe cineva în calea ei.

În timp ce trecea prin faţa uşii lui Gonzague, Peyrolles se repezi ca fulgerul la ea şi-i apăsă cu toată puterea batista peste gură, înăbuşindu-i astfel strigătul. Apoi, luând-o în braţe, o duse, pe jumătate leşinată, în camera stăpânului său.

Capitolul II

COCARDASSE i ŞI PASSEPOIL

Uriul călărea o gloabă bătrână, ţărănească, cu coamă lungă, neţesălată, cu picioare strâmbe şi păroase; celălalt şedea pe spinarea unui măgar, aşa cum stau castelanele în şa pe spatele bidiviului lor.

Cel dintâi îşi ţinea mândru capul sus, în ciuda calului său prăpădit, al cărui bot se apleca tot mai jalnic spre genunchi. Purta o bluză din piele de bivol, închisă cu şireturi, cu pieptar în formă de inimă, pantaloni că ai pungaşilor din Paris şi o pereche de preafrumoase cizme cu carâmbi ca o pâlnie, cizme ce fuseseră la mare cinste pe vremea lui Ludovic al XIII-lea. Mai avea o falnică pălărie şi o uriaşă spadă. Omul acesta era maestrul Cocardassecel-tânăr, originar din Toulouse, fost cu adevărat maestru de arme la Paris şi în prezent stabilit la Tarbes, unde trebuia să-şi strângă mereu cureaua.

Cel de-al doilea avea o înfăţişare sfioasă şi modestă. îmbrăcămintea lui părea aceea a unui seminarist jerpelit: o

lungă haină neagră, croită drept, ca o sutană, cădea peste nişte pantaloni negri, lucioşi de prea îndelungată purtare. Pe cap avea o scufie de lână înfundată cu grijă peste urechi şi, în picioare, în ciudă căldurii copleşitoare, un soi de botfori în bunăstare, căptuşiţi cu blană.

Spre deosebire de maestrul Cocardasse-cel-tânăr, care se mândrea cu un păr bogat şi creţ, negru ca lâna de pe capul unui african şi pe care-l purta foarte zbârlit, tovarăşul lui avea pe tâmple câteva şuviţe de un blond spălăcit. Acelaşi contrast se vădea între bătăioasele sfârcuri ale mustăţilor maestrului de arme şi cele trei fire cărunte, ţepoase, de sub nasul prea lung al ciracului său pe nume Amable Passepoil. Patria lui era Villedieu, în Normandie de jos, oraş care se întrece cu faimoasa pepinieră din Condé pe Noireau în producţia de derbedei cu inima largă. Prietenii lui îi spuneau mai cu plăcere fratele Passepoil, fie din pricina înfăţişării sale preoţeşti, fie fiindcă fusese slugă la un frizer, apoi ajutor la o spiţerie înainte de a apuca să mânuiască spada. Era urât din cap şi până în picioare, în ciuda licărului ce se aprindea uneori în ochii lui mici care clipeau necontenit.

Înaintau amândoi cum puteau sub soarele de miazăzi. Fiecare pietricică a şoselei îl făcea pe roibul lui Cocardasse să se poticnească şi la fiecare douăzeci şi cinci de paşi măgăruşul lui Passepoil începèa să-şi facă mendrele.

— Ei, măi băiete – spuse Cocardasse cu un crâncen accent gascon – de două ceasuri tot vedem drăcovenia aia de castel pe blestematul munte din faţa noastră. Parc-ar merge şi el tot atât de repede ca şi noi.

Passepoil răspunse cântând pe nas după gama normandă:

Răbdare, răbdare! O să ajungem şi aşa prea devreme, dacă-i vorba de isprava pe care trebuie s-o facem acolo.

Capédêdioii1, frate Passepoil! exclamă Cocardasse cu un adânc oftat – dacă am fi cât de cât mai chibzuiţi cu darurile cu care am fost înzestraţi, am fi putut să ne alegem o altă îndeletnicire.

— Ai dreptate, prietene Cocardasse – oftă şi normandul – patimile noastre ne-au pierdut.

Ajunseseră în mijlocul văii Louron şi înaintau de-a lungul malului Glarabidei. Stânca Hachaz, care susţinea ca un uriaş piedestal construcţiile masive ale castelului Cay lus, se înălţa în faţa lor. În partea aceasta nu se aflau metereze. Călătorul putea contempla cu privirea străvechea clădire de la temelii până în creştet şi orice iubitor de privelişti măreţe trebuia să facă neapărat un scurt popas în acest loc.

Se spunea prin partea locului că acest castel era mai străvechi chiar decât familia Caylus. La dreapta şi la stânga celor două turnuri lombarde se căscau două deschizături adânci. Erau cele două capete ale braţului de apă ce înconjura altă dată pe trei laturi castelul. Pe vremuri, aceste capete erau zidite, ca să zăgăzuiască apa din şanţ. Spre miazănoapte, dincolo de şanţ, se zăreau printre fagi ultimele case ale cătunului Tarrides. În incinta castelului se înălţa clopotniţa ascuţită a capelei, clădită la începutul veacului al XIII-lea în stil ogival şi care îşi arăta ferestrele gemene, cu vitraliile strălucitoare ale.ro

1 înjurătură gasconă.

zetelor împodobite cu cinci nervuri de granit. Castelul Cay lus era minunea văilor din Pirinei.

Dar Cocardasse-cel-tânăr şi fratele Passepoil nu aveau niciun fel de pricepere sau înclinare pentru artă. îşi continuară deci drumul şi nu aruncară o privire întunecatei cetăţui decât pentru a măsura bucata de drum pe care o mai aveau de făcut. Se duceau chiar la castel şi, deşi în linie dreaptă nu-i mai despărţea de el nicio jumătate de poştă, mai aveau un ceas bun de mers ca să

urce pe o potecă întortocheată stânca Hachaz.

Cocardasse trebuia să fie de felul lui un mare mucalit, mai ales când punga îi era îndeajuns de rotunjoară; judecând după chipul lui de nevinovat hâtru, toate semnele vădeau că şi fratele Passepoil era, îndeobşte, un om vesel. Astăzi însă, şi unul şi altul arătau amărâţi şi aveau motivele lor să fie. Burta goală, buzunarul gol şi îi mai aştepta şi o treabă care avea să fie, după toate socotelile, primejdioasă. Poţi să nu primeşti o astfel de treabă când n-ai eu ce să te hrăneşti? Din nefericire, Cocardasse şi Passepoil mâncaseră cu lingura mare tot ce le mai rămăsese. Şi acum îşi făureau visuri pline de virtute în privinţa folosirii viitoarelor lor economii”.

Am să-mi cumpăr un cal, cu tot ce trebuie! strigă deodată Cocardasse, plin de entuziasm. Şi am să mă angajez soldat în compania Micului Parizian al nostru.

Mă angajez şi eu – spuse Passepoil – soldat sau ajutor al chirurgului companiei.

Aş fi un vânător pe cinste al maiestăţii sale.

Regimentul în care m-aş angaja felcer ar putea măcar fi sigur că i s-ar lua sânge aşa cum trebuie.

După câteva clipe de tâçere, începeau iar să viseze cu glas tare:

Am avea prilejul să-l revedem pe Micul Parizian! Şi l-am feri, din când în când, de câte o păcătoasă de lovitură.

Mi-ar spune iar: bătrânul meu Cocardasse.

Şi-ar bate iar joc, ca altă dată, de fratele Passepoil.

— Mii şi mii de draci! strigă gasconul dând un pumn gloabei care nici nu se sinchisi. Trebuie să recunoaştem că, pentru nişte oameni de spadă, am decăzut rău de tot. Dar orice păcat îşi are iertarea lui. Simt că alături de Micul Parizian m-aş îndrepta.

Passepoil clătină din cap cu amărăciune:

Cine ştie dacă va voi să ne mai recunoască! spuse el, aruncând o privire descurajată jalnicei lui ţinute.

Ce vorbeşti tu, prietene? se oţărî Cocardasse. Băiatul ăla e un suflet mare!

Cum ştie să se ţină în gardă! Şi ce iuţeală!

— Ce ţinută sub arme! Cât e de la largul lui!

Îţi aduci aminte de lovitura lui cu latul spadei, când se dădea un pas înapoi?

Dar tu îţi aminteşti de cele trei lovituri directe, anunţate în asaltul de la Delespine?

E un suflet mare!

Cu adevărat mare! *Capédédiou*! întotdeauna norocos la joc. Şi mai ştia să şi bea!

La fiecare amintire se înfierbântau. Se opriră printr-o înţelegere tacită ca să-şi strângă mâinile. Emoţia lor era sinceră şi adâncă.

Mordiou! exclamă iarăşi Cocardasse – dacă vrea Micul Parizian, vom fi slujitorii lui, nu-i aşa, prietene?

Şi vom face din el un mare senior! încheie Passepoil. În felul acesta, arginţii lui Peyrolles nu ne vor purta nenoroc.

Deci domnul de Peyrolles, clinul de încredere al prinţului de Gonzague, „pusese pe drum pe maestrul spadasin Cocardasse şi pe fratele Passepoil.

Şi unul şi altul cunoşteau foarte bine pe acest Peyrolles şi încă şi mai bine pe prinţ, protectorul lui. Înainte de a preda mărunţilor nobili provinciali din Tarbes nobila şi demna artă a scrimei italiene, cei doi călători ţinuseră o sală de arme la Paris, în strada Croix-des-Petits-Champs, la doi paşi de palatul Louvre. De n-ar fi fost încurcăturile iscate în treburile lor de patimile care îi mistuiau, poate că ar fi făcut avere, fiindcă toată curtea venea să ia lecţii de la ei. Când plecaseră din Tarbes, Passepoil spusese:

În treaba asta sunt în joc milioane. Nevers este, după Micul Parizian, prima spadă din lume. Dacă e vorba de el, trebuie să ne arătăm generoşi.

Cocardasse nu putu decât să încuviinţeze din toată inima nişte spuse atât de înţelepte.

Erau ceasurile două după prânz când ajunseră în cătunul Tarrides şi primul ţăran pe care îl întâlniră le arătă unde se afla hanul „La mărul lui Adam”.

Când intrară, sala mică de jos a hanului era aproape plină. O fată cu fustă roşie şi cu bluza încheiată cu şireturi, cum poartă ţărăncile din regiunea Foix, servea sprinţară şi grăbită, aducând căni, ulcele de cositor, foc pentru lulele într-o oală lunguiaţă, şi tot ce îşi puteau dori şase voinici după un lung drum făcut fără oprire, sub soarele văilor din Pirinei. Pe perete spânzurau şase spade cu toate accesoriile lor. Nu era un bărbat printre Cei şase adunaţi acolo care să nu poarte întipărit, în litere de o şchioapă, pe chipul lui, cuvântul spadasin. Toate feţele erau arse de soare, toate privirile sfruntate, toate mustăţile bătăioase. Dacă ar fi intrat din întâmplare acolo un cetăţean paşnic, s-ar fi cutremurat doar la simpla vedere a acestor mutre de găligani gata de harţă.

— La prima masă, lângă uşă, se aflau trei spanioli, aşa cum se vedea limpede după înfăţişarea lor. La masa următoare se afla un italian cu figura brăzdată de o cicatrice de la frunte până la bărbie şi, în faţa lui, un ticălos sinistru, al cărui accent îi trăda originea germană. G a treia masă era ocupată de un soi de bădăran cu plete lungi şi soioase, care nu ştia să vorbească decât în dialectul breton. Cei trei spanioli se numeau Saldagno, Pinto şi Pepe, zis şi El *Matador*, toţi trei *escrimadores*, unul din Murgia, al doilea din Sevilla şi cel de-al treilea din Pampeluna. Italianul era un *bravo* din Spoleto; se numea Giuseppe Faënza. Neamţul se numea Staupitz. Omul care vorbea dialectul breton se numea Joël de Jugan. Domnul de Peyrolles adunase toate aceste spade: se pricepea în preţuirea lor.

Când maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil fură

gata să treacă pragul hanului „La mărul lui Adam”, după ce îşi lăsaseră bietele lor gloabe la grajd, se dădură şi ei, fără să vrea, cu un pas înapoi la vederea unei atât de respectabile adunări. Sala era luminată doar de o singură fereastră şi lumina săracă era întunecată şi de norul de fum al lulelelor. Cei doi prieteni ai noştri nu văzuseră, în primul moment, decât sfârcurile mustăţilor bătăioase, ieşind ca nişte colţi din profilurile osoase şi săbiile uriaşe spânzurate în perete. Dar şase glasuri răguşite strigară laolaltă:

Maestre Cocardasse!

Frate Passepoil!

Exclamaţiile nu se putea, fireşte, să nu fie însorţite de înjurături potrivite: înjurături din Statele Sfântului Părinte, de pe malurile Rinului, de la Quimper-Corentin, din Murcia, din Navara şi din Andaluzia.

Cocardasse îşi puse mâna streaşină la ochi.

As pas pur! *1* strigă el. *Todos camarados*!

Toţi vechi tovarăşi! traduse Passepoil cu glas încă tremurător.

Acest Passepoil era un fricos din născare, pe care nevoia îl silise să fie curajos. Pentru o nimica toată, i se făcea pielea de găină, dar de bătut se bătea ca un diavol. Urmară strângeri de mână, date din toată inima, care zdrobesc degetele. Apoi o mare risipă de strângeri în braţe: tunicile de mătase se frecară unele de altele, postavul jerpelit intră în contact cu catifeaua roasă. Puteai afla orice în îmbrăcămintea acestor voinici, afară de albituri. În veacul al XVII-lea, un vajnic mânuitor al spadei era sau un Mondor[23], răsfăţat al curţii şi al înaltei societăţi, sau un amărât silit să tragă pe dracu’ de coadă şi să facă orice ca să-şi poată astâmpăra setea cu o nenorocită de

---

2 Fii pe pace — în dialectul gascon.

3 Filip Gérard, poreclit Mondor, şarlatan din secolul al XVII-lea, celebru la Paris în acea vreme prin bogăţia sa.

poşircă într-o şi mai nenorocită speluncă. Situaţie de mijloc nu se afla.

Tovarăşii de arme adunaţi la hanul „La mărul lui Adam” cunoscuseră poate şi ei zile mai bune. Dar soarele prosperităţii asfinţise pentru toţi. Şi erau vădit biciuiţi de aceeaşi furtuna.

Înainte de sosirea lui Cocardasse şi a lui Passepoil, cele trei grupe deosebite nu manifestaseră niciun fel de familiaritate. Bretonul nu cunoştea pe niciunul din ceilalţi. Neamţul nu binevoise să adreseze cuvântul decât italianului din Spoleto. Şi cei trei spanioli se ţineau mândri deoparte. Dar încă de pe atunci Parisul ajunsese un centru al artelor. Oameni ca Cocardasse şi Amable Passepoil, care ţinuseră casă deschisă şi masă întinsă în strada Croix-des-Petits-Champs, în spatele Palatului Regal, trebuiau să cunoască bine pe toţi spadasinii de nădejde din Europa. Aşa cum era firesc, prezenţa lor sluji de trăsătură de unire între cele trei grupuri făcute întocmai ca să se preţuiască şi să se înţeleagă. Gheaţa fu ruptă, mesele fură lipite, cănile cu vin se amestecară şi prezentările fură făcute după toate regulile.

După ce fu golit primul rând de căni şi larma lăudăroşeniilor se potoli un pic, Cocardasse spuse:

Şi acum, drăguţii mei, să vorbim câte ceva şi despre treburile noastre.

Strigară pe fata care servea şi care tremura în mijlocul acestor canibali şi îi porunciră să aducă alte căni cu vin.

Drăguţii mei – reluă Cocardasse-cel-tânăr – nu ne aşteptam de fel, fratele Passepoil şi cu mine, să aflăm aici o atât de aleasă şi scumpă adunare, departe de oraşe, de centrele populate unde vă exercitaţi, îndeobşte, talentele…

Oimé! îl întrerupse spadasinul din Spoleto

— cunoşti dumneata, Cocardasse, mi-o vreun oraş unde talentele noastre să mai aibă căutare?

Toţi clătinară din cap ca nişte oameni încredinţaţi că darurile cu care au fost înzestraţi de natură nu sunt îndeajuns de preţuite.

Apoi Saldagno întrebă:

Nu cumva ştii dumneata pentru ce ne aflăm aici?

Gasconul deschise gura să răspundă, când piciorul fratelui Passepoil se aşeză, sub masă, pe cizma lui. Deşi era, cu numele, şef al micii lor comunităţi, Cocardasse-cel-tânăr luase obiceiul să asculte şi sfaturile ciracului său normand, mai prevăzător şi cu scaun la cap.

Ştiu doar că am fost chemaţi…

Eu am fost însărcinat să vă chem – întrerupse Staupitz.

…şi că în împrejurări obişnuite – continuă gasconul – fratele Passepoil şi cu mine suntem de ajuns ca să dăm o mână de ajutor.

Carajo! strigă El Matador – acolo unde sunt eu, de obicei nu mai sunt chemaţi şi alţii.

Fiecare se pierdu în nesfârşite variaţii pe aceeaşi temă, potrivit elocinţei sau gradului său de lăudăroşenie. În cele din urmă, Cocardasse întrebă:

O să avem oare de-a face cu o întreagă armată?

Avem de înfruntat un singur cavaler! răspunse Staupitz.

Neamţul era omul domnului de Peyrolles. Un zgomotos hohot de râs întâmpină declaraţia lui; Cocardasse şi Passepoil râdeau mai tare ca toţi ceilalţi; dar piciorul normandului nu se ridica de pe cizma gasconulùi. Ceea ce însemna: „Lasă-mă pe mine să descurc lucrurile”.

Passepoil întrebă cu un glas plin de nevinovăţie:

Şi cine să fie oare uriaşul care să se bată cu opt oameni?

Opt oameni care, *sandiéou*! fac fiecare cât o jumătate de duzină de vlăjgani îndrăciţi! adăugă Cocardasse.

Staupitz răspunse scurt:

— Ducele Filip de Nevers.

Parcă se spunea că-i pe moarte! protestă Saldagno.

Că abia mai respiră! adăugă Pinto.

C-ar fi istovit, sfârşit, ofticos! completară ceilalţi.

Cocardasse şi Passepoil nu mai suflau un cuvânt. Normandul clătină încet din cap, apoi împinse în silă paharul din faţa lui. Gasconul făcu la fel. Înnegurarea lor neaşteptată stârni neliniştea tuturor…

Ce aveţi? Ce s-a întâmplat? ţâşniră întrebări din toate părţile.

Cocardasse şi ciracul lui se priviră lung, în tăcere.

Ei, drace, ce-nseamnă asta? strigă, uimit, Saldagno.

S-ar zice – mormăi Faënza – că aţi vrea să vă lăsaţi păgubaşi şi să daţi bir cu fugiţii.

— Drăguţii mei – răspunse fără să zâmbească Cocardasse – cel ce ar zice aşa ceva nu s-ar înşela prea mult.

Noi l-am văzut pe Filip de Nevers la Paris – spuse domol fratele Passepoil – venea şi el la sala noastră de arme. Aşa muribund cum credeţi voi că este, o să vă dea de furcă.

— Nouă?! vociferară iarăşi, cu toţii, în cor.

Şi toţi ridicară din umeri, plini de dispreţ.

Hm! mormăi Cocardisse rotindu-şi privirea de la unul la celălalt. Înseamnă că nu aţi auzit niciodată vorbindu-se de lovitura lui Nevers.

Toţi holbară ochii şi ciuliră urechile.

Da-da, celebra lovitură a bătrânului maestru Delapalme – întări Passepoil – care a culcat la pământ şapte monitori de săli de arme, de la Saint-Philippedu-Roule, până la poarta Saint-Honoré.

Fleacuri, poveşti, loviturile astea secrete! pufni El Matador.

Picior fără pereche, ochi fără pereche, gardă fără

pereche, eu mă sinchisesc de loviturile secrete ca de potopul lui Noe! adăugă bretonul.

Ţin-te bine! spuse Cocardasse-cel-tânăr cu mândrie – socotesc că şi eu am picior bun, ochi buni şi gardă bună, drăguţii mei.

Şi eu – întări Passepoil.

Picior, ochi şi gardă mai bune ca oricare din voi…

Dovadă – adăugă şiret Passepoil, cu obişnuita lui blândeţe în glas – că suntem gata să ne măsurăm de îndată cu voi dacă doriţi…

Şi totuşi – continuă Cocardasse – faimoasa lovitură a lui Nevers nu mi se pare de loc un fleac. Am simţit-o pe propria mea piele. Da, da…

Şi eu la fel.

Atins în plină frunte, între ochi. Şi de trei ori la rând.

Şi eu, tot de trei ori în plină frunte, între ochi!

De trei ori la rând fără să pot găsi un mijloc de a para lovitura.

Cei şase spadasini ascultau acum încordaţi. Nimeni nu mai râdea.

Atunci – spuse în cele din urmă Saldagno, făcându-şi semnul crucii – nu mai e o lovitură secretă, ci o vrăjitorie.

Bretonul vârî mâna în buzunar, unde avea desigur un mic şirag de mătănii.

Bine a făcut cel ce ne-a chemat să ne adunăm cu toţii aici, drăguţii méi – reluă Cocardasse pe un ton mai solemn. Vorbeaţi de o armată: ei da, aş prefera să mă bat cu o întreagă armată. Credeţi-mă, un singur om pe lume este în stare să ţină piept lui Filip de Nevers cu spada în mână.

Şi cine-i omul acesta? întrebară şase glasuri deodată.

Micul Parizian! răspunse Cocardasse.

Ah – strigă Passepoil, cuprins pe loc de un mare entuziasm – omul ăsta e un adevărat diavol!

Micul Parizian?! se auziră murmure nedumerite împrejur. Dar Micul Parizian ăsta al vostru n-are un nume?

Ba are şi îl cunoaşteţi cu toţii, scumpii mei maeştri: se numeşte cavalerul de Lagardère.

Într-adevăr, spadasinii păreau să cunoască cu toţii acest nume, fiindcă o mare tăcere se aşternu în încăpere.

Eu nu l-am întâlnit niciodată – spuse, în cele din urmă, Saldagno.

Cu atât mai bine pentru tine, prietene – replică gasconul – nu-i plac oamenii cu o mutră ca a ta.

Lui i se spune „frumosul Lagardère”? întrebă Pinto.

El – întrebă şi Faënza coborând glasul – a ucis pe cei trei flamanzi sub zidurile cetăţii Senlis?

— El a… – voi să întrebe şi Joël de Jugan.

Dar Cocardasse îl întrerupse, rostind. cu mândrie doar aceste cuvinte:

Nu sunt doi Lagardère pe lume!

Capitolul III

CEI TREI

FILIPI

Singura fereastră a sălii de jos a hanului „La mărul lui Adam” dădea spre unsoi de tăpşan plantat cu fagi, care ducea până la fostul braţ de apă ce apăra altă dată castelul Caylus. Un drum de căruţe străbătea păduricea şi ajungea la un pod de scânduri aruncat peste albia braţului, foarte largă şi adâncă. Albia aceasta înconjura pe trei laturi incinta castelului şi cele două capete ale ei se deschideau în gol pe buza stâneii Hachaz. De când se dărâmase zidăria care închidea aceste capete pentru a zăgăzui apa, uscarea şi asanarea albiei se făcuse de la sine şi pământul fertil de pe fundul ei dădea, de două ori pe an, câte o minunată recoltă de fân destinată grajdurilor castelului. A doua recoltă abia fusese cosită. Din sala hanului în care se adunaseră cei opt spadasini ai noştri, se puteau vedea cosaşii strângând fânul în căpiţe sub pod. Afară de apa care secase, braţul protector de altă dată rămăsese neatins. Malul lui dinspre sat se ridica în pantă abruptă

până la tăpşanul cu fagi. Într-un singur loc fusese săpată un fel de cărare pentru căruţe cu fân. Cărarea dădea, la rândul ei, în drumul ce trecea pe sub fereastra hanului. De cealaltă parte se înălţa, abrupt, meterezul castelului. De la temelia lui, care pornea din fundul albiei, acest meterez era străpuns de numeroase ferestrui prin care nu puteau trece decât ţevile armelor; una singură putea lăsa să se strecoare şi o făptură omenească. Era o ferestruie scundă, aflată drept sub podul fix, care înlocuise de mult – puntea cu scripete de altă dată, ce putea fi ridicată şi lăsată la loc, după nevoie. Ferestruia cu pricina era zăbrelită şi închisă cu obloane solide. Ea dădea aer şi lumină băii de abur, vastă sală subterană care mai păstra resturi din splendoarea de odinioară. Se ştie că în evul mediu, mai ales în sud, luxul băilor fusese împins foarte departe.

— Ei bine, prietene Cocardasse – exclamă Saldagno – eu aş da zece pistoli să-l pot vedea pe acest cavaler de Lagardère al tău.

— Cu spada în mână? îl întrebă gasconul, după ce trase o duşcă bună şi plescăi zgomotos din limbă. Ehei, dragul meu – adăugă el cu un ton grav – în ziua aceea va trebui să te pui bine cu Cel-de-sus şi să-i ceri să te apere.

Saldagno îşi puse cum se nimeri pălăria lui mare de pâslă. Până în momentul acela nimeni nu pusese încă mâna pe sabie. Ceea ce era o minune. Gâlceava era cât pe ce să se pornească, când Staupitz, care sedusese la fereastră, strigă

Staţi liniştiţi, copii! Vine domnul de Peyrolles, omul de încredere al prinţului Gonzague.

Într-adevăr, Peyrolles venea peste tăpşan; era călare.

— Am pălăvrăgit prea mult – spuse grăbit Passepoilşi nu am hotărât nimic. Nevers şi lovitura lui secretă preţuiesc cât un morman de aur, iată ce trebuie să ştiţi cu toţii. Vreţi să vă asiguraţi dintr-odată soarta?

Nu e nevoie să mai spunem care fu răspunsul tuturor

celor de faţă. Passepoil urmă:

Dacă da, atunci lăsaţi-ne pe noi, pe maestrul Cocardasse şi pe mine, să facem cum ştim noi că e mai bine. Orice-am spune lui Peyrolles, voi să ne sprijiniţi.

Ne-am înţeles! strigară cu toţii într-un glas.

Ca, cel puţin, cei care astă-seară – încheie Passepoil, aşezându-se din nou – nu se vor fi ales cu pielea găurită de sabia lui Nevers, să poată măcar plăti o slujbă de pomenire morţilor.

Peyrolles tocmai intra.

Passepoil îşi scoase cel dintâi căciuliţa de lână, cu tot respectul. Ceilalţi salutară şi ei precum se cuvenea. Peyrolles ţinea un sac mare cu bani. sub braţ. îl aruncă zgomotos pe masă zicând:

Iată, vitejilor, ăsta-i tainul vostru!

După ce-i numără pe spadasini cu privirea, le spuse:

Va să zică, aţi răspuns cu toţii la apel! Foarte bine! Am să vă spun în puţine cuvinte ce aveţi de făcut.

Vă ascultăm, bunul nostru domn de Peyrolles! îl asigură Cocardasse, sprijinindu-şi amândouă coatele de masă – s-auzim!

Ceilalţi întăriră:

Vă ascultăm cu toţii!

Peyrolles luă o poză de orator.

Astă-seară, pe la ceasurile opt, un om va sosi pe drumul acesta pe care-l vedeţi şi care trece chiar pe sub ferestrele hanului. Omul va fi călare, îşi va lega calul de stâlpii podului după ce va fi trecut de buza fostului braţ de apă. Priviţi: vedeţi acolo, jos, sub: pod, o fereastră cu obloane de stejar?

— Cum să n-o vedem, bunul nostru domn de Peyrolles? se grăbi să răspundă Cocardasse. Fii pe pace! Nu suntem orbi.

Omul se va apropia de fereastră…

Şi în clipa aceea noi îl vom acosta?

Cu toată politeţea… – îi răspunse Peyrolles cu un zâmbet sinistru. Şi vă veţi fi câştigat în mod onorabil banii.

Capédédiou! strigă Cocardasse. Bunul nostru domn de Peyrolles ştie întotdeauna să spună o glumă cu haz.

Ne-am înţeles?

De bună seamă, dar… nădăjduiesc că nu vreţi să ne şi părăsiţi?

Dragii mei prieteni, sunt grăbit… – le spuse Peyrolles schiţând un pas spre uşă.

Cum? strigă iarăşi gasconul. Fără să ne fi spus numele celui pe care trebuie să-l… acostăm?

Numele nu vă priveşte.

Cocardasse le făcu celorlalţi cu ochiul; de îndată un murmur de nemulţumire se ridică din grupul spadasinilor. Mai ales Passepoil se arătă supărat.

Fără să ne spuneţi măcar – stărui Cocardasse – cine e preacinstitul senior pentru care urmează să lucrăm?

Peyrolles se opri ca să-l privească mai bine. Pe faţa lui lunguiaţă se întipări o expresie de îngrijorare.

Ce vă pasă vouă? spuse el, încercând să-i ia de sus.

Ne pasă foarte mult, bunule domn de Peyrolles.

De vreme ce sunteţi bine plătiţi?

Poate găsim că nu suntem chiat atât de bine plătiţi, bunule domn de Peyrolles.

Ce vrei să spui, prietene?

Cocardasse se ridică în picioare. Toţi ceilalţi făcură la fel.

Capédédiou, drăguţule! spuse gasconul schimbând brusc tonul. Să vorbim deschis. Toţi cei ce ne aflăm aici suntem maeştri de arme, prin urmare gentilomi. Eu mai ales, în calitate de gascon amestecat cu sânge provensal. Spadele noastre (şi îşi plesni cu palma sabia pe care n-o descinsese), spadele noastre vor să ştie ce fac.

Asta-i! îi întări vorba fratele Passepoil, oferind curtenitor un scaun omului de încredere al lui Filip de

Gonzague.

Spadasinii încuviinţară călduros din cap gestul normandului. Peyrolles păru să şovăie o clipă.

Voinicii mei – spuse el totuşi – dacă sunteţi atât de dornici să ştiţi, mă mir cum de nu aţi şi ghicit. Al cui este castelul acesta?

Al domnului marchiz de Caylus, *sandédiou*! Un mărinimos senior, lângă care femeile nu îmbătrânesc. Castelul e al lui Caylus-Zăvor. Ei şi?

La dracu', greu era de înţeles? Lucraţi pentru domnul marchiz de Caylus.

Voi, ăştilalţi, îl credeţi? întrebă Cocardasse pe un ton obraznic pe ceilalţi spadasini, întorcâpdu-se spre ei.

Nu! răspunse fratele Passepoil.

Nu! repetă numaidecât restul spadasinilor.

Un pic de roşeaţă se ivi pe obrajii scofâlciţi ai lui

Peyrolles.

Ce-aţi spus? Ticăloşilor!

Uşurel, uşurel! îl întrerupse gasconul; nobilii mei prieteni sunt nemulţumiţi. Luaţi seama! mai bine să stăm liniştiţi de vorbă, aşa cum se cuvine între oameni binecrescuţi. Dacă am înţeles bine, lucrurile stau aşa: domnul marchiz de Caylus a aflat că un gentilom pătrunde, din când în când, noaptea în castel, prin fereastra aceea de jos. Aşa-i?

Da! răspunse Peyrolles.

Ştie, de asemenea, că domnişoara Aurore de Caylus, fiica sa, este îndrăgostită de acest gentilom.

Întocmai – recunoscu iarăşi omul de încredere al prinţului de Gonzague.

Asta, de la domnia-voastră citire, domnule de Peyrolles! Astfel explică domnia-voastră rostul adunării noastre la hanul „La mărul lui Adam". Poate că unii să găsească această explicaţie demnă de crezare. Eu, însă, am motivele mele s-o socotesc cusută cu aţă albă. Nu aţi

spus adevărul, domnule de Peyrolles.

Pe toţi dracii! strigă acesta. Te întreci cu obrăznicia!

Glasul lui fu acoperit de acela al spadasinilor care strigau:

Vorbeşte, Cocardasse, vorbeşte, vorbeşte!

Gasconul nu se lăsă rugat:

Mai întâi de toate – spuse el – prietenii mei ştiu tot atât de bine ca şi mine că vizitatorul nocturn, recomandat săbiilor noastre, este nici mai mult nici mai puţin decât un prinţ.

Un prinţ! exclamă Peyrolles, înălţând din umeri.

Cocardasse continuă:

Prinţul Filip de Lorraine, duce de Nevers.

— Se vede că ştiţi mai multe ca mine, şi atâta tot – spuse Peyrolles.

De loc, *capédédiou*! Şi asta nu-i tot. Mai e ceva şi s-ar putea ca acel lucru nobilii mei prieteni sărtu-l mai ştie. Aurore de Caylus este soţia prinţului – încheie hotărât gasconul.

Peyrolles se îngălbeni şi îngăimă:

Cum de-ai aflat tu asta?

Iată că am aflat-o! Asta e sigur. Cum am aflat-o, nu vă priveşte. Îndată am să vă dovedesc că mai ştiu şi altele. O căsătorie secretă a fost celebrată, se-mplinesc în curând patru ani, în capela castelului Caylus şi, dacă informaţiile mele sunt exacte, domnia-voastră şi nobilul domniei-voastre stăpân… – aci se întrerupse pentru a-şi scoate pălăria, cu un aer batjocoritor, şi sfârşi fraza – … aţi fost martori, domnule de Peyrolles.

Acesta nu mai negă.

Unde vrei să ajungi cu toate cancanurile astea? se mulţumi el să întrebe.

Să descopăr numele ilustrului stăpân pe care urmează să-l slujim în noaptea aceasta – răspunse gasconul.

Nevers s-a căsătorit cu fiica – fără voia tatălui – spuse Pey rolles. Domnul de Caylus se răzbună. Nimic mai simplu.

Nimic n-ar fi mai simplu, dacă numitul Zăvor ar şti. Dar aţi fost discreţi. Domnul de Caylus nu ştie nimic. *Capédédiou*! Bătrânul vulpoi nici prin gând nu i-ar trece să se descotorosească în acest chip de cea mai bogată partidă din Franţa! Toate s-ar fi aranjat de mult dacă domnul de Nevers ar fi spus bătrânului: „Regele Ludovic vrea să mă însoare cu nepoata sa, domnişoara de Savoia, dar eu nu vreau, eu sunt în taină soţul fiicei domniei-voastre”. Dar reputaţia de hapsân a lui Zăvor l-a speriat. Îi e şi teamă ca soţia lui, pe care o adoră, să nu aibă de suferit…

Şi, în concluzie? îl întrerupse Peyrolles.

În concluzie, nu pentru domnul de Caylus ar urma să lucrăm.

E limpede – zise Passepoil.

Ca lumina zilei – tună corul.

Şi pentru cine vă închipuiţi oare că lucraţi?

Pentru cine? Ah i Ah! *Sandiou*! Pentru cine? Cunoaşteţi povestea celor trei Filipi? Nu? Ei bine, am să v-o spun eu în două cuvinte. E vorba de trei seniori de casă mare! Unul e

Filip de Mantua, prinţ de Gonzague, stăpânul domniei-voastre, domnule de Peyrolles, b alteţă ruinată, hăituită de creditori, care s-ar vinde şi diavolului şi încă ieftin; al doilea e Filip de Nevers, pe care îl aşteptăm; al treilea este Filip al Franţei, duce de Chartres. Încercaţi să vă închipuiţi prietenia cea mai trainică, cea mai eroică, peste putinţă de cuprins cu mintea, şi nu veţi avea decât o palidă imagine a dragostei reciproce pe care şi-o poartă aceşti trei Filipi. Asta-i ce se spune la Paris. Dar, cu voia domniei-voastre, să lăsăm deoparte în treaba asta pe nepotul regelui. Să nu ne ocupăm decât de Nevers şi de

Gonzague, de Pitias şi de Damon[4].

Ei, la dracu' – strigă Peyrolles – n-o să-l acuzi pe Damon că vrea să-l ucidă pe Pitias!

Fireşte că nu! spuse gasconul. Adevăratul Damon, cel de pe vremea lui Denis, tiranul Siracuzei, era la largul lui. Iar adevăratul Pitias nu avea venituri de şase sute de mii de galbeni.

Pe care îi posedă Pitias al nostru şi al cărui moştenitor legal ar fi Damon al dumitale – completă Passepoil.

Vă daţi seama, domnule de Peyrolles – continuă Cocardasse – că lucrurile se schimbă? Şi unde mai pui că adevăratul Pitias nu avea o soţie plăcută ca Aurore de Caylus şi că adevăratul Damon nu era îndrăgostit de ea sau mai bine zis de zestrea ei.

Întocmai! sublime iarăşi fratele Passepoil.

Cocardasse îşi umplu paharul:

Domnilor – strigă el – în sănătatea lui Damon, vreau să spun a lui Gonzague, care ar avea mâine un venit de şase sute de mii de galbeni, pe domnişoara de Caylus şi zestrea ei dacă Pitias, vreau să spun ducele de Nevers, ar trece în noaptea asta pragul vieţii, ca să păşească peste acela al morţii.

— În sănătatea prinţului Damon de Gonzague! strigară toţi ceilalţi spadasini, cu fratele Passepoil în frunte.

Ei, ce spuneţi de toate astea, domnule de Peyrolles? întrebă triumfător Cocardasse.

Fantasmagorii! mârâi omul de încredere al prinţului – minciuni!

Cuvântul e cam greu. Să judece vajnicii mei prieteni. îi iau drept martori.

Ai spus adevărul, Cocardasse, adevărul! se auzi de

4 Filozofi greci din şcoala lui Pitagora, rămaşi celebri prin prietenia care-i lega.

pretutindeni, în jurul mesei.

Prinţul de Gonzague – spuse declamator Peyrolles, încercând să joace cartea marei demnităţi – este mult deasupra unor astfel de mârşăvii, ca să fie într-adevăr nevoie să-l dezvinovăţesc…

Cocardasse îl întrerupse:

Atunci luaţi loc, bunul meu domn de Peyrolles! spuse el. Şi fiindcă omul de încredere al prinţului se împotrivea, îl lipi cu de-a sila pe un scaun. Apoi continuă: O să ajungem acum la şi mai mari infamii. Passepoil!

Da, Cocardasse! răspunse normandul.

Fiindcă domnul de Peyrolles tôt MU S6 dă bătut, e rândul tău să predici, prietene.

Normandul se roşi până în vârful urechilor şi plecă ochii.

Vedeţi că eu… nu ştiu să vorbesc în public – se bâlbâi el.

Să nu cumva să dai înapoi! îi porunci maestrul Cocardasse, răsucindu-şi mustaţa. Fii pe pace! Domnii aceştia îţi vor ierta lipsa de experienţă şi tinereţea.

Mă bizui pe îngăduinţa lor – murmură sfiosul Passepoil.

Şi cu un glas de fecioară care răspunde la întrebările duhovnicului, demnul monitor de scrimă începu:

Domnul de Peyrolles are toată dreptatea sa socotească pe stăpânul său un desăvârşit gentilom. Iată amănuntele care au ajuns la cunoştinţa mea: eu nu văd în asta nimic de condamnat, dar unele cugete răuvoitoare ar putea socoti altfel. În timp ce cei trei Filipi duceau o viaţă veselă la Paris, atât de veselă încât regele Ludovic şi-a ameninţat nepotul că-l va trimite pe moşiile lui… asta se întâmplă acum vreo trei ani, eu eram în slujba unui doctor italian, elev al savantului Exili; un oarecare Pierre Graba.

— Pietro Graba, da, da – întrerupse Faënza – l-am cunoscut şi eu. Era un ticălos negru la suflet.

Fratele Passepoil zâmbi duios.

Era un om la locul lui, liniştit, vădind unele înclinaţii religioase, plin de învăţătură ca cele mai groase bucoavne, şi a cărui îndeletnicire era să născocească elixiruri binefăcătoare pe care le numea „licoare de viaţă lungă”.

Spadasinii izbucniră în râs.

Fii pe pace! strigă Cocardasse. Poveşteşti ca un zeu. Dă-i înainte!

Domnul de Peyrolles îşi şterse fruntea, care se acoperise de sudoare.

Prinţul Filip de Gonzague – reluă Passepoil – venea foarte des să-l vadă pe bunul Pietro Graba.

Mâi încet! îl întrerupse, fără să vrea, omul prinţului.

Mai tare! strigară găliganii.

Toată povestea aceasta. îi înveselea nespus, cu atât mai mult, cu cât întrevedeau la capătul ei q creştere a plăţii ce li se cuvenea.

Dă-i înainte, dă-i înainte, frate Passepoil! stăruiră ei, strângând cercul în jurul normandului.

Iar Cocardasse, mângâind ceafă ciracului său, spuse cu un ton părintesc:

Ticălosul ăsta are succes, *capédédiou*!

Îmi pare foarte rău – continuă Passepoil – că trebuie să repet un lucru care s-ar zice că-i displace domnului de Peyrolles – dar adevărul este că prinţul de Gonzague venea foarte des pe la Graba, cu siguranţă ca să înveţe câte ceva de la el. Tocmai în acea vreme, tânărul duce de Nevers a fost lovit de o ciudată boală care-l făcea să tânjească pe picioare.

Calomnie! mormăi Peyrolles. Mârşavă calomnie!

Passepoil întrebă cu nevinovăţie:

Am acuzat eu pe cineva de ceva, maestre?

Şi cum omul prinţului îşi muşca până la sânge buza, Cocardasse spuse:

— Bunul nostru domn de Peyrolles nu mai vorbeşte

atât de îngâmfat, nu, nu…

La auzul acestor cuvinte, Peyrolles se ridică brusc.

Sper că îmi veţi da voie să mă retrag? spuse el cu o furie reţinută.

Fireşte – îi răspunse gasconul, râzând din toată inima. Mai mult: vă vom escorta până la castel.

Numitul Zăvor trebuie să-şi fi sfârşit somnul de după prânz; ne vom lămuri, deci, cu el.

Peyrolles se lăsă să cadă din nou pe scaun. Chipul lui, din galben, se făcea verzui. Necruţător, Cocardasse îi întinse un pahar.

Trăgeţi o duşcă, să vă mai veniţi în fire – îi spuse el – fiindcă s-ar părea că nu vă simţiţi tocmai bine. Haide, beţi măcar o înghiţitură. Nu? Atunci staţi liniştit şi lăsaţi-l să vorbească pe ticălosul ăsta de normand, care îi dă cu gura mai bine decât un avocat la curtea cea mare de justiţie.

Fratele Passepoil făcu o plecăciune plină de recunoştinţă şefului său şi continuă:

Toată lumea începuse să spună: „Bietul duce de Nevers, aşa tinerel, cum se află, iată-l pe ducă”. Curtea şi capitala se nelinişteau. Casa de Lorraine este atât de nobilă! Regele cerea mereu veşti. Iar Filip, ducele de Chartres, era nemângâiat.

Un om şi mai nemângâiat – îl întrerupse Peyrolles, care izbuti să ia un aer convins – era Filip, prinţ de Gonzague.

Dumnezeu să mă ferească de a vă contrazice! spuse Passepoil, a cărui blândeţe, pe care nimic nu părea s-o poată tulbura, ar trebui să slujească drept pildă tuturor celor ce s-au pornit la o discuţie. Cred şi eu că prinţul era îndurerat. Dovadă că venea în fiecare seară la jupân Graba, deghizat în lacheu, şi îi spunea necontenit, cu un ton descurajat: „Durează mult, doctore, durează prea mult!”

Printre cei ce se adunaseră în sala de jos a hanului

„La mărul lui Adam”, nu era unul care să nu fi fost un ucigaş. Totuşi fiecare tresări. În toate vinele sângele îngheţă. Pumnul greu al lui Cocardasse izbi masa; Peyrolles plecă fruntea şi rămase mut.

— Într-o seară – continuă Passepoil coborând, fără să vrea, glasul – într-o seară, Filip de Gonzague a venit mai devreme. Graba i-a luat pulsul: avea febră. „Ai câştigat bani mulţi la joc” – i-a spus Graba, care-l cunoştea bine. Gonzague a început să râdă: „Dimpotrivă, am pierdut două mii de pistoli”. Apoi a adăugat: „Nevers a vrut să dea azi un asalt la Academia de scrimă, dar nu mai e în stare să ţină spada în mână”. „Atunci – a şoptit doctorul Graba – înseamnă că sfârşitul se apropie. Poate chiar mâine”. Dar – se grăbi să adauge Passepoil pe un ton aproape vesel – zilele se scurg una după alta, însă nu se aseamănă. Chiar a doua zi, Filip, duce de Chartres, l-a luat pe Nevers în rădvanul lui, care a pornit în pocnete de bici şi în goana telegarilor spre provincia Touraine. Alteţa sa îl ducea pe tânărul duce la moşiile lui. Cum doctorul Graba nu se mai afla prin preajmă, Nevers, a început să prindă puteri. Din Touraine, căutând soarele, căldura şi viaţa, a trecut Mediterana şi s-a dus în regatul Neapolelui. Filip de Gonzague a venit atunci iar la stăpânul meu, însărcinându-l să dea şi el o raită pe aceleaşi meleaguri. Mă pregăteam tocmai să-i fac bagajele când, spre nefericirea lui, într-o noapte, alambicul lui a crăpat. Şi sărmanul doctor Pietro Graba a murit pe loc fiindcă, în timp ce dormea, a respirat vaporii propriului său elixir dătător de viaţă lungă.

Ah, preacinstitul italian! strigară cu toţii.

Da – spuse simplu Passepoil – şi eu i-am deplâns moartea. Dar să isprăvesc povestirea. Nevers a stat optsprezece luni departe de Franţa. Când s-a reîntors la curte, uimirea a fost generală. Filip întinerise cu zece ani. Era voinic, sprinten, neobosit. Ce mai încolo-ncoace: ştiţi cu toţii că, după frumoşul Lagardère, Nevers este, astăzi,

prima spadă din „lume.

Passepoil tăcu după ce luă o atitudine modestă, şi Cocardasse încheie:

Astfel fiind, domnul de Gonzague s-a crezut silit să angajeze opt maeştri de arme ca să-i vină de hac. Lui singur. Ţin-te bine!

Urmă o tăcere. Domnul de Peyrolles fu cel care o rupse:

— Gare-i scopul acestei flecăreli? O mărire a salariului?

Simţitoare. Asta, în primul rând – răspunse gasconul. Cu mâna pe conştiinţă, nu poţi cere acelaşi preţ pentru un tată care-şi răzbuna cinstea fiicei şi pentru Damon, care vrea să moştenească prea de timpuriu pe Pitias.

— Ce pretindeţi atunci?

Să se întreiască suma.

Fie! răspunse Peyrolles, fără să şovăie.

În al doilea rând, cerem să facem cu toţii parte, după lovitură, din casa de Gonzague.

Fie! se învoi iarăşi omul de încredere al prinţului.

rân al treilea rând…

Nu întindeţi prea mult coarda…

Pécaire! strigă Cocardasse adresându-se lui Passepoil – auzi, cică cerem prea mult!

Să fim drepţi! spuse împăciuitorul cirac. S-ar putea ca, după aceea, nepotul regelui să vrea să-şi răzbune prietenul. Şi atunci…

Atunci – spuse Peyrolles – trecem graniţa.

Gonzague îşi răscumpără moşiile din Italia şi suntem cu toţii în siguranţă acolo. 1

Cocardasse se sfătui din ochi întâi cu Passepoil, apoi cu ceilalţi.

Încheiem târgul! hotărî el.

Peyrolles îi întinse mâna. Dar gasconul nu voi s-o ia. Bătându-şi cu palma sabia, spuse:

Uite notarul care-mi va răspunde de domnia-ta, bunul meu domn de Peyrolles. Ţin-te bine! N-o să încerci niciodată să mă tragi pe sfoară.

Peyrolles, liber acum, se îndreptă spre uşă.

Dacă omul acela vă scapă – spuse el din prag – nimic nu mai stă în picioare.

Asta se-nţelege de la sine; te poţi culca pe amândouă urechile, bunul meu domn de Peyrolles.

Un uriaş hohot de râs izbucni în urma confidentului prinţului. Apoi toate glasurile se uniră vesele într-un cor, strigând:

— Băutură, să vină băutură!

Capitolul IV

MICUL

PARIZIAN

Era abia ceasurile patru după-amiază. Spintecătorii noştri mai aveau, deci, tot timpul în faţa lor. Şi profitau de acest răgaz ca să bea, să cânte şi să zbiere după pofta inimii în sala de jos a hanului „La mărul lui Adam”. La câţiva paşi, în albia fostului braţ de apă, cosaşii, acum că începuse să se mai domolească arşiţa soarelui, adunau mai eu spor fânul şi îl legau în baloturi.

Deodată se auzi un tropot de cai la marginea pădurii Ens şi în clipa următoare ţipete se ridicară din albie.

Cosaşii se risipiră ca potârnichile, fugăriţi şi loviţi cu latul săbiilor de un grup de soldaţi lefegii în căutare de nutreţ. Fireşte, în altă parte nu ar fi găsit fân de mai aleasă calitate.

Cei opt viteji ai noştri se şi repeziseră la fereastră să vadă ce se petrece.

Blestemaţii, sunt îndrăzneţi! exclamă Cocardasse-cel-tânăr.

Să vină până sub ferestrele marchizului! adăugă Passepoil.

— Câţi sunt?… Trei… şase… opt.

Ţocrpai cât şi noi.

Între timp, „blestemaţii” adunau în tihnă finul de care aveau nevoie, făcând haz de isprava lor şi hohotind în voie. Ştiau bine că puşcoacele castelului Caylus. amuţiseră de mult.

Când socotiră că-şi încheiaseră prădăciunea şi urcaseră baloturile cu fân pe cai, ieşiră din albia braţului pe drumeagul pentru căruţe. Şeful lor, care purta galoane de brigadier, roti privirea împrejur şi strigă:

Veniţi după mine, domnilor! Iată tocmai ce ne trebuie!

Şi arătă eu degetul hanul „La mărul lui Adam”.

Bravo! strigară ceilalţi.

— Prieteni – şopti Cocardasse-cel-tânăr – vă sfătuiesc să vă luaţi săbiile.

Într-o clipită, săbiile fură încinse şi, părăsind fereastra, maeştrii de arme se aşezară în jurul meselor.

Mirosea de la o poştă a încăierare. Fratele Passepoil zâmbea liniştit sub cele trei fire ale mustăţii lui.

— Aşadar, precum vă spuneam – începu Cocardaisse pentru a avea aerul cât mai la largul lui – cel mai bun mijloc de a te ţine în gardă în faţa unui monitor de arme stângaci, ceea ce este întotdeauna foarte primejdios…

În acel moment, şeful soldaţilor îşi băgă pe uşă capul bărbos.

— Ehei – strigă el – hanul e plin, copii!

Să-l golim! răspunseră într-un glas cei ce-l urmau.

Era simplu, era logic. Şeful – Garrigue pe nume – socoti că nu avea niciun motiv să se împotrivească. Descălecară cu toţii şi îşi legară fără ruşine caii încărcaţi cu fân de belciugele prinse în zidul hanului.

Până în această clipă, spadasinii noştri nu clintiră.

Ei, voi ăştia – le strigă Garrigue trecând cel dintâi pragul – ştergeţi-o! Aici nu-i loc decât pentru lefegiii regelui.

Nimeni nu-i răspunse. Cocardasse se întoarse către ai săi şi le şopti:

— Nu vă pierdeţi cu firea, copii, atenţie la ţinută! Să nu ne aruncăm orbeşte, ci să-i facem pe lefegiii maiestăţii sale să joace în tact.

Oamenii lui Garrigue se buluciră la uşă, astupând-o.

Ei – strigă iar Garrigue – ce v-am spus?

Maeştrii spadasini se ridicară şi se înclinară politicos.

Roagă-i – spuse brigadierului unul din soldaţi – să facă bine să iasă pe fereastră.

Şi, în aceeaşi clipă, luă ulceaua plină a lui Cocardasse şi o duse la gură. Garrigue rânji:

Nu vedeţi, bădăranilor, că avem nevoie de cănile, de mesele şi de scaunele voastre?

Fiţi pe pace!” strigă Cocardasse-cel-tânăr – o să vă dăm tot ce doriţi, drăguţii mei.

Şi făcu ţăndări ulciorul în capul lefegiului, în timp ce Passepoil zvârlea greoiul lui scaun în pieptul lui Garrigue.

Şaisprezece lame străluciră în aceeaşi clipă. Erau cu toţii oameni de arme solizi, curajoşi şi bătându-se cu plăcere. Se avântau toţi deodată şi cu toată inima.

Glasul de tenor al lui Cocârdasse acoperea toată zarva cu înjurătura lui favorită:

Vivadiou! Serviţi-i, serviţi-le tot ce doresc!

La care Garrigue şi-ai lui răspunseră atacând cu capul plecat.

Înainte! Trăiască Lagardère, trăiască Lagardère! strigătul acesta fu ca o adevărată lovitură de teatru. Cocardasse şi Passepoil, care se aflau în fruntea spadasinilor, se dădură înapoi şi împinseră masa grea de stejar între cele două armate.

Ţin-te bine! strigă gasconul. Săbiile jos!

Trei sau patru lefegii apucaseră să fie destul de serios ciopârţiţi. Asaltul nu le izbutise de fel şi acum îşi

dădeau prea bine seama cu cine aveau de-a face.

Ce-aţi spus? întrebă fratele Passepoil, al cărui glas tremura de emoţie. Ce-aţi spus?

Ceilalţi spadasini murmurau nemulţumiţi:

I-am fi mâncat ca pe nişte pui de vrabie!

Linişte I strigă Cocardasse cu autoritate, Apoi adresându-se lefegiilor care o sfecliră: Răspundeţi deschis, de ce aţi strigat: trăiască Lagardère?

— Fiindcă el e şeful nostru.

— Cavalerul Henry de Lagardère?

EL

Micul nostru Parizian! Bijuteria noastră! gânguri fratele Passepoil, căruia i se şi umeziseră ochii.

O clipă – spuse Cocardisse – să nu fie vreo neînţelegere. Noi l-am lăsat pe Lagardère la Paris, în cavaleria uşoară de gardă.

— Ei şi? ripostă Garrigue… Lagardère s-a săturat de cavaleria uşoară de la curte. Şi-a păstrat doar uniforma şi comandă o companie de lefegii ai regelui chiar în valea asta.

Atunci – spuse gasconul – gata: săbiile în teacă! *Vivadiou*! Prietenii Micului Parizian sunt şi ai noştri. Hai să închinăm împreună, în sănătatea celei mai bune spade din univers.

Facă-vi-se voia! spuse Garrigue, dându-şi seama că el şi ai lui scăpau astfel teferi ca prin minune.

Domnii lefegii regali se grăbiră să-şi bage săbiile-n teacă, fără a se mai lăsa rugaţi.

Nu trebuie măcar să ni se ceară scuze? întrebă Pepe matadorul, trufaş ca orice castilian.

O să ai, dragă prietene, satisfacţia să te baţi „cu mine, dacă aşa-ţi zice inima! îi răspunse Cocardasse. Cât despre aceşti domni, sunt acum sub ocrotirea mea. La masă şi să ni se aducă vin! Nu mai ştiu ce-i cu mine de bucurie.

Întinse paharul său lui Garrigue şi adăugă:

Am onoarea să-ţi prezint pe Amable Passepoil, monitorul sălii mele de arme. Fie zis între noi şi fără nicio jignire, era tocmai pe punctul de a-ţi arăta o lovitură de care, cu siguranţă, domnia-ta nu ai cea mai mică idee. Este, ca şi mine, prieten devotat al lui Lagardère.

Şi sunt mândru de asta – îl întrerupse Passepoil.

Cât despre aceşti domni – continuă gasconul, arătându-şi tovarăşii – iertaţi-le burzuluiala: vă cam răzbiseră, voinicilor. Şi eu le-am luat bucăţica de la gură. Asta… fie zis, tot fără supărare. Să ciocnim!

Ciocniră ulcelele. Ultimele cuvinte, îndemânatic rostite, ca în treacăt, de Cocardasse, măguliseră pe maeştrii de arme, iar domnii lefegii socotiseră că era mai nimerit să se facă a nu le fi auzit. Văzuseră prea îndeaproape ţesala cu care era cât pe-aci să fie scărmănaţi.

În timp ce fata se dusese să scoată vin rece din pivniţă, mesele şi băncile fură mutate afară, pe pajişte, fiindcă sala hanului se dovedea într-adevăr neîncăpătoare pentru toată această vitează adunătură. Cât ai clipi din ochi, fiecare se simţi cu totul la largul lui şi aşezat cum îi place la masă, pe tăpşanul verde.

Să mai vorbim despre Lagardère – propuse Cocardasse. Dacă vreţi să ştiţi, eu i-am dat cea dintâi lecţie de scrimă. N-avea pe atunci nici şaisprezece ani. Dar ce făgăduieli de viitor!

Acum abia a împlinit optsprezece – spuse Garrigue – şi Cel-de-sus poate fi martor că şi-a ţinut făgăduielile.

Fără voia lor, spadasinii erau interesaţi de figura aproape legendară a acestui erou cu care li se împuiaseră urechile toată dimineaţa. Ascultau fără să piardă o vorbă şi niciunul din ei nu mai dorea să-l aibă în faţă altminteri decât la masă.

Nu-i aşa? S-a ţinut de cuvânt – strigă entuziasmat

Cocardasse. *Pécaïre*! Mereu frumos, mereu curajos ca un leu?

— Mereu norocos? îngăimă Passepoil roşind până în vârful urechilor lui clăpăuge.

Mereu împrăştiat – continuă gaseo nul. mereu făcând toate numai după capul lui?

Călău cu cei dârji şi blând cu cei slabi!

Mereu gata de încăierare!

Mărinimos la luptă şi la joc?

— Aruncând aurul pe fereastră!

Toate patimile, *capédédiou*!

Toate virtuţile!

Fără minte!

O inimă… o inimă de aur!

În sănătatea Micului Parizian! În sănătatea lui Lagardère 1 strigară toţi într-un glas.

Garrigue şi oamenii lui ridicară cu toţii ulcelele, plini de entuziasm. Băură în picioare. Maeştrii de arme nu puteau face altfel.

La dracu'! izbucni iară, după aceea, Joël de Jugan, bretonul, punând jos ulcica goală – măcar spuneţi-ne şi nouă cine este acest Lagardère al vostru?

Ne vâjâie urechile de numele lui adăugă Saldagno. Cine. e? De unde vine? Şi ce face?

Prietene – îi răspunse Cocardasse – este tot atât de nobil ca şi regele; s-a ivit din strada Croixdes-Petits-Champs şi îşi face de cap. Sunteţi luminaţi? Dacă vreţi să ştiţi mai mult, turnaţi-mi vin!

Passepoil îi umplu ulcica şi gasconul continuă după ce îşi adunase, o clipă, gândurile:

Nu-i o poveste cu minuni de basm. Mai bine zis, despre el nici nu se poate povesti. Trebuie să-l vezi cu spada în mână. Despre sângele care-i curge prin vine, v-am spus că-i la fel de nobil ca şi al regelui şi nimic pe lume nu m-ar face să mă dezic. Dar, la drept vorbind, nimeni n-a

cunoscut vreodată nici pe maică-sa, nici pe taică-său. Când l-am întâlnit eu, în Curtea Havuzurilor, în faţa Palatului Regal, avea doisprezece ani. Era gata-gata să fie stâlcit de o jumătate de duzină de derbedei mai mari ca el. Pentru ce? Fiindcă pungaşii ăştia de flăcăiandri încercaseră să jefuiască pe bătrâna care vindea gogoşi sub bolta palatului Montesquieu. Întreb pe cineva cum îl chbamă. „Micul Lagardère”. „Şi. părinţii?” „N-are părinţi”. „Cine vede de el?” „Nimeni”. „Unde stă?” „în ruinele turnuleţului dinspre stradă al fostului palat Lagardère, la colţul străzii Saint-Honoré”. „Are vreo meserie?” „Două, nu una: se aruncă de pe Pont-neuf şi face pe omul fără oase în Curtea Havuzurilor”. Fiţi pe pace! Două straşnice meserii!” Voi, străinilor – se întoarse Cocardasse spre maeştrii spadasini veniţi de peste. fruntarii – nu ştiţi ce meserie este să te arunci de pe Pont-neuf. Parisu-i plin de gură-cască. Aceşti gură-cască azvârl de pe parapetul podului bănuţi de argint în Sena, iar băieţandrii mai curajoşi se aruncă în apă să-i pescuiască, primejduindu-şi viaţa. Şi ceata de gură-cască se înveseleşte, nevoie-mare. *Vivadióu*! Dintre toate desfătările, cea mai mare ar fi să arzi cu bâta pe unul din păcătoşii ăştia. Mai ales că nici n-ar costa scump. Cât despre oamenii fără oase, îi întâlneşti pretutindeni. Ştrengarul ăsta mic făcea tot ce voia cu corpul lui: se deşira, se turtea, picioarele i se făceau braţe, braţele picioare şi parcă-l văd şi acum, *sandiou*! maimuţărind pe ţârcovnicul de la Saint-Germain-l’ Auxerrois, cocoşat şi în faţă, şi în spate. Ce să vă mai spun? îl găseam o bomboană pe băieţaşul ăsta cu părul lui bălai şi obrajii trandafirii. L-am scos din mâna derbedeilor şi i-am spus: „Ţicălosule, vrei să vii cu mine?” Ştiţi ce mi-a răspuns? „Nu, fiindcă văd de mătuşa Bernard”. Mătuşa Bernard era o nenorocită de cerşetoare care se aciuase şi ea în turnuleţul în ruine. Micul Lagardère îi aducea în fiecare seară roadele săriturilor în Sena şi al răsucelilor lui. M-am apucat atunci

să-i zugrăvesc plăcerile unei săli de arme. Ochii lui frumoşi scânteiau aprinşi. Dar a oftat din adânc şi mi-a spus: „Nu pot acum. Da când mătuşa Bernard se face bine, vin”. Şi a plecat. Să vă spun drept: nici nu mă mai gândeam la el. Trei ani mai târziu, Passepoil şi cu mine ne-am pomenit într-o zi la sala noastră de arme cu un heruvim înalt, sfios şi stingherit. „Eu sunt micul Lagardère, ne-a spus el, mătuşa Bernard a murit”. Câţiva gentilomi, care se aflau acolo au pufnit de râs. Heruvimul a roşit, a plecat ochii, s-a mâniat şi i-a lungit pe frumoşii domnişori pe jos. Ce vreţi Í Un adevărat parizian. Subţire, mlădios, graţios ca o femeie, dar tare ca fierul. După şase luni s-a luat la harţă cu un monitor de-al meu care-i amintise în batjocură de vremea când se arunca de pe pod şi făcea pe omul fără oase. *Sandiou*! Monitorul parc-ar fi fost un fulg în mâinile lui. După un an, se juca cu mine cum m-aş juca eu acum cu unul din domnii lefegii ai regelui… fie zis fără a-i jigni. Atunci, s-a făcut soldat. S-a bătut în duel cu căpitanul lui. Apoi s-a angajat în regimentul Copiilor – Pierduţi ai lui Saint-Luc, pe timpul campaniei din Germania. Domnul de Villars l-a trimis la Fribourg-en-Brisgau. Într-o zi a ieşit singur din oraşul asediat, fără ordin, şi a adus patru vlăjgani de soldaţi duşmani, legaţi unul de altul, ca nişte berbeci. Villars îl făcu stegar: se bătu cu colonelul: fu degradat. Pécïrë, *ce* băiat! Villars ţinea însă la el.

Cum să nu ţii! Acelaşi domn de Villars l-a însărcinat să ducă regelui vestea înfrângerii ducelui de Badén. Ducele de Anjou, văzându-l, a ţinut să-l facă paj. Când s-a văzut paj, a făcut alte pozne. S-a apucat de aventuri galante. A fost trimis la plimbare. În sfârşit, norocul i-a zâmbit: iată-l în cavaleria uşoară de gardă. *Capédédiou*! nu înţeleg de ce dracu’ a plecat de la curte!

Cocardasse se opri şi deşertă o ulcică înaltă. Era binemeritată. Passepoil îi strânse mâna în chip de felicitare.

Soarele era pe ducă, furişându-se pe după copacii pădurii. Garrigue şi oamenii lui începuseră să vorbească de plecare şi se pregăteau să mai închine un ultim rând de ulcele în cinstea fericitei întâmplări care-i pusese faţă în faţă, când Saldagno zări un copil care voia să se strecoare în fostul braţ de apă, străduindu-se cu tot dinadinsul să nu fie văzut.

Era un băieţandru de vreo treisprezece – paisprezece ani, sperios, care părea să tremure de frică. Purta costum de paj, dar fără culori[5], şi cingătoare de curier.

— Saldagno îl arătă tovarăşilor lui.

Pe toţi sfinţii! strigă Garrigue – iată un vânat pe care l-am mai hăituit. Chiar adineauri a făcut să plesnească rânza cailor noştri. Guvernatorul din Venasque are spioni de acest soi şi trebuie să punem mâna pe ăsta.

Ai dreptate – replică gasconul; dar mă îndoiesc foarte ca şmecherul ăsta să fie trimis de guvernatorul din Venasque. Aici trebuie să fie altă drăcovenie la mijloc şi, fără jignire, domnule lefegiu, vâna tul. Ăsta e al nostru.

De fiecare dată când rostea această formulă obraznică, gasconul creştea în stima prietenilor lui spadasini.

Se putea intra în albia fostului braţ de apă în două chipuri: sau pe drumul de căruţe, sau pe o scăriţă ce cobora abrupt, pe la capul podului. Oamenii noştri se împărţiră în două grupuri şi intrară în şanţ pe amândouă părţile. Când bietul băieţandru se văzu astfel înconjurat, nici nu mai încercă să fugă şi ochii i se umplură de lacrimi. Mâna i se strecură pe furiş sub reverul pieptăraşului.

Bunii mei seniori! strigă el – nu mă ucideţi. N-am nimic!” N-am nimic!

Îi luase pe oamenii noştri drept nişte simpli tâlhari. Şi nici nu s-ar fi putut spune că arătau altfel.

Nu minţi! îi spuse Garrigue. Ai trecut munţii azi-

5 Culorile blazonului familiei în slujba căreia se afla.

dimineaţă.

Eu? se miră pajul. Munţii?!

La dracu'! se amestecă Saldagno. Ăsta vine de-a dreptul de la Argelès. Nu-i aşa, piciule?

De la Argelès?! se miră iar băieţandrul.

În acelaşi timp, privirea lui se furişă spre ferestruia ce se deschidea sub pod.

Fii pe pace Í îi spuse Cocardasse – nu vrem să te jupuim, tinere. Cui trebuie să-i duci scrisoarea?

Scrisoarea? repetă pajul.

Passepoil zâmbi până la urechi:

Ehei, te-ai născut în Normandia, piciule!

Copilandrul repetă iar:

În Normandia? Eu?

— Căutaţi-l! E singurul lucru de făcut! îşi dădu cu părerea Garrigue.

Nu, nu mă căutaţi! strigă micul paj, căzând în genunchi – nu mă dezbrăcaţi, bunii mei seniori!

Era ca şi cum ar fi suflat peste foc ca să-l stingă. Passepoil îşi schimbă numaidecât părerea:

Asta nu-i din Normandia: nu se pricepe să mintă.

Cum te cheamă? îl întrebă Cocardasse.

Berrichon – răspunse băieţandrul fără să şovăie.

Şi. În a cui slujbă eşti?

Pajul rămase mut. Spadasinii şi voluntarii care-l înconjurau începeau să-şi piardă răbdarea. Saldagno îl apucă de guler în timp ce toţi ceilalţi strigau:

Ei, răspunde, hai, răspunde: pe cine slujeşti?

— Ce crezi tu, flecuşteţule: – îi strigă şi Cocardasse – avem noi vreme să stăm de joacă cu tine? Căutaţi-l, drăguţilor, şi să se termine povestea!

Atunci se desfăşură un spectacol cu totul ciudat: pajul, până în acea clipă atât de speriat, se smuci deodată din mâinile lui Saldagno şi scoase din sân un soi de pumnal, care sémâna cu o jucărie. Dintr-o zvâcnitură,

zbură printre Faënza şi Staupitz, rupând-o de fugă spre partea de răsărit a albiei. Dar fratele Passepoil câştigase de nenumărate ori întrecerea la fugă la bâlciurile din Villedieu. Din câteva sărituri, îl ajunse din urmă pe Berrichon. Acesta se apără vitejeşte. îl zgârie pe Saldagno cu micul lui pumnal, îl muşcă pe Garrigue şi dădu câteva lovituri crâncene în fluierul picioarelor lui Staupitz. Dar lupta era prea inegala: trântit la pământ, Berrichon simţea aprdpiindu-se de piept mâinile grele ale spadasinilor, când un adevărat trăsnet căzu asupra prigonitorilor lui.

Garrigue se rostogoli la patru paşi cu picioarele în sus; Saldagno se răsuci ca o sfârlează şi se izbi de temelia castelului; Staupitz mugi şi se prăbuşi ca o vită lovită cu ciocanul în creştet; Cocardasse el însuşi se dădu peste cap şi îmbrăţişă pământul. Ei bine…

Un singur om stârnise toată vânzoleala asta într-o clipită şi, s-ar putea spune, dintr-odată. Un larg cerc se făcu în jurul noului venit şi al băieţandrului. Nicio sabie nu ieşi din teacă. Toate privirile se plecară.

Ticălosul! mormăi Cocardasse, care se ridica frecându-şi coastele.

Era furios, dar, fără să vrea, un zâmbet îi miji pe sub mustăţi.

Micul Parizian! strigă Passepoil, tremurând de emoţie sau de frică.

Fără să se sinchisească de brigadierul lor, deşi acesta zăcea ameţit la pământ, oamenii lui Garrigue îşi duseră mâna cu respect la pălărie şi spuseră:

Căpitanul Lagardère! J

Capitolul V

LOVITURA LUI NEVERS

Era, într-adevăr, Lagardère, frumosul Lagardère: Şaisprezece săbii de maeştri de arme se aflau acolo şi una nu îndrăznea să iasă din teacă, şaisprezece spadasini

contra unui tânăr de optsprezece ani, care zâmbea cu braţele încrucişate!” Dar tânărul acela era Lagardère! Cocardasse avusese dreptate. Şi Passepoil la fel: cele povestite de ei fuseseră departe de realitate. Oricât îşi lăudaseră idolul, nu spuseseră tot ce se putea spune despre el. Era tinereţea însăşi, care atrage şi cucereşte, tinereţea pe care o regretă învingătorii.

Henri de Lagardère era ceva mai înalt decât un om de statură mijlocie. Fără să fie un Hercule, trupul lui avea acea vigoare mlădioasă şi graţioasă a parizianului, şi era la fel de departe şi de greaua musculatură a nordului, ca şi de slăbiciunea ascuţită a adolescenţilor noştri din pieţele publice, imortalizaţi de banalele vodeviluri. Părul lui blond, uşor buclat, descoperea o frunte înaltă, plină de nobleţe şi de inteligenţă. Sprâncenele îi erau negre, ca şi mustaţa subţire, răsucită deasupra buzei. Nimic mai bărbătesc ca acest contrast, mai ales când ochii căprui şi plini de zâmbet luminează paloarea prea mată a feţei. Trăsăturile figurii lui regulate şi prelungi, linia vulturească a sprâncenelor, desenul ferm al nasului şi al gurii dădeau chipului său o expresie nobilă. Zâmbetul ghiduşului plin de viaţă nu te făcea să uiţi mândria purtătorului de spadă. Dar ceea ce nu se poate descrie e farmecul, graţia, tinereţea, voinicia ştrengărească în întregul lor.

Purta eleganta uniformă a cavaleriei uşoare a regelui, împodobită cu o bogată mantie de catifea, neglijent aruncată pe un umăr. O cingătoare de mătase roşie cu franjuri de aur indica rangul pe care-l avea printre toţi aceşti aventurieri. Brutala execuţie la care procedase abia dacă-i colorase obrajii.

— Nu vă e ruşine! strigă el cu dispreţ. Să tăbărâţi pe un copil!

— Căpitane… – voi să se apere Garrigue, ridicându-se de jos.

— Gura! Cine sunt derbedeii ăştilalţi?

Cocardasse şi Passepoil se apropiaseră de el cu pălăria în mână.

Ehe!” exclamă el luminându-se la faţă. Ia te uită! Protectorii mei… Ce dracu’ faceţi aici, la o asemenea depărtarede strada Croix-des-Petits-Champs?

Le întinse mâna, dar ca un prinţ care întinde dosul degetelor să-i fie sărutate. Cocardasse şi fratele Passepoil atinseră această mână cu evlavie. Trebuie să spunem că mâna, pe care abia îndrăzneau s-o apuce, se deschisese de multe ori pentru ei, plină de aur. Protectorii nu aveau să se plângă de protejat.

Şi ceilalţi? întrebă iar Henri. Mutra asta parc-am mai văzut-o undeva. ia spune, tu, unde?

Se adresa lui Staupitz.

La Colonia… – răspunse neamţul fâstâcit.

E adevărat! M-ai atins o dată.

Şi domnia-voastră de douăsprezece ori… – bâigui neamţul plin de umilinţă.

Ha-ha! continuă Lagardère uitându-se la Saldagno şi la Pinto – iată-i şi pe cei doi campioni ai mei de la Madrid… Buni în apărare.

Excelenţă – protestară într-un glas cei doi spanioli – era o prinsoare. Nu avem obiceiul să ne batem doi contra unul.

Cum, cum? Doi contra unul? strigă gasconul.

Spuneau – adăugă Passepoil – că nu ştiu cine sunteţi.

Şi ăsta – reluă Cocardasse arătând pe Pepe matadorul – se ruga cerului să se afle în faţa domniei-voastre.

Pepe făcu tot ce pútu ca să susţină privirea lui Lagardère, care spuse doar atât:

Ăsta? /

Şi Pepe plecă capul.

Cât despre – aceşti doi viteji… – spuse iar Lagardère arătând pe Pinto şi pe Saldagno – … în Spania nu purtam

decât numele de Henri... Domnilor – se întrerupse el făcând cu degetul gestul de a da o lovitură de sabie – după câte văd, cu toţii ne-am mai întâlnit cândva, într-un fel sau într-altul, fiindcă iată-l şi pe acest preacinstit vlăjgan căruia i-am crăpat capul cu arma preferată a ţinutului său.

Joël de Jugan îşi frecă tâmpla:

A rămas semnul – murmură el; mânuiţi bâta ca un zeu, asta-i sigur.

Nu v-a prea mers cu mine nici unora, nici altora, dragii mei – reluă Lagardère; în orice caz, aici v-am tulburat dintr-o îndeletnicire mai uşoară. Copile, apropie-te!

Berrichon se supuse.

Cocardasse şi Garrigue se porniră să explice laolaltă pentru ce voiau să-l scotocească pe paj. Lagardère le făcu semn să tacă.

Ce căutai aici? îl întrebă pe băieţandru.

Fiindcă sunteţi bun cu mine, n-o să vă mint – răspunse Berrichon. Aduceam o scrisoare.

Cui?

Berrichon şovăi şi privirea i se furişă iar spre ferestruia de jos.

Domniei-voastre – spuse el totuşi.

Dă-mi-o!

Băieţandrul scoase din sân un plic şi i-l întinse. Apoi înălţându-se pe vârfuri îi şopti la ureche: „Mai am şi o alta”.

Pentru cine?

Pentru o doamnă.

Lagardère îi aruncă punga:

Du-te, piciule; nimeni nu se va mai lega de tine!

Copilandrul porni în goană şi dispăru îndată la cotul fostului braţ de apă. Când pajul nu se mai văzu, Lagardère deschise scrisoarea.

La distanţă! porunci el, văzându-se înconjurat de

voluntari şi de spadasini – îmi place să-mi citesc singur corespondenţa.

Toţi se traseră repede înapoi.

Bravo! exclamă Lagardère, după ce îşi aruncă ochii pe primele rânduri; iată ce se poate numi o veste binevenită. Tocmai pentru ea şi venisem aici. Cerul mi-e martor: Nevers este un senior mărinimos.

Nevers? repetară spadasinii miraţi.

Ce-i cu el? întrebară Cocardasse şi Passepoil.

Lagardère se îndreptă spre han.

Să bem mai întâi – spuse el. Mi-a venit inima la loc. Am să vă povestesc totul. Şezi lângă mine, maestre Cocardasse, şi tu aici, frate Passepoil. Ceilalţi, unde vreţi.

— Mândri de asemenea cinstire, gasconul şi normandul se aşezară în dreapta şi în stânga eroului lor. Henri de Lagardère bău până la fund o ulcică de vin, apoi vorbi:

Trebuie să vă spun că sunt surghiunit. Plec din Franţa…

Surghiunit? Domnia-voastră?! îl întrerupse Cocardasse.

Şi de ce surghiunit?

Din fericire această ultimă întrebare acoperi expresia duioasă, dar necuviincioasă a lui Amable

Passepoil. Lui Lagardère nu-i plăceau asemenea familiarităţi.

Aţi auzit de puşlamaua aceea de Bélissen

Baronul Bélissen?

Bélissen duelgiul?

Bélissen răposatul – îl îndreptă tânărul cavalerist al regelui.

A murit? întrebară mai multe glasuri.

— L-am ucis eu. Regele m-a înnobilat ca să pot intra în regimentul său de gardă. Făgăduisem să mă port cu chibzuială; timp de şase luni am fost cuminte ca o icoană.

Nici nu se mai ştia de mine. Dar într-o seară, Bélissen a vrut să-l bage-n sperieţi pe-un biet cadet din provincie, căruia nu-i dăduseră nici tuleiele!”

Veşnica poveste! oftă Passepoil. Un adevărat cavaler rătăcitor.

Linişte, prietene! îi porunci Cocardasse.

M-am apropiat de Bélissen – continuă Lagardère – şi cum făgăduisem maiestăţii sale, când binevoise să-mi dea titlul de cavaler, că nu voi mai insulta pe nimeni, m-am mărginit să-l trag pe baron de urechi ca pe un şcolar rău şi neascultător. Ceea ce nu i-a plăcut de loc.

Cred şi eu! se auzi în jur.

Şi-a exprimat această neplăcere pe un ton prea ridicat. Astfel că i-am dat în spatele Arsenalului ceea ce merita de mult: o lovitură directă şi adâncă în timp ce tocmai se descoperea.

Ah, băieţaşule! strigă Passepoil, uitând că timpurile se schimbaseră – grozav mai dai tu blestemata asta de lovitură!

Lagardère începu să râdă. Apoi izbi mânios masa cu ulcica de cositor. Passepoil se crezu pierdut.

Iată cum se face dreptate! strigă tânărul cavalerist din gardă, care şi uitase de normand; mi se datora o primă fiindcă am doborât un lup. Şi, în loc de primă, sunt surghiunit.

Toată cinstita adunare a celor de fată fu de părere că era o mare nedreptate. Cocardasse strigă *capédédiou* că artele nu erau îndeajuns ocrotite. Lagardère spuse:

— În cele din urmă, m-am hotărât să mă supun poruncilor curţii. Plec. Lumea-i largă şi m-am jurat că o să găsesc eu un colţişor unde să trăiesc bine. Dar înainte de-a trece hotarul, vreau să-mi mai satisfac un capriciu: un duel. Astfel înţeleg eu să-mi iau rămas bun de la frumosul pământ al Franţei.

Toţi îşi apropiară curioşi capetele.

Povestiţi-ne şi nouă, domnule cavaler, ce aveţi de gând – spuse Cocardasse.

Mai întâi, spuneţi-mi, voinicii mei – întrebă Lagardère în loc să răspundă – dacă aţi auzit cumva vorbindu-se. despre lovitura tainică a domnului de Nevers?

Cum de nu!

— Tocmai de ea vorbeam acum un ceas.

Şi ce spuneaţi anume, rogu-vă?

Părerile erau împărţite. Unii spuneau: mofturi! Alţii pretindeau că bătrânul Delapalme ar fi vândut ducelui o mişcare… sau o serie de mişcări cu care ducele putea să străpungă cu siguranţă orice adversar în mijlocul frunţii, între ochi.

Lagardère stătea pe gânduri. Mai întrebă:

Ce părere aveţi, în general, despre loviturile tainice, voi care sunteţi toţi specialişti şi maeştri de arme?

Părerea unanimă fu că loviturile secrete erau nişte gogoriţe pentru proşti şi că orice lovitură de atac în plin putea fi evitată cu mişcările cunoscute de apărare.

Asta era şi părerea mea – spuse Lagardère, înainte de a fi avut cinstea să fiu adversar domnului de Nevers.

Şi acum? ţâşni aceeaşi întrebare din toate părţile, fiindcă fiecare era direct interesat: peste câteva ceasuri, faimoasa lovitură a lui Nevers avea poate să lase doi sau trei morţi pe teren.

Acum… nu mai e acelaşi lucru. Închipuiţi-vă că această blestemată lovitură m-a muncit multă vreme. Pe cuvântul meu de cinste, îmi alungase somnul. Recunoaşteţi, de altfel, că acest Nevers face să se vorbească prea mult de el. La orice ceas, pretutindeni, de când s-a întors din Italia, nu auzeam în jurul meu decât Nevers, Nevers şi iar Nevers! Nevers e cel mai frumos!” Nevers e cel mai curajos!

După un altul, pe care-l cunoaştem bine! îl întrerupse fratele Passepoil.

De data aceasta se bucură de încuviinţarea din toată inima a lui Cocardasse-cel-tânăr.

Nevers aşa, Nevers pe dincolo – urmă Lagardère – caii lui Nevers, armèle lui Nevers, domeniile lui Nevers, glumele lui, norocul la cărţi. Şi, pe deasupra, lovitura secretă. Pe toţi dracii! îmi împuiase capul. Într-o seară, gazda mea mi-a servit un cotlet Nevers. Am aruncat tava pe fereastră şi am fugit de acasă, lipsindu-mă de cină. În prag m-am lovit de cizmarul meu care îmi aducea o pereche de cizme, ultima modă: cizme Nevers. L-am luat la bătaie. M-a costat zece galbeni pe care i-am aruncat în obraz. Şmecherul mi-a spus: „Domnul de Nevers m-a bătut şi el o dată, dar mi-a dat după aceea o sută de pistoli”.

— Era prea mult! rosti solemn Cocardasse. Passepoil punea atât de tare la inimă supărarea Micului Parizian, încât broboane mari de sudoare îi acoperiseră fruntea.

Simţeam că mă cuprinde nebunia – îşi reluă Lagardère povestirea. Trebuia să pun capăt acestei frământări. Am încălecat pe cal şi m-am dus să-l aştept pe domnul de Nevers la ieşirea de la Louvre. Când a trecut pe lângă mine, l-am strigat pe nume.

„Ce e?” m-a întrebat el.

„Domnule duce – i-am spus eu – pun mare preţ pe curtenia domniei-voastre, şi am venit să vă rog să-mi arătaţi, la lumina lunii, lovitura secretă”.

S-a uitat lung la mine. Cred că m-a luat drept un nebun scăpat de la ospiciu.

„Cine eşti dumneata?” m-a întrebat totuşi.

„Cavalerul Henri de Lagardère – i-am răspuns – prin mărinimia regelui, ofiţer în cavaleria uşoară de gardă, fost portdrapel la Fierté, fost ofiţer al lui Conţi, fost căpitan în regimentul din Navarre, de pretutindeni scos din lipsă de minte”.

„Ah – m-a întrerupt el descălecând – dumneata eşti frumosul Lagardère? Mi se vorbeşte adesea de dumneata

şi asta mă plictiseşte”.

Ne-am îndreptat, umăr la umăr, spre biserica Saint-Germain-l’ Auxerrois.

„Dacă nu m-aţi socoti prea puţin nobil – am început eu să-i spun – ca să vă măsuraţi cu mine...”

A fost fermecător, ah, fermecător! Trebuie s-o recunosc. În loc să-mi răspundă, mi-a pus vârful spadei între sprâncene, aşa de repede şi de precis, încât aş fi şi acum acolo, întins pe jos, dacă n-aş fi sărit de trei şchioape îndărăt, cum am făcut-o, ca fulgerul.

„Asta-i lovitura mea!”. „mi-a spus el. Pe legea mea, i-am mulţumit din toată inima; era cel mai neînsemnat lucru pe care-l puteam face.

„Încă o mică lecţie, dacă nu abuzez”.

„La dispoziţia domniei-tale”.

Mii de blesteme! De data asta m-a înţepat de-a binelea în frunte. Eram lovit, eu, Lagardère!

Maeştrii de armé schimbară priviri neliniştite. Într-adevăr, lovitura domnului de Nevers lua proporţii înfricoşătoare.

Şi... n-aţi văzut nimic? întrebă sfios Cacardasse.

De văzut, am văzut eu mişcarea! strigă Lagardère. Dar n-am mai apucat să mă apăr. Omul

ăsta e iute ca trăsnetul.

Şi cum s-a sfârşit întâlnirea?

Cum să se sfârşească? Parcă paza de noapte lasă vreodată în tihnă pe cetăţenii paşnici? Când a sosit paza, a trebuit să ne despărţim. Ca doi buni prieteni, de altfel, domnul duce făgăduindu-mi să-mi dea prilejul de a-mi lua revanşa.

Dar, *sandiou* – strigă Cocardasse care o ţinea una şi bună – cu lovitura asta o să vă ţină iar la cheremul lui!

Fii liniştit.

I-aţi prins secretul?

Fireşte. L-am studiat în liniştea odăii mele.

Şi?

E o copilărie.

Maeştrii răsuflară. Cocardasse se ridică:

Domnule cavaler – spuse el – dacă aţi păstrat o bună amintire bietelor lecţii, pe care vi le-am de t cu atâta bucurie, nu veţi respinge rugămintea mea. Ce mai I

Instinctiv, Lagardère duse mâna la buzunar. Fratele Passepoil făcu un gest plin de demnitate.

Nu asta vrea să vă ceară maestrul Cocardasse! spuse el.

Vorbeşte! zise Lagardère. îmi amintesc de lecţiile tale. Ce doreşti?

Vreau – grăi Cocardasse – să mă învăţaţi şi pe mine lovitura lui Nevers.

Lagardère se ridică.

Ai dreptate, bătrânul meu Cocardasse; priveşte meseria ta şi e firesc s-o ştii.

Traseră săbiile. Voluntarii şi spadasinii făcură cerc în jurul lor. Mai ales spadasinii de profesie erau numai ochi.

Eh! exclamă Lagardère încrucişându-şi sabia cu aceea a fostului său dascăl – cum te-ai moleşit. Haide, angajează în terţă, lovitură directă, reţinută. Parează! Lovitură directă, încă o dată din plin… Parează, primă şi ripostă. Treci peste sabie şi… la ochi.

Însoţi vorbele cu mişcarea.

— *Sandiou*! strigă Cocardasse sărind în lături. Am văzut un milion de scântei. Şi apărarea? spuse el punându-se din nou în gardă.

Da, da, apărarea? strigară nerăbdători şi ceilalţi spadasini.

Simplu ca bună ziua – zise Lagardère. Eşti gata? Terţă. La timp, după remiză… Primă de două ori, fereşte… oprire în arme… Asta-i tot.

Îşi băgă spada în teacă. Fratele Passepoil îi mulţumi

cu glasul plin de emoţie.

Aţi prins mişcarea şi voi? îi întrebă Cocardasse ştergându-şi sudoarea de pe frunte. *dédiou*! Parizianul ăsta, ce ştrengar!

Maeştrii de arme încuviinţară din cap şi Cocardasse se aşeză din nou la masă spunând:

Lecţia asta ar putea să vă fie de folos.

Chiar de îndată! râse Lagardère turnându-şi vin.

Toţi îşi îndreptară privirea spre el. îşi bău pe îndelete ulcica, apoi despături fără grabă scrisoarea dată de micul paj.

Nu v-am spus – urmă el – că domnul de Nevers mi-a făgăduit o revanşă?

Da, dar…

Trebuie neapărat să-mi iau această revanşă înainte de a pleca în surghiun. Am scris domnului de Nevers pe care-l ştiam la castelul lui din Béarn. Scrisoarea adusă de paj este răspunsul ducelui.

Un murmur de uimire se ridică din grupul spadasinilor…

A fost iarăşi fermecător, da, da, fermecător. După ce mă voi bate după pofta inimii cu acest adevărat gentilom, simt că voi fi în stare să-l iubesc ca pe un frate. A primit tot ce i-am propus: ceasul, locul…

Care ceas? întrebă Cocardasse tulburat.

Căderea nopţii.

Astă-seară?

— Astă-seară.

Şi locul?

— Fostul braţ de apă al castelului Cay lus.

Urmă o tăcere. Passepoil îşi dusese un deget la buze. Spadasinii încercau să-şi păstreze firea.

Capitolul VI

FEREASTRA DE JOS

După toate semnele, noaptea avea să fie întunecoasă.

Zidurile masive ale castelului Caylus se profilau nelămurit pe cer.

— *Vivadiou*, cavalere – strigă Cocardasse văzând că Lagardère se ridică de la masă şi îşi încinge sabia – să alungăm departe mândriile greşit înţelese! Primiţi, vă rugăm, şi serviciile noastre în această luptă care va fi inegală.

Lagardère înălţă din umeri. Passepoil îi atinse braţul pe la şapte.

Morala activă pretinde, după spusele unui filosof grec, că roşu ar fi culoarea virtuţii. Amable Passepoil putea să arboreze în cel mai înalt grad această culoare, dar de virtute nici urmă în făptura lui. i

Pe toţi diavolii iadului! strigă Lagardère. Eu, dragii mei prieteni, am obiceiul să mă descurc singur în orice împrejurare şi voi ştiţi foarte bine asta. Iată, cade înserarea: o ultimă duşcă şi ştergeţi-o; e singurul serviciu pe care vi-l cer.

Lefegiii se îndreptară spre caii lor. Spadasinii nu se mişcară. Cocardasse îl luă pe Lagardère deoparte.

Pentru domnia-ta sunt gata să mă las ucis ca un câine, cavalere – spuse el încurcat – dar…

Dar ce?

Fiecare cu meseria lui… înţelegeţi ce vreau să spun. Aşa că noi nu putem pleca de aici.

Nu mai spune! Şi de ce?

Fiindcă aşteptăm şi noi pe cineva.

Ia te uită! Şi cine-i acel cineva?

Nu vă supăraţi. E Filip de Nevers.

Parizianul tresări.

Ce vorbeşti? exclamă el iar. Şi pentru ce-l aşteptaţi voi pe domnul de Nevers?

Un nobil senior ne-a însărcinat să…

Nu apucă să isprăvească. Degetele lui Lagardère îi strângeau ca un cleşte braţul.

O cursă? Şi îndrăzneşti să-mi spui asta mie?

Ţin să vă spun că… – începu fratele Passepoil.

Gura, nemernicilor! Vă interzic, mă auziţi, şi băgaţi bine la cap ce vă spun: „vă interzic să vă atingeţi de un fir de păr al ducelui, dacă nu vreţi apoi să aveţi de-a face cu mine. Nevers îmi aparţine. Dacă-i e dat să moară, va muri de mâna mea, într-o luptă dreaptă. De mâna voastră nu, atât cât voi trăi eu.

Se ridicase ca o stâncă în faţa lor. Era dintre acei oameni al căror glás nu tremură, ci răsună mai pătrunzător la mânie.

Spadasinii ceilalţi stăteau în jurul lui, nehotărâţi.

— Va să zică, de asta m-aţi pus să vă arăt lovitura secretă a lui Nevers? Şi eu… Garrigue!

Garrigue se prezentă la ordin cu oamenii lui care ţineau de căpăstru caii încărcaţi cu nutreţ.

E o ruşine că am fost înşelaţi şi a trebuit să închinăm la masă cu astfel. de oameni.

Vorbele domniei-voastre sunt tare aspre! oftă Passepoil cu lacrimi în ochi.

Cocardasse-cel-tânăr rostea în gând cele mai savante înjurături care au putut rodi pe fertilul pământ al Gasconiei şi Provenţei.

— Pe cai şi în galop! porunci Lagardère oamenilor lui; n-am nevoie de nimeni ca să plătesc cum se cuvine ticăloşilor ăstora.

Garrigue şi voluntarii, care avuseseră de-a face cu săbiile maeştrilor de arme, nici nu-şi doreau altceva decât să se poată duce cât mai departe să se bucure de răcoarea nopţii.

Cât despre voi – spuse Lagardère, întorcându-se spre spadasini – faceţi bine şi ştergeţi-o şi voi. Şi cât mai repede. Altfel, pe moartea Mântuitorului, vă jur că vă mai dau o lecţie de arme! De data asta, din plin.

Trase spadă. Cocardasse şi Passepoil dădură înapoi

pe ceilalţi spadasini care, bizuindu-se pe numărul lor, păreau împinşi de diavol să se împotrivească.

— De ce să ne supărăm? le şopti Passepoil. De vreme ce ţine neapărat să facă el treaba noastră!

Să mergem Í strigară, în cele din urmă, cu toţii.

E drept că sabia lui Lagardère şi începuse să vâjâie şi să biciuiască văzduhul.

Capédédiou! spuse Cocardasse retrăgându-se prevăzător cel dintâi – e destul ca cineva să aibă un dram de judecată, ca să-şi dea seama că nu ne e frică, domnule cavaler; vă cedăm doar locul…

Ca să vă facem pe plac! adăugă Passepoil.

Să vă ia dracu'! le strigă Lagardère, întorcându-le spatele.

Voluntarii plecaseră în galop; spintecătorii se făcură nevăzuţi în spatele grădinii hanului. Bineînţeles că uitaseră să plătească.

Lagardère plăti pentru toţi.

Fetiţo – porunci el hangiţei – închide obloanele, pune drugul la uşă. Orice ai auzi în noaptea asta în fostul braţ de apă al castelului, toţi „ai casei, să doarmă duşi. Sunt treburi care nu vă privesc.

Fata închise obloanele şi zăvorî uşile. Noaptea se lăsase de-a binelea, o noapte fără lună şi fără stele. O candelă aşezată la capătul podului de scânduri, sub firida unei Sfinte Fecioare, licărea slab şi nu putea lumina tiecât un cerc de vreo zece – doisprezece paşi. Licărul ei nici nu putea, de altfel, să ajungă până la albia fostului braţ de apă din pricina podului care îl masca. Lagardère era singur… Galopul cailor se pierduse în depărtare. Valea Louron se cufundase într-o beznă adâncă, în care sclipea pe alocuri câte o steluţă roşiatică, semn că acolo se afla coliba vreunui ţăran sau bordeiul unui păstor.

„Opt împotriva unuia singur! Nelegiuiţii! /îşi spunea tânărul parizian, îndreptându-se pe drumul de căruţe spre

fundul albiei. Un adevărat asasinat! Ce bandiţi? Oameni de acest soi te scârbesc de sabie”.

Dădu peste căpiţele de fân răvăşite de Garrigue şi de oamenii lui.

„Dumnezeule! îşi spuse el scuturându-şi mantia – o feamă mă cuprinde. Pajul o să-i spună lui Nevers că în şanţul castelului aşteaptă o bandă întreagă de spintecători. Nevers nu o să mai vină şi voi pierde, astfel, cel mai frumos duel din lume. Pe toţi dracii din iad! Dacă aşa se va întâmpla, apoi cunosc opt ticăloşi care mâine vor fi tăiaţi în bucăţi”.

Ajunse sub pod. Ochii i se obişnuiseră cu întunericul. Oamenii lui Garrigue strânseseră finul tocmai în faţa ferestruii joase, lângă care se afla acum Lagardère. El o privi mulţumit şi se gândi că locui e tocmai bun pentru o încrucişare de spade. Dar gândul îi alunecă şi în altă parte. Ispita de-a pătrunde în acest castel de nepătruns nu îi dădea pace de fel. Ziduri masive, zăvoare, paznici, frumosul Lagardère îşi bătea joc de toate aceste oprelişti. Nici nu i-ar fi făcut plăcere o ispravă care nu ar fi numărat măcar câteva din aceste piedici.

„Să facem mai amănunţită cunoştinţă cu terenul – îşi spuse el, regăsindu-şi dintr-odată, datorită fericitului său caracter, obişnuita-i veselie ghiduşă. Sunt semne că domnul duce de Nevers va sosi furios la culme şi va trebui să ne ţinem bine. Ce noapte! O să ne batem pe ghicite. Mare lucru dacă o să ne putem vedea măcar vârful săbiilor”.

Se oprise la temelia zidurilor groase. Castelul îşi înălţa ca un munte, deasupra capului său „zidăria-i uriaşă şi podul desena pe cer un arc întunecat. Ca să te caţări pe tot peretele acela cu ajutorul pumnalului îţi trebuia o noapte întreagă. Pipăind mereu, mâna lui Lagardère întâlni fereastra joasă.

„Iată un punct câştigat! îşi spuse el. Dar, până una-

alta, ce-o să-i spunem mândreţii ăştia? Parcă şi văd fulgerarea plină de mânie a ochilor negri, sprâncenele vultureşti încruntate de indignare...”

Îşi frecă mâinile de plăcere...

„Minunat, minunat! Am să-i spun... Hm! Trebuie să găsesc ceva spiritual... La dracu’! ce să mai facem şi risipă de elocinţă! Ei, dar ce-i asta? A şi venit? Orice s-ar spune, acest Nevers este încântător”.

Se opri să asculte... Un zgomot îi ajunse la ureche. Într-adevăr, paşi se apropiau pe marginea şanţului, paşi de seniori, fiindcă se auzea clinchet argintiu de pinteni.

„Ei, drace! se gândea Lagardère. Cocardasse nu avea cumva dreptate? Domnul duce vine însoţit?”

Zgomotul de paşi încetă. Candela de la capul podului lumină doi oameni nemişcaţi, înfăşuraţi în lungi mantii. Era vădit că privirea lor încerca să străpungă întunecimea din adâncul albiei.

Nu văd pe nimeni – şopti unul din ei.

Ba da – murmură celălalt – acolo, lângă ferestruia de jos.

Şi strigă cu glasul înăbuşit:

Cocardasse!

Lagardère nu clinti.

— Faënza! strigă iar acelaşi glas – eu sunt, domnul de Peyrolles.

„Parcă mi-e cunoscut numele ăsta de ticălos!” îşi spuse Lagardère.

Peyrolles strigă a treia oară:

Passepoil! Staupitz!

Dacă nu-i unul din ai noştri? şopti însoţitorul lui.

Peste putinţă – replică Peyrolles. Le-am poruncit să rămână unul din ei aici, de pază. Trebuie să fie Saldagno. Da, el e. Acum îl recunosc. Ei, Saldagno...

Prezent! răspunse Lagardère, luând la întâmplare un accent spaniol.

Vedeţi? exclamă Peyrolles. Eram sigur. Să coborâm scara… Atenţie la prima treaptă…

Lagardère îşi spunea:

„Pe toţi dracii, dacă n-am să joc şi eu un rol în comedia asta!”

Cei doi oameni coborau. Sub mantia sa, însoţitorul lui Peyrolles părea înalt şi falnic. Lui Lagardère i se păru că recunoaşte în accentul lui, când îl auzi vorbind, o uşoară urmă a accentului italian.

Să vorbim mai încet! spuse necunoscutul coborând scara dreaptă şi îngustă.

— De prisos, monseniore – răspunse Peyrolles.

„Bun! se gândi Lagardère – va să zică e un monsenior”.

— Da, de prisos – continuă domnul de Peyrolles: derbedeii au aflat cine-i plăteşte.

„Eu nu – îşi spuse Lagardère – şi grozav aş vrea să ştiu şi eu”.

— Am făcut tot ce am putut – reluă domnul de Peyrolles – dar n-am putut să-i fac să creadă că i-ar plăti domnul marchiz de Cay lus.

„E foarte bine de ştiut şi asta – se gândi iar Lagardère – e limpede că am de-a face cu doi mari ticăloşi”.

Ai fost la capelă? întrebă cel ce părea să fie stăpânul.

Am ajuns prea târziu – răspunse Peyrolles cu un ton vinovat:

Stăpânul izbi mânios cu piciorul în pământ.

Ce greşeală! exclamă el.

— L-AM făcut ce-am putut, monseniore. Am găsit registrul în care dom Bernarda. Înscris căsătoria domnişoarei de Caylus cu domnul de Nevers, precum şi naşterea fiicei lor…

Şi atunci?

Paginile pe care se aflau aceste inscripţii au fost

smulse.

Lagardère se străduia să nu-i scape nicio vorbă.

Cineva ne-a luat-o înainte! spuse stăpânul cu ciudă. Dar cine? Aurore? Da, sigur, Aurore, Convinsă că o să-l vadă pe Nevers astă-seară, s-a gândit să-i încredinţeze, odată cu copila, şi actele ei. Doamna Marta n-a putut să-mi spună amănuntul acestá, fiindcă n-a cea cum să-l ştie. Dar eu l-am ghicit.

Ce importanţă au actele? se miră Peyrolles. Suntem la adăpost de orice risc, de vreme ce Nevers o să fie ucis.

— Nevers mort – replică stăpânul – moştenirea revine fetiţei.

Urmă o tăcere. Lagardère îşi ţinea răsuflarea.

Fetiţa… – spuse încet de tot Peyrolles.

Fetiţa va dispărea – îl întrerupse cel căruia i se spunea monseniore. Aş fi preferat să nu fim siliţi să mergem până acolo. Dar asta nu mă va opri. Ce fel de om este acest Saldagno?

Un ticălos fără pereche.

Ne putem bizui pe el?

Dacă-l plătim bine, da.

Stăpânul chibzuia.

Era mai bine – spuse el – dacă taina noastră ar fi rămas cunoscută numai de noi doi. Din păcate, însă, nici tu nici eu n-avem statura lui Nevers.

— Domnia-voastră sunteţi prea înalt şi eu prea slab.

— E beznă adâncă şi, după câte văd, acest Saldagno e cam de înălţimea ducelui. Cheamă-l încoace.

Saldagno! strigă Peyrolles.

— Prezent! răspunse din nou parizianul.

Vino aici.

Lagardère se apropie. îşi ridicase gulerul mantalei şi borurile pălăriei îi ascundeau în întregime – faţa.

Vrei să câştigi cincizeci de pistoli peste partea ta? îl întrebă stăpânul.

Cincizeci de pistoli? răspunse parizianul. Ce trebuie să fac?

În timp ce vorbea, făcea tot ce putea ca să zărească trăsăturile seniorului necunoscut. Dar acestea erau tot atât de bine ascunse ca şi ale lui.

Cred că mi-ai ghicit planul? îl întrebă stăpânul pe Peyrolles.

Da.

Şi aprobi?

Aprob. Dar Nevers are o parolă.

Doamna Marta mi-a dat-o. E deviza sa.

Adsum? întrebă Peyrolles.

Da. Dar el are obiceiul s-o spună în franţuzeşte: *sunt aici*.

Sunt aici! repetă fără să vrea Lagardère.

O să rosteşti cuvintele astea în şoaptă, sub „ferestruia de colo – îi spuse seniorul necunoscut, aplecându-se spre el. Obloanele se vor deschide. În dosul zăbrelelor, care sunt cu balamale, se va arăta o femeie. Ea îţi va vorbi. Tu nu sufli un ciivânt. Duci un deget la buze. Înţelegi?

Ca s-o fac să creadă că suntem spionaţi? Pricep”.

Nu-i prost băiatul ăsta! murmură stăpânul. Apoi continuă: Femeia îţi va încredinţa un pachet, îl vei lua în tăcere şi mi-l vei aduce.

Şi îmi veţi număra cincizeci de pistoli?

Întocmai.

Sunt omul domniei-voastre.

Sst! făcu domnul de Peyrolles.

Traseră toţi cu urechea. Departe, pe câmp, se auzea un zgomot.

Trebuie să ne despărţim – spuse stăpânul. Unde sunt tovarăşii tăi?

Lagardère arătă fără să şovăie braţul de apă care, dincolo de pod, cotea spre prăpastia Hachaz.

Acolo, ascunşi în fân.

Foarte bine; n-ai uitat parola?

Sântaici.

Noroc şi pe curând.

Pe curând.

Peyrolles şi însoţitorul lui urcară înapoi scara. Lagardère îi urmări cu privirea. îşi şterse fruntea, lac de sudoare.

„Dumnezeu va ţine socoteală când va fi să-mi dau sufletul – îşi spuse el – de tăria care mi-a trebuit ca să nu îmi împlânt sabia în burta acestor bandiţi. Dar trebuie să merg până la capăt. Acum vreau să aflu totul!”

Îşi luă capul în mâini: i se părea că îi fierb creierii. Putem să vă asigurăm că nu-i mai era de fel gândul la duelul lui.

„Ce să fac? se întreba el. Să răpesc fetiţa? Fiindcă pachetul ea trebuie să fie. Dar cui s-o încredinţez după aceea? Nu cunosc pe meleagurile astea decât pe Garrigue şi pe vagabonzii lui, dădace nu tocmai nimerite pentru o mică domnişoară. Şi totuşi trebuie s-o iau. Trebuie! Dacă n-o scot de-aci, nelegiuiţii or să omoare copila cum vor să-i ucidă şi tatăl. Mii de draci! Totuşi nu pentru aşa ceva venisem aici”.

Se plimba cu paşi mari printre căpiţele de fân. Frământarea lui ajunsese la culme. Mereu se uita spre fereastră ca să vadă dacă obloanele nu începeau să alunece pe puternicele lor balamale ruginite. Nu văzu nimic. Dar curând auzi un zgomot uşor. Zăbrelele fuseseră deschise în dosul obloanelor.

Adsum? întrebă un glas dulce de femeie, care tremura.

Lagardère sări peste căpiţele de fin care-l despărţeau de zid şi răspunse sub fereastră:

Sunt aici.

Slavă ţie, Doamne! exclamă glasul de femeie.

Şi obloanele se deschiseră. Noaptea era foarte întunecoasă, dar ochii parizianului erau de mult obişnuiţi cu întunericul. În femeia care se aplecă peste fereastră, recunoscu de îndată pe Aurore de Caylus, tot frumoasă, dar palidă şi doborâtă de spaimă.

Aurore scrută cu privirea bezna din faţa ei.

Nu văd nimic – spuse ea – Filip, unde eşti?

Lagardère îi întinse mâna pe care ea o apăsă pe pieptul ei. Cavalerul simţi pământul fugindu-i de sub picioare. Ochii i se umeziră.

Filip, Filip, eşti sigur că nu ai fost urmărit? Am fost vânduţi, trădaţi!

Nu pierdeţi curajul, doamnă – îngăimă – parizianul.

Tu ai vorbit? exclamă ea. Atunci e sigur că mi se rătăceşte mintea, nu-ţi mai recunosc nici glasul…

Cu o mână ţinea pachetul de care îi vorbiseră necunoscutul şi domnul de Peyrolles. Cu cealaltă îşi cuprinse fruntea, ca şi cum ar fi vrut să-şi adune gândurile.

Am atâtea lucruri să-ţi spun! şopti ea. Cu ce să încep?

N-avem timp – şopti Lagardère, care simţea că n-are dreptul să afle anumite taine. Trebuie să ne grăbim, doamnă.

De ce-mi vorbeşti pe tonul ăsta rece! De ce nu-mi spui pe nume? Eşti supărat pe mine?

Aurore, trebuie să ne grăbim.

Mă supun, dragul, preaiubitul meu Filip; îţi voi fi întotdeauna supusă. Iată pe scumpa noastră copilă; ia-o, nu mai e în siguranţă lângă mine. Scrisoarea mea a trebuit să te lămurească. Se urzeşte în jurul nostru o infamie.

Îi întinse copila care dormea înfăşurată într-o pelerină de mătase. Lagardère o luă în braţe fără să rostească un cuvânt.

Vreau s-o mai sărut o dată! strigă biata mamă, al cărei piept era sfâşiat de hohote de plâns. Dă-mi-o înapoi,

Filip. Ah, mă credeam mai tare. Cine ştie când o să pot s-o mai văd!

Lacrimile îi înecau glasul. Lagardère simţi apoi că-i întindea şi ceva alb.

Ce-i asta? o întrebă el.

Ştii bine. Dar trebuie să fii la fel de tulburat ca şi mine, sărmanul meu Filip. Sunt paginile smulse din registrul capelei. Ele conţin tot viitorul copilei noastre.

Lagardère luă hârtiile fără să sufle un cuvânt. Se temea să vorbească. Erau într-un plic ce purta sigiliul capelei parohiale a castelului Caylus. În momentul în care le primea, un sunet de corn, prelung şi trist, se auzi în fundul văii.

Trebuie să fie un semnal – strigă domnişoara de Caylus. Fugi, Filip, fugi!

— Rămâi cu bine – şopti Lagardère, jucându-şi rolul până la capăt, ca să nu zdrobească inima tinerei mame. Nu-ţi fie teamă, Aurore, copilul tău se află în siguranţă.

Ea îi luă mâna, o duse la buze şi o sărută cu patimă.

Te iubesc! îi şopti printre lacrimi. Apoi închise obloanele şi dispăru.

Capitolul VII

DOI CONTRA DOUĂZECI

Era într-adevăr un semnal. Trei oameni, cărora li se înmânase câte un corn de păstor, fuseseră aşezaţi” pe drumul de la Argelès pe care trebuia să vină ducele de Nevers la castelul Caylus, unde îl aştepta nu numai scrisoarea plină de implorare a tinerei sale soţii, ci şi îndrăzneaţă provocare a cavalerului Lagardère.

Primul om trebuia să sune din corn în clipa în care Nevers avea să treacă râul Clarabide, al doilea când ducele intra în pădure şi al treilea când avea să ajungă la primele case ale cătunului Tarridos.

De-a lungul acestui drum erau numeroase locuri cum nu se putea mai potrivite pentru omor. Dar Filip de

Gonzague nu avea obiceiul să atace pe fată. Şi apoi, voia să-şi sulemenească crima. Asasinatul trebuia să se numească răzbunare şi să fie pus, de bine de rău, pe socoteala lui Caylus-Zăvor.

Lagardère legăna pe mica Aurore pe braţe, neîndemânatice în această nouă îndeletnicire. Nu mai avea decât o singură grijă pe lume: să nu trezească fetiţa.

— Nani-nani! şoptea el cu ochii umezi, dar neputându-se împiedica totuşi să nu râdă.

Din o mie de presupuneri, ofiţerii din cavaleria uşoară de gardă a regelui, foştii lui camarazi, nu ar fi fost în stare să ghicească pe cea adevărată, şi anume să-şi închipuie cu ce se îndeletnicea în acest moment crâncenul duelgiu pornit în surghiun. Se scufundase cu totul în îndatoririle lui de dădacă: se uita cu grijă unde pune piciorul, ca să nu hurduce, în mers, pe micuţa adormită şi ar fi vrut să aibă o pernă de vată în fiecare mână.

Un al doilea semnal, mai apropiat, răsună nostalgic în tăcerea nopţii.

„Ce drăcovenie o mai fi şi asta?" se întrebă Lagardère.

Dar continuă să nu mai aibă ochi decât pentru micuţa Aurore. Nu îndrăznise să o sărute. Era o mică făptură frumoasă, albă şi trandafirie; pleoapele ei închise îşi arătau de pe acum genele lungi şi mătăsoase, moştenite de la mama ei.

„Şi ce liniştită doarme în timp ce măicuţa ei plânge, iar tatăl... Ah, ah – îşi spuse el – povestea asta schimbă multe lucruri. Copila a fost încredinţată acestui Lagardère făr' de minte. Ei bine, ca să apere pe copilă, Lagardère îşi va băga minţile în cap".

Câţiva paşi mai departe, îşi spuse iar:

„Ce lucru minunat trebuie să fie să câştigi puţin câte puţin, prin risipă de îngrijiri şi de dragoste, toată iubirea de care pot fi în stare aceste mici făpturi, să le pândeşti

primul zâmbet, să le aştepţi prima mângâiere, şi ce uşor trebuie să-ţi vină să te consacri în întregime fericirii lor”.

Acest ultim gând, pornit din adâncul inimii ca un act de pocăire, i se închegă puternic în minte. „N-am ţinut niciodată un copil în braţe!”

În această clipă, cel de-al treilea semnal răsună în spatele colibelor cătunului Tarrides. Lagardère tresări şi se trezi. Începuse să viseze că e tată. Un pas vioi şi sonor se auzi prin dreptul hanului „La mărul lui Adam”. Un pas ce nu putea fi confundat cu mersul mercenarilor care se aflaseră în acel loc mai adineauri. Auzind acel pas, Lagardère îşi spuse: „El e!”

Cu siguranţă, Nevers trebuise să-şi lase calul la ieşirea din pădure.

Nu trecu niciun minut şi Lagardère, care pricepuse că sunetele de corn din vale, din pădure şi de pe munte fuseseră pentru a vesti trecerea ducelui, îl şi văzu ivindu-se în bătaia candelei care ardea sub statuia Fecioarei, la capătul podului.

Frumosul chip al lui Filip de Nevers, îngân durat, în ciuda tinereţii lui, fu luminat din plin timp de o secundă; apoi nu se mai văzu decât umbra întunecată a unui bărbat falnic, înalt de statură. După care nu se mai desluşi nimic. Nevers scobora treptele scăriţei lipite de malul şanţului. Când ajunse jos, parizianul îl auzi trăgându-şi sabia şi murmurând printre dinţi:

Doi purtători de facle n-ar strica aici…

Înaintă dibuind. Căpiţele de fân împrăştiate ici şi colo îl făceau să se-mpiedice.

— Ce naiba, blestematul ăsta de cavaler vrea să mă facă să mă joc de-a baba-oarba? spuse el cu un început de iritare.

Apoi, oprindu-se:

— Ei! Nimeni nu-i pe-aici?

Ba da: eu! răspunse parizianul. Şi deie Domnul să nu fiu decât eu.

Nevers n-auzi ultimele cuvinte. Se îndreptă repede spre locul de unde pornise glasul.

La datorie, cavalere! strigă el. Arată-mi numai vârful spadei ca să ştiu bine unde te afli. N-am mult timp de pierdut cu domnia-ta.

Parizianul legăna mai departe fetiţa care dormea tot mai adânc.

Trebuie mai întâi să mă ascultaţi, domnule duce – spuse el.

N-aş crede că ai putea să mă convingi să fac aşa ceva – îl întrerupse Nevers – după răvaşul pe care mi l-ai trimis azi-dimineaţă. Ah, iată că acum te zăresc, cavalere; în gardă!

Lagardère parcă nici gând n-avea să-şi tragă sabia. Ea care, de obicei, s-ar fi zis că sărea singură din teacă, părea acum să doarmă ca şi îngeraşul din braţele cavalerului.

— Gând v-am trimis răvaşul de azi-dimineaţă, nu ştiam încă ceea ce ara aflat astă-seară.

Ah, ah! strigă ducele pe un ton batjocoritor – nu ne place să încrucişăm armele pe dibuite?

Şi făcu un pas înainte cu sabia ridicată. Lagardère trase şi el pe a sa, spunând:

Ascultaţi-mă mai întâi…

— Ca să insulţi dia. nou pe domnişoara de Caylus, nu-i aşa?

Glasul tânărului duce tremura de mânie.

Nu, pe legea mea, nu! Vreau să spun… Ah, diavole! se întrerupse cavalerul pentru a se apăra de primul asalt al lui Nevers. Ia seama!

Furios, Nevers crezu că Lagardère voia să-şi bată joc de el. Se năpusti cu tot avântul asupra lui şi începu să dea

una după alta loviturile, cu acea uluitoare repeziciune care-l făcea atât de temut. La început, parizianul se apără ţinându-se tare pe poziţie, dar fără să atace la rândul lui. Apoi începu să dea înapoi, dar apărându-se mereu. De fiecare dată când respingea la stânga sau la dreapta sabia lui Nevers, repeta:

Ascultaţi-mă, ascultaţi-mă, ascultaţi-mă!

Nu, nu şi nu! răspundea Nevers, însoţind fiecare negaţie cu o puternică lovitură.

Tot dând înapoi, parizianul ajunse cu spatele la peretele castelului. Sângele i se urcă fa cap. Să-şi stăpânească atât de îndelung pofta de a da şi el o cinstită lovitură din plin era un adevărat eroism.

Mă ascultaţi sau nu? întrebă el pentru ultima oară.

Nu! răspunse Nevers.

Vedeţi bine că nu mai am unde da înapoi! exclamă Lagardère cu un accent de deznădejde care avea şi ceva comic.

Cu atât mai bine! ripostă Nevers.

— Diavole ieşit din iad! strigă atunci cavalerul ajuns şi el la capătul răbdării şi al posibilităţilor de apărare – trebuie oare să-ţi crăp capul ca să te împiedic să-ţi ucizi propriul copil?

Ducele păru lovit de trăsnet. Spada îi scăpă din mână.

Copilul meu? bolborosi el. Fiica mea în braţele dumitale?

Lagardère înfăşurase în mantia sa preţioasa povară. Prin întuneric, Nevers crezuse că parizianul se folosea de mantie, înfăşurată pe braţul stâng, ca de un scut, aşa cum era obiceiul. Sângele îi îngheţă în vine amintindu-şi de loviturile furioase pe care le dăduse orbeşte. Sabia lui ar fi putut…

Cavalere – spuse el – eşti un nebun, ca mine şi ca atâţia alţii, dar nebun de onoare şi de curaj.

Prea măgulit! răspunse parizianul care abia mai putea răsufla, ca un cal de rasă după ce a câştigat cursa. Dar ce grindină de lovituri! Sunteţi o adevărată morişcă, domnule duce.

Dă-mi, te rog, copila.

Spunând aceasta, Nevers voi să ia fetiţa înfăşurată în mantie. Dar Lagardère îi dădu uşor, însă hotărât, peste mână.

Uşor! Să nu mi-o trezeşti.

Vrei cel puţin să-mi spui ce s-a întâmplat?

Ce diavol! Adineauri nu voia să mă lase să vorbesc şi acum vrea să mă pună să-i spun poveşti! mai bine sărută-ţi copila, tată, dar stai… nu aşa, binişor, binişor…

Fără să mai pregete, ducele făcu ceea ce i. Se spunea.

— Aţi văzut vreodată în vreo sală de arme o ispravă ca asta? îl întrebă Lagardère, cu o copilăroasă mândrie. Să susţii un «salt din plin, asaltul lui Nevers, al unui Nevers spumegând de mânie, fără să ripostezi o singură dată şi cu un copil în braţe, pe care nici măcar nu l-ai trezit?

Pentru numele lui Dumnezeu! îl imploră ducele.

Recunoaşteţi, măcar, că e ceva! Mii de draci! Sunt lac de sudoare. Vreţi să ştiţi totul, nu? Ei, gata acum cu sărutările, tăticule. Lăsaţi-ne acum. Suntem de pe acum vechi prieteni, pisienţa şi cu mine. Mă prind pe o sută de pistoli, şi să mă ia dracu' dacă-i am, că o să-mi zâmbească îndată ce se va trezi.

O acoperi iarăşi cu mantia, cu o grijă şi o îndemânare de care dădacele cele mai bune sunt departe de a face întotdeauna dovadă. Apoi o aşeză pe o căpiţă de fin sub pod, la picioarele meterezului.

Domnule duce – spuse Lagardère după aceea, reluându-şi dintr-odată toată seriozitatea şi tonul bărbătesc – orice s-ar întâmpla, răspund de fiica domniei-voastre cu preţul vieţii mele. Şi astfel voi răscumpăra

greşeala de a fi vorbit uşuratic de mama ei, care-i o frumoasă, o nobilă şi sfântă femeie.

Ai să mă faci să mor de nerăbdare! mormăi Nevers, ca pe jăratic. Ai văzut-o pe Aurore?

Am văzut-o.

Unde?

— Aici, la fereastra aceea.

Şi ea ţi-a încredinţat copila?

Ea. îşi închipuia că o pune sub protecţia soţului său.

— Nu pricep nimic.

Domnule duce, se petrec aici nişte lucruri foarte ciudate. Vă văd pus pe luptă. O să fiţi servit, slavă Domnului, şi foarte curând, din plin.

Un atac? întrebă Nevers.

Parizianul se aplecă deodată şi îşi lipi urechea de pământ.

— Mi se pare că se şi apropie – murmură ridicându-se.

Cine?

— Vitejii care sunt plătiţi ca să vă ucidă.

Şi-i povesti în puţine cuvinte convorbirea pe care o surprinsese, înţelegerea luată cu domnul de Peyrolles şi cu un necunoscut, apariţia Aurorei la fereastră şi tot ce urmase. Nevers îl asculta, nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Astfel – încheie Lagardère – am câştigat astă-seară cincizeci de pistoli fără nicio osteneală deosebită.

Peyrolles – spuse domnul de Nevers, ca şi cum ar fi meditat cu glas tare – este omul de încredere al lui Filip de Gonzague, prietenul meu cel mai bun, fratele meu, care se află acum la castel tocmai ca să mă servească pe mine.

N-am avut ¡niciodată cinstea să întâlnesc pe alteţa sa prinţul de Gonzague – răspunse Lagardère – aşa că nu pot şti dacă cel de-al doilea personaj era el…

El? strigă Ne vor’s. Peste putinţă! Peyrolles are o

mutră de bandit. Cu siguranţă că a fost cumpărat de bătrânul Caylus.

Lagardère îşi lustruia liniştit sabia cu pulpana tunicii.

Nu era domnul de Caylus – spuse el – ci un tânăr. Dar să nu ne pierdem în presupuneri, domnule duce. Oricare ar fi numele acestui păcătos, e o puşlama iscusită; măsurile luate de el erau foarte bine chibzuite. Cunoştea până şi parola domnieivoastre. Datorită ei, am putut-o amăgi pe domnişoara Aurore de Caylus. Ah, puteţi fi mândru de dragostea ei! Aş fi sărutat pământul pe care călca. Dar staţi: nu am nimic să vă mai spun? Ba da. Sub haina fetiţei se află un plic sigilat: actul ei de naştere şi actul de căsătorie al domniei-voastre. Ah, frumoasa mea – exclamă el privindu-şi sabia – iată toaleta domniei-tale terminată! Am făcut destule nebunii. Acum o să ne punem în mişcare, pentru o cauză cu adevărat nobilă, domnişoară. Numai să te ţii bine!

Nevers îi strânse mâna.

Lagardère – spuse cu un glas adânc mişcat – nu te cunoşteam. Ai o inimă nobilă.

Acum – replică parizianul râzând – nu mai am decât un gând. Să mă însor şi eu cât mai curând cu putinţă.

Se lăsă repede iarăşi la pământ.

De data aceasta nu m-am înşelat.

Nevers se aplecă şi el ca să asculte.

Eu nu aud nimic.

Fiindcă domnia-voastră sunteţi un duce! răspunse parizianul.

Apoi adăugă, ridicându-se:

Înaintează târâş. Unii dinspre râpa Hachaz, alţii dinspre apus.

Dacă aş putea să-i dau de ştire lui Gonzague în ce situaţie mă aflu, am avea o vajnică sabie în plus.

Lagardère clătină din cap.

I-aş préféra pe Garrigue şi pe oamenii lui cu

carabinele lor.

Se întrerupse şi întrebă:

Aţi venit singur?

Cu un copil, Berrichon, pajul meu.

Îl cunosc. E sprinten şi îndemânatic. Dacă ar fi cu putinţă să-l chemaţi…

Nevers îşi duse degetele la buze şi scoase un fluierat puternic; un fluierat asemănător îi răspunse din dosul hanului „La mărul lui Adam”.

Rămâne de văzut dacă mai are vreme să ajungă până la noi – murmură Lagardère.

Cred că ar fi în stare să treacă şi prin urechile acului.

Câteva clipe după aceea, pajul se ivi pe malul şanţului.

— E un copil viteaz! exclamă parizianul repezindu-se spre el. Sări! îi porunci el.

Pajul ascultă numaidecât şi Lagardère îl prinse în braţe.

Repede, repede! le spuse băieţandrul. Vin pe-aici, pe sus. Într-o clipă n-o să mai puteţi trece.

Eu credeam că vin prin partea de jos – se miră Lagardère.

— Înaintează din toate părţile.

Dar nu sunt decât opt!

Pe puţin douăzeci. Când au văzut că sunteţi doi, s-au dus şi au angajat nişte contrabandişti din satul Mialhat…

Ei! zise Lagardère – douăzeci sau opt, totuna e. Ia-ţi repede calul, băiete, oamenii mei se află cantonaţi în cătunul Gau. O jumătate de ceas dus şi întors. Zboară!

Îl apucă de picioare şi-l ridică. Copilandrul se propti şi sări pe mal. Câteva secunde după aceea, un fluierat vestea că intra cu bine în pădure.

Pe toţi dracii! strigă Lagardère. O jumătate de oră o să putem să facem faţă şi singuri, dacă avem vreme să ridicăm câteva fortificaţii.

Uite acolo! îi spuse ducele, arătându-i cu mâna ceva ce lucea uşor de cealaltă parte a podului.

Asta-i sabia fratelui Passepoil, un nemernic meticulos, care nu-şi lasă niciodată unealta să ruginească. Cocardasse trebuie să fie alături de el. Ăştia doi nu mă vor ataca. O mână de ajutor, dacă sunteţi bun, domnule duce, cât mai avem vreme.

În afară de maldărele de fin adunate în căpiţe sau împrăştiate, se mai aflau în fundul albiei tot felul de resturi: scânduri, bârne, crengi uscate. Mai era şi o căruţă pe jumătate încărcată cu fân – lăsată acolo de cosaşi când Garrigue şi oamenii lui tăbărâseră asupra lor. Luând căruţa drept punct de sprijin şi locul unde dormea copila drept centru, improvizară repede un sistem de baricade, ca să poiată măcar rupe frontul asaltanţilor.

O jumătate de ceas; trebuiau să reziste o jumătate de ceas!

În timp ce muncea, Nevers spuse:

Aşadar, cavalere, ai să te baţi pentru mine?

Şi încă precum se cuvine, domnule duce. Pentru domnia-voastră un pic şi foarte, foarte mult pentru fetiţă.

Baricada era gata. Nu era mare lucru, dar prin întuneric putea încurca serios atacul. Cei doi asediaţi ai noştri se bizuiau mult pe acest obstacol, dar şi mai mult se întemeiau pe săbiile lor.

Cavalere, n-am să uit niciodată tot ceea ce faci acum. De aci înainte, suntem legaţi pe viaţă şi pe moarte.

Lagardère îi întinse mâna. Ducele îl trase la piept şi îl îmbrăţişă.

Frate – spuse el – dacă trăiesc, tot ce-i al meu va fi şi al tău, iar dacă mor…

Nu veţi muri – îl întrerupse parizianul.

Dacă mor… – repetă Nevers.

Ei bine, partea mea de rai – strigă Lagardère emoţionat, va fi faptul că îi voi rămâne tată.

Rămaseră o clipă îmbrăţişaţi”. Apoi Lagardère se smulse.

Mâna pe săbii! Iată-i!

Zgomote înăbuşite se auzeau în noapte. Lagardère şi Nevers ţineau săbiile cu dreapta. Cu stânga se ţineau strâns de mină.

Deodată, bezna păru să se însufleţească şi un răcnet prelung îi învălui. Ucigaşii se năpusteau deodată asupra lor, din toate părţile.

Capitolul VIII BĂTĂLIA

Erau pe puţin – douăzeci: pajul nu minţise… Veniseră nu numai contrabandişti din Mialhat, ¡ci şi o jumătate de duzină de mercenari recoltaţi pe drum.

Tocmai de aceasta atacul se produsese cu atâta întârziere.

Domnul de Peyrolles dăduse peste spadasini la pândă. Zărindu-l şi pe Saldagno, se mirase foarte tare:

De ce ţi-ai părăsit postul? îl întrebase el.

Care post?

Nu ţi-am vorbit adineauri în fostul braţ de apă?

Mie?

Nu ţi-am făgăduit 50 de pistoli?

Neînţelegerea fusese în cele din urmă lămurită.

Când Peyrolles îşi dădu seama de gugumănia pe care o făcuse şi când află şi numele omului căruia îi dezvăluise tainele, fu cuprins de o adevărată spaimă. Degeaba încercaseră găliganii să-l asigure că Lagardère el însuşi venise să atace şi că între el şi Nevers era o duşmănie de moarte. Peyrolles nu se liniştise de loc. Înţelesese din instinct ce efect trebuise să aibă asupra unui suflet leal şi tânăr descoperirea neaşteptată a unei trădări. La ceasul acesta, Lagardère trebuia să fie un aliat al ducelui. La acelaşi ceas, Aurore de Caylus trebuia să fii şi aflat ce se punea la cale. Fiindcă ceea ce Peyrolles nu putuse să-şi închipuie, era purtarea parizianului. Peyrolles nu putea fi

în stare să conceapă ea cineva să se împovăreze cu un copil, când îl aştepta o crâncenă încăierare. Staupitz, Pinto, EI Matador şi Saldagno au fost trimişi să găsească ajutoare. Peyrolles şi-a rezervat sarcina să-l anunţe pe Gonzague şi să supravegheze pe Aurore de Caylus. În vremurile acelea, mai ales în apropierea hotarelor, se găseau întotdeauna sumedenie de săbii gata să se vândă. Cei patru spadasini ai noştri se reîntorseseră bine însoţiţi.

Cine ar putea descrie adânca tulburare, mustrăurile de cuget, mâhnirea, într-un cuvânt frământările maestrului Cocardasse-cel-tânăr şi ale fratelui Passepoil, credinciosul său *alter ego*?

Şi unul şi altul ţineau la fel la Micul Parizian, care ajunsese să-i întreacă cu mult. Când afecţiunea prinde rădăcini în sufletele decăzute, ea este sinceră şi puternică. Şi duioşia lor pentru Henri era cel mai preţios simţământ al lor. Şi chiar dacă era împletit cu puţin egoism, pentru că amândoi se vedeau în gloriosul lor ucenic, se poate spune că prietenia lor nu avea la bază interesul. Coeardasse şi Passepoil şi-ar fi dat cu bună ştiinţă viaţa pentru Lagardère. Şi iată că acum fatalitatea îi făcea adversari. Săbiile lor se aflau acum în slujba lui Peyrolles, care le plătise. Timp de un ceas întreg nici nu mai îndrăzniseră să-şi adreseze un cuvânt. Toată seara, Coeardasse nu mai spusese. O dată *capédédicm*. Amândoi oftau adânc, la unison. Din când în când, se uitau unul la altul cu un aer jalnic. Când grupul se puse în mişcare ca să pornească la atac, îşi strânseseră pe tăcute mâna. Passepoil spuse apoi:

Ce vrei? O să facem şi noi cum om putea mai bine.

Coeardasse suspină:

Nu se poate* frate Passepoil, aşa ceva nu se poate. Fă ca mine!

Scoase din buzunarul pantalonilor gugulia de oţel de care se folosea în sala de scrimă cu elevii şi o înfipse în vârful sabiei. Passepoil făcu la fel. Amândoi respirară.

Cugetul le era acum împăcat.

Spintecătorii şi noii lor aliaţi se împărţiseră în trei grupe. Prima ocolise braţul de apă ca să vină dinspre apus. Cea de-a doua luase poziţie dincolo de pod; cea de-a treia, alcătuită din mercenarii şi contrabandiştii puşi sub comanda lui Saldagno, trebuia să atace din faţă, coborând pe scăriţă. Lagardère şi Nevers îi văzură pe aceştia mai întâi. Ar fi putut să-i numere în timp ce coborau treptele.

Atenţie! şopti Lagardère – să stăm spate la spate, având zidul drept adăpost. Copila n-are de ce să se teamă, e apărată de stâlpul podului. Fiţi cu băgare de seamă, domnule duce. Vă previn că ticăloşii sunt în stare să vă înveţe propria dumneavoastră lovitură, dacă cumva aţi uitat-o. Tot eu am făcut şi prostia asta – mormăi el furios. Dar să vă ţineţi tare. Cât despre mine, am pielea prea groasă ca s-o poată găuri săbiile necioplitilor ăstora.

Fără măsurile de prevedere pe care le luaseră în grabă, prima ciocnire cu spintecătorii ar fi fost cumplită.

Se năpustiseră toţi odată, cu capul plecat, zbierând:

Pe Nevers, pe Nevers!

Pe deasupra acestor răcnete colective, se deosebeau glasurile prietene ale gasconului şi normandului, care simţeau o oarecare mângâiere constatând că, în felul acesta, nu se adresau fostului lor elev. Spadasinii nu se aşteptau la obstacolele adunate în calea lor. Toţi aceşti oameni, îmbrăcaţi în straie grele şi cu o spadă lungă, se împiedicară în bârne şi se împotmoliră în fân. Puţini din ei ajunseră la cei doi campioni ai noştri şi soarta lor nu fu de invidiat. Se iscă zarvă mare şi învălmăşeală. În cele din urmă, un mercenar rămase culcat la pământ. Dar retragerea atacanţilor nu mai semăna de loc cu atacul lor. De îndată ce grosul ucigaşilor începu să dea înapoi, Nevers şi prietenul său luară la rândul lor ofensiva.

Sântaici! *Sunt aici*! strigară ei în acelaşi timp. Şi amândoi zvâcniră înainte.

Parizianul străpunse, de la prima lovitură, un mercenar; sabia intră prin piept şi ieşi prin spate; trăgând-o afară şi dând o lovitură laterală, reteză braţul unui contrabandist; apoi, nemaiputându-şi opri elanul şi ajungând ca un trăsnet chiar în faţa unui al treilea adversar, îi crăpă ţeasta cu minerul sabiei. Acest al treilea era neamţul Staupitz, care căzu greoi pe spate. Nevers tăia şi el cât putea mai vârtos. Im afară de un mercenar care se rostogolise sub roţile căruţei, EI Matador şi Joël de Jugan fură greu răniţi de mâna lui. Cum voia să-i dea acestuia lovitura de graţie, zări două umbre care se strecurau spre stâlpul podului.

— După mine, cavalere! strigă el întorcându-se în grabă într-acolo.

Sunt aici! *Sunt aici*!

Lagardère mai zăbovi o secundă ca să-i dea o lovitură zdravănă lui Pinto, care tot restul zilelor lui nu avea să mai poată arăta decât o singură ureche.

Domnul fie lăudat! strigă el alergând spre Nevers – mai-mai să uit de micul îngeraş blond.

Cele două umbre o rupseră de fugă. O linişte adâncă se aşternuse peste şanţuri. Se scursese un sfert de ceas.

Trăgeţi-vă repede sufletul, domnule duce – spuse Lagardère – haimanalele astea n-or să vă lase mult timp de odihnă. Sunteţi rănit?

O zgârietură.

Unde?

Pe frunte.

Parizianul încleşta pumnii şi nu mai zise nimic. Zgârietura era urmarea lecţiei sale de scrimă de la hanul „La mărul lui Adam”.

Două sau trei minute se scurseră şi atacul reîncepu, dar de data aceasta mult mai serios şi pe tot frontul.

Adversarii înaintau din două părţi, având grijă să dea la o parte toate obstacolele din cale.

E momentul să ne batem cu tărie şi dârzenie – îi spuse în şoaptă Lagardère ducelui. Şi, mai ales, aveţi grijă numai de domnia-voastră; de copilă mă ocup eu.

Un cerc tăcut şi înfricoşător se strângea în jurul lor. Zece spade se întinseră.

Sunt aici! strigă parizianul avântându-se din nou.

El Matador scoase un răcnet şi se prăvăli peste trupurile a doi mercenari fulgeraţi. Criminalii dădură înapoi, dar numai cu câţiva paşi. Cei ce veneau din urmă strigau:

Pe Nevers, pe Nevers!

Şi Nevers le răspundea, fiindcă începuse să se înfierbânte şi să-i placă jocul:

Sunt aici, vitejilor! Iată veşti de la mine! Poftiţi, încă şi încă.

Şi de fiecare dată sabia ieşea udă şi roşie.

E rândul tău, Saldagno! strigă parizianul. Iată lovitura care te-am învăţat la Segorbia. Şi al tău, Faënza! Dar veniţi mai aproape! Mi-ar trebui, ca să vă ajung, nişte halebarde cât toate zilele.

Niciunul din mercenarii puşi în primul rând ñtl se mai vedea. În dosul obloanelor ferestrei joase se afla cineva. Nu mai era Aurore de Caylus. Doi bărbaţi ascultau, cu sângele sleit în vine şi fruntea acoperită de o sudoare îngheţată; domnul de Peyrolles şi stăpânul său.

Nemernicii! spuse stăpânul. Nu sunt îndeajuns zece contra unul. Să mă duc şi eu să le dau ajutor?

Luaţi seama, monseniore!

Primejdia cea mare e să rămână unul din ei viu.

Afară răsuna mai departe strigătul: „*Sunt aici*! *Sunt aici*!”

Cercul asaltanţilor se lărgea, ticăloşii se retrăgeau şi nu mai rămâneau decât puţine minute ca să se împlinească jumătatea de ceas. Ajutoarele, aveau să sosească.

Lagardère nu fusese atins. Nevers avea doar

zgârietura de pe frunte. Şi amândoi ar fi putut să mai lupte cu acelaşi a vânt timp de Un ceas. Fără să-şi dea seama, se îndepărtau din când în când de postul lor, ca să străpungă frontul spadasinilor. Cercul de cadavre şi de răniţi din jurul lor nu dovedea, el singur, superioritatea lor? Totuşi primejdia cea mare abia acum îi pândea.

Nu-şi dădeau seama că toate aceste cadavre şi toţi aceşti răniţi erau doar nişte ajutoare de adunătură, puşi în prima linie numai ca să-i obosească pe ei. Maeştrii de arme erau toţi în picioare, în afară de unul singur, Staupitz, care îşi pierduse numai cunoştinţa. Se ţineau la distanţă şi aşteptau momentul prielnic. îşi spuseseră: „Să-i despărţim şi dacă sunt făpturi din carne şi din oase, o să-i răpunem în cele din urmă”.

Toată manevra lor tindea, de câteva minute, să atragă înainte pe unul din cei doi campioni, în timp ce celălalt trebuia să fie ţinut eu spatele la zid.

Joël de Jugan, rănit de două ori, Faënza, Cocardasse şi Passepoil fuseseră însărcinaţi să se ocupe de Lagardère; cei trei spanioli se năpustiseră asupra lui. Nevers.

Primul grup trebuia să dea înapoi la un moment dat, ca să-l atragă pe Lagardère; celălalt trebuia să reziste cu orice preţ. Cele două grupuri îşi împărţiseră şi restul de ajutore în stare să se mai bată.

De la prima ciocnire, Cocardasse şi Passepoil trecură în spatele celorlalţi. Joël şi italianul, cetăţean al statelor pontificale, primiră fiecare câte o lovitură zdravănă, bine administrată. În acelaşi timp, Lagardère se întoarse şi brăzdă faţa matadorului, care se apropiase prea mult de duce.

Un strigăt de „scape cine poate” se auzi.

Înainte! răcni parizianul fierbând.

Înainte! repetă ducele.

Apoi amândoi într-un glas: „*Sunt*! *Sâni aici*!”

Toţi dădură înapoi în faţa lui Lagardère, care, într-o

clipă, ajunse la capătul şanţului.

În schimb, ducele găsi în faţa sa un cerc de fier. Cu tot avântul lui, nu putu înainta decât câţiva paşi. Nu era omul care să ceară ajutor. Se ţinea încă tare pe poziţie. Izbutise să şi rănească pe Pinto şi pe Saldagno. În aceeaşi clipă, grilajul de fier al ferestrei fu deschis. Nevers se afla cam la trei prăjini de fereastră. Obloanele se deschiseră şi ele. Ducele nu auzi nimic, înconjurat cum era de mişcare şi de Zgomot. Doi oameni Săriră, unul după altul, peste fereastră. Nevers nú-i văzu. Amândoi ţineau în mână câte o spadă. Cel mai înalt purtă o mască pe faţă.

Victorie! strigă parizianul care curăţise tot terenul în jurul lui.

Nevers îi răspunse printr-un strigăt de moarte. Unul din cei doi oameni c'are săriseră peste fereastră, cel mai înalt, care purta o mască, îl străpunsese cu sabia pe la spate. Lovitura fusese dată – cum se spunea atunci – după metoda italiană, adică în chip savant, ca o operaţie chirurgicală. În timp ce se prăbuşea, Nevers putu să se mai întoarcă.

Privirea lui muribundă se fixă pe omul cu masca. O expresie de amarnică durere îi descompuse trăsăturile. Luna, la ultimul pătrar, răsărea târziu, în spatele turnuleţelor castelului. Nu se ivise încă, dar lumina ei difuză risipea uşor întunericul.

Tu… tu! îngână Nevers, dându-şi sufletul. Tu, Gonzague, tu, prietenul meu, pentru care mi-aş fi dat de-o sută de ori viaţa!

Eu nu ţi-o iau decât o singură dată – răspunse rece omul cu mască.

Capul tânărului duce căzu pe spate, galben ca ceara.

E mort – spuse Gonzague. Să vedem acum de celălalt.

Nu aveau nevoie să se repeadă spre el: venea singur. Când Lagardère auzise horcăitul de moarte al tânărului duce, nu-i răspunsese printr-un strigăt, ci printr-un răcnet.

Spadasinii făcuseră din nou front în spatele lui. Dar poţi opri un leu care sare? Doi spadasini se rostogoliră în iarbă şi cavalerul trecu. Când fu alături de el, Nevers înalţă capul şi spuse cu glasul stins:

Frate, ţine minte şi răzbună-mă

Pe Dumnezeu din cer, jur că o voi face! strigă parizianul. Toţi cei care sunt aici vor muri de mâna mea.

Copila seinei sub pod ca şi cum s-ar fi trezit la ultimul suspin al tatălui ei. Scâncetul ei uşor trecu neauzit.

Pe el, pe el! strigă omul cu masca.

Numai pe tine nu te cunosc! spuse Lagardère ridicându-se, rămas singur împotriva tuturora. Dar am făcut un jurământ şi trebuie totuşi să te pot găsi când va fi sunat ceasul.

Între omul mascat şi parizian se aliniaseră cinci maeştri de arme, plus domnul de Peyrolles. Dar nu aceştia atacară. Luând un maldăr de fin şi făcându-şi din el un soi de scut, parizianul găuri ca o ghiulea zidul făcut de spadasini. Avântul lui îl purtă chiar în mijlocul lor. Nu mai rămaseră decât Saldagno şi Peyrolles în faţa omului mascat, care se puse în gardă. Fulgerând printre spaniol şi omul de încredere, spada lui Lagardère croi o tăietură lată pe mâna prinţului.

Eşti însemnat pe viaţă! strigă cavalerul retrăgându-se.

El singur auzise scâncetul copilei. Din trei sărituri fu sub pod. Luna se ivea de după turnuleţele castelului; toţi îl văzură luând ceva de pe jos.

Pe el! Pe el! strigă stăpânul, gâtuit de turbare. E fata lui Nevers. Trebuie să punem cu orice preţ mâna pe fata lui Nevers!

Lagardère şi luase copila în braţe. Ca să ajungă la scăriţă, nu-i trebui decât să ridice spada care scânteia acum sub lună şi să răcnească:

Jos, mişeilor!

Toţi se dădură, fără să vrea, înapoi. Lagardère urcă într-rai suflet treptele scării. Pe tăpşan se auzi galopul unui grup de călăreţi. În capul scăriţei, arătându-şi frumosul chip în plină lumină, cavalerul ridică fetiţa care, la vederea lui, începuse să zâmbească.

— Da – strigă el – iat-o pe fiica lui Nevers! Vino s-o iei din dosul spadei mele, ucigaşule, tu care ai plătit omorul şi care ai dat ca un laş lovitura de graţie, pe la spate. Oricine ai fi, mâna ta va rămâne însemnată. Te voi recunoaşte. Şi când va sosi ceasul, dacă nu vii tu la Lagardère, va veni Lagardère la tine!

Capitolul I CASA DE AUR

Ludovic al XIV-lea murise de doi ani, după ce văzuse stingându-se două generaţii de moştenitori: Delfinul şi ducele de Bourgogne. Tronul revenise strănepotului său, Ludovic al XV-lea, încă copil. Marele monarh se dusese cu tot ceea ce însemnase el. În timpul domniei unchiului său, Filip de Orléans se jucase de-a bufonul, ca Brutus. Dar nu în acelaşi scop. Abia se strigase pe pragul camerei mortuare: „Regele a murit, trăiască regele!” şi Filip de Orléans a aruncat masca. Consiliul de regenţă instituit de Ludovic al XIV-lea s-a prăbuşit în neant. Şi singurul regent a fost ducele de Orléans în persoană. Principii de sânge au ţipat ca din gură de şarpe, ducele du Maine s-a agitat, iar soţia sa, ducesa, a chelălăit. Exceptând conspiraţia lui Cellamare, pe care Filip de Orléans a ştiut s-o înăbuşe dând dovadă de un mare simţ politic, regenţa a fost tihnită.

Perioadă stranie, însă. Orgia domnea şi aurul ajunsese Dumnezeu. Citind astăzi mărturiile despre nebuneştile dezmăţuri ale speculaţiilor înverşunate cu asignatele lui Law, crezi că trăieşti marile fraude financiare din zilele noastre.

Suntem în luna septembrie a anului 1717. Nouăsprezece ani s-au scurs de la întâmplările povestite în

primele pagini ale acestei evocări. Omul plin de inventivitate care a înfiinţat Banca Luizianei, fiul bijutierului Jean Law de Lauriston, se afla atunci în toată strălucirea succesului şi a puterii. Crearea bancnotelor de stat, banca lui generală, apoi Compania Occidentului, curând transformată în Compania Indiilor, făceau din el adevăratul ministru de finanţe al regatului, deşi portofoliul vistieriei era deţinut de domnul d'Argenson.

Regentul, a cărui frumoasă inteligenţă era adânc coruptă, s-a lăsat – zice-se – de bună-credinţă amăgit de uluitoarele miraje ale acestui poem financiar. Law pretindea că se poate dispensa de aur şi poate schimba totul în aur.

În luna septembrie 1717, noile acţiuni ale Companiei Indiilor – numite spre deosebire de *mame* cum erau socotite vechile acţiuni – se vindeau cu un spor de cinci sute la sută. *Nepoatele*, create câteva zile mai târziu, aveau să cunoască aceeaşi căutare. Străbunicii noştri cumpărau cu cinci mii de livre, în frumoşi bani de aur, un petic de hârtie pe care era tipărită făgăduiala că se va plăti o mie de livre, la purtător. Trei ani mai târziu, aceste trufaşe petice aveau să valoreze cincisprezece bănuţi suta. Se făceau din ele papiote.

Era într-o dimineaţă de toamnă, întunecată şi rece. O sumedenie de dulgheri, tâmplări şi zidari urcau, pâlcuri-pâlcuri, strada Saint-Dénis, ducându-şi uneltele pe umăr. Veneau din cartierul Saint-Jacques unde locuiau mai toţi meşteşugarii şi coteau aproape toţi colţul străzii Saint-Magloire. Pe la mijlocul acestei străzi, aproape în faţa bisericii cu acelaşi nume care se înălţa chiar în mijlocul cimitirului parohial, un portal cu o nobilă înfăţişare se deschidea între două ziduri crenelate, străjuite la colţuri de turnuleţe încărcate cu sculpturi. Lucrătorii intrau pe sub bolta portalului, în marea curte pietruită, înconjurată de trei părţi de bogate clădiri senioriale. Era fostul palat al

familiei Lorraine, locuit în timpul Ligii de domnul duce de Mercoeur. Din vremea lui Ludovic al XIII-lea purta numele de palatul Nevers. Acum se numea palatul Gonzague şi era locuit de Filip de Mantua, prinţ de Gonzague. După Regent şi după Law, era fără îndoială omul cel mai bogat şi mai însemnat din Franţa. Se bucura de bunurile lui Nevers din două motive: în primul rând, în calitate de rudă şi de moştenitor prezumtiv, apoi în calitate de soţ al văduvei ultimului duce de Nevers, domnişoara Aurore de Caylus.

Această căsătorie îi adusese, în plus, şi imensa avere a lui Caylus-Zăvor, care, între timp, se dusese pe cealaltă lume, să-şi regăsească cele două soţii pierdute. Sunt lucruri care nii se pot explica decât prin constrângerea fizică sau morală. Bătrânul Zăvor nu umbla cu binişorul şi trebuie să fim îndeajuns de lămuriţi în ceea ce priveşte delicateţea prinţului de Gonzague.

Trecuseră nouăsprezece ani de când văduva lui Nevers purta numele prinţului. Nu-şi lepădase doliul o singură zi, nici măcar pentru a se duce la altar. În noaptea nunţii, când Gonzague s-a apropiat de patul ei, Aurore i-a vorbit aşa:

— Trăiesc numai pentru fiica lui Nevers – i-a spus ea – dar şi sacrificiul omenesc are margini. Pleacă!

Gonzague avea nevoie de nevastă-sa ca să poată încasa veniturile lui Caylus. S-a înclinat adânc şi à ieşit.

De atunci, niciodată un cuvânt n-a mai fost rostit de prinţesă în prezenţa soţului ei. Acesta era curtenitor, afectuos, plin de grijă. Ea însă rămânea rece şi mută. În fiecare zi, la ora mesei, Gonzague trimitea valetul să anunţe pe alteţa sa că masa este servită. Nu s-ar fi aşezat niciodată la prânz sau la cină fără să fi îndeplinit această formalitate. Era un mare senior. În fiecare zi, prima fată în casă a prinţesei răspundea că stăpâna ei, fiind suferindă, ruga pe alteţa sa prinţul să-i îngăduie să nu se arate la masă. Aceasta de trei sute şaizeci şi cinci de ori pe timp de

optsprezece ani. Gonzague era un om de o anumită tărie, foarte abil, fără-ndoială, cu mult sânge rece şi cu multă cutezanţă. Avea în comportarea lui demnitatea puţin teatrală a oamenilor din ţara lui de baştină; minţea cu o neruşinare vecină cu eroismul şi, în public, fiecare vorbă a lui purta pecetea celei mai riguroase decenţe. Regentul îl numea cel mai bun prieten al lui. Toţi îl admirau pentru strădaniile depuse ca să dea de urma fiicei nefericitului Nevers, al treilea Filip, celălalt prieten din copilărie al Regentului. Fiica era însă cu neputinţă de găsit. Cum nu era cu putinţă nici să se constate decesul ei, Gonzague rămânea mai departe tutorele firesc al acestei copile care, cu siguranţă, nu mai trăia. Şi în această calitate încasa veniturile lui Nevers.

Moartea oficial constatată a domnişoarei de Nevera l-ar fi făcut moştenitor al ducelui Filip. Deşi trebuise să se supună voinţei părintelui şi să se mărite, văduva lui Nevêrs se arătase neînduplecată faţă de tot ce privea interesele fiicei sale. Se căsătorise luând în mod oficial calitatea de văduvă a lui Filip de Nevers; consemnase în actul de căsătorie naşterea fiicei sale. Gonzague avusese, se vede, motivele lui ca să se învoiască. De optsprezece ani şi el căuta, într-adevăr, să dea de urma prinţesei. Căutările amândurora, la fel de neobosite – deşi pornite din pricini deosebite – rămăseseră fără rezultat.

Toţi lucrătorii pe care i-am văzut intrând în fostul palat Nevers erau ai lui: dulgheri, tâmplări, zidari, săpători, lăcătuşi. Primiseră sarcina să întoarcă pe dos palatul. Cu toate că era o clădire minunată, Nevers după Mercoeur şi chiar Gonzague după Nevers o înfrumuseţaseră. Interiorul, restaurat cu o mare pricepere, oferea o întreagă serie de frumuseţi pline de măreţie. Gonzague era nu numai vanitos, ci şi artist. Faţada care dădea spre grădină nu avea mai mult de cincizeci de ani. Era un şir de înalte coloane italiene susţinând arcadele

unei galerii ca de mănăstire. Grădina imensă, umbroasă şi plină cu statui, se întindea la răsărit, miazănoapte şi apus până în străzile Quincampoix, Aubry-le-Boucher şi Saint-Dénis. Parisul nu avea un palat mai frumos. Prinţ, artist şi trufaş pe deasupra, trebuia deci ca Gonzague să aibă un motiv foarte însemnat pentru a da toate aceste frumuseţi peste cap.

La sfârşitul unui supeu, Regentul acordase prinţului de Carignan dreptul să instaleze în palatul său un uriaş oficiu de schimb. Strada Quincampoix s-a clătinat o clipă, mai ales temeliile putrede ale cocioabelor ei. Gonzague a fost gelos. Ca să-l îmbuneze, la sfârşitul unui alt supeu, Regentul i-a acordat dreptul să instaleze în fostul palat Nevers monopolul schimbului de acţiuni contra mărfuri. Darul acesta era uluitor. Reprezenta munţi de aur. Dar primul lucru care se impunea era să se facă loc pentru toată lumea, de vreme ce toată lumea trebuia să plătească şi încă foarte scump. À două zi după obţinerea privilegiului acordat de Regent, sosi armata de dărâmători. Cea dintâi aveai de suferit grădina. La o fereastră înaltă, cu draperii grele, o femeie cernită se ivi, urmărind cu o privire tristă opera de devastare. Era frumoasă, dar atât de palidă, încât lucrătorii o asemuiseră cu o fantomă. îşi spuneau între ei că trebuie să fie văduva răposatului duce de Nevers, soţia prinţului Filip de Gonzague. Rămăsese îndelung la fereastră. Drept în faţă, se afla un ulm de mai bine de o sută de ani. Păsărele cântau în ramurile lui în fiecare dimineaţă, salutând, iarna şi vara, ivirea unei noi zile. Când bătrânul ulm se prăbuşi sub loviturile de secure, femeia cernită trase draperiile întunecate ale ferestrei. Şi nimeni nu o mai văzu.

Celor ce se mirau sau îşi băteau joc de aceste ravagii, Gonzague le spunea:

— În cinci ani, voi avea două sau trei miliarde. Voi cumpăra palatul Tuileries de la maiestatea sa Ludovic al

XV-lea, care va fi atunci rege, dar complet ruinat.

În dimineaţa aceasta în care pătrundem pentru prima oară. În palatul Gonzague, opera de devastare era aproape complet terminată. Trei etaje de celule de scânduri fuseseră ridicate de jur-împrejurul curţii de onoare. Vestibulurile fuseseră transformate în birouri şi tâmplării terminau barăcile din grădină. Curtea era înţesată de cei ce voiau să le închirieze şi de cumpărători. Chiar astăzi totul avea să fie dat în folosinţă şi aveau să se deschidă ghişeele *Casei de Aur*, cum şi începuse să fie poreclit palatul.

Oricine intra cum vrea – sau aproape cum vrea – în palat. Tot parterul, şi tot primul etaj – în afară de apartamentul personal al prinţesei, fusese amenajat ca să primească negustori şi mărfuri.

La intrarea principală, în mijlocul unui întreg stat-major de negustori, putea fi văzut un gentilom numai catifele, mătăsuri şi dantele, cu inele la fiecare deget şi un superb colan de aur, meşteşugit lucrat, la gât. Era domnul de Peyrolles, confident, consilier intim şi factotum al stăpânului acelor locuri. Nu îmbătrânise prea mult. Rămăsese acelaşi personaj uscăţiv, galben la faţă, adus de umeri, cu ochi bulbucaţi şi parcă speriaţi. Avëa şi el linguşitorii lui, pe care şi-d merita din plin, fiindcă Gonzague plătea gras.

Pe la ceasurile nouă, când vânzoleala se mai potolise parcă, doi oameni, care nu prea aveau înfăţişare de financiari, trecură pragul intrării celei mari, la câţiva paşi unul în urma celuilalt. Deşi intrarea era liberă, cei doi vlăjgani nu păreau prea încredinţaţi că ar fi avut acest drept. Cel dintâi îşi ascundea foarte neîndemânatic neliniştea sub un aer de mare obrăznicie; cel de-al doilea, dimpotrivă, căuta să ia o atitudine cât putea mai smerită. Amândoi purtau sabie. Ceea ce era cam demodat. Regenţa îi stârpise pe spadasini. Chiar şi în înaltele sfere, oamenii

nu se mai ucideau decât cu perfide lovituri de intrigărie şi înşelătorie.

Cei doi viteji ai noştri pătrunseră eu toate acestea prin mulţime, cel dintâi făcându-şi, fără să se sinchisească, loc cu coatele, celălalt strecurâpdu-se cu o îndemânare de pisică printre grupurile care erau prea ocupate ca să-i dea vreo atenţie. Neobrăzatul care înaintase frecându-şi coatele de atâtea pieptare noi, purta o pereche de bătăioase mustăţi în furculiţă, pe cap o pălărie de pâslă desfundată, cu borul pleoştit peste ochi, o jachetă de piele de bivol şi nişte pantaloni a căror culoare iniţială era o adevărată problemă. Spada purtată de-a latul îi ridica la spate pulpana ferfeniţă a mantalei ce părea să fie aceea a lui don Cezar de Bazan. Omul nostru venea, de altfel, de la Madrid.

Celălalt, spadasin umil şi sfios, avea trei tuleie bălaie, zbârlite sub nasul coroiat. Pălăria lui de fetru, rămasă fără boruri, îi era înfundată pe cap aşa cum stă pe o luminare capsula cu care îi stingi flacăra. O tunică veche, legată cu cureluşe, pantaloni peticiţi, cizme scâlciate completau ţinuta lui care ar fi trebuit să fie însoţită mai curând de o călimară bine lustruită decât de o sabie. Totuşi omul purta sabie, e adevărat, modestă ca şi el şi care se mulţumea să-l lovească umilă peste glezne.

După ce străbătură curtea, cei doi vlăjgani ajunseră cam în acelaşi timp la intrarea castelului. Cercetându-se reciproc cu coada ochiului, avură amândoi acelaşi gând:

„Iată – îşi spuse fiecare despre celălalt – iată un jalnic personaj care cu siguranţă că nu vine aici ca să cumpere Casa de Aur”.

Capitolul II DOI STRIGOI

Nobile senior! spuse unul dintre ei, salutând băţos pe celălalt.

Nobile senior! spuse în aceeaşi clipă şi cel de-al doilea, făcând însă o plecăciune până la pământ. Dar dintr-

odată amândoi se îndreptară. din şale ca traşi de-un resort, şi se uitară lung unul la altul.

Ţin-te bine! strigă cel dintâi. Pare-mi-se că-i ticălosul de Passepoil.

Cocardasse! Cocardasse-cel-tânăr! strigă şi normandul ai cărui ochi obişnuiţi cu lacrimile şi începuseră să se inunde – să fie adevărat? Să fii chiar tu?

În came şi oase, dragul meu! *Capédédiou*! Sărută-mă, potârniehea mea!

Şi zâşi deschiseră braţele. Passepoil se aruncă la pieptul lui. Aşa îmbrăţişaţi, parcă erau un morman de zdrenţe, Stătură îndelung astfel. Emoţia le era sinceră şi adâncă.

Ei, gata acum! spuse în cele din urmă gasconul. Ciripeşte puţin, să-ţi aud şi glăsciorul, pramatie!

— Nouăsprezece ani de când nu ne-am mai văzut! bolborosi Passepoil ştergându-şi ochii cu mâneca.

Vivadiou! Tu n-ai batistă, măi nepoate?

Mi-o fi şterpelit-o careva în învălmăşeala asta – replică domol fostul monitor de sală de arme.

Cocardasse îşi scormoni repede buzunarul. Bineînţeles, nu găsi nimic.

Ce scârboşenie! exclamă el indignat. Lumea e plină de borfaşi. Ah, potârnichea mea! spuse el apoi pe alt ton. Nouăsprezece ani! Eram tineri amândoi!

Vai, inima mea n-a îmbătrânit!

Şi eu cinstesc paharul la fel ca odinioară.

Se mai priviră o dată în albul ochilor.

Ştii, maestre Cocardasse – rosti Passepoil cu părere de rău – anii nu te-au înfrumuseţat.

Ca să fiu sincer, bătrâne Passepoil – ripostă gasconul pe jumătate provensal – îmi pare rău că trebuie să ţi-o spun, dar să ştii că acum eşti mai urât ca altă dată.

Fratele Passepoil zâmbi cu orgolioasă modestie şi murmură:

Nu toată lumea este de părerea asta. Dar – adăugă el repede – cu toată vârsta ta înaintată, ţi-ai păstrat înfăţişarea falnică: pulpa bine încordată, pieptul în afară, umerii bine traşi înapoi. Adineauri, când te-am zărit, mi-am şi spus: Drace! Iată un gentilom plin de prestanţă.

Şi eu la fel, şi eu la fel, potârnichea mea! îi luă vorba Cocardasse. Cum te-am văzut, m-am gândit: *Oïmé*, iată un cavaler care arată a fi cineva! Dar ia spune-mi, porumbelule, ce dracu' ai făcut de atunci... ştii tu de când.

De când cu păţania de la castelul Caylus? răspunse Passepoil care puse punctele pe i coborând fără să vrea glasul. Ah, nu-mi mai aduce aminte! Am mereu în faţa ochilor privirea scânteietoare a Micului Parizian.

— Cu toate că era noapte întunecoasă, *capédédiou*! îi vedeai ochii plini de fulgere.

Hareea-parcea i-a făcut!

Opt morţi în şanţ!

Fără să mai pui la socoteală răniţii.

Ah, *sàndédiou*! Ce grindină de lovituri! Nu te mai săturai privind. Şi când mă gândesc că dacă am fi trecut cinstit de partea lui ca nişte adevăraţi oameni, şi dacă am fi aruncat în faţa lui Peyrolles banii primiţi de la el şi l-am fi susţinut pe Lagardère, Nevers n-ar fi murit! Fără să mai spun că soarta noastră era asigurată. Făceam avere.

Da – recunoscu Passepoil cu un oftat – aşa ar fi trebuit să facem.

Nu trebuia să ne mărginim să punem gugulii în vârful săbiilor, trebuia să-l apărăm pe Lagardère, scumpul nostru elev.

Stăpânul nostru! exclamă Passepoil, scoţându-şi fără să vrea pălăria de pe cap.

Gasconul îi strânse mâna şi amândoi rămaseră un timp pe gânduri.

Ce-a fost a fost! spuse în cele din urmă Cocardasse. Nu ştiu ce ai făcut tu de atunci, potârnichea mea, dar mie

povestea aceea nu mi-a purtat noroc. Când puşlamalele lui Garrigue au început să tragă cu carabinele, m-am refugiat în castel. Tu, nu ştiu ce dracu' te făcuseşi. În loc să-şi ţină făgăduiala, Peyrolles ne-a concediat a doua zi dimineaţă sub pretext că prezenţa noastră în partea locului ar putea întări bănuielile stârnite. Avea dreptate. Ne-a plătit de bine de rău şi am şters-o. Am trecut graniţa, Pe drum, am întrebat peste tot de tine. Dar nici urmă. M-am stabilit mai întâi la Pampeluna, pe urmă la Burgos, mai apoi la Salamanca. Am coborât spre Madrid.

Blagoslovită ţară, totuşi.

Stiletul face, din păcate, concurenţă sabiei:

ca şi în Italia, care, altminteri, ar fi un adevărat rai. De la Madrid, m-am mutat la Toledo. De la Toledo la Ciudad Real. Până la urmă, mi s-a făcut lehamite de Castilia unde, fără să vreau, mă pusesem rău cu al căzii… Am trecut în regatul Valenciei. *Capédédiou*! Am băut vin de Majorca la

Segorbia. Fiindcă am dat o mână de ajutor unui bătrân licenţiat care voia să se descotorosească de un văr al lui, a trebuit să-mi iau iar valea. Catalonia îşi are şi, ea farmecul ei. Seniori cât pofteşti şi acolo, pă Hoate drumurile, între Tortosa, Taragona şi Barhekma. Dar cu buzunarul gol şi spadă lungă. În „SSrşit, am trecut înapoi munţii. Nu mai aveam o lăscaie. Am simţit atunci că mă chema glasul patriei. Iată povestea mea, porumbelule.

Gasconul îşi întoarse buzunarele pe dos, apoi îl întrebă:

Dar tu, *pécaïre*?

Eu – răspunse normandul – am fost fu gărit de călăreţii lui Garrigue până la Bagnèresde-Luct-i, sau până cam pe acolo. Mi-a trecut şi mie prin cap, să mă duc în Spania; dar am dat peste un care, văzând înfăţişarea mea smerită, m-a ldar să-l slujesc. Se ducea la Kiehl, pe Rin, să primească o moştenire în numele comunităţii lui. După

câte îmi aduc aminte, mi se pare că pe drum i-am cag& át cufărul, geamantanul şi poate şi banii.

Mare puşlama! exclamă gasconul înduioşat.

Am trecut prin Germania. Ah, ce ţară păcătoasă! Tu-mi vorbeai de stilet 3 Măcar e de oţel. Acolo, în Germania, nemţii se bat cu cănile de bere. Un hangiu din Mayenza m-a uşurat de galbenii benedictinului. Ah, Cocardasse! Vajnicul meu tovarăş! Aş fi putut cumpăra cu acei galbeni o căsuţă ta, ţară, unde să-mi sfârşesc zilele bătrâneţii, o căsuţă eu o mică grădină, o pajişte smălţată cu flori, un pârâiaş cu o moară… Passepoil se bătu în piept. Patimile! strigă el ridicând ochii la cer – patimile iscă zbuciumul vieţii şi împiedică pe orice tânăr să facă economii!

— După ce formulă astfel sănătoasa morală a filosofiei sale, Passepoil continuă:

Am făcut ca tine: am colindat din oraş în oraş. Ce ţară grosolană, neroadă şi – plicticoasă: studenţi slăbănogi şi galbeni ca şofranul; nătărăi de poeţi care cască gura la luna plină, primari, graşi de plesneau, care nu au niciun nepoţel de băgat în pământ, biserici unde nu se slujeşte liturghia. Şi, colac peste pupăză, se mai mănâncă şi carne crudă şi se bea bere în loc de vin.

Fii pe pace! spuse hotărât Cocardasse. N-am să pun niciodată piciorul în scârboşenia aia de ţară.

Am fost la Colonia, Frankfurt, Viena, München şi printr-o sumedenie de alte oraşe unde mereu dai peste pâlcuri de tineri care cântă dracului prohodul. În cele din urmă, am făcut ca tine, m-a prins dorul de ţară. Am străbătut toată Flandra şi iată-mă!

Franţa! strigă Cocardasse. Nu-i alta pe lume. ca ea – copile!

Nobila ţară!

Ţara vinului!

— Scumpul meu magistru – zise Passepoil, după ce se încheie acest duet în care lirismul lor. Se luase la întrecere

– spune-mi acum drept: numai seceta cumplită care-ţi bântuie punga, secetă la care se mai adăuga şi dorul de ţară, te-au făcut să treci înapoi graniţa?

Dar pe tine? Numai dorul de ţară?

Fratele Passepoil făcu semn din cap că nu.

Cocardasse îşi plecă privirea, care te băga în răcori.

A mai fost şi altceva murmură el. Într-o seară, la un colţ de uliţă, m-am trezit faţă în faţă cu… Ghiceşte cu cine!

Îmi închipui! bâigui şi Passepoil. O oarecare întâlnire m-a făcut şi pe mine să-mi iau tălpăşiţa şi s-o şterg într-un suflet de la Bruxelles.

Când am dat cu ochii de cine am dat, copile, am simţit că aerul Cataloniei nu-mi mai prieşte. La urma urmei, nu-i o ruşine să dai bir cu fugiţii în faţa unui Lagardère, *cap*!

Nu ştiu dacă-i ruşinos, dar e cu siguranţă mai sănătos. Ştii ce s-a întâmplat cu cei care ni s-au alăturat, atunci, în încăierarea din fostul braţ de apă al castelului Caylus? Passepoil coborâse glasul ca să pună această întrebare.

— Da, da – răspunse gasconul. Puşlamaua aia mică ne-a făgăduit atunci: „O să muriţi toţi de mâna mea”.

Şi făgăduiala se împlineşte. Puţin câte puţin. Eram nouă, cu căpitanul Lorrain, şeful bandei de mercenari. Fără să mai pun la număr pe oamenii lui.

Din aceştia nouă, Staupitz şi căpitanul Lorrain au fost trimişi cei dintâi pe lumea cealaltă. Staupitz era şi el de viţă nobilă, cu toate că arăta ca un bădăran. Căpitanul Lorrain, un oştean căruia regele Spaniei îi încredinţase un regiment. Staupitz şi-a dat duhul sub zidurile propriului său castel din împrejurimile Nürnbergului. A fost doborât de un vârf de spadă, înfipt, uite aici, între ochi.

Passepoil îşi duse degetul la îmbinarea sprâncenelor. Fără voia lui, Cocardasse făcu la fel, spunând:

Căpitanul Lorrain a fost ucis la Neapole, tot de un

vârf de spadă care i-a găurit fruntea, între ochi. Uite, aici. *Sandédiou*! Pentru cei care ştiu şi îşi mai amintesc, asta e ca un fel de pecete a răzbunării.

Ceilalţi îşi croiseră frumuşel drum în viaţă! continuă Passepoil. Fiindcă domnul de Gonzague numai pe noi ne-a uitat de câte ori şi-a desfăcut din plin băierile pungii. Pinto se căsătorise cu o fată cumsecade din Torino, Matadorul deschisese o academie de arme în Scoţia, Joël de Jugan îşi cumpărase o moşioară cu un castel într-un străfund al Bretaniei-de-Jos.

Da, da – încuviinţă Cocardasse. Trăiau tihniţi şi fără grija zilei de mâine. Dar iată că Pinto a fost ucis la Torino şi Matadorul la Glasgow.

Joël de Jugan a fost răpus la Morlaix – adăugă fratele Passepoil. Şi toţi cu aceeaşi lovitură.

Lovitura lui Nevers, *mortédédiou*!

Cumplita lovitură a lui Nevers!

O clipă rămaseră amândoi tăcuţi. Cocardasse îşi dădu mai pe ceafă pălăria cu boruri uriaşe, ca să-şi şteargă fruntea lac de sudoare.

Mai rămâne Faënza – spuse el apei.

Şi Saldagno – adăugă fratele Passepoil.

Gonzague i-a ajutat foarte mult. Faënza e acum cavaler.

Şi Saldagno baron. Le vine şi lor rândul.

Mai devreme sau mai târziu şi nouă – şopti gasconul.

— Şi nouă… – repetă Passepoil, înfiorându-se.

Cocardasse ridică fruntea şi se îndreptă:

Ei şi? strigă, ca un om care, neavând altceva de făcut, se împacă şi cu gândul acesta. Ştii ceva, copile? Când mă va întinde pe caldarâm sau pe iarbă, cu o gaură între sprâncene, fiindcă ştiu că nu-i chip să rezişti, am să-i spun ca odinioară: „Ei, ticălos mic ce eşti, dă-mi măcar mâna şi, ca să mor liniştit, iartă-l pe bătrânul tău Cocardasse!”

Capédédivu t Iată cum or să se petreacă lucrurile.

Passepoil nu-şi putu stăpâni o strâmbătură.

Am să încerc şi eu să mă ierte, dar... nu chiar atât de târziu.

Cum ne-o fi norocul, potârnicheo! Până una alta, e surghiunit din Franţa. În orice caz, la Paris putem fi siguri că n-o să-l întâlnim.

Chiar siguri? întrebă normandul, nu tocmai convins.

Oricum. Parisul e colţişorul de lume unde avem cele mai multe şanse să nu dăm de el. De asta am şi venit aici.

Şi eu la fel

Am mai venit eu şi pentru altceva: ca să-i amintesc domnului de Gonzague că mă aflu şi eu pe lume.

Ne datorează şi nouă ceva domnişorul ăsta.

— Saldagno şi Faënza ne vor ocroti şi ei.

Până să ajungem şi noi mari seniori ca ei.

Sandédiou 1 Ce pereche de curteni o să facem noi „doi! strigă Cocardasse.

Gasconul se roti mândru ca un cocoş, iar normandul spuse cu tonul cel mai convins:

Şi eu ştiu să fiu elegant!

Când m-am dus la Faëaza – spuse Cocardasse – şi le-am spus servitorilor că vreau să vorbesc cu stăpânul lor, mi-au răspuns că „domnul cavaler nu primeşte pe nimeni”. Domnul cavaler! Nu primeşte pe nimeni! Mi-am adus aminte de vremea când îl făceam să se răsucească întocmai ca un titirez.

Când am bătut la poarta lui Saldagno – spuse Passepoil – un lacheu impunător m-a măsurat plin de dispreţ şi mi-a spus: „Domnul baron nu primeşte!”

Ehei! oftă Cacardasse. Când o să avem şi noi lacheii noştri, cu nasul la fel de pe sus, *mordiou*! Vreau ca al meu să fie obraznic ca un ajutor de călău.

Ah – oftă Passepoil – dacă aş avea măcar o femeie la toate!

Fii pe pace, prietene, o să vină şi asta. Dar, după câte înţeleg, n-ai dat cu ochii nici de domnul de Peyrolles?

Nu, vreau să mă adresez chiar prinţului.

Se spune că ar fi acum milionar.

Miliardar! Nu i se spune casei lui, în care ne şi aflăm, Casa de Aur? Eu, să-ţi spun drept, n-am să fac pe grozavul. Dacă vor să mă facă bancher, sunt gata să primesc.

Ptiu! spuse eu scârbă Coeardasse. Monitorul sălii mele de arme să ajungă un om al banului?

Exclamaţia aceasta spontană ţâşnise din adâncul nobilului suflet al maestrului Cocardaşsc-cel-tânăr» Dar, după o clipă de gândire, adăugă:

Tristă decădere! Dar dacă e totuşi adevărat, porumbelul meu, că în meseria asta te poţi îmbogăţi…

Dacă e adevărat? strigă Passepoil plin de entuziasm. Dar bine, tu n-ai aflat încă nimic?

Am auzit spunându-se multe, dar eu în minuni ca-n basme nu cred.

O să trebuie totuşi să crezi. Minunile astea se întâlnesc acum la fiecare pas. Ai auzit vorbindu-se de cocoşatul din strada Quincampoix?

Cel care-şi oferă cocoaşa cumpărătorilor de acţiuni?

Nu şi-o oferă. Şi-o închiriază. Şi de doi ani de când face treaba asta, a câştigat, zice-se, un milion jumătate de livre.

Cu neputinţă! izbucni în râs gasçonul.

Ba de loc. Dovadă că e vorba să se însoare cu o contesă.

Un milion jumătate! murmură Cocardasse. Cu

O simplă cocoaşă! *Ventrediou*!

Ah, prietene – se tângui Passepoil. Am pierdut amar de ani prin străinătăţi! Dar măcar am ajuns aici la timp. Închipuie-ţi că trebuie numai să-ţi dai osteneala să te apleci ca să aduni. Mâine, ludovicii de aur nu or să mai facă decât şase bănuţi. Chiar adineauri, venind aici, am

văzut nişte mucoşi care se jucau de-a dopurile cu taleri de şase livre.

Cocardasse îşi linse buzele.

Eh, ce să mai vorbim! oftă el iar. La vremurile astea de mare huzur, ce valoare să mai aibă o lovitură de spadă, dată cinstit, şi cu înaltă ştiinţă, până la mâner, uite aşa, după toate regulile artei! Ce părere ai, copilaşule?

Îşi trase pieptul înapoi, bătu zgomotos cu piciorul drept în podea şi făcu o fandare adâncă, până aproape de pământ.

Passepoil clipi dintr-un ochi:

1 – Nu face atâta tărăboi. Vine cineva…

Apropiindu-se mai mult, şopti la urechea fostului său magistru:

— Părerea mea este că o lovitură ca asta trebuie să mai aibă încă un preţ bun. Înainte de ceasul unu, nădăjduiesc să ştiu şi cât anume, chiar din gura domnului de Gonzague.

Capitolul III MEZATUL

Sala în care normandul nostru şi gasconul pipărat cu sânge provensal stăteau atât de la largul lor la taifas se afla situată în mijlocul corpului principal de clădire. Era marele salon de primire al unui palat princiar, cu mobilier de o mare bogăţie, dar totuşi sever, salon care părea să fie folosit nu numai pentru serbări mai mari sau mai mici, fiindcă în faţa căminului de marmură neagră se ridica b estradă acoperită cu un covor turcesc. Estrada aceasta dădea întregii încăperi mai curând înfăţişarea unei săli de tribunal.

În această încăpere se întruniseră, în mai multe rânduri, străluciţii membri ai familiilor Lorraine, Chevreuse, Joyeuse, Aumale, Elbeuf, Nevers, Mercoeur, Mayenne şi Guise în vremea în care marii feudali ţineau în mâinile lor destinele regatului. Trebuise să se producă toată vraiştea care domnea acum în palatul Gonzague

pentru ca cei doi eroi ai noştri să fie lăsaţi să pătrundă într-un asemenea loc. Dar odată ajunşi aci, erau să fie mai la adăpost decât în orice alt colţişor.

Salonul cel mare îşi păstra, pentru o ultimă zi, inviolabilitatea. O solemnă adunare de familie avea să aibă loc în această zi şi abia mâine tâmplării, care făceau despărţituri ca nişte colivii, urmaru să pună stăpânire pe el.

— O vorbă încă despre Lagardère – spuse Cocardasse, când zgomotul de paşi care-i tulburase se îndepărtă. Când l-ai întâlnit la Bruxelles era singur?

Nu – răspunse fratele Passepoil – şi când ţi-a ieşit ţie în cale la Barcelona?

Nici atunci nu era singur.

Dar cu cine?

Cu o fată.

Frumoasă?

Foarte frumoasă.

Ciudat! Tot cu o fată foarte frumoasă l-am văzut şi eu acolo, în Flandra Ţi-aduci aminte cum arăta la faţă fata, cum era îmbrăcată şi cam ce părea să fie?

Arăta şi era îmbrăcată ea q încântătoare gitană spaniolă. Şi a ta?

Avea o înfăţişare modestă, chip de înger şi îmbrăcămintea unei domnişoare de viţă nobilă.

Şi mai ciudat! se miră şi Cocardasse. Şi cam ce vârstă avea?

Tocmai vârsta pe care ar avea-o copila…

Şi cealaltă la fel! Ultimul cuvânt n-a fost spus în povestea asta, potârnicheo. Şi printre cei care aşteaptă să le vină şi lor rândul, după noi, după dommjil cavaler de Faënza şi după domnul baron de Saldagno, n-am socotit nici pe domnul de Peyrolles, nici pe principele Filâp de Gonzague.

Uşa se deschise. Passepoil abia avu timp să mai

şoptească:

Vom trăi şi vom vedea.

Un fecior, în livrea de zile mari, intră urmat de doi tâmplări care veneau să facă măsurători. Feciorul îşi dădea atâta importanţă, încât nu aruncă nici măcar o privire spre bravii noştri, care se strecurară după perdelele unei ferestre.

Hai, repede – porunci feciorul – nu căscaţi gura! Însemnaţi-vă în grabă ce aveţi de făcut mâine. Patru metri pătraţi pentru fiecare despărţi tură.

Cei doi tâmplări se puseră îndată pe lucru. În timp ce. unul din ei măsura, celălalt însemna cu creta fiecare despărţitură şi-i dădea un număr de ordine. Primul număr fu 927. De la el porni numărătoarea.

Ce dracu' fac ăştia? şopti gasconul scoţând capul din ascunzătoare.

Nu ştii nimic? îl întrebă tot în şoaptă Passepoil. Fiecare pătrat înseamnă locul unei despărţituri şi numărul 927 dovedeşte că s-au făcut până acum aproape o mie în palatul domnului de Gonzague.

Şi la ce folosesc aceste despărţituri?

La făcut aur.

Cocardasse holbă ochii. Fratele Passepoil se apucă să-i explice în ce consta măreţul dar pe care Filip de Orléans îl făcuse celui mai iubit prieten al lui.

Cum? exclamă gasconul – fiecare din despărţiturile astea ar aduce atâta bănet ca o moşioară luată în arendă în Beauce sau în Brie[6]? Păi dacă-i aşa, copile, dulce petâmiehe, să căutăm să ne agăţăm din toate puterile de pulpana preacinstitului domn de Gonzague.

Tâmplării măsurau şi însemnau de zor. Feciorul spunea:

Numărul 935… 936… 937. Ei, măsuraţi exact! Gândiţi-vă că fiecare despărţitură preţuieşte aur.

---

6 Provincii din Franţa, deosebit de fertile.

Binecuvântare a cerului! şopti Cocardasse. Va să zică peticele acelea de hârtie, născocite de domnul Law, sunt totuşi bune la ceva?

Atât de bune chiar, încât aurul şi argintul sunt pe cale de a-şi pierde domnia.

Păcătoase metale! rosti solemn gasconul – îşi merită soarta. Fii pe pace! Nu ştiu dacă e vorba de o veche racilă, dar simt că stăruie totuşi în mine o slăbiciune pentru pistoli.

Numărul 941 – spuse feciorul.

Rămân pentru ultima despărţitură numai doi metri şi jumătate – spuse tâmplarul care măskrase. Cam proastă împărţeală am făcut.

Oïmé! şopti Cocardasse – va fi o despărţitură bună pentru un slăbănog.

Să vină dulgherii îndată ce se va sfârşi adunarea.

Adunarea? Ce fel de adunare? se întrebă Cocardasse.

Să încercăm să aflăm şi noi. Poate să şi asistăm la ea – îşi dădu cu părerea fratele Passepoil. Când ştii ce anume se petrece într-o casă, treaba e pe jumătate făcută.

Feciorul şi tâmplării ieşiseră. Deodată, un vuiet mare se auzi dinspre vestibul.

Linişte! Pentru Dumnezeu, linişte! strigă un glas poruncitor în pragul sălii.

Domnul de Peyrolles! şopti fratele Passepoil. Să nu ne vadă.

Se traseră. mai adânc în scobitura ferestrei, în dosul perdelelor. Domnul de Peyrolles tocmai tre’ cea pragul, urmat sau, mai bine zis, înghesuit de o mulţime compactă de solicitatori. Purta veşminte de o mare bogăţie. Pe sub cascada de dantele care-i acopereau mâinile uscate, străluceau diamante.

Vă rog, vă rog, domnilor – spuse el intrând şi făcându-şi vânt cu o batistă cu chenar de dantelă de Alançon – păstraţi distanţele, aţi ajuns să uitaţi respectul

pe care-l datoraţi!

Ah, ticălosul! E totuşi superb! oftă Cocardasse.

Are stofă! recunoscu fratele Passepoil.

Omul de încredere al prinţului îşi însoţi cuvintele cu un gest atât de frumos, încât cei doi spadasini fură cât pe-aci să-l aplaude. Dar negustorii care se îmbulzeau nu preţuiau asemenea marfă.

Mie! se auzeau voci ţâşnind din toate părţile. Întâi mie! E rândul meu acum!

Peyrolles luă o atitudine impunătoare şi strigă:

Domnilor!

De îndată se făcu tăcere.

V-am cerut să vă potoliţi cât de cât – continuă el. Eu reprezint însăşi persoana prinţului de Gonzague. Sunt intendentul său. Mai văd, pe ici, pe colo, capete acoperite.

Toate pălăriile fură scoase.

Aşa da! reluă Peyrolles. Iată, domnilor, ce aveam să vă spun: ghişeele din această sală se construiesc astăzi şi vor fi predate mâine.

Bravo!

Este singura sală care ne-a mai rămas. Şi ultimele locuri. Tot restul a fost închiriat, în afară de apartamentele personale ale monseniorùlui şi ale prinţesei.

Zicând acestea, se înclină. Sosise clipa păruielilor.

— Cocardăsse şi Passepoil lungiră gâtul să-i vadă mai bine pe speculatori luându-se la harţă, când cele două canaturi ale uşii din fund, din spatele estradei, se deschiseră dintr-odată.

Gonzague! murmură gasconul.

Omul care posedă un miliard! adăugă normandul.

Instinctiv, îşi scoaseră pălăria, şi ei.

Gonzague se arătă, într-adevăr, pe estradă, însoţit de doi tineri seniori. Era tot atât de frumos, deşi mergea pe cincizeci de ani. Statura lui înaltă îşi păstrase toată bogata-i mlădiere. Nicio cută nu-i brăzda fruntea şi părul

lui de o rară frumuseţe, parfumat din belşug, se revărsa în inele grele, cu străluciri de cărbune, peste umerii fracului său simplu, de catifea neagră. Luxul lui nu se asemăna cu acela al lui Peyrolles. Jaboul lui preţuia cincizeci de mii de livre şi pe colanul decoraţiei sale, din care nu se vedea decât o bucăţică sub vesta de mătase albă, erau presărate diamante în valoare de peste un milion.

Cei doi tineri seniori care îl însoţeau – Chaverny, cu care era văr prin ramura Nevers, şi cadetul Navailles – purtau amândoi peruci pudrate şi, fiecare, câte o mică aluniţă, falsă. Erau doi tineri fermecători, de o gingăşie aproape femeiască, puţin obosiţi, dar, în ciuda ceasului timpuriu al dimineţii, înveseliţi de câte un păhărel de şampanie şi purtându-şi mătăsurile şi catifelele cu o sfruntare demnă de admirat.

Cadetul Navailles împlinise douăzeci şi cinci de ani; marchizul Chaverny mergea abia pe douăzeci. Se opriră amândoi ca să privească mulţimea şi izbucniră într-un sincer hohot de râs.

Domnilor, domnilor – strigă iarăşi Peyrolles, descoperindu-se la rândul lui – un pic de respect, măcar pentru alteţa sa.

Mulţimea, gata să se ia la bătaie, se potoli ca prin farmec; toţi cei ce râvneau să pună mâna pe câte o tarabă se înclinară într-o singură unduire; femeile, amestecate printre bărbaţi, tăcură şi ele o reverenţă. Gonzague salută cu un gest leneş al mâinii şi trecu pe lângă Peyrolles spunându-i:

Grăbeşte-te! Am nevoie de sală.

Ia te uită ce mutre! exclamă tânărul Chaverny măsurându-i obraznic cu lometa drept în faţă.

Navailles râdea cu lacrimi, spunând şi el:

Într-adevăr, ce mutre!

Peyrolles sé apropiase de stăpânul său:

Sunt înfierbântaţi la culme – îi şopti el – ne vor da tot

ce vrem.

Puneţi tarabele la mezat! strigă Chaverny – să ne distrăm un pic.

Sst! Nebunule, nu suntem la masa de joc! îi reaminti Gonzague.

Dar ideea i se păru totuşi bună şi adăugă:

Fie, să scoatem locurile rămase la mezat. De la ce sumă pornim?

Cinci sute de livre pe lună pentru patru picioare pătrate – răspunse Navailles, crezând că exagerează.

O mie de livre pentru o săptămână! strigă Chaverny.

Hai să spunem o mie cinci sute – hotărî Gonzague. Dă-i drumul, Peyrolles.

Domnilor – strigă acesta adresându-se martorilor – cum sunt ultimele locuri de care mai dispunem şi. cele mai bune… le vom da celor ce oferă mai mult. Numărul 827, o mie cinci sute de livre!

Un murmur trecu prin mulţime, dar niciun glas nu se auzi.

Stai, vere! spuse Chaverny – am să-ţi dau o mână de ajutor.

Şi, apropiindu-se de mulţime, strigă:

Două mii de livre!

Amatorii se uitară unii la alţii descurajaţi.

Două mii cinci sute! strigă Navailles, căruia i se păru o îndatorire de onoare să supraliciteze.

Candidaţii serioşi erau consternaţi.

Trei mii! strigă în cele din urmă, cu glas sugrumat, un negustor de lână.

Adjudecat! rosti în grabă Peyrolles. Apoi continuă: Numărul 928.

Patru mii de livre! spuse într-o doară Gonzague.

Bine, dar despărţitura e la fel cu cealaltă! protestă o vânzătoare de rochii vechi.

O iau eu! strigă un spiţer.

Patru mii cinci sute! supralicită un negustor de fierărie.

Şase mii!

Adjudecat! strigă Peyrolles. Numărul 929…

Gonzague îi aruncă o privire.

Zece mii – adăugă Peyrolles.

Licitaţia se pornise din plin. O adevărată beţie îi cuprindea pe toţi. Pentru numărul 929 se dădu o adevărată bătălie, ca pentru o avere, şi când Gonzague ridică la cincisprezece mii de livre numărul următor, nimeni nu se mai miră. Bărbaţii se luau de piept, femeile se prăbuşeau asfixiate sau strivite. Dar şi ele strigau din adâncul desperării lor:

— Mie, mie, mie…

Peyrolles şi acoliţii lui nu ştiau pe cine să asculte mai întâi. În sfârşit, numărul 942, jumătatea de despărţitură, fu adjudecat cu douăzeci şi opt de mii de livre. Peyrolles îşi închise zgomotos carnetul şi strigă:

Domnilor, licitaţia s-a încheiat.

Se aşternu o tăcere adâncă. Fericiţii licitatori, care puseseră mâna pe mult doritele tarabe, se uitau unii la alţii, năuciţi.

Gonzague îl chemă pe Peyrolles.

Trebuie să curăţăm acum locul – îi spuse el.

Dar în aceeaşi clipă o altă mulţime se ivi la uşa vestibulului, mulţime de curteni, de gentilomi şi speculatori care veneau să-şi prezinte omagiile prinţului de Gonzague. Văzând că locul le fusese luat de alţii, se opriră cu toţii.

Intraţi, intraţi, domnilor! le spuse prinţul; eram tocmai pe punctul să dăm afară toată gloata asta.

Intraţi – adăugă Chaverny – oamenii ăştia tare cumsecade vă vor revinde, dacă doriţi, cu câştig de sută la sută, ceea ce au cumpărat ei.

Şi ar comite o grbşeală! adăugă Navailles.

Bună ziua, grasule Oriol.

Dar pe aici curge Pactolul[7]! exclamă grasul, înclinându-se adânc în faţa lui Gonzague.

Acest Oriol era un tânăr speculator de mare viitor. Printre ceilalţi, se aflau în primele rânduri doi alţi financiari: Albret şi Taranne; baronul de Batz, un neamţ venit la Paris, vicontele de la F are, Montaubert, Nocé, Gironne, nişte stricaţi, toţi rubedenii cu Nevers sau împuterniciţi ai familiei acestuia, toţi chemaţi de Gonzague la o solemnitate la care vom asista de îndată şi noi, adunarea de care pomenise domnul de Peyrolles.

Şi faimoasa licitaţie? întrebă Oriol.

Prost făcută – îi răspunse rece Gonzague.

Dumneavoastră, domnule de Gonzague, o stângăcie în afaceri? Peste putinţă! exclamă Oriol.

Judecă şi dumneata: am cedat ultimele barăci cu douăzeci şi trei de mii de livre, una peste alta.

Pe an?

Pe opt zile.

Noii veniţi se uitară mai întâi la locul barăcilor, apoi la cumpărători.

Douăzeci şi trei de mii de livre! repetară ei năuciţi.

Ar fi trebuit să pornesc de la bun început de la suma aceasta – spuse Gonzague. Dispuneam de o mie de barăci. Într-o dimineaţă aş fi încasat douăzeci şi trei de milioane. Pur şi simplu.

Dar oamenii au fost cuprinşi de nebunie?

O adevărată frenezie. Am închiriat întâi curtea, apoi grădina, vestibulul, scările, grajdurile, camerele servitorilor, remizele. Am rămas doar cu apartamentele şi zău dacă nu m-aş duce să locuiesc la un han.

Vere – îl întrerupse Chaverny – îţi închiriez camera

---

7 Mic rîu din Lidia. După o legendă, pe apa acestuia ar fi curs bucăţi de aur, ca urmare a faptului că regele Midas, care prefăcea în aur tot ce atingea, se scăldase în Pactol. v

mea de culcare, la preţul zilei.

Pe măsură ce spaţiul se împuţinează – spuse mai departe prinţul noilor oaspeţi – febra creşte. Nu mai am nimic de închiriat.

Ia mai gândeşte-te, vere! Să oferim şi acestor domni plăcerea unei mici licitaţii.

La *acest* cu vânt, licitaţie, cei ce rămăseseră cu buzele umflate se apropiară, plini de speranţă.

Nu, nu mai am nimic! repetă Gonzague. Ba da – strigă el apoi – mai am totuşi ceva!

Ce? Ce? se auziră strigăte din toate părţile.

— Cuşca dulăului.

Curtenii izbucniră cu toţii în râs, dar oamenii serioşi, negustorii, nu râdeau. Făceau socoteli în gând.

Credeţi că îmi bat joc, domnilor? strigă Gon. zaguë. Fac prinsoare că, dacă vreau, mi s-ar da pe loc zece mii de scuzi.

Treizeci de mii de livre pentru cuşca unui câine? strigară cei de faţă.

Bísetele sporiră. Dar dintr-odată, între Navaillcă şi Chaverny, care râdeau mai cu poftă decât ceilalţi, o ciudată făptură se ivi, un cocoşat cu părul caraghios de zbârlit. În acelaşi timp, un glas piţigăiat şi parcă frânt se auzi. Cocoşatul spunea:

Iau eu cuşca câinelui cu treizeci de mii de livre!

Capitolul IV MĂRINIMII

Cocoşatul trebuia să fie foarte ager la minte, în ciuda năstruşniciei la care se dedase acum. Avea privirea pătrunzătoare şi nas vulturesc. Fruntea îi era puternic desenată sub peruca grotesc răzvrătită şi zâmbetul subtil, plin de ironie din colţul buzelor, trăda o şiretenie diabolică. Un adevărat cocoşat! Cât despre cocoaşă, era bogată, generos crescută în mijlocul spatelui şi atât de ţuguiată, încât îi mângâia ceafa. În faţă, pieptul i se ridica până sub bărbie. Picioarele, de la genunchi în jos, aveau o formă

cam ciudată, dar nu arătau, în niciun caz, ca nişte beţe, aşa cum arată mai întotdeauna acelea ale cocoşaţilor, Această ciudată făptură purta un costum negru, de cea mai strictă decenţă, manşete şi jabou de muselină plisată, strălucitor de albe. Toate privirile se concentrară asupra lui, ceea ce nu părea de loc să-l stânjenească. z

— Bravo, înţeleptule Esop! exclamă Chaverny. După toate semnele, trebuie să fii un speculator îndrăzneţ şi iscusit…

Îndrăzneţ – spuse Esop, uitându-se ţintă la el – da, îndeajuns. Iscusit, rămâne de văzut.

Glasul ldi subţire scârţâia ca o morişcă.

Toţi strigară:

Bravo, Esop! Bravo!

Co cardasse şi Passepoil nu mai erau în stare să se mai mire de nimic. De mult fuseseră făcuţi praf. Totuşi gasconul şopti la urechea fratelui Passepoil:

N-am cunoscut noi niciun cocoşat, porumbelule?

După câte îmi amintesc, nu.

Vivadiou! Ochii ăştia parcă i-am mai văzut eu undeva.

Cei de faţă continuau să facă haz, dar parcă un fior rece le trecea prin vine. Gonzague rămăsese pe gânduri.

Peyrolles şi oamenii lui începuseră să împingă spre ieşire pe cumpărători, care ar fi vrut să se şi vadă a doua zi. Prietenii prinţului rămăseseră, fără să vrea, cu ochii aţintiţi spre uşa prin care se pierduse în mulţime omuleţul îmbrăcat în negru.

Domnilor – spuse prinţul – până ce salonul va fi repus în ordine, vă poftesc în apartamentele mele.

Haidem – exclamă Cocardasse în dosul perdelelor. Acum ori niciodată. Înainte!

— Nti-e frică! bâigui sfiosul Passepoil.

Ei, asta-i! Vino după mine!

Îl luă de mână pe Passepoil şi se îndreptă spre Gonzague, cu pălăria în mână.

Ia te uită! strigă Chaverny dând cu ochii de ei. Vărul meu a ţinut să ne ofere o comedie în toată regula. Hotărât lucru, e ziua mascaradelor. Cocoşatul nu era nici el rău „dar asta-i cea mai izbutită pereche de spintecători pe care am văzut-o vreodată!

Cocardasse-cel-tânăr se uită la el ponciş. Navailles, Oriol şi toţi ceilalţi de faţă, de aceeaşi teapă, începuseră să se rotească în jurul celor doi prieteni ai noştri, uitându-se la ei ca la urs.

Fii prevăzător! şopti Passepoil la urechea gasconului.

Capédédiou! îi răspunse el, tot în şoaptă. N-au văzut în viaţa lor doi gentilomi, de se tot zgâiesc aşa la noi?

ăla înaltul e o frumuseţe – spuse Navailles.

Eu găsesc că mai mult haz are cel mic – îşi dădu cu părerea Oriol.

— Nu mai e niciun coteţ de închiriat; ce naiba mai caută aici?

Din fericiré, prietenii noştri ajunseseră în faţa lui Gonzague care, văzându-i, tresări:

Ah – exclamă el – ce doresc vitejii aceştia?

Cocardasse salută cu acea graţie nobilă care însoţea toate gesturile lui. Passepoil se înclină mai modest, dar ca un om care a văzut lumea. Cu un glas puternic şi limpede şi uitându-se de jur-împrejur la acea adunătură plină de broderii de aur care îl luase peste picior, Cocardasse-cel-tânăr spuse:

Gentilomul acesta şi cu mine, vechi cunoştinţe ale monseniorului, am venit să-i prezentăm omagiile noastre.

Ah! exclamă iarăşi Gonzague.

Dacă monseniorul are treburi mult prea importante – reluă gasconul înclinându-se din nou – vom trece mai târziu, la ceasul pe care va binevoi să-l hotărască.

Da, da… – bâigui Passepoil – o să avem cinstea să venim şi altă dată.

După o a treia plecăciune, se îndreptară amândoi,

strângând minerul spadei.

Peyrolles! strigă Gonzague.

Intendentul tocmai împinsese spre uşă pe cel din urmă licitator.

— Îţi aduci aminte de aceşti voinici? îl întrebă prinţul. Du-i jos, să mănânce şi să bea după pofta inimii. Dă-le apoi câte un rând de haine noi şi să aştepte poruncile mele.

Ah, monseniore! strigă Cocardasse.

Mărinimos prinţ! exclamă Passepoil.

Duceţi-vă! le porunci Gonzague.

În timp ce mâncau, Cocardasse-cel-tânăr spuse:

Băiete dragă, suntem oameni făcuţi.

Deie Domnul! răspunse cu gura plină fratele Passepoil, întotdeauna mai puţin înflăcărat.

Scumpe vere – întrebă Chaverny pe prinţ după ce spadasinii părăsiră salonul – de când te foloseşti de astfel de unelte?

Prinţul plimbă peste cei din jurul lili o privire visătoare şi nu răspunse.

Din toată această curte în miniatură, singurul care-şi păstrase un dram de neatârnare era tânărul marchiz de Chaverny, prea fluşturatic ca să-şi piardă vremea cu speculaţii financiare şi prea nepăsător ca să se vândă.

Urmarea acestei povestiri va arăta ce voia Gonzague să facă eu cele două *unelte*, fiindcă, la prima vedere, aflându-se la apogeul bogăţiei şi puterii, s-ar fi părut că nu mai are nevoie de nimeni.

Şi se mai vorbeşte de minele din Perú… – spunea burtosul Oriol, în timp ce stăpânul rămăsese mai deoparte. Palatul prinţului de Gonzague valorează el singur cât întregul Perú cu toate minele lui.

Era rotund ca o minge, cu obrajii bucălaţi congestionaţi şi cu răsuflarea gâfâită.

Pe legea mea – întări şi Taranne, financiar slăbănog şi şters – aici e un adevărat Eldorado.

Casa de Aur – adăugă domnul de Montaubert – sau, mai curând, Casa de Diamant.

Ja – spuse şi baronul de Batz cu un puternic accent german – mai curând Casa te Tiamant.

Câţi mari seniori n-ar trăi un an întreg cu venitul pe o săptămână al prinţului de Gonzague!

Ce vreţi? încheie Oriol. Prinţul de Gonzague este regele marilor seniori.

Gonzague, scumpe vere – strigă Chaverny cu un prefăcut aer jalnic, plin de haz – fie-ţi milă, cere îndurare acestor domni, altfel plicticoasele lor osanale nu se vor sfârşi nici până mâine.

Prinţul păm să se trezească.

Domnilor – spuse el fără să răspundă tânărului marchiz, fiindcă nu gusta ironia – daţi-vă osteneala, vă rog, şi urmaţi-mă în apartamentele mele. Salonul acesta trebuie să rămână liber.

Când trecură în cabinetul de lucru al prinţului, acesta le spuse:

— Ştiţi, domnilor, pentru ce v-am convocat…

Am auzit vorbindu-se de un consiliu de familie… – mărturisi Navailles.

— Mai mult decât atât: o adunare solemnă, un tribunal de familie, la care alteţa sa regală Regentul va fi reprezentat prin trei din cei mai înalţi demnitari ai statului: preşedintele de Lamoignon, mareşalul de Villeroy şi vicepreşedintele d’Argenson.

Drace! se auzi glasul lui Chaverny – să fie vorba de succesiunea la tron?

Marchize – replică sec Gonzague – e vorba de lucruri serioase, cruţă-ne, te rog.

— Nu cumva ai, vere – îl întrebă Chaverny înăbuşind un căscat – vreo colecţie de stampe cu care să-mi trec plăcut timpul cât vei fi serios?

Gonzague zâmbi ca să-i închidă gura.

Şi despre ce este vorba, prinţe? întrebă domnul de Montaubert.

E vorba să-mi dovediţi devotamentul domniilorvoastre, domnilor – răspunse Gonzague.

Un strigăt unanim îi răspunse:

Suntem gata!

Prinţul se înclină şi zâmbi:

V-am convocat anume pe domniile-voastre, Navailles, Gironne, Chaverny, Nocé, Montaubert, Choisy, Lavallade şi ceilalţi, în calitate de rude ale lui Nevers. Pe domnia-ta, Oriol, ca împuternicit de afaceri al vărului nostru Chitillon; pe domniilevoastre Taranne şi Albret, ca mandatari ai fraţilor Chitellux…

Dacă nur-i vorba de moştenirea Bourbonilor – întrerupse Chaverny – va fi pusă pe tapet aceea a ducelui de Nevers…

— Se va lua ohotărâre – răspunse Gonzague – nu numai în privinţa bunurilor lui Nevers, ci şi în privinţa altor chestiuni.

La ce dracu' mai ai nevoie, vere, de bunurile lui Nevers, dumneata care câştigi un milion pe ceas?

Gonzague nu răspunse numaidecât.

Parcă e vorba numai de mine? spuse el după o clipă, cu aerul cel mai convins. Nu trebuie să asigur şi bogăţia domniilor-voastre?

Un murmur de recunoştinţă se ridică. Toate chipurile erau mai mult sau mai puţin înduioşate.

Prinţe – spuse Navailles – ştii că le poţi bizui pe mine.

Şi pe mine! strigă Gironne.

Şi pe mine! Şi pe mine!

Şi pe mine, ce naiba! spuse şi Chaverny când ceilalţi tăcură. Aş vrea numai să ştiu…

Gonzague îl întrerupse şi îi spuse aspru şi cam de

sus:

Tu, verişorule, eşti prea curios. Asta te va pierde. Trebuie să înţelegi un lucru: cei ce sunt alături de mine sunt datori să meargă cu toată hotărârea pe calea mea, bună sau rea. dreaptă sau întortocheată.

Totuşi...

Asta e voinţa mea. Fiecare e liber să mă urmeze sau să rămână pe loc; dar cine se opreşte, a rupt cu bună ştiinţă pactul; nu-l mai cunosc. Cei ce* merg cu mine trebuie să vadă cu ochii mei, să audă cu urechile mele, să judece cu mintea mea. Răspunderea nu este a lor, fiindcă ei reprezintă doar braţele; capul sunt eu.

Şi nu dorim decât un lucru – adăugă Navailles – strălucita noastră rudă să ne arate calea.

puternice vere – stărui Chaverny – îmi este Oare îngăduit să-ţi adresez totuşi o umilă şi modestă întrebare? Ce voi avea de făcut?

Să taci şi să-mi dai în consiliu votul tău.

Cu riscul de a răni mişcătorul devotament al prietenilor noştri, am să-ţi spun, vere, că ţin la votul meu cam cât la o cupă de şampanie goală. Dar...

— Fără niciun dar... – îl întrerupse iar Gonzague.

Toţi ceilalţi strigară plini de entuziasm: i – Niciun dar!

Facem cu toţii zid în jurul monseniorului! sublime grosolan Oriol.

Monseniorul – adăugă Taranne, care făcea parte din finanţa militară – ştie atât de bine să-şi amintească de cei ce-l slujesc.

Poate nu tocmai îndemânatică, aluzia era, în schimb, directă. Fiecare luă o atitudine rece, ca să nu aibă aerul de a fi complice. Chaverny adresă prinţului un zâmbet triumfător şi plin de batjocură. Gonzague îl ameninţă cu degetul, ca pe un copil neastâmpărat. Mânia îi trecuse.

Devotamentul lui Taranne este cel pe care-l preţuiesc

mai mult – spuse el cu o uşoară umbră de dispreţ în glas. Taranne, prietene, îţi dăruiesc ferma de la Epernay.

Ah, prinţe! făcu omul banului.

Lăsaţi mulţumirile! îl întrerupse Gonzague. Dar, te rog, Montaubert, deschide fereastra, nu mă simt bine.

Toţi se repeziră la ferestre. Prinţul era galben la faţă şi broboane de sudoare îi acoperiseră fruntea. Muie batista în paharul cu apă pe care i-l întindea Gironne şi şi-o puse pe frunte.

Chaverny se apropiase cu o sinceră îngrijorare.

Nu-i nimic serios – zâmbi prinţul – oboseala… Nu m-am culcat aproape de loc în noaptea asta şi astăzi de dimineaţă a trebuit să iau parte la sculares din pat a regelui, asistat de intimi.

— Şi ce naiba ai nevoie, vere, să te omori astfel?” exclamă Chaverny. Ce poate face regele pentru dumneata?

Ingratule! murmură prinţul. Oare pentru mine cer?

Curtenii lui Gonzague fură gata-gata să îngenuncheze în faţa lui. Lui Chaverny îi fusese închisă gura.

Ah, domnilor! spuse apoi prinţul – ce copil încântător este regele nostru! Ştie pe dinafară numele domniilor-voastre şi îmi cere de fiecare dată noutăţi despre prietenii mei.

Adevărat? strigară cu toţii, în cor.

Când monseniorul Regent, care se afla de faţă în camera de culcare a regelui, împreună cu doamna Palatină, a tras perdelele şi tânărul Ludovic şi-a deschis frumoasele lui pleoape, încă grele de somn, mi s-a părut că vedeam ivindu-se aurora.

Aurora cu degetele ei trandafirii! adăugă incorigibilul Chaverny.

Tânărul nostru rege – continuă Gonzague – 1 a întins mâna alteţei sale regale, apoi, zărindu-mă, a exclamat: Ah, bună dimineaţa, prinţe! Te-am întâlnit aseară pe aleea

Cours-la-Reine, înconjurat de curtea domniei-tale. Va trebui să-mi cedezi pe Gironne, care este mi superb călăreţ…

Gironne îşi duse mâna la inimă. Ceilalţi făcură gura pungă.

Şi domnul de Nocé îmi place – continuă Gonzague să redea întocmai vorbele maiestăţii sale. C*e să* mai spun şi de domnul de Saldagno, care în luptă trebuie să fie ca un trăsnet…

La ce bun toate astea? îi şopti Chaverny la ureche. Saldagno nici măcar nu-i de faţă.

Într-adevăr, din ajun pe înserat, nici domnul baron de Saldagno, nici domnul cavaler de Faënza nu se mai arătaseră. Gonzague continuă, fără să ia în seamă că fusese întrerupt:

Maiestatea sa mi-a vorbit de domnia-ta, Montaubert; şi de dumneata, Choisy. Şi de alţi câţiva.

Şi maiestatea sa – îl întrerupse iarăşi tânărul marchiz – ma binevoit să acorde un pic de atenţie şi galantei şi nobilei înfăţişări a domnului de Peyrolles?

Maiestatea sa – replică sec Gonzague – n-a uitat pe nimeni, în afară de domnia-ta.

Am ceëa ce merit – spuse Chaverny. Va fi o bună învăţătură de minte.

Afacerea dumitale, Albret, privitoare la mine, a fost adusă la cunoştinţa curţii – urmă Gonzague. Cât despre acel Oriol al domniei-tale, mi-a mai spus regele râzând, se pretinde că în curând va fi mai bogat ca mine.

Ce spiritual! Ce stăpân o să avem în acest rege!

Dar – adăugă Gonzague eu un zâmbet fin şi totodată plin de bunătate – acestea sunt totuşi numai vorbe; am însă pentru domniile-voastre şi ceva mai mult decât atâta, slavă Domnului! Prietene Albret, te anunţ că decretul pentru concesiunea minelor va fi semnat zilele acestea.

— Cine nu v-ar urma, trup şi suflet, prinţe? strigă

Albret.

Oriol – continuă Gonzague – ai obţinut demnitatea care îţi conferă calitatea de nobil; poţi să te duci la Hozier pentru blazon.

Grăsunul traficant se umflă ca o băşică şi era gata-gata să plesnească.

Oriol – strigă Chaverny – iată-te văr eu regele, tu care şi aşa erai înrudit cu toată strada Saint-Dénis1. Blazonul tău e dinainte alcătuit: pe un fond de aur trei nasturi de nădragi de culoarea azurului şi, peste ei, o scufă de noapte roşie ca flacăra, cu deviza: „Utile dulci”.

Toţi râseră, în afară de Oriol şi de Gonzague. Oriol văzuse lumina zilei într-o dugheană de mărunţişuri din colţul străzii Monconseil. Dacă Chaverny şi-ar fi păstrat gluma pentru cină, ar fi avut un succes monstru.

Navailles – spuse mai departe prinţul, această providenţă în carne şi oase – ţi s-a acordat subvenţia cerută. Montaubert, vei primi brevetul. Nocé, chiar de mâine te vei putea urca în caleştile regalé. Domniei-tale, Gironne, îţi voi spune când vom fi singuri ceea ce am obţinut pentru domnia-ta.

Nocé fu mulţumit. Gironne şi mai mult.

Desfăşurând mai departe şiragul mărinimiilor lui care nu-l costau nimic, Gonzague rosti numele fiecăruia din cei prezenţi.

Nimeni nu fu uitat. Nici chiar baronul de Batz.

— V Acum e rândul tău, marchize – spuse el în cele din urmă.

Al meu? se miră Chaverny.

1 Aluzie ironică la faptul că în catedrala Saint-Dénis erau îngropaţi toţi regii Franţei, iar strada Saint-Dénis era o stradă locuită numai de negustori.

Hai, apropie-te, copil răsfăţat!

Vere, îmi cunosc soarta! exclamă glumeţ marchizul. Toţi tinerii noştri condiscipoli care s-au purtat frumos au

obţinut Mie, cel mai puţin grav lucru ce mi se poate întâmpla este că trebuie să mă mulţumesc cu pâine şi apă. Ah! adăugă el, bătându-se cu pumnii în piept – ştiu că am meritat-o din plin.

Domnul de Fleury, preceptorul regelui, asista şi el la trezirea acestuia – spuse Gonzague.

— R Fireşte, e sarcina lui.

Domnul de Fleury este aspru.

E meseria lui.

Domnul de Fleury a aflat de purtarea ta de la mănăstirea Feuillantines, cu domnişoara de Clermont.

Aoleu! se sperie Navailles.

Aoleu, aoleu! se tânguiră Oriol şi ceilalţi.

Şi ai făcut în aşa fel ca să nu fiu surghiunit, vere? Îţi mulţumesc din suflet.

Nu era vorba de surghiun, marchize.

Dar de ce altceva?

De Bastilla.

Şi m-ai scăpat de Bastilla? De două ori mulţumiri din toată inima.

Am făcut mai mult decât atât.

Şi mai mult? Trebuie deci să-ţi cad şi în genunchi?

Domeniul tău de la Chancilles a fost confiscat sub fostul rege.

— După edictul din Nantes, ştiu.

Aducea un venit frumos acest domeniu?”

Douăzeci de mii de scuzi, vere. Pentru mai puţin de jumătate m-aş vinde diavolului.

Domeniul de la Chaneilles îţi este restituit.

Adevărat? strigă tânărul marchiz.

După o clipă de uluire, întinse mâna lui Gonzague şi spuse cu prefăcută gravitate:

Dacă-i aşa, m-am hotărât: mă vând diavolului!

Gonzague se încruntă. Întreaga lui curte nu aştepta decât un semn ca să vocifereze indignată. Dar Chaverny îşi

roti de jur-împrejur privirea plină de dispreţ.

Vere – rosti el încet şi cu glasul coborât – eu nu îţi urez decât noroc. Dar dacă ai cunoaşte şi zile negre, atunci mulţimea de prieteni s-ar rări în jurul dumitale. Nu vreau să jignesc pe nimeni: aşa se-ntâmplă! Dar. chiar dacă ar fi să rămâi singur, într-o asemenea împrejurare, eu voi fi alături de tine.

Capitolul V

UNDE SE VEDE DE CE FAÊNZA ŞI SALDAGNO LIPSEAU

Împărţirea darurilor fusese făcută.

Vere – spuse totuşi marchizul – nu te socotesc dezlegat de orice obligaţie, cu tot măreţul dar pe care mi l-ai făcut.

Ce mai vrei?

Nu ştiu dacă e din pricina* isprăvii de la Feuillantines cu domnişoara de Clermont, dar Bois-Rosé mi-a refuzat cu încăpăţânare o invitaţie pentru serbarea de astă-seară de la Palatul Regal. Mi-a spus că toate biletele au fost vândute.

Cred şi eu! spuse Oriol. Azi-dimineaţă se revindeau cu zece ludovici de aur mai mult în strada Quincampoix. Bois-Rosé trebui să câştige în afacerea asta cinci sau şapte sute de mii de livre.

— Am văzut pe cineva cumpărând un bilet cu cincizeci de ludovici – adăugă Albret.

— Şi mie cineva nu a vrut să mi-l vândă nici cu şaizeci – îi întări spusele Taranne.

S-au vândut ca pâinea caldă.

— La ora asta, nici nu se mai găsesc, oricare ar fi preţul pe care l-ai oferi.

Fiindcă serbarea va fi într-adevăr splendidă, domnilor! spuse Gonzague. Toţi cei ce vor asista la ea vor avea ¡ patalamaua lor de nobleţe. sau de bogăţie.

Chiar dacă saloanele Regentului ar trebui să se

umple în noaptea asta numai cu misiţi şi eu traficanţi – remarcă Chaverny.

Ei sunt aristocraţia de mâine – replică Gonzague. Acesta e curentul.

Chaverny îl bătu pe umăr pe Oriol:

— Tu care eşti de *azi,* cum o să te mai uiţi de sus la cei de *mâine*!

Scoţianul Law avusese ideea acestei serbări pentru care făcuse cheltuieli cu nemiluita şi care trebuia să însemne triumful simbolic al *sistemului* său. Pentru ca această adevărată încununare a lui să aibă un caracter şi mai solemn, Law obţinuse ca Filip de Orléans ăă-i împrumute saloanele şi grădinile Palatului Regal. Mai mult: invitaţiile fuseseră făcute în numele Regentului şi datorită însuşi acestui fapt, sărbătorirea noului Dumnezeu al banului de hârtie se transformase într-o sărbătoare naţională.

Se spunea că Law pusese la dispoziţia casei Regentului sume fabuloase pentru ca nimic să nu lipsească strălucirii acestei petreceri. Toată lumea vorbea mai ales de focurile de artificii şi de baletul care se pregăteau. Focurile de artificii comandate cavalerului Giojio aveau să înfăţişeze, între altele, palatul uriaş pe care Law proiecta să-l construiască pe malurile fluviului Mississippi. Pe lume – după cât se vede – trebuia să nu mai fie decât o singură minune: acest palat de marmură împodobit cu tot aurul devenit inutil, pe care creditul scoţian îl scotea din circulaţie.

Operă alegorică, pe gustul epocii, baletul trebuia să reprezinte tot acest *credit,* care lua înfăţişarea de înger păzitor al Franţei, pe care o aşeza în fruntea tuturor naţiunilor. Creditul avea să răspândească pe întreg globul pământesc desfătările redobândite ale paradisului pierdut… După o astfel de sărbătorire, creditul zeificat nu mai avea nevoie decât de un templu. Pontifii erau dinainte

găsiţi.

Regentul fixase la trei mii numărul invitaţilor. Dubois mări, pe sub mână, socoteala cu o treime, pe care Bois-Rosé, maestrul de ceremonii, o dublă, tot pe ascuns.

— Mi se pare că l-am auzit pe Peyrolles şoptindu-mi – spuse prinţul de Gonzague, scoţându-şi portofelul – că i s-au oferit două sau trei mii de ludovici pe pachetul de invitaţii pe care alteţa sa a binevoit să mi le trimită» Dar cum aş fi putut să mă gândesc la aşa ceva! Le-am păstrat pentru prietenii mei.

Lungi ovaţii se ridicară. Mulţi dintre cei prezenţi aveau câte o invitaţie, sau chiar mai multe, în buzunar. Dar nu strica să aibă şi mai multe, mai ales când una ajunsese să valoreze o sută de pistoli. Nu, hotărât lucru, nimeni nu putea fi mai îndatoritor decât se arăta domnul de Gonzague în dimineaţa asta.

Deschise portofelul şi aruncă pe masă un pachet gros de bileţele trandafirii, împodobite cu fermecătoare viniete care înfăţişau, toate, printre amoraşi îmbrăţişaţi şi mănunchiuri de flori, *Creditul*, ţinând în mână cornul abundenţei. Se procedă la împărţirea bileţelelor. Dacă vreunul dintre toţi domnişorii de faţă îşi închipuia că putea să-l păcălească pe Gonzague, acela se înşela amarnic: Gonzague ştia bine ce urmărea. Era cel mai tare.

Vă rog, domnilor – spuse el – să-mi îngăduiţi să păstrez două din aceste invitaţii pentru Faënza şi Saldagno. Mărturisesc că sunt mirat că nu-i văd şi pe ei printre noi.

Într-adevăr, nu se mai întâmplase niciodată ca cei doi să lipsească la apel. Biletele lor rămăseseră singure pe masă. Toţi se pregătiră să-l asculte mai departe pe prinţ cu toată luarea-aminte şi cu tot respectul.

Nu mai am să vă spun decât un singur lucru – încheie el. Se vor petrece în curând anumite fapte care vi se vor înfăţişa ca adevărate enigme. Am să vă rog, adică nu am să

vă rog, am să vă pretind să nu căutaţi niciodată motivele purtării mele: ascultaţi numai de cuvântul meu de ordine şi faceţi ceea ce trebuie. Calea e poate lungă şi anevoioasă. Dar nu trebuie să vă pese, de vreme ce vă asigur, vă dau chiar cuvântul meu de cinste» că la capătul ei vă aşteaptă bogăţia şi mărirea.

Vă vom urma! strigă Navailles.

Cu toţii împreună! adăugă Gironne.

Şi Oriol – cel umflat ca o băşică – încheie cu un gest cavaleresc:

Chiar şi în iad!

Drace! vere… – spuse Chaverny printre dinţi – … ce prieteni înfierbântaţi avem… Aş pune prinsoare că…

Un strigăt de uimire şi de admiraţie îl întrerupse.

El însuşi rămase cu gura căscată, nemaiputând să-şi ia ochii de la faţă de o minunată frumuseţe care se arătase, cu nechibzuinţă, în pragul camerei de culcare a lui Gonzague. Era vădit că nu se aştepta să găsească aici atâta lume. Când trecu pragul, chipul ei tânăr strălucea de ştrengărească veselie şi de zâmbet nestăpânit. La vederea prietenilor lui Gonzague se opri brusc, îşi coborî repede pe faţă vălul de dantelă pe care broderiile îl făceau şi mai dens, şi rămase nemişcată, ca o încântătoare statuie. Chaverny o sorbea din ochi. Ceilalţi se străduiau din toate puterile să nu o fixeze prea mult cu privirile lor curioase. Gonzague, care la început se încruntase, se stăpâni numaidecât şi se îndreptă spre ea. îi luă mâna şi o duse la buze mai mult cu respect decât cu galanterie. Fata nu scoase niciun cuvânt.

E frumoasa ţinută sub zăvor! murmură Chaverny.

Spaniola! adăugă Navailles.

Pentru ea îşi ţine prinţul închisă căsuţa din spatele bisericii Saint-Magloire.

Toţi admirau statura ei mlădie şi nobilă în acelaşi timp, glezna adorabilă care te făcea să bănuieşti un

picioruş de zână, splendida-i cunună de păr bogat, mătăsos, mai negru decât cărbunele. Necunoscuta arbora o rochie de oraş, a cărei bogată simplitate trăda pe înalta doamnă. Şi ştia s-o poarte.

Domnilor – spuse prinţul – eram în tot cazul hotărât să vedeţi astăzi pe această tânără şi scumpă-copilă, care îmi este foarte dragă pentru o mie şi unul de motive. Dar vă mărturisesc că nu credeam că lucrul se va întâmpla chiar atât de curând. Nu-mi ofer încă cinstea să vă prezint chiar acum, fiindcă nu mi se pare momentul potrivit. Aşteptaţi-mă, vă rog, o clipă. Îndată vom avea nevoie de domniile-voastre.

O luă de mână pe tânăra fată şi trecu cu că într-o cameră alăturată din apartamentul său, iar uşa se închise în urma lor.

Se putea vedea cum se schimbă pe loc expresia pe feţele tuturor, în afară de chipul lui Chaverny, care rămase la fel de obraznic ca şi mai înainte.

Ce frumuseţe! murmură Chaverny visător.

Ei, comedie! exclamă Oriol. Ştiţi ce-mi trece prin minte? Nu cumva întrunirea de familie la care am fost convocaţi a fost hotărâtă pentru divorţ?

Mai toţi protestară, dar în cele din urmă fiecare recunoscu că lucrul nu ar fi peste putinţă. Nu mai era pentru nimeni o taină prăpastia care-l despărţea pe prinţul Gonzague de soţia sa.

Diavolul ăsta e mai şiret decât ne închipuiam noi – spuse Taranne. E în stare să-şi lase nevasta, dar să-i păstreze zestrea.

Şi învârteala asta trebuie s-o sprijinim cu voturile noastre.

Ce zici, Chaverny? întrebă rotofeiul Oriol.

Zic că aţi fi nişte ticăloşi dacă n-aţi fi doar nişte bieţi nătărăi. Ce frumoasă e! spuse el încă o dată.

Chaverny e îndrăgostit! strigară cu toţii.

Dar, în definitivi ce sex ştie despre fata asta? întrebă Gironne.

Nimic – răspunse Navailles – în afară de faptul că domnul de Gonzague o ascunde cu toată grija şi că Peyrolles este sclavul însărcinat să îndeplinească toate capriciile acestei frumoase făpturi.

Peyrolles n-a trăncănit?

Peyrolles nu suflă niciodată niciun cu vânt.

De asta e şi ţinut.

Fata trebuie să fie la Paris – adăugă Nocé cam de vreo două săptămâni, cel mult.

Într-adevăr – confirmă Oriol – cam atâta a trecut de când nu am mai fost poftiţi să petrecem în căsuţa cu pricina.

În grădină a fost rânduit un soi de corp de gardă, comandat când de Faënza, când de Saldagno spuse Montaubert.

Mister, mister!

Răbdare! O să avem chiar astăzi cheia misterului. Ei, Chaverny!

Tânărul marchiz tresări ca şi cum ar fi fost brusc trezit dintr-un somn adânc.

Chaverny, la ce visezi?

Chaverny, vorbeşte, spune ceva, chiar dacă ar trebui numai să ne ocărăşti.

4 r:

După ce-i instalase pe Cocardasse-cel-tânăr şi pe Passepoil în faţa unei mese îmbelşugate, domnul de Peyrolles ieşise din palat pe poarta grădinii. O luă pe strada Saint-Dénis şi, trecând în spatele bisericii Saint-Magloire, se opri în faţa porţii unei alte grădini, ale cărei ziduri dispăreau aproape sub crengile uriaşe, aplecate până la pământ, ale unui şir de bătrâni ulmi. Domnul de Peyrolles avea în buzunar cheia acestei porţi. Deschise şi intră. Grădina era pustie. În celălalt capăt al unei alei

acoperită cu o boltă de verdeaţă, se vedea o căsuţă în stil antic, grec. Peristilul ei era împodobit cu statui. Domnul de Peyrolles străbătu aleea umbroasă şi pătrunse în căsuţă. Mai mulţi lachei în livrea se aflau în vestibul.

— Unde e Saldagno? îi întrebă Peyrolles.

Domnul baron nu mai fusese văzut din ajun.

Şi Faënza?

Acelaşi răspuns ca pentru Saldagno. Pe faţa uscată a intendentului trecu o umbră de îngrijorare.

„Ce să însemne asta?” îşi spuse el.

Fără a mai pune alte întrebări lacheilor, se informă dacă domnişoara putea să-l primească. Se produse un du-te-vino. Apoi se auzi glasul primei cameriste. Domnişoara aşteaptă pe domnul de Peyrolles în budoarul ei.

Nu am închis ochii toată noaptea! strigă ea de îndată ce-l văzu. Nu mai vreau să rămân în casa asta. Uliţa care trece prin spatele zidului este o adevărată capcană în care oamenii îşi taie beregata.

Domnişoara era fata minunat de frumoasă pe care am văzut-o intrând adineauri în apartamentul domnului de Gonzague. Fără să-i nedreptăţim toaleta în care se arătase în acel apartament, trebuie totuşi să spunem că era şi mai fermecătoare în ţinuta matinală de casă. Halatul alb, spumos, lăsa să se ghicească desăvârşirile trupului delicat şi totuşi robust. Părul ei lung, frumos şi negru, despletit, cădea în valuri abundente pe umeri şi picioarele mici se jucau, goale, cu papuci de mătase.

Doña Cruz – spuse domnul de Peyrolâes – prinţul doreşte să vă vadă astăzi de dimineaţă în palatul său.

Ce minune! strigă fata. Am să ies, aşadar, din temniţa mea? Am să umblu pe stradă? Eşti sigur că nu visez cu ochii deschişi, domnule de Peyrolles?

Se uită ţintă la el, apoi izbucni în râs şi se învârti de două ori, făcând o piruetă. Intendentul adăugă, fără ca un muşchi al feţei să se fi clintit:

Alteţa sa doreşte să vă îmbrăcaţi cât mai frumos, ca să mergeţi la palatul său.

Să mă îmbrac cât mai frumos? Eu?! Santa yirgen! Nu cred un cuvânt din tot ce-mi spui.

Vorbesc totuşi foarte serios, doña Cruz; într-un ceas trebuie să fiţi gata.

Doña Cruz se privi într-o oglindă şi îşi râse ei însăşi în nas. Apoi, explozivă ca praful de puşcă, începu să strige:

Angélique, Justine, doamnă Langlois! încet se mai mişcă franţuzoaicele astea!

„Trebuie să le daţi timp" – voi să spună flegmaticul factotum. Dar doña Cruz nu-i mai dădu răgaz.

Plecaţi acum. Mi-aţi spus ce aveaţi de spus. Gata! Am să vin.

Eu vă voi conduce! preciză Peyrolles.

— Ah, ce plictiseală! Santa Maria! oftă doña Cruz. Dac-ai şti cum aş vrea să mai văd şi altă mutră decât a domniei-tale, preabunule domn de Peyrolles!

Doamna Langlois, Angélique şi Justine, trei cameriste pariziene, intrară în aceeaşi clipă. Doña Cruz nu se mai gândea la ele.

— Nu vreau spuse ea – ca cei doi oameni, ştii domnia-ta care, să mai stea noaptea aici în casă. Mi-e frică de ei.

Era vorba de Faënza şi de Saldagno.

Este hotărârea monseniorului! replică intendentul.

Dar nu sunt o sclavă! strigă exuberanta copilă, roşie de mânie. Dacă sunt întemniţată, cel puţin să-mi aleg temnicerii. Dă-mi cuvântul că n-o să-i mai văd în ochi pe oamenii aceia. Altfel nu mă duc la palat.

Doamna Langlois, prima cameristă a doñei Cruz, se apropie de domnul de Peyrolles şi-i şopti câteva cuvinte la ureche.

Chipul intendentului, şi aşa palid, se făcu străveziu.

Ai văzut dumneata, cu ochii dumitale? întrebă el cu glasul înfiorat.

Cu ochii mei – răspunse camerista.

— Când? 4

— Adineauri. Au fost descoperiţi amândoi.

— Unde?

În spatele portiţei care dă în uliţa din dos.

Nu îngădui să se vorbească în şoapte în faţa mea! spuse doña Cruz poruncitoare.

Iertare, domnişoară – răspunse umil intendentul. Mulţumiţi-vă să ştiţi că pe cei doi oameni care vă displăceau nu veţi mai avea prilejul să-i mai vedeţi.

Atunci să fiu îmbrăcată!

Au luat masa amândoi aseară, în sala de jos – spuse doamna Langlois intendentului, în timp ce-l însoţea pe scară. Saldagno, care trebuia să rămână de gardă, a ţinut apoi să-l conducă pe domnul Faënza. Am auzit puţin după aceea zăngănit de săbii în uliţa din dos.

Doña Cruz mi-a spus şi ea – o întrerupse domnul de Peyrolles.

Zăngănitul n-a ţinut mult. Adineauri, un lacheu de-al nostru, ieşind în uliţă, s-a împiedicat de cele două leşuri.

Langlois, Langlois! se auzi în acea clipă glasul frumoasei prizoniere chemându-şi camerista.

Duceţi-vă să vedeţi şi dumneavoastră – îl în demnă doamna Langlois, repezindu-se înapoi pe scară – sunt în fundul grădinii. – în budoar, cele trei cameriste începură munca uşoară şi plăcută de a împodobi o fată atât de frumoasă. În curând, doña Cruz se dărui toată bucuriei de a se vedea într-adevăr fermecătoare. Oglinda îi zâmbea. „În sfârşit – îşi spunea ea – frumosul meu prinţ îşi ţine făgăduiala. Voi vedea lumea şi voi fi văzută de ea. Parisul mult lăudat va însemna altceva decât o căsuţă izolată într-o grădină îngheţată, înconjurată de ziduri!”

Şi, îmbătată de bucurie, scăpa din mâinile cameristelor ca să danseze singura în jurul încăperii, ca o copilă nebunatică ce era.

Între timp, domnul de Peyrolles ajunsese în fundul grădinii. Sub o boltă întunecoasă, pe un pat de frunze veştede, erau întinse două mantale. Sub ele se ghicea forma á două trupuri omeneşti. Peyrolles ridică, cutremurându-se, mai întâi pe una, apoi pe cealaltă. Sub cea dintâi zăcea Faënza, sub cea de-a doua Saldagno… Amândoi aveau o rană asemănătoare pe frunte, între sprâncene.

Dinţii lui Peyrolles începură să clănţăne zgomotos. Lăsă să cadă la loc mantalele.

Capitolul VI DONA CRUZ

O jumătate de ceas după ce fusese gătită, o regăsim pe doña Cruz în camera lui Gonzague, emoţionată în ciuda îndrăznelii ei şi încă stingherită de senzaţionala ei apariţie în sala cea mare a palatului lui Nevers.

De ce nu te-a însoţit Peyrolles? o întrebă Gonzague.

Peyrolles – răspunse fata – pare să-şi fi pierdut graiul şi cumpătul în timp ce mă îmbrăcam. M-a părăsit doar pentru câteva clipe şi s-a dus să se plimbe prin grădină. Când s-a întors, părea un om lovit de trăsnet. Dar – adăugă ea cu un glas plin de dulceaţă – nădăjduiesc că nu ca să vorbim despre Peyrolles al dumneavoastră m-aţi poftit, monseniore, nu-i aşa?

Nu – răspunse Gonzague râzând – nu ca să vorbim de Peyrolles al meu.

Atunci spuneţi repede, repede! strigă doña Cruz. Vedeţi bine cât sunt de nerăbdătoare.

Gonzague o cerceta cu luare-aminte.

Îşi spunea:

„Am căutat mult. Dar puteam descoperi ceva mai bun? Pe cinstea mea că îi şi seamănă! Da, da, nu este o simplă părere!”

Ascult – spuse doña Cruz – spuneţi repede!

Ia loc, scumpa mea copilă.

Trebuie să mă întorc iarăşi în temniţa mea?

Nu pentru multă vreme.

Ah! oftă ea. Am să mă. Întorc, deci! Pentru prima dată am văzut astăzi un colţ al Parisului în plin soare. E frumos. Singurătatea îmi va părea acum şi mai tristă.

Aici nu suntem la Madrid – îi reaminti Gonzague. Trebuie să fim prevăzători.

Şi de ce să fim prevăzători? Fac eu ceva rău ca să trebuie să mă ascundă cineva?

Nu, bineînţeles că nu, dar…

Ah, monseniore – îl întrerupse ea plină de însufleţire – trebuie să vă vorbesc! Nu mai pot să mă stăpânesc. Fireşte, nu trebuie să mi-o reamintiţi domnia-voastră, văd bine că nu mai suntem la Madrid, unde eram săracă, e adevărat, o biată orfană părăsită; dar unde eram, în schimb, liberă, liberă ca pasărea cerului.

Se opri, şi sprâncenele ei negre se încruntară uşor.

Vă reamintiţi, monseniore – spuse ea apoi – că mi-aţi făcut o sumedenie de lucruri?

Şi vei avea mai mult chiar decât ţi-am făgăduit.

Şi asta-i tot o făgăduială şi încep să nu mai cred în vorbe.

Sprâncenele i se dezbinară şi un văl de visare îi îmblânzi fulgerul tăios al privirii.

Acolo mă cunoşteau toţi – murmură ea – oamenii din popor ca şi seniorii. Mă iubeau, şi când soseam undeva, strigau: „Veniţi să vedeţi pe gitana care o să danseze un bandoleo din Xeres!” Şi dacă întârziam să mă arăt, erau întotdeauna destui oameni, o mulţime, care zăboveau aşteptându-mă în spatele Alcazarului. Când visez noaptea, revăd portocalii înalţi din grădina palatului, care îmbălsămau aerul serii şi casele cu turnuleţe rotunde, ale căror jaluzele se ridicau pe jumătate, la căderea nopţii. Ah, câtor grande de Spania nu mi-am împrumutat chitara! Frumoasă ţară! oftă ea cu lacrimile în ochi. Ţară a miresmelor şi a serenadelor! Aici, la voi, umbra copacilor e

rece şi mă face să mă înfior.

Îşi plecă fruntea şi şi-o sprijini cu mâna. Gonzague o lăsă să vorbească şi părea şi el gânditor.

Vă amintiţi? spuse ea deodată. Într-o seară, dansasem până mai târziu ca de obicei. În colţul străzii întunecoase, care urcă spre biserica înălţării, v-am văzut pe neaşteptate lângă mine şi mi-a fost teamă, dar inima a început să-mi bată, plină de nădejdi. Mi-aţi spus, aşezându-vă în faţa mea ca să-mi tăiaţi drumul: „Cum te cheamă, copila mea?” „Santa-Cruz”, am răspuns eu. „Mi se spunea Fior când eram cu fraţii mei, gitani din Grenada, dar preotul Cetre m-a botezat mi-a dat numele de Maria de Santa-Cruz”. „Ah, eşti creştină?” Poate că nici nu vă mai amintiţi de toate acestea, monseniore?

Ba da, ba da – spuse distrat Gonzague – n-am uitat nimic.

Eu – vorbi mai departe doña Cruz cu un uşor tremur în glas – îmi voi aminti toată viaţa de acea clipă. Simţeam că şi începusem să vă iubesc. De ce? Nu ştiu. Atunci mi-aţi spus: „Eşti prea frumoasă, copila mea, ca să dansezi astfel în piaţă în văzul tuturor a, cu o biată tamburină bască şi cu o cingătoare de ţechini falşi. Vino cu mine”. V-am urmat. Intrând în locuinţa domniei-voastre, mi-am dat seama că eram în palatul Alberoni. Mi s-a spus că eraţi ambasadorul regentului Franţei pe lângă curtea din Madrid. Chiar a doua zi am plecat. Nu mi-aţi făcut loc în trăsura domniei-voastre. Sunt singură, sunt tristă, părăsită. Am făcut lungul drum de la Madrid la Paris, drum ce nu se

[mai sfârşea, într-un rădvan cu perdele groase, mereu lăsate. Plângând, am făcut toată această cale. îmi dădeam seama bine că pornisem într-un surghiun. Şi dei câte ori, Sfântă Fecioară, nu m-am căit, în acele ore de singurătate, şi n-am tânjit după serile mele libere, după dansurile mele nebuneşti, după veselia mea pierdută!

Gonzague n-o mai asculta; gândurile lui zburau în

altă parte.

Parisul, Pauisul! strigă ea cu o înfrigurare care îl făcu să tresară. Vă amintiţi cum mi l-aţi zugrăvit atunci? Parisul, un adevărat oraş de vis, bogăţii fără margini, luxul cel mai uluitor, o fericire de care nu te mai saturi, o sărbătoare care ţine toată viaţa. Vă aduceţi aminte? Ah, monseniore, monseniore, am văzut flori de-ale noastre, din Spania, în grădina domniei-voastre: sunt tare triste şi lipsite de vlagă! Au să moară. Vreţi să mă ucideţi şi pe mine, monseniore?

1 îndreptându-se dintr-odată şi aruncându-şi pe spate bogata podoabă a părului, un fulger se aprinse în ochii ei.

Ascultaţi-mă – strigă ea – nu sunt sclava dumneavoastră. Mie îmi place mulţimea; singurătatea mă sperie. îmi place zgomotul, tăcerea mă îngheaţă. Am nevoie de lumină, de mişcare. Veselia mă atrage, râsul mă îmbată, cântecele mă farmecă. Aurul vinului de Rota îmi pune diamante în ochi şi când râd simt într-adevăr că sunt frumoasă.

Încântătoare nebună! murmură Gonzague mângâind-o părinteşte.

La Madrid vă purtaţi altfel – mai ¡spuse ea. Apoi strigă plină de mânie: Aveţi dreptate, sunt nebună. Dar vreau să redevin înţeleaptă: am să plec.

Doña Cruz! exclamă prinţul.

Fata plângea. Gonzague scoase batista lui brodată ca să-i şteargă blând lacrimile. Sub aceste lacrimi care n-avuseseră vreme să se zvânte, se arătă un zâmbet plin de mândrie.

Paradisul pe care mi l-aţi făgăduit e o închisoare. M-aţi înşelat, prinţe. Un minunat budoar mă aşteaptă într-o căsuţă care pare desprinsă dintr-un palat de basm. Marmură, picturi încântătoare, draperii de catifea brodate cu aur, aur pe îmbrăcămintea de lemn a pereţilor, sculpturi, lustre de cristal… Dar de jur-împrejur unghere

întunecoase şi umede, peluze negre peste care cad una câte una bietele frunze ucise de acelaşi frig care mă îngheaţă şi pe mine, cameriste mute, lachei discreţi, paznici neîmblânziţi şi, ca majordom, gălbejitul acela de Pey rolles.

Ai cumva să te plângi de domnul de Peyrolles?

Nu. E sclavul celor mai mărunte dorinţe ale mele. îmi vorbeşte cu blândeţe, cu respect chiar şi de fiecare dată când mi se adresează, penele pălăriei lui mătură podeaua.

Atunci?

— Vă bateţi joc de mine, domnule? Nu ştiţi că îmi zăvorăşte toate uşile şi că are pe lângă mine rolul unui temnicer?

— Exagerezi totul, doña Cruz.

Prinţe, pasărea din colivienici nu se uită la aurul zăbrelelor după care e zăvorâtă. Nu-mi place de loc la domnia-voastră. Sunt prizonieră şi am ajuns la capătul răbdării. Vă conjur să-mi redaţi libertatea!

Gonzague zâmbi.

De ce mă ţineţi ascunsă, la adăpost de orice privire? Răspundeţi, vreau să ştiu!

Capul ei încântător se ridică semeţ. Gonzague zâmbea mereu; îi luă mâna şi i-o sărută.

Când am văzut că îmi luaţi profesori de tot soiul care să mă înveţe tot ceea ce face farmecul doamnelor din Franţa, am crezut... da, de ce să n-o mărturisesc, am crezut că sunt iubită. Şi m-am pus pe învăţătură ca să mă fac mai bună, mai vrednică de dragostea dumneavoastră. Munceam cu sârguinţă, cu zel. Nicio osteneală nu-mi părea prea mare. Mi se părea că nu există piedică pe care voinţa mea să nu o biruie. Zâmbiţi? strigă ea cuprinsă de un biet acces de furie. Santa Virgen, nu mai zâmbiţi aşa, prinţe, simt că înnebunesc.

Se postă în faţa lui şi spuse pe un ton care nu mai îngăduia ocolişuri:

Dacă nu mă iubiţi, ce vreţi de la mine?

Vreau să te fac fericită, doña Cruz – răspunse Gonzague cu blândeţe. Fericită şi puternică.

Dă-mi mai întâi libertatea! strigă plină de revoltă frumoasa prizonieră.

Şi cum Gonzague încerca s-o potolească, ea urmă:

Lasă-mă liberă, liberă, liberă! Libertatea îmi ajunge! Nu mai vreau altceva.

Firea ei răzvrătită şi nerăbdarea nu mai cunoscură dintr-odată nicio stavilă:

Vreau să ies – spuse ea – vreau să mă arăt pretutindeni. La ce-mi folosesc toate podoabele mele între patru pereţi? Uită-te la mine: credeai că am să mă istovesc plângând?

Izbucni într-un răsunător hohot de râs:

Uită-te la mine, priveşte! M-am şi mângâiaţ. Nu voi mai plânge niciodată, voi râde necontenit, numai să mi se árate şi mie Opera de care n-am auzit decât după nume, serbările, dansurile…

— În seara aceasta, doña Gruz – o întrerupse rece Gonzague – îţi vei pune cele mai bogate veşminte…

Ridică spre el o privire neîncrezătoare şi curioasă…

— Am să te duc chiar eu la balul alteţei sale Regentul.

Doña Cruz rămase ca năucită. Chipul ei fermecător şi plin de vioiciune îşi schimbă de două-trei ori culoarea.

Adevărat? întrebă ea în cele din urmă, fiindcă tot se îndoia.

Adevărat.

O să faceţi asta? Dumneavoastră? strigă ea. Ah, am să vă iert atunci totul, prinţe. Sunteţi bun, sunteţi prietenul meu.

Se aruncă la pieptul lui, apoi, îndepărtându-se de el, începu să ţopăie singură prin casă, ca o nebună.

Tot. dănţuind astfel, spunea:

Balul Regentului! Ne ducem la balul Regentului! Cu toate zidurile groase, cu toată grădina rece şi pustie, cu toate ferestrele închise, am auzit şi eu despre balul Regentului, şi ştiu că voi vedea acolo numai minuni. O, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, prinţe! Dacă ai şti ce bun eşti! La Palatul Regal are loc balul, nu-i aşa? Şi eu care aveam o poftă nebună să văd Palatul Regal!

Dintr-o săritură fu lângă Gonzague şi se aşeză în genunchi pe o pernă, la picioarele lui. Apoi, redevenind serioasă, îl întrebă, uitându-se ţintă la el şi încrucişând frumoasele ei mâini pe unul din genunchii lui.

Cum să mă îmbrac?

Gonzague clătină capul cu un aer grav.

La balurile de la curtea Franţăi, doña Cruz – răspunse el – există un lucru care împodobeşte şi pune în valoare o frumuseţe, mai mult chiar decât veşmintele cele mai alese.

Zâmbetul? încercă ea să ghicească, întocmai ca un copil pe care îl pui să dezlege o naivă enigmă.

Nu.

Graţia?

Nu. Zâmbetul şi graţia, le ai din plin, doña Cruz; lucrul de care-ţi vorbesc…

Nu-l am. Ce anume? O să mi-l dai dumneata?

Am să ţi-l dau.

Dar ce-mi lipseşte oare? întrebă ea cochetă, aruncând în acelaşi timp o privire triumfătoare spre oglindă.

Un nume.

Şi iat-o pe doña Cruz prăbuşită de pe culmile bucuriei sale. Un nume! N-avea un nume!

Dacă n-ai avea un nume, scumpa mea copilă – spuse prinţul – toată calda mea afecţiune nu ţi-ar putea fi de niciun folos. Dar numele tău se rătăcise numai şi eu i-am dat de urmă. Ai un nume strălucit, printre cele mai

strălucite din Franţa. Ai o familie puternică, înrudită cu regii noştri. Tatăl tău era duce.

Tatăl mep? îngăimă doña Cruz. A murit aşadar? Şi mama?

Glasul sărmanei copile tremura.

Mama ta – continuă prinţul – este prinţesă.

Trăieşte! strigă doña Cruz; inima începuse să-i bată nebuneşte. Şi e prinţesă? Trăieşte mama mea? Vă rog, vă rog spuneţi-mi tot ce ştiţi despre ea.

Nu acum – murmură el.

Dar doñei Cruz nu-i stătea în fire să se lase impresionată de aerele misterioase pe care le lua Gonzague. îl apucă de amândouă mâinile.

Trebuie să-mi vorbiţi de mama mea, numaidecât! Ah, Doamne, cită dragoste am să-i arăt! E tare bună, nu-i aşa? Şi foarte frumoasă? Ah, ceva îmi spuncă mie că trebuie să fiu fata unei prinţese!

Gonzague abia se putu ţine să nu-l pufnească râsul. „Toate sunt la fel!” îşi spuse el.

Când adormeam seara – continuă doña Cruz – vedeam întotdeauna, da, întotdeauna, pe mama la căpătâi, aplecată spre mine. Avea o minune de păr negru şi lung, sprâncene mândre, un colier de perle, cercei de diamante, şi o privire atât de blândă! Cum o cheamă pe mama?

Nu pot încă să-ţi spun, doña Cruz.

De ce?

Te-ar pândi o mare primejdie.

Înţeleg, înţeleg! murmură ea. Am văzut la teatru, la Madrid, nişte piese în care lucrurile se petreceau cam tot aşa. Fetelor nu li se spune niciodată, de la început, numele mamei lor.

Niciodată! întări Gonzague.

O mare primejdie! repetă doña Cruz. Tottişf eu ştiu să tac. Aş păstra secretul până la moarte…

Nu mă îndoiesc. Dar nu vei mai avea mult de

aşteptat, scumpa mea copilă. Peste câteva ceasuri, taina mamei tale îţi va fi dezvăluită. Până atunci nu trebuie să ştii decât un singur lucru: nu te cheamă Maria de Santa-Cruz.

Numele meu adevărat era Fior?

Nici.

Cum mă chema?

— Ai primit din leagăn numele mamei tale care era spaniolă. Te cheamă Aurore.

Doña Cruz tresări şi repetă ca un ecou:

Aurore!

Apoi adăugă, bătând din palme:

Ce potrivire ciudată!

Gonzague se uită lung la ea. Aştepta să vorbească mai departe. Cum ea tăcea, visătoare, o întrebă totuşi:

De ce pari atât de surprinsă?

Fiindcă numele acesta este destul de rar şi îmi aminteşte…

Ce-ţi aminteşte? stărui neliniştit Gonzague.

Biata Aurore, micuţa de ea! murmură doña Cruz cu ochii umeziţi. Ce bună era! Ce frumoasă! Şi cum o mai iubeam!

Era vădit că Gonzague se străduia să-şi ascundă înfrigurata dorinţă de a afla totul. Din fericire pentru el, doña Cruz era cu totul pierdută în amintirile ei.

Ai cunoscut – o întrebă prinţul, prefăcându-se că pune întrebarea cu o rece nepăsare – vreo fată care se chema Aurore?

Da.

Ce vârstă avea?

Vârsta mea; eram amândouă, pe atunci, două copile şi ne iubeam foarte mult, cu toate că ea era fericită şi eu tare săracă.

E mult de atunci?

Ani de zile…

Îl privi pe Gonzague în faţă şi adăugă:

Oare povestea asta vă interesează atât de mult, prinţe?

Gonzague era unul din acei oameni pe care nu-i poţi lua niciodată pe nepregătite. Strânse mâna (tonei Cruz şi îi răspunse cu multă bunătate:

— Mă interesează tot ce-ţi place, copila mea. Vorbeşte-mi despre această micuţă Aurore, care ţi-a fost prietenă odinioară.

Capitolul VII

PRINŢUL

GONZAGUE

Filip de Gonzague era un om foarte învăţat, bun latinist, cunoscând temeinic opera marilor autori clasici greci şi latini, la nevoie chiar şi subtil teolog şi, mai ales, foarte priceput în studii filosofice. Dacă pe deasupra ar fi fost şi un om cumsecade, nu i-ar fi stat în cale nicio piedică. Dar simţul cinstei şi ai dreptăţii îi lipseau cu desăvârşire. Cu cât eşti mai puternic şi lipsit de „principii, cu atât te îndepărtezi de drumul drept.

Gonzague era frumos. Se născuse într-o familie copleşită de bogăţii. Os domnesc, era de o vitejie pe care o dovedise din plin în atâtea rânduri; era învăţat şi deştept. Puţini oameni ştiau să vorbească mai cu iscusinţă şi cu mai multă autoritate ca el; valoarea lui de diplomat era cunoscută şi deosebit de preţuită în cercurile cele mai înalte; la curte toată lumea era fermecată de el. Dar… Nu cunoştea nici lege, nici Dumnezeu şi trecutul începuse să-i tiranizeze chiar prezentul. Nu mai era propriul lui stăpân şi nu mai putea să se oprească pe panta pe care apucase să-i alunece piciorul în tinereţe. În chip fatal, era acum târât să continue a săvârşi noi păcate, pentru a-şi acoperi şi ascunde fărădelegile de altă dată.

Gonzague nu o alesese întâmplător pe tânăra gitană. Doña Cruz întrunea toate calităţile pe care le visa el, chiar

şi oarecare asemănare, e drept, destul de vagă, totuşi suficientă pentru ca cei ce nu aveau de ce să se uite prea atent, să spună aceste cuvinte atât de preţioase: da, are aerul familiei. Ceea ce dădea numaidecât înşelătoriei o cumplită gparenţă de realitate. În acest moment, în ciuda straniei destăinuiri care-i fusese făcută, nu doña Cruz era cea mai mişcată. Gonzague avusese nevoie de toată şiretenia lui ca să-şi ascundă tulburarea. Totuşi fata îşi dădu, în cele din urmă, seama de această tulburare şi se miră. Pretextând zarva care se auzea în grădină, dar în realitate ca să-şi potolească neliniştea ce i se întipărise pe faţă, prinţul se ridică din jilţ.

Încăperea în care se aflau era aşezată în unghiul făcut de aripa dreaptă a faţadei palatului, care dădea spre grădină, cu corpul de clădire principal. De cealaltă parte, drept în faţă, în aripa stângă, se aflau ferestrele apartamentului prinţesei de Gonzague. Acolo toate geamurile erau închise şi, în spatele lor, perdelele grele erau lăsate. Văzându-l pe prinţ apropiindu-se de fereastră, doña Cruz voi să facă la fel. Era o simplă curiozitate de copil.

— Nu te apropia! îi spuse repede Gonzague. Nu trebuie încă să fii văzută.

Sub fereastră şi pe toată întinderea grădinii răvăşite, o mulţime compactă colcăia. Prinţul nu-i aruncă nicio privire. Ochii lui, gânditori şi întunecaţi, se aţintiseră asupra ferestrelor soţiei sale.

„Oare o să vină?” se întrebă el.

Doña Cruz se reîntoarse, uşor îmbufnată, la locul ei.

„Totuşi va trebui să vină – îşi spuse iar Gonzague. Bătălia va fi atunci hotărâtoare!” Apoi, luându-şi inima în dinţi: „Oricum ar fi, trebuie măcar să aflu totul. Cu orice preţ!”

În clipa în care era gata să se îndrepte din nou spre doña Cruz, i se păru că recunoaşte în mulţime pe acel

straniu personal, a cărui excentrică fantezie făcuse senzaţie în cursul acelei dimineţi, în salonul cel mare de recepţie: cocoşatul care plătise treizeci de mii de livre pentru cotineaţa lui Médor. Cocoşatul acela avea în mâini o carte de rugăciuni şi se uita şi el la ferestrele prinţesei. Dacă Gonzague ar mai fi zăbovit la geam „iată ce-ar fi văzut: o femeie, o cameristă a prinţesei, coborî scările aripii din stânga şi se apropie de cocoşat, care îi şopti repede câteva cuvinte, apoi îi dădu cartea lui de rugăciuni. Camerista se reîntoarse în aripa locuită de prinţesă, iar cocoşatul se pierdu în mulţime.

Toată zarva asta este făcută de noii mei chiriaşi care s-au luat la harţă – spuse Gonzague, reluându-şi locul în jilţ, în faţa doñei Cruz. Dar despre ce vorbeam, copila mea?

Despre numele care va trebui să-l port de-acum încolo.

Numele tău, Aurore. Dar parcă ajunsesem şi la altceva. La ce?

Aţi şi uitat? zâmbi, nu fără o uşoară ironie, doña Cruz.

Gonzague se prefăcu că se străduia să-şi aducă aminte.

A, da! exclamă el. îmi amintesc. Era vorba de o fetiţă pe care o chema tot Aurore şi care ţi-era dragă.

O fetiţă foarte frumoasă, orfană ca şi mine.

Nu mai spune! La Madrid?

La Madrid.

Era spaniolă?

Nu, era franţuzoaică.

Franţuzoaică? repetă Gonzague, prefăcându-se, cu multă măiestrie, nepăsător. Şi cine avea grijă de ea? întreba el, ca într-o doară, ducând mâna la gură, ca să-şi înăbuşe un căscat.

O bătrână.

Bine, bine, asta se înţelege, dar cine-i plătea bătrânei?

Un gentilom.

Ia te uită! Şi el tot francez?

Tot francez.

Tânăr, bătrân?

Tânăr şi foarte frumos.

Doña Cruz se uită ţintă la el. Gonzague se prefăcu că înăbuşă un al doilea căscat.

Dar de ce mă pui să-ţi povestesc nişte lucruri care te plictisesc, prinţe! exclamă doña Cruz, râzând. Nu-l cunoşti pe gentilom. Nu te-aş fi crezut atât de curios.

Nici nu sunt, copila mea – spuse el, schimbând tonul. Nu mă cunoşti încă. De bună seamă că, în ce mă priveşte, nu mă poate interesa direct nici acel gentilom, nici fetiţa aceea, deşi cunosc foarte multă lume la Madrid. Dar dacă te întreb despre ei, înseamnă că am eu motivele mele. Vrei să-mi spui cum îl chema pe acel gentilom?

De data aceasta ochii frumoşi ai doñei Cruz oglindiră o adevărată neîncredere.

Am uitat – răspunse ea cu un ton sec.

Cred, totuşi, că dacă ai vrea… – stărui Gonzague, cu un zâmbet.

Dacă spun că am uitat, am uitat!

Ia încearcă, poate că izbuteşti să-ţi împrospătezi amintirile. Vrei să încercăm împreună?

Dar ce te poate interesa pe domnia-ta numele acelui gentilom?

— Ascultă ce-ţi spun eu: hai să încercăm să căutăm împreună. Ai să vezi numaidecât de ce. Nu cumva e…

— Monseniore – îl întrerupse hotărâtă fata – oricât vom căuta, e degeaba. N-am să mi-l reamintesc.

Bine. Să nu mai vorbim de asta. Dar e păcat. Şi iată de ce: un gentilom stabilit în Spania nu poate fi decât un surghiunit. Aici eşti singură, nu ai o prietenă de vârsta ta,

şi prietenia, copila mea, nu se improvizează. Mă gândeam… Eu am mare trecere. Pot uşor obţine graţierea gentilomului care se va reîntoarce aici împreună cu fata, şi mica şi scumpa mea doña Cruz nu va mai fi singură.

Cuvintele acestea fuseseră rostite cu un accent de bună-credinţă atât de sincer, încât biata fată fu mişcată de ele până în adâncul inimii.

Ce bun eşti, prinţe! exclamă ea.

Nu ţi-am luat în nume de rău încăpăţânarea ta de adineauri. Mai e timp s-o îndrepţi.

Ce mi-ai spus domnia-ta nu îndrăzneam să te rog chiar eu, deşi abia mă ţineam. Atâta doar că pentru ca să nu mai fiu singură, nu e nevoie nici de numele gentilomului, nici de intervenit aici şi de scris în Spania. Mi-am revăzut prietena.

De curând?

De curând.

Unde?

La Paris.

Aici?

Doña Cruz nu se mai ferea. Gonzague zâmbea ca şi mai înainte, dar pălise.

Da – răspunse fata – chiar în ziua sosirii. De cum intrasem în oraş pe la bariera Saint-Honoré şi mă tot certam cu domnul de Peyrolles care se încăpăţâna să ţină lăsate perdelele râd vanului. N-am putut vedea nici măcar Palatul Regal şi asta n-am să i-o iert niciodată. Ieşind dintr-o mică piaţă, rădvanul a intrat într-o stradă atât de îngustă, încât abia avea loc printre ziduri şi înainta foarte încet., Am auzit atunci pe cineva cântând într-o încăpere de la un parter. Domnul de Pey. rolles ţinea cu mâna perdeaua, dar deodată şi-a tras-o, fiindcă mi-am rupt evantaiul pe ea. Recunoscusem glasul. Am dat perdeaua la o parte. Era mica mea Aurore: aceeaşi, deşi acum era mare şi mult mai frumoasă. Stătea la fereastră şi cânta.

Gonzague îşi scoase carneţelul din buzunar.

Ara scos un strigăt – continuă doña Cruz. Dar surugiul dăduse bici cailor, care au pornit la trap. Am vrut să sar din râd van, m-am purtat ca o diavoliţă. Ah, dac-aş fi avut putere, l-aş fi strâns de gât pe Peyrolles.

Spuneai – o întrerupse Gonzague – că era o stradă din împrejurimile Palatului Regal?

— Chiar alături.

— Ai recunoaşte-o?

Ştiu şi cum îi spune. Prima mea grijă a fost să-l întreb pe domnul de Peyrolles.

Şi cum se numeşte strada?

Strada du Chantre. Dar ce însemni acolo, prinţe?

Ceea ce trebuie pentru ea să-ţi poţi revedea prietena.

Eşti bun, monseniore – exclamă ea iarăşi, cu adevărat bun!

Scumpă copilă, o să poţi în curând să-ţi dai şi mai limpede seama de aceasta – spuse el. Acum trebuie să ne despărţim pentru câteva minute. Vei lua parte la o ceremonie solemnă. Să nu te temi să-ţi arăţi sfiala sau tulburarea. Vor fi fireşti şi, de aceea, preţuite cum se cuvine.

Se ridică şi luă mina doñei Cruz.

În cel mult o jumătate de ceas îţi vei revedea mama.

Ce-am să-i spun?

Nu trebuie să ascunzi niciuna din restriştile prin care ai trecut în copilărie. Înţelegi? Nu vei avea nimic altceva de spus decât adevărul, purul adevăr.

Dădu la o parte draperia în dosul căreia se afla un budoar.

Intră aici – îi spuse el.

— Am să mă rog Domnului – murmură ea – să-i dea sănătate mamei.

Roagă-te, doña Cruz, roagă-te. Ceasul acesta este solemn în viaţa ta.

Intră în budoar. După ce îi sărută mâna, Gonzague trase draperia în urma ei. Rămas singur, prinţul se aşeză la masa lui de lucru, cu capul în mâini. Avea nevoie să-şi adune gândurile. O adevărată furtuna se stârnise în mintea lui.

Strada du Chantre! şopti el. Să fi venit singură? S-o fi însoţit chiar el? Ar fi prea mare îndrăzneală din partea... Dar să fie într-adevăr ea?

Rămase câteva clipe cu privirea pierdută în gol. Apoi exclamă:

În primul rând, trebuie să mă asigur dacă este sau nu vorba de ea.

Trase cordonul clopotului. Dar nu veni nimeni. Pe masă zări însă un plic pe adresa lui. îl deschise. Câteva rânduri scrise de mâna lui Peyrolles: „Am venit în timp ce eraţi încă cu prietenii domnieivoastre. Aveam o sumedenie de lucruri să vă spun. S-au petrecut lucruri ciudate la căsuţă”.

În chip de post-scriptum, adăuga: „Domnul cardinal de Bissy se află la principesă. Veghez”.

Gonzague mototoli hârtia.

„Toţi vor stărui – îşi spuse el – da, toţi îi vor spune: Trebuie să luaţi parte la consiliu! Pentru domnia-voastră, pentru copilă, dacă cumva mai trăieşte! Se va încăpăţâna însăşi. nu va veni. Este o femeie plină de tărie”.

Îşi şterse fruntea palidă.

Fără să vrea, gândea cu glas tare: „Ce făptură mândră era odinioară! mai frumoasă ca cele mai frumoase... Blinda ca un înger şi vajnică, întocmai ca un cavaler. E singura femeie pe care aş fi iubit-o, dacă aş fi putut să mă îndrăgostesc de cineva pe lume”.

Ridică semeţ capul şi zânţbetul sceptic îi înflori iarăşi pe buze.

„Fiecare pentru sine! E oare vina mea dacă, pentru a te ridica şi a te menţine la un anumit rang, trebuie să calci

peste capete şi inimi, care să-ţi folosească de trepte?”

Revenind în odaia sa, privirea lui căzu pe draperia care acoperea uşa budoarului în care o închisese pe doña Cruz.

„Asta se roagă – îşi spuse el. Iată, acum mai-mai că aş fi ispitit să cred în această gogoriţă: vocea sângelui. Fata a fost mişcată dar nu tocmai, în orice caz nu aşa cum ar fi fost o fiică adevărată căreia i s-ar fi spus acelaşi lucru: Ai să-ţi revezi mama. Ce te puteai aştepta însă de la o ţigăncuşă? S-a gândit numaidecât la diamante şi la petreceri. Nu pot fi îmblânziţi lupii. Haide, Filip – se îndemnă el, aşezându-se şi adunându-şi hârtiile împrăştiate pe masă. Aici este adevărata lovitură de zar. Milioanele băncii lui Law pot să păţească ce au păţit ţechinii din o mie *şi una de nopţi*, să se prefacă în frunze veştede; imensele domenii ale lui Nevers vor rămâne însă mereu ceea ce sunt. Ele reprezintă adevărata şi trainica temelie!”

Îşi puse în ordine însemnările pregătite de mai înainte. Dar puţin câte puţin, fruntea I se înnegura, ca şi când ún gând înfricoşat ar fi pus stăpânire pe el.

„Nu trebuie să-mi fac niciun fel de iluzii – îşi spuse el, încetând de a-şi mai revedea însemnările, muncit mereu de acelaşi gând – răzbunarea Regentului ar fi cumplită. E fluşturatic, uituc, dar pe Filip de Nevers, pe care-l iubea mai mult ca pe un frate, nu-l poate uita. I-am văzut ochii umplându-i-se de lacrimi când se uită la soţia mea cernită, soţia mea, care-i. văduva lui Nevers. Dar ce noroc, totuşi! înşelător poate: s-au scurs nouăsprezece ani şi niciun glas nu s-a ridicat împotriva mea”.

Îşi trecu dosul palmei peste frunte pentru a-şi alunga gândul care nu-i dădea pace.

„Nu face nimic. Voi găsi şi acestei probleme o soluţie. Voi descoperi un vinovat. Şi după ce va fi pedepsit, totul va fi în ordine. Şi voi putea dormi liniştit”.

Printre însemnările răspândite în faţa lui şi aproape toate cifrate, se afla şi una pe care scria: „A afla dacă doamna de Gonzague îşi crede fiica moartă sau încă în viaţă”. Şi dedesubt: „A afla dacă actul de naştere se mai află în mâinile ei”.

Pentru ca să aflu aceste lucruri – murmură el – va trebui neapărat ca prinţesa să vină la consiliu. Aş da o sută de mii de livre numai să ştiu dacă are actul de naştere, sau măcar dacă acest act mai există. Dacă ar fi existat, aş fi pus mâna pe el. Dar, cine ştie – îşi dădu el singur curaj – mamele îi văd pretutindeni pe copiii lor. Nu cred de loc în aşa-zisul instinct al mamelor care nu le-ar putea înşela. Cine ştie? Va deschide poate larg braţele micuţei mele gitane. Şi atunci adio adevăratei moştenitoare a lui Nevers!

Începu să râdă. Gând râsul i se stinse, murmură iar:

După aceea, ceva mai târziu, unei prinţese oricât de tinere şi frumoase i se poate întâmpla să mai şi moară. Atâtea fete tinere mor. Doliu mare, oraţie funebră rostită de un arhiepiscop. Şi mie îmi va reveni o moştenire pe care, pe toţi dracii din iad, voi fi câştigat-o nu fără trudă.

Orologiul bisericii Saint-Magloire vesti că se făcuseră ceasurile două. Era tocmai momentul footărât pentru deschiderea consiliului de familie.

Capitolul VIII

vÀduva

LUI NEVERS

Când cocoşatul nostru, adjudecător al cuştii lui Médor, se înfăţişă să-şi ia în primire domeniul, se făcu mult haz în grădina palatului Nevers. Întreaga stradă Quineampoix veni să-l vadă. Fu poreclit pe loc Esop al II-lea şi spinarea lui, cu cocoaşa folositoare, se bucură de un succes nebun.

Esop al II-lea se încinse cu o frânghie de care atârnă un săculeţ de pânză groasă. Cumpără o scândurică, o

călimară şi mai multe pene de gâscă. Instalaţia lui era astfel gata făcută. Când vedea că un târg era pe punctul de a fi încheiat, se apropia discret, întocmai ca jalnicul său predecesor; îşi muia pana în cerneală şi aştepta. De îndată ce târgul se încheia, se apleca şi îşi punea scândurica pe cocoaşă. Hârtiile erau puse pe scândurică şi semnate mai comod chiar decât în dugheana unui scrib public. După ce i se plătea, Esop al II-lea îşi lua călimara într-o mână şi scândurica în cealaltă şi pleca în căutare de alţi muşterii. Scândurica îi folosea oarecum drept şapcă de cerşit. De pe scândurică, banii alunecau în sacul de pânză groasă.

Aurore de Cay lus, văduva ducelui de Nevers, soţia prinţului de Gonzague, şedea într-un frumos jilţ cu spătar înalt, din lemn de abanos, ca întreg mobilierul oratoriului ei. Era cernită ca şi tot ce o înconjura, îmbrăcămintea ei, simplă până la austeritate, se potrivea întocmai cu austeritatea încăperii în care se retrăsese. Era o cameră cu boltă pătrată, ale cărei patru muchii sprijineau un medalion central pictat de Eustache Lesueur, în acel stil ascetic care i-a caracterizat opera din a doua jumătate a vieţii. Lemnăria de stejar negru, fără aurării, care îmbrăca pereţii, avea în mijlocul panourilor ei frumoase tapiţerii înfăţişând scene religioase. Între cele două ferestre se afla un mic altar. Altarul era cernit ca şi cum cea din urmă slujbă ar fi fost liturghia morţilor. Pe peretele opus altarului, se afla un portret, în mărime naturală, al ducelui Filip de Nevers la vârsta de douăzeci de ani. Portretul era semnat de Mignard. Ducele era înfăţişat în ţinută de colonel al gărzii de elveţieni. Rama era drapată cu crep negru.

Se împliniseră optsprezece ani de când Aurore de Caylus era soţia lui Gonzague. Se poate spune că nici nu-l cunoştea. Niciodată nu voise să-l vadă sau să-l audă. Gonzague făcuse tot ce îi stătuse în putere ca să obţină o întrevedere. Zadarnic însă. Este neîndoielnic că prinţul o

iubise; poate, în felul lui, o mai iubea încă. îşi spunea, atât de sigur era pe elocinţa lui, că ar ieşi învingător din această încercare, dacă prinţesa ar consimţi să-l asculte. Dar, rămânând neclintită în deznădejdea ei, prinţesa nu voia să afle nicio mângâiere. Era singură în viaţă şi nici chiar duhovnicul nu-i afla alte taine decât acelea ale păcatelor ei. Un singur simţământ rămânea viu, în inima ei împietrită: dragostea de mamă. Amintirea lui Nevers era pentru ea un soi de religie. Gândul fiicei o făcea parcă să reînvie şi chiar să lase să se înfiripeze în ea nedesluşite vise de viitor. Mereu singură cu cameristele care aveau ordin să nu-i vorbească, înconjurată numai de tablouri mute şi lugubre, prinţesei i se veştejiseră parcă şi mintea, şi inima. Uneori, spunea duhovnicului: „Sunt o moartă”. Şi avea dreptate. Biata femeie trecea prin viaţă ca o fantomă. Dimineaţa, după ce se trezea, cameristele îi făceau, tăcute, toaleta. De îndată ce era îmbrăcată, o lectoră deschidea o carte religioasă. La ceasurile nouă, capelanul venea să facă slujba morţilor. Tot restul zilei rămânea nemişcată într-un jilţ, rece, singură. Nu ieşise niciodată din palat de la căsătoria ei. Puţin a lipsit ca până şi curtea să-i ridice lui Gonzague un altar pentru devotamentul său conjugal. Întradevăr, niciodată prinţul nu fusese auzit plângându-se de soţia sa. Prinţesa nu încetase niciun moment să facă cele mai întreprinzătoare cercetări atât în Franţa cât şi în străinătate pentru a-şi regăsi fiica. Gonzague ţinea larg deschisă punga pentru dorinţele soţiei. Doar că făcea în aşa fel ca toată lumea să cunoască mărinimiile sale.

La începutul primăverii, duhovnicul prinţesei îi recomandase un soi de „primă-cameristă, o femeie de aceeaşi vârstă cu ea, tot văduvă, şi care îi inspirase un oarecare interes. Această femeie se numea Madeleine Giraud. Era blândă şi devotată.

În dimineaţa aceasta, avusese multă bătaie de cap. împotriva obiceiului, numeroşi vizitatori se prezentaseră

cerând să fie introduşi la prinţesă. Toţi erau oameni cu greutate, personalităţi de seamă: preşedintele de Lamoignon, cardinalul de Bissy, ducii de Foix şi de Montmorency-Luxembourg, verii ei; prinţul de Monaco cu fiul său ducele de Valentinois şi alţii. Veneau toţi să o vadă cu prilejul solemnului consiliu de familie care urma să aibă loc peste câteva ceasuri şi ai cărui membri erau. Prinţesa refuză să-i primească.

Unul singur fu primit – bătrânul: cardinal de Bissy, care venea din partea Regentului. Filip de

Orléans făcea cunoscut nobilei sale verişoare că amintirea lui Nevers era mereu vie în inima lui. Tot ceea ce putea fi de făcut în favoarea văduvei ducelui avea să fie făcut.

— Vorbiţi, doamnă – încheie cardinalul. Domnul regent vă stă la dispoziţie. Ce doriţi?

Nu doresc nimic – răspunse Aurore de Caylus.

Cardinalul încercă să-i pătrundă gândurile. Ea continuă să rămână înveşmântată în tăcere. Cardinalul plecă cu impresia că vorbise cu o femeie pe jumătate nebună. Potrivit obiceiului, prinţesa stătea neclintită şi posomorâtă, parcă amorţită. Ochii ei ficşi erau goi de orice gând. Madeleine Giraud străbătu încăperea fără ca stăpâna ei s-o vadă. Se apropie de scăunaşul cu spătar pentru rugă, care se afla lângă prinţesă, şi depuse pe pupitrul lui o cărticică de psalmi pe care o adusese ascunsă sub mantie. Apoi se întoarse şi rămase în picioare în faţa prinţesei, cu braţele încrucişate, aşteptând un cuvânt sau o poruncă. Prinţesa ridică privirea spre ea şi o întrebă:

De unde vii, Madeleine?

Din camera mea –, răspunse aceasta.

Ochii prinţesei se plecară. Adineauri se ridicase ca să salute pe cardinal. Zărise, prin fereastră, pe Madeleine, în grădina palatului, prin mulţimea de cămătari. Fusese

îndeajuns ca toate bănuielile şi temerile văduvei lui Nevers să se trezească. Madeleine avea totuşi ceva de spus şi nu îndrăznea. Era un suflet bun, cuprins de o sinceră şi respectuoasă compătimire faţă de marea durere la care asista.

Alteţa sa – murmură ea – mi-ar îngădui oare să-i vorbesc?

Aurore de Caylus zâmbi trist şi îşi spuse:

Í „încă una care a fost plătită ca să mă mintă!”

Vorbeşte!

Alteţă – începu Madeleine – am un copil; e viaţa mea; în afară de copilul meu, aş da orice pe lume pentru ca să fiţi o mamă fericită ca mine.

Văduva lui Nevers nu răspunse nimic.

Sunt săracă – murmură Madeleine – şi înainte de a se bucura de bunătatea alteţei voastre, micul meu Charlot ducea adesea lipsă de cele de trebuinţă. Ah, dacă aş putea să mă răscumpăr faţă de alteţa sa pentru tot ce a făcut pentru mine!

Ai nevoie de ceva, Madeleine?

Nu, nu – strigă femeia – e vorba de domnia-voastră, numai de domnia-voastră. Tribunalul de familie care…

Îţi interzic să vorbeşti despre asta, Madeleine!

— Doamnă, scumpa mea stăpână – strigă iar femeia – chiar dacă ar fi să mă goniţi…

Te gonesc, Madeleine!

— Eu îmi voi fi făcut datoria, doamnă, vă voi fi spus… Nu vreţi să vă regăsiţi copilul?

Tremurând şi făcându-se şi mai galbenă la faţă, prinţesa se prinse cu mâinile de braţele jilţului. Se ridică pe jumătate. Batista îi alunecă din poală şi căzu. Madeleine se aplecă repede ca să i-o dea. Din buzunarul şorţului ei auzi un zăngănit metalic. Prinţesa o sfredeli cu privirea ei rece şi pură.

Ai aur! murmură ea.

Şi cu gestul unei femei bănuitoare, care vrea să ştie totul cu orice preţ, îşi vârî cu iuţeala fulgerului mina în buzunarul Madeleinei. Aceasta îşi împreună palmele plângând. Prinţesa scoase din buzunar pumnul plin de aur: zece sau doisprezece cvadrupli spanioli.

Domnul de Gonzague s-a întors de curând din Spania i murmură ea iarăşi.

Madeleine căzu în genunchi.

Doamnă, doamnă – strigă ea plângând – cu aurul acesta o să pot da pe micul meu Charlot la învăţătură. Cel ce mi l-a dat s-a întors şi el chiar acum din Spania. Pentru Dumnezeu, doamnă, nu mă goniţi înainte de a mă fi ascultat!

Ieşi! îi porunci prinţesa.

Madeleine voi să o implore mai departe. Dar Aurore de Caylus îi arătă uşa cu un gest poruncitor şi repetă:

Ieşi!

Madeleine se supuse. Rămasă singură, prinţesa se lăsă din nou să cadă în jilţ.

Începea să-mi fie dragă femeia aceasta! murmură ea cu un fior de spaimă.

Şi în timp ce pe chip i se răspândea groaza adâncă a însingurării, exclamă:

Dă, Doamne, să nu mă mai încred în nimeni!

Rămase o clipă astfel, cu faţa ascunsă în mâini.

Un suspin îi cutremură pieptul. Întorcându-şi privirea spre crucifixul de pe altar, se gândi: „Dumnezeule îndurător, nu am suferit îndeajuns? Va mai dura mult chinul meu?”

În cartea cu psalmi pe care Madeleine Giraud o pusese pe tăblia scăunaşului de rugăciuni, se afla o pagină la care volumul se deschidea singur, într-atât deasa întrebuinţare uzase legătura de piele. Pe această pagină se găsea traducerea în limba franceză a psalmului *Miserere mei, domine*. Prinţesa de Gonzague îl citea cu glas tare de

mai multe Oti pe zi. După ce mai stătu o vreme nemişcată, întinse mâna şi luă cartea, care se deschise singură la pagina ştiută. În primul moment, ochii osteniţi ai prinţesei se uitară la pagină fără să vadă nimic. Dar deodată tresări şi scoase un uşor strigăt. Se frecă la ochi şi îşi roti privirea prin capelă, ca să-şi dea seama că este într-adevăr trează şi nu visa.

„Cartea nu s-a mişcat de-aici” – îşi spuse ea.

Şi începu să creadă că se săvârşise o minune. Îngen unche pe perna joasă a scăunaşului de rugăciune. Cărticica stătea deschisă sub ochii ei. Pentru a zecea oară citi aceste rânduri scrise de o mină necunoscută pe marginea filei, ca un răspuns la primul verset care spune: „Ai milă de mine, Doamne!” Mina necunoscută scrisese: „Domnul va avea milă dacă nu vă veţi pierde încrederea. Înarmaţi-vă cu tot curajul ca să vă apăraţi ñica şi duceţi-vă la tribunalul de familie chiar de-aţi fi bolnavă, fie şi pe moarte. Şi amintiţi-vă de semnalul hotărât altă dată între domnia-voastră şi Nevers”.

Deviza lui… Sunt *a* – bâigui Aurore de Caylus. Copila mea! Copila mea!

Ochii i se umplură de lacrimi… Dar dintr-odată strigă:

Curaj ca s-o apăr? Am curaj şi o voi apăra!

Capitolul IX PLEDOARIA

Sala cea mare a palatului ce aparţinuse cândva familiei Lorraine părea să se bucure de cea din urmă şi cea mai mare strălucire pe care o cunoscuse vreodată. Într-adevăr, niciodată până în această zi, nici chiar pe vremea marilor duci de Guise, o adunare atât de ilustră nu se întrunise sub bolta ei. Gonzague avusese motivele lui să nu lipsească nimic care ar fi putut ştirbi impunătoarea solemnitate a acestei ceremonii. În afară de preşedintele de Lamoignon, de mareşalul de Villeroy şi de vicecancelarul d’Argenson, care veniseră să reprezinte pe

Regent, mai puteau fi văzuţi, în primele rânduri de jilţuri, cardinalul de Bissy aşezat între prinţul de Conţi şi ambasadorul Spaniei, bătrânul duce de Beaumont-Montmorency, lângă vărul său Montmorency-Luxembourg, prinţul Grimaldi de Monaco, cei doi La Rochechouart, unul duce de Mortemart, celălalt prinţ de Tonnay-Charente, apoi Cossé-Brinac, Gramont, Harcourt, Croy, Clermont-Tonnerre. Nu cităm aici decât prinţii şi ducii. Cât despre marchizi şi conţi, erau mai multe duzini. Simplii gentilomi şi cei ce erau acreditaţi doar cu o procură îşi aveau locurile lângă estradă. Şi erau foarte mulţi.

Această venerabilă adunare se împărţea, fireşte, în două tabere: cei pe care Gonzague şi-i câştigase şi cei ce rămăseseră independenţi. Printre cei dintâi se număra un prinţ, un duce, mai mulţi marchizi, numeroşi conţi şi aproape toată pleava nobilimii mărunte. Gonzague se bizuia pe elocinţa şi pe *dreptul* său ca să atragă şi pe ceilalţi de partea sa.

Înainte de deschiderea şedinţei, conversaţiile se legaseră fără nicio ceremonie. Nimeni nu ştia prea bine pentru ce fusese convocat. Mulţi credeau că va fi vorba de un arbitraj între prinţ şi prinţesă, cu privire la bunurile lui Nevers. Gonzague îşi avea partizanii lui, care îl susţineau cu toată căldura. Doamnei de Gonzague îi luau apărarea câţiva bătrâni seniori cumsecade, şi câţiva tineri cavaleri. O altă părere se înfiripă după sosirea cardinalului. După relatarea înaltului prelat, care nu se sfia să spună lucrurilor pe nume şi care declarase: „Biata femeie e pe trei sferturi nebună16, mulţi începură să creadă că putea fi vorba de punerea prinţesei sub interdicţie. Aproape întreaga adunare socoti însă, după aceste spuse, că doamna de Gonzague nu se va prezenta în faţa tribunalului. Totuşi fu aşteptată, aşa cum se cuvenea. Gonzague, el însuşi, pretinse acest lucru cu o nobilă atitudine, care făcu tuturor cea mai bună impresie. La

ceasurile două şi jumătate, domnul preşedinte de Lamoignon luă loc în jilţul său. Asesorii lui fură desemnaţi în persoana cardinalului, vicepreşedintelui, a mareşalului Vilieroy şi a ducelui de Clermont-Tonnerre. Primul grefier al Curţii de justiţie din Paris luă pana în mână în calitate de secretar. Patru notari regali aveau să-l asiste în calitate de grefieri controlori. Toţi cinci prestară jurământ în această calitate. Jacques Thallement, primul grefier, fu rugat să dea citire actului de convocare.

În acel act se spunea – în esenţă – că Filip al Franţei, duce de Orléans, Regent al regatului, ar fi dorit să prezideze personal această adunare de familie, atât din prietenia pe care o purta prinţului de Gonzague, cât şi pentru dragostea frăţească ce-l legase odinioară de răposatul duce de Nevers, dar că grijile conducerii regatului, a căror elrmă nu putea fi părăsită nicio clipă, în favoarea unui interes particular, îl siliseră să rămână la palat. În locul alteţei sale regale, fuseseră instituiţi ca împuterniciţi şi judecători regali domnii de Lamoignon, de Vilieroy şi d'Argenson. Domnul cardinal de *Bissy* avea să servească de apărător al intereselor prinţesei. Consiliul era constituit în curte supremă, putând hotărî, cu de la sine putere, în ultima instanţă, fără drept de apel, asupra tuturor chestiunilor privitoare la moştenirea răposatului duce de Nevers, în primul rând asupra ¡chestiunilor de stare civilă şi având dreptul să ordone punerea persoanelor în drept în stăpânirea definitivă a bunurilor răposatului Nevers.

Dacă Gonzague ar fi redactat cu propria lui mină această comunicare, textul ei nu ar fi putut să se arate mai binevoitor lui decât era.

Citirea actului fu ascultată într-o tăcere religioasă. Apoi domnul cardinal întrebă pe preşedintele de Lamoignon:

Prinţesa de Gonzague nu este reprezentată prin

niciun împuternicit?

Preşedintele repetă întrebarea cu glas tare. În clipa în care Gonzague se pregătea să răspundă că nu şi să ceară să fie numit cineva din oficiu şi să se continue procedura, canaturile uşii celei mari din fundul sălii se deschiseră şi aprozii de serviciu intrară fără să mai anunţe. Toţi se ridicară în picioare. Prinţesa de Gonzague se arătă, într-adevăr, în prag, cernită ca de obicei, dar atât de falnică şi de frumoasă, în cât un murmur de „admiraţie trecu peste toată asistenţa, la vederea ei.

Ce tot îndrugai, domnia-ta, vere? se aplecă ducele de Mortemart la urechea cardinalului de Bissy.

Pe Dumnezeul meu… – răspunse acesta în şoaptă… – merit să fiu ucis cu pietre! Am păcătuit. Dar în toată povestea asta este o minune.

Din prag, prinţesa rosti eu glas liniştit şi limpede:

Domnilor, nu este nevoie de niciun împuternicit. Iată-mă în persoană.

Gonzague se ridică în grabă din jilţul său şi se repezi în întâmpinarea soţiei sale. îi oferi mâna cu o galanterie plină de respect. Prinţesa nu o respinse, dar se înfioră la atingerea acestei mâini, şi faţa ei palidă păli şi mai mult. La picioarele estradei se aflau „oamenii de casă”: Navailles… Gironne, Montaubert, Nocé, Oriol şi toţi ceilalţi. Se dădură cei dintâi la o parte, ca să facă loc perechii princiare. Un jilţ fusese dinainte pregătit pentru prinţesă, la marginea din dreapta a estradei, alături de acela ocupat de domnul cardinal. La dreapta prinţesei, chiar lângă ea, se afla draperia care acoperea o uşă prin care se intra în hemiciclu. Uşa era închisă şi draperia trasă.

Preşedintele ceru să se procedeze la o nouă lectură a actului de convocare, apoi spuse:

— Domnia sa, prinţul de Gonzague, având să ne înfăţişeze ceea ce doreşte în fapt şi în drept, aşteptăm să

binevoiască a lua cuvântul.

Gonzague se ridică numaidecât. Se înclină adânc mai întâi în faţa soţiei sale, a judecătorilor regali, apoi a restului asistenţei.

— Socotesc – începu el – că nimeni nu-şi închipuie că am putut să întrunesc o astfel de adunare pentru o comunicare de interes minor. Totuşi, înainte de a trece la miezul lucrurilor însemnate pe care am a le rosti, simt nevoia să-mi exprim teama de care sunt cuprins, o teamă aproape copilărească. Silit să iau cuvântul în faţa unor minţi atât de luminate şi strălucite, slabele mele puteri se înspăimântă şi până şi obişnuinţa limbajului, acel fel deosebit de a rosti cuvintele, de care un fiu al Italiei nu. Se poate niciodată dezbăra cu totul, accentul meu străin, mi se pare o piedică. Aş da cu siguranţă înapoi dacă nu mi-aş spune că puterea este mărinimoasă şi că însăşi superioritatea domniilor-voastre îmi va asigura dinainte îngăduinţa de care am nevoie…

Această introducere hiperacademică fu primită cu zâmbete în rândul elitei. Gonzague nu făcea nimic pe negândite.

— Să-mi fie îngăduit – continuă el – ca înainte de orice să aduc prinosul meu de mulţumire tuturor celor care, în această împrejurare, au cinstit familia noastră cu binevoitoarea lor grijă. În primul rând voi mulţumi Regentului, despre care putem spune fără a ne sfii, de vreme ce nu se află printre noi, că este un suflet mare, un neîntrecut prinţ, întotdeauna primul când e vorba de o acţiune demnă şi dreaptă…

Murmure de aprobare se auziră din toate părţile.

— În al doilea rând – urmă Gonzague – voi mulţumi soţiei mele, care, în ciuda sănătăţii sale zdruncinate şi a înclinării spre pustnică reculegere, a binevoit să se biruie pe ea însăşi şi să coboare din înălţimile în care trăieşte până la nivelul sărmanelor noastre preocupări omeneşti. În

al treilea rând, trebuie să mai mulţumesc, de asemenea, acestor înalţi demnitari ai celei mai strălucite coroane din lume: celor doi şefi ai augustului tribunal din Paris, care fac dreptate şi hotărăsc în acelaşi timp destinele statului; gloriosului comandant de oşti, unul din acei oşteni uriaşi, alé cărui izbânzi vor folosi drept temă Plutarhilor viitorului, acestui prinţ al bisericii şi tuturor sfetnicilor regatului, atât de demni de a sta la picioarele tronului. În sfârşit, vă voi mulţumi şi dumneavoastră, domnilor, tuturor celorlalţi, de tot rangul, care aţi binevoit să răspundeţi la chemarea mea. Sunt plin de recunoştinţă şi, chiar aşa stângaci exprimate, mulţumirile mele sunt pornite. din adâncul inimii.

Toate acestea fură rostite cu o măsură desăvârşită şi eu glasul acela învăluitor şi limpede care-i privilegiul italienilor din nord. Era doar introducerea. Gonzague părea să se reculeagă. Fruntea i se înclină şi ochii i se plecară.

Filip de Lorraine, duce de Nevers – reluă el cu un ton îndurerat – era vărul meu de sânge, fratele meu sufletesc. Ne-am trăit laolaltă zilele tinereţii. Pot spune că inimile noastre se contopiseră într-una singură. Era un prinţ mărinimos şi cine ştie ce glorie îl aştepta dacă ar fi ajuns în puterea vârstei. Nevers a murit însă înainte să fi împlinit douăzeci şi cinci de ani. În viaţa mea, adesea destul de greu încercată, nu-mi amintesc să fi primit o lovitură mai crâncenă. Optsprezece ani, scurşi din acea noapte fatală, n-au putut îndulci amărăciunea durerii noastre. Amintirea lui trăieşte, aici – spuse el ducându-şi mâna la inimă şi prefăcându-se că-i tremură glasul – ca şi doliul nobilei femei care a socotit că nu este o înjosire să poarte numele meu după ce-l purtase pe acela al ducelui de Nevers.

Toate privirile se îndreptară spre prinţesă. Aceasta roşise deodată. O cumplită emoţie îi răvăşea faţa.

Nu pomeniţi despre acest lucru – şopti ea printre

dinţii încleştaţi. Am trăit optsprezece ani în pustnicie şi lacrimi.

Cei ce veniseră acolo ca să judece cu toată nepărtinirea, magistraţii, prinţii şi sfetnicii Franţei, tresăriră şi deveniră mai atenţi la auzul acestor cuvinte. Clienţii prinţului, cei pe care i-am văzut adineauri adunaţi în apartamentul personal al prinţului Gonzague, scoaseră un murmur de dezaprobare. Domnul cardinal de Bissy se ridică:

Cer domnului preşedinte – spuse el – să impună tăcere. Cuvintele prinţesei trebuie să fie ascultate aici cu acelaşi respect ca acelea ale prinţului.

Tăcere! porunci domnul de Lamoignon, a cărui privire aspră făcu să se plece ochii tuturor prietenilor imprudenţi ai lui Gonzague.

Acesta răspunse cuvintelor cardinalului:

Nu, eminenţă, nu cu acelaşi respect. Dacă îmi este îngăduit să vă contrazic, cu un respect mai mare, deoarece prinţesa este văduva lui Nevers. Sunt cuprins de o adâncă mirare că s-a aflat printre noi cineva care a putut uita, fie şi o clipă, adâncul respect ce trebuie datorat prinţesei de Gonzague.

Tăcerea se restabilise. Prinţul ridică scurt fruntea şi spuse cu glas mai hotărât:

Filip de Nevers a căzut victimă unei răzbunări sau a unei trădări. Trebuie să trec mai repede peste tainele acelei nopţi tragice. Domnul de Caylus, tatăl soţiei mele, a murit de mult şi respectul îmi impune tăcere.

Văzând că doamna de Gonzague se frământa în jilţul ei, gata să-i vină rău, pricepu că o nouă sfidare ar rămâne fără răspuns. Se întrerupse deci şi spuse pe un ton de fermecătoare şi binevoitoare politeţe:

Dacă alteţa sa prinţesa are să ne spună ceva în această privinţă, aş fi gata să-i cedez cuvântul.

Aurore de Caylus aşi adună toate puterile ca să

vorbească, dar nu putu. Gâtlejul ei sugrumat de mânie nu lăsă să treacă niciun sunet. Gonzague aşteptă câteva secunde, apoi continuă;

Moartea domnului marchiz de Caylus care, fără îndoială, ar fi putut aduce preţioase mărturii, depărtarea locului unde a fost comisă crima, fuga ucigaşilor şi alte raţiuni pe care, desigur, cu toţii le cunoaşteţi, nu au îngăduit justiţiei să facă deplină lumină în această sângeroasă întâmplare. Au fost şi unele îndoieli, o bănuială şi-afăcut oarecare drum. În cele din urmă, totul a rămas nedezlegat. Totuşi, domnilor, Filip de Nevers mai avea un alt prieten bun în afară de mine, un prieten mult mai puternic. Acest prieten, mai e oare nevoie să-l numesc? îl cunoaşteţi cu toţii: se numeşte Filip de Orléans şi este Regent al Franţei. Cine ar îndrăzni să pretindă că pe Filip de Nevers, asasinat mişeleşte, nu a avut cine să-l răzbune?

Aurore de Caylus îşi ţinea batista lipită de buze, într-atâta indignarea îi strivea pieptul.

— Domnilor – continuă Gonzague – voi trece acum la faptele care au motivat convocarea domniilor – Voastre. Abia în momentul în care s-a măritat cu mine, prinţesa a mărturisit că fusese căsătorită în taină, dar legitim, cu răposatul duce de Nevers. Şi, tot atunci, a declarat existenţa unei fiice rezultate din această căsătorie. Nu exista nicio dovadă scrisă; registrul parohial, rupt în două locuri, nu mai purta nicio menţiune nici despre căsătorie, nici despre naştere şi trebuie din nou să spun că domnul de Caylus era singurul om pe lume care ar mai fi putut da o lămurire în această privinţă. Dar atât cât a mai fost în viaţă, a păstrat cea mai deplină tăcere. În clipa aceasta nimeni nu-l mai poate întreba în mormânt. Dovada legală a acestor date de stare civilă a trebuit să fie stabilită prin mărturia, prestată sub jurământ, a lui dom Bernard, capelanul castelului de Caylus, care a făcut menţiune de căsătoria anterioară şi de naşterea domnişoarei de Nevers

pe marginea actului care a dat numele meu văduvei ducelui de Nevers. Aş dori ca alteţa sa prinţesa să binevoiască să întărească spusele mele cu autoritatea confirmării sale.

Aurore de Caylus rămase mută. Dar după ce se aplecă spre ea, cardinalul de Bissy spuse:

Alteţa sa prinţesa nu contestă nimic.

Gonzague se înclină şi continuă:

Copila a dispărut în chiar noaptea asasinatului. Ştiţi desigur, domnii mei, ce comoară nesecată de răbdare şi duioşie e închisă în inima unei mame. De optsprezece ani, singurul gând, singura grijă a prinţesei este să-şi caute fiica. Trebuie însă să adaug că, din nefericire, până în prezent, căutările soţiei mele au rămas zadarnice. Nicio urmă, niciun semn. Ea nu a izbutit să afle nimic mai mult decât în prima zi.

Aurore de Caylus îşi ţinea ochii îndreptaţi spre cer. În pupilele-i înecate de lacrimi, Gonzague căută zadarnic să citească deznădejdea pe care era firesc să o trezească ultimele lui cuvinte.

Cu toată adânca neplăcere pe care mi-o inspiră o astfel de obligaţie – reluă el – trebuie, totuşi, să vă vorbesc şi de mine. După căsătoria mea, în timpul domniei răposatului rege, Curtea de justiţie din Paris, la cererea domnului duce d’Elbeuf, unchi după tată al nefericitului nostru văr şi prieten, a hotărât, în secţii unite, să suspende fără termen (dar în limitele prevăzute de lege) drepturile mele la moştenirea lui Nevers. Aceasta pentru a apăra interesele tinerei Aurore de Nevers, dacă aceasta ar mai fi în viaţă. Fireşte, nicio clipă nu m-am gândit să mă plâng împotriva unei asemenea hotărâri. Dar această hotărâre nu a fost mai puţin, domnilor, pricina nefericirii mele, o nefericire fără de leac.

O privire rapidă a lui Gonzague îi înştiinţa pe Montaubert, Gironne şi compania că sosise momentul

critic.

Eram încă tânăr – urmă Gonzague – îndeajuns de bine văzut la curte şi bogat, de pe atunci, foarte bogat. Nobleţea mea era dintre acelea ce nu pot fi tăgăduite. Aveam drept soţie o comoară de frumuseţe, de înţelepciune şi de virtute. Cum să scapi, vă întreb pe domniile-voastre, ascunselor şi mârşavelor uneltiri ale pizmei? Hotărârea Curţii de justiţie mă pusese într-o situaţie falsă. Într-adevăr, unele cugete josnice socoteau că de aci înainte nu mai puteam dori decât moartea fiicei lui Nevers.

Proteste îndreptăţite se ridicară în măsura în care se cuvenea.

Ei da, domnilor – exclamă Gonzague înainte ca domnul Lamoignon să fi impus iarăşi tăcere întrerupătorilor – ce vreţi, aşa e lumea! Aveam un interes material, însemna că trebuie să am şi un gând ascuns. Calomnia avea mulţi sorţi de izbândă împotriva mea. O singură piedică mă despărţea de o moştenire ca din basme. Piară deci piedica! Am fost bănuit de intenţiile cele mai perverse, mai mârşave. Calomnia a aşezat astfel (trebuie să destăinuiesc totul în faţa acestui tribunal de familie) între prinţesă şi mine răceala, neîncrederea, ura aproape. Au fost luate drept mărturie portretul cernit care împodobeşte refugiul unei femei care se poartă ca o sfântă; pe de altă parte, a fost opus bărbatului în viaţă imaginea soţului mort. Astfel a fost tulburată căsnicia méa.

Sublinie cu putere acest cuvânt.

Pricepeţi? Căsnicia mea: căminul, liniştea familiei, inima mea. Iată, vă declar acest lucru, pe cinstea şi pe iertarea păcatelor mele. Jur! Mi-aş fi dat bucuros şi numele şi averea ca să fiu şi eu fericit, ca oamenii de rând, care au. O căsnicie, adică o soţie devotată, un suflet prieten, copii care te iubesc şi pe care îi adori, o familie, această fărâmă de fericire cerească cu care bunul Dumnezeu se

îndură de noi.

S-ar fi crezut că prinţul îşi pusese tot sufletul în această cuvântare. Adunarea era mişcată până la lacrimi. Judecătorii erau, cei mai mulţi, oameni cu familie. În ciuda moravurilor vremii, inimile lor de tată şi de soţ fură adânc mişcate. Chiar şi ceilalţi încercară o undă de emoţie, întocmai ca nişte orbi care ar ghici ce pot însemna culorile.

Doar două făpturi rămăseseră reci în înduioşarea generală: prinţesa de Gonzague şi domnul de Chaverny. Prinţesa ţinea ochii plecaţi. Părea căzută în visare şi, fireşte, această atitudine glacială nu pleda în favoarea ei pe lângă judecătorii dinainte îndârjiţi împotriva sa. Cât despre micul marchiz, se legăna pe jilţul lui şi mormăia printre dinţi:

— Ilustrul meu văr e un ticălos sublim!

Ceilalţi îşi dădeau seama, judecând după însăşi atitudinea doamnei de Gonzague, tot ce trebuise să sufere nefericitul prinţ.

E prea mult! şopti domnul de Mortemart cardinalului de Bissy. Să fim drepţi. Prinţesa a întrecut măsura!

Nu vă spuneam eu – murmură cardinalul, care-şi revenise – că frumoase lucruri o să mai aflăm! Dar să fim atenţi. Gonzague n-a sfârşit.

Într-adevăr, prinţul continuă; emoţia îi dădea o paloare care îl făcea şi mai frumos.

Domnilor, nu sunt răzbunător din fire. Domnul mi-e martor că nu port pică acestei sărmane mame care s-a lăsat indusă în eroare. Mamele se încred uşor din prea mare dragoste. Dacă eu am suferit, nu a cunoscut şi ea chinuri poate şi mai grele? Mintea cea mai sănătoasă îşi pierde cu vremea vlaga, dacă suferinţa i se prelungeşte peste fire. Puterea de judecată osteneşte. I s-a spus că aş fi duşmanul fiicei sale, că aş avea interes… înţelegeţi, domnii mei, interes eu, prinţul de Gonzague, omul cel mai bogat din Franţa după Law! I s-a spus deci: „Omul acesta are

emisari pretutindeni, agenţii lui străbat în toate direcţiile Franţa, Spania, Italia. Omul acesta se ocupă mai mult de fiica dumneavoastră decât dumneavoastră”.

Se întoarse spre prinţesă şi o întrebă:

Nu-i aşa, doamnă, vi s-a spus acest lucru?

Fără să ridice ochii şi fără să se mişte, Aurore de Caylus lăsă să cadă aceste cuvinte:

Mi s-a spus.

Vedeţi? strigă prinţul, adresându-se tribunalului; apoi, întorcându-se din nou spre soţia lui: Vi s-a mai spus, sărmană mamă: „Dacă şi astăzi vă mai căutaţi fiica, dacă strădaniile vă sunt zadarnice, lucrul acesta se datorează mâinii unui om care acţionează din umbră; mâna lui perfidă, care vă zădărniceşte căutările, încurcă urmele”. Nu este aşa, doamnă, că vi s-a spus aceasta?

Mi s-a spus… – recunoscu iarăşi prinţesa.

Vedeţi, vedeţi, preacinstiţi judecători, înalţi demnitari! Şi nu vi s-a mai spus încă ceva, doamnă? Această mină care unelteşte din umbră, această mână perfidă este a soţului domniei-voastre? Nu vi s-a adăugat că s-ar putea ca biata copilă nici să nu mai trăiască şi că sunt oameni îndeajuns de mârşavi ca să ucidă chiar şi un prunc, că poate… Nu mai e nevoie să mai sfârşesc gândul, doamnă, dar, cu siguranţă, vi s-a spus şi aşa ceva.

Mi s-a spus.

Şi aţi putut crede, doamnă? întrebă prinţul, al cărui glas tremura de indignare.

Am crezut – răspunse rece prinţesa.

La acest răspuns, din toate părţile sălii izbucniră exclamaţii.

Vă pierdeţi singură, doamnă! şopti cardinalul la urechea prinţesei. Oricare ar fi concluzia la care ar ajunge domnul de Gonzague, puteţi jei acum sigură că tribunalul se va rosti împotriva domnieivoastre.

Aurore de Caylus îşi reluase tăcuta neclintire.

Preşedintele Lamoignon se pregătea să-i adreseze o dojană, când Gonzague îl opri. cu un gest respectuos.

Lăsaţi, domnule preşedinte, vă rog, lăsaţi, domnilor. Mi-am impus, pe acest pământ, o grea îndatorire. O îndeplinesc cât pot mai bine. Bunul Dumnezeu va ţine socoteală de strădaniile mele. Dacă vreţi să cunoaşteţi tot adevărul, aflaţi că scopul acestei adunări solemne era de a sili pe doamna de Gonzague să mă asculte măcar o dată în viaţa ei. De optsprezece ani de când suntem soţ şi soţie, nu am putut obţine această favoare. Acum am izbutit! Cerul să vă răsplătească. Dar nu interveniţi între mine şi soţia mea. Din fericire, am talismanul care să-i deschidă în sfârşit ochii!

Apoi, întorcându-se spre prinţesă şi adresându-i-se numai ei în adânca tăcere ce domnea în sală, rosti:

Vi s-a spus adevărul, doamnă: aveam mai mulţi agenţi ca domnia-voastră în Franţa, în Spania, în Italia. Fiindcă, în timp ce aţi plecat urechea la mârşavele învinuiri ce mi se aduceau, eu mă străduiam pentru domnia-voastră. Şi eu cert9 t3.ni, cercetam fără încetare şi odihnă, folosind toată trecerea şi puterea mea, tot aurul şi toată râvna inimii mele. Şi astăzi, răsplătit de atâţia ani de trudă, mă întorc spre domnia-voastră, care mă dispreţuiţi şi mă urâţi, eu care vă respect şi care vă iubesc, mă îndrept spre domnia-voastră şi vă spun: deschideţi-vă braţele, fericită mamă, şi primiţi în ele, de la mine, pe copila voastră.

Întorcându-se spre aprozi, strigă cu voce răsunătoare:

Să fie „introdusă domnişoara Aurore de Nevers.

Capitolul X „SUNT AICI”.

Gonzague era un desăvârşit actor. Luptându-se cu imposibilul, izbuti să realizeze o adevărată minune. Toţi îl crezură, toţi ar fi jurat că spune adevărul. Oriol, Gironne, Albret, Taranne şi ceilalţi de teapa lor nu mai jucau nici ei

un rol. Şi ei căzuseră în laţ. Cu toţii gândeau:

„Mai târziu va minţi poate, dar acum spune adevărul”. Apoi adăugau, tot în mintea lor: „E cu putinţă să fie în acelaşi om atâta măreţie şi atâta perversitate?”

Domnul de Lamoignon îşi şterse o lacrimă, iar. Villeroy, bătrânul oştean, exclamă:

legea mea, prinţe, eşti un om de inimă!

Dar rezultatul cel mai surprinzător fu schimbarea scepticului Chaverny şi, mai ales, efectul ca de trăsnet produs asupra prinţesei. Chaverny se ţinuse tare cât putuse, dar, la ultimele cuvinte ale prinţului, rămăsese cu gura căscată.

— Dacă a făcut într-adevăr aşa ceva – îi şopti el lui Choisy – să mă ia dracu’ dacă nu-i iert tot restul.

Cât despre Aurore de Caylus, se ridicase tremurând, palidă ca o fantomă. Cardinalul de Bissy fu nevoit s-o sprijine cu braţul. Rămăsese cu privirea pironită pe uşa pe care ieşise, la porunca prinţului, domnul de Peyrolles. Aştepta. Toţi aşteptau ca şi ea. Peyrolles ieşise pe terasa care comunica cu apartamentul personal al lui Gonzague. Se reîntoarse curând, ţinând de mână pe doña Cruz. Prinţul îi ieşi în întâmpinare. Toţi exclamară într-un glas: „Ce frumoasă e!” Apoi, complicii reintrând în rolul lor, rostiră cu jumătate glas formula care li se poruncise dinainte: „Ce aer de familie!” Cei doi preşedinţi, mareşalul, cardinalul şi toţi ducii se uitară, rând pe rând, la prinţesă, apoi la doña Cruz şi făcură această declaraţie spontană:

— Seamănă cu maică-sa.

Era deci limpede pentru ei, care aveau să pronunţe hotărârea, că prinţesa era mama doñei Cruz. Cu toate acestea, schimbându-şi expresia, pe faţa Aurorei de Caylus se întipărea aceeaşi tulburare şi nelinişte. Pe măsură ce se uita la frumoasa fată, un soi de spaimă îi răvăşea trăsăturile. Fiica ei nu ar fi putut fi mai frumoasă. Dar ar fi trebuit să fie cu totul altfel. La această spaimă, o alta se

adăuga: care putea fi trecutul acestei încântătoare făpturi, ai cărei ochi străluceau plini de cutezanţă, a cărei talie subţire avea ciudate mlădieri, care purta în toată fiinţa ei pecetea unei graţii, unei prea accentuate graţii, pe care austera educaţie primită în familie nu o dă de obicei autenticelor coborâtoare din duci?

Chaverny exprimă gândul prinţesei în alt chip şi mult mai bine decât aceasta ar fi putut-o face.

E adorabilă i spuse el lui Choisy, recunoscând-o.

Eşti de bună seamă îndrăgostit? îl întrebă Choisy.

Am fost – răspunse tânărul marchiz – dar numele de Nevers o striveşte şi nici nu i se potriveşte. Sunt travestiri cu neputinţă de obţinut.

Gonzague nu-şi dăduse seama de acest lucru.

Şiretenia lui milaneză era diplomaţia, nu fineţea de spirit.

În acest timp, doña Cruz, roşie de sfială, ţinând ochii plecaţi, dar cu zâmbetul pe buze, ajunsese la picioarele estradei… Singuri Chaverny şi prinţul ghiceau tăria care-i trebuia să nu ridice pleoapele. Murea de poftă să vadă totul.

Domnişoară de Nevers – îi spuse Gonzague – du-te şi îmbrăţişează-ţi mama!

Doña Cruz păru sincer cuprinsă de o mare bucurie; elanul ei nu era de loc prefăcut. În aceasta şi constase suprema abilitate a lui Gonzague, care nu voise o actriţă pentru acest rol de frunte. Doña Cruz era de bună-credinţă. Privirea ei plină de mângâieri se îndreptă de îndată spre aceea pe care o socotea mama sa. Făcu un pas şi braţele i se deschiseră de la sine. Dar numaidecât se lăsară moi şi pleoapele se coborâră şi ele. Un gest rece al prinţesei o încremenise pe loc, Cuprinsă din nou de toată neîncrederea bănuitoare care-i otrăvise singurătatea, prinţesa spuse cu jumătate de glas:

Ce-au făcut din fiica lui Nevers!

Apoi adăugă cu glas tare:

— Dumnezeu mi-e martor că am o inimă de mamă. Dar dacă fiica lui Nevers ar fi să se reîntoarcă la mine întinată de o singură pată, dacă ar fi uitat o singură clipă mândria neamului ei, mi-aş acoperi faţa şi aş spune: Nevers este cu adevărat mort!

Asprimea doamnei de Gonzague părea nepotrivită şi chiar denaturată. În timp ce vorbea, un uşor zgomot se produse la dreapta ei, ca şi cum uşa vecină ar fi fost deschisă cu multă grijă în dosul draperiei. Prinţesa nu luă însă în seamă acest zgomot.

Gonzague răspunse, împreunând mâinile ca şi cum, în clipa aceasta, o îndoială ar fi fost o profanare:

— Doamnă, doamnă, să fie într-adevăr glasul inimii de mamă care s-a rostit astfel? Domnişoara de Nevers, fiica domniei-tale, este mai neprihănită ca un înger.

O lacrimă străluci în ochii sărmanei doña Cruz.

Cardinalul se plecă spre Aurore de Caylus:

Dacă nu aveţi, pentru a vă îndoi încă, raţiuni precise care se pot destăinui… – începu el.

Raţiuni! îl întrerupse prinţesa – inima mi-a rămas rece, ochii uscaţi, braţele nemişcate. Aceste raţiuni nu vă sunt îndeajuns?

Doamnă, dacă nu aveţi altele, nu voi putea, cu mâna pe conştiinţă, să răstorn părerea unanimă a tribunalului.

Aurore de Caylus aruncă împrejurul ei o privire întunecată.

Domnilor, domnilor! strigă, ea. M-aţi şi judecat oare?

— Liniştiţi-vă, doamnă, şi nu vă fie teamă – răspunse preşedintele de Lamoignon; toţi cei ce se află în această incintă vă respectă şi vă iubesc, în primul rând ilustrul prinţ care v-a dat numele…

Prinţesa înclină capul. Preşedintele de Lamoignon continuă cu o urmă de asprime în glas:

Faceţi tot ce vă dictează conştiinţa, doamnă, şi nu vă

fie nicio teamă. Sarcina tribunalului nostru nu este de a pedepsi pe cineva. Greşeala dumneavoastră nu este o crimă, ci nefericită rătăcire. Rudele şi prietenii domniei-voastre vă vor compătimi dacă vă veţi fi înşelat.

Să mă înşel? murmură prinţesă, fără să ridice capul. Da, fireşte, am fost adesea înşelată. Dar dacă nu se află aici nimeni ca să mă apere, mă voi apăra singură. Fiica mea trebuie să aibă la ea dovada naşterii sale.

Ce dovadă? întrebă preşedintele de Lamoignon.

Dovada de care însuşi domnul de Gonzague a pomenit adineauri: fila smulsă din registrul capelei castelului Caylus. Smulsă de mâna mea, domnilor – adăugă ea ridicându-se în picioare.

„Iată ce voiam să aflu” – se gândi Gonzague.

Această dovadă – spuse el cu glas tare – fiica domniei-voastre o va avea, doamnă.

Deci nu o are? strigă Aurore de Caylus.

Un murmur prelungit se ridică în sală.

Luaţi-mă de-aici, luaţi-mă de-aici! bâigui doña Cruz printre lacrimi.

Ceva fremătă în adâncul inimii prinţesei auzind glasul deznădăjduit al bietei copile.

Doamne – exclamă ea ridicând braţele spre cer – Doamne luminează-mă! Ar fi o cumplită durere şi o adevărată crimă să resping pe propriul meu copil! Doamne, te implor din adâncul nefericirii mele, răspunde-mi!

Chipul ei se lumină deodată în timp ce întreg trupul îi fu zguduit de un fior. Se adresase Domnului. Şi un glas pe care ea singură îl auzi, un glas tainic, care părea să răspundă supremului ei apel, rosti în spatele draperiei cele două cuvinte ale devizei lui Nevers: *Sunt aici*!

Prinţesa se sprijini de braţul cardinalului ca să nu se prăbuşească. Nu îndrăznea să se întoarcă. Glasul acela cobora cu adevărat din cer?

Gonzague fu înşelat de această bruscă emoţie.

Şi crezu că este momentul să dea o ultimă lovitură:

Doamnă – spuse el – aţi făcut apel la stăpânul tuturor lucrurilor. Dumnezeu v-a răspuns. Văd, simt lucrul acesta. Nu alungaţi, doamnă, fericirea după suferinţe atât de îndelungat îndurate cu atâta nobleţe; glasul inimii vă va răspunde!

Prinţesa învălui cu privirea pe doña Cruz. Prinţul continuă cu însufleţire:

Acum, că aţi văzut-o, pentru numele lui Dumnezeu, răspundeţi: nu e fiica domniei-voastre?

Prinţesa nu răspunse numaidecât. Fără să vrea, se întoarse pe jumătate spre draperie. Glasul, auzit de ea singură, rosti acest simplu cuvânt: *nu*.

Nu! repetă prinţesa cu putere.

Şi privirea ei hotărâtă se roti peste întreaga adunare. Acum nu-4. mai era frică. Oricine ar fi fost tăinuitul sfetnic din spatele draperiei, avea încredere în el fiindcă-l înfrunta pe Gonzague. De altfel, împlinea făgăduiala mută din cartea de rugăciuni. Spusese: *Sunt aici*! Venise cu deviza lui Nevers.

În acest timp, nesfârşite exclamaţii se încrucişau în sală.

Asta e prea mult! răspunse Gonzague. Răbdarea omenească are margini. Mă voi adresa deci ultima oară prinţesei şi îi voi spune: trebuie ca cineva să aibă motive serioase, raţiuni grave şi puternice ca să respingă un adevăr care sare în ochi.

Vai! oftă bunul cardinal – acestea sunt propriile mele vorbe! Dar când doamnele îşi pun ceva în cap…

Aceste motive le aveţi, doamnă? încheie Gonzague.

Da! şopti glasul tainic.

Da! răspunse prinţesa.

Gonzague era livid la faţă şi buzele i se mişcau într-un tremur nervos. îşi dădu seama că se afla acolo, chiar în

sânul adunării convocate de el, o înrâurire duşmănoasă, dar nevăzută. O simţea, dar. O căuta zadarnic.

De câteva minute totul părea schimbat în făptura văduvei lui Nevers. Cum se produsese această minune? Schimbarea se văzuse în clipa în care, deznădăjduită, prinţesa invocase sprijinul cerului. Dar Gonzague nu credea în Dumnezeu. îşi şterse sudoarea care-i curgea de pe frunte.

— Aveţi cumva veşti de la fiica domniei-voastre, doamnă? o întrebă el, ascunzându-şi cât putea mai bine neliniştea. Există şi înşelători: averea lui Nevers este o pradă ispititoare. Ţi s-a prezentat o altă faţă de aceeaşi vârstă şi ţi s-a spus: „Aceasta e cea adevărată, am salvat-o, am vegheat asupra ev> Toţi spun acelaşi lucru.

Preşedintele de Lamoignon şi gravii săi asesori se uitau acum cu uimire la Gonzague.

— Ehei, ascunde-ţi ghearele, tigrule! şopti Chaverny.

În mijlocul chipului palid, ochii lui Gonzague ardeau sângeroşi.

Este undeva prin apropiere – continuă printre dinţii strânşi – gata să se arate? Aşa vi s-a spus? Şi e în viaţă? Răspundeţi: e în viaţă?

Prinţesa se sprijini cu o mână de spătarul jilţului. Se clătina.

Răspundeţi, răspundeţi... – stărui Gonzague.

Judecătorii repetară şi ei:

Doamnă, răspundeţi!

Aurore de Caylus îşi încorda auzul. Se înăbuşea. De ce întârzia atâta oracolul să răspundă?

În viaţă? întrebă la rându-i Aurore de Caylus, cu glasul frânt, pe tainicul sfetnic.

În viaţă! i se şopti.

Ridică radioasă fruntea, beată de bucurie:

Da, în viaţă, în viaţă! strigă ea. În viaţă, împotriva domniei-tale şi sub oblăduirea Celui-de-sus.

Întreaga asistenţă se ridică în picioare. În sală se ridică un vuiet. Pe banca lor, împuterniciţii regali se sfătuiau.

Când vă spuneam eu, domnule duce – repetă cardinalul – când vă spuneam eu! Noi nu ştim totul şi încep să cred că prinţesa nu e de loc nebună.

În mijlocul învălmăşelii generale, glasul de după tapiţerie se auzi iar: „Astă-seară, la balul Regentului, vi se va spune deviza lui Nevers”.

Şi îmi voi vedea fiica? bolborosi prinţesa gata să-i vină rău.

Zgomotul uşor al unei uşi care se închide se auzi în dosul tapiţeriei. Apoi tăcere. Era şi timpul. Cuprins de o vagă bănuială, Chaverny se strecurase în spatele cardinalului. Ridică brusc draperia. În dosul ei nu era nimeni, dar prinţesa lăsă să-i scape un strigăt înăbuşit. Fu de ajuns. Chaverny deschise uşa şi se repezi în coridor. Coridorul era întunecat, căci era aproape de căidereanopţii. Marchizul nu văzu nimic. Doar la celălalt capăt al galeriei, silueta şovăitoare a micului cocoşat cu picioare strâmbe, care se făcu nevăzut coborând liniştit scara.

„Scumpul meu văr a vrut să joace un renghi diavolului care mi se pare că şi-a cam bătut joc de el!” îşi spuse Chaverny.

În acest timp, în sala unde se întrunise Tribunalul de familie, la un semn al preşedintelui de Lamoignon, judecătorii şi asesorii îşi reluaseră locurile. Gonzague se străduia din toate puterile, într-o crâncenă încordare, să se stăpânească. Şi, privindu-l, s-ar fi zis, într-adevăr, că este foarte liniştit. Se înclină adânc spre Tribunal şi spuse:

Domnilor, aş roşi dacă ar trebui să mai adaug un cuvânt la toate cele spuse şi petrecute. Binevoiţi să hotărâţi de partea cui este dreptatea.

Să ne sfătuim – propuseră câteva glasuri de pe

estradă.

Domnul de Lamoignon se ridică şi îşi acoperi capul.

Prinţe – spuse el – împuterniciţii regali, după ce au ascultat şi părerea domnului cardinal de Bissy, care apără interesele prinţesei de Gonzague, socotesc că nu este cazul de a pronunţa o hotărâre. De vreme ce alteţa sa ştie unde se află fiica ei, este firesc să o prezinte Tribunalului, Domnul de Gonzague va prezenta, de asemenea, din nou pe aceea pe care o crede adevărata moştenitoare. Dovada scrisă, pomenită şi de domnul de Gonzague, şi de prinţesă, adică fila smulsă din registrul capelei castelului Cay lus, va fi înfăţişată Tribunalului, a cărui hotărâre va fi, atunci, lesne de dat. În numele maiestăţii sale, Tribunalul îşi amână judecata pe trei zile.

Primesc se grăbi să se învoiască Gonzague. Voi avea dovada cerută.

Îmi voi prezenta fiica şi voi avea şi eu dovada. Mă învoiesc la rândul meu – declară prinţesa.

Împuterniciţii regali ridicară de îndată şedinţa.

— Cât despre tine, biata mea copilă – spuse Gonzague doñei Cruz, încredinţând-o din nou domnului de Peyrolles – am făcut tot ce am putut. De aci înainte, singur Dumnezeu va mai putea să-ţi deschidă inima mamei tale.

Doña Cruz îşi coborî peste faţă vălul şi se îndepărtă. Dar înainte de a trece pragul, se răzgândi dintr-odată. Se repezi spre prinţesă.

Doamnă – strigă ea apucându-i mâna şi sărutându-i-o – doamnă, fie că sunteţi, fie că nu sunteţi mama mea, eu vă respect şi vă iubesc.

Prinţesa zâmbi şi îi atinse fruntea cu buzele.

Tú nu eşti complice, copila mea. Mi-am dat seama de aceasta şi nu îţi port pică. Şi eu te iubesc.

Domnul de Peyrolles o trase pe doña Cruz spre ieşire. Gonzague, care însoţise până la scară pe înalţii judecători regali, se întorsese în clipa în care prinţesa se pregătea să

părăsească sala, înconjurată de femeile din suita sa. La un gest poruncitor al lui, acestea se dădură la o parte. Gonzague se apropie de prinţesă şi, cu obişnuitele lui aere de mare curtenie, se aplecă să-i sărute mâna.

— Doamnă – îi spuse el pe un ton oarecum glumeţ – aşadar, nejam declarat război?

Nici prin gând nu-mi trece să atac, prinţe – răspunse Aurore de Caylus. Mă apăr, atâta tot.

Între noi fie zis, nu are niciun rost să discutăm; ţin să vă scutesc de această osteneală fără rost. Dar, pe cât s-ar părea, domnia-voastră are nişte tainici ocrotitori?

— Am de partea mea, prinţe, bunătatea cerului, care e sprijinul mamelor. Giraud – se adresă ea apoi Madeleinei – porunceşte să mi se pregătească lectica.»

Gonzague zâmbi.

— Este vreo vecernie deosebită la biserica Saint-Magloire? întrebă el mirat.

Nu ştiu, prinţe – răspunse liniştită doamna de Gonzague – de altfel, nu la biserica Saint-Magloire mă voi duce. Félicité – se adresă ea unei alte cameriste – să-mi aduci casetele cu bijuterii.

Diamantele? reluă batjocoritor prinţul. Nu Cumva curtea, care vă regretă de atâta vreme, va avea în sfârşit fericirea să vă vadă?

Astă-seară mă duc la balul Regentului. –:

De data aceasta, Gonzague rămase trăsnit.

— Domnia-voastră – bolborosi el – domnia voastră?

Ea înălţă capul, atât de frumoasă şi de semeaţă, încât, fără voia lui, Gonzague plecă privirea.

Eu! răspunse ea.

Şi îndreptându-se spre ieşire, unde o aşteptau femeile din suita ei, adăugă:

Începând de astăzi, doliul meu a luat sfârşit, prinţe! Poţi face orice vrei împotriva mea; acum nu-mi mai este

frică de domnia-ta.

Capitolul XI

ÎN CARE COCOŞATUL FACE ÎN AŞA FEL CA SĂ FIE POFTIT LA BALUL DE LA CURTE

Gonzague rămase o clipă nemişcat, urmărindu-şi cu privirea soţia, care străbătea galeria ca să se reîntoarcă în apartamentele ei.

„E o adevărată înviere din morţi! îşi spuse el. Cu toate că am jucat bine partida. De ce am pierdut-o, atunci? Cu siguranţă că avea nişte cărţi ascunse. În orice caz, nu am nicio clipă de pierdut. Ce vrea să facă la balul de la Palatul Regal? Să vorbească Regentului? E neîndoielnic că ştie unde se află fiica ei... Dar şi eu ştiu!”

Şi, întrerupându-se, îşi scoase carneţelul.

„Cel puţin, în privinţa asta, întâmplarea m-a slujit”.

Scutură un clopoţel şi spuse feciorului care se ivi numaidecât:

Domnul de Peyrolles... Chemaţi-l în grabă pe domnul de Peyrolles.

Prinţe – strigă omul de încredere intrând – pot, în sfârşit, să vă vorbesc! Veşti rele! în primul rând, am auzit pe cardinalul de Bissy spunând judecătorilor regali: „Aici trebuie să se ascundă taina unei mari nedreptăţi...”

Lasă-l pe cardinal să trăncănească cât o vrea. Altceva?

Doña Cruz e revoltată la culme. Spune că a fost pusă să joace un rol mârşav. Vrea să părăsească Parisul.

Las-o pe doña Cruz să facă ce-o vrea şi ascultă-mă!

Nu înainte de a vă spune tot ce se petrece. Lagardère e la Paris.

A! Bănuiam eu. Şi... de când?

Cel puţin de aseară.

„Trebuie că prinţesa l-a văzut” – îşi spuse prinţul, apoi întrebă:

De unde ştii

Peyrolles coborî glasul:

Saldagno şi Faënza au fost ucişi.

Fu limpede că domnul de Gonzague nu se aştepta la aşa ceva. Muşchii feţei sale se încordară şi rămase năucit. Dar când domnul de Peyrolles ridică ochii spre el, izbutise să se stăpânească.

Doi dintr-odată 1 Dar omul ăsta e un diavol! Şi unde li s-au găsit cadavrele?

În ulicioara din spatele grădinii care înconjură căsuţa dumneavoastră.

Amândouă la un loc?

Saldagno chiar lângă portiţă. Faënza la cincisprezece paşi – mai departe. Saldagno a fost ucis de-o lovitură făcută cu vârful spadei...

Aici, nu-i aşa? şi Gonzague îşi duse arătătorul la îmbinarea sprâncenelor.

Peyrolles făcu acelaşi gest şi repetă:

Aici. Faënza a căzut lovit în acelaşi loc şi în acelaşi fel.

Şi fără nicio altă rană?

Niciuna. Lovitura lui Nevers continuă să fie mortală.

Bun. Prin urmare, domnul cavaler de Lagardère şi-a depus două cărţi de vizită la uşa mea. îmi pare bine că e la Paris. Am să pun să-l spâhzure.

Ştreangul care o să-l spânzure pe ticălosul ăsta... – începu Peyrolles.

...nu a fost încă împletit, nu-i aşa? Cred totuşi că da. Mii de draci, gândeşte-te, Peyrolles, prietene, e şi timpul. Din cei ce s-au plimbat atunci la lumina lunii în fostul braţ de apă al castelului Caylus, am rămas numai patru.

Da, da – bâigui factotumul cutremurându-se. Sigur că e timpul. Şi încă cum!

Două înghiţituri! zâmbi Gonzague, încingându-şi spada. Dintr-una, pe noi doi. Din următoarea, pe ceilalţi

doi nenorociţi.

Pe Cocardasse şi pe Passepoil? Şi lor le e frică de Lagardère.

Se vede că seamănă cu tine. Oricum ar fi, n-avem de ales. Du-te şi adu-mi-i aici.

„Spuneam eu că nu trebuie pierdută nicio clipă – îşi zise el. Noaptea aceasta va fi martoră a unor lucruri ciudate”.

Hai, repede – strigă Peyrolles ajungând la bucătărie – monseniorul are nevoie de voi!

Cocardasse şi Passepoil nu încetaseră să se ospăteze de la amiază până seara.

„Ticăloşii, trebuie să fie beţi turtă!” mormăi Peyrolles.

Ehei! exclamă Cocardasse – cred că păcătosul dracului a vorbit!

Parc-aşa s-ar zice… – îşi dădu cu părerea Passepoil.

Se ridicară şi o porniră amândoi, unul la dreapta şi altul la stânga omului de încredere, ca să-i poată mai uşor trage o urecheală; dar, prevăzător, curajosul domn de Peyrolles o şterse repede şi se reîntoarse la stăpânul lui, căruia nu-i pomeni nimic despre ceea ce era să păţească. Gonzague îi porunci să nu sufle o vorbă celor doi spadasini despre nefericitul sfârşit al lui Saldagno şi Faënza. Era de prisos. În clipa următoare, se iviră şi vitejii noştri, anunţaţi de un cumplit zăngănit de fierărie. Aveau pălăria trântită pe cap la nimereală, pantalonii le cădeau, cămaşa le era toată pătată cu vin; o frumoasă şi vrednică ţinută de spintecători. Intrară fandosindu-se, cu mantaua ridicată la spate de spadă; Cocardasse, ca întotdeauna, plin de trufie. Passepoil, ca întotdeauna, stângaci şi de o urâţenie fără cusur.

Salută, bătrâne! strigă gasconul corcit cu sânge provensal. Salută-l pe monsenior şi mulţumeşte-i!

Ajunge! îl opri Gonzague, uitându-se chiorâş la ei.

Încremeniră pe loc. Cu viteji de teapa lor, omul care plăteşte poate să-şi îngăduie orice.

Am închinat doar un păhărel în sănătatea monseniorului! minţi cu sfruntare Cocardasse.

Prietenul meu grăieşte adevărul, monseniore – întări sfios Passepoil. Dar eu m-am ţinut şi mai tare, că n-am băut decât apă înroşită cu un strop de vin.

Custurile voastre mai sunt bune de ceva?

Chiar mai bune ca înainte! răspunse gasconul.

Şi întru totul la dispoziţia monseniorului! adăugă normandul cu o plecăciune.

Bine! mormăi Gonzague şi se îndepărtă de ei în timp ce prietenii noştri îi trăgeau o nouă plecăciune, cu toate că le întorsese spatele.

Prinţul făcuse semn lui Peyrolles să se apropie. Amând oi se duseră în fundul sălii şi se opriră lângă uşa cea mare. Gonzague smulse din carneţel fila pe care notase cele aflate de la doña Cruz. În clipa în care dădu fila omului său de încredere, chipul bizar al cocoşatului se arătă între canaturile abia crăpate ale uşii. Nimeni nu-l vedea şi el o ştia bine; ochii lui străluceau de o isteţime extraordinară şi întreaga lui fizionomie era schimbată. La vederea lui Gonzague şi a blestematului său acolit care-şi vându-se sufletul diavolului, se dădu repede îndărăt, apoi îşi lipi urechea de crăpătura uşii. Peyrolles silabisea cu greu cuvintele însemnate cu creionul de stăpânul său, pe fila de carnet.

Strada du Chantre… o fată numită Aurore…

O flacără întunecată pâlpâi în ochii cocoşatului.

„A aflat şi asta! îşi spuse el. Dar cum?”

Înţelegi? întrebă Gonzague.

— Da, înţeleg! răspunse Peyrolles. Ce noroc!

— Oamenii de felul meu îşi u steaua lor – = răspunse Gonzague. Într-adevăr, a fost un mare noroc.

Şi unde o s-o ţinem pe fată?

În căsuţa unde o ţinem şi pe doña Cruz.

Cocoşatul se bătu peste frunte.

„Gitana! îşi spuse el. De la ea au aflat. Dar ea de unde ştie, oare?”

Prin urmare, trebuie s-o răpim, pur şi simplu? întrebă Peyrolles.

Da, dar fără zgomot – preciză Gonzague. Nu suntem în situaţia să intrăm şi în alte buclucuri. Şiretenie şi îndemânare. E specialitatea ta, prietene Peyrolles. Nu m-aş adresa ţie dacă ar fi vorba de lovituri de spadă, de dat sau de primit. Omul nostru trebuie să locuiască în acea casă; aş putea face prinsoare.

Lagardère! murmură factotumul cu vădită groază.

N-o să trebuie să înfrunţi pe acest vajnic raatamor. Primul lucru de care urmează să te asiguri e să nu fie acasă. Şi m-aş prinde că la ceasul acesta nu este.

Pe vremuri îi plăcea să bea.

Dacă nu-i acasă, uite un plan foarte simplu. Ia biletul ăsta…

Gonzague puse în mâna omului său de încredere una din cele două invitaţii la balul Regentului, pe care le păstrase pentru Saldagno şi Faënza.

Vei face rost de o rochie de bal elegantă şi tinerească, la fel cu aceea pe care am comandat-o pentru doña Cruz. O lectică, gata pregătită, să aştepte jos, în strada du Chantre. Te prezinţi fetei în numele lui Lagardère personal.

Asta înseamnă să-ţi joci viaţa la soţ-orifăr de.

Nici gând! La simpla vedere a rochiei şi a bijuteriilor, fata o să-şi iasă din minţi. Nu va mai trebui să-i spui decât atât: „Lagardère vă trimite toate aceste podoabe şi vă aşteaptă4.

Prea e cusută cu aţă albă! răsună un glas piţigăiat între cei doi. Fata nu va face niciun pas.

Peyrolles făcu un salt într-o parte. Gonzague îşi duse mâna la spadă. Omul de încredere începu să râdă, ca toţi fricoşii după ce au trecut printr-o mare spaimă.

— Ia te uită: Esop al II-lea, zis lonas! exclamă el.

— Iarăşi creatura aceasta? spuse Gonzague mâniat. Crezi că dacă ai închiriat cuşca câinelui, ai căpătat şi dreptul să te plimbi nestingherit prin palatul meu? Ce cauţi aici?

Dar domniile-voastre – întrebă neruşinat çqcoşatul – r ce vreţi să căutaţi *acolo*?

Adversarul acesta se dovedea pe gustul lui Peyrolles.

Scumpul meu Esop – îi spuse el proţăpindu-se în faţa lui –, o să te facem să afli numaidecât ce primejdios e să-ţi vâri nasul unde nu-ţi fierbe oala.

Gonzague căuta tocmai cu privirea pe vitejii Cocardasse şi Passepoil. Cu atât mai rău pentru Esop al II-lea, zis şi lonas, dacă îl împinsese necuratul să asculte la uşi. Dar atenţia prinţului fu atrasă de purtarea stranie şi uimitor de îndrăzneaţă a omuleţului care smulse, fără nicio altă ceremonie, invitaţia din mâinile lui Peyrolles.

Ce faci, caraghiosule? strigă Gonzague.

Cocoşatul scoase liniştit din săculeţul lui călimara şi pana de gâscă.

E nebun! zise Peyrolles.

Nu chiar atât pe cât s-ar părea! zâmbi Esop al II-lea punând un genunchi la pământ şi instalându-se cât mai comod ca să poată scrie. Citiţi! spuse el apoi, cu un accent de triumf, ridicându-se.

Întinse hârtia lui Gonzague, care citi următoarele rânduri:

„Copila mea, podoabele acestea sunt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O lectică şi doi lachei vor veni, din partea mea, să te ia şi să te ducă la bal, unde te voi aştepta.

Henri de Lagardère”.

Cocardasse-junior şi Passepoil, care se aflau prea departe ca să audă, urmăreau cu privirea această scenă şi nu pricepeau nimic.

Sandédiou! exclamă gasconul – s-ar zice că monseniorul a cam rămas cu gura căscată.

Şi ce tot vrea cocoşatul ăsta? se miră şi normandul. Ia te uită la mutra lui! Şi acum ca şi adineauri, eu aş pune mina în foc că am mai văzut undeva ochii ăştia.

Cocardasse avusese dreptate. Gonzague părea uluit. Se uita la Esop al II-lea, zis Ionas, cu un soi de spaimă.

Ce înseamnă asta? bâigui el.

Asta înseamnă – răspunse simplu cocoşatul – că numai dacă i se arată rândurile astea fata o să aibă încredere.

Ai ghicit planurile noastre?

Am înţeles că vreţi să puneţi mâna pe fată.

Şi ştii ce rişti când surprinzi anumite taine?

Rişti să câştigi din gros – răspunse cocoşatul frecându-şi mâinile.

Gonzague şi Peyrolles schimbară o privire.

— Bine… – stărui prinţul coborând glasul – dar scrisul acesta?

Am şi eu micile mele talente – răspunse Esop al II-lea. Vă asigur că e perfect imitat. O dată ce ai cunoscut scrisul unui om…

He-he! Asta te poate duce departe! Dar omul?

Oh, omul – râse cocoşatul – e prea înalt şi eu prea mic. Pe el nu-l pot imita.

Îl cunoşti?

Destul de bine.

Cum?

Legături de afaceri.

Poţi să ne dai unele informaţii despre el?

Una singură: a doborât azi-noapte doi oameni; şi mâine o să mai doboare doi.

Peyrolles se cutremură din cap până în picioare.

Gonzague spuse:

Sunt straşnice carceri în subsolurile palatului meu!

Cocoşatul nu luă în seamă privirea lui ameninţătoare şi zâmbi:

Spaţiu irosit! Faceţi mai bine acolo nişte pivniţe şi închiriaţi-le negustorilor de vin.

Mi se pare că eşti o iscoadă.

Proastă părere. Omul în chestiune n-are o lescaie şi domnia-voastră aveţi buzunarele ticsite cu milioane. Vreţi să vi-l dau plocon?

Gonzague holbă ochii.

Daţi-mi şi cartonaşul acela – continuă Esop al II-lea arătând ultima invitaţie pe care Gonzague o mai avea în mână.

Şi ce vrei să faci cu ea?

Ceva foarte bun. O voi da omului vostru, care îşi va ţine făgăduiala pe care v-o fac aici în numele lui: se va duce la balul Regentului.

Pe Dumnezeul meu, prietene! strigă Gonzague – trebuie să fii un ticălos fără pereche.

E-e! clătină din cap cocoşatul cu un aer modest. Cunosc eu ticăloşi şi mai mari.

Şi cum de ţi s-a năzărit aşa, din senin, să mă slujeşti?

Aşa sunt eu, devotat trup şi suflet celor care îmi plac.

Şi noi avem norocul să-ţi plăcem?

Mult.

Ca să ne dovedeşti mai de aproape devotamentul tău ai plătit treizeci de mii de livre?

Cuşca câinelui? A, nu, vă rog! Afacerile sunt afaceri. Acolo e vorba de speculaţii, de aur.

Gonzague făcu semn lui Cocardasse şi lui Passepoil, care se apropiară cu zăngănit de fierărie. veche.

Cine mai sunt şi – ăştia? întrebă lonas.

— Oamenii care te vor escorta dată accept serviciile

tale.

Cocoşatul salută ceremonios.

Sluga, sluga domniei-voastre! spuse el. Atunci mai bine nu primiţi serviciile mele. Domnii mei – adăugă el adresându-se celor doi viteji – nu vă mai daţi osteneala să vă mutaţi de colo-colo fiarele şi hainele vechi. Nu vom merge niciodată împreună pe aceeaşi cărare.

Bine, dar… – interveni Gonzague pe un ton ameninţător.

Niciun *dar*! Ce dracu'! Doar cunoaşteţi omul cu pricina la fel de bine ca şi mine. E repezit, nemaipomenit de repezit; chiar brutal. Dac-ar vedea ţinându-se de mine pe aceşti candidaţi la spânzurătoare… înţeleg să acţionez singur sau de loc – încheie Esop al II-lea, cu un ton ce nu mai lăsa să încapă împotrivire.

Gonzague şi Peyrolles se sfătuiră.

Ţii, deci, la cocoaşa ta? îl întrebă prinţul, în batjocură.

Cocoşatul salută şi răspunse:

Cum ţin aceşti viteji la ruginiturile lor. Cu ea îmi câştig pâinea.

Cine îmi garantează pentru tine? murmură Gonzague, uitându-se ţintă la el. Mă auzi: slujeşte-mă cu credinţă şi vei fi răsplătit. Altfel…

Nu-şi sfârşi fraza şi îi întinse invitaţia. Cocoşatul o luă şi se îndreptă spre uşă de-a-ndărătelea. Se înclina la fiecare trei paşi, spunând:

Încrederea monseniorului mă onorează. În noaptea aceasta, monseniorul va auzi vorbindu-se de mine.

Şi cum, la un semn făcut pe furiş de Gonzague, Cocardasse şi Passepoil voiau să-l urmeze, cocoşatul se opri şi spuse:

— Uşor, uşurel! Cum rămâne cu înţelegerea noastră?

Îi dădu în lături pe Cocardasse şi pe Passepoil cu o mână pe care aceştia nu şi-ar fi închipuit-o atât de

puternică, se înclină adânc o ultimă oară şi trecu pragul. Cocardasse şi Passepoil voiră totuşi să-l urmeze. El le trânti uşa în nas. Când cei doi se dezmeticiră şi voiră să se repeadă după el, coridorul era pustiu.

— Repede! spuse Gonzague lui Peyrolles. Într-o jumătate de oră, casa din strada du Chantre să fie înconjurată. Restul… aşa cum am hotărât.

Pe strada Quincampoix, pustie la acel ceas, cocoşatul se grăbea cu pasul lui mărunt.

„Pungile mi se cam goliseră – murmură el. Să mă ia dracu' dacă ştiam de unde să fac rost de invitaţii şi de rochie de bal!"

¡ Capitolul I

CASA

CU DOUĂ INTRĂRI

Pe vremea aceea, îngusta şi străvechea strada du Chantre mai murdărea încă împrejurimile Palatului Regal. Trei străzi de acestea înguste duceau din strada Saint-Honoré până la palatul Louvre: strada Pierre Lescot, strada Bibliothèque şi strada du Chantre, toate trei întunecoase, umede şi destul de primejdioase după căderea nopţii. Locuitorii acestor străzi erau aceiaşi ca cei din străzile învecinate: îndeobşte mici-burghezi, negustoraşi de mărunţişuri, de mercerie şi galanterie, telali sau cârpaci de tot soiul. Dar în Paris se găseau locuri mult mai rele.

La colţul străzii du Chantre cu strada Saint-Honoré, se afla o casă de înfăţişare modestă, aproape nouă. Intrarea era prin strada du Chantre: o uşă scundă, cu ogivă, la care ajungeai urcând trei trepte. De câteva zile, în această casă se mutase o familie care stârnise curiozitatea vecinilor. Cel ce părea a fi capul acestei familii era un om tânăr. În tot cazul, aşa s-ar fi părut, judecând după frumuseţea tinerească a chipului, după agerimea privirii „pline de foc şi după bogăţia părului blond, care încadra o

frunte înaltă şi senină. I se spunea meşterul

Ludovic şi era neîntrecut în cizelarea mânerelor de spadă. Cu el locuia o fată foarte tânără, frumoasă şi cuminte ca un înger, al cărui nume nimeni nu îl cunoştea. Fuseseră auziţi vorbindu-şi. Nu se tutuiau şi nu trăiau ca soţ şi soţie. Aveau ca slujitori o bătrână care nu stătea la taifas cu nimeni şi un băieţaş de vreo şaisprezece – şaptesprezece ani, care făcea tot ce putea să fie cât mai discret. Fata nu ieşea niciodată. S-ar fi putut crede că e ţinută cu de-a sila zăvorâtă, dacă nu s-ar fi auzit glasul ei proaspăt şi armonios intonând cântece religioase sau chiar romanţe. Dimpotrivă, meşterul Ludovic ieşea foarte des şi se întorcea acasă uneori destul de târziu, în puterea nopţii. Atunci nu intra niciodată pe uşa cu cele trei trepte. Casa avea două intrări. A doua dădea pe scara clădirii vecine. Prin această a doua intrare se reîntorcea meşterul Ludovic acasă.

De când se instalaseră, niciun străin nu trecuse încă pragul casei, afară de un mărunţel cocoşat cu chip blajin şi serios, care intra şi ieşea, fără să vorbească cu nimeni vreun cuvânt, întotdeauna prin scara din dos, niciodată pe uşa cu trei trepte. Era, cu siguranţă, o cunoştinţă personală a meşterului Ludovic şi curioşii nu-l vedeau niciodată în sala de jos, unde stăteau de obicei fata şi bătrâna cu băieţandrul. Înainte de sosirea meşterului Ludovic şi a familiei sale, nimeni nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată pe cocoşat prin cartier.

Casa era împărţită astfel: o sală mare cu tavan scund la parter, o bucătărie în dreapta, cu fereastră spre curte şi camera fetei cu o fereastră spre strada Saint-Honoré. Bucătăria avea două firide, cam cât o cămăruţă fiecare: una pentru bătrâna Françoise Berrichon, alta pentru Jean-Marie Berrichon, nepotul ei. Întreg acest parter nu avea decât o singură ieşire: uşa cu cele trei trepte. Dar în fundul sălii joase, lipită de peretele bucătăriei, se răsucea o scară

ca o cochilie de melc, care ducea la etaj, unde se aflau două încăperi. Una, a meşterului Ludovic, care dădea de-a dreptul pe scară. Cea de-a doua, care nu avea nici ieşire, nici destinaţie cunoscută. Această a doua încăpere mereu încuiată. Nici bătrâna Françoise, nici Berrichon, nici fermecătoarea fată nu putuseră obţine favoarea să pătrundă în ea. În această privinţă, meşterul Ludovic, care era omul cel mai bun din lume, se arăta neclintit. Totuşi fata ar fi vrut să ştie ce se afla în dosul acelei uşi zăvorâte. Chiar şi Françoise Berrichon murea de curiozitate să afle, cu toate că era o femeie discretă şi prevăzătoare. Cât despre micul Jean-Marie, şi-ar fi dat două degete de la mână ca să se poată uita măcar pe gaura cheii. Dar broasca avea pe partea dinăuntru o plăcuţă care punea stavilă privirii. O singură făptură omenească cunoştea taina atât de bine păstrată de Ludovic: cocoşatul, care fusese văzut intrând şi ieşind din acea cameră. Dar fiindcă s-ar fi zis că tot ce avea legătură cu acest mister trebuia să fie inexplicabil şi ciudat, de fiecare dată când îl vedeai pe cocoşat intrând în acea încăpere, vedeai după aceea ieşind din ea pe meşterul Ludovic. Şi, din contră, după ce intra meşterul Ludovic, îl vedeai destul de des ieşind pe cocoşat. Niciodată cineva nu-i văzuse împreună pe aceşti prieteni nedespărţiţi.

În ziua în care avusese loc solemnul consiliu la palatul domnului de Gonzague, fata, care locuia cu meşterul Ludovic, se afla, spre seară, singură în cămăruţa ei. Era o cămăruţă plăcută şi simplă, în care fiecare lucruşor putea spune multe despre stăpâna acelui «loc unde totul strălucea de curăţenie. Patul în lemn de cireş de pădure avea baldachin şi perdele de percal albe ca zăpada. De o parte a patului se afla atârnat un pocal îmbrăcat în argint, cu apă sfinţită, deasupra căruia erau aşezate două ramuri de merişor. Câteva cărţi de rugăciune se aflau pe poliţele, prinse în panourile de lemn care îmbrăcau pereţii,

un gherghef, câteva scaune, pe unul din ele o chitară şi pe prichiciul ferëstrei o păsărică într-o colivie, iată obiectele care mobilau sau împodobeau acest modest dar graţios iatac. Uitasem totuşi o măsuţă rotundă şi, pe ea, împrăştiate, câteva foi de hârtie. Fata scria. Ultimele raze ale amurgului, care intrau pe fereastră, ale cărei perdele fuseseră trase în lături, îi luminau din plin chipul. Un chip plin de zâmbet, fiindcă fata era una din acele făpturi a cărei veselie radioasă este îndeajuns ca să înveselească pe toţi cei din jurul ei. Fiecare trăsătură a feţei părea menită să încânte: fruntea de copil, nasul cu frumoase nări trandafirii, gura al cărei zâmbet descoperea podoaba sidefie a dinţilor. Şi ochii ei visau, nişte ochi mari de un albastru închis, ale căror gene păreau o lungă franjă de mătase. De n-ar fi fost privirea gânditoare a acestor ochi frumoşi, abia dacă i-ai fi putut da vârsta la care poţi să începi să iubeşti. Înaltă, mijlocul îi era poate prea gingaş. Când nimeni nu o privea, mişcările ei aveau fermecătoare şi caste unduiri languroase. Expresia dominantă a figurii era blândeţea, dar în pupilele care străluceau sub sprâncenele negre îndrăzneţ arcuite, licărea o mândrie liniştită şi curajoasă. Părul, de asemenea negru, cu calde reflexe de bronz, atât de bogat şi de lung încât ai fi zis uneori că îi pleacă sub greutatea lui capul, unduia în mase ample pe gât şi pe umeri, încadrând şi punând în acelaşi timp o aureolă încântătoarei sale frumuseţi. Aşa cum am mai spus, se afla singură în camera ei. Când umbra amurgului înecă vârful penei de gâscă, încetă să mai scrie şi se cufundă în visare.

Ce mult întârzie! murmură ea.

Adună foile împrăştiate pe masă şi le închise într-o casetă pe care o ascunse după tăblia de la căpătâiul patului.

Pe mâine! spuse ea casetei, ca şi cum şi-ar fi luat rămas bun de – la un tovarăş de fiecare zi.

Apoi închise fereastra şi luă chitara. Câteva acorduri, la întâmplare, înfiorară liniştea. Aştepta. Astăzi recitise toate filele închise acum în casetă. Din păcate, avea destulă vreme de citit. Filele acelea conţineau toată povestea ei.

„Încep să scriu într-o seară în care sunt singură, după ce am aşteptat toată ziua. Aceste destăinuiri nu sunt pentru el. Este primul lucru pe care-l fac care să nu-i fie închinat lui. N-aş vrea să dea peste aceste file în care voi vorbi necontenit de el, numai de el. De ce? Nu ştiu. Mi-ar fi greu s-o spun. Fericite trebuie să fie cele ce au o prietenă căreia să-i poată încredinţa preaplinul inimii lor: durere sau fericire. Eu n-am nicio prietenă. Sunt singură, complet singură; nu-l am decât pe el. Când îl văd, rămân mută. Ce i-aş putea spune? Nu mă întreabă nimic. Şi, totuşi, nu pentru mine iau pana. Nu aş scrie dacă nu aş avea totuşi speranţa că aceste pagini să fie citite, dacă nu cât sunt în viaţă, cel puţin după moartea mea. Cred că voi muri foarte tânără. Nu-mi urez acest lucru, dar să ferească Dumnezeu să-mi fie teamă de o astfel de moarte. Dacă aş muri, m-ar plânge şi i-aş lipsi, iar eu l-aş plânge şi mi-ar lipsi chiar şi în cer. Dar de acolo, de sus, aş putea să-i citesc limpede în suflet. La gândul acesta, aş vrea să mor…

Mi-a spus că tatăl meu a murit. Că mama trebuie să fie încă în viaţă. Mamă, scriu pentru tine. Inima mea îi aparţine, dar e şi a ta. Scriu pentru tine. Mi separe că ţie nu ţi-aş ascunde nimic, că m-aş bucura să-ţi pot dezvălui cele mai ascunsecute ale inimii mele. Am văzut odată prin fereastra deschisă a unei case o fetiţă îngenuncheată în faţa unei femei de o frumuseţe blândă şi reculeasă. Copila plângea, dar erau lacrimi binefăcătoare. Înduioşată şi zâmbitoare, mama s-a aplecat şi a sărutat-o pe păr. Ah, mamă! Ce fericire dumnezeiască! Mi se pare că simt pe frunte sărutul tău. Şi dumneata eşti blândă şi frumoasă. Şi dumneata trebuie să ştii atât de bine să mângâi cu un

zâmbet. Imaginea aceasta îmi luminează toate visurile. Şi sunt geloasă pe lacrimile acelei fetiţe. Mamă, dacă aş trăi între voi doi, între el şi dumneata, ce-aş mai putea aştepta de la rai?

M-am născut în Franţa; nu mi s-a spus unde. Nu-mi ştiu exact vârsta, dar trebuie să am vreo douăzeci de ani. Uneori am impresia că îmi amintesc de o femeie cu chip de înger care îşi apleca zâmbetul peste leagănul meu. (Dumneata erai, mamă?) Apoi tumultul unei bătălii în întuneric. Poate era o noapte de delir a unui copil bolnav. Cineva mă lua în braţe. Un glas ea un tunet mă făcea să mă cutremur. A alergat cu mine prin noapte. Mi-era frig. Un fel de ceaţă a învăluit apoi aceste întâmplări. Prietenul meu trebuie să ştie totul. Dar când îi pun întrebări despre copilăria mea, surâde trist şi tace. Prima oară când îmi amintesc limpede despre mine, mă văd îmbrăcată ca un băiat în Pirineii spanioli. Duceam la păscut caprele unui *quintero* din munţi care, pare-se, ne găzduise.

Prietenul meu era bolnav şi auzeam spunându-se că o să moară. îi spuneam atunci: tată. Când mă întorceam seara cu caprele de la păşune, mă punea să stau în genunchi lângă patul lui şi, după ce îmi împreună mâinile, îmi spunea în franţuzeşte:

Aurore, roagă pe bunul Dumnezeu să mă ţină în viaţă.

Într-o noapte, preotul a venit să-i dea ultima împărtăşanie. S-a spovedit şi a plâns. Crezând că eu nu-l auzeam, a spus:

Iată, sărmana fetiţă rămâne singură.

Gândeşte-te la Dumnezeu, fiul meu! îl îndemna preotul.

Da, părinte, da, mă gândesc. Dumnezeu e bun şi nu mi-e teamă de eh Dar sărmana mea fetiţă rămâne singură pe lume. Ar fi un mare păcat, părinte, s-o iau cu mine?

S-o ucizi? a strigat preotul înspăimântat. Fiul meu, se

vede că febra ţi-a tulburat minţile.

El a clătinat din cap şi n-a răspuns. Atunci m-am apropiat uşor de el:

Prietene Henri – i-am spus uitându-mă ţintă la el (şi dac-ai şti, mamă, ce obraz slab şi răvăşit avea!), prietene Henri, nu mi-e teamă de moarte şi vreau să fiu dusă şi eu cu tine la cimitir.

M-a strâns în braţele lui care ardeau de friguri şi îmi amintesc că repeta mereu:

S-o las singură, cum s-o las singură!

A adormit ţinându-mă în braţe. Au încercat să mă smulgă de la pieptul lui, dar ar fi trebuit să mă omoare. Mă gândeam: „Dacă se duce, or să mă ducă şi pe mine cu el”. După câteva ceasuri, s-a trezit. Eram scăldată de sudoarea lui.

Sunt salvat! a exclamat el.

Văzându-mă lipită de el, a adăugat:

Îngeraş frumos, tu m-ai vindecat!

...Nu-l privisem niciodată bine. Într-o zi, îmi dădui seama cât de frumos era şi de atunci îl văd mereu astfel. Plecasem de la ferma acelui quintero *şi* ne înfundasem mai adânc spre inima ţării. Prietenul meu îşi recâştigase puterile şi muncea pe ogoare ca lucrător. Am aflat după aceea că făcea acest lucru ca să mă poată hrăni. Ne aciuasem la o bogată alquería *în* apropiere de Venasqua. Stăpânul făcea agricultură şi mai şi vindea băutură contrabandiştilor. Prietenul meu îmi spunea mereu să nu ies de loc din grădiniţa din spatele casei şi să nu intru niciodată în sala cea mare. Dar într-o seară, nişte seniori care veneau din Franţa se opriră să mănânce la alquería. *Eu* tocmai mă jucam cu copiii stăpânului în grădiniţă. Copiii au ţinut morţiş să-i vadă pe acei seniori. M-am luat şi eu, neştiutoare, după ei. Seniorii erau doi. Şedeau la masă înconjuraţi de servitori şi de oşteni. În total erau şapte. Seniorul care poruncea celorlalţi făcu un semn

tovarăşului său. Amândoi se uitară lung la mine. Primul senior mă chemă la el, mă mângâie în timp ce celălalt se duse să spună ceva stăpânului fermei. Când se întoarse, îl auzii spunând: „Ea este”.

— Pe cai! porunci seniorul.

În acelaşi timp, aruncă stăpânului o pungă plină cu aur. Mie mi-a spus:

— Vino, micuţo, cu noi, pe ogor, să-l căutăm pe tatăl tău.

Eu nu puteam fi decât bucuroasă să-l văd cât mai curând. M-am urcat singură pe cal, la spatele unuia din cei doi gentilomi. Nu cunoşteam drumul care ducea la ogorul pe care muncea tatăl meu. Timp de o jumătate de ceas m-am lăsat dusă, râzând, cântând şi legănându-mă în trapul calului falnic. Eram fericită ca o regină. În cele din urmă am întrebat:

Mai avem mult până să ajungem la prietenul meu?

Acum, acum ajungem! mi s-a răspuns.

Înaintam mereu. Începea să se însereze. Mi s-a făcut frică. Am vrut să cobor de pe cal. Seniorul cel mare a poruncit: „În galop!”

Omul care mă ţinea mi-a astupat gura cu palma ca să-mi înăbuşe ţipetele. Dar deodată am văzut venind peste câmp un călăreţ care înainta ca un vârtej. Era pe un cal de muncă, fără şa şi fără căpăstru. Părul îi flutura în vânt alături de fâşiile cămăşii rupte. Drumul înconjura un hăţiş străbătut de un râu. Trecuse râul înot şi tăia de-a dreptul prin hăţiş. Se apropia, se apropia. Nu-mi recunoscusem tatăl atât de blând şi potolit, nu-l recunoşteam pe prietenul Henri, întotdeauna numai zâmbet când se afla lângă mine. Omul care se îndrepta spre noi era cumplit, frumos ca un cer de furtună. Şi se apropia, se apropia. Într-o ultimă săritură, calul trecu peste marginea şoselei şi se prăbuşi sleit. Prietenul meu ţinea în mână un fier de plug.

Pe el, pe el! a strigat seniorul cel mare.

Dar prietenul meu le-a luat-o înainte. Ridicat în sus fulgerător, cu amândouă mâinile, fierul de plug s-a abătut de două ori. Doi slujitori înarmaţi cu spade s-au prăbuşit şi zăceau într-o baltă de sânge. De fiecare dată când prietenul meu lovea, striga:

Sunt aici! *Sunt aici*! Lagardère! Lagardère!

Omul care mă ţinea a vrut s-o şteargă. Dar prietenul meu nu-l slăbea din ochi. L-a ajuns sărind peste leşurile celor doi slujitori şi l-a trăsnit cu 9 lovitură dată scurt cu fierul de plug. Nu am leşinat, mamă. Poate că altfel, mai târziu, n-aş fi ştiut să fiu atât de curajoasă. Tot timpul crâncenei încăierări, am ţinut ochii deschişi şi am dat din mâini cât am putut, strigând:

— Curaj, prietene Henri, curaj!

Nu ştiu dacă lupta a durat mai mult de un minut, După aceasta a sărit pe calul unuia din morţi şi a pornit în galop, ţinându-mă strâns în braţe. Nu ne-am mai întors la *alquería*. Prietenul meu mi-a spus că stăpânul ei ne trădase. Şi-a adăugat: „Nu te poţi ascunde bine decât într-un oraş”. Aşadar, trebuia să ne ascundem? Niciodată nu îmi trecuse prin minte aşa ceva. Am întrebat de ce. M-a strâns mai tare în braţe şi mi-a spus: „Mai târziu, mai târziu”. Apoi a adăugat, cu o umbră de melancolie: „Te-ai şi plictisit să mai îmi spui tată?”

Nu trebuie să fii geloasă, scumpă mamă. Mi-a ţinut loc de o întreagă familie, de tată şi de mamă. Tu nu eşti vinovată cu nimic. Nu erai cu noi. Când îmi aduc aminte de copilărie, mi se umplu ochii de lacrimi. A fost bun, afectuos şi sărutările tale de mamă n-ar fi putut fi mai dulci decât mângâierile lui. El, care era atât de viteaz, de crâncen! Ah, dacă l-ai vedea, cum l-ai iubi!”

Capitolul II

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Nu fusesem niciodată într-un oraş. Când am zărit din depărtare clopotniţele Pampelunei, am întrebat ce se vede.

Acelea sunt biserici – mi-a răspuns prietenul meu. Ai să ai prilejul să vezi multă lume, falnici seniori şi frumoase doamne. Dar nu o să te mai bucuri de florile pe care le vedeai până acum în grădină.

În prima clipă nu mi-a părut rău de flori. Gândul că am să văd atâţia falnici seniori şi atâtea frumoase doamne mă umplea de încântare. Am intrat pe porţile oraşului. Două şiruri de case înalte şi întunecate ne-au răpit vederea cerului. Cu puţinii bani pe care îi mai avea, prietenul meu a închiriat o cămăruţă. M-am simţit ca într-o carceră. În munţi ca şi la *alquería*, mă bucuram de aer, de cer, de soare, de pomi înfloriţi, de pajişti. Şi de tovărăşia copiilor de vârstare mea. Aici, patru pereţi. Afară, profilul mohorât al caselor, cenuşii în mohorâta tăcere a oraşelor spaniole; înăuntru singurătatea. Fiindcă prietenul meu Henri pleca dimineaţa şi nu se întorcea decât seara. Avea mâinile negre şi fruntea asudată. Era trist. Singure mângâierile mele puteau să-i readucă zâmbetul. pe buze. Eram săraci şi mâncam o pâine amară. Dar, uneori, el izbutea totuşi să-mi aducă ciocolată şi alte bunătăţi. În zilele acelea, vedeam bietul lui chip redevenind fericit şi zâmbitor.

Aurore – mi-a spus el într-o zi – la Pampeluna, pentru toată lumea mă numesc don Luiz. Şi dacă cineva te întreabă cum te cheamă pe tine, îi spui: Marquita.

Până atunci eu ştiam că-l cheamă doar Henri, aşa cum îi spuneam toţi. Niciodată nu mi-a destăinuit el însuşi că este cavalerul Lagardère. A trebuit s-o aflu din întâmplare. După cum a trebuit să şi ghicesc tot ce-a făcut pentru mine când eram mică. Cred că ţinea ca eu să nu ştiu tot ce îi datorez. Eu însă aş fi preferat pe atunci să fie mai puţin deli –, cât şi mai uşor de înduplecat să răspundă la întrebările mele. îşi schimba numele – de ce? El care era atât de deschis şi curajos! Un gând mă muncea; îmi spuneam mereu: pentru mine face asta, sunt o povară pe umerii lui.

Iată cum am aflat cu ce se îndeletnicea la Pampeluna şi totodată care era şi adevăratul lui nume în Franţa. Într-o seară, pe la ceasul la care se întorcea de obicei, doi gentilomi au bătut la uşa noastră. Tocmai puneam pe masă farfuriile noastre de lemn. N-aveam nici faţă de masă. Am crezut că era prietenul meu Henri. Am alergat să deschid. La vederea celor doi bărbaţi, m-am dat înapoi, înspăimântată. Nimeni nu bătuse încă la uşa noastră de când ne aflam la Pampeluna. Erau doi cavaleri deşiraţi, slăbănogi, galbeni de parcă ar fi avut friguri şi purtând amândoi mustaţă lungă, cu sfârcurile răsucite şi ascuţite. Spadele lor fine şi lungi le ridica pulpana mantalelor negre. Unul era bătrân şi foarte guraliv. Celălalt, tânăr şi tăcut.

Adiós, frumoasă copilă – îmi spuse cel dintâi.

Aici locuieşte seniorul don Henri? 4

Nu, señor – am răspuns.

Cei doi navarezi se uitară unul la altul. Cel tânăr ridică din umeri şi mormăi:

Don Luiz.

Don Luiz, *válgame Dios*! a exclamat cel mai vârstnic. Don Luiz vream să spun şi eu.

Cum eu şovăiam să răspund, vârstnicul s-a întors spre cel mai tânăr şi i-a spus:

Intră, don Sancho, intră, nepoate. O să-l aşteptăm aici pe seniorul don Luiz. Nu te îngriji de noi, *conejita*. Ei, dar nu-i instalat în chip prea strălucit acest gentilom!

Nepotul don Sancho nu răspundea nimic. Avea o faţă lungă de doi coţi şi din când în când se scărpina după ureche ca cineva foarte încurcat. Unchiul, care se numea don Miguel, şi-a aprins o *pajita* şi a început să fumeze, flecărind cu o netulburată volubilitate. Muream de teamă ca prietenul meu să nu mă dojenească. Când i-am auzit pasul pe scară, am alergat să-i ies în întâmpinare; dar don Miguel, unchiul, avea picioarele mai lungi ca mine şi i-a

strigat din capul scării:

Haide, don Luiz, haide! Nepotul meu don Sancho vă aşteaptă de o jumătate de ceas. *Gracias a Dios*! încântat să vă cunosc. Mă numesc Miguel de la Crencha. Sunt din Santiago, la doi paşi de Roncevaux, unde Roland cel viteaz a fost ucis. Nepotul meu don Sancho poartă acelaşi nume şi s-a născut pe aceleaşi meleaguri. Este fiul fratelui meu, don Ramón de la Crencha, alcade major la Toledo. Şi vă sărutăm cu plecăciune mâinile şi din toată inima, don Luiz. *Trinidad Santa*! Din toată inima!

Nepotul don Sancho se ridicase în picioare, dar fără să scoată un cuvânt. Ajuns sus, în capul scării, prietenul meu se opri. Sprâncenele îi erau încruntate şi o mare nelinişte i se întipărise pe faţă.

Ce doriţi? întrebă el.

Dar intraţi, vă rugăm! îl îmbie don Miguel dându-se curtenitor la o pârte pentru a-i face loc să treacă.

Ce doriţi? îl întrebă iarăşi Henri.

Mai întâi, îngăduiţi-mi să vă prezint pe ne-i potul meu don Sancho.

Mii de draci Í strigă Henri, izbind cu piciorul în podea. Ce vreţi?

Începeam să tremur când se mânia astfel. Văzându-l cum arăta la faţă, don Miguel se dădu un pas înapoi. Dar se linişti repede.

Iată ce ne aduce – spuse el. Vărul nostru Carlos din Burgos, care a fost ataşat pe lângă ambasada Franţei de la Madrid în anul nouăzeci şi cinci1, v-a zărit în prăvălia archebuzierului Cuenca şi v-a recunoscut. Sunteţi cavalerul Henri de Lagardère.

Henri a pălit şi-a plecat ochii. Am crezut că o să nege.

— Prima spadă din univers! a continuat unchiul Miguel. Nu negaţi, cavalere, sunt sigur de ceea ce spun.

Nu neg – a răspuns Henri, înnegurat la faţă. Atâta doar, seniore, că s-ar putea să vă coste scump faptul că mi-aţi descoperit taina.

În acelaşi timp, se duse şi închise uşa care dădea pe scară. Găliganul de don Sancho începu să tremure din toate mădularele.

Per Dios! strigă unchiul Miguel, fără să se tulbure – ne va costa ceea ce veţi crede, seniore cavaler. Sosim la domnia-voastră cu buzunarele pline. Hai, nepoate, să golim punga.

Nepotul lui don Sancho, ai cărui dinţi ca de cal clănţăneau, puse pe masă; fără să sufle un cuvânt, doi-trei pumni de cvadrupli de aur; unchiul la fel.

Henri se uită la ei nedumerit.

He-he! exclamă unchiul, vânturând grămada de aur – nu câştigi domnia-ta uşor chiar atâta bănet, şlefuind mânerele de spadă la jupânul Cuenca, nu-i aşa? Nu te mânia, senior cavaler, n-am venit aici să descoperim tainele domniei-tale. Nu vrem

1 1695.

să ştim de ce strălucitul cavaler Lagardère se înjoseşte să facă această meserie care strică mâinile şi atacă pieptul. Am venit – încheie guralivul hidalgo – să vorbim despre o chestiune de familie.

Vă ascult! spuse Henri.

Unchiul îşi trase un scaun şi îşi aprinse nedespărţitul lui *papelito*. – t

— Da, e vorba de o chestiune de familie – reluă el. Trebuie însă să-ţi mai spun, seniore cavaler, că cei din neamul nostru sunt toţi viteji întocmai ca Cidul. Eu, care am cinstea să vorbesc, am încrucişat fierul într-o zi cu doi hidalgo de la Toloza, din Biscaya. Erau doi vlăjgani cât doi munţi. Dar am să-ţi povestesc întâmplarea cu alt prilej. Nu-i vorba de mine, ci de nepotul meu Sancho. Acest al meu nepot făcea curte, în chipul cel mai cinstit, unei frumoase

fete din Salvatierra. Cu toate că este un bărbat chipeş, precum se vede, bogat şi de loc prost, fetişcana a stat cam mult în cumpănă până să se hotărască. În cele din urmă, s-a îndrăgostit, dar închipuieşte-ţi, seniore cavaler, că nu de nepotul meu, ci de un altul. Nu-i aşa, nepoate?

Tăcutul Sancho scoase un mormăit afirmativ.

Oraşul nu-i mare – urmă don Miguel – cei doi tineri se întâlneau în fiecare zi. Spiritele s-au înfierbântat. Ajuns la capătul răbdării, nepotului meu i-a sărit mâna din cot dar, seniore cavaler, n-a ştiut să fie îndeajuns de iute. Şi palma, el a primit-o. Vă daţi seama, seniore cavaler, că un Crencha nu poate primi o palmă fără să recurgă la spadă pentru a răzbuna această ocară.

După ce sfârşi ce avea de spus, unchiul Miguel se uită la Henri şi clipi din ochi cu un aer vesel şi crunt în acelaşi timp.

Tot nu mi-aţi spus ce aşteptaţi de la mine? replică Henri.

Fără să vrea, în două sau trei rânduri privirea i se dusese la aurul întins pe masă. Eram atât de săraci!

Ei, ei, asta se ghiceşte de la sine, ce dracu'! râse don Miguel. Nimeni din neamul Crencha n-a primit încă o palmă. Este pentru prima oară când aşa ceva se întâmplă în istorie. Toţi cei din această familie sunt nişte. lei-paralei. Mai ales nepotul meu, ca vaiere, dar…

Se întrerupse după acest dar. Chipul prietenului meu se lumină în timp ce privirea i se furişa din nou spre grămăjoara de aur.

Mi se pare că am înţeles şi sunt gata să vă servesc.

Ah, slavă Domnului! strigă don Miguel. Pe sfântul Jacques, sunteţi într-adevăr un nobil cavaler.

Deodată, don Sancho, nepotul, îşi ieşi din neclintirea-i de până atunci şi îşi frecă bucuros mâinile.

Ştiam eu că, în cele din urmă, o y să ne înţelegem! reluă unchiul. Ticălosul se numeşte Ramiro Nunes

Tonadilla, din cătunul San José. E mărunţel, bărbos şi lat în umeri.

N-am nevoie să cunosc toate aceste amănunte – îl întrerupse Henri.

Ba da, ba da! Ce dracu'! Nu cumva să te înşeli şi să iei pe altul drept el. Anul trecut mă duceam la dentistul din Fontarabia, şi-i dădusem un dublon ca să-mi scoată o măsea care mă chinuia, în fundul gurii. Păcătosul mi-a luat dublonul şi mi-a scos măseaua sănătoasă în locul celei putrede.

vedeam fruntea lui Henri întunecându-se şi sprânf

CGïlGlô lui încruntându-se iar. Dar unchiul Miguel nu-şi dădea seama.

De vreme ce plătim bine, vrem ca treaba să fie făcută cumsecade. Don Ramiro e roşcovan şi poartă întotdeauna o pălărie de fetru gri cu pene negre. În fiecare seară, către orele şapte, trece prin faţa hanului „La trei mauri”, între San José şi Roncesvalles.

Ajunge, domnilor – îl întrerupse Henri. Văd că nu ne-am înţeles.

Cum? Cum? se nelinişti unchiul.

Am crezut că e vorba să învăţ pe seniorul don Sancho cum să-şi mânuiască spada.

Santa Trinidad! strigă don Miguel. Suntem toţi de prima forţă în neamul Crencha. Copilul face scrimă în sala de arme ca arhanghelul Mihail. Dar pe teren se mai pot întâmpla şi accidente. De aceea ne-am gândit că vei binevoi să aştepţi pe don Ramiro Nunuez la cârciuma „La trei mauri” şi ai să răzbuni onoarea nepotului meu, don Sancho.

De data aceasta, Henri n-a mai răspuns. Zâmbetul rece care i s-a ivit pe buze exprima un dispreţ atât de adânc, încât unchiul şi nepotul au schimbat o privire încurcată. Henri le-a arătat cu mâna cvadruplii de pe masă. Fără un cuvânt, unchiul şi nepotul i-au strâns şi i-au

băgat înapoi în buzunare. Bem „a întins apoi mâna spre uşă. Unchiul şi nepotul au trecut prin faţa lui, măturând podeaua cu pălăria şi încovoind spinarea. Au coborât, fugind, treptele scării câte patru deodată. În ziua aceea am mâncat numai pâine goală. Henri nu putuse aduce nimic ce să punem în farfuriile noastre de lemn. Fireşte, eram încă prea mică pentru a putea înţelege tot sensul acestei scene. Totuşi mă izbise puternic. M-am gândit mult la privirea pe care prietenul meu Henri o aruncase aurului celor doi hidalgo din Navarra. Cât despre numele de Lagardère, anii mei încă puţini ca şi izolarea în care trăiam nu-mi îngăduiau să ştiu ce stranie faimă îl urma pretutindeni. Dar acest nume avea în mine un mare răsunet. Mi-am amintit de spaima celor ce încercaseră să mă răpească în clipa când prietenul meu Henri le-a aruncat acest nume în faţă, luptându-se singur cu ei toţi. Mai târziu, am aflat cine şi ce era cavalerul de Lagardère şi m-am întristat. Se schimbase atât de mult de când se hotărâse să devină tatăl meu adoptiv!

La Pampeluna, prietenul meu Henri începu să se îngrijească de educaţia mea. Nu avea prea mult timp ca să stea să mă instruiască şi nici bani cu ce să-mi cumpere cărţi. Zilele lui de muncă erau lungi şi prost plătite. îşi făcea abia ucenicia într-o artă care avea apoi să-l facă vestit în toată Spania sub numele de Cincelador. Lucra încă încet şi cu neîndemânare. Stăpânul lui nu se purta de loc bine cu el. Iar el, fostul ofiţer din cavaleria de gardă a regelui Ludovic al XIV-lea, el, tânărul trufaş care odinioară ucidea pentru un cuvânt sau o privire, îndura acum cu răbdare dojenile şi chiar ocările unui meşteşugar spaniol! Avea o fiică. Când se întorcea acasă cu câţiva maravedişi câştigaţi cu sudoarea frunţii, era fericit ca un rege fiindcă-i zâmbeam. Lagardère nu avea decât o carte: un vechi *Tratat de scrimă* de maestrul François Delapalme din Paris, monitor de sală de arme cu prestare de jurământ,

profesor de scrimă al monseniorului Delfin etc., etc., urmat de *Descrierea diferitelor lovituri, atacuri şi înţepături politicoase în uz în asalt* de Gino-Maria Ventura, de la *Academia della escrima* din Neapole, corijat şi revăzut de J.F. Delambre-Sauluxure, monitor al cadeţilor, Paris 1667. Nu vă miraţi de memoria mea, dar aceste titluri sunt primele rânduri pe care am învăţat să le silabisesc.

Prietenul meu Henri m-a învăţat să citesc pe vechiul lui tratat de scrimă. N-am ţinut niciodată o spadă în mână, dar sunt foarte tare în teorie. Mâna lui Dumnezeu mi s-a aşezat însă pe cap numai când prietenul meu Henri a putut pune deoparte şi economisi cinci duroşi, ca să-mi cumpere *Alfabeto de Salamanca*. Dar cartea nu înseamnă nimic, mamă. Totul depinde de profesor. Prietenul meu Henri îmi arăta cu răbdare şi blândeţe literele. Şedeam pe genunchii lui. El ţinea cartea şi eu, cu un fir de pai, urmăream fiecare literă şi-i rosteam numele. Nu era o muncă, era o bucurie! Dacă citeam bine, mă săruta. Apoi ne aşezam amândoi în genunchi şi el rostea rugăciunea de seară. Surtucul lui se făcuse zdrenţe, dar eu aveam întotdeauna rochiţe bune. Odată l-am găsit cu acul în mână, încercând să-mi cârpească o fustiţă care se rupsese.

Duminica, după ce îmi făcea buclele şi punea peste ele fileul de dantelă, după ce dăduse lustru ca de aur nasturilor de alamă ai corsajului meu şi îmi prindea la gât cruciuliţa de oţel – primul lui dar – cu o panglicuţă de catifea, mă ducea, serios şi cu mândrie, la biserica dominicanilor din partea de jos a oraşului. Ascultam liturghia. Ajunsese cucernic pentru mine. Când slujba se sfârşea, ieşeam afară din oraş, lăsând în urma noastră zidurile întunecate şi triste. Ce bine făcea aerul curai bieţilor noştri plămâni prizonieri ai oraşului! Ce radios şi blând era soarele! Ne plimbam peste câmpuri-le singuratice. Voia să fie tovarăşul meu de joacă. Era mai copil ca mine. În toiul amiezii, când oboseala ne cuprindea,

mă ducea la umbra unei păduri stufoase. Se aşeza la picioarele unui copac şi eu adormeam în braţele lui. El veghea, apărându-mă de *mosquitos* şi de suliţele lor într-aripate. Uneori, mă prefăceam că dorm şi îl priveam pe sub gene. Ochii – lui erau mereu pe mine: mă legăna zâmbindu-mi.

Înainte sau după somn, după cum mi se năzărea, fiindcă se purta cu mine cum te-ai purta cu o regină, masa era servită pe iarbă: un colţ de pâine neagră cu lapte. Sunt totuşi sigură că petrecerile noastre erau mai fericite decât ale dumitale. Bucuria curată a sufletului, mângâierile dragi, râsul nestăpânit, izbucnind din te miri ce, mişcătoarele copilării, cântecele… Apoi iar joaca. Voia să mă facă puternică şi să cresc mare. La întoarcere, stăteam în tihnă de vorbă, întrerupându-ne doar pentru o floare ce trebuia culeasă, pentru a prinde un fluture strălucitor sau ca să ne apropiem de o căpriţă albă care behăia uşor, încet, ca şi cum ar fi cerut să fie mângâiată. Se folosea de aceste convorbiri ca să-mi modeleze, fără ştirea mea, mintea şi inima. Am învăţat astfel să cunosc pe Dumnezeu şi istoria poporului său, minunile cerului şi ale pământului. Uneori, în aceste clipe când eram cu totul singuri, încercam să-l descos despre familia mea. Atunci se întuneca şi nu răspundea. îmi spunea doar: „Aurore, îţi făgăduiesc că îţi vei cunoaşte mama!”

Sunt sigură că această făgăduială, făcută de atâta vreme, se va îndeplini, fiindcă Henri n-a minţit niciodată. Dar vreau să sfârşesc de îndată cu acest capitol al educaţiei mele. A continuat să-mi dea lecţii multă vreme după ce am părăsit Pampeluna şi Navarra. Niciodată n-am avut alt dascăl. Nu din vina lui. Când minunatul lui dar de artist a început să fie cunoscut, când fiecare grande de Spania a vrut să aibă minerul spadei cizelat, în schimbul unui pumn de aur, de don Luiz el Cincelador, mi-a spus:

Acum o să ajungi o mare învăţată, copila mea. La

Madrid sunt pensioane vestite.

Vreau să-mi fii întotdeauna, întotdeauna, numai dumneata profesor – am răspuns eu.

A zâmbit şi a replicat:

Eu te-am învăţat tot ce ştiam, sărmana mea copilă.

Ei bine, drag prietene – am strigat eu – nu vreau să ştiu mai multe decât dumneata.

Capitolul IIIR...”;

GITANA

V-aţi spus, poate, citind această flecăreală descusută (impresiile mele asupra bătăliei, povestea cu cei doi hidalgo, unchiul don Miguel şi nepotul don Sancho, primele mele silabisiri pe un tratat de scrimă, înşirarea bietelor mele bucurii din copilărie), da, vă veţi fi spus: „E o nebună 6. E drept: bucuria mă face într-adevăr să par o nebună. Dar nu sunt, în schimb, nici nevolnică în restrişte. A trebuit să părăsim Pampeluna, unde începusem să fim mai puţin săraci: Henri putuse să pună chiar ceva deoparte, ceea ce i-a prins foarte bine. Cred că aveam atunci vreo zece ani. Într-o seară, s-a întors acasă foarte îngrijorat. Îngrijorarea lui a crescut când i-am spus că toată ziua un necunoscut, înfăşurat într-o mantie sumbră, făcuse de strajă sub fereastră. Henri nici nu s-a mai aşezat la masă. Şi-a pregătit armele şi s-a îmbrăcat ca pentru o lungă călătorie. La căderea nopţii, m-a îmbrăcat şi pe mine, mi-a pus o rochie de postav şi mi-a legat şireturile pantofilor. Apoi şi-a luat sabia şi a coborât în stradă. De mult nu-l văzusem atât de frământat. Când s-a întors, a făcut repede o boccea din bietele noastre lucruri.

Trebuie să plecăm, Aurore – mi-a spus el.

Pentru multă vreme?

Pentru totdeauna.

Cum? am exclamat eu uitându-mă la sărmanul nostru cămin – părăsim totul?

Da, totul – a spus el zâmbind trist. M-am dus până la

colţ şi am căutat un nenorocit de sărac pe care-l vom lăsa aci, moştenitor al nostru. A fost fericit de parcă i-aş fi dăruit un regat. Aşa merg lucrurile pe lumea asta!

Şi noi încotro o luăm?

Dumnezeu ştie! mi-a răspuns, încercând să pară vesel. Şi acum, la drum, micuţa mea Aurore. Nu-i timp de pierdut.

Am ieşit. În timp ce coboram treptele scării de afară, am văzut ceva ca o grămadă întunecată, în mijlocul străzii pustii. Henri a vrut să mă tragă în direcţia meterezelor ce împrejmuiau oraşul. Dar cum era cu mâinile prinse de bagajele noastre, nu m-a putut ţine şi am alergat spre acel ciudat pachet negru, care îmi atrăsese atenţia, Henri a scos un strigăt crezând că astfel o să mă poată opri. Niciodată nu mă arătasem neascultătoare. Dar era prea târziu. Desluşeam o formă omenească sub o mantie în care mi se părea că recunosc mantia misterioasei santinele care se plimbase toată ziua sub fereastra mea. Am ridicat un colţ al mantiei. Era, într-adevăr, omul cu pricina. Zăcea mort într-o baltă de sânge. M-am prăbuşit ca şi cum aş fi primit şi eu lovitura morţii. Avusese deci loc o luptă, la doi paşi de mine, fiindcă Henri coborâse cu spada în mână. Din nou îşi primejduise viaţa pentru mine. M-am trezit în mijlocul nopţii. Eram singură sau, cel puţin aşa mi se părea mie.

Era o cameră şi mai sărăcăcioasă decât aceea din care plecasem, una din acele camere care se află de obicei la primul etaj al fermelor spaniole ai căror stăpâni sunt doar nişte bieţi hidalgo. Un zvon de glasuri, înăbuşit, venea de dedesubt, unde se afla cu siguranţă sala comună de la parterul tuturor fermelor. Eram întinsă pe un pat cu coloanele putrede, pe o saltea de paie acoperită cu o pătură în zdrenţe. Lumina lunii intra prin ferestrele fără geamuri. Vedeam din pat, în faţa ferestrei, doi goruni care se legănau în bătaia vântului uşor al nopţii. L-am chemat

încet pe Henri, prietenul meu. Nimeni nu mi-a răspuns. Dar am văzut o umbră care se mişca, întinsă pe podea. În clipa următoare, s-a ridicat şi s-a aşezat la căpătâiul meu. Făcându-mi semn să tac, s-a aplecat şi mi-a şoptit la ureche:

— Ne-au aflat urmele. Sunt jos.

Cine?

Tovarăşii celui cu mantaua neagră.

Mortul! M-am cutremurat toată şi am crezut că am să *leşin* din nou. Henri m-a apucat de mână şi mi-a spus:

Adineauri au încercat la uşă. Mi-am trecut braţul ca pe un drug prin belciugele mari ale uşii şi neştiind ce fel de zăvor ţinea uşa, ticăloşii s-au lăsat păgubaşi. S-au dus, se vede, să caute o rangă cu care să izbească uşa. În câteva clipe au să se întoarcă.

Dar ce le-ai făcut, prietene Henri, ca să te caute cu atâta înverşunare?

Le-am luat de sub nas prada pe care voiau s-o sfâşie ca nişte lupi.

Prada eram eu? Deci din pricina mea se întâmplau toate, eu îi zdrobisem viaţa!

Tată – am murmurat eu – tată scump, lasă-mă aici şi fugi, te implor!

Mi-a astupat gura cu palma.

— Copil nebun! Dacă mă omoară, o să te părăsesc vrând-nevrând. Dar nu m-au doborât încă. Scoală-te!

A trebuit să fac o mare sforţare ca să-l ascult. Mă simţeam încă fără nicio putere.

Am aflat, mai în urmă, că şi prietenul meu Henri era sleit de puteri, fiindcă mă dusese în braţe, pe jumătate moartă, cum eram, de la Pampeluna până la această casă, în care intrase ca să ceară adăpost. Casa aparţinea unor oameni săraci. I s-a dat încăperea în care ne aflam. Henri îşi pregătea tocmai un culcuş de paie, pe podea, când a auzit tropot de cai în noapte. Caii s-au oprit în faţa casei

singuratice. Henri a bănuit numaidecât că trebuia să-şi amâne somnul pe altă dată. În loc să se culce, a deschis uşor uşa şi a coborât tiptil câteva trepte.

În sala de jos, gazda, în zdrenţe, vorbea cu noii veniţi.

Sunt viţă de gentilom şi nu-mi voi trăda oaspeţii.

Henri a auzit un zăngănit de aur aruncat pe masă. Fermierul-gentilom a tăcut chitic. Un glas pe care Lagardère îl cunoştea a poruncit:

La treabă şi fără să pierdeţi vremea!

Henri se reîntorsese în grabă şi închisese cât se putea mai bine uşa. Crengile celor doi goruni puternici intrau în cameră prin fereastra fără geamuri. Sub fereastră se afla o grădiniţă cu zarzavaturi, împrejmuită cu un gărduleţ. Dincolo, se întindea o pajişte şi râul Arga, care se vedea lucind la lumina lunii, prin frunzişul copacilor.

— Eşti foarte palidă, micuţa mea Aurore – mi-a spus Henri când m-a văzut pe picioare – dar eşti curajoasă şi ai să mă ajuţi.

Sigur, sigur! am strigat eu, încântată la gândul că i-aş putea fi de folos.

M-a dus la fereastră.

Poţi să cobori în grădină pe scara asta? m-a întrebat arătându-mi crengile unuia din goruni.

Da, pot să cobor, tată, dar numai dacă îmi făgădui eşti să vii repede după mine.

Îţi făgăduiesc, micuţa mea Aurore. Hai, iute, draga mea – a adăugat el, luându-mă în braţe.

Henri a deschis fereastra în clipa când s-au auzit paşi urcând din nou scara. M-am căţărat pe crengile puternice ale copacului, în timp ce el alerga la uşă.

Când ajungi jos – a mai apucat să-mi spună – arunci o pietricică în cameră: va fi semnalul. Pe urmă, te strecori, pitită pe sub gard, până la râu.

Oamenii urcau scara. Henri şi-a trecut iar braţul prin belciuge. Au încercat să deschidă. împingeau, înjurau, dar

braţul lui Henri era la fel de tare ca un drug de fier. Eram încă lipită de fereastră când am auzit zgomotul răngii vârâte sub uşă. Tot n-am coborât. Voiam să văd ce se petrece.

— Jos, du-te jos! mi-a spus cu nerăbdare Henri.

M-am supus. Jos am luat o pietricică şi am aruncat-o pe fereastră. Dar în acelaşi timp am auzit o bubuitură înfundată sus, în cameră. Mi s-au tăiat picioarele şi am rămas ţintuită locului. Două focuri de pistol au răsunat. Henri s-a arătat în picioare în pragul ferestrei. Dintr-un salt a fost jos.

Ah, sărmana mea fetiţă, credeam că te-ai şi pus la adăpost! Au să tragă!

M-a şi ridicat în braţe. Mai multe detunături au răsunat iar, de data aceasta de la fereastră. L-am simţit tresărind puternic.”.

Eşti rănit? am strigat.

Eram în mijlocul grădinii. S-a oprit în plină lumină şi întorcându-şi pieptul spre banditţii care îşi reîncărcau armele, le-a strigat:

Lagardère! Lagardère! r

Apoi a sărit gărduleţul şi a alergat spre râu. Ceilalţi s-au luat după noi. În acel loc Arga e repede şi adâncă. Am căutat cu privirea o bărcuţă. Dar Henri, fără să-şi încetinească pasul şi ţinându-mă tot în braţe, s-a şi zvârlit în apă. Mi-am dat seama că se juca cu puhoiul repede. Cu o mână mă ţinea deasupra capului şi cu celălalt braţ tăia cursul apei.

În câteva secunde eram la mal. Duşmanii noştri, rămaşi dincolo de apă, se sfătuiau.

Or să caute un vad – a spus Henri. Nu suntem încă salvaţi”.

Mă încălzea la pieptul lui, fiindcă eram udă toată şi tremuram. Am auzit caii galopând pe celălalt mal. Duşmanii căutau vadul ca să vină după noi. îşi dădeau

seama că nu puteam fugi atât de repede ca să le mai scăpăm. Când ropotul cailor nu s-a mai auzit, Henri a intrat din nou în apă şi a trecut iar Arga, în linie dreaptă, ieşind chiar în locul de unde plecasem.

Iată-ne în siguranţă, micuţa mea Aurore. Acum trebuie să te usuci şi să mă oblojeşti.

Ştiam eu că eşti rănit!

O nimica toată. Vino!

S-a îndreptat spre casa fermierului care ne vându-se. Bărbatul şi soţia făceau mare haz în sala de jos, în jurul unui brasero plin cu jeratic. Ca să-l culce la pământ pe bărbat, ca să-l lege pachet împreună cu nevastă-sa, lui Henri nu i-a trebuit mai mult de un minut.

Gura! le-a poruncit el, fiindcă scoteau, socotind că vor fi omorâţi, nişte ţipete jalnice. A fost o vreme când aş fi dat foc şandramalei voastre. Aşa aţi şi merita-o. Dar n-o să vă fac niciun rău! Iată îngerul care vă păzeşte!

Şi-a trecut mâna peste părul meu ud. Am vrut să-l ajut să-şi oblojească rana. Fusese atins – la umăr şi sângera mult. În timp ce straiele mele se uscau, am stat înfăşurată în mantaua sa largă pe care, când fugisem, o lăsase în camera de sus. Am făcut scamă şi l-am bandajat.

— Nu mă mai doare! M-ai vindecat!

Fermierul-gentilom şi nevastă-sa n-au mai clintit, ca şi cum ar fi fost morţi. Henri s-a urcat din hou sus în cameră şi a jstrâns micul nostru bagaj. Pe la ceasurile trei din noapte am părăsit ferma, călări pe un catâr bătrân pe care Henri l-a luat din grajd şi pentru care a aruncat doi galbeni pe masă. La plecare, a spus gazdelor noastre:

Dacă ticăloşii se întorc, prezintă-le salutări din partea cavalerului de Lagardère. Şi mai spune-le şi asta: Dumnezeu şi Fecioara o vor apăra pe orfană. Acum Lagardère n-are timp să se ocupe de ei, dar le va veni într-o zi ceasul.

Bătrânul catâr preţuia mai mult decât s-ar fi părut.

Am ajuns la Estrella când se crăpa de ziuă, şi ne-am învoit cu un *arriero* să ne treacă peste munţi, la Burgos. Henri voia să se îndepărteze cât mai mult de hotarul Franţei. Duşmanii lui erau francezi. îşi pusese în gând să nu se mai oprească decât la Madrid. De la Pampeluna la Burgos am avut sute de aventuri, dar niciuna cu urmăritorii noştri. Trebuia totuşi să-i mai găsim o dată în cale, înainte de a ajunge la Madrid. Apucaserăm prin Burgos ca să ne ferim de vecinătăţile munţilor stâncoşi ai Vechii Castilii. Economiile prietenului meu se topeau văzând cu ochii şi înaintam încet, fiindcă tot felul de piedici ni se iveau în cale. În sfârşit, am trecut de Val-ladolid. Făcusem mai bine de jumătate din drum. Era seara, treceam pe lângă graniţa provinciei Leone şi ne apropiam de Segorbia. Eram amândoi călare pe acelaşi catâr şi n-aveam călăuză. Drumul era frumos. Ni se vorbise despre un han pe malul râului Adaja, unde aveam să ne ospătăm împărăteşte. Dar soarele începuse să asfinţească după copacii săraci ai pădurii care se întindea spre Salamanca, şi nu vedeam urmă de han. Se înserase; drumeţii care, ca şi noi, umblau călări sau duceau poveri pe catâri, se făceau tot mai mari. În calea noastră ne aştepta însă o faptă bună de făcut. În seara aceea, mamă, am găsit-o pe micuţa Fior, scumpa mea gitană, cea dintâi şi singura mea prietenă. Drumul trecea pe lângă o prăpastie. Chiar pe buza ei, dormea o fetiţă. Eu am văzut-o mai întâi şi l-am rugat pe Henri să oprească o clipă catârul.

Am sărit jos şi m-am aşezat în genunchi lângă copilă. Era o mică ţigancă de vârsta mea şi frumoasă, frumoasă! Nu ştiu de ce, am simţit numaidecât nevoia s-o sărut. Sărutarea mea a trezit-o.

— Mi-a zâmbit şi m-a sărutat şi ea. Dar vederea lui Henri a speriat-o.

Nu-ţi fie teamă – i-am spus eu – e un bun prieten, tatăl meu drag, care te va iubi fiindcă eu am şi început să

te iubesc. Cum te cheamă?

Fior. Dar pe tine?

— Aurore.

Mi-a zâmbit iar. Henri mă chema. Fetiţa şi-a dus mâna la piept şi a strigat deodată:

Îmi e aşa foame!

Era galbenă la faţă. Am luat-o în braţe. Henri s-a dat şi el jos de pe catâr. Fior ne-a mărturisit că nu mâncase nimic de dimineaţă, din ajun. Henri mai avea un colţ de pâine şi câteva picături de Xeres pe fundul ploştii. Se repezi ca o înfometată. După ce bău, îl privi pe Henri drept în faţă, apoi pe mine şi spuse:

Nu semănaţi de loc unul cu altul. De ce n-am şi eu pe cineva pe care să-l iubesc!

Buzele atinseră mâna lui Henri, în timp ce adăuga:

Vă mulţumesc, seniore cavaler, sunteţi pe atât de bun pe cât sunteţi de frumos. Vă rog, nu mă lăsaţi noaptea pe drumuri.

Henri şovăia. Gitanii sunt, unii, tâlhari primejdioşi şi iscusiţi. Părăsirea acelei fete putea fi o cursă. Dar eu atâta am stăruit şi l-am rugat, încât s-a învoit s-o ia cu noi pe ţigăncuşă. Pe drum, Fior ne-a istorisit povestea ei. Făcu se parte dintr-o şatră care pornise din provincia Leone şi se îndrepta spre Madrid. În ajun, nu se ştia pentru ce, şatra fusese fugărită de un detaşament din Santa Hermandad. Flor se ascunsese în nişte tufişuri, în timp ce toţi ceilalţi scăpaseră cum putuseră. Când i s-a părut că nu mai era nicio primejdie, a ieşit din ascunzătoare şi a pornit în căutarea şatrei. Dar degeaba! A alergat cât a putut; nu i-a mai dat de urmă. Trecătorii pe care-i întreba dacă nu cumva văzuseră un pâlc de ţigani, aruncau cu pietre în ea. Fiindcă nu era botezată, nişte ciudaţi creştini i-au luat cerceii de aramă argintată şi şiragul de mărgăritare false. Când a venit noaptea, Fior s-a ghemuit într-un stog de fân. Cine doarme cinează – spune zicala. Din fericire, fiindcă

Fior n-avea ce să cineze. A doua zi, a pornit la drum şi a umblat toată ziua fără să pună nimic în gură. Câinii stânelor lătrau după ea şi copiii de prin sate o huiduiau. Din când în când, descoperea pe marginea drumului câte o urmă de opincă cum poartă numai ţiganii. Şi lucrul acesta îi dădea curaj. Fior ştia unde putea să dea de-ai săi Dar departe, foarte departe: într-o fundătură din munţii Baladrón, care se ridică în faţa Escorialului, la şapte sau opt poşte de Madrid. Era, oarecum, în drumul nostru. L-am rugat pe Henri s-o ducem pe micuţa Fior până acolo şi el s-a învoit. I-am făcut – loc lângă mine, pe paiele hanurilor unde ne adăposteam noaptea şi am împărţit cu ea binevenita fiertură râncedă care ne era servită la cină. Din clipa în care frumoasa Fior a devenit tovarăşa noastră de drum, călătoria a fost mai puţin monotonă. Ţigăncuşa era aproape la fel de veselă ca şi mine şi mult mai deprinsă cu viaţa. Ştia să danseze, să cânte. Ne făcea să râdem povestindu-ne şolticăriile fraţilor ei gitani.

A rămas opt zile cu noi. Atâta am făcut până la San-Lucar de Castilia, în munţii Baladrón. Când am văzut apropiindu-se munţii aceştia întunecaţi şi stâncoşi unde trebuia să mă despart de micuţa mea Fior, m-am posomorât. Mă obişnuisem cu ea. De opt zile umblam călare pe acelaşi catâr şi ciripind necontenit. Începuse să mă iubească mult şi eu o socoteam ca pe o soră a mea.

Era cald. Cerul fusese toată ziua înnorat. Aerul era înăbuşitor, ca la apropierea unei furtuni. De cum am ajuns la poalele muntelui, stropi mari de ploaie au început să cadă: Henri ne-a dat mantia lui, să ne învelim amândouă cu ea, şi am continuat să urcăm, silindu-ne catârul, care înainta sub un adevărat potop. Fior ne făgăduise o primire din cele mai călduroase în numele fraţilor ei; o baie cerească nu avea cum să-l sperie pe Henri, iar eu şi cu micuţa Fior eram gata să înfruntăm şi cea mai cumplită furtună sub adăpostul, fluturând în vânt, al mantiei care ne

apropia şi mai mult. Norii alergau rostogolindu-se unii peste alţii, destrămându-se şi lăsând uneori să se vadă albastrul adânc al cerului. Ropotele de ploaie erau însă atât de puternice, încât catârul nostru abia se mai putea ţine pe picioare.

Curios – am spus eu – cum lumina asta te face să vezi tot felul de lucruri. Uite, acolo sus, pe creasta stâncii aceleia, mi s-a părut că am zărit doi oameni cioplţi în piatră.

Henri a ridicat repede privirea într-acolo.

Nu văd nimic. „/

S-au tras repede înapoi – a spus încet Fior.

Erau într-adevăr doi oameni? a întrebat-o Henri.

Am simţit încolţind în mine o nelămurită teamă, pe care răspunsul lui Fior a întărit-o.

Nu doi – a răspuns ea – cel puţin zece.

Înarmaţi?

Înarmaţi!

Nu sunt fraţii tăi?

Cum o să fie!

Şi ne pândesc de mult?

De ieri dimineaţă ne dau târcoale.

Henri s-a uitat bănuitor la Fior; chiar şi eu am simţit o undă de neîncredere. De ce nu suflase o vorbă?

v-Am crezut, la început, că sunt nişte simpli călători că şi noi – mi-a spus ea, ca şi cum ne-ar fi ghicit gândul. Mergeau liniştiţi pe drumeagul vechi, care duce spre apus. Mai toţi hidalgo fac aşa. Numai oamenii înarmaţi, de rând, umblă pe drumurile cele noi. Abia de când am intrat în munţi, mişcările lor mi-au părut cam ciudate. Nu v-am mai spus nimic, fiindcă acum ne-au luat-o cu mult înainte şi au apucat-o pe un drum pe care nu-i mai putem întâlni.

Ne-a explicat atunci că drumul vechi, părăsit fiindcă era prea anevoios, trecea pe la miazănoapte de Baladrón, în timp ce drumul nostru se îndrepta tot. mai spre miazăzi,

pe măsură ce ne apropiam de trecătoare. Cele două drumuri se împreunau într-o altă trecătoare numită El passo de los Rapadores, aflată dincolo şi mult mai departe de locul unde poposea şatra de ţigani. Şi, într-adevăr, înaintând spre inima munţilor, n-am mai zărit siluetele acelea fantastice profilându-se pe cerul înroşit de amurg.

Capitolul IV

ÎN CARE FLOR

FACE VRĂJI

Se însera. Toată grija ne era acum catârul al cărui picior biruia cu tot mai multă trudă greutăţile drumului. Se făcuse noapte de-a binelea, când un strigăt de bucurie scos de Fior ne-a făcut să înţelegem că ajunsesem la capătul strădaniilor noastre. La ieşirea din trecătoare, ne-am aflat în faţa unui soi de vale rotundă, înconjurată de creste de stâncă dantelate, pe care se mai vedeau, ici-colo, câteva tufişuri de pini de munte: era La Taza del diabillo (Ceaşca drăcuşorului), inima munţilor Baladrón, ale căror vârfuri semeţe se înalţă risipite pe margini şi se apleacă spre Escorial. De acolo de unde ne găseam, La Taza del diabillo ni se înfăţişa ca un abis fără fund. Razele lunii, care luminau puternic marginile dantelate ale ceştii, lăsau fundul văii în umbră, dându-i o înspăimântătoare adâncime. Chiar în faţa noastră, se desprindea o trecătoare la fel cu cea prin care venisem, astfel că una continua pe cealaltă. Bărbaţi şi femei stăteau roată în jurul unui foc mare. Chipurile lor slabe, cu trăsături viguros accentuate, erau înroşite de flăcările focului. Nici nu ieşisem bine din trecătoare şi prezenţa noastră a şi fost observată. Cei din jurul focului au continuat să fumeze, să bea şi să tăifăsuiască. Dar doi străjeri s-au repezit spre noi, unul prin dreapta, altul prin stânga. Flor ni i-a arătat târându-se spre noi. A tras un chiot într-un anumit fel. Cei doi s-au oprit. La cel de-al doilea chiot, s-au întors liniştiţi şi s-au aşezat la foc. Era încă departe de noi acel foc. În

prima clipă, mi se păruse că nişte umbre negre pândeau în dosul cercului gitanilor cu cămăşi brodate cu fluturi. Dar mi-am spus că trebuie să mă feresc de arătările părelnice din munţi. N-am mai suflat o vorbă şi când ne-am apropiat, n-am mai văzut nimic. Dumnezeule, ce bine ar fi fost dacă aş fi vorbit! Ajunsesem cam la mijlocul văii, când un vlăjgan cu o faţă neagră s-a ridicat în picioare, ţinând în mână o flintă neobişnuit de lungă. A rostit într-o limbă orientală un soi de: „Cine-i acolo?” şi Flor i-a răspuns în acelaşi grai.

Fiţi bineveniţi! a spus omul cu flinta. O să vă dăm pâine şi sare dacă vă aduce surioara noastră.

Urarea era pentru noi. Aşa cum se pare că ar fi datinile lor, s-ar fi zis că nu mai aveam să ne temem de nimic, de vreme ce ni se făgăduise pâinea şi sarea. Fior a sărutat genunchii căpeteniei, care i-a pus pe cap mâinile cu toată solemnitatea. După aceea, tot căpetenia a poruncit să se umple cu vin un pocal de lemn sculptat pe care, cu aceeaşi solemnitate, l-a întins lui Henri. Prietenul meu l-a băut. Dar nici zece minute nu se scurseseră şi glasul lui a răsunat răguşit şi schimbat:

Ticăloşilor! a strigat el. Ce-aţi pus în băutura asta?!

A încercat să se ridice, dar picioarele i s-au împleticit şi s-a prăbuşit greoi la pământ. Am simţit că inima mi se opreşte. Henri zăcea întins şi se lupta cu o amorţire care-i paraliza toate mădularele. Pleoapele îngreuiate începeau să i se închidă. Ţiganii râdeau pe sub mustaţă în jurul focului. În spatele lor, am zărit apărând nişte umbre mari, întunecate: cinci sau şase bărbaţi înveşmânţaţi în mantii, cu faţa acoperită de pălăriile lor mari, trase peste ochi. Aceştia nu erau ţigani. Când prietenul mëu Henri a încetat să se mai zbată, am crezut că a murit. M-am rugat din toată inima lui Dumnezeu să mă ia şi pe mine. Unul din oamenii înveşmântaţi în mantii a aruncat o pungă grea în mijlocul ţiganilor.

Răpuneţi-l şi o să mai primiţi încă o pungă, la fel.

Glasul omului îmi era necunoscut. Căpetenia ţiganilor i-a răspuns:

Trebuie timp şi depărtare; douăsprezece ceasuri şi douăsprezece mile. Moartea nu poate fi dată în acelaşi loc şi în aceeaşi zi cu găzduirea.

Fleacuri! a strigat omul ridicând din umeri. La treabă, sau, dacă nu, las pe noi!

În aceeaşi clipă s-a îndreptat spre Henri, dar ţiganul i-a tăiat drumul.

Atâta vreme cât cele douăsprezece ceasuri nu se vor fi scurs – spuse el hotărât – şi nu. ne vom fi îndepărtat de aci cu douăsprezece mile, ne vom apăra oaspetele chiar împotriva regelui.

Ciudată lege, ciudată onoare! Toţi ţiganii s-au adunat zid în jurul lui Henri. Am auzit-o pe Fior şoptindu-mi la ureche:

Am să vă scap pe amândoi sau am să mor.

Se apropiase miezul nopţii. Mă culcasem pe un sac plin cu iarbă uscată, în cortul căpeteniei care se culcase şi el, cu flinta la stânga şi cu iataganul la dreapta. La pâlpâirile gazorniţei, îi zăream ochii care păreau să vadă pe sub pleoapele întredeschise, chiar şi în timp ce dormea. La picioarele lui, un ţigan ghemuit ca un câine, sforăia. Nu ştiam unde fusese dus prietenul meu Henri şi Dumnezeu mi-e martor că nici prin gând nu-mi trecea să închid ochii. Fusesem dată în grija unei bătrâne ţigănci. Se culcase de-a curmezişul, cu capul pe umărul meu şi, pentru mai multă precauţiune, în timp ce dormea, îmi ţinea mâna dreaptă într-ale ei. Nu numai atât: afară auzeam paşii regulaţi a doua santinele. Ceasornicul cu nisip arăta aproape unu după miezul nopţii, când am auzit un uşor zgomot spre intrarea cortului. M-am întors să mă uit. A fost destul ca păzitoarea mea cea neagră să deschidă ochii. Trezindu-se pe jumătate, a mormăit supărată. N-am văzut însă nimic şi

zgomotul a încetat. Dar n-am mai auzit decât pasul unei singure santinele. După vreun sfert de ceas, nu am mai auzit nici pasul acesteia. O tăcere deplină domnea în jurul cortului. Pânza s-a mişcat între doi ţăruşi, s-a ridicat încet şi am văzut ivindu-se un chip zâmbind ştrengăreşte. Era Fior. Trupul ei subţire şi mlădios s-a ivit şi el în urma capului. Când s-a ridicat în picioare, frumoşii ei ochi negri erau plini de triumf.

— Ce era mai greu a fost făcut! a şoptit ea mai mult cu buzele.

N-am putut să-mi reţin o uşoară tresărire şi bătrâna ţigancă iar s-a trezit. Fior, pe care n-o putea vedea, a rămas câteva clipe nemişcată, cu degetul pe buze. Paznica mea adormise din nou. „Ar trebui o zână din basme – mi-am spus eu – ca să poată să-mi scoată umărul de sub obrazul ţigăncii şi mâna din mâinile care mi-o ţineau strâns”.

Aveam drëptate. Dar micuţa mea Flor era tocmai o zână. A făcut un pas, apoi încă unul… Nu venea spre mine. Se îndrepta spre rogojina pe care era întins mai-marele ţiganilor, între flinta şi iataganul lui. S-a oprit în faţa lui şi s-a uitat ţintă la el. Răsuflarea omului a devenit, după câteva minute, mai liniştită. Fior s-a aplecat şi şi-a pus uşor arătătorul şi degetul cel gros pe tâmplele lui. Pleoapele căpeteniei s-au închis.

Flor s-a uitat la mine: ochii îi scăpărau ca două mănunchiuri de scântei.

De unul am scăpat! şopti ea.

Ţiganul sforăia mai departe la picioarele căpeteniei, cu capul pe genunchi. I-a pus şi lui mâna pe frunte şi l-a învăluit cu o privire poruncitoare. Puţin elte puţin, picioarele ţiganului s-au lungit şi capul i s-a lăsat pe spate, sprijinindu-se de pământ. Ai fi zis că-i mort.

Am scăpat şi de-al doilea.

Rămânea apriga mea păzitoare. Fior s-a apropiat de

ea învăluind-o cu privirea, ca şarpele care vrea să năucească o păsărică. La mai puţin de un pas de ea, a întins un singur braţ, ţinând mâna în dreptul ochilor ei. Bătrâna a încercat să se ridice.

Nu vreau! a rostit Fior.

Bătrâna a scos un adânc oftat. Mâna lui Fior a coborât încet de la frunte spre stomac şi s-a oprit. A întins un deget prin care părea să emită un fluid misterios.

Rămâi trează! mi-a poruncit Fior, cu o privire de regină.

Mi se părea că visez. Mâna lui Fior s-a ridicat, a alunecat încă o dată de-a lungul frunţii ţigăncii, apoi două degete s-au apropiat de ochi. Întreg trupul ţigăncii s-a muiat ca o cârpă. Fior stătea dreaptă, gravă, poruncitoare. Mâna i-a coborât şi s-a ridicat din nou. După două sau trei minute, s-a apropiat mai mult şi a făcut o mişcare ca şi cum ar fi stropit cu apă creştetul bătrânei.

Dormi, Mabel? a întrebat-o în şoaptă. I

Da, dorm – a răspuns bătrâna.

Înainte de a ajunge în munţi, Fior luase câteva şuviţe din părul meu şi a lui Henri şi le pusese în micul medalion pe care-l purta la gât. A deschis medalionul şi a pus şuviţele de păr ale lui Henri în mâna amorţită a bătrânei.

Vreau să ştiu unde l-au dus! i-a spus ea.

Bătrâna s-a frământat şi a mormăit ceva nedesluşit.

Mă auzi, Mabel? Vreau să ştiu unde l-au dus!

Te aud şi caut. Ce văd? O peşteră? O subterană? L-au dezbrăcat de mantie şi de haină. Ah! s-a întrerupt ea cutremurându-se. Văd ce este: un mormânt!

Dar el… trăieşte, nu-i aşa?

Trăieşte. Doarme.

Şi mormântul unde e?

În partea de miazănoapte a sălaşului. Acum doi ani a fost îngropat acolo Hagi. Omul stă cu capul pe osemintele lui Hagi.

Vreau să ajung până la acel mormânt!

La miazănoapte, dincolo de corturi, cea dintâi crăpătură dintr-o stâncă… o piatră de ridicat, trei trepte de coborât…

Şi cum să-l trezesc?

Nu ai la tine pumnalul?

Vino! mi-a spus Fior.

Şi fără nicio teamă a lăsat să cadă capul bătrânei pe sacul plin cu iarbă uscată. Am ieşit din cort, în jurul focului pe cale să se stingă, era un cerc de ţigani adormiţi. Fior luase cu ea lampa pe care o adăpostea cu pulpana hainei sale. Mi-a arătat un alt cort, mai îndepărtat, şi mi-a rostit:

Acolo dorm creştinii.

Ne-am îndreptat spre partea dinspre miazănoapte, în drum, Fior m-a pus să dezleg trei căluţi de Galicia. Câţiva paşi mai departe, am dat de crăpătura dintre stânci. Ne-am strecurat prin ea. Trei trepte săpate în granit coborau la intrarea mormântului, închisă de o piatră pe care cu mare greutate am putut-o urni amândouă. În dosul pietrei, licărul lămpii ne-a descoperit pe Henri pe jumătate despuiat de haine, cufundat într-un somn de moarte, întins pe pământul umed şi cu capul rezemat de un schelet omenesc. M-am repezit şi i-am încolăcit grumazul cu braţul. Dar zadarnic îl chemam pe nume! Fior rămăsese în picioare, în spatele meu.

Îl iubeşti mult, Aurore! mi-a spus ea. îl vei iubi şi mai mult.

Trezeşte-l, trezeşte-l, pentru numele lui Dumnezeu, trezeşte-l!

A luat mâinile lui Henri într-ale ei, după ce a lăsat lampa jos.

A băut psato-ul făcut de ţiganii din Scoţia. O să doarmă aşa până ce un fier încins îi va atinge palmele şi tălpile.

Un fier încins? am bâiguit eu fără să pricep.

Trebuie să ne grăbim – mi-a şoptit repede Fior. Viaţa mea e acum la fel de primejduită ca şi a voastră.

Şi-a ridicat bluza şi a tras de sub fustă un mic pumnal cu prăsele de os.

Descalţă-l! mi-a poruncit ea.

M-am supus, fără să ştiu ce fac.

— Repede, repede!

În acest timp, înroşea la flacăra lămpii vârful pumnalului. Am auzit un scurt sfârâit. Vârful lamei înroşite se înfigea în palma lui Henri. Fierul încins din nou la flacără a străpuns şi cealaltă palmă. Henri nu făcea nicio mişcare.

La tălpi, la tălpi! a strigat Fior. Repede, repede! Cele patru dureri trebuie simţite aproape în acelaşi timp.

Din hoú, lama pumnalului a despărţit în două flacăra lămpii. Flor a început să cânte o melopee în limba ei tainică. Apoi a înţepat tălpile lui Henri, ale cărui buze s-au strâns.

Măcar cu atâta să mă răsplătesc faţă de tânărul senior! a spus Fior, pândindu-i pe faţă semnele trezirii. Şi faţă de tine, veselă Aurore. Dacă nu eraţi voi, muream de foame. Şi numai din pricina mea aţi apucat pe drumul ăsta. Eu v-am făcut, fără să ştiu, să cădeţi în cursă.

Când Henri a deschis ochii, buzele mele erau pe fruntea lui. S-a uitat în jur cu o privire rătăcită. Când a văzut scheletul lui Hagi, şi-a reluat aerul lui grav şi rece.

Ah, ah! a spus el – iată deci tovarăşul pe care mi-l dăduseră. Într-o lună, am fi făcut o frumoasă pereche.

La drum! a strigat Fior. La răsăritul soarelui trebuie să fim ieşiţi din munţi.

Henri sărise în picioare. Căluţii ne aşteptau la intrarea peşterii. Fior a luat-o înainte în chip de călăuză, fiindcă fusese în mai multe rânduri prin acele locuri. Seara, ajungeam în capitala Spaniei. Eram fericită fiindcă se hotărâse ca Fior să rămână cu noi.

Micuţa mea Aurore, ai acum o soră!

Toate au mers foarte bine timp de o lună. Fior voise să cunoască religia noastră creştină, fusese botezată la mănăstirea întruchipării şi a primit prima împărtăşanie o tdată cu mine, în capela nevârstnicelor. Dar într-o dimineaţă, am văzut-o îmbrăcată cu vechile ei straie de gitană.

Henri a zâmbit şi i-a spus:

Frumoasă păsărică, mult ţi-a fost până să-ţi iei zborul!

Când m-a sărutat, avea ochii plini de lacrimi. Dar nu se putea împotrivi chemărilor tainice care o îmbiau. Vai, seara, am văzut-o în Piaza Santa, în mijlocul oamenilor din popor. Dansa în sunetele unei tamburine basce şi ghicea norocul trecătorilor.

Locuiam în spatele marii străzi Caile Real, într-o ulicioară modestă care dădea spre nişte grădini întinse şi frumoase. Nu mai cunoşteam lipsurile. Henri fusese de îndată socotit drept unul dintre cei mai buni cizelatori din Madrid. A fost o vreme liniştită şi fericită. Fior venea să mă vadă dimineţile. Stăteam de vorbă. îi părea rău că nu mai locuim împreună, dar când îi propuneam să reluăm viaţa de mai înainte, începea să râdă şi o lua la fugă.

Odată, Henri mi-a spus:

— Aurore, copila asta nu-i prietena care-ţi trebuie.

Nu ştiu ce s-a petrecut, dar Fior n-a mai venit să mă vadă decât foarte rar. Şi parcă o răceală se strecurase între noi.

Henri trebuia să mă părăsească. Aveam să rămân singură mai multă vreme, fără să-l mai văd. Eu care în fiecare dimineaţă eram trezită de sărutarea lui de părinte! Când mă gândesc la aceşti doi ani, mi se par mai lungi decât întreaga mea viaţă. Ştiam că Henri strângea un mic tezaur ca să întreprindă o călătorie. Trebuia să se ducă în Germania şi Italia. Franţa singură îi era închisă şi nu ştiam

de ce. Motivele acestei călătorii erau de asemenea un secret pentru mine. Într-o zi, când plecase de acasă, dis-de-dimineaţă, potrivit obiceiului lui, am intrat în camera sa ca să fac ordine. Pe măsuţa lui de lucru se afla un teanc de hârtii într-un plic îngălbenit de vreme. De acest plic atârnau două sigilii, cu o stemă pe care se afla, ca deviză, un singur cuvânt latinesc *Adsum*. (Duhovnicul meu, pe care l-am întrebat ce însemna acest cuvânt, mi-a spus: Sunt aici.) Plicul mai purta un sigiliu, care părea să fie al unei capele sau al unei biserici. Mai văzusem o dată acele hârtii. Când scăpaserăm ca prin minune din ferma de pe malul râului Arga, la plecarea din Pampeluna. Ca să poată lua acest preţios plic, rămas în cameră, Henri se întorsese, cu toate riscurile, la fermă. Când a găsit plicul neatins, chipul lui a strălucit de bucurie. îmi aminteam foarte bine acest lucru.

Lângă plicul pe care nu era nimic scris, se afla o hârtiuţă, un fel de listă făcută de curând. Pe listă erau doar nişte nume şi nişte adrese. Numele îmi erau toate complet necunoscute. Erau, se vede, ale oamenilor cu care trebuia să se întâlnească în cursul călătoriei lui. Lista era astfel alcătuită:

1 – căpitanul Lorraine – Neapole. 2 – Staupitz

Nürnberg. 3 – Pinto – Torino. 4 – EI Matador

Glasgow. 5 – Joël de Jugan – Morlaix. 6 – Faënza – Paris. 7 – Saldagno – Paris. Urmau două numere fără nume în dreptul lor: 8 şi 9.

Capitolul V ÎN CARE

PE AURORE O INTERESEAZĂ UN TINAR MARCHIZ

Când Henri s-a reîntors din călătorie, după aproape doi ani, lista mi-a căzut iar în mână. Multe nume erau şterse de pe ea, de bună seamă numele celor pe care izbutise să-i întâlnească. În schimb, două nume mai apăruseră în dreptul numelor lăsate în alb. Căpitanul Lorraine, numărul unu, era şters. Peste numărul doi –

Staupitz – era trasă o linie groasă. La fel era cu Pinto, EI Matador şi Joël de Jugan. Cele cinci liniuţe fuseseră trase cu cerneală roşie. Rămăseseră neatinse numele lui Faënza şi Saldagno. În dreptul numărului opt era scris acum Peyrolles şi al numărului nouă: Gonzague, amândoi la Paris.

Am stat doi ani, mamă, fără să-l văd. Mă retrăsesem la mănăstirea întruchipării. Călugăriţele se purtau cu mine pline de bunătate. Dar nu mă puteam mângâia. Toată bucuria de a trăi se spulberase odată cu plecarea prietenului meu. Nu mai ştiam nici ce-i cântecul, nici ce-i zâmbetul. Ah, dar şi când s-a întors! Am fost răsplătită de toată tristeţea mea. După ce m-a îmbrăţişat, s-a uitat la mine şi am fost uimită de expresia care i s-a întipărit pe faţă.

Iată-te mare, Aurore 1 mi-a spus el. Nu mă aşteptam să te regăsesc atât de frumoasă.

Am părăsit mănăstirea în aceeaşi zi şi m-am întors la fosta noastră locuinţă. Totul era acum altfel. Nu mai puteam trăi singuri. Eram acum o domnişoară. Henri adusese în casă o bătrână foarte cumsecade: Françoise Berrichon şi pe nepoţelul ei, Jean-Marie. Françoise Berrichon, cum m-a văzut, a spus:

Îi seamănă!

Cu cine semănăm? Existau, cu siguranţă, unele lucruri pe care nu trebuia *să le ştiu*, fiindcă toţi cei din jurul meu s-au arătat în această privinţă de o discreţie de neclintit. Mi-am spus numaidecât – şi, mai apoi, această presupunere s-a întărit în mintea mea – că Françoise Berrichon trebuie să fi fost femeie de serviciu a familiei. Cât despre Jean-Marie, era mai mic ca mine şi nu ştia nimic. Cât stătusem la mănăstirea întruchipării, n-o mai văzusem niciodată pe mica Fior. De îndată ce am ieşit, am trimis s-o cheme. Mi s-a spus că nu se mai află la Madrid. Nu era adevărat, fiindcă două sau trei zile după aceea, am

văzut-o cântând şi dansând în Piaza Santa. M-am plâns lui Henri, care mi-a spus:

— Au făcut rău că te-au înşelat, Aurore. Dar e bine că nu ai fost lăsată să reînnozi prietenia cu această biată fată. Aminteşte-ţi mereu că sunt unele lucruri care ar putea îndepărta de dumneata pe acei pe care trebuie să-i iubeşti.

Eram deci o domnişoară! Aveam acum slujitori Micul Jean-Marie putea trece drept pajul meu. Bătrâna Françoise era o credincioasă doamnă de companie. Eram mult mai puţin singură ca mai înainte. Dar departe de-a fi la fel de fericită.

Prietenul meu se schimbase; felul lui de-a se purta nu mai era acelaşi; mi se părea mereu rece şi uneori foarte trist. S-ar fi zis că de-acum înainte o barieră se statornicise între noi.

Îmi dădeam seama limpede că ceva îl făcea să sufere şi că îşi găsea mângâiere în muncă. Din toate părţile plouau comenzile. Bunăstarea se transformase aproape în lux.» Armurierii din Madrid parcă-l puneau, oarecum, la licitaţie pe Cincelador.

Lunile se scurgeau. Tristeţea prindea nevăzute rădăcini în mine. Henri şi-a dat seama şi a fost şi mai nefericit. Camera mea dădea spre imensele parcuri care se întind în dosul caselor de pe Caile Real. Cel mai mare şi mai frumos din aceste parcuri înconjura palatul ducelui de Ossuna, ucis în duel de domnul de La vas, şambelan al reginei. De la moartea stăpânului, palatul era pustiu. Într-o zi, am văzut ridicându-se jaluzelele. Sălile goale s-au umplut cu mobile fastuoase şi minunate draperii au început să fluture la ferestre. În acelaşi timp, parcul părăsit s-a umplut de flori proaspete. Palatul avea un musafir.

Eram curioasă, ca toate femeile care trăiesc retrase. Am vrut să aflu numele noului venit. Când l-am aflat, acest nume m-a izbit. Omul care venea să locuiască în palatul

răposatului duce de Ossuna se numea Filip de Mantua, duce de Gonzague. Gonzague! Văzusem acest nume pe lista prietenului meu Henri. Mi-am închipuit că trebuie să fie prieteni, că îl voi vedea poate. A doua zi, Henri a poruncit să fie puse jaluzele la ferestrele mele, care până atunci nu avuseseră.

— Aurore – mi-a spus el – te rog să nu te arăţi niciodată celor ce vor ieşi să se plimbe prin acest parc.

Nu era greu să aflu amănunte despre prinţul de Gonzague. Toată lumea vorbea de el. Era unul din oamenii cei mai bogaţi din Franţa şi prietenul personal al Regentului. Venise la Madrid cu o misiune secretă. Era tratat ca un ambasador şi avea în jurul lui o adevărată curte. În fiecare dimineaţă, Jean-Marie venea să-mi povestească tot ce se şoptea despre el în cartier. Prinţul era frumos, prinţul azvârlea cu milioanele pe fereastră. Prietenii care-l însoţeau erau toţi nişte tineri nebuni, care făceau răsunătoare expediţii nocturne în Madrid, spărgeau felinarele, uneori şi uşile.

Unul dintre ei, un adevărat diavol, n-a cea decât optsprezece ani şi se numea marchizul de Chaverny. Se spunea că-i gingaş şi trandafiriu ca o fată mare şi că avea un aer tare blând, un păr bogat, blond, în jurul frunţii albe, buză fragedă fără mustăţi, ochi ştrengăreşti că ai cadânelor. Era mai neastâmpărat ca toţi ceilalţi. Heruvimul acesta tulbura inimile tuturor señoritelor din Madrid. Prin crăpăturile jaluzelelor mele vedeam uneori sub frunzişurile umbroase ale minunatului parc Ossuna un tânăr gentilom elegant, cu trăsături delicate ca de femeie. Dar nu putea fi drăcuşorul acela de Chaverny. Tânărul meu gentilom părea să fie atât de cuminte şi de modest. Ieşea să se plimbe dis-de-dimineaţă. Chaverny trebuia, desigur, să se scoale foarte târziu.

Fie că şedea pe o bancă, fie că se lungea pe iarbă, fie că se plimba gânditor, cu capul plecat, tânărul meu

gentilom ţinea mereu o carte în mână. Părea să fie un adolescent studios.

Lui Chaverny nu-i era, fără îndoială, mintea la cărţi! Nu era cu putinţă. Gentilomul acesta părea să fie tocmai contrariul domnului de Chaverny. Afară doar dacă gurile rele nu calomniaseră în chipul cel mai vinovat pe tânărul marchiz. Şi gurile rele nu se sfiiseră de loc să o facă. Fiindcă micul meu gentilom era totuşi marchizul de Chaverny. Bănuiesc că vântul trebuise să ridice din întâmplare un colţ al jaluzelei mele şi marchizul mă zărise, fiindcă de atunci nu mai părăsea parcul.

Ah, fără doar şi poate, l-am ferit, astfel, fără să bănuiesc măcar, de cine ştie câte nebunii! în parc, era cuminte ca un mic sfânt. Cel mult, luându-şi curajul cu amândouă mâinile, culegea uneori câte o floare, o săruta, apoi o arunca spre fereastra mea. Odată l-am văzut venind cu un soi de praştie. A ochit jaluzeaua mea şi, cu multă îndemânare, a făcut să treacă un bileţel printre lamele jaluzelei. Ah, mamă, dacă ai şti, mamă, ce încântător era acel bileţel! Marchizul îmi spunea că vrea să se căsătorească cu mine şi că eram, cu siguranţă, în stare să mântuiesc un suflet destinat infernului. Mi-a trebuit o mare voinţă ca să nu-i răspund. Mai ales că eram sigură că fac o faptă bună. Dar gândul la Henri m-a oprit. Şi n-am dat niciun semn de viaţă. Sărmanul marchiz a aşteptat multă vreme, fără să-şi desprindă ochii de pe jaluzea. În cele din urmă, l-am văzut ştergându-şi pleoapele sub care se aflau, fără îndoială, – lacrimi. Mi s-a strâns inima, dar m-am ţinut tare.

În seara aceleiaşi zile, mă aflam în balconul dinspre stradă al casei noastre. Balconul avea vedere şi pe Caile Real, şi pe ulicioara care făcea colţ cu ea. Henri întârzia. Începusem să mă neliniştesc, când am auzit vorbindu-se, parcă în şoaptă, în ulicioară. M-am aplecat. Am zărit două umbre de-a lungul zidului. Era Henri cu micul marchiz.

Curând, glasurile s-au ridicat:

Ştii cu cine vorbeşti, prietene? a strigat plin de mândrie Chaverny. Sunt vărul prinţului de Gonzague.

La auzul acestui nume, sabia lui Henri a sărit parcă singură din teacă. Chaverny şi-a tras şi el sabia şi cu un mic aer de sfidare s-a pus în gardă. Lupta mi-a părut atât de disproporţionată, încât nu m-am putut împiedica să nu strig:

Henri, Henri, e un copil!

Henri a coborât numaidecât spada. Marchizul de Chaverny m-a salutat, apoi l-am auzit spunând celui care-l atacase:

Ne vom mai întâlni noi!

Când a ajuns sus, abia l-am mai putut recunoaşte pe Henri. Chipul lui era răvăşit. În – loc să-mi spună un cuvânt, se plimba cu paşi mari prin cameră.

Aurore – mi-a spus el în cele din urmă, cu glasul schimbat – eu nu sunt tatăl dumitale.

Ştiam foarte bine! Credeam că o să continue şi eram numai urechi. Dar a tăcut. Şi-a reluat plimbarea. L-am văzut că-şi ştergea fruntea de sudoare.

Dar ce se întâmplă cu dumneata, prietene? I-am întrebat cu blândeţe.

Îl cunoşti pe acest gentilom?

Nu, dragul meu, nu-l cunosc.

Aurore, te-am rugat să ţii jaluzelele închise. Apoi a adăugat, nu fără o umbră de amărăciune în glas: Nu pentru mine, pentru dumneata.

Eram un pic jignită.

Am comis oare o crimă, ca să fiu silită să mă ascund necontenit?

Nu – a strigat el, acoperindu-şi faţa cu mâinile – nu se putea să nu ajungem aici *l* Domnului să-i fie milă de mine i

Henri, prietene, iartă-mă!

Pentru ce să te iert? a strigat el iarăşi, ridicând spre

mină o privire scăpărătoare.

Pentru suferinţa pe care ţi-am pricinuit-o, Henri. Văd că eşti mâhnit. Cu siguranţă, am greşit.

Vorbeşte deschis, Aurore, şi nu te teme de nimic. Nu vreau decât un singur lucru pe lume: să fii fericită. Ţi-ar părea rău dacă am pleca din Madrid?

Cu dumneata?

Cu mine.

Oriunde te-ai duce, prietene – i-am răspuns încet, uitându-mă în ochii lui – te voi urma cu drag. îmi place să stăm la Madrid fiindcă te afli dumneata în acest oraş.

Dar atunci… tânărul acela? m-a întrebat el stânjenit.

Îţi iert, prietene, gândul – iham oprit eu – dar nu mai adăuga niciun cuvânt. Dacă vrei să plecăm, putem pleca.

Am văzut că i s-au umezit ochii. Mi-a sărutat din nou mina şi mi-a spus cu o blândeţe părintească:

Dacă nu ai nimic împotrivă, Aurore, vom pleca chiar astă-seară.

Şi aceasta o faci cu siguranţă pentru mine, nu pentru dumneata! am strigat eu, cuprinsă de o adevărată mânie.

Pentru dumneata, da, câtuşi de puţin pentru mine! a spus el.

Şi, înclinându-se, a ieşit. Am izbucnit în plâns.

„Ah – mi-am spus eu – nu mă iubeşte şi nu mă va iubi niciodată”.

Plecarea a fost hotărâtă chiar în acea seară, la ceasurile zece. Trebuia să mă urc cu Françoise într-o trăsură de poştă. Henri trebuia să mă escorteze cu patru spadasini. Acum era bogat. În timp ce-mi făceam bagajele, parcul Ossuna începea să fie iluminat. Prinţul de Gonzague dădea un mare bal în noaptea aceea. Am plecat la ora fixată, în timp ce orchestra cânta primele acorduri sub înalţii portocali ai palatului.

Henri călărea la uşa trăsurii. M-a întrebat:

Aurore, nu-ţi pare rău de nimic?

Îmi pare rău de micuţa mea prietenă de altă dată – i-am răspuns eu.

Itinerarul nostru era hotărât dinainte. Ne duceam drept la Saragossa, de unde aveam să ne îndreptăm spre hotarul Franţei, să trecem Pirineii, pe la Venasqua, şi să coborâm la Bayonne, de unde aveam să luăm vaporul până la Ostende, în Ţările de Jos. Henri ţinea neapărat să treacă prin acest colţişor din Franţa şi să se oprească undeva, în valea Loaron, între Lux şi Bagnères-de-Louchon.

De la Madrid la Saragossa, niciun incident nu ne-a tulburat călătoria. Aceeaşi lipsă de întâmplări deosebite de la Saragossa la graniţă. Şi fără vizita pe care am făcut-o la castelul Caylus, după ce am trecut munţii, n-aş mai avea, mamă, nimic de adăugat. Henri voia să vorbească cu un bătrân preot, dom Bernard, care fusese cândva capelan la Caylus, pe vremea când mai trăia cel din urmă senior care a mai purtat acest nume.

De îndată ce am trecut hotarul Franţei, am lăsat-o pe Françoise şi pe Jean-Marie înt-r-un sătuleţ de pe malul Clarabidei. Cei patru spadasini luaţi de la Madrid rămăseseră dincolo de Pirinei. Ne-am îndreptat singuri, Henri şi cu mine, călări, spre ciudata înălţime numită de oamenii din partea locului Hachaz, şi care slujeşte de soclu sumbrei cetăţui. Era o dimineaţă de februarie, rece, tristă, dar fără ceaţă. Pe măsură ce înaintam, vedeam înălţându-se în faţa noastră, parcă respins de cerul alburiu dinspre răsărit, colosul acela negru de granit, cocoţat pe piedestalul său uriaş: castelul Caylus-Tarrides. E măreţ şi înfricoşător. Între zidurile lui, nimeni n-a putut fi vreodată fericit… De aceea tot felul de legende, negre ca cerneala, sunt povestite în tot ţinutul în legătură cu el. Se spune – între altele – că ultimul stăpân, poreclit Caylus-Zăvor, şi-ar fi ucis, el singur, două soţii, fiica, ginerele etc. Ceilalţi strămoşi ai lui s-ar fi învrednicit cu şi mai cumplite isprăvi.

Am ajuns pe podişul de deasupra stâncii Hachaz, pe

un drumeag îngust şi întortocheat, care ducea altă dată la o punte ce putea fi ridicată, cu scripete, la nevoie. Acest pod a dispărut. Acum se mai văd doar resturile unui pod fix, de lemn, ale cărui bârne putrezite atârnă în gol. La intrarea podului se află o statuetă a Sfintei Fecioare, într-un soi de firidă. Castelul Cay lus nu mai e locuit. E păzit de un bătrân ursuz, care ne-a spus că actualul stăpân n-a mai pus piciorul pe acolo de vreo şaisprezece ani. E prinţul Filip de Gonzague. Bagi de seamă, mamă, că numele acesta s-ar zice că mă urmăreşte de la o vreme?

Tot bătrânelul i-a spus lui Henri că dom Bernard, fostul capelan al castelului Caylus, a murit de vreo câţiva ani. N-a vrut să ne lase să vizităm castelul. Credeam că o să ne reîntoarcem numaidecât în vale. Dar n-a fost de loc astfel. Şi mi-am dat seama că locurile acelea păreau să-i trezească prietenului meu nişte amintiri triste şi mişcătoare.

Ne-am dus să mâncăm ceva în cătunul Tarrides, ale cărui case se întind aproape până la fostul braţ de apă care înconjura odinioară castelul. Casa cea mai apropiată de podul de care am vorbit era tocmai un han. Ne-am aşezat pe două bănci la o biată masă de fag şi o femeie de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani a venit să ne servească.

Femeie – a întrebat-o deodată Henri – erai la han în noaptea omorului?

Cana de vin i-a scăpat din mână pe masă. Apoi, învăluindu-l pe Henri cu o privire bănuitoare, a mormăit:

— He-he, dacă pomeneşti de noaptea aceea, nu cumva erai şi domnia-ta pe aici?

Se prea poate, femeie dragă, dar asta nu te priveşte. Vreau să ştiu câteva lucruri. Şi plătesc ea să le aflu.

A luat cana şi a mormăit aceste ciudate cuvinte:

Am răsucit de două ori în broască cheia de la uşă şi am zăvorât obloanele de la ferestre. În treburi de-astea, e

mai bine să nu-ţi bagi nasul. N-am văzut, n-am auzit!

Câţi morţi au fost găsiţi a doua zi în braţul de apă?

Şapte, punând la socoteală şi pe tânărul senior.

Şi oamenii legii au venit?

Judecătorul din Argelès, oamenii legii de – la Tarbes şi alţii. Da, da, oamenii legii au venit, întotdeauna vin mai repede chiar decât te-ai gândi. Dar se întorc uneori aşa cum au venit. Judecătorii au zis că bătrânul nostru senior* avusese dreptate, din pricina ferestruii aceleia, pe care au găsit-o deschisă.

Arătă cu degetul o fereastră joasă, aflată la temelia castelului, chiar în albia apei, sub bârnele podului ce spânzurau în gol. Am înţeles că judecătorii îl învinuiau pe tânărul senior defunct cum că voise să se strecoare în castel prin ferestruie. Dar pentru ce? Femeia răspunse singură la această întrebare pe care mi-o puneam în gând:

Ce vreţi! Domnişoara noastră era tare bogată!: „O jalnică poveste rezumată în câteva cuvinte.

Fereastra aceea joasă mă fascina. Nu-mi puteam lua ochii de la ea. Se vede că acolo aveau loc întâlnirile de dragoste.

Am împins strachina de lemn în care ni se adusese mâncarea. Henri a făcut la fel. A plătit masa şi am ieşit din han. Prin faţă trecea o potecă ce ducea chiar în albia fostului braţ de apă. Am urmat poteca. Femeia a venit după noi.

Vedeţi – ne-a spus, arătând un picior al podului de lângă meterez – acolo îşi lăsase tânărul senior copilul.

Ah! am exclamat eu. Era şi un copil?

Privirea pe care Henri a întors-o spre mine a fost extraordinară şi n-aş putea s-o descriu. Părea să-mi spună: „Aurore, copilul erai dumneata!”

Inima a început să-mi bată şi am privit cu alţi ochi castelul. Dar de îndată a mai întrebat:

Şi ce s-a făcut cu copilul?

Femeia a răspuns:

A murit.

Capitolul VI PUNÂND MASA

Pe albia fostului braţ de apă, se întindea acum o pajişte. Din locul unde ne oprisem, se vedea, dincolo de arcul sfărâmat al podului de lemn, peste malul mai scund în acea parte, cătunul Tarrides şi primii copaci ai pădurii Ens. La dreapta, pe deasupra meterezului, bătrâna capelă a castelului Caylus îşi înălţa clopotniţa ascuţită şi dantelată. Henri învăluia totul într-o lungă privire melancolică. Uneori s-ar fi zis că încerca să se orienteze. Cu spada p. e care o ţinea în mână ca pe un baston, trăgea linii pe iarbă/ Buzele i se mişcau ca şi cum ar fi vorbit cu el însuşi. În cele din urmă, arătă cu degetul locul pe care stăteam eu, în picioare, şi exclamă:

Acolo... da, cu siguranţă acolo...

E adevărat – recunoscu şi femeia – chiar la locul acela am găsit zăcând Ieştii tânărului senior.

Am făcut un pas înapoi, înfiorată din cap până în picioare.

Henri a întrebat-o:

Şi ce s-a făcut cu el?

Am auzit spunându-se că ar fi fost dus la Paris ca să-l înmormânteze. În cimitirul Saint-Magloire.

Da, da... – a murmurat Henri – Saint-Magloire făcea parte din fieful casei de Lorraine.

A rămas o vreme nemişcat, cu capul plecat, cufundat în gânduri. Din timp în timp, mă cerceta cu privirea. Pe urmă a încercat să urce scăriţa de la capul podului. Dar treptele putrede se frângeau sub paşii lui. S-a apropiat apoi de meterez şi cu minerul spadei a încercat obloanele ferestruit joase. Femeia, care îl urma ca o călăuză de muzeu, i-a spus:

Sunt zdravene, căptuşite cu fier. N-au mai fost deschise de atunci, de când au venit oamenii legii.

Şi ce-aţi auzit voi, femeie, în noaptea aceea de pomină, prin obloanele după care v-aţi zăvorât?

Dumnezeule sfinte, nobile senior! Parcă toţi diavolii iadului s-ar fi dezlănţuit sub meterez. N-am mai putut închide ochii. Tâlharii se adunaseră de cu ziuă să bea la noi, la han. Când m-am culcat, am zis: Dumnezeu să aibă în pază sufletu-l celor care n-or să mai vadă mâine răsărind soarele. Am auzit un înfricoşător zăngănit de săbii, răcnete, blesteme şi două glasuri bărbăteşti care strigau din când în când: „Sunt aici!”

Cunoşteam aceste cuvinte, mai bine zis: această deviză. Din copilărie, o auzisem adesea pe buzele lui Henri. Mai apoi, o văzusem, tradusă în latineşte, pe sigiliile care pecetluiaú tainicul plic pe care prietenul meu îl păstra ca pe un tezaur. Henri fusese deci amestecat în toată această dramă.

Soarele cobora spre asfinţit când am pornit înapoi, de-a lungul văii. Inima îmi era strânsă. Mereu tot întorceam capul să mai revăd sumbrul gigant de granit care se înălţa posomorât pe uriaşul său soclu. În noaptea aceea, am avut vedenii: o femeie cernită, purtând un prunc în braţe, se apleca peste un tânăr palid, cu pieptul spintecat.

A doua zi, pe puntea corăbiei care trebuia să ne ducă pe ocean, apoi prin strâmtoarea Manecii, până la ţărmurile Flandrei, Henri mi-a spus:

— În curând vei şti totul, Aurore. Deie Domnul să fii atunci mai fericită!

Glasul lui era trist spunându-mi aceasta.

Am debarcat la Ostende. La Bruxelles, Henri a primit o scrisoare lungă din Franţa. P-licul purta sigiliul ţării. A doua zi am şi pornit spre Paris. Se făcuse întuneric când am trecut pe sub arcul de triumf ce se afla la capătul drumului Flandrei, la marginea marelui oraş. Eram în trăsură cu Françoise. Henri, călare, mergea înaintea

noastră. Am mers pe o stradă lungă, mărginită de o parte şi de alta de case înalte, cenuşii. Apoi am intrat într-o uliţă îngustă care ne-a dus până în faţa unei biserici înconjurată de un cimitir. Am aflat, mai apoi, că erau biserica şi cimitirul Saint-Magloire. Peste drum se înălţa un palat falnic, seniorial, palatul Gonzague.

Henri a descălecat şi mi-a întins mâna ca să côbôl.

Am intrat în cimitir. În spatele bisericii, într-un spaţiu înconjurat cu un simplu gărduleţ de lemn, se înălţa o rotondă deschisă în care se vedeau, printre arcade, mai multe morminte monumentale. Am intrat pe portiţa de lemn a gărduleţului. O lampă spânzurată de bolta rotondei lumina slab mormintele. Henri s-a apropiat de un mausoleu de marmură pe care era sculptat în relief chipul unui tânăr – şi a depus un lung sărut pe fruntea lui. L-am auzit spunând cu lacrimi în glas:

Frate, iartă-mă! Dumnezeu mi-e martor că mi-am ţinut făgăduiala cât am putut mai bine.

Un foşnet uşor m-a făcut să întorc capul. În spatele nostru, bătrâna Françoise Berrichon şi Jean-Marie, nepoţelul ei, îngenuncheaseră pe iarbă, dincolo de gărduţul de lemn.

Henri îngenunchease şi el. S-a rugat îndelung, în tăcere. Când s-a ridicat, mi-a spus:

Sărută şi dumneata chipul acesta, Aurore.

L-am ascultat, apoi l-am întrebat de ce.

Fiindcă a fost un suflet mare şi fiindcă l-am iubit mult.

Am depus un lung sărut pe fruntea îngheţată a statuii. Henri mi-a mulţumit punând mâna mea pe inima lui. Câteva minute după aceea, ne aflam în casa în care sunt pe cale de a încheia aceste rânduri, mamă dragă. Henri o închiriase mai din vreme.

De când i-am trecut pragul, n-am mai părăsit-o. Aici sunt mai singură ca oricând, fiindcă la Paris Henri are mai

multe treburi ca în oricare altă parte. Abia dacă-l zăresc la vremea meselor. îmi este interzis să ies din casă. Şi chiar la fereastră trebuie să mă arăt numai cu multă grijă.

Sunt singură. Prin perdelele lăsate văd mulţimea trecătorilor grăbiţi şi zgomotoşi. Toţi oamenii aceia sunt liberi. Văd casele de pe partea cealaltă a străzii. La fiecare cât locuieşte câte o familie, femei tinere cu copii frumoşi, veseli. Sunt fericite. Văd şi ferestrele Palatului Regal, adesea luminate seara, când Regentul dă serbări. Uneori nopţile mele nu cunosc somnul. Dar o singură vorbă bună din partea lui, un simplu gest mă fac să uit totul şi să mă simt fericită. Dacă de la un timp se poartă rece cu mine, pot eu să-l învinuiesc? Mă gândesc că viţa mea e poate mult mai nobilă ca a lui. Poate şi averea la care aş avea drept. Lucrul acesta îl îndepărtează de mine. Îi e teamă să mă iubească. Ah, dacă aş şti că acesta e singurul motiv, cu câtă bucurie aş renunţa la averea mea şi mi-aş călca în picioare nobleţea! Ce preţuieşte nobleţea pe lângă bucuriile inimii?

Acum două zile, cocoşatul a venit să-l vadă. Dar nu ţi-am vorbit încă, mamă, de acest misterios pitic, singura făptură din afară care a pătruns în singurătatea noastră. Cocoşatul acesta vine la noi, adică la Henri, în apartamentul lui de la etaj, la orice ceas din zi sau din noapte. Îl vezi intrând şi ieşind. Oamenii din cartier îl privesc oarecum ca pe un spiriduş. Niciodată nimeni nu l-a văzut pe Henri împreună cu el şi sunt totuşi nedespărţiţi. Aşa spun toate cumetrele limbute de pe strada du Chantre. Şi, drept e, niciodată nu s-a pomenit prietenie mai ciudată şi mai misterioasă. Nici noi, adică Françoise, Jean-Marie şi cu mine, nu i-am văzut laolaltă pe aceşti doi nedespărţiţi. Stau zile întregi închişi în apartamentul de sus, pe urmă unul din ei iese, în timp ce celălalt rămâne acolo să păzească cine ştie ce comori necunoscute. Povestea aceasta durează de vreo cincisprezece zile, de când

suntem la Paris, şi cu toată făgăduiala lui Henri, n-am aflat, din toate aceste mistere, nimic mai mult ca în prima zi.

Dar începusem să-ţi spun: cocoşatul a venit la Henri ieri spre seară. N-a mai ieşit. Au stat toată noaptea închişi împreună. Astăzi de dimineaţă, Henri era şi mai trist ca de obicei. La masă, nu ştiu cum a venit vorba despre marii seniori şi nobilele doamne. Henri a spus cu o adâncă amărăciune:

— Cei care se află prea sus sunt cuprinşi de ameţeală. Nu trebuie să te bizui pe recunoştinţa prinţilor. De altfel... – s-a întrerupt el plecând privirea – ce serviciu poţi plăti cu păcătoasa asta de monedă care se numeşte recunoştinţă? Dacă înalta doamnă pentru care mi-aş fi primejduit viaţa şi fericirea n-ar putea să mă iubească fiindcă ea ar fi prea sus şi eu prea jos, aş fugi atât de departe, încât nici să nu mai ştiu dacă omă insultă sau nu cu recunoştinţa ei.

Câtă dreptate avea! Şi-a pus în primejdie viaţa şi onoarea pentru fiica dumitale, mamă. A făcut chiar mai mult decât atât: i-a dăruit optsprezece ani de falnică tinereţe. Cu ce s-ar putea plăti o astfel de generozitate? La gândul acesta mă simt din nou plină de sfială, dar de o altă sfială decât aceea din copilărie. N-ar fi numai ingratitudine, cum spune el, ci o adevărată infamie. Sunt însă toată a lui. El m-a salvat, m-a făcut ceea ce sunt. Fără el ce-aş fi acum? Un pumn de cenuşă în fundul unui biet mormânt.

Nu mai văd să scriu. S-a făcut întuneric. Las condeiul şi închid ochii ca să văd blândul dumitale chip în visul meu. Vino, mamă, scumpa mea mamă, vino...”

Acestea erau ultimele cuvinte din manuscrisul Aurorei. Paginile acestea, cele mai bune prietene ale ei, îi erau dragi. Închizându-le în casetă, le şopti: „Pe mâine”.

Noaptea se lăsase de-a binelea. De cealaltă parte a

străzii Saint-Honoré, ferestrele caselor începeau să se lumineze. Uşa se deschise încet şi chipul cam prostănac al lui Jean-Marie Berrichon se profilă pe căptuşeala de lemn, de culoare mai deschisă, a pereţilor camerei vecine, unde fusese aprinsă lampa.

Bunica întreabă pe domnişoara noastră – spuse el – dacă trebuie să pună masa aci sau în sala cea mare?

Dar cât e ceasul? bâigui Aurore, smulsă din visarea ei.

Ceasul cinci, domnişoară.

„Cât întârzie!” gândi Aurore.

Apoi spuse:

Pune masa aci.

Am înţeles, domnişoară.

Berrichon aduse o lampă pe care o puse pe cămin. Din fundul bucătăriei, aflată la capătul sălii mari, se auzi glasul bărbătesc al Françoise!:

Perdelele nu sunt bine închise, puştiule. Trage-le mai mult.

Berrichon înălţă puţin din umeri, dar se grăbi să asculte de poruncă.

Parcă ne-ar fi frică să nu nimerim la ocnă, zău aşa! mormăi el.

Berrichon era şi – el cam în situaţia Aurorei. Nu ştia nimic şi ar fi vrut să afle totul.

Eşti sigur că nu s-a întors pe scara cealaltă? îl întrebă fata.

Sigur? Poţi să fii sigur de ceva la noi? Am văzut doar pe cocoşat intrând, adineauri, pe scară. Am tras cu urechea.

Foarte urât din partea ta! îl dojeni cu asprime Aurore.

Voiam să ştiu dacă cumva s-a întors şi meşterul Ludovic. Nici vorbă că nu din simplă curiozitate!

Şi n-ai auzit nimic?

Nimic.

Aşternea faţa de masă.

Unde s-o fi dus? se întrebă Aurore cu glas tare.

Ah, domnişoară – făcu Berrichon – asta numai cocoşatul ar putea s-o spună. Şi dacă vreţi să ştiţi, e totuşi parcă nu ştiu cum, zău aşa, să vezi un om atât de drept ca domnul cavaler, vreau să spun meşterul Ludovic, pierzându-şi vremea êu un schilod răsucit ca un tirbuşon. Dar noi, asta-i sigur, vedem numai faţa lucrurilor. Meşterul se tot duce, se tot întoarce pe uşa din dos.

Nu-i stăpânul casei? îl dojeni iar fata.

— Stăpân, stăpân – i-o întoarse Berrichon – dar ba pleacă, ba se-ntoarce, ba iese din nou, sau se zăvoreşte cu maimuţoiul ăla, fără să se sinchisească de nimeni şi de nimic. Dar să ştiţi că vecinii nu-şi ţin de loc limba, domnişoară. Dacă aţi şti tot ce stau să-şi închipuie!

Şi tu stai prea mult la flecăreală cu vecinii, Berrichon – îi spuse Aurore.

Eu? strigă copilandrul. Doamne sfinte, dacă se poate spune aşa ceva despre mine! Bunicuţă – strigă el trecându-şi căpşorul bălai prin uşa rămasă întredeschisă – auzi ce zice domnişoara, că aş fi gură-spartă…

Asta o ştiu eu de mult, puştiule – se auzi glasul bătrânei. Şi, pe deasupra, un leneş.

Berrichon îşi în crucişă braţele pe piept.

Asta-i bună! Zău că-i bună! Când trec pe stradă, ascult şi eu ce spun oamenii. Atâta tot. Şi dacă aţi şti câte spun! Dar să mă amestec şi eu în vorbă cu toţi dughenarii ăştia, ferească sfântul! îmi ţin rangul. Acum, ca să fiu drept, trebuie să vă mărturisesc – adăugă el coborând glasul – că nu-i prea uşor să-ţi ţii gura când oamenii te omoară cu întrebări.

Ţi s-au pus, va să zică, întrebări?

Cu toptanul, domnişoară!

Dar ce-au putut să te întrebe? începu să se mânie

Aurore.

Ce n-au putut! Cine suntem, ce facem, de unde am venit, unde o să ne mai ducem, câţi ani ai dumneata, câţi are domnul cavaler... vreau să zic meşterul Ludovic, dacă suntem francezi, dacă suntem catolici, dacă vrem să ne stabilim aici, dacă nu ne simţeam bine acolo de unde am plecat, dacă ţineţi post vinerea şi sâmbăta, dacă duhovnicul e de la biserica Saint-Eustache sau de la Saint-Germain l'Auxerrois...

Îşi pierduse răsuflarea; îşi trase sufletul şi continuă:

De ce am venit să locuim tocmai în strada du Chantre şi nu în altă parte, de ce dumneavoastră nu ieşiţi niciodată şi fiindcă nu ieşiţi, doamna Moyneret, moaşa, a făcut prinsoare cu cumătră Guichard că nu aveţi decât un picior zdravăn, de ce meşterul Ludovic iese atât de des, de ce cocoşatul... Ah, cocoşatul îi înnebuneşte! O bătrână, doamna

Balahault, susţinea că are aerul cuiva care ar avea legătură cu necuratul.

Şi tu te amesteci în toate flecărelile astea? zise Aurore.

Se poate? Nu mă cunoaşteţi, domnişoară! Nimeni nu ştie mai bine ca mine să păstreze distanţele. Dar să-i auzi vorbind! mai ales femeile! Ah, Sfinte Doamne, femeile! Nu pot să pun piciorul pe stradă fără să-mi împuie urechile.

Capitolul VII

MEŞTERUL LUDOVIC

Berrichon se căia amarnic de cele ce spusese. Se uita cu spaimă la pieptul Aurorei zguduit de hohote de plâns şi se gândea: „Dacă meşterul ar intra acum!"

Aurore stătea cu capul plecat. Părul ei frumos cădea bogat pe mâinile ei, printre care se prelingeau lacrimi. Când îşi ridică iar capul, ochii îi mai erau scăldaţi de lacrimi, dar obrajii îşi recăpătaseră culorile. „Henri –

murmură ea – singura fiinţă din lume care m-a apărat şi care m-a iubit!”

A, cât despre asta – exclamă Berrichon, punând mai departe masa de care aproape că uitase – să n-aveţi nicio grijă. V-o spun eu. În fiecare dimineaţă dăm seama, şi eu, şi bunica. „Cum a petrecut noaptea? A dormit liniştită? I-aţi ţinut cum se cuvine, ieri, de urât? E tristă? îşi doreşte ceva? Şi când izbutim să ghicim vreo dorinţă de-a dumneavoastră, nu mai poate de bucurie, e atât de fericit! Ascultaţi-mă pe mine: nici nu vă închipuiţi cât vă iubeşte.

Da – şopti Aurore mai mult pentru sine – e bun, mă iubeşte ca pe-o fiică.

Punând mai departe masa, Jean-Marie Berrichon trecea la rolul de confident.

Sunt singură – continuă ea – singură şi mereu tristă.

Lăsaţi, domnişoară – ripostă băieţandrul – de îndată ce se va întoarce acasă, vă recăpătaţi voia bună.

A venit noaptea – urmă Aurore – şi eu tot îl aştept. Şi asta în fiecare seară „de când suntem în acest Paris…

Ei, ce vreţi! zâmbi Berrichon. Aşa se-ntâmplă-n capitală. Masa am pus-o. Gata mâncarea, bunicuţă?

De mai bine de-un ceas – răspunse glasul bărbătesc al Françoise! din fundul bucătăriei.

Berrichon se scărpină după ureche:

Nu ştiu de ce, dar mai că aş pune rămăşag că meşterul e sus, cu diavolul lui de cocoşat. Mi se strânge inima s-o văd pe domnişoara noastră perpelindu-se. Dacă m-aş încumeta…

Străbătu sala cea mare. Puse piciorul pe prima treaptă a scării ce ducea la apartamentul meşterului Ludovic.

Ah, domnişoară – reluă el întorcându-se şi apropiindu-se din nou de ea – de ce Dumnezeu se ascunde meşterul? Şi asta duce la clevetiri. Şi eu aş bârfi dacă aş fi în locul vecinilor. Cu toate că, bineînţeles, nu sunt un

flecar, aş spune ca ceilalţi: „Trebuie să fie un conspirator sau un vrăjitor”.

Aşa spun ei? întrebă Aurore, în loc să răspundă, Berrichon începu să râdă.

— Ah! Doamne, Dumnezeule! Dac-ar şti ei, ca mine, ce se află acolo sus! Un pat, un scrin, două scaune, o spadă spânzurată de perete. Atâta tot. E drept că în odaia încuiată de alături n-am văzut decât un singur lucru.

Ce anume? îl întrerupse brusc Aurore.

Ei, nimic deosebit. Într-o seară, meşterul a uitat să întoarcă în jos limba de metal care astupă pe dinăuntru gaura cheii.

Şi tu ai îndrăznit să te uiţi prin gaură?

Doamne! Domnişoară, nu am făcut-o cu niciun gând rău. Mă dusesem sus să spun meşterului că îl aşteptaţi. Gaura cheii lucea în întuneric. Am pus ochiul.

Şi ce-ai văzut?

V-am spus, nu mare lucru! Cocoşatul nu era acolo. Meşterul Ludovic şedea singur la o masă. Pe masă se afla caseta de care nu se desparte niciodată când pleacă în călătorie. De mult voiam să ştiu ce ţine ascuns în ea. Muream de curiozitate. Măcar dacă ar fi ţinut sumedenie de galbeni, cum îmi închipuiam eu, dar nu aur ţine meşterul Ludovic în caseta lui, ci un teanc de hârţoage, cum s-ar spune, o scrisoare mare, pătrată, cu trei peceţi de ceară roşie, mari cât un galben de şase livre, atârnate de nişte panglici.

Aurore recunoscu din această descriere plicul pe care-l ştia şi ea. Dar nu spuse nimic.

Ei, şi blestematul ăsta de plic – continuă Berrichon – era să mă coste scump. Se vede că făcusem zgomot, cu toate că mă pricep să umblu în vârful picioarelor. Meşterul s-a ridicat şi a deschis uşa. Abia am mai avut timp să mă reped jos, pe scară. În grabă, am căzut pe şale, de mă dor şi acum când le ating. Dar dumneavoastră, domnişoară,

dumneavoastră puteţi face ce vreţi şi nu aveţi să vă temeţi de nimic. Ştiţi… mie mi-ar plăcea grozav să cinăm mai devreme, ca să mă duc cu bunica să căscăm gura la lumea care se duce la balul de la Palatul Regal. N-aţi vrea să vă duceţi dumneavoastră sus, să-l chemaţi cu glasul dumneavoastră atât de dulce?…

Aurore nu-i răspunse.

— Aţi văzut? trăncăni mai departe Berrichon. Toată ziulica au trecut căruţe cu flori şi verdeaţă, furgoane cu lampioane, dulciuri şi băuturi.

Îşi linse cu lăcomie buzele.”.

O să fie frumos! exclamă el. Ei, dacă m-aş putea strecura şi eu înăuntru, cum m-aş mai înfrupta!

Du-te, Berrichon, şi ajut-o pe bunica! îi spuse Aurore.

„Sărăcuţa domnişoară – se gândi el – moare de poftă să se ducă şi ea să danseze!”

Un zgomot se auzi în sală, un zgomot fără îndoială binecunoscut, căci Aurore se ridică dintr-odată, transfigurată. Buzele i se întredeschiseră, lăsând să le scape un mic strigăt de bucurie. Zgomotul era al unei uşi care se deschisese în capătul de sus al scării interioare. Meşterul Ludovic cobora scara. Jos, Berrichon ţinea o lampă în mână şi lumina treptele. Meşterul Ludovic, oricare i-ar fi fost vârsta, era un bărbat tânăr. Părul blond, mătăsos şi buclat, se învolbura în jurul unei frunţi pure ca de adolescent. Straiele pe care le purta – pantaloni, pieptar şi surtuc – erau din catifea neagră, cu nasturi de agată, negri, strălucitori. Era cu capul gol şi fără spadă.

Chiar din capul scării, privirea sa începuse S-O caute pe Aurore. Când o văzu, îşi stăpâni o mişcare. Se sili să-şi plece ochii, şi paşii, care voiau să se grăbească, încetiniră.

M-ai aşteptat, Aurore? întrebă el coborând treptele.

Françoise Berrichon îşi arătă, în uşa bucătăriei, faţa înroşită de căldura cuptorului. Spuse cu glasul ei răsunător, care ar fi făcut cinste unui sergent poruncind

stânga-mprejur:

Dacă şi asta are vreun rost, meştere Ludovic, să faci să plângă o biată copilă?

Ai plâns, Aurore? spuse, plin de îngrijorare, noul venit.

Coborâse scara.

Henri, bunul meu prieten – răspunse Aurore, întinzându-i fruntea să i-o sărute – ştii bine că noi, fetele, suntem nişte nebune. Şi apoi Françoise n-a văzut bine, nu am plâns, uită-te în ochii mei, Henri, vezi singur dacă sunt înlăcrimaţi!

Zâmbea atât de fericită, atât de deplin fericită, încât meşterul Ludovic se opri fără voia lui s-o privească o clipă.

Ce aud, băieţaş? întrebă Françoise pe Jean-Marie, uitându-se aspru la el. Nu mi-ai spus tu că domnişoara noastră a plâns toată vremea?

Am spus, am spus! Uite ce e, bunică, eu nu mă pricep în treburile astea. Poate dumneata ai auzit anapoda, poate eu nu am văzut bine, sau poate că domnişoara noastră nu are chef să se ştie că a plâns.

Berrichon era sămânţă de normand şmecher. Françoise străbătu sala cea mare aducând, pe o farfurie întinsă, mâncarea pentru cină.

Oricum ar fi – spuse ea – adevărul e că domnişoara noastră stă mereu singură şi că asta nu e viaţă.

Te-am rugat eu să te plângi în locul meu? o dojeni Aurore, roşie de ciudă.

Meşterul Ludovic îi oferi braţul pentru a o conduce în camera în care fusese pusă masa. Se aşezară unul în faţa celuilalt. Berrichon, potrivit obiceiului, rămase în picioare, în spatele Aurorei, ca s-o servească. Dar după câteva clipe, în care se făcuse că mănâncă, meşterul Ludovic îi spuse:

Lasă-ne singuri, copile, nu mai avem nevoie de dumneata.

Să aduc şi celelalte feluri? întrebă Berrichon.

Nu – se grăbi să răspundă Aurore.

Atunci am să vă aduc desertul.

Du-te! îi porunci meşterul Ludovic, arătându-i uşa. După cât se pare, nu eşti fericită, Aurore! spuse el, după ce Berrichon ieşi din încăpere.

Te văd atât de puţin – răspunse tânăra fată.

Şi mă învinovăţeşti, scumpa mea copilă?

Ferească sfântul! Mă frământ uneori, e drept; dar cine poate împiedica să se nască tot felul de gânduri năstruşnice în sărmana minte a unei pustnice ţinută sub zăvor! Ştii, Henri, în întuneric copiilor le e teamă şi îndată ce se face ziuă uită de spaimele lor. Şi eu sunt la fel, şi e destul să te arăţi pentru ca să se împrăştie capricioasele mele gânduri negre. Mă iubeşti cu o dragoste de părinte, Henri?

Meşterul Ludovic se ridică şi făcu înconjurul mesei. Aurore îi trase un scaun lângă ea şi-i spuse cu o bucurie sinceră:

Aşază-te aici! De când n-am mai stat astfel de vorbă! Îţi aminteşti cum treceau ceasurile altă dată?

Dar Henri era visător şi trist.

Ceasurile nu ne mai aparţin – răspunse el. Aurore, când nu mă vei mai vedea, ai să-ţi aminteşti de mine?

Culorile primă văratice de pe chipul fetei se şterseră. Dacă meşterul Ludovic ar fi ridicat ochii, ar fi descoperit tot sufletul Aurorei în privirea adâncă pe care fata i-o aruncă.

Ai de gând să mă părăseşti din nou? îngăimă ea.

Nu – spuse meşterul Ludovic cu glasul nesigur – nu se ştie… poate…

Te rog! Te rog! murmură ea. Fie-ţi milă de mine, Henri! Dacă pleci, ia-mă cu dumneata.

Îşi întorsese faţa de la ea. Aurore îl luă de gât cu un gest de copil, ca să-l silească s-o privească. Ochii meşterului Ludovic erau scăldaţi în lacrimi. Aurore se lăsă

să alunece de pe scaun şi se aşeză în genunchi.

Henri, Henri – spuse ea – dragul meu prieten, dacă ai fi fericit, te-aş lăsa să te bucuri singur de toată fericirea, dar lacrimile vreau să le împarţi cu mine.

O strânse cu patimă la piept, dar deodată braţele îşi slăbiră strânsoarea.

Suntem doi nebuni, Aurore! rosti el, cu un zâmbet amar şi silit. Dacă ne-ar vedea cineva! Ce înseamnă toate astea?

Înseamnă – replică fata, care nu înţelegea să renunţe atât de uşor – înseamnă că astă-seară eşti egoist şi rău, Henri. Din ziua în care mi-ai spus: „Nu eşti fiica mea”, te-ai schimbat foarte mult!

Ziua în care m-ai rugat să-l cruţ pe marchizul de Chaverny? îmi amintesc de clipa aceea, Aurore, şi te vestesc că marchizul de Chaverny s-a întors la Paris.

Îi luă mâna şi i-o sărută, ca şi cum ar fi voit să plece. Ea îl reţinu cu forţa.

Rămâi! spuse ea., Dacă lucrările vor continua astfel, într-o zi, întorcându-te acasă, nu mă vei mai găsi în casa dumitale. Văd că te stingheresc; am să plec. Dumnezeule! Nu ştiu ce mă voi face, dar dumneata vei fi eliberat de o povară care «devine prea grea. Poartă-te ca şi mai înainte. Asta e tot ce-ţi cer. Spune-mi când eşti fericit, ca să mă bucur cu dumneata, spune-mi, mai cu seamă, când ai supărări, pentru ca tristeţea dumitale să treacă în inima mea. Crede-mă, asta mă uşurează. Dacă ai avea o fiică, Henri, nu tot astfel te-ai purta cu ea?

O fiică! repetă meşterul Ludovic, şi fruntea i se întunecă.

Nu-ţi sunt nimic, ştiu foarte bine, la ce să mi-o aminteşti mereu!

Meşterul Ludovic îşi trecu dosul palmei peste frunte.

Aurore – spuse el, ca şi când nu i-ar fi auzit ultimele cuvinte – există o viaţă strălucitoare, o viaţă de plăceri, de

onoruri, de bogăţie, viaţa celor aleşi de soartă. Dumneata nu o cunoşti, scumpa mea copilă.

Şi ce nevoie am s-o cunosc?

Vreau eu s-o cunoşti. Trebuie. Vei avea poate de făcut o alegere; pentru a alege, trebuie s-o cunoşti…

Se ridică din nou în picioare. Pe chipul său nobil se citea o hotărâre bine cântărită şi de neclintit.

Este ultima ta zi de îndoială şi de neştiinţă, Aurore – spuse el încet. Pentru mine este poate ultima zi de tinereţe şi speranţă!

Henri, pentru numele lui Dumnezeu! Vorbeşte limpede! strigă tânăra fată.

Meşterul ridica ochii spre cer.

— Am procedat aşa cum îmi cere conştiinţa – murmură el. Cel de Sus mă vede; nu am nimic să-i ascund. Rămâi cu bine, Aurore – reluă el. În noaptea asta n-ai să dormi. Deschide bine ochii şi gândeşte-te, ascultă glasul raţiunii mai curând decât acela al inimii! Nu vreau să-ţi spun nimic dinainté, pentru ca impresia dumitale să fie neaşteptată şi întreagă. M-aş teme, vorbindu-ţi dinainte, să nu o fac cu un gând egoist. Aminteşte-ţi numai că, oricât de stranii ţi s-ar părea întâmplările acestei nopţi, vor avea drept izvor voinţa mea şi drept scop binele dumitale. Dacă nu mă vei revedea curând, să ai totuşi încredere. De aproape sau de departe, voi veghea asupra dumitale.

Îi sărută mâna şi se îndreptă spre apartamentul său.

Aurore, mută şi încremenită, îl urmărea cu privirea. Ajungând sus, în capul scării, meşterul Ludovic, înainte de a trece pragul, îi făcu un semn părintesc cu capul şi-i trimise o sărutare.

Capitolul VIII DOUĂ FETE

Aurore era singură. Convorbirea avută cu prietenul ei Henri se desfăşurase într-un chip atât de neprevăzut, încât rămăsese uluită. Gândurile-i văzite se îmbulzeau de-a valma. Parcă i s-ar fi încins creierii. Inima, nemulţumită,

rănită, o îndemna să se zăvorască în amărăciunea ei.

Desigur, viaţa rătăcitoare a Aurorei fusese şi până atunci plină de aventuri. Dar prietenul ei îşi luase toată răspunderea! întotdeauna alături de ea, ca un păzitor plin de grijă, care o scăpa neapărat din orice primejdii, prietenul ei o cruţa până şi de teamă. Întâmplările din noaptea aceasta aveau să-i schimbe înfăţişarea. Trebuia să le înfrunte singură. Întredeschise perdelele de la fereastră şi se sprijini cu coatele pe pervaz, pentru a-şi răcori fruntea înfierbântată. Era o mare mişcare pe stradă. Mulţimea se îngrămădea la intrarea Palatului Regal, ca să vadă trecând invitaţii. Şirul de lectice şi jilţuri purtate de lachei se lungea tot mereu între două rânduri de curioşi. În primul moment, Aurore nu dădu mare atenţie spectacolului ce i se înfăţişa. Dar într-o lectică care tocmai trecea pe sub fereastră, văzu două femei împodobite pentru sărbătoare: o mamă cu fiica ei. Îi dădură lacrimile; pe urmă, un fel de lumină i se făcu în minte: „La acest bal, trebuie să se afle şi mama mea” – se gândi ea.

La bucătărie, Jean-Marie Berrichon juca pe lângă bărbătoasa Françoise, bunica lui, rolul şarpelui ispititor. Nu fuseseră, slavă Domnului, multe vase de spălat. În schimb, la bucătărie masa fusese îmbelşugată. Françoise şi Berrichon avuseseră patru feluri numai pentru ei doi.

Fie ce-o fi – spuse Jean-Marie – eu tot am să dau fuga până la capătul străzii să casc gura. Doamna Balahault spune că e ceva ce nu s-a mai văzut. Vreau să văd şi eu.

Bine, bine, da să nu stai mult, băieţaşule – mormăi bunica.

Era uşor de înduplecat, cu toate că arăta cât o namilă. Berrichon o zbughi. Cumătră Balahault, cumătră Morin şi multe altele îl primiră cu strigăte de bucurie de cum puse piciorul pe caldarâmul murdar al străzii du Chantre.

Françoise ieşi în pragul bucătăriei şi privi spre

camera Aurorei.

Poftim! mormăi ea. Meşterul a şi plecat! Sărmana fetiţă, iar a rămas singură!

Se gândi să se ducă să-i ţină de urât tinerei sale stăpâne; dar Jean-Marie dădu buzna pe uşă:

Bunico! strigă el – lampioane, banderole, lanterne, soldaţi călări, femei acoperite de diamante, pe cele în catifea nici nu le mai bagi în seamă! Vino să vezi şi dumneata, bunico!

Femeia ridică din umeri.

Nu mă încălzeşte de loc – spuse ea.

Ah, bunico, vino măcar până la capătul străzii! Doamna Balahault ştie numele şi povestea tuturor seniorilor şi doamnelor care trec.

— Şi cine să păzească atunci casa? întrebă bătrâna Françoise, pe jumătate convinsă.

O să fim numai la zece paşi de ea. Şi mereu cu ochii la uşă. Vino, bunico, vino!…

O apucă de talie şi o trase afară, după el. Uşa rămase deschisă. Erau, într-adevăr, numai la zece paşi. Dar cumătră Balahault, cumătră Guichard, cumătră Durand, cumătră Morin şi celelalte erau femei vajnice. O dată ce puseseră mâna pe Françoise, nu-i mai dădură drumul. Puhoiul de lume care-l purta acum şi pe Jean-Marie Berrichon spre Piaţa Palatului Regal, strălucitoare de lumină, trebuia să fi trecut pe sub fereastra Aurorei. Dar ea nici habar *nu* avea. Visarea în *care se* cufun dase o făcea să nu mai vadă nimic.

„Nicio prietenă! îşi spuse ea – nimeni căruia să-i ceri un sfat!”

Auzi un zgomot uşor în spatele ei, în camera de culcare. Se întoarse brusc şi scoase un ţipăt de spaimă, căruia îi răspunse un hohot vesel de râs. O femeie se afla în faţa ei, în domino de mătase lucioasă, trandafirie. Femeia era pieptănată pentru bal.

Domnişoara Aurore? spuse ea cu o reverenţă ceremonioasă.

Visez oare? exclamă Aurore. Glasul acesta!…

Masca căzu şi se ivi chipul ştrengăresc al donei

Cruz.

Flor! strigă Aurore, e cu putinţă? Eşti cu adevărat tu?

Doña Cruz, uşoară ca o silfidă, înainta spre ea cu braţele deschise.

Eu, care tocmai mă plângeam că nu am nicio prietenă! spuse Aurore. Fior, micuţa mea Fior, ce fericită sunt să te văd!

Pe urmă, cuprinsă deodată de remuşcare, adăugă:

Dar cine te-a lăsat să intri? Nu am voie să primesc pe nimeni.

Nu ai voie? repetă doña Cruz cu un aer ştrengăresc.

Am fost *rugată*, dacă-ţi place mai mult acest cuvânt – spuse Aurore, roşind.

Iată ceea ce se poate numi o închisoare bine păzită – spuse Fior – uşa larg deschisă şi nimeni care să strige: „păzea!”

Aurore trecu repede în sala mare. Nu era nimeni, într-adevăr, şi cele două canaturi ale uşii erau deschise. Strigă pe Françoise şi pe Jean-Marie. Niciun răspuns. Închise uşa doar cu clanţa şi se întoarse la doña Cruz, ocupată să facă graţii în faţa oglinzii.

Lasă-mă să te privesc în voie! spuse gitana. Doamne, ce mare şi frumoasă te-ai făcut!

Şi tu! răspunse Aurore. Dar ce-i costumul acesta?

Toaleta mea de bal, frumoasa mea – spuse doña Cruz cu un mic aer fudul. Te pricepi? Ţi se pare frumoasă?

Fermecătoare! răspunse Aurore. De o bogăţie… Pun rămăşag că am ghicit. Eşti actriţă, micuţa mea Fior?

— Nici gând! exclamă doña Cruz. Eu să fiu actriţă!? Mă duc la bal, atâta tot.

La ce bal?

Nu este decât un singur bal astă-seară.

La balul Regentului?

Doamne, da, la balul Regentului, frumoasa mea, sunt aşteptată la Palatul Regal, pentru a fi prezentată alteţei sale regale de către prinţesa palatină, mama lui. Nimic mai simplu, micuţa mea.

Aurore deschise ochii mari.

Te miri? reluă doña Cruz, dând cu piciorul la o. parte trena rochiei ei de curte. La drept vorbind, mă uimeşte minunea asta şi pe mine. Plouă cu întâmplări. Am să-ţi povestesc altă dată totul.

ţ-Dar cum ai aflat unde locuiesc? întrebă Aurore.

Şi asta am să-ţi povestesc altă dată. În orice caz, am voie să te văd; *am voie*, fiindcă şi eu am stăpân…

Eu nu am niciun stăpân – o întrerupse Aurore, cu o mişcare de mândrie.

Un sclav, dacă vrei, un sclav care comandă. Trebuia să vin mâine dimineaţă, dar mi-am spus: „Grozav m-aş duce chiar acum să-i fac o vizită micuţei mele Aurore!”

Va să zică mă mai iubeşti încă?

La nebunie! Dar lasă-mă să-ţi povestesc prima întâmplare; după asta, îţi voi povesti şi pe celelalte. Trebuia ca eu, care nu am pus încă piciorul în oraş de când am venit din Spania, trebuia, zic, să nimeresc drumul în acest mare Paris necunoscut, de la biserica Saint-Magloire până aici.

Biserica Saint-Magloire! o întrerupse Aurore, în apropierea ei stai?

Da, chiar acolo am colivia mea, aşa cum o ai şi tu pe-a ta, drăguţă păsărică. Doar că a mea e mai frumoasă. Lagardère-ul meu este mai mărinimos.

Ssst! făcu Aurore, ducându-şi un deget la buze.

Bine! Bine! Văd că tot ne mai aflăm în ţara misterelor. Eram deci destul de încurcată cum să găsesc drumul, când am auzit pe cineva bătând uşor la mine la

uşă. Acel cineva a şi intrat înainte ca să fi avut timpul să-i deschid. Era un omuleţ negricios, urât, diform. Mă salută până la pământ, eu îi răspund fără să izbucnesc în râs, ceea ce cred că a fost foarte frumos din partea mea. îmi spune: „Dacă domnişoara vrea să mă urmeze, am s-o conduc acolo unde doreşte să meargă... /6»

Un cocoşat? întrebă Aurore, pe gânduri.

Da, un cocoşat. Tu l-ai trimis?

Nu, nu eu.

Îl cunoşti?

Nu i-am vorbit niciodată.

Dumnezeu mi-e martor şi mie că nu rostisem către nimeni niciun cuvânt care ar fi putut da a înţelege cuiva că voiam să-ţi fac chiar astă-seară vizita hotărâtă pentru mâine dimineaţă. De altfel, trebuie să fie un adevărat vrăjitor ca să fi înşelat străşnicia Arguşilor mei. Propunerea omuleţului negricios a stârnit spiritul meu de aventură; am primit fără a mai sta la îndoială. Mi-a făcut un al doilea salut mai respectuos ca primul, a deschis o uşiţă, pe care eu nu o ştiam, în propria mea cameră. Pe urmă, m-a dus prin nişte coridoare pe care nu le bănuiam de loc. Am ieşit fără să fim văzuţi; o caleaşcă aştepta în stradă, mi-a dat mâna ca să mă urc. Am coborî t amândoi în faţa casei tale, caleaşca a pornit în galop; am urcat treptele, şi când m-am întors să-i mulţumesc, nimeni I

Aurore asculta visătoare.

El este – murmură ea – el trebuie să fie!

Ce spui? făcu doña Cruz.

Nimic... Dar sub ce pretext vei fi tu prezentată Regentului, Flor, gitana mea?

Doña Cruz strânse buzele.

Draga mea – răspunse ea, instalându-se într-un fotoliu – s-a sfârşit cu gitana. Suntem nobila fiică a unei principese. Nici mai mult, nici mai puţin.

Tu? exclamă Aurore, înmărmurită.

Sunt o moştenitoare furată de ţigani… cea mai bogată moştenitoare din Europa, după câte mi s-a povestit.

Nu puteai şti dacă glumea sau dacă vorbea serios. Repeziciunea cu care povestea îi colora frumos obrajii umezi. Ochii, mai negri ca tăciunele, străluceau de inteligenţă şi îndrăzneală. Aurore o asculta cu gura căscată. Pe chipul ei drăgălaş se zugrăvea naivitatea încrezătoare şi în ochii ei frumoşi plăcerea pe care o încerca aflând de fericirea prietenei sale.

Minunat! strigă ea. Şi cum te numeşti, Fior?

Doña Cruz făcu o reverenţă şi răspunse plină de nobleţe:

Domnişoara de Nevers.

Nevers! Unul din cele mai strălucite nume ale Franţei!

Da, draga mea. Pare-se că suntem oarecum veri ai maiestăţii sale.

Dar cum?…

Ah, cum? Cum? exclamă doña Cruz părăsindu-şi aerele pentru a reveni la veselia ei nebună, care o prindea mult mai bine. Asta nici eu n-o ştiu.

Aurore, care de câteva clipe părea să chibzuiască, o întrerupse şi-i spuse dintr-odată:

Flor, ce-ai zice dacă eu aş şti mai multe ca tine despre propria ta poveste?

Drăguţa mea Aurore, asta nu m-ar mira; tutorele meu trebuie să-mi povestească în noaptea asta totul, în amănunt; tutorele şi prietenul meu, prinţul de Gonzague.

Gonzague! repetă Aurore, tresărind.

Ce-ai spus? o întrebă doña Cruz.

— Ai spus Gonzague?

Am spus Gonzague, prinţul de Gonzague, acela care-mi apără drepturile mele, soţul ducesei de Nevers, mama mea.

Ah! exclamă Aurore – Gonzague este soţul ducesei?

Îşi amintea de vizita la ruinele castelului Caylus. Drama din noaptea de pomină parcă se desfăşura în faţa ei. Personajele necunoscute ieri aveau astăzi nume. Copilul despre care vorbise hangiţa de la Tarrides, copilul care dormea în timpul cumplitei bătălii era Fior. Dar ucigaşul?…

La ce te gândeşti? întrebă doña Cruz.

Mă gândesc la numele Gonzague – răspunse Aurore.

De ce?

Înainte de a-ţi spune, vreau să ştiu dacă-l iubeşti.

Puţin – răspunse doña Cruz.

Aurore tăcu.

Haide, vorbeşte! strigă fosta gitană, bătând nerăbdătoare cu piciorul în podea.

Din moment ce este tutorele tău, soţul mamei tale…

Caramba! înjură pe şleau aşa-zisa domnişoară de Nevers – trebuie să-ţi spun totul? Am văzut-o pe mama! O respect, mai mult, o iubesc, pentru că a suferit mult, dar când am văzut-o, inima nu mi-a tresărit, braţele nu mi s-au deschis de la sine. Ah, vezi tu, Aurore – se întrerupse Fior într-un adevărat elan de pasiune – cred că firesc ar fi să simţi că mori de bucurie când te afli deodată în faţa mamei tale.

Şi eu cred la fel – spuse Aurore.

Ei bine, eu am rămas rece, prea rece. Spune şi tu tot ce ştii despre Gonzague, şi nu te teme de nimic; nu te teme şi spune tot, chiar şi despre doamna de Nevers.

Nu este vorba decât de Gonzague – reluă Aurore. Numele acesta este legat în amintirea mea de toate spaimele mele de copilă, de toate neliniştile mele de adolescentă. Prima oară când prietenul meu Henri şi-a riscat viaţa pentru ca să mă salveze, am auzit rôstindu-se acest nume: Gonzague; l-am auzit din nou atunci când am fost atacaţi într-o fermă din împrejurimile Câmpélunei. În noaptea aceea în care te-ai folosit de farmecele tale pentru ca să adormi pe cei ce mă păzeau în cortul şefului

ţiganilor, acest nume de Gonzague mi-a ajuns pentru a treia oară la ureche. La Madrid, din nou Gonzâgue; la castelul Caylus, iar Gonzague!

Frumosul tău Cincelador ţi-a spus vreodată că eşti fiica unei nobile? întrebă deodată doña Cruz.

Niciodată – răspunse Aurore – şi totuşi cred că aşa e.

Doamne sfinte! exclamă fosta ţigancă – nu-mi place să mă gândesc prea mult. Un lucru pe care nu-l pot admite este ca domnul de Gonzague să fie un vântură-lume şi un ucigaş; e mult prea bine crescut pentru asta. Îţi voi. spune mai curând că sunt foarte mulţi Gonzague în Italia şi că al tău este, fără îndoială, un fals Gonzague. îţi voi mai spune că, dacă principele de Gonzague ar fi persecutorul tău, meşterul Ludovic nu te-ar fi adus tocmai la Paris, unde principele de Gonzague îşi are reşedinţa în văzul lumii.

— Da – spuse Aurore – dar de câte precauţii mă înconjoară! Nu am voie să ies, nici măcar să mă arăt la fereastră…

Nu voi fi principesă decât peste două ceasuri – spuse doña Cruz. Pot deci să-ţi mai vorbesc deschis. Vrei să ştii adevărul? Meşterul tău Ludovic, Lagardère al tău, cavalerul tău rătăcitor este gelos. Nu meriţi tu să fie cineva gelos din pricina ta?

Flor, Fior! strigă Aurore.

Gelos, da, gelos, gelos, frumoasa mea! Şi nu domnul de Gonzague este cel care v-a izgonit din Madrid. Crezi, domnişoară, că eu, care sunt un pic vrăjitoare, n-am aflat că unii curtezani începuseră să măsoare înălţimea ferestrelor tale la care fuseseră puse jaluzele?

Aurore se înroşi ca o cireaşă. Aşa vrăjitoare cum era, doña Cruz nici nu bănuia cât de la ţintă lovise. Se uita nedumerită la Aurore, care nu mai îndrăznea să ridice ochii.

Poftim – făcu ea sărutând-o pe frunte – iat-o roşie de mândrie şi de plăcere! Este încântată că stârneşte gelozia.

Spune, tot atât de frumos e ca un soare? Falnic? Şi mai blond ca un copil? Mărturiseşte în şoaptă: îl iubeşti!

Nu în şoaptă, chiar cu glas tare, e adevărat: îl iubesc!

Slavă Domnului! în sfârşit, a mărturisit! Te sărut pentru sinceritatea ta. Şi eşti fericită?

Desigur.

Foarte fericită?

De vreme ce-i lângă mine.

Minunat! exclamă gitana. Dragostea nu-i de prisos aici. Casa este urâtă, strada întunecoasă, mobilele groaznice. Ştiu, micuţa mea dragă, că-mi vei da răspunsul obligatoriu: „Un palat fără el nu face doi bani...”

Am să-ţi dau un alt răspuns – o întrerupse Aurore. Dacă aş dori un palat, nu aş avea decât un singur cuvânt de spus.

Nu mai spune!

Aşa este.

A ajuns atât de bogat?

* * – Niciodată nu mi-am dorit vreun lucru, fără ca să nu mi-l dăruiască.

E drept – murmură doña Cruz fără să mai râdă – omul acesta nu seamănă cu ceilalţi. E în el ceva straniu, cu adevărat superior. Niciodată nu mi-am plecat privirea în faţa cuiva. În faţa lui, da... Habar n-ai: orice s-ar spune, există vrăjitori. Şi cred că Lagardère al tău este şi el unul.

Capitolul IX

CELE TREI DORINŢE

Ochii doñei Cruz se umeziseră. Un tremur înfrigurat o scutura pe Aurore. Erau amândouă şi frumoase, şi drăgălaşe. Doña Cruz o trase la piept şi, cu toată împotrivirea ei, o sărută.

Te iubeşte, îi şopti ea – te iubeşte şi nu va iubi niciodată pe nicio alta afară de tine.

Dar tu?

Eu m-am vindecat. Pot să privesc acum senină, fără ură, dragostea voastră reciprocă; vezi acum că Lagardère al tău este un vrăjitor?

Nu mă înşeli?

Doña Cruz îşi duse mâna la inimă:

Dacă n-ar trebui decât sângele meu pentru ca să fiţi fericiţi – spuse ea uitându-se senină în ochii ei şi cu fruntea sus – nimic nu v-ar mai împiedica fericirea.

Aurore îşi aruncă braţele în jurul gâtului gitanei.

Doña Cruz o ridică cu de-a sila de pe scaun şi o duse la fereastră. Palatul Regal se vedea în toată splendoarea lui. Pe sub peristil curgea înăuntru un râu neîntrerupt de femei acoperite de mătăsuri, brocarturi şi diamante.

Nu ai nici măcar poftă să mergi la balul Regentului? o întrebă brusc doña Cruz.

Eu, la bal?! îngăimă Aurore, al cărei piept fremăta sub rochie.

— Nu minţi!

De ce să mint?

Bine. Cine nu suflă o vorbă se în voieşte. Doreşti, deci, să mergi la balul Regetului.

Bătu din palme şi numără:

Una!

Dar… – se împotrivi Aurore – n-am nici de unele, nici rochie, nici podoabe, nici bijuterii.

— Două! bătu iar din palme doña Cruz. Doreşti deci rochie, podoabe, bijuterii. Ia bine seama: gândeşte-te la el. Altfel nu facem nimic.

Pe măsură ce vorbea, gitana devenea mai serioasă. Ea credea în diavol, îi era frică, dar era şi plină de dorinţe. Şi curiozitatea ei era mai tare ca spaima.

Rosteşte şi a treia dorinţă! o îndemnă ea, coborând fără să vrea glasul.

Dar nu ţin de loc să mă duc la bal! se împotrivi Aurore. Să încetăm acest joc.

De ce? Ia gândeşte-te: ai mai renunţa dacă ai fi sigură că o să-l întâlneşti?

Pe Henri?

Da, pe Henri al tău, tandru, curtenitor, care te-ar găsi şi mai frumoasă într-un veşmânt strălucitor.

Poate că atunci… da… aş vrea să merg.

Trei! strigă gitana, plesnindu-şi zgomotos din nou palmele.

În clipa următoare, Aurore fu gata să cadă jos de uimire. Uşa sălii celei mari se deschise, izbită de perete. Berrichon se ivi în prag, abia mai puţind să vorbească:

Uitaţi, uitaţi, toate bibilurile şi gătelile care sunt aduse pentru domnişoara noastră, în peste douăzeci de cutii: rochii, dantele, flori. Intraţi, intraţi, aici locuieşte domnul cavaler de Lagardère!

Nenorocitule! strigă Aurore, înspăimântată.

Nu vă fie teamă! Ştim noi ce facem! răspunse pe un ton superior Jean-Marie. Nu mai trebuie să ne ascundem. Jos misterele, jos masca!

Cum să descriem uluiala don ei Cruz? Ea crezuse că încearcă puterea diavolului şi iată că diavolul răspundea chemării ei. Ba nici măcar nu o lăsase să aştepte. Pe uşa sălii intrară vreo cinci-şase fete, urmate de tot atâţia băieţi, încărcaţi cu pachete şi cutii. Doña Cruz se întreba dacă în aceste cutii erau adevărate podoabe, sau numai frunze veştede. Aurore nu putea să-şi reţină un zâmbet văzând chipul răvăşit al prietenei sale.

Ce zici de toate astea? o întrebă ea.

E vrăjitor! bolborosi gitana. Mi-am închipuit eu.

— Intraţi, domnilor, intraţi, domnişoarelor!

striga într-una Berrichon. Să intre toată lumea. Aici e cu adevărat casa bunului Dumnezeu. Mă duc s-o chem şi pe doamna Balahault. Tot murea ea de poftă să vadă cum e la noi. N-am băut niciodată ceva mai bun ca siropul pe care-l face ea. Intraţi, domnişoarelor, intraţi, domnilor…

Domnii şi domnişoarele nici nu doreau altceva. Florărese, croitorese, dantelărese puseră cutiile cu care erau încărcate pe masa mare din mijlocul sălii.

În urma furnizorilor de ambe sexe, venea un paj al cărui veşmânt nu purta culorile tainicului său stăpân. Se îndreptă spre Aurore, în faţa căreia se înclină adânc înainte de a-i înmâna un plic galant înfăşurat în panglici de mătase. După ce se mai înclină o dată, ieşi.

Ei, aşteaptă măcar răspunsul! îi strigă Berrichon şi se luă după el.

Dar pajul şi dăduse colţul străzii. Berrichon îl văzu apropiindu-se de un gentilom înfăşurat într-o vastă pelerină, cu care tinerii se înveşmântă când pornesc noaptea după aventuri. Berrichon nu-l mai văzuse niciodată pe acest gentilom care îl întrebă pe paj:

S-a făcut?

Pajul înclină capul, în semn că da.

Şi unde sunt oamenii noştri?

Alături, în strada Pierre Lescot…

Şi lectica?

Sunt două lectici.

De ce două? se miră gentilomul.

Pulpana mantiei sale, aruncată peste umăr, care-i ascundea partea de jos a feţei, alunecă. Dacă am fi fost acolo, am fi recunoscut bărbia palidă şi ascuţită a preabunului nostru domn de Peyrolles.

Pajul răspunse: j

Nu ştiu de ce, dar sunt două lectici.

„O încurcătură, cu siguranţă!” se gândi Peyrolles.

Voi să se ducă să arunce şi el o privire prin uşa casei lui Lagardère, dar, gândindu-se mai bine, renunţă.

Dacă mă vede şi mă recunoaşte cineva, totul ar fi pierdut… – murmură el. Întorcându-se spre paj, îi spuse: Tu dă fuga repede, cât te ţin picioarele de repede, până acasă la palat, mă auzi? Acolo ai să-i găseşti pe cei doi

spadasini care au stat la bucătărie toată ziua.

Maestrul Cocardasse şi prietenul său Passepoil?

Chiar ei. Spune-le: „Sarcina voastră e gata pregătită. Urmează să vă prezentaţi degrabă la datorie...” Stai: ţi s-a spus numele gentilomului căruia îi aparţine casa unde ai dus biletul?

Da: domnul de Lagardère.

Să nu cumva să rosteşti acest nume în faţa celor doi voinicoşi. Dacă întreabă, să le spui că în casă se află doar femei.

Îi aduc aici?

Până la colţul străzii... De acolo le arăţi casa.

Pajul porni în goană. Domnul de Peyrolles îşi acoperi mai bine faţa cu pulpana mantiei şi se pierdu în mulţime.

În casa din strada du Chantre, Aurore rupea plicul adus de paj.

E scrisul lui! strigă ea.

Şi iată şi o invitaţie asemănătoare cu a mea – strigă doña Cruz, care nu ajunsese încă la capătul surprizelor – spiriduşul nostru la toate s-a gândit.

Întoarse invitaţia şi pe o parte şi pe alta. În acest timp, Aurore citea:

„Copila mea, podoabele acestea sunt trimise de mine. Am vrut să-ţi fac o surpriză. Fă-te frumoasă. O lectică şi doi lachei vor veni, din partea mea, să te ia şi să te ducă la bal, unde te voi aştepta.

Henri de Lagardère”.

Aurore întinse scrisoarea doñei Cruz, care se frecă la ochi înainte de a o citi.

— Şi crezi că e adevărat? o întrebă ea după ce citi.

— Cred – răspunse Aurore. Am motivele mele să cred.

— Zâmbea, sigură de ea. Henri nu-i spusese să nu se mire de nimic? Cât despre doña Cruz, nu era departe de a privi faptul că Aurore se vedea în afară de orice primejdie

în atât de ciudate împrejurări tot ca o ispravă a duhului împieliţat.

Între timp, din lăzi, pachete şi cutii se răspândiseră pe masa cea mare uluitoare bogăţii: o toaletă completă de curte şi un domino roz, întocmai ca acela purtat de domnişoara de Nevers. Rochia era de mătasé albă, groasă, brodată cu argint: trandafirii semănaţi pe mătase aveau o perlă minusculă cusută în mijlocul lor. Poalele, plătea, mânecile, totul era garnisit cu pene de colibri. Era, pe atunci supremul rafinament al modei. Dar rochia nu era nimic pe lângă dantelele şi broderiile care erau de-a dreptul măreţe. Iar cu preţul casetei de bijuterii se putea cumpăra gradul de general de brigadă al armatelor maiestăţii sale.

— E un vrăjitor – repeta doña Cruz, făcând în gând socoteala a tot ce vedea – da, e un vrăjitor. Fiindcă oricât ar fi el de Cincelador, neîntrecut în cizelarea mânerelor de spadă, nu putea câştiga atât ca să poată face astfel de cadouri.

Berrichon nu se mai sătura admirând şi el, şi nu-i mai tăcea gura, exprimându-şi pe toate tonurile admiraţia.

Bătrâna Françoise, care se întorsese, îşi clătina capul ei cărunt într-un fel care spunea multe. Dar scena aceasta avea şi un spectator, a cărui prezenţă nimeni n-o bănuia şi care nu se arăta de loc mai puţin curios ca ceilalţi. Stătea ascuns în dosul uşii apartamentului de sus, al cărei singur canat îl crăpa cu multă luare-aminte. De la acest post de observaţie privea pe deasupra capetelor tuturor a lucrurile împrăştiate pe masă. Nu era frumosul meşter Ludovic, cu capul lui nobil şi melancolic, ci un omuleţ îmbrăcat în negru din cap până în picioare: cocoşatul. Râdea în barbă şi îşi freca mâinile.

„He-he! îşi spunea el – prinţul de Gonzague se pricepe să facă lucrurile cum nu se poate mai bine, şi ticălosul de Peyrólles are, fără doar şi poate, mult gust”.

Cocoşatul se afla acolo de când intrase doña Cruz. Se vede că-l aştepta pe domnul de Lagardère.

Aurore era şi ea o fiică a Evei. La vederea tuturor acestor splendori, inima îi bătuse cu putere şi ele îi fuseseră trimise de prietenul ei! Se dăruia acum întreagă acestei bucurii. Era fericită şi emoţia care cuprinde pe toate fetele în clipa în care urmează să se arate pentru prima dată în lume era nespus de dulce. Nu avea să întâlnească la bal pe prietenul ei care, o dată mai mult, avea s-o ocrotească? Un singur lucru o încurca. Nu avea cameristă. Şi buna Françoise era mai pricepută la gătit mâncare decât la îmbrăcat. Ca şi cum i-ar fi ghicit dorinţa, două fete se apropiară de ea. „Suntem la porunca domnişoarei” – îi spuseră ele.

La un semn al lor, fetele şi băieţii care aduseseră. pachetele se retraseră, după ce se înclinară din nou, cu adânc respect. Doña Cruz o ciupi pe Aurore de braţ şi-i şopti:

Ai să te laşi pe mâna acestor făpturi?

De ce nu?

Şi ai să-ţi pui rochia asta?

Fără îndoială.

Eşti curajoasă, foarte curajoasă! E adevărat că diavolul se arată a fi de o delicată galanterie. Ai dreptate, fă-te frumoasă. Asta nu strică niciodată.

Aurore, doña Cruz şi cele două cameriste intrară în camera de culcare. Françoise, rămase singură în sala cea mare, cu nepoţelul ei, Jean-Marie Berrichon.

Cine mai era şi neobrăzata asta? îl întrebă bătrâna.

Care neobrăzată, bunico?

Aia cu dominoul roz.

Bruneta? Ei, are nişte ochi îndrăciţi, care nu-s de loc de lepădat, bunicuţo.

Ai văzut-o când a intrat?

Nu; am găsit-o aici.

Françoise îşi scoase andrelele din buzunar şi începu să împletească, dusă pe gânduri.

Vrei să-ţi spun ceva? spuse ea cu glasul ei gros şi cu tonul cel mai solemn. Nu înţeleg o boabă din tot ce se petrece.

Vrei să te lămuresc eu?

Nu, dar dacă ai vrea să-mi faci o mare plăcere…

Glumeşti, bunicuţo? Eu să nu vreau să-ţi fac o mare plăcere? Spune, ce?

Să taci când vorbesc eu! Nimeni n-o să-mi scoată din cap că în toată treaba asta nu-i lucru curat.

Nici gând, bunicuţo, de aşa ceva.

Nu trebuia să plecăm de acasă. Oamenii sunt răi. Cine ştie dacă nu cumva cumătră Balahault asta ne-a tras pe sfoară.

Ah, bunicuţo, e o femeie atât de cumsecade! Şi are un sirop…

O fi, dar mie îmi plac lucrurile limpezi şi toată povestea asta nu-mi miroase a bine.

Se prea poate, dar lucrurile sunt simple ca bună ziua, bunicuţo. Domnişoara noastră s-a uitat toată după-amiaza la căruţele cu flori şi cu plante care treceau spre Palatul Regal. Şi, ce vrei, fără voia ei, ofta din adânc sărăcuţa de ea. Se vede că în cele din urmă l-a sucit şi l-a răsucit pe meşterul Ludovic în aşa fel, încât i-a cumpărat şi ei o invitaţie. Fiindcă, să vezi ciudăţenie, invitaţiile astea se vând, bunicuţo. Până şi doamna Balahault pusese mâna pe una printr-un lacheu de la vestiar, cu care era înrudită prin servitoarea ei. Aşa cum spuneam, meşterul Ludovic trebuie să se fi lăsat dus de nas de domnişoara noastră şi a dat din colţ în colţ. prin tot oraşul să facă şi el rost de o invitaţie. Pe drum s-o fi tocmit prin cine ştie câte oră –, vălii ca să cumpere toate bibilurile pe care le-a trimis numaidecât, cum s-ar spune calde, abia scoase din cuptor.

Dar costă o avere! exclamă bătrâna oprindu-se din

împletit.

Berrichon înălţă din umeri:

Ah, ce tânără şi neştiutoare eşti, bunicuţo! Cum o să coste o avere: nişte mătase veche cu broderii false şi cu bijuterii de sticlă colorată.

Cineva bătu uşor la uşa dinspre stradă:

Cine o mai fi? mormăi Françoise necăjită. Du-te repede şi pune drugul.

De ce să mai pun drugul? Nu ne mai jucăm de-a ascunselea, bunicuţo.

Bătaia în uşă se repetă, mai tare.

Dacă or fi nişte hoţi? se gândi cu glas tare Berrichon, care nu era prea curajos.

Hoţi, când strada e luminată ca în plină zi şi mişună de oameni? îl certă bătrâna. Du-te şi deschide!

Ştii ce, bunicuţo? Eu zic mai bine să pun drugul.

Dar nu mai avu timp. Cel ce voia să intre ostenise bătând. Uşa se deschise şi un bărbat voinicos, cu chipul împodobit cu o mustaţă uriaşă, se arătă în prag. Stăpânul mustăţii îşi roti repede privirea prin încăpere.

Ţin-te bine! exclamă el – aici trebuie să fie cuibul porumbiţei, *sandiéou*!

Apoi, întorcându-se spre cineva de afară, adăugă:

— Dă-ţi osteneala să intri, prietene nu-i decât o bătrână şi un flecuşteţ de puiandru. O să prindem sămânţă de vorbă.

Spunând acestea, înainta în sală, cu nasul în vânt, cu pumnul în şold, făcând să onduleze maiestuos cutele mantiei sale. Sub braţ avea un pachet.

Jean-Marie Berrichon se căia acum amarnic că nu pusese drugul la vreme. Se strecură prudent în spatele bunicii care, mai vitează ca oricând, se răsti cu glasul ei gros:

Ei, ce căutaţi aici?

Cocardasse îşi duse un deget la pălăria lui cât roata

carului, cu politeţea celor care au tocit mulţi papuci prin praful sălilor de arme.

He-he, onorabilă doamnă – spuse el – ai un fecior care-ţi merge drept la inimă. Ce zici, Passepoil?

Passepoil încuviinţă cu un zâmbet; într-o clipită, îşi şi făcuse în gând socoteala felului în care trebuia să fie împărţite încăperile. Porumbiţa, cum îi spunea Cocardasse, trebuia să se afle în camera pe sub uşa căreia se strecura o dâră puternică de lumină. De cealaltă parte a sălii se afla o uşă deschisă şi în broasca ei o cheie.

Passepoil atinse cotul lui Cocardasse şi-i şopti:

Cheia e pe partea asta.

Cocardasse înclină capul în semn c-a înţeles.

Venerabilă doamnă – spuse el – venim pentru o treabă însemnată. Nu locuieşte aici…

Nu! răspunse Berrichon din spatele bunicii. Nu locuieşte aici…

Passepoil zâmbi. Cocardasse îşi răsuci mustaţa.

Capédédiou! Iată un adolescent care îngăduie cele mai frumoase nădejdi! Şi minte, cu carul! Mii de draci! Cum naiba ştie el că persoana pe care o căutăm nu stă aici, când nu i-am pomenit numele?

Locuim singuri! i-o tăie Françoise.

Tii! Cine ar fi zis că venerabila doamnă ştie să mintă ca o ticăloasă normandă!

Haide, haide – strigă Françoise căreia începuse să-i sară muştarul – prea multă flecăreală! La ceasul ăsta nu zăboveşte nimeni într-o casă de oameni cumsecade. Ieşiţi afară!

Bunul meu prieten – se adresă Cocardasse lui Passepoil – argumentul doamnei pare, la prima vedere, foarte întemeiat. Ceasul este într-adevăr cam nepotrivit. Totuşi, nu putem pleca fără să fi obţinut un răspuns. Ce zici?

E limpede.

Propun, deci, potârnichea mea, să procedăm cinstit, fără prea mare tărăboi.

Încuviinţez! zâmbi Amable Passepoil.

Şi, apropiindu-se repede de Cocardasse, îi şopti:

Pregăteşte-ţi batista! A mea e gata. Tu pune mina pe băieţandru. De bătrână am grijă eu.

Passepoil se îndreptă spre bucătărie; curajoasa Françoise se repezi să-i taie drumul, în timp ce Berrichon încerca să ajungă în stradă, să strige ajutor. Cocardasse îl prinse de-o ureche şi-i spuse:

Dacă ţipi, te strâng de gât, *pécaïre* înspăimântat, Berrichon nu mai zise nici piş. Cocardasse îi făcu un căluş cu batista. În acest răstimp, cu preţul a trei zgârieturi şi a doua smocuri de păr smulse, Passepoil îi punea şi Françoisei un căluş solid, o lua în braţe şi o ducea în bucătărie, unde Cocardasse îl aduse şi pe Berrichon.

Bunica şi nepotul nu erau însă la capătul păţaniilor lor. Fură legaţi fedeleş unul de altul, apoi priponiţi de piciorul dulapului” plin cu vase şi farfurii. După care, uşa bucătăriei fu încuiată. Cocardasse răsuci de două ori cheia în broască.

Capitolul X DOUĂ DOMINOURI

Afară, pe strada du Chantre, prăvăliile erau toate închise. Cumetrele, care nu se duseseră încă să se culce, se îmbulzeau gălăgioase la porţile Palatului Regal. Cumătră Guichard, cumătră Durand, doamna Balahault şi doamna Morin erau toate de aceeaşi părere: niciodată nu fuseseră văzute toalete atât de bogate la petrecerile alteţei sale. Toată curtea se afla acolo, în păr. Doamna Balahault, care era socotită drept o persoană mai cu greutate, judeca în ultimă instanţă toaletele prealabil discutate de celelalte trei cumetre. Printr-o tranziţie îndemânatică, de la toalete se trecea la persoane, după ce se puricau mătăsurile şi dantelele. Printre toate frumuseţile care defilau, prea puţine erau, după părerea doamnei Balahault, acelea care

să-şi fi păstrat curăţenia sufletească. Mulţimea nu numai că nu-şi pierdea răbdarea, dar se şi îngroşa din clipă în clipă. Ce aştepta oare să vadă? Pentru Regent n-ar fi făcut dovadă de atâta stăruinţă. Era vorba deci de un alt personaj. De tânărul rege? Nici gând! Trebuia căutat mai sus. Era noul Dumnezeu al zilei, scoţianul, domnul de Law, providenţa întregului popor, care credea că o să ajungă un popor milionar.

Mulţimea îl aştepta pe bunul Law. Şi era hotărâtă să-l aştepte până în zori.

În ciuda acestei îmbulzeli şi a luminilor, strada du Chantre părea să doarmă. Doar două sau trei felinare slabe se oglindeau în apa murdară a rigolei. La prima vedere, ai fi zis că nici ţipenie nu se mai afla pe stradă. Dar la câţiva paşi de casa meşterului Ludovic, peste drum de ea, într-un soi de văgăună adâncă, rămasă pe locul unde fuseseră de curând dărâmate două maghernițe, şase oameni îmbrăcaţi în straie întunecate stăteau nemişcaţi şi muţi. Două lectici se aflau în spatele lor. Nu pe Law îl aşteptau aceşti oameni care îşi ţineau privirea aţintită pe uşa închisă a casei meşterului Ludovic, de când Cocardasse-cel-tânăr şi fratele Passepoil pătrunseseră înăuntru prin acea uşă.

După asaltul încununat de succes dat împotriva lui Berrichon şi a bătrânei Françoise, cei doi voinici rămăseseră să-şi tragă sufletul, în sala cea mare, de jos, a casei unde, faţă în faţă, se priveau cu reciprocă admiraţie.

Sandédiou, copile! spuse Cocardasse – nu ţi-ai uitat încă meseria!

— Nici tu, nici tu! Am făcut treabă curăţică, dar până acum ne-am ales doar cu batistele prăpădite.

Ei! Ce era greu, s-a făcut.

Atâta vreme cât nu-i picior de Lagardère într-o treabă ca asta, totul merge ca pe roate! îşi dădu cu părerea Passepoil.

— Să nu pierdem vremea, potârnichea mea – îl dojeni Cocardasse. Să studiem terenul. Încă două uşi…

Arăta camera Aurorei şi capul de sus al scării răsucite. Passepoil îşi frecă bărbia.

Am să arunc o privire prin gaura cheii – zise el, îndreptându-se spre camera Aurorei.

O privire cumplită a lui Cocardasse-cel-tânăr îl ţintui însă locului.

Capédédiou! exclamă gasconul. Nu am să îngădui aşa ceva. împieliţaţa aia mică trebuie să fie încă dezbrăcată. Mai bine urcă-te şi vezi ce-i acolo sus.

Passepoil se căţără pe scară ca o pisică.

Încuiat! spuse el clănţănind zadarnic la uşa meşterului Ludovic.

Şi prin gaură ce se vede? Aici buna-cuviinţă îngăduie să te uiţi.

Întuneric ca într-un cuptor.

Dă-te jos. Aşa, mieluşelule. Acum vino aici şi, hai să recapitulăm instrucţiunile date de bunul nostru domn de Gonzague.

Ne-a făgăduit cincizeci de pistoli la fiecare.

Cu anumite condiţii. Prima…

În loc să continue, puse pe masă pachetul pe care-l purta sub braţ. Passepoil făcu la fel. În aceeaşi clipă, uşa pe care Passepoil o găsise încuiată în capul scării se crăpă fără zgomot. Chipul gălbejit şi şiret al cocoşatului se ivi în penumbră. Era vădit că îşi încorda auzul. Jos, în sală, cei doi maeştri spadasini se uitau cu un aer nehotărât la pachete.

E neapărat nevoie de aşa ceva? se întrebă cu glas tare Cocardasse, dând nemulţumit cu pumnul în pachetul lui.

E foarte simplu. Gonzague ne-a spus: „Trebuie să purtaţi livrele de lachei”. Şi noi le purtăm, precum ni s-a spus. Dar… sub braţ.

Cocoşatul începu să râdă.

Sub braţ? exclamă Cocardasse entuziasmat. Potârnichea mea, eşti ingenios ca un *démonio*.

Dacă n-ar fi fost pârdalnicele mele de slăbiciuni şi tiranica lor stăpânire asupra mea – replică cu toată seriozitatea Passepoil – cred că aş fi ajuns departe.

Puseră amândoi pe masă pachetele în care se afla câte o livrea de lacheu. Apoi Cocardasse continuă:

În al doilea rând, domnul de Gonzague ne-a spus: „Vă veţi asigura că lectica şi purtătorii ei se află la locul indicat în strada du Chantre”.

Şi asta am făcut-o.

Da, da – zise Cocardasse, scărpinându-se după ureche – dar am dat acolo peste două lectici în loc de una. Ce părere ai despre asta, puişorule?

Nu ştii cum e zicala: Belşug de bunuri nu strică niciodată. Ştii ceva? Eu nu m-am plimbat niciodată într-o lectică.

Nici eu.

O să ne urcăm în ea pe rând, când ne vom întoarce la palatul Gonzague.

S-a făcut. Al treilea lucru: „Vă introduceţi în casa care vi se va arăta...”

Ne-am introdus.

„... în casă e o fată...”

Ia priveşte, nobile prieten – îl întrerupse Passepoil – uite cum tremur tot.

Şi te-ai şi îngălbenit la faţă. Ce ai?

Ca să-l încurajeze, Cocardasse îl plesni cu palma lui grea ggste umăr:

Ţine-te bine! între prieteni e nevoie şi de un respect reciproc.

Nu m-ai lăsat să mă asigur dacă fata este sau nu în casă.

Ragaza1 e aici – îl linişti Cocardasse. Ascultă!

Un hohot vesel de râs răsună în camera de alături. Passepoil îşi duse mâna la inimă.

„Veţi lua fata – urmă Cocardasse, ca şi cum ar fi spus pe de rost o lecţie – sau, mai bine zis, o veţi ruga respectuos să se urce în lectică, şi o veţi duce la căsuţa pe care o ştiţi...”

„Şi nu veţi folosi violenţa – adăugă Passepoil – decât dacă nu veţi putea face altfel”.

— Întocmai! Şi cred că cincizeci de pistoli de cap de om pentru o treabă ca asta este o plată cum nu se poate mai bună.

Fericit ora Gonzague ăsta! suspină înduioşat Passepoil.

În camera de alături, zgomotul crescu. Cocar dasse şi Passepoil tresăriră speriaţi auzind pe

1 Fată (în limba italiană).

neaşteptate un glas piţigăiat în spatele lor, care le spuse în şoaptă:

— Fiţi gata!

Se întoarseră dintr-odată. Cocoşa tul, pe care-l văzuseră în palatul Gonzague, se afla în picioare lângă masă şi desfăcea liniştit pachetele.

Oïmé – exclamă Cocardasse – pe unde s-a mâi strecurat şi ăsta?

Passepoil se trăsese prudent înapoi. Cocoşatul îi întinse o livrea, şi lui Cocardasse pe cealaltă.

Repede! le porunci el fără să ridice glasul.

Cei doi şovăiră. Mai ales gascoúul nu se putea împăca cu gândul să îmbrace o livrea de lacheu.

Capédédiou! se oţărî el – cu ce drept, te amesteci şi tu?

Sst! şopti cocoşatul. Hai, repede!

Se auzi prin uşa închisă glasul doñei Cruz care spunea:

— Totul e de minune. Lipseşte numai lectica.

Hai, repede! repetă porunca cocoşatul.

În acelaşi timp, stinse lampa.

Uşa camerei Aurorei se deschise aruncând în sală o dâră de lumină nesigură. Cocardasse şi Passepoil se strecurară în dosul scării ca să se îmbrace în grabă. Cocoşatul crăpase una din ferestrele care dădeau spre stradă. Un uşor fluierat se auzi în noapte. Una din lectici se apropie de intrarea casei. Cele două cameriste traversau dibuind sala cea mare. Cocoşa tub le deschise uşa. După ce le văzu plecate, se întoarse spre cei doi spadasini:

Sunteţi gata?

Gata! răspunseră împreună Cocardasse şi Passepoil.

Atunci, la treabă!

Doña Cruz ieşea din camera Aurorei, spunând:

Trebuie să fac neapărat rost de o lectică. Cum de nu s-a gândit cavalerul tău şi la asta?

Cocoşatul închise uşa în urma ei. Sala fu cufundată în întuneric. Doñei Cruz nu îi era/ frică de oameni; bezna însă trezea din nou în ea spaimele iadului. Se repezi spre uşă Aurorei ca s-o deschidă, dar două mâini puternice şi păroase o apucară. Mâinile acestea erau ale lui Cocardasse. Doña Cruz încercă să strige. Dar Cocardasse nu-i dădu răgazul. Şi el şi Passepoil o împinseră cu hotărâre spre uşa din stradă. Când ajunseră la această uşă, amândouă canaturile ei se deschiseră brusc. Lumina felinarelor din stradă lumină chipul fetei. Cocardasse nu putu să-şi reţină o tresărire de surprindere. Dar un bărbat care aştepta afară, lângă prag, aruncă o mantie peste capul doñei Cruz. Înnebunită de spaimă, gitana fu urcată şi închisă în lectică.

La căsuţa din spatele bisericii Saint-Magloire! porunci Cocardasse. Lectica porni.

Ei, acum cei cincizeci de pistoli sunt ca şi ai noştri! spuse Passepoil. Dar primi un pumn zdravăn între umeri.

Cocardasse se duse la uşa de la bucătărie s-o deschidă. Dar înainte să fi întors cheia în broască, glasul cocoşatului, de care aproape că uitaseră, se auzi dinspre scara ce ducea în apartamentul de sus.

Sunt destul de mulţumit de voi, voinicii mei – le spuse el – dar misiunea voastră nu s-a sfârşit. Lăsaţi asta!

Vorbeşte cam de sus stârpitura asta a diavolului – mormăi Cocardasse.

Acum că nici nu-l mai vedem, vocea lui prin întuneric mi se pare... cam nu ştiu cum. Parc-aş mai fi auzit-o undeva, mai demult.

Şi ce avem de făcut, jupâne Esop? întrebă cu glas tare gasconul. Parcă aşa ţi se spune?

Esop, lonas şi în multe alte feluri – răspunse omuleţul. Dar acum luaţi seama la ce am să vă poruncesc.

Aşteptăm poruncile excelenţei sale.

Şi bine faceţi! spuse aspru cocoşatul.

Spintecătorii noştri schimbară o privire. Lui Passepoil îi trecu pofta să-l mai ia peste picior.

„Glasul ăsta, e sigur, l-am mai auzit undeva” – îşi spuse el.

Cocoşatul luă de sub scară două felinare cu mâner, din acelea care erau purtate noaptea, de slujitori, înaintea lecticilor. Le aprinse.

Luaţi felinarele astea – le spuse el celor doi spadasini.

La dracu’! mormăi furios Cocardasse. Nu cumva crezi că o să mai prindem din urmă lectica?

Trebuie să fie departe, dacă nu o fi şi ajuns – adăugă Passepoil.

Luaţi felinarele astea!

Cocoşatul era încăpăţânat. Cei doi vlăjgani luară fiecare câte un felinar.

Cocoşatul arătă cu degetul uşa camerei din care doña Cruz ieşise câteva minute mai înainte.

În încăperea aceea se află o fată.

Încă una? exclamă în acelaşi timp şi Cocardasse, şi Passepoil.

Acesta din urmă îşi spuse numaidecât, cu glas tare:

Pentru ea trebuie să aştepte cealaltă lectică!

Fata aceasta – continuă cocoşatul – e pe cale de a-şi termina toaleta. Dintr-o clipă într-alta va ieşi, ca şi cealaltă, pe aceeaşi uşă.

Cocardasse arătă cu o privire felinarele aprinse.

O să ne vadă – spuse el.

O să vă vadă.

Şi ce-o să facem noi atunci? întrebă gasconul.

Vă spun numaidecât ce. Vă apropiaţi fără şovăire de ea şi îi spuneţi respectuoşi: „Am venit să vă luăm şi să vă conducem la balul de la palat”.

— Bine, dar în instrucţiunile noastre nu era nici vorbă despre aşa ceva! obiectă Passepoil.

Şi Cocardasse adăugă:

Fata o să ne creadă?

O să vă creadă dacă îi spuneţi numele celui ce v-a trimis.

Numele domnului de Gonzague?

Nu. Trebuie să mai adăugaţi, ca să fiţi siguri că o să vă creadă, că stăpânul vostru o va aştepta în grădinile palatului, la răscrucea Dianei, când va bate miezul nopţii. Nu uitaţi acest amănunt.

Sandiéou, avem acum doi stăpâni? exclamă Cocardasse.

Nu – răspunse cocoşatul – n-aveţi decât un singur stăpân, dar nu se numeşte Gonzague.

Spunând acestea, cocoşatul se îndreptă spre scara ce ducea în apartamentul de sus. Puse piciorul pe prima treaptă.

Şi cum se numeşte oare stăpânul nostru? îl mai întrebă Cocardasse, care se silea zadarnic să-şi păstreze

zâmbetul lui obraznic. Nu cumva Esop al II-lea?

Sau lonas? bolborosi şi Passepoil.

Cocoşatul se uită ţintă la ei; amândoi coborâră privirea. Omuleţul rosti rar:

Stăpânul vostru se numeşte Henri de Lagardère.

Amândoi se cutremurară şi parcă se făcură mici dintr-odată.

Lagardère! murmurară ei într-un singur glas înăbuşit şi tremurat.

Cocoşatul urcă scara. Când ajunse în capul ei, se întoarse şi îi privi din nou: stăteau înclinaţi şi supuşi. Apoi le spuse doar atât:

Călcaţi drept!

Şi dispăru.

Sfinte-fără-de-moarte! exclamă Passepoil când uşa de sus se închise în urma omuleţului îmbrăcat în negru.

Fii pe pace! mormăi Cocardasse. Am avut de-a face cu diavolul.

Să călcăm drept, nobile prietene.

— *Capédédiou*! Să fim cuminţi ca nişte icoane şi să călcăm drept! închipuieşte-ţi – adăugă gasconul – mi s-a părut că am recunoscut…

Pe Micul Parizian?

Nu, pe fata pe care am băgat-o cu forţa în lectică. Cred că era drăgălaşa gitană pe care am văzut-o în Spania la braţul lui Lagardère.

Passepoil scoase un strigăt înăbuşit: uşa camerei Aurorei se deschisese.

Ce e? îl întrebă în şoaptă gasconul, începând iar să tremure.

Fata pe care am văzut-o în Flandra, la braţul lui Lagardère! îngăimă Passepoil.

Aurore ieşise în prag.

Fior – strigă ea – unde eşti?

Cocardasse şi Passepoil înaintară cu felinarele în

mâini, frângându-se din şale. Nu mai erau decât doi lachei de cea mai impunătoare speţă, cu săbiile zăvorâte în teacă. Aurore era atât de fermecător de frumoasă în toaleta ei de curte, încât amândoi rămaseră înmărmuriţi de admiraţie.

Unde e Fior? Nebuna a plecat fără mine?

Fără... – bolborosiră cei doi lachei, ca un ecou.

Aurore dădu evantaiul lui Passepbil să i-l ţină şi buchetul lui Cocardasse. S-ar fi zis că toată viaţa avusese lachei de casă mare.

Sunt gata – spuse ea – să mergem.

În clipa în care urma să se urce în lectica, îi întrebă:

— Nu v-a spus unde am să-l întâlnesc?

La răscrucea Dianei! răspunse Cocardasse, cu un glas de tenor.

Când va bate miezul nopţii! adăugă Passepoil.

Plecară.

În clipa următoare, din fundătura care ducea, de cealaltă parte a casei, la apartamentul meşterului Ludovic, ieşea un omuleţ îmbrăcat în negru care, păşind mărunt şi repede, străbătu strada du Chantre, traversă strada Saint-Honoré în clipa în care avea să treacă fastuoasa caleaşcă a domnului Law şi mulţimea începu să râdă de cocoaşa lui. Dar cocoşatului părea să nu-i pese de loc de batjocura puhoiului de gură-cască. Ocoli Palatul Regal şi intră în Curtea Havuzurilor.

În strada Valois se afla o uşă scundă prin care se intra în corpul de clădiri numit „apartamentele private ale alteţei sale”. În acest corp de clădiri îşi avea cabinetul său de lucru Filip de Orléans, Regentul Franţei. Cocoşatul bătu într-un anumit fel. Uşa se deschise şi în fundul unui gang cufundat în beznă un glas gros răsună:

Tu eşti Riquet Moţatul? Urcă repede, eşti aşteptat.

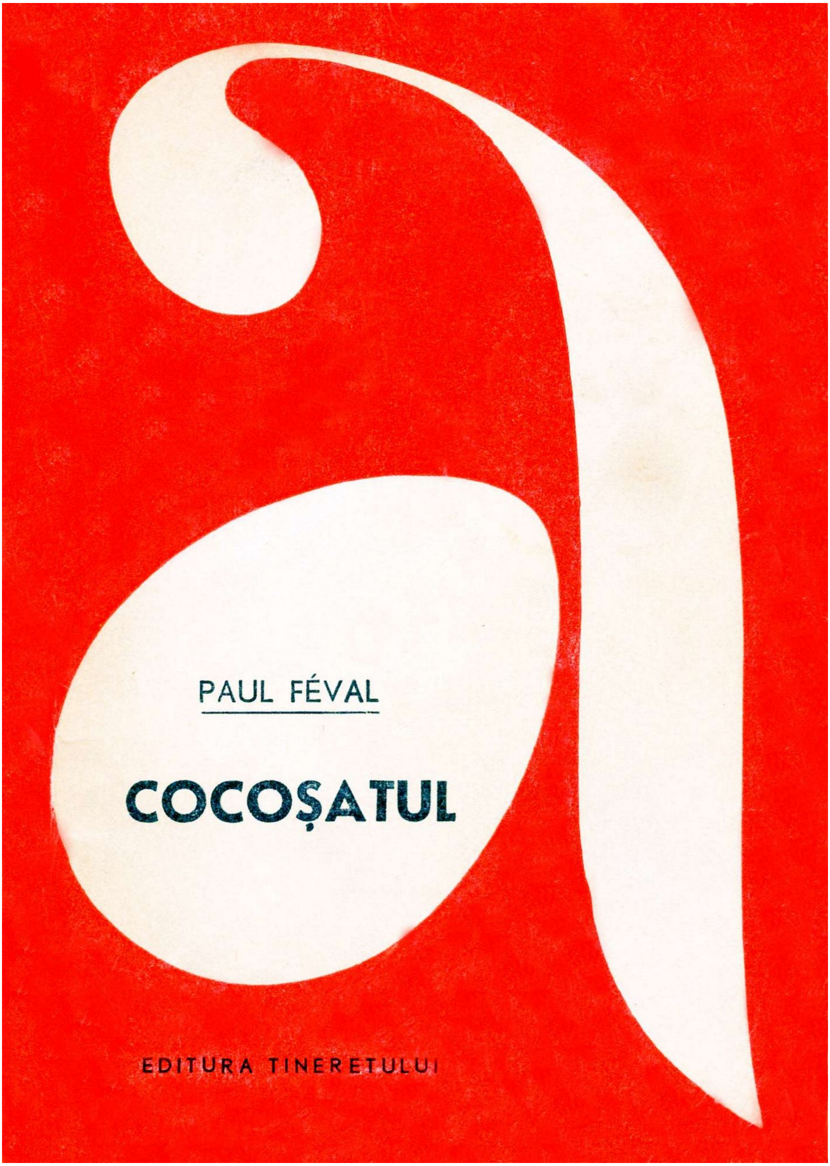
MICUL PARIZIAN

PARTEA ÎNTÂI

Cap. I Valea Louron 7

Dat la cules 06.08.1964. Bun de tipar 04.09.1964.

Apărut 1964.

COPERTA COLECŢIEI i DONE STAN
PAUL FÉVAL
COCOŞATUL
EDIŢIE PRESCURTATĂ
PENTRU TINERET
ÎN ROMÂNEŞTE DE
I. IGIROŞIANU
vol. II
EDITURA
TINERETULUI
PAUL FÉVAL LE BOSSU
EDITION abrégée pour la jeunesse
Librairie Hachette 1950
Paris x

MICUL PARIZIAN

PARTEA ÎNTÂI PALATUL REGAL

Capitolul I SUB CORT

Grădina Palatului Regal era, pe atunci, mult mai întinsă ca astăzi. O latură a ei se mărginea cu casele din strada Richelieu şi cealaltă cu cele din strada Bbns-Enfants. În fund, unde se află Rotonda, ajungea până în strada Neuve-des-Petits-Camps. Abia mai târziu, sub domnia lui Ludovic al XVI-lea, ducele Ludovic-Filip-Iosif de Orléans a clădit galeriile acelea de piatră care pot fi admirate şi astăzi, ca să despartă grădina de tot ce o înconjura şi s-o înfrumuseţeze.

Pe vremea când se petrec întâmplările acestea, lungi şi înalte metereze de frunzişuri, tăiate, toate, în formă de

portice italieneşti, înconjurau întinsa grădină plină de bolţi de verdeaţă, de desişuri de copaci şi de pajişti cu flori. Minunata alee de castani de India, plantată de cardinalul Richelieu, era, pe atunci, în plină splendoare. Două alte largi alei de ulmi tunşi rotund, cu coroanele ca nişte mingi, străbăteau grădina de-a latul ei. În mijloc, se afla un bazin în formă de semilună, cu un havuz din care apele ţâşneau necontenit. La dreapta şi la stânga, mergând spre palat, întâlneai răscrucea de alei a lui Mercur şi pe aceea a Dianei, înconjurate de boschete. De cealaltă parte a bazinului, între cele două mari pajişti se aflau tei, plantaţi în formă de romb, în aşa fel ca să dea iluzia unei” păduri de nepătruns. Aripa dinspre răsărit a palatului, mai falnică decât cea dinspre apus unde avea să fie construit, mai apoi, Teatrul Francez, pe locul vestitei galerii a lui Martsard, se termina cu un fronton cu cinci ferestre, ce dădeau pe grădină, spre răscrucea de alei a Dianei. Aici se afla cabinetul de lucru al Regentului. Teatrul cel Mare, cuprins în palat şi care suferise prea puţine modificări de când fusese construit din ordinul cardinalului, era folosit pentru spectacolelé de operă. Palatul propriu-ys, adică corpul principal de clădire, din fund, cuprindea, în afară de marile saloane de primire, apartamentele ducesei Elizabeta-Charlotja. de Bavaria, principesă Palatină, mama ducelui de Orléans, a doua soţie a fratelui răposatului rege Ludovic al XIV-lea, apartamentele ducesei de Orléans, soţia regentului Filip de Orléans, şi pe acelea ale ducelui de Chartres. Cu excepţia ducesei de Berri şi a stareţei de Chelles, prinţesele locuiau în aripa dinspre apus, care se învecina cu strada Richelieu. Opera, situată de cealaltă parte a grădinii, spre răsărit, ocupa o parte din actuala Curte a Havuzurilor şi din terenul pe care s-a construit apoi strada Valois. Spatele operei dădea spre strada Bons-Enfants. Un soi de gang, denumit Curtea Zâmbetelor, despărţea intrarea personală a aripii locuită de aceste

doamne de apartamentele Regentului, Le era îngăduit să se folosească şi de grădina palatului. Această grădină nu era deschisă publicului, ca astăzi. Dar nu era prea greu de pătruns în ea. De altfel, mai toate casele de pe străzile mărginaşe: Bons-Enfants, Richelieu şi Neuve-des-Petits-Champs aveau balcoane şi terase, ieşiri discrete sau chiar cu largi trepte care dădeau în grădină. Locuitorii acelor case se credeau atât de îndreptăţiţi să se bucure de ea, încât, mai târziu, aveau să-l dea în judecată pe Ludovic-Filip-Iosif de Orléans, când a poruncit ca Palatul Regal să fie înconjurat şi închis cu binecunoscutele galerii.

Toţi scriitorii acelor vremuri recunosc, însufleţiţi de acelaşi entuziasm, că grădina palatului era un loc de adevărată desfătare.

În noaptea aceea, totul părea vrăjit. Lipsit; de tragere de inimă pentru asemenea fasturi şi preferând petrecerile intime, de data aceasta Regentul îşi ieşise din obicei şi hotărâse ca totul să fie plin de măreţie. Se spunea, de altfel pe bună dreptate, că bunul domn Law îi pusese la dispoziţie sumele necesare. Cum* nu-l costa nimic, ducele ţinuse să dea serbării cea mai mare strălucire. Nu vom mai descrie saloanele palatului, împodobite cu acest prilej cu o bogăţie nemaipomenită. Serbarea trebuia să aibă loc mai ales în grădină, deşi vara era pe sfârşite. Grădina era toată căptuşită cu draperii şi acoperită, şi astfel amenajată ca să înfăţişeze o tabără de colonişti din Louisiana, pe ţărmurile fluviului Mississippi, fluviul de aur. Toate serele din Paris îşi dăduseră tributul ca să alcătuiască desişuri de plante exotice: pretutindeni nu zăreai decât flori tropicale şi fructe din raiul pământesc. Puzderia de lampioane aninate în copaci sau pe coloane erau indiene, cel puţin aşa se zicea, numai că păreau cam prea frumoase, ca şi corturile presărate pe pajişti.

Dacă te învoiai cu stilul fantezist al corturilor, fireşte că restul ţi se părea de un rococo încântător. Erau

înfăţişate depărtări închipuite, păduri pictate pe pânze, fioroase stânci de carton, cascade atât de spumoase, că ai fi jurat vă s-au pus în apa lor fulgi de săpun. În bazinul central, se ridicase o statuie alegorică, întruchipând fluviul Mississippi, dar care cam avea trăsăturile bunului domn Law. Alegorica întruchipare ţinea în braţe o urnă din care curgea apa. În spatele statuii, tot în bazin, fusese aşezat un soi de instalaţie înfăţişând drumurile construite de castori în apele râurilor Americii de Nord. Domnul de Buffon nu Scrisese încă istoria acestor interesante animale ingenioase şi metodice. Am menţionat şi reproducerea acestui drum al castorilor, fiindcă el spune totul şi ne scuteşte de orice altă descriere mai amănunţită.

Sub un cort indian de catifea roşu-aprins, împodobit cu ciucuri de aur, sub care şefii de triburi de pe malurile marelui fluviu ar fi fost încântaţi să-şi poată fuma în tihnă – pipa păcii, se aşezaseră mai multe mese. Cortul se afla în apropierea răscrucii de alei a Dianei, chiar sub ferestrele camerei de lucru a Regentului. O numeroasă societate se adunase în el.

În jurul unei mese de marmură acoperită cu o ţesătură fină de rafie, se pornise o înfrigurată partidă de cărţi. La această masă-i puteai recunoaşte pe Chaverny, Choisy, Navailles, Gironne, Noce, Taranne, Albret şi pe alţi câţiva. Domnul de Peyrolles se afla de asemenea printre ei şi câştiga mereu, potrivit unui obicei al lui îndeobşte cunoscut. De aceea toţi aveau ochii pe mâinile lui. De altfel, în timpul regenţei, înşelătoria la joc nu era socotită un păcat.

Printre exclamaţiile, râsetele şi glumele care se încrucişau, glasul lui Oriol răsună din nou:

Aţi aflat noutatea – întrebă el – marea noutate?

Nu; care-i această mare noutate?

Chiar de-aţi face o mie de presupuneri, tot nu o veţi ghici. Alteţa sa prinţesa de Gonzague, nemângâiată văduvă

a lui Nevers…

Auzind numele prinţesei de Gonzague, toţi gentilomii mai în vârstă îşi aţintiră auzul.

Ei da – reluă Oriol – prinţesa de Gonzague a venit la bal.

Í Toţi protestară: lucrul nu era de crezut.

! v – Am zărit-o – continuă micul traficant – am zărit-o cum mă vedeţi şi cum vă văd; şedea alături de prinţesa Palatină. Dar am văzut ceva şi mai de necrezut.

— i-Ce anume? întrebară toţi ceilalţi.

ĂżOriol nu-şi mai încăpea în piele. Rămăsese cu cornetul de zaruri în mână.

Am văzut – reluă el – şi să ştiţi că nu a fost o vedenie, aveam mintea cât se poate de limpede, am văzut pe domnul de Gonzague întorcându-se de la uşa Regentului fără să fie primit.

Se făcu tăcere. Ştirea privea pe toţi cei de faţă. Fiindcă toţi câţi se aflau acolo, în jurul mesei de joc, aşteptau să se pricopsească datorită trecerii lui Gonzague.

Ce vi se pare de mirare? exclamă Peyrolles. Treburile statului…

— V – La ora aceasta, alteţa sa regală nu. Se ocupă de treburile statului…

Totuşi, dacă vreun ambasador…

Alteţa sa regală nu se află cu niciun ambasador. *4*

Oriol dădea aceste răspunsuri răspicat şi categoric. Curiozitatea tuturor sporea.

Dar cine oare se afla la alteţa sa regală?

Tocmai asta ne întrebam şi noi – răspunse micul traficant – chiar şi domnul de Çkmzague, extrem de indispus, de altfel, încerca să afle.

— Şi ce îi răspundeau lacheii? întrebă Navailles.

Mare taină, domnilor, mare taină! Alteţa sa pare abătut de când a primit un mesaj tainic din Spania. A poruncit astăzi să fie introdus pe uşa secretă care dă în

Curtea Havuzurilor un personaj pe care niciunul din lacheii care-l slujesc zilnic pe Regent nu l-a văzut. Niciunul, afară de Blondeau, care pretinde că ar fi întrezărit într-un mic salon de aşteptare un omuleţ îmbrăcat în negru din cap până-n picioare, un cocoşat.

Un cocoşat! repetară cei din jur. Dar ce-i asta, a început să plouă cu cocoşaţi?

Alteţa sa regală s-a închis cu el în camera de lucru. Nici chiar Lafare şi Brissac n-au fost primiţi.

Urmă o tăcere. Prin deschizătura cortului se puteau zări ferestrele luminate de la camera de lucru a alteţei sale. Oriol se uită într-acolo, la întâmplare»

Priviţi! Priviţi! strigă el arătând cu mina: Mai sunt şi acuma împreună.

Toate privirile se întoarseră dintr-odată către ferestrele arătate. Pe perdelele albe se desena silueta lui Filip de Orléans, care se plimba prin cameră. O altă umbră, mai nedesluşită, aflată mai departe de lumină, părea să-l urmeze. Totul ţinu doar o clipă: cele două umbre trecură de cadrul ferestrei. Când se reîntoarseră, locurile se schimbaseră. Silueta Regentului era acum mai nedesluşită, în timp ce aceea a tainicului vizitator se contura limpede pe perdea; o arătare, mai bine zis, o stârpitură: o cogeamite cocoaşă pe un trup mărunţel şi nişte braţe lungi care gesticulau pline de însufleţire.

Capitolul II

CONVORBIRE PARTICULARĂ

Camera de lucru a Regentului avea patru ferestrè, dintre care două dădeau spre Curtea Havuzurilor. Prin trei intrări se putea pătrunde în ea: una, cunoscută de toată lumea, era cea de la anticamera cea mare; celelalte două erau secrete. Una din aceste două uşi comunica cu o alta ce dădea în Curtea Zâmbetelor; prin cea de-a doua, ajungeai în Curtea Havuzurilor, de pe acum mărginită, în

parte, de casa financiarului Marot de Fontbonne şi de pavilionul Réault. Intrarea de jos din Curtea Zâmbetelor avea drept portăreasă o bătrânică tare cumsecade; cea din Curtea Havuzurilor era păzită de Le Bréant, fost grăjdar al fratelui răposatului rege Ludovic al XIV-lea.

Slujbele acestea erau foarte bune.

Le Bréant se număra printre îngrijitorii grădinii, în care avea un soi de gheretă, în dosul răscrucii Dianei.

Regentul era trecut de patruzeci şi cinci de ani. Din pricina oboselii care îi învăluia trăsăturile, i s-ar fi putut da chiar şi mai mult. Era totuşi un bărbat frumos; chipul îi era plin de nobleţe şi de farmec; ochii, de o blândeţe aproape feminină, trădau o bunătate împinsă până la slăbiciune. Bustul i se încovoia u. şor când nu se afla în public. Buzele şi mai ales obrajii aveau moliciunea şi veştejirea ce par a fi o moştenire în familia de Orléans.

Cocoşatul întâlni în pragul uşii camerei de lucru un singur lacheu, care îl introdusese.

Dumneata mi-ai scris din Spania? îl întrebă Regentul, măsurându-l cu privirea.

Nu, monseniore – răspunse cocoşatul, respectuos.

Din Bruxelles?

Nici din Bruxelles.

Din Paris?

Nici din Paris.

Regentul îi mai aruncă o privire.

M-ar fi mirat să fii dumneata Lagardère – şopti el.

Cocoşatul se înclină zâmbind.

— Domnule – adaugă Regentul cu blândeţe şi gravitate – nu m-am gândit să fac aluzie la ceea ce ai putea crede. Eu personal nu l-am văzut niciodată pe acest Lagardère.

Monseniore – reluă cocoşatul cu acelaşi zâmbet – cavalerului acestuia i se spunea „frumosul Lagardère” pe vremea când era în regimentul de gardă al slăvitului unchi

al alteţei voastre. Eu nu aş fi putut fi niciodată nici frumos, nici ofiţer în cavaleria de gardă.

Ducelui de Orléans nu-i făcea plăcere să stăruie asupra acestui subiect

Cum te cheamă? întrebă el.

Acasă, monseniore, mi se spune meşterul Ludovic. Afară, oamenii alcătuiţi ca mine nu poartă alt nume decât porecla care li se dă.

Unde locuieşti?

Foarte departe.

Te fereşti să-mi spui unde locuieşti?

Da, monseniore.

Filip de Orléans ridică asupra lui o privire aspră şi şopti:

Am o poliţie care trece drept foarte iscusită *pot* lesne să aflu...

Ăż – Fiindcă alteţa voastră regală pare să ţină neapărat s-o ştie – îl întrerupse cocoşatul – nu asm să mai preget. Locuiesc în palatul prinţului de Gonzague.

În palatul lui Gonzague! repetă mirat Regentul.

Cocoşatul se înclină şi adăugă rece:

— Chiriile care se plătesc în palat sunt într-adevăr foarte mari.

Regentul rămase pe gânduri.

E mult, foarte de mult – spuse el – când am auzit vorbindu-se întâia oară despre Lagardère. Pe vremuri, se pare că a fost un spadasin cam neobrăzat.

De atunci a făcut tot ce i-a stat în putere ca să-şi răscumpere ştrengăriile.

— Ce te leagă de el?

Nimic.

De ce n-a venit chiar el?

Pentru că mă avea pe mine la îndemână.

Dacă aş vrea să-l văd, unde l-aş putea găsi?

Monseniore, la această întrebare nu pot să răspund.

Totuşi…

— Aveţi o poliţie care trece drept iscusită, încercaţi.

O sfidare?

O ameninţare, monseniore. Peste un ceas, Henry de Lagardère se poate pune la adăpost de urmărirea alteţei voastre şi demersul pe care l-a făcut, ca să fie cu cugetul împăcat, nu-l va repeta niciodată.

Aşadar, demersul a fost făcut călcându-şi pe inimă? întreba Filip de Orléans.

— Întocmai, cum bine aţi spus!

De ce?

Fiindcă întreaga fericire a vieţii lui s-a întâmplat să fie miza unei partide care s-ar fi putut să nu fie jucată niciodată.

Şi cine l-a silit să joace această partidă?

Un jurământ.

Făcut cui?

Unui om în pragul morţii.

Şi cine era acel om?

O ştiţi prea bine, monseniore: Filip de Lorena, duce de Nevers.

Regentul îşi plecă fruntea.

Douăzeci de ani au trecut de atunci – şopti el cu glasul într-adevăr schimbat – totuşi nu am uitat nimic! Nimic! L-am iubit mult pe bietul meu Filip; şi el mă iubea. De când mi l-au ucis, nu ştiu dacă am mai strâns mâna vreunui prieten aşa de sincer.

Cocoşa tul îl privea cu nesaţ. O emoţie puternică i se întipărise pe faţă. O clipă, deschise gura să vorbească; dar se abţinu printr-o sforţare violentă. Chipul lui deveni din nou de nepătruns. Filip de Orléans ridică fruntea şi spuse domol:

Eram rudă apropiată cu ducele de Nevers. Sora mea s-a căsătorit cu vărul lui, ducele de Lorena. Ca prinţ şi ca membru al familiei, sunt dator s-o ocrotesc pe văduva lui

care, de altfel, este soţia unuia dintre cei mai dragi prieteni ai mei. Dacă fiica lui trăieşte, voi avea grijă să intre în toate drepturile ei şi să fie o moştenitoare bogată; dacă o va dori, se va putea căsători cu orice prinţ. Cât despre uciderea sărmanului meu Filip, se spune despre mine că nu aş avea decât o singură virtute: uitarea jignirii. Este adevărat: gândul răzbunării încolţeşte şi piere în mine în aceeaşi clipă. Dar şi eu am făcut un jurământ când mi s-a spus: „Filip a murit!” în clipa de faţă eu conduc statul; pedepsirea ucigaşului lui Nevers nu ar mai fi o răzbunare, ci un act de justiţie.

Cocoşatul se înclină în tăcere. Filip de Orléans continuă:

Mai sunt o sumedenie de lucruri pe care aş dori să le aflu. De ce oare acest Lagardère a întârziat atât de mult să mi se adreseze?

Pentru că îşi spusese: „În ziua când voi înceta să-i mai fiu tutore, vreau ca domnişoara de Nevers să fie o femeie în toată puterea cuvântului şi să-şi poată deosebi prietenii de duşmani”.

Are dovezi despre tot ceea ce afirmă?

Are; afară de una singură.

Şi anume?

Dovada care trebuie să demaşte pe ucigaş.

Cunoaşte deci pe ucigaş?

Este aproape sigur că-l cunoaşte şi are un semn cu care poate să-şi verifice bănuielile.

Un semn nu poate folosi drept dovadă.

Alteţa voastră va putea judeca singură. Cât priveşte naşterea şi identitatea fetei, totul este în regulă.

Regentul stătea pe gânduri.

Ce jurământ făcuse acest Lagardère? întrebă el după o tăcere.

— Făgăduise să slujească drept tată copilei – răspunse cocoşatul.

Prin urmare, se afla de faţă în clipa uciderii?

Era de faţă. În timp ce îşi dădea sufletul, Nevers i-a încredinţat tutela fiicei sale.

Acest Lagardère a tras oare spada ca să-l apere pe Nevers?

A făcut ce i-a stat în putinţă. După uciderea ducelui a luat cu el copila, deşi lupta singur împotriva a douăzeci.

Ştiu că nu este pe lume *o* spadă mai de temut ca a lui – murmură Regentul – dar în răspunsurile dumitale sunt unele lucruri neclare. Dacă acest Lagardère a fost de faţă la bătălie, de ce spui că ar bănui doar cine este ucigaşul?

Noaptea era foarte întunecoasă. Ucigaşul era mascat şi a lovit pe la spate.

— Deci chiar stăpânul în persoană a lovit?

— Chiar stăpânul. Şi Nevers a căzut sub lovitură strigând: „Frate, ţine minte şi răzbună-mă!”

Şi acest stăpân – urmă Regentul, cu o vădită şovăială – nu era oare marchizul de Caylus-Tarrides?

Domnul marchiz de Caylus-Tarrides a murit de mult – răspunse cocoşatul – ucigaşul trăieşte. Alteţa voastră regală să facă doar un semn, şi Lagardère i-l va arăta în noaptea aceasta.

Aşadar – replică Regentul – Lagardère este la Paris?

Cocoşatul îşi muşcă buza.

Dacă este la Paris – adăugă Regentul – se află în mâna mea!

Luă un clopoţel şi-l scutură, apoi spuse lacheului care intrase:

Să vină numaidecât domnul de Machault!

Domnul de Machault era şeful poliţiei. Cocoşatul părea că se liniştise.

Monseniore – zise el scoţându-şi ceasul – în timp ce eu vorbesc, domnul de Lagardère mă aşteaptă în afara Parisului, pe o şosea pe care n-am să v-o numesc chiar dacă m-aţi supune ia tortură. În curând orologiile vor bate

ceasul unsprezece din noapte. Dacă domnul de Lagardère nu primeşte de la mine niciun răspuns înainte de ora unsprezece şi jumătate, calul său va porni în goană spre frontieră. Are cai gata pregătiţi la toate popasurile şi şeful poliţiei alteţei sale nu va mai avea nicio putere să-l ajungă.

Vei rămâne dumneata zălog! strigă Regentul.

Ah – zise cocoşatul, şi începu iar să zâmbească – dacă vă face plăcere să mă arestaţi, puteţi s-o faceţi oricând: sunt doar în puterea alteţei voastre!

Îşi încrucişă braţele pe piept. Şeful poliţiei tocmai intra.

Machault – îi spuse Regentul – aşteaptă, te rog, în salonul de alături

Machault se uită curios la cocoşat şi se îndreptă spre uşă. În timp ce trecea pragul, Regentul adăugă:

Şi trimite-mi, te rog, un permis de liberă trecere, cu pecete în regulă, contrasemnat în alb.

Înainte de a ieşi, domnul Machault mai aruncă o privire cocoşatului prin lometa sa. Regentul reluă:

Acest cavaler de Lagardère tratează cu mine de la egal la egal. îmi trimite ambasadori, ba mai mult, în ultimul său mesaj îmi dictează textul permisului de liberă trecere pe care îl cere. Fără îndoială, trebuie să fie vreun interes la mijloc. Cavalerul Lagardère va cere, desigur, o răsplată.

Alteţa voastră regală sé înşală – răspunse cocoşatul. Domnul de Lagardère nu va pretinde nimic. Nici chiar Regentului nu i-ar sta în putere să-l răsplătească pe cavalerul Lagardère.

Drace! exclamă ducele – va trebui deci să-l vedem pe acest misterios şi romanţios personaj. E în stare să aibă un succes nebun la curte şi să readucă moda pierdută a cavalerilor rătăcitori. Cât timp va trebui să-l aşteptăm?

Două ceasuri.

Cu atât mai bine! Va servi de intermezzo între baletul

indian şi cina sălbaticilor. Iată un număr senzaţional care lipsea din program.

Lacheul intră. Aducea permisul contrasemnat de către ministrul Le Blanc şi domnul de Machault. Regentul completă personal locurile rămase în alb şi semnă.

Domnul de Lagardère – spuse el în timp ce scria – nu a săvârşit greşeli din acelea care nu se pot ierta. Răposatul regeera aspru în privinţa duielurilor; avea dreptate. Moravurile însă s-au mai schimbat, slavă Domnului. În ultima vreme săbiile sar mai greu din teacă. Graţierea domnului de Lagardère va fi înregistrată mâine şi iată permisul.

Cocoşatul întinse mâna. Dar Regentul nu-i dădu încă hârtia.

Vei înştiinţa pe domnul de Lagardère că orice violenţă din partea lui va anula efectul acestui document.

Vremea violenţelor s-a dus! rosti cocoşatul pe un ton oarecum solemn.

Ce vrei să spui?

Vreau să spun că acum două zile, cavalerul de Lagardère nu ar fi putut primi această clauză.

De ce? întrebă ducele de Orléans cu bănuială, ridicând fruntea.

Pentru că jurământul lui nu i-ar fi îngăduit-o.

Aşadar, mai jurase şi altceva decât să slujească drept tată copilului?

Da: să-l răzbune pe Nevers…

Cocoşatul se întrerupse brusc.

Sfârşeşte, domnule! îi porunci Regentul.

În clipa în care scăpase copila din mâinile lor – continuă încet cocoşatul – Lagardère a strigat ucigaşilor: „Veţi pieri toţi de mâna mea!” Mai rămăseseră în picioare, pe teren, nouă: cavalerul recunoscuse pe şapte dintre ei; aceştia au şi murit.

— De mâna lui? întrebă Regentul îngălbenind.

Cocoşatul se înclină cu sânge rece, în semn. de încuviinţare.

Şi ceilalţi doi?

Cocoşatul şovăi.

Sunt unele capete, monseniore, pe care conducătorii de state nu vor să le vadă căzând pe eşafod – spuse el în cele din urmă, privindu-l pe prinţ drept în faţă. Zarva pe care o fac aceste capete căzând poate clătina tronul. Domnul de Lagardère o va lăsa pe alteţa voastră regală să aleagă. El m-a însărcinat să vă spun: „Al optulea ucigaş este un servitor, domnul de Lagardère nici nu-l pune la socoteală; al nouălea este însă stăpânul şi trebuie ta omul acesta să moară. Dacă alteţa voastră regală nu voieşte să facă apel la călău, să se dea o sabie acelui om şi restul îl priveşte pe domnul de Lagardère.

Regentul întinse a doua oară pergamentul.

Cauza este dreaptă – murmură el – fac aceasta în amintirea sărmanului meu Filip. Dacă domnul de Lagardère are nevoie de ajutor…

Monseniore, domnul de Lagardère nu cere decât un singur lucru alteţei voastre regale.

Ce lucru?

Discreţie. Un cuvânt nesocotit poate să compromită totul.

Voi fi mut.

Cocoşatul se înclină adânc, puse în buzunar pergamentul împăturit şi se îndreptă spre uşă.

Prin urmare, peste două ceasuri? zise Regentul.

Peste două ceasuri.

Apoi cocoşa tul ieşi.

— Ai izbutit să obţii ceea ce îţi trebuie, omuleţule? întrebă pe cocoşat bătrânul portar Le Bréant, când II văzu înapoi.

Acesta îi mai strecură un ludovic de aur în mină.

Da – spuse el. Dar acum vreau să văd şi eu

petrecerea.

He-he t strigă Le Bréant. Ia te uită ce mândreţe de dansator!

Mai vreau ceva – adăugă cocoşatul – să-mi dai cheia de la ghereta ta din grădină.

— Ce să faci eu ea, omuleţule?

Cocoşatul îi strecură încă un dublon de aur în mână.

Ce năstruşnicii îţi mai trec şi ţie prin minte, omuleţule! exclamă Le Bréant. Bine, iată şi cheia gheretei.

Tot n-am terminat – râse şi cocoşatul. Vreau să duci în gheretă pachetul pe care ţi l-am încredinţat azi-dimineaţă.

Şi mai primesc un dublon pentru treaba asta?

Vei primi chiar doi.

— R Bravo! A, ce om de treabă e omuleţul! Sunt sigur că e vorba de o întâlnire de dragoste.

S-ar putea – zise cocoşatul zâmbind.

Dac-aş fi femeie, te-aş iubi fără să mă uit la cocoaşă; din pricina banilor tăi. Dar – se întrerupse Le Bréant – îţi trebuie o invitaţie ca să intri în grădină. Cu soldaţii din gardă, care or să facă controlul, nu-i de glumă.

Am invitaţie – răspunse cocoşatul – să ai grijă numai să duci pachetul în gheretă.

Chiar acum îi duc, omuleţule. Ca să ajungi ba grădină, intră înapoi în gang şi ia-o la dreapta; vestibulul este luminat; cobori scările şi eşti în grădină. Petrecere frumoasă şi noroc i

Capitolul III

AMINTIRI DESPRE CEI TREI FILIPI

Omuleţul în negru avea un binoclu cu care cerceta frumuseţile grădinii ca un adevărat cunoscător. Saluta doamnele cu multă politeţe şi părea că zâmbeşte pe sub mustaţă, ca un adevărat cocoşat ce se afla. Pe faţă purta o mască de catifea neagră. Pe măsură ce înainta, jucătorii de cărţi de sub cortul indian îl priveau cu atenţie tot mai

încordată, dar cel care-l privea cu cea mai mare luare-aminte era fără îndoială domnul de Peyrolles.

Ce naiba de pocitanie o mai fi şi ăsta? strigă în cele din urmă Chaverny. Ei, dar s-ar zice că este… arătarea de adineauri, de după perdea.

Omul cu cuşca!

Esop al II-lea, zis Joñas.

Peyrolles se gândea:

„Ce-o fi având să-i spună alteţei sale regale? Niciodată caraghiosul ăsta nu mi-a inspirat încredere!”

Cocoşatul se afla îndeajuns de aproape ca să fie apzit mormăind:

Încântător! Încântător! Totul este într-adevăr încântător. Numai alteţa sa regală putea să facă lucrurile cu atâta gust şi pricepere. Mă bucur că am putut vedea şi eu toate aceste frumuseţi. Mă bucur mult, foarte mult.

Sub cort răsunară alte glasuri. Un alt grup luase loc în jurul mesei de la care jucătorii noştri se ridicau. Grupul era alcătuit număi de oameni mai în vârstă şi purtând cu toţii înalte tiluri. Unul din ei spuse:

Nu ştiu ce anume s-a întâmplat, dar am văzut adineauri pe Bonnivet îndoind posturile de pază, din ordinul Regentului.

În Curtea Zâmbetelor – adăugă un altul – au fost aduse două companii din garda francezăi.

Şi nimeni nu se poate apropia de Regent.

Machault parcă stă pe jeratic.

Nici chiar domnul de Gonzague n-a putut afla nimic.

Ceva se va petrece aici – îşi dădu cu părerea Chaverny – am un fel de presimţire.

Întreabă-l pe vrăjitor! izbucni în râs Nocé, arătând pe omuleţul în negru, care îl salută curtenitor.

Într-adevăr – zise cocoşatul – ceva se va petrece, dar ce?

Îşi şterse cu grijă binoclul, apoi continuă:

Da, da, ceva se va petrece, ceva foarte neaşteptat. Ei, ei, ei! urmă el cu glasul lui hârâit şi piţigăiat, dar luând un aer deosebit de tainic – vin dintr-un loc unde era cald, foarte cald şi m-a cam

1 Cele mai multe regimente de gardă de la curtea Franţei erau pe vremea aceea alcătuite din mercenari elveţieni.

cuprins frigul. Îngăduiţi-mi, domnilor, să intru şi eu sub cort, vă voi fi recunoscător.

Şi despre ce este vorba, frumoasă mască? întrebă domnul de Rohan-Chabot cu vădită nerăbdare.

Cocoşatul rămase o clipă pe gânduri. Capul i se aplecă pe piept, apoi ridicându-l dintr-odată, izbucni într-un hohot de râs ascuţit:

Credeţi în strigoi? întrebă el.

Un fior îi străbătu pe toţi, în ciuda valului strălucitor de lumini, în ciuda veseliei din grădină, în ciuda armoniilor molatice împrăştiate de orchestrele ascunse în boschete.

Ia să vedem – stărui cocoşatul – cine dintre domniile voastre crede în strigoi?

Vrei sau nu să ne lămureşti, frumoasă mască? rosti poruncitor domnul de Rohan-Chabot, ridicându-se.

În jurul omuleţului negru se făcuse cerc. Feyrolles se ascundea în spatele celorlalţi, dar nu pierdea un cuvânt.

Domnule duce – răspunse cocoşatul – niciunul din noi nu este mai frumos decât celălalt; deci să punem capăt complimentelor. Vreţi să ştiţi despre ce este vorba? Despre o întâmplare de pe cealaltă lume. Mai bine zis, domnule duce, despre un mort care îşi dă la o parte lespedea de pe mormânt după douăzeci de ani.

Se întrerupse ca să mormăie rânjind:

Dar îşi mai aduce oare cineva aminte, aici, la curte, de oamenii morţi acum douăzeci de ani?

Ce vrea să spună? strigă Chaverny.

Nu mă adresez domniei-voastre, domnule marchiz –

replică omuleţul. În anul acela, tocmai vă născuserăţi; sunteţi deci prea tânăr; mă adresam celor cu păr cărunt.

Schimbând dintr-odată tonul, adăugă:

Era un senior mărinimos: un prinţ cu suflet mare, tânăr, curajos, bogat, fericit, foarte iubit; un chip de arhanghel şi un trup de erou legendar. Avea tot ceea ce Dumnezeu dăruieşte răsfăţaţilor lui de pe această lume.

Lume în care cele mai frumoase lucruri au cea mai urâtă soartă – îl întrerupse Chaverny.

Omuleţul îi atinse umărul cu degetul şi îi spuse încetişor:

Să vă aduceţi arñinte, domnule marchiz, că uneori zicalele sunt mincinoase, şi că sunt unele petreceri ale căror zori nu le mai apuci.

Chaverny se îngălbeni. Cocoşatul îl dădu la o parte cu mâna şi veni mai aproape de masă.

Eu mă adresez celor care au păr cărunt – repetă el. Domniei-voastre, de pildă, domnule de la Hunaudaye, care aţi fi culcat acum în Flandra, cu şase picioare de pământ deasupra, dacă omul despre care vorbesc n-ar fi despicat ţeasta spanio-rlului care vă ţinea sub genunchi.

Bătrânul baron rămase cu gura căscată şi aşa de adânc mişcat, încât îi pieri graiul.

Domniei-voastre, domnule de la Vauguyon, al cărui umăr cred că nu a uitat straşnica lovitură de spadă…

Nevers! strigară douăzeci de glasuri deodată – Filip de Nevers!

Cocoşatul se descoperi şi rosti răspicat:

— Filip de Loraine, duce de Nevers, ucis sub zidurile castelului Caylus-Tarrides, la 24 noiembrie 1697.

Ucis mişeleşte, pe la spate, după cât s-a spus – şopti domnul de la Vauguyon.

Atras într-o capcană – adăugă La Fierté.

Dacă nu mă înşel – spuse domnul de Rohan-Chabot – de acest omor a fost învinuit marchizul de Caylus-Tarrides,

tatăl prinţesei de Gonzague.

Dintre cei tineri se auzi, de asemenea, un glas:

Tatăl meu mi-a vorbit despre această întâmplare în mai multe rânduri – spuse Navailles.

Tatăl meu era prieten cu răposatul duce de Nevers – adăugă Chaverny.

Peyrolles auzise totul şi se făcuse mic. Cocoşatul reluă cu o voce adâncă:

Ucis mişeleşte, pe la spate, într-o capcană, da, este adevărat, dar vinovatul nu se numea Caylus-Tarrides.

Dar cum se numea oare? întrebară toţi din toate părţile.

Omuleţul nu avea însă chef să răspundă. Continuă pe un ton de uşoară batjocură, prin care răzbătea amărăciunea:

Întâmplarea a făcut vâlvă, domnilor, chiar mare vâlvă! Timp de o săptămână nu s-a vorbit decât de asta. Săptămână următoare s-a vorbit ceva mai puţin. La sfârşitul lunii, cei care mai rosteau numele lui Nevers păreau căzuţi din lună...

Alteţa sa regală – întrerupse domnul de Rohan-Chabot – a făcut tot ce i-a stat în putinţă.

Da, da, fireşte. Alteţa sa regală era unul dintre cei trei Filipi. Alteţa sa regală voia să-l răzbune pe cel mai bun prieten al său. Dar cum? Castelul acela al familiei Caylus se află la capătul lumii. Aşa că noaptea de 24 noiembrie şi-a păstrat taina. Bineînţeles, prinţul de Gonzague... dar – se întrerupse omuleţul în negru – nu se află cumva printre domniile-voastre un preacinstit slujitor al domnului de Gonzague, care se numeşte Peyrolles?

Oriol şi Nocé se dădură la o parte ca să lase la vedere pe omul de încredere al domnului de Gonzague, care nu părea să fie tocmai în apele sale.

Eram pe cale să spun – reluă cocoşatul – că domnul de Gonzague, care era şi el unul dintre cei trei Filipi,

trebuie să fi răscolit cerul şi pământul ca să-şi răzbune prietenul. Dar totul a fost de prisos. Nicio urmă, nicio dovadă! De voie, de nevoie, a trebuit să lase pe seama timpului, adică a lui Dumnezeu, grija de a găsi pe vinovat.

Peyrolles nu mai avea decât o singură dorinţă: să se furişeze ca să-l vestească pe Gonzague. Totuşi rămânea ca să afle până unde va merge cu îndrăzneala cocoşatul în trădarea sa. Văzând cum se desprinde din negurile timpului amintirea nopţii de 24 noiembrie, Peyrolles încerca senzaţia unui om gâtuit.

Când sorocul s-a împlinit – reluă cocoşatul – şi întotdeauna se împlineşte, mai devreme sau mai târziu, un om, un crainic din mormânt, o stafie iese din pământ, fiindcă aşa vrea Cel-de-sus. Acest om îndeplineşte, uneori fără voia lui, misiunea fatală. Dacă e puternic, loveşte; dacă e plăpând, dacă braţul lui este ca al meu şi nu poate purta greutatea spadei, se strecoară, umblă încoace şi-ncolo, până ce gura lui umilă ajunge la înălţimea urechilor celor puternici şi, la ceasul sorocit, răzbunătorul înmărmurit aude răsunând din înaltul norilor sau şoptindu-i-se încet numele ucigaşului…

O tăcere adâncă şi solemnă se lăsă.

— Care e acest nume? îl întrebă domnul de Rohan-Chabot.

— Îl cunoaştem şi noi? adăugară într-un glas Chaverny şi Navailles.

Cocoşatul părea să se fi îndârjit auzindu-şi propriile cuvinte. Urmă, cu un glas tunător:

Dacă îl cunoaşteţi? La ce-ar folosi? Ce sunteţi domniile-voastre? Ce puteţi oare? Rostit, numele ucigaşului v-ar înspăimânta ca o lovitură de trăsnet. Dar acolo sus, pe prima treaptă a tronului, şade un om. Adineauri, vocea s-a pogorât din nou: „Alteţă! Ucigaşul este aici!” Şi răzbunătorul s-a ridicat spunând: „Pe Dumnezeu din ceruri! Dreptatea va fi făcută!”

Se petrecu atunci un lucru straniu: toţi cei de faţă, cei mai mari dintre seniori, cu titlurile cele mai înalte, începură să-şi arunce unul altuia priviri bănuitoare.

— Iată pentru ce, domnilor – încheie cocoşatul cu glas însufleţit şi tăios – Regentul este îngrijorat în seara aceasta şi iată pentru ce paza palatului este întărită.

Se înclătină şi voi să plece.

Spuneţi-ne numele! strigă Chaverny.

— Faimosul nume! stărui Oriol.

Nu vedeţi – încercă să spună Peyrolles – că neruşinatul măscărici şi-a bătut joc de domniilevoastre?

Cocoşatul se oprise în pragul cortului. îşi puse binoclul la ochi şi îi cercetă pe rând pe cei de faţă. Apoi se întoarse şi le spuse râzând, cu râsul lui piţigăiat ca un ţipăt de gaiţă:

He-he! făcu el – iată că nu mai îndrăzniţi să vă apropiaţi unii de alţii! Fiecare crede că vecinul lui este ucigaşul. Mişcătoare dovadă de stimă reciprocă!

Capitolul IV PERMISUL

Între titlu şi semnături, pergamentul pecetluit cu sigiliul Franţei cuprindea un permis de liberă trecere bine întocmit, acordat de guvern cavalerului Henri de Lagardère, fost ofiţer în garda de cavalerie uşoară a răposatului rege. Această formulă, de curând „adoptată şi larg îngăduitoare, concepută anume pentru agenţii diplomatici oficioşi, dădea cavalerului de Lagardère dreptul de a circula pe tot cuprinsul regatului, sub oblăduirea autorităţilor, şi chiar de-a părăsi nestingherit teritoriul francez, în orice moment şi orice s-ar întâmpla.

„Orice s-ar întâmpla! repetă de mai multe ori cocoşatul. Regentul poate să aibă toane, dar este un ora cinstit şi îşi respectă cuvântul. Orice s-ar întâmpla! Cu această formulă, Lagardère are mână liberă. Acum să-i înlesnim intrarea şi deie Domnul să procedeze cum trebuie!”

Se uită la ceas şi se ridică.

Coliba indiană avea două intrări. La câţiva paşi de intrarea a doua, pornea o potecuţă care ducea, prin boschete, la ghereta lui Le Bréant, portar şi îngrijitor al grădinii. Ghereta făcea acum şi ea parte din decorul general, ca tôt ce se afla în grădină. Faţada, înfrumuseţată, primea lumină de la un reflector aşezat în frunzişul unui tei mare şi completa în acel colţişor priveliştea. De obicei, seara, locul acesta era singuratic, ascuns de frunzişuri şi întunecos, îndeosebi supravegheat de gărzile franceze.

În saloane muzica tăcuse. Era o pauză între două menuete. De aceea lumea se grămădise şi mai mult în grădină, unde se înnodau sumedenie de intrigi galante. Domnul de Gonzague, plictisit să mai facă anticameră, sé dusese în saloane. Politeţea lui curtenitoare şi conversaţia-i plină de strălucire îi asigurau mare trecere pe lângă doamne, care pretindeau că Filip de Gonzague, chiar sărac şi de origine modestă, ar fi fost un cavaler desăvârşit…

Ducesa de Orléans îl ţinea în mare preţuire şi abatele Fleury, preceptor al tânărului rege, în faţa căruia nimeni nu afla îngăduinţă, îl privea aproape ca pe un sfânt.

Deodată, Gonzague zări în cadrul unei uşi mutra lungă a lui Peyrolles. Îndeobşte, fizionomia acestui credincios slujitor nu strălucea de veselie, dar de data aceasta arăta chiar ca o cobe. Era verde, cu un aer înspăimântat; îşi ştergea cu o batistă sudoarea de pe frunte. Gonzague îi făcu semn să se apropie. Peyrolles străbătu stângaci salonul şi îi şopti câteva cuvinte la ureche. Prinţul se ridică repede şi, cu o prezenţă de spirit cum nu au decât tâlharii renumiţi de dincolo de Alpi, spuse:

Alteţa sa prinţesa de Gonzague a sosit la bal. Alerg în întâmpinarea ei.

Ce s-a întâmplat? îl întrebă el pe Peyrolles de îndată ce fură singuri.

Cocoşatul se află la bal.

— Fireşte, doar eu i-am dat invitaţia.

A stat cu Regentul de vorbă în seara aceasta mai mult de o jumătate de oră.

Cu Regentul? repetă Gonzague, plin de mirare. Desigur că va fi avut multe lucruri săi. spună.

Într-adevăr, multe lucrurt – ripostă Peyrolles, cu un aer mirat – judecaţi şi domnia voastră... Şi credinciosul slujitor povesti scena care. Se petrecuse sub cortul indian.

După ce isprăvi, Gonzague începu să râdă cu dispreţ.

Cocoşaţii ăştia sunt toţi plini de haz! spuse el cu nepăsare – dar spiritul lor este năstruşnic şi schilod, ca şi trupul lor; mereu născocesc comedii şi farse pe care le joacă fără noimă! Cel care a dat foc templului din Efes ca să se vorbească despre el avea, cu siguranţă, o cocoaşă.

Asta e tot ce-aveţi de spus? se sperie Peyrolles.

Afară doar dacă acest cocoşat nu doreşte să fie plătit foarte scump – răspunse Gonzague, pe gânduri.

Ne trădează, monseniore! stărui Peyrolles, cu energie.

Gonzague îl privi peste umăr, zâmbind:

Sărmane Peyrolles! şopti el. Ne va fi foarte greu să facem un om din tine. Tot n-ai înţeles că acest cocoşat desfăşoară atâta zel numai în interesul nostru?

Nu, monseniore, recunosc, nu am înţeles acest lucru.

Mie, personal, nu-mi place niciodată excesul de zel; cocoşatul va fi aspru dojenit. Dar nu este mai puţin adevărat că ne dă o minunată idee.

Dacă monseniorul ar vrea să-mi explice şi mie...

Se găseau sub bolta de verdeaţă, pe locul căreia se află astăzi strada Montpensier. Gonzague apucă prieteneşte braţul slujitorului său.

Mai întâi – şopti el – spune-mi repede ce s-a petrecut în strada du Chantre.

Poruncile domniei-voastre au fost îndeplinite

întocmai – răspunse Peyrolles – nu am venit la bal decât după ce am văzut cu ochii mei lectica îndreptându-se spre Saint-Magloire.

Şi doña Cruz? Adică aşa-zisa domnişoară de Nevers?

Doña Cruz trebuie să fie acum aici.

Caut-o. Doamnele o aşteaptă; am pregătit totul; cred că va avea un succes strălucit. Acum să ne-ntoarcem la cocoşatul nostru. Ce i-a spus Regentului?

Asta nu pot şti.

Eu ştiu, sau cel puţin bănuiesc. Trebuie să-i fi spus Regentului: „Ucigaşul lui Nevers există!”

Sst! făcu, fără să vrea, Peyrolles, cutremurându-se din cap până-n picioare.

A făcut foarte bine! urmă Gonzague, fără să se tulbure. Ucigaşul lui Nevers există într-adevăr. Ce interes aş avea să-l ascund, eu, soţul văduvei lui Nevers, eu, judecătorul firesc, eu, legitimul răzbunător? Ucigaşul lui Nevers există! Aş dori ca toată curtea să fie aci, ca să mă audă.

Lui Peyrolles, picuri mari de sudoare îi cădeau de pe frunte.

Şi dacă există – continuă Gonzague – pe toţi sfinţii! îl vom găsi!

Se opri ca să-şi privească omul de încredere în faţă. Acesta tremura şi ticuri nervoase îi schimonoseau faţa.

Ai înţeles? îl întrebă Gonzague.

Am înţeles că ne jucăm cu focul, monseniore.

— Iată deci ideea cocoşatului – reluă prinţul, coborând dintr-odată glasul. Idee bună, pe cinstea mea Î Dar de ce i-o fi trecut prin minte şi cu ce drept încearcă el să se arate mai isteţ decât noi? Vom lămurir şi acest lucru. Oamenii prea isteţi sunt sortiţi unei morţi timpurii.

Peyrolles înălţă deodată capul. În sfârşit, nu i se mai vorbea chinezeşte.

Va să zică… rămâne pentru noaptea asta…? şopti el.

Gonzague şi Peyrolles ajunseră la arcada din mijloc a porticului de verdeaţă prin care se zărea în –, treaga perspectivă de boschete luminate şi statuia zeului Mississippi, în jurul căruia havuzul înălţa jerbe de apă. O femeie, într-o toaletă de curte severă, înveşmântată într-un larg domino negru şi mascată, venea înspre ei, din cealaltă parte a porticului. Era la braţul unui bătrân cu părul alb.

În clipa când urmau să treacă pe sub arcadă, Gonzague îl împinse pe Peyrolles şi se ascunse în întuneric. Femeia mascată şi bătrânul trecură pe sub arcadă.

Ai recunosçut-o? şopti Gonzague.

Nu – răspunse slujitorul.

Scumpul meu preşedinte – spunea femeia mascată – te rog să nu mă însoţeşti mai departe.

— Alteţa sa va mai avea nevoie de serviciile mele în noaptea aceasta? întrebă bătrânul.

Peste un ceas vino să mă iei chiar de-aci, de sub această arcadă.

E preşedintele de Lamoignon! şopti Peyrolles.

Preşedintele îşi salută tovarăşa şi se pierdu pe o alee laterală.

Gonzague vorbi iar în şoaptă:

Îmi face impresia că prinţesa n-a găsit ceea ce căuta. Să n-o pierdem din ochi.

Femeia mascată, care era într-adevăr prinţesa de Gonzague, îşi trase gluga dominoului peste faţă şi se îndreptă spre havuz.

Mulţimea intra din nou în fierbere. Se anunţa sosirea Regentului şi a bunului domn Law, al doilea în ierarhia regatului după prinţ. Micul rege nu însemna încă nimic pe vremea aceea.

Monseniorul nu mi-a făcut cinstea să-mi răspundă – stărui Peyrolles. Cu cocoşatul… terminăm în noaptea aceasta?

Îţi este atât de frică de acest cocoşat?

Dacă l-aţi fi auzit, ca mine…

A vorbit de morminte care se deschid, de stafii, de dreptatea cerului? Cunosc eu poveştile astea. Aş vrea însă să mai stăm de vorbă cu acest cocoşat. Aşa că… nu vom termina cu el în noaptea aceasta. Dimpotrivă, vom urma calea indicată chiar de el. Ascultă-mă acum cu luare-aminte şi încearcă să înţelegi. Dacă în noaptea aceasta stârpitura se va ţine de făgăduiala făcută, şi sunt sigur că se va ţine, vom îndeplini noi făgăduiala pe care a făcut-o el Regentului în numele nostru. Un om va sosi la această serbare, cumplitul inamic al întregii mele vieţi, acela care vă face pe toţi să tremuraţi ca nişte muieri…

Lagardère! şopti Peyrolles.

Acestui Lagardère, sub scânteierea candelabrelor aprinse, faţă cu mulţimea care freamătă de pe acum şi aşteaptă nu ştiu ce mare dramă, îi vom smulge masca încă în noaptea asta şi-i vom spune:

„Iată-l pe ucigaşul lui Nevers!”

Capitolul V

FIICA FLUVIULUI MISSISSIPPI

Teatrul de vară fusese ridicat în apropiere de palat şi cu spatele la el. Băncile, în amfiteatru, arătau ca o colină acoperită cu flori, florile fiind însă femei. În faţa amfiteatrului, decorul se ridică pe scenă, ca un fundal, înceîncet, acţionat de un mecanism nevăzut. Înfăţişa, fireşte, o privelişte din Louisiana. Păduri virgine înălţau până la cer – arborii lor uriaşi, în jurul cărora lianele se încolăceau. ca şerpii boa păşuni întinse cât cuprindea ochiul, munţi albaştri şi nesfârşitul fluviu de aur, Mississippi, părintele apelor.

Tinere indiene se plimbau pe sub minunate umbrare, cu şalurile cu fluturaşi de aur şi pe cap cu cununi de pene

strălucitoare. Tinere mame atârnau, mlădioase, leagănul nou-născutului de ramurile palmierilor aplecaţi de o uşoară adiere. Războinici ţinteau cu arcul sau azvârleau cu toporul; bătrâni îşi fumau pipa în jurul focului, adunaţi la sfat.

Era foarte straniu acest balet intitulat „Fiica fluviului Mississippi”. De când exista balet, nu se mai văzuse ceva asemănător.

Cu apa vrăjită scoasă din adânc, fiica fluviului stropea pe francezii care dănţuiau în vale. Minune! Nu apă curgea din această cofă, ci o ploaie de monede de aur. Cine n-ar fi înţeles aluzia delicată şi bine înfăţişată! Şi dacă cumva cineva nu o înţelegea, cu atât mai rău pentru el. Sub cortul indian de la răscrucea Dianei se afla prinţesa Gonzague, singură. Aştepta.

Sântaici! rosti în spatele ei un glas bărbătesc, adânc.

Capitolul VI

SUB BOLTA DE VERDEAŢĂ

Prinţesa se întoarse şi învălui cu privirea pe omul care rostise cuvintele: „Sunt aici!” Stătea în picioare, nemişcat, cu braţele încrucişate pe piept. Faţa îi era fără mască. Omul acela îi ţinea soarta în mină. Lagardère purta un costum de curte de mătase albă, brodat cu argint. Fără să-şi fi pierdut nimic din mlădierea lui, trupul îi era mai bine legat şi mai falnic. O agerime de minte bărbătească şi o voinţă plină de nobleţe străluceau pe chipul său. Focul privirii sale era domolit doar de o uşoară tristeţe duioasă şi resemnată. Suferinţa întăreşte sufletele alese. Şi el era tocmai un suflet ales, care suferise. Soarele Spaniei îi pusese pe obraji o pojghiţă de bronz, care se potrivea cu părul său bălai.

Se aflau la acel bal costume de curte tot atât de bogate, tot atât de strălucitoare ca acela al lui Lagardère, dar nimeni nu-l purta ca el.

Cavalerul se înclină plin de respect în faţa prinţesei.

Doamnă – spuse el – sunt la poruncile domniei-voastre.

Domnule – şopti prinţesa cu voce sugrumată de emoţie – ţi-am auzit glasul. După douăzeci de ani, glasul acesta a răscolit în mine o amintire dureroasă. Dumneata ai fost, dumneata ai fost, sunt sigură, cel care ai primit în braţe copila mea la castelul Caylus-Tarrides.

Eu am fost – răspunse Lagardère.

De ce m-ai înşelat atunci? Te implor, răspunde-mi cu sinceritate!

Pentru că Dumnezeu m-a îndemnat să fac astfel, în marea lui bunătate. Dar aceasta este o poveste prea lungă, ale cărei amănunte le veţi afla mai târziu. L-am apărat pe soţul domnieivoastre, i-am ascultat ultimele vorbe şi v-am scăpat copila de la pieire. Ce mai lipseşte, doamnă, ca să vă încredeţi în mine?

Prinţesa îl privi.

Dumnezeu a întipărit cinstea pe chipul domniei-tale – şopti ea. Dar nu mai ştiu ce trebuie să cred; am fost atât de des înşelată!

Lagardère o privi rece; felul acesta de a-i vorbi trezi în el o undă aproape de duşmănie.

Am dovada scrisă privitoare la naşterea fiicei domniei-voastre – zise el.

Cuvintele pe care le-aţi rostit: „Sunt aici”…

Le-am aflat, doamnă, nu din gura soţului domniei-voastre, ci din gura ucigaşilor, care se pregăteau să-l măcelărească.

Le-aţi mai rostit şi altă dată, în fostul braţ de apă al castelului Caylus?

Şi am dăruit astfel a doua oară viaţă copilei domniei-voastre, doamnă.

— Şi cine a rostit iarăşi aceste – cuvinte în spatele meu, chiar astăzi, în salonul cel mare al palatului Gonzague?

Un alt eu însumi.

Prinţesa părea să-şi caute cuvintele.

Firesc ar fi fost ca între acest salvator şi această mamă să se lege o convorbire caldă, care să fie mai mult chiar decât o convorbire: o lungă şi fierbinte împărtăşire sufletească. Iată însă că lua mai curând caracterul unei lupte diplomatice, al cărei deznodământ trebuie să fie neapărat o ruptură cu cele mai grele urmări. De ce? Pentru că între ei se afla o comoară la care amândoi jinduiau deopotrivă; pentru că salvatorul avea drepturi asupra acestei Comori, şi mama la fel. Şi pentru că biata femeie, zdrobită de durere, dar mândră şi înăsprită de singurătate, era plină de neîncredere. Iar în faţa acestei femei, care nu-şi deschidea inima, salvatorul era şi el la fel cuprins de teamă şi de neîncredere.

— Doamnă – reluă totuşi Lagardère, dar cu răceală – vă îndoiţi încă de identitatea fiicei domniei-voastre?

Nu – răspunse doamna de Gonzague – ceva îmi spune că fiica mea, sărmana mea fiică, se află cu adevărat în mâinile domniei-tale. Ce preţ îmi ceri pentru această nemărginită binefacere? Să nu te sfieşti să-ţi ridici prea sus pretenţiile, domnule: ţi-aş dărui jumătate din viaţa mea.

În cuvintele acestea se arăta mama, dar şi pustnica. Fără să-şi dea seama, jignea. Nu mai avusese de mult de-a face cu lumea.

Lagardère îşi reţinu un răspuns amar şi se înclină fără să mai spună un cuvânt.

Unde mi-este fiica? întrebă prinţesa.

Mai întâi – răspunse Henri – trebuie să binevoiţi să mă ascultaţi.

Cred că te înţeleg, domnule. Dar ţi-am mai spus…

Nu, doamnă – o întrerupse Henri cu asprime – nu mă înţelegeţi; şi mi-este teamă că vă lipseşte ceea ce ar trebui, ea să mă înţelegeţi.

Ce vrei să spui?

Fiica domniei-voastre nu este aici, doamnă.

Este la dumneata Í strigă prinţesa cu o uşoară atitudine de dispreţ. Este uşor de înţeles – adăugă ea: ai vegheat asupra fiicei mele de când s-a născut, şi ea nu te-a părăsit niciodată?

Niciodată, doamnă.

Este deci foarte firesc să fie la dumneata. Nădăjduiesc că à veţi şi slujitori?

Când fiica domniei-voastre a împlinit doisprezece ani, doamnă, am adus în casa mea pe o bătrână şi credincioasă slujitoare a primului domniei voastre soţ, pe Françoise Berrichon.

Françoise Berrichon! strigă prinţesa cu însufleţire. Apoi, strângând mâna lui Lagardère, îi spuse: Iată, domnule, o purtare de adevărat gentilom, pentru care îţi mulţumesc!

Aceste vorbe loviră inima lui Henri întocmai ca o jignire. Doamna de Gonzague era însă prea copleşită de gânduri ca să ia seama.

Du-mă la fiica mea – îi spuse ea – sunt gata să te urmez.

Dar nu sunt eu gata – replică Lagardère.

Prinţesa îşi retrase mâna de sub braţul lui.

Ah! făcu ea, cuprinsă de un nou val de neîncredere – nu eşti gata!

Îl privea în faţă cu un fel de spaimă. Lagardère adăugă:

Doamnă, în jurul nostru mişună primejdiile.

În jurul fiicei mele? Sunt aici ca s-o apăr?

Domnia-voastră?! exclamă Lagardère, care nu-şi putu stăpâni o adevărată izbucnire. Domnia voastră, doamnă? ¡

Privirea îi scânteia. 1

Nu v-aţi întrebat niciodată – reluă el, silind-o să coboare ochii – nu v-aţi pus niciodată această întrebare

firească pentru o mamă: de ce oare acest om a întârziat atât de mult să-mi readucă fiica?

Ba da, domnule, mi-am pus această întrebare.

Nu mi-aţi adresat-o niciodată, doamnă.

Fericirea mea stă în mâinile dumitale, domnule.

Şi vă este teamă de mine?

Prinţesa nu răspunse. Pe buzele lui Henri trecu un zâmbet plin de tristeţe.

Dacă mi-aţi fi adresat această întrebare – zise el cu o hotărâre domolită de oarecare milă – v-aş fi răspuns cinstit, atât cât mi-ar fi îngăduit respectul şi curtenia.

Ţi-o adresez acum: răspunde-mi deci, lăsând la o parte respectul şi curtenia.

Doamnă – spuse Lagardère – am întârziat atâţia ani să vă restitui copila, fiindcă în depărtarea surghiunului meu a ajuns până la mine o anumită veste, o veste stranie pe care la început nu voiam s-o cred şi care într-adevăr era de necrezut: văduva lui Nevers îşi schimbase numele, văduva lui Nevers se numea prinţesa de Gonzague?

Prinţesa plecă fruntea şi o roşaţă îi năpădi faţa.

— Văduva lui Nevers! repetă Henri. Doamnă, „după ce am cules informaţii şi am aflat că ştirea era adevărată, mi-am zis: „S-ar putea oare ca fiica lui Nevers să găsească un adăpost în palatul prinţului de Gonzague?”

Domnule… – încercă să spună prinţesa.

Domnia-voastră, doamnă „nu cunoaşteţi o seamă de lucruri – o întrerupse Henri. Nu puteţi deci înţelege de ce ştirea recăsătoririi m-a revoltat ca şi cum ar fi fost vorba de un sacrilegiu; nu puteţi şti de ce prezenţa în palatul Gonzague a fiicei omului care mi-a fost prieten timp de un ceas, şi care m-a numit frate în timp ce-şi dădea duhul, mi se părea o nelegiuire adusă mormântului său, o adevărată profanare.

Şi nu-mi vei spune, domnule, care sunt acele lucruri? întrebă prinţesa în timp ce o flacără începea să i se

aprindă în privire.

— Nu, doamnă. Această primă şi ultimă convorbire va fi scurtă; nu vom discuta decât lucrurile neapărat necesare. Văd de pe-acum, cu amărăciune, dar cu resemnare, că nu suntem făcuţi ca să ne înţelegem. Când am aflat acea ştire, mi-am mai pus şi o altă întrebare; cunoscând mai bine decât domnia-voastră puterea duşmanilor copilei, m-am întrebat: cum va putea să-şi apere copila, cea care nu a ştiut să se apere nici pe ea?

Prinţesa îşi acoperi faţa cu mâinile.

Domnule, domnule – strigă ea cu glasul întretăiat de suspine – îmi „zdrobeşti inima!

Dumnezeu mi-e martor că nu aceasta mi-este dorinţă, doamnă!

Dumneata nu ştii ce fel de om era tatăl meu, dumneata nu ştii chinurile singurătăţii mele, constrângerea întrebuinţată, ameninţările…

Lagardère se înclină adânc.

Doamnă – spuse el pe un ton de sincer respect – eu ştiu ce dragoste curată aţi nutrit pentru ducele – de Nevers. Întâmplarea, care a pus în mâinile mele leagănul fiicei domniei-voastre, m-a făcut să pătrund în tainele unui suflet ales.

— Domnia-voastră l-aţi iubit adânc şi fierbinte, o ştiu bine. După cum ştiu că aţi fost o soţie credincioasă şi curajoasă. Şi, cu toate acestea, aţi cedat constrângerii.

Tocmai ca să pot legaliza şi stabili prin martori prima mea căsătorie şi naşterea fiicei mele.

Legea franceză nu îngăduie această recunoaştere târzie. Adevăratele dovezi ale căsătoriei domniei-voastre şi ale naşterii Aurorei sunt la mine.

Mi le vei da? strigă prinţesa.

Da, doamnă. Aşadar, după cum spuneam, cu toată dârzenia, cu toate amintirile încă proaspete ale unei fericiri pierdute, aţi cedat în faţa violenţei. Ei bine,

violenţa folosită împotriva mamei nu putea, nu poate fi îndreptată şi asupra fiicei? Nu aveam, nu am încă dreptul să prefer ocrotirea mea oricărei alteia, eu, care nu am cedat niciodată în faţa forţei, eu care de mic copil am avut drept jucărie spada, eu, care spun violenţei: fii binevenită, tu eşti elementul meu!

Prinţesa rămase câteva clipe fără să răspundă, îl privea cu o adevărată spaimă.

Am priceput oare? şopti în cele din urmă cu glasul scăzut. Nu-mi vei mai înapoia fiica?

Ba da, doamnă, vă voi înapoia fiica. Am făcut patru sute de leghe şi mi-am pus viaţa în primejdie numai ca să v-o înapoiez. Dar misiunea mea e limpede. Iată, sunt optsprezece ani de când vă apăr fiica; viaţa ei îmi aparţine de zece ori, fiindcă de zece ori am salvat-o.

Domnule, domnule – se tângui sărmana mamă – ştiu eu dacă trebuie să te iubesc sau să te urăsc? Inima îmi spune să mă apropii şi dumneata mă respingi. Ai salvat viaţa fiicei mele, ai apărat-o…

Şi o voi apăra mai departe – spuse Henri cu sânge rece.

Chiar împotriva mamei sale! strigă prinţesa ridicându-se.

Poate că da – şopti Henri – depinde de mama ei.

O străfulgerare de ciudă trecu prin privirea doamnei de Gonzague.

Te joci cu deznădejdea mea! şopti ea. Lămureşte-mă, nu înţeleg.

— Tocmai pentru asta am şi venit, doamnă, şi eu însumi sunt nerăbdător să văd totul limpezit. Vă rog, aşadar, să mă ascultaţi. Nu ştiu cum mă judecaţi, mi-e teamă că mă judecaţi greşit. Este, de altfel, şi acesta un fel de-a scăpa de povara recunoştinţei, recurgând la mânie. Cu mine, doamnă, acest lucru ar fi de prisos. Sarcina mea este statornicită de mai înainte şi eu o voi îndeplini; cu atât

mai rău pentru cei ce-mi vor pune piedici. Nu se poate trece peste mine. Din multe privinţe. În primul rând, am drepturile de tutore.

De tutore! strigă prinţesa.

— Ce alt nume se poate da omului care, pentru a îndeplini rugămintea unui muribund, îşi distruge propria viaţă şi se dăruieşte în întregime altcuiva? Nu găsiţi, doamnă, că acest titlu de tutore este încă prea puţin? De aceea v-aţi împotrivit? Sau tulburarea vă orbeşte şi nu v-aţi dat seama că jurământul meu îndeplinit cu sfinţenie şi optsprezece ani de ocrotire fără preget mi-au dat drepturi egale cu ale domniei-voastre?

Oh – se împotrivi din nou doamna de Gonzague – drepturi egale!

Aveţi dreptate. Nu egale. Mai puternice decât ale domniei-voastre – adăugă Lagardère ridicând uşor glasul. Fiindcă dreptul solemn dat mie de către tatăl muribund este egal cu acela al mamei; dar eu am, în plus, dreptul câştigat cu preţul unui sfert din viaţa mea. Toate acestea, doamnă, nu-mi dau decât un singur drept: să veghez cu şi mai multă luare-aminte asupra orfanei. Voi face uz de acest drept chiar împotriva mamei ei.

Nu ai încredere în mine, deci? şopti prinţesa.

Aţi spus azi-dimineaţă, doamnă, şi eu eram acolo, ascuns printre mulţime, am auzit când aţi spus: „Dacă o singură clipă fata mea va fi uitat de mândria neamului ei, vôi pune vălul pe faţa mea şi voi zice: Nevers a murit cu adevărat!”

Nu cumva teama mea… – îl întrerupse prinţesa, încruntându-se.

Teama domniei-voastre nu are niciun temei, doamnă! Fiica lui Nevers a rămas sub ocrotirea mea, curată ca îngerii din cer.

Ei bine, domnule, în cazul acesta…

Ei bine, doamnă, dacă domnia-voastră nu aveţi de ce să vă fie teamă, mie trebuie să-mi fie.

Prinţesa îşi muşcă buzele. Se vedea bine că nu avea să-şi mai poată stăpâni mult mânia. Lagardère reluă:

Venisem la Paris încrezător, fericit, plin de nădejde. Vorbele acestea mi-au îngheţat inima, doamnă. Dacă nu le-aţi fi rostit, fiica ar fi deja în braţele mamei sale. Cum – se înfierbântă el – cum a putut acest gând să fie cel dintâi care să vă treacă prin minte? înainte chiar de a vă fi văzut fiica, singurul copil, orgoliul a vorbit mai tare decât dragostea! înalta doamnă îmi arăta blazonul, în timp ce eu căutam inima mamei! Vă spun, îmi este frică; eu nu sunt femeie, doamnă, dar eu înţeleg altfel dragostea de mamă. Dacă mi s-ar spune mie: „Fiica dumitale este aici; fiica dumitale, singurul copil al omului pe care l-ai adorat îşi va culca fruntea pe inima dumitale, veţi plânge de bucurie împreună...” dacă mi s-ar spune aşa ceva, cred că nu aş mai avea decât un gând, un singur gând, care m-ar îmbăta şi ni-ar înnebuni: s-o îmbrăţişez, să-mi îmbrăţişez copila!

Prinţesa plângea, dar mândria o împiedica totuşi să-şi arate lacrimile.

Nu mă cunoşti – zise ea – şi mă judeci!

Vă judec după gândurile domniei-voastre, da, doamnă. Dacă ar fi vorba despre mine aş aştepta; dar este vorba de Aurore, şi nu am timp să aştept, în acel palat în care nu sunteţi stăpână, care ar fi soarta acestei copile? Ce garanţii îmi veţi da în privinţa celui de-al doilea soţ al domniei-voastre şi faţă de domnia-voastră înşivă? vorbiţi! Sunt întrebări pe care vi le pun. Ce viaţă nouă i-aţi pregătit? „Ce fericire nouă în schimbul celei pe care o va pierde? Va fi sus-pusă, nu-i aşa? Va fi bogată? Va avea mai multe onoruri în schimbul bucuriilor? Mai multă mândrie decât virtute adevărată? Doamnă, nu asta am venit să vă întreb. Am dărui toate măririle din lume, toate bogăţiile, toate onorurile pentru un cuvânt izvorât din inima, şi încă

mai aşteptăm acel cuvânt. Unde este iubirea domniei-voastre? Eu n-o văd. Mândria clocoteşte în domnia-voastră, inima rămâne mută. Mi-e frică, mă auziţi, mi-e frică, şi acum nu de domnul de Gonzague, ci de domnia-voastră, de domnia-voastră, mama copilei! Primejdia este în domnia-voastră, o ghicesc, o simt; şi dacă nu voi şti s-o apăr pe fiica lui Nevers împotriva acestei primejdii, aşa cum am apărat-o împotriva altora, înseamnă că nu am făcut nimic, că nu mi-am ţinut jurământul faţă de mort!

Se opri ca să aştepte un răspuns; prinţesa, însă, rămase mută.

Doamnă – reluă el, făcând o sforţare ca să se stăpânească – vă rog să mă iertaţi; datoria mă sileşte, datoria îmi porunceşte să pun unele condiţii. Ţin ca Aurore să fie fericită. Vreau să fie liberă, şi mai degrabă decât s-o văd înrobită…

Continuă, domnule! spuse prinţesa, pe un ton în care se ghicea o provocare.

Lagardère se opri.

Nu, doamnă – răspunse el – nu voi continua; din respect pentru domnia-voastră. M-aţi înţeles îndeajuns.

Doamna de Gonzague avu un zâmbet amar şi, îndreptându-se dintr-odată ca să-l privească în faţă, aruncă aceste cuvinte lui Henri, care rămase înmărmurit:

Domnişoara de Nevers este cea mai bogată moştenitoare din Franţa. Când ai pus mâna pe o asemenea pradă, ai pentru ce să te zbaţi. Te-am înţeles, domnule, mai bine decât îţi închipui.

Capitolul VII

ALTĂ CONVORBIRE ÎNTRE PATRU OCHI

Dacă m-ai văzut rece, domnule – continuă prinţesa privindu-l şi mai de sus – dacă nu ai auzit ţâşnind din pieptul meu acel strigăt de bucurie despre care ai vorbit, a fost fiindcă am ghicit tot. Ştiam că bătălia nu s-a sfârşit şi că nu a sosit încă ceasul să trâmbiţez izbânda. De cum te-

am zărit, am simţit un fior în inimă. Eşti frumos, eşti tânăr, nu ai familie; averea dumitale este aventura; era firesc să-ţi vină. gândul să te îmbogăţeşti peste noapte.

— Doamnă – strigă Lagardère, şi îşi puse mâna pe inimă – Cel-de-sus mi-e martor şi mă va răzbuna de insultele domniei-voastre!

Îndrăzneşti să pretinzi – reluă cu violenţă prinţesa de Gonzague – că nu te-ai legănat cu acest vis nebunesc?

Eu nu sunt decât un biet gentilom sărac. Şi, de altfel, sunt măcar gentilom? N-am nici nume; numele ce-l port mi se trage de la zidurile în ruină în care îmi adăposteam nopţile mele de copil părăsit. Ieri eram încă un surghiunit. Şi cu toate acestea aţi spus adevărat, doamnă: m-am legănat cu un vis; dar nu cu un vis nebunesc, ci cu unul radios, divin. Ceea ce vă mărturisesc astăzi, doamnă, ieri era încă o taină pentru mine şi Dumnezeu mi-e martor: eu singur nu mă cunoşteam…

Prinţesa zâmbi ironic.

Vă jur, doamnă – continuă Lagardère – vă jur pe cinstea şi pe iubirea mea!

Acest ultim cuvânt îl rosti cu tărie. Prinţesa îi aruncă o privire de ură.

Ieri încă – urmă el – nu aveam decât un singur gând: să restitui văduvei lui Nevers scumpul tezaur care mi-a fost încredinţat. Spun adevărul, doamnă, şi puţin îmi pasă dacă sunt crezut sau nu, deoarece sunt stăpân pe situaţie şi judecător suprem al sorţii fiicei domniei-voastre. Credeţi că în zilele de trudă şi de luptă am avut eu răgaz să-mi cercetez sufletul? Mă simţeam fericit de sforţările mele şi devotamentul meu îşi găsea răsplata în el însuşi. Aurore era fiica mea. Când am plecat din Madrid spre domnia-voastră, nu am încercat nicio tristeţe. Mi se părea că mama Aurorei, zărindu-mă, îşi va deschide braţele şi, aşa prăfuit cum eram de pe drum, mă va strânge la pieptul ei, îmbătată de fericire! Dar, de-a lungul drumului, pe măsură

ce ora despărţirii se apropia, am simţit în mine o rană deschizându-se, crescând, înveninându-se. Buzele mele tot mai încercau să mai rostească acest cuvânt: „Fiica mea!” Buzele mele minţeau: Aurore nu mai era fiica mea. O priveam, şi lacrimi îmi năpădeau ochii. Ea îmi zâmbea, doamnă; dar, vai I fără să ştie şi fără voia ei, cu un altfel de zâmbet decât se cuvine unui tată.

Prinţesa îşi mişcă evantaiul şi şuieră printre dinţii strânşi:

Acum rolul pe care-l joci îţi cere să pretinzi că te iubeşte?

Dacă nu aş avea această nădejde – reluă înflăcărat Lagardère – aş prefera să mor în această clipă!

Doamna de Gonzague se prăbuşi pe una din băncile din apropierea cortului indian. Se simţea clocotind de furie şi de ciudă. Lagardère îi răpea pentru a doua oară fiica! Mânia era cu atât mai mare, cu cât nu îndrăznea s-o exprime. Mai întrebă:

Aurore îşi cunoaşte numele de familie?

Nu. Crede că este o biată fată părăsită şi culeasă de mine – răspunse Henri fără şovăire.

Prinţesa ridicase, fără să vrea, capul.

Lucrul acesta vă dă nădejde, doamnă? urmă el. Începeţi să respiraţi mai uşurată? Când Aurore va şti ce prăpastie ne desparte…

Va şti oare vreodată?

Va şti, doamnă. Credeţi că dacă mă lupt pentru libertatea ei, aş putea s-o înlănţui de mine Spuneţi-mi, cu mina pe conştiinţă: „Jur pe odihna sufletului lui Nevers că fiica mea va trăi lângă mine liberă şi în ¡siguranţă”, spuneţi-mi aceasta, şi v-o dăruiesc.

Prinţesa era departe de a se aştepta la o asemenea încheiere, şi, cu toate acestea, nu se îmblânzi. îşi închipui că era vorba de o nouă stratagemă. Se gândi să lupte împotriva vicleniei cu viclenie. Fiica ei se afla în puterea

acestui om. Iar ea trebuia înainte de toate şi cu orice preţ să-şi revadă fiica.

— Aştept! spuse Lagardère, văzând-o că şovăie.

Deodată, prinţesa îi întinse mâna. El avu un gest de surprindere.

— Dă-mi mâna – zise ea – şi iartă o femeie care n-a avut întotdeauna în jurul ei decât duşmani şi oameni cu gânduri ascunse. Dacă m-am înşelat, domnule de Lagardère, sunt gata să-ţi cer iertare în genunchi.

— Doamnă…

— Îţi sunt îndatorată, o recunosc. Întâlnirea noastră ar fi trebuit să se petreacă cu totul altfel. Poate că ai greşit vorbindu-mi aşa cum ai făcut-o; poate la rândul meu am arătat prea multă mândrie. Trebuia să-ţi fi spus imediat că vorbele rostite de mine în faţa consiliului de familie erau destinate mai mult domnului de Gonzague şi stârnite de înfăţişarea aceleia pe care voiau s-o dea drept domnişoara de Nevers! M-am înfuriat prea repede; dar suferinţa te înverşunează, ştii bine; şi eu am suferit atâta îşi apoi – urmă ea cu un zâmbet melancolic – fiindcă orice femeie este o neîntrecută actriţă – sunt şi geloasă pe dumneata; nu ai ghicit? Această gelozie mă face mânioasă. Sunt geloasă pe dumneata care mi-ai luat totul: drăgălăşenia fiicei mele, gânguritul ei de copil, primele ei lacrimi, primul ei zâmbet. Da, sunt geloasă! Optsprezece ani din viaţa ei scumpă, pe care i-am pierdut! Şi vrei acum să-mi mai precupeţeşti şi restul? Poţi totuşi să mă ierţi?

— Sunt fericit, nespus de fericit să vă aud vorbind astfel, doamnă!

— Ai. crezut oare că sunt o inimă de piatră? Numai s-o văd! Îţi rămân îndatorată, domnule de Lagardère, îţi sunt prietenă şi mă leg să nu uit niciodată acest lucru.

— Eu nu însemn nimic, doamnă, şi nici nu trebuie să fie vorba de mine.

— Fiica mea Í strigă prinţesa ridicându-se –

înapoiază-mi fiica! îţi făgăduiesc tot ce mi-ai cerut, pe cinstea mea şi pe mormântul lui Nevers.

O umbră de tristeţe, mai întunecată, se lăsă pe faţa lui Lagardère.

— Aţi făgăduit, doamnă – zise el. La rândul meu, vă spun: fiica domniei-voastre vă aparţine. O veţi avea. Nu cer decât răgazul s-o înştiinţez şi s-o pregătesc. Este un suflet gingaş, pe care o emoţie prea puternică l-ar putea zdrobi.

— Ai nevoie de mult timp ca s-o pregăteşti?

— Vă cer un ceas.

— Deci se află în apropiere?

— Se află la loc sigur, doamnă.

— ŢTşi n-aş putea să ştiu...

— Ascunzătoarea mea? La ce bun? Într-un ceas Aurore de Nevers nu se va mai afla acolo.

— Fie şi după vrerea dumitale – spuse prinţesa. Cu bine, domnule Lagardère. Ne despărţim prieteni, nu-i aşa?

— Eu m-am socotit întotdeauna prietenul domniei-voastre, doamnă.

— Simt că te voi iubi şi pe dumneata. Cu bine şi... poţi spera.

Lagardère se repezi să-i ia mâna pe care o acoperi cu sărutări emoţionate.

— Vă aparţin, doamnă – zise el – trup şi suflet!

— Unde te găsesc?

— 7La răscrucea Dianei; peste un ceas.

Prinţesa se îndepărtă. Dar cum trecu de porticul de verdeaţă, zâmbetul se topi. Începu să alerge prin grădină. „Fata va fi a mea! strigă ca o nebună. Va fi a mea! Iar pe omul acesta nu-l va mai revedea niciodată, niciodată!”

Se îndreptă spre aripa palatului unde locuia Regentul. Lagardère era şi el nebun; nebun de bucurie, de recunoştinţă, de dragoste.

„Poţi spera!” îşi spunea el. Am auzit bine; aşa a spus: „Poţi spera!” Ah, cum m-am înşelat asupra acestei femei,

asupra acestei sfinte! Mi-a spus: „Poţi spera!” îi cerusem eu oare aşa de mult? Eu, care îi precupeţeam fericirea, eu, care mă sfiam de ea, eu, care credeam că nu-şi iubeşte îndeajuns fiica! Ah, cât am s-o iubesc! Şi cu câtă bucurie am să-i dau fiica în braţe!”

Ieşi de sub portic ca să ajungă la havuzul care nu mai era împodobit cu lumini şi în jurul căruia se statornicise singurătatea. Deşi era beat de fericire, avu totuşi grijă să nu fie urmărit. De două sau de trei ori o luă pe cărări cotite, apoi, revenind în goană, ajunse pe nerăsuflate la ghereta lui Le Bréant, unde Cocardasse şi Passepoil o duseseră pe Aurore.

Înainte de a intra, se opri şi aruncă o privire pătrunzătoare împrejur. Nimeni nu-l urmărise. Toate boschetele vecine erau pustii. I se păru doar că aude un zgomot de paşi lângă cortul indian, care se afla alături. Paşii se îndepărtau cu repeziciune. Momentul era prielnic. Lagardère vârî cheia în broasca uşii, deschise şi intră în gheretă. În prima clipă nu o văzu pe domnişoara de Nevers. O strigă şi nu primi răspuns. Dar la lumina unui lampadar din apropiere, care lumina vag interiorul gheretei, o zări pe Aurore aplecată pe fereastră şi părând că ascultă ceva. O chemă. Aurore părăsi de îndată fereastra şi alergă spre el.

— Cine era femeia aceea? strigă ea.

— Care femeie? întrebă Lagardère mirat.

— Femeia care era adineauri cu dumneata?

— Cum de ştii acest lucru, Aurore?

— Femeia aceea îţi este duşmană, Henri, nu-i aşa? Duşmană de moarte!

Lagardère începu să zâmbească.

— De ce crezi că mi-ar fi duşmană, Aurore?

— Zâmbeşti, Henri? M-am înşelat? Cu atât mai bine! Spune-mi atunci de ce m-ai ţinut prizonieră aci în toiul serbării? îţi era ruşine de mine? Nu sunt îndeajuns de

frumoasă?

Cochetă, îşi întredeschidea dominoul şi gluga care îi căzuse pe umeri îi descoperi faţa încântătoare.

— Nu îndeajuns de frumoasă! strigă Lagardère. Dumneata, Aurore?

În glasul lui era admiraţie; dar trebuie să mărturisim că era o admiraţie cam distrată.

— Cu ce ton o spui!” şopti tânăra fată cu tristeţe. Henri, îmi ascunzi ceva; pari necăjit, îngândurat, ieri mi-ai făgăduit că de azi înainte voi şti taina vieţii mele, şi totuşi astăzi sunt tot atât de neştiutoare ca şi ieri. Dar nu mă plâng, dacă ai venit, nu vreau să-mi mai amintesc de nimic, sunt fericită, în sfârşit, ai să-mi arăţi balul…

— Balul s-a sfârşit – spuse Lagardère.

— Adevărat: nu se mai aud acordurile vesele care pătrundeau până la mine, parcă să-şi râdă de biata prizonieră. Iar pe aleile din preajmă de mult n-am mai văzut trecând pe nimeni, în afară de femeia aceea.

— Aurore – o întrerupse Lagardère – te rog să-mi spui de ce crezi că femeia aceea mi-ar fi duşmană?

— Mă sperii! exclamă fata. Să fie oare adevărat?

— Răspunde-mi, Aúrore! Era singură când a trecut pe lângă gheretă?

— Nu; era însoţită de un senior îmbrăcat în costum bogat şi strălucitor. Purta de-a curmezişul, pe piept, panglica lată, albastră a unei decoraţii.

— Nu i-a pronunţat numele?

— L-a pronunţat pe-al dumitale. De aceea m-am şi gândit să te întreb dacă nu cumva tocmai se despărţise de dumneata!

— Răspunde-mi, Aurore, nu cumva ai auzit-o ce spunea când a trecut pe sub fereastră?

— Doar câteva cuvinte. Era mânioasă şi părea ieşită din minţi. „Monseniore”, spunea ea.

— Monseniore! repetă Lagardère.

— „Dacă alteţa voastră regală nu-mi vine în ajutor...”

— Dar atunci omul acela era Regentul! exclamă Lagardère şi tresări.

Aurore bătu din palmele ei micuţe cu o bucurie copilăroasă.

— Regentul! strigă ea – l-am văzut deci pe Regent!

— „Dacă alteţa voastră regală nu-mi vine în ajutor...” – repetă Lagardère. Şi pe urmă?

— Pe urmă? N-am mai auzit bine.

— Spuneai că mi-a rostit numele.

— Ceva mai înainte. Eram la fereastră; mi s-a părut că-l aud, dar mie mi se pare pretutindeni că-ţi aud numele, Henri. Femeia era încă destul de departe. Când s-a apropiat, spunea: „Forţa! Numai cu forţa se va putea înfrânge această voinţă de fier!”

— Ah! spuse Lagardère, şi braţele îi căzură de-a lungul trupului. A spus asta?

— Da, aşa a spus.

— Ai auzit bine?

— Da. Dar ce palid eşti, Henri...

Într-adevăr, Henri se îngălbenise, dar deodată i se sui sângele în obraji.

— Violenţa!” gemu el reţinându-şi glasul, care voia să izbucnească. După înşelăciune, violenţa 1 Ce egoism cumplit! Ce inimă ticăloasă! Să răsplăteşti răul cu bine îi e dat numai unui sfânt sau unui înger; răul pentru rău, binele, pentru bine, asta-i legea omenească; dar să răsplăteşti binele cu rău, în numele lui Cristos, este un lucru odios, josnic. Acest gând nu poate ieşi decât din iad! M-a tras pe sfoară! înţeleg acum totul; vor încerca să se unească toţi împotriva mea, ca să mă doboare; ne vor despărţi...

— Să ne despartă? repetă Aurore, sărind în sus la aceste cuvinte. Cine? Acea păcătoasă femeie?

— Aurore – spuse Lagardère, punându-i o mână pe

umăr – nu trebuie să rosteşti nicio vorbă împotriva acelei femei.

Înfăţişarea trăsăturilor lui era în clipa aceea atât de ciudată, încât Aurore se dădu înapoi îngrozită.

— Pentru numele lui Dumnezeu – strigă ea – ce s-a întâmplat?

Se repezi spre Henri, care şedea cu capul între mâini, şi vru să-şi arunce braţele în jurul gâtului lui. El o respinse cu un fel de spaimă.

— Lasă-mă! Lasă-mă! zise el. E îngrozitor! Un soi de blestem se roteşte în jurul nostru şi apasă asupra noastră!

Ochii Aurorei se umplură de lacrimi.

— Nu mă mai iubeşti, Henri! îngăimă ea.

El o privi din nou.

— Ah – spuse el – nu mai ştiu, pe legea mea! Nu mai ştiu ce se află în inima mea! întuneric, pustiu? Dragostea, datoria; spune-mi, conştiinţă, pe care din două s-o aleg?

Se prăbuşi pe scaun. Aurore nu-i mai auzea vorbele. Dar îi vedea deznădejdea şi numai se frângea.

— Henri, Henri! şopti ea îngenunchind lângă el.

— Anumite drepturi sfinte nu se pot cumpăra – continuă Henri, cuprins de frigurile deznădejdii – nu se pot cumpăra nici cu preţul vieţii. Mi-am dăruit viaţa! Ce mi se cuvine în schimb? Nimic!

— Pentru numele lui Dumnezeu, Henri, dragul meu Henri, linişteşte-te, şi spune-mi ce se petrece.

— Am venit la Paris – spuse el, ştergându-şi fruntea. Pentru ce? Avea cineva nevoie de mine? Ce sunt eu? N-a avut dreptate acea femeie? Am ridicat glasul; am vorbit ca un nesăbuit… Cine îmi spune că ai fi fericită cu mine?… Plângi?

— Plâng fiindcă te văd în aşa hal, Henri – şopti sărmana fată.

— Mai târziu, dacă te-aş vedea plângând, aş muri.

— De ce să mă vezi plângând?

— Ştiu eu, Aurore? Cine poate cunoaşte inima femeilor? Ştiu eu măcar dacă mă iubeşti?

— Poţi să mă întrebi dacă te iubesc – strigă Aurore, dumneata, Henri, să mă întrebi asta?

Lagardère îi astupă gura cu mâna. Ea îi sărută mâna. – Iartă-mă – zise el – sunt zguduit! Şi totuşi trebuie să ştiu! Dumneata, Aurore, nu te cunoşti singură; eu însă trebuie să ştiu! Ascultă cu luare-aminte, gândeşte-te bine, este în joc fericirea sau nenorocirea întregii noastre vieţi. Răspunde-mi, te rog, din suflet te rog, răspunde-mi din adâncul inimii şi din adâncul conştiinţei dumitale.

— Am să-ţi răspund ca tatălui meu – zise Aurore.

— Nu-mi da acest nume! şopti el, cu o voce atât de înceată, că Aurore aproape nu-l auzi. Dumnezeule! reluă el, după o tăcere, ridicându-şi spre ea ochii umezi – este singurul nume pe care am învăţat-o eu să mi-l dea! Ce vede ea în mine altceva decât un tată?

— Oh, Henri! vru să spună Aurore, şi roşeaţa ivită pe obrajii ei o făcu şi mai fermecătoare.

— Când eram copil – murmură Henri – oamenii de treizeci de ani mi se păreau nişte moşnegi.

Glasul îi era tremurător de blând când urmă:

— Ce vârstă crezi oare că am eu, Aurore?

— Ce importanţă are, Henri, vârsta dumitale?

— Vreau să-ţi cunosc gândul. Ce vârstă?

Se simţea într-adevăr că un vinovat care-şi aşteaptă verdictul.

Dragostea, această puternică şi cumplită patimă, are naivităţi ciudate. Aurore îşi plecă ochii, inima îi bătea.

Pentru întâia oară, Lagardère ghici trezindu-se în ea o feciorelnică sfiiciune şi i se păru că în faţă i s-ar fi deschis porţile cerului.

— Nu-ţi ştiu vârsta, Henri – spuse ea – dar acest cuvânt pe care ţi l-am spus adineauri, cuvântul tată, l-am rostit eu vreodată fără să zâmbesc?

— De ce să zâmbeşti, fata mea? Aş putea într-adevăr să-ţi fiu tată.

— Eu n-aş putea să-ţi fiu fiică, Henri.

— Când ai venit pe lume, eu eram puţin mai în vârstă decât eşti dumneata astăzi, Aurore. Eram un bărbat în toată firea.

— E drept!” zâmbi ea. Altfel n-ai fi putut să-mi ţii leagănul într-o mână şi spada în cealaltă.

— Aurore, copil drag, nu mă privi plină de recunoştinţă, priveşte-mă aşa cum sunt…

Ea îşi puse mâinile tremurătoare pe umerii lui şi-l privi îndelung.

— Nu cunosc pe nimeni în lume – rosti ea după aceea, cu zâmbet pe buze şi cu pleoapele uşor împăienjenite – mai bun şi mai nobil ca dumneata.

Capitolul VIII

ÎN CARE SERBAREA IA SFÂRŞIT

Lagardère nu putu decât să îngaime, cu glasul înecat, cu ochii umezi:

— Sunt fericit! Fericit!

Dar un nor îi umbri din nou fruntea. Văzând acel nor, Aurore îl întrebă:

— Ce s-a mai – întâmplat iarăşi?

— Dacă mai târziu te vei căi?

— Cum să mă căiesc, dacă rămâi lângă mine? Cum s-ar putea aşa ceva?

— Ascultă-mă, Aurore. În noaptea aceasta am vrut să ridic un colţ din vălul care îţi ascundea splendorile lumii. Ai întrezărit curtea, luxul, luminile; ai auzit ecourile serbării. Ce gândeşti despre curte?

— Curtea este frumoasă, desigur – răspunse Aurore – dar n-am văzut totul, nu-i aşa?

— Te simţi făcută pentru această viaţă? Privirea îţi luceşte; ţi-ar plăcea să trăieşti în lumea mare?

— Cu tine, da.

— Şi fără mine?

— Nimic fără tine!

Lagardère apăsă mâinile ei împreunate pe buzele lui.

— Ai văzut, totuşi, strălucitoarele femei care treceau surâzând?

— Păreau fericite şi nespus de frumoase.

— Sunt fericite: au castele, palate…

— Când te afli lângă mine, Henri, casa noastră mi-e mai dragă decât un palat.

— Femeile acelea au prietene.

— Eu nu te am pe tine?

— Ele au o familie.

— Familia mea eşti tu.

Aurore dădea toate aceste răspunsuri fără şovăială, cu zâmbetul ei sincer pe buze. Răspunsurile izvorau din inimă… Dar Lagardère voia s-o pună la o încercare supremă. Făcu apel la toată îndrăzneala lui şi reluă după o tăcere:

— Femeile acelea au şi o mamă.

Aurorp se îngălbeni. Acum nu mai zâmbea. O lacrimă i se ivi între pleoapele ei pe jumătate închise. Lagardère îi lăsă mâinile, care se împreunară pe pieptul ei.

— O mamă! repetă ea cu ochii la cer. E adevărat… şi eu mă simt adesea în tovărăşia mamei mele. După tine, Henri, mama este făptura la care mă gândesc cel mai mult.

Ochii ei frumoşi păreau că se roagă fierbinte.

— Dac-ar fi şi mama aici, împreună cu tine, Henri – urmă ea – dac-aş auzi-o spunându-ţi: „Fiul meu!” Ah! nici în rai n-aş afla fericire mai mare. Dar dacă” adăugă ea, după o scurtă tăcere – mi-ar fi dat să aleg între mama şi tine…

Încântătorul ei chip exprima o adâncă melancolie. Làgardère asculta, tulburat, cu respiraţia oprită.

— Poate că e rău ceea ce am să spun – se strădui ea să vorbească – dar o spun fiindcă o gândesc: dacă mi-ar fi

dat să aleg între mama şi tine…

Nu izbuti să sfârşească, şi căzu zdrobită în braţele lui Henri.

Cocardasse şi Passepoil fuseseră însărcinaţi, în schimbul unei plăţi modeste – de baronul de la

Hunaudaye, să ducă acasă pe domnul baron de Barbanchois. Amândoi străbăteau grădina, acum pustie şi întunecată.

— Ia ascultă! spuse gasconul, după vreo sută de paşi de cortul unde se servise supeul – ce-ai zice să ne odihnim, scumpule?

— Nu zic ba – răspunse Passepoil – bătrânul e greu şi plata cam uşoară.

Îl aşezară pe iarbă pe domnul baron de Barbanchois, care, trezit pe jumătate de răcoarea nopţii, începu să-şi repete refrenul favorit:

— Unde ne ducem? Unde ne ducem?

— La naiba! constată Cocardasse. Hodorogul ăsta de beţivan e prea curios! Nu-i aşa, porumbelule?

— Ne ducem la propria noastră înmormântare! suspină resemnat Passepoil.

Se aşezară amândoi pe-o bancă. Passepoil îşi scoase íuleaua din buzunar şi începu s-o îndese liniştit.

— Dacă cina noastră de astă-seară o fi fost ultima – suspină apoi – să ştii că măcar a fost pe cinste.

— A fost – încuviinţă Cocardasse scăpărând amnarul. *Capédédiou*! Numai eu şi am înghiţit o găină şi jumătate.

Băuseră amândoi, ca să-şi mai uite de necazuri, cam de două ori mai mult decât sobrul baron de Barbanchois.

— Unde mergem? Unde mergem? se auzi în iarbă.

— Eh! uite că şi uitasem de zaharisitul ăsta! spuse Cocardasse.

— Hai să-l ducem, să isprăvim şi cu el! propuse Passepoil.

Dar înainte de a-şi pune planul în aplicare, se

îmbrăţişară cu dragoste mare, vărsând lacrimi din belşug.

— Dar pe *el* – întrebă Pâssepoil – l-ai zărit cumva?

Cocardasse coborî glasul.

— Nu. Dar am auzit vorbindu-se de el. Regentul n-a coborât la masă. A stat încuiat mai bine de-ùn ceas cu fratele Gonzague. Toate orătăniile pe care le-am văzut azi-dimineaţă la el, la palat, cârâie acum şi ameninţă. *Sandiéou*! Dacă le e numai pe jumătate îndrăzneala pe cât era piuitul, s-a zis cu Micul nostru Parizian!

— Tare mi-e frică – suspină fratele Passepoil – că ne descotorosesc de el.

Cocardasse, care mergea înainte, se opri şi domnul baron de Barbanchois scoase un geamăt.

— Scumpule – spuse spadasinul – fii pe pace: ştrengarul va scăpa teafăr şi din asta! A mai trecut el prin multe!

— Urciorul nu merge de multe ori… – şopti Passepoil.

Dar nu apucă să-şi isprăvească proverbul. Un zgomot de paşi se auzea venind dinspre havuz. Vitejii noştri se aruncară într-un tufiş, din obişnuinţă. Primul lor gând era întotdeauna să se ascundă.

Paşii se apropiau. Erau ai unui grup de oameni înarmaţi, în fruntea cărora mergea Bonnivet, scutierul ducesei de Berri. Pe măsură ce patrula trecea pe o alee, luminile se stingeau. Cocardasse şi Passepoil auziră curând ce vorbeau.

— Omul se află încă în grădină! spuneaun sergent soldaţilor. Am întrebat toate santinelele şi pe cei din garda cea mare de la ieşiri; costumul lui era uşor de recunoscut; nimeni nu l-a văzut plecând.

— Fiţi cu băgare de seamă, copii – le porunci Bonnivet – ştiţi bine că este un om primejdios.

Apoi se depărtară.

O altă patrulă se îndrepta spre palat, o a treia către bolta de verdeaţă care despărţea grădina de strada Neuve-

des-Petits-Champs. Peste tot luminile se stingeau după trecerea patrulelor. S-ar fi spus că în lăcaşul plăcerilor o sinistră execuţie se pregăteşte.

— Potârnichea mea – şopti Cocardasse – cred că de ele vorba!!

— E limpede – întări Passepoil.

— Şi ca să-l găsească sting luminile?

— Nu ca să-l găsească, dar ca să-l poată răpune.

— Pe legea mea, ai dreptate! Sunt patruzeci sau cincizeci contra unu! Dacă şi de data asta îl scapă…

— Scumpule – îl întrerupse gasconul – află că o să le scape. Micul nostru ştrengar este dracul gol. Dacă vrei să ştii, ar trebui să ne punem să-l căutăm şi noi şi să-i oferim făpturile noastre.

Passepoil era temător. îşi schimonosi faţa într-o strâmbătură şi zise:

— Nu e momentul potrivit.

— Ţin-te bine! Vrei să discuţi în contradictoriu cu mine? strigă năbădăiosul Cocardasse. Acum ori niciodată! Crede-mă: dacă în acest moment n-ar avea nevoie de noi, ne-ar primi cu lovitura lui Nevers! Adevărul e că suntem vinovaţi faţă de el.

— E drèpt – recunoscu Passepoil – suntem vinovaţi. Totuşi, o să vezi dacă în toată povestea asta n-o să dăm de dracu’!

Drept urmare, domnul baron de Barbanchois nu mai ajunse în patul lui.

Cocardasse şi Passepoil porniră să caute. Noaptea era întunecoasă. Nu mai rămăseseră lampioane aprinse în grădină decât în preajma corturilor indiene.

La primul etaj al palatului, în aripa locuită de Regent, ferestrele se luminară.

O fereastră se deschise. Regentul în persoană se ivi şi spuse slujitorilor săi nevăzuţi, în umbra grădinii:

— Domnilor, plătiţi cu capul: să fie prins viu!

— Foarte mulţumim! bombăni Bonnivet, a cărui patrulă se găsea la răscrucea Dianei. Dacă tâlharul a auzit porunca, o să ne facă harcea-parcea!

Trebuie să mărturisim că patrulele nu prea se simţeau la largul lor. Sabia domnului de Lagardère avea o faimă atât de cumplită, încât fiecare soldat putea să-şi facă testamentul. Bonnivet, spadasinul, ar fi preferat să se bată cu două duzini de cădeţi din provincie.

Lagardère şi Aurore luaseră hotărârea să fugă. Lagardère nu ştia însă nimic din cele ce se petreceau în grădină. Nădăjduia să se strecoare afară, cu tovarăşa lui, pe poarta păzită de Le Bréant. îşi pusese din nou dominoul negru, şi faţa Aurorei se ascundea iarăşi sub o mască. Amândoi ieşiră din gheretă. Pe prag, doi oameni stăteau în genunchi.

— Am făcut ce-am putut, domnule cavaler – mormăiau într-un glas Cocardasse şi Passepoil, care îşi goliseră ploştile ca să-şi dea curaj – iertaţi-ne!

— Aşa-i! mai adăugă Cocardasse.

— Iisuse Gristoase! strigă Passepoil. Iată-l!

Cocardasse se frecă la ochi.

— Ridicaţi-vă! le porunci Lagardère.

Pe urmă, zărind deodată puştile gărzilor franceze lucind în fundul aleii:

— Ce-nseamnă asta? exclamă el.

— Că sunteţi încercuit, sărman copil! răspunse Passepoil.

Curajul de-a vorbi astfel îl găsise în fundul ploştii. Lagardère nici nu mai ceru lămuriri. Ghicise totul. Serbarea se sfârşise şi lucrul acesta îl înspăimânta. Ceasurile se scurseseră pentru el ca minutele: nu socotise timpul; întârziase. Numai vârtejul serbării i-ar fi putut înlesni fuga.

— Sunteţi de partea mea? Cinstit şi din toată inima? îi întrebă el.

— Pe viaţă şi pe moarte! răspunseră cei doi viteji.

Şi nu minţeau. Vederea acestui diavol de Mic Parizian se îmbina cu aburii ploştilor şi îi îmbăta cu totul. Aurore tremura pentru Lagardère şi nu se temea de loc pentru ea.

— S-au ridicat gărzile de la porţi? întrebă Henri.

— Dimpotrivă, au fost întărite – răspunse Cocardasse. Vom avea de furcă, nu glumă!

Lagardère stătu să chibzuiască; apoi spuse deodată:

— Le Bréant, portarul din Curtea Zâmbetelor, vă cunoaşte cumva?

— Ca pe nişte cai breji! răspunseră Cocardasse şi Passepoil.

— Atunci n-are să vă deschidă poarta! spuse dezamăgit Lagardère.

Vitejii noştri încuviinţară dând din cap această concluzie perfect logică. Doar cine nu-i cunoştea ar fi putut să le deschidă poarta.

Un zgomot nedesluşit se auzea în dosul frunzişurilor dimprejur. S-ar fi spus că din toate părţile se apropiau, cu băgare de seamă, oameni la pândă. Lagardère şi tovarăşii săi nu puteau zări nimic. Locul în care se găseau nu era luminat, şi nici aleile vecine. Cât despre pâlcurile de copaci, erau de mult cufundate în beznă.

— Nu ne mai rămâne decât un singur lucru de făcut – le spuse Lagardère. Trebuie să înfruntăm toate riscurile. Să nu vă îngrijiţi de mine; eu ştiu să mă descurc; am aici un costum care mă va deghiza şi voi înşela privirile duşmanilor. Luaţi-o cu voi pe această tânără. Veţi intra cu ea în vestibulul Regentului; veţi coti la stânga, uşa lui Le Bréant este la capătul primului coridor; veţi intra mascaţi şi veţi spune: „Din partea celui ce se află în grădină, în gheretă”. Le Bréant are să vă deschidă. Ieşiţi în stradă şi duceţi-vă să mă aşteptaţi în dosul capelei de lângă palatul Louvre.

— Am înţeles! şopti Cocardasse.

— Încă ceva. Sunteţi voi în stare să muriţi mai degrabă decât să lăsaţi să vi se răpească această fată?

— Nicio grijă! Vom culca la pământ tot ce ne va sta în cale – făgădui gasconul.

— Fereşte-i, Doamne, pe duşmani! adăugă Passepoil cu o îngâmfare nebănuită până atunci.

Apoi amândoi într-un glas:

— De data aceasta o să fiţi mulţumit de noi!

Lagardère sărută mâna Aurorei şi-i spuse:

— Curaj! Este, cred, ultima noastră încercare.

Ea plecă, însoţită de vitejii noştri.

Trebuia să treacă prin răscrucea Dianei.

— Ehei r strigă un soldat. Ia uitaţi-vă, una care nici până acum nu şi-a găsit drumul i

— Puişorilor – le zise Cocardasse – este o înaltă doamnă!

Dădu senin la o parte pe cei ce voiau să-i împiedice să treacă şi adăugă cu sfruntare:

— Alteţa sa regală ne aşteaptă!

Soldaţii începură să râdă şi-i lăsară să treacă.

Dar, în umbra unui desiş de portocali ce fuseseră scoşi din seră cu vedrele lor şi aliniaţi de-a lungul pavilionului Regentului, stăteau doi oameni la pândă. Gonzague şi devotatul lui domn de Peyrolles. Se aflau acolo pentru Lagardère, pe care îl aşteptau să se ivească din clipă în clipă. Gonzague şopti câteva cuvinte la urechea lui Peyrolles. Acesta făcu semn la vreo şase găligani cu săbii lungi, pitulaţi în spatele desişului. Toţi se năpustiră pe urmele vitejilor noştri, care tocmai urcaseră scările vestibulului, însoţind femeia în domino roz.

Aşa cum se aşteptase Lagardère, domnul Le Bréant deschise poarta Curţii Zâmbetelor, numai că o deschise de două ori: întâi pentru Aurore, şi a doua oară pentru domnul de Peyrglles şi tovarăşii lui.

Lagardère se furişase până la capătul potecii, ca să

vadă dacă logodnica lui va ajunge la ieşire fără piedici. Când vru să se reîntoarcă la gheretă, calea îi era tăiată: o patrulă de gărzi franceze străjuia aleea.

— Ei, domnule cavaler – îi strigă comandantul patrulei cu glasul puţin sugrumat de emoţie – vă rog să nu vă împotriviţi, fiindcă sunteţi înconjurat din toate părţile.

Lucrul era adevărat. În toate boschetele vecine se auzi patul puştilor lovite de pământ.

— Ce aveţi cu mine? întrebă Lagardère, care nici măcar nu trase spada.

Îndrăzneţul BOnnivet, care se apropiase cu paşi de lup pe la spate, îl încercui cu braţele. Lagardère nici nu încercă să se desprindă din strânsoare şi întrebă pentru a doua oară:

— Ce-aveţi cu mine?

— Pe toţi sfinţii, camarade! răspunse marchizul de Bonnivet – o să vezi!

Apoi porunci:

— Înainte, domnilor! Spre palat! Nădăjduiesc că veţi binevoi să fiţi martori că eu singur am făcut ac Dastă însemnată captură.

Erau cu toţii vreo şaizeci. Henri fu înconjurat şi fu mai curând purtat pe sus decât dus în apartamentele lui Filip de Orléans. Uşa vestibulului fu închisă şi nu mai rămase în grădină nici ţipenie de om, în afară de cinstitul domn Barbanchois, dormind dus şi sforăind în iarba udă.

ar

Capitolul IX CAPCANA

Ceea ce se numea camera cea mare de lucru, sau mai bine zis prima cameră de lucru a Regentului, era o sală destul de întinsă, unde prinţul avea obiceiul să-şi primească miniştrii şi unde se întrunea şi Consiliul Regenţei. În mijloc se afla o masă rotundă, acoperită cu o mătase groasă, chinezească, un jilţ pentru Filip de Orléans, un altul pentru ducele de Bourbon, scaune pentru

ceilalţi membri titulari ai consiliului, şi scaune fără spătar pentru secretarii de stat. Deasupra uşii principale era stema Franţei, cu armele casei de Orléans. Treburile regatului se dezbăteau acolo în fiecare zi, cam la repezeală, după cină. Regentul cina târziu. Opera începea devreme, astfel că, într-adevăr, nu prea rămânea mult timp pentru acele treburi.

Când Lagardère fu introdus, în sală se afla lume multă; parcă ar fi fost adunat un tribunal. Domnii de Lamoignon, de Tresmes şi de Machault stăteau lângă Regent, care luase loc în jilţul său. Ducii de Saint-Simon, de Luxembourg şi d'Harcourt se aflau în dreptul căminului. La uşi erau postate gărzi şi Bonnivet învingătorul îşi ştergea fruntea de sudoare în faţa unei oglinzi.

— Ne-a dat multă bătaie de cap – spunea ei în şoaptă – dar tot am pus mâna pe el! Ah, ce diavol de om!

— S-a împotrivit mult? întrebă de Machault, şeful poliţiei.

— Dacă n-aş fi fost eu acolo – răspunse Bonnivet – Dumnezeu ştie ce s-ar fi întâmplat.

În grupurile din dreptul ferestrelor îi puteai recunoaşte, printre alţi demnitari, pe bătrânul mareşal de Villeroy, cardinalul de Bissy, Voyeur-d Argenson, Leblanc etc. Câţiva din devotaţii lui Gonzague se strecuraseră şi ei: Navailles, Choisy, Nocé, Gironne şi grăsanul de Oriol, mascat în întregime de către confratele său Taranne. Chaverny discuta cu domnul de Brissac, care dormea de-a-n-picioarelea fiindcă băuse trei nopţi la rând. Doisprezece sau cincisprezece oameni înarmaţi până-n dinţi stăteau în spatele lui Lagardère. O singură femeie, prinţesa de Gonzague, şedea la dreapta Regentului.

— Domnule cavaler – spuse acesta lui Lagardère, de îndată ce îl văzu – în condiţiile care ni le-am pus reciproc, nu era vorba să vii să ne tulburi serbarea. Ne sileşti să ne câim prea curând de clemenţă de care am dat dovadă.

De când fusese arestat, chipul lui Lagardère părea de marmură. Dar Regentul, care era ostenit şi grăbit să se culce, nu sta să-şi piardă vremea cu lucruri mărunte.

— Domnule – reluă el – ţi s-ar ierta şi acest lucru, dar, bagă de seamă, este ceva care nu ţi se va ierta. Ai făgăduit doamnei de Gonzague că-i vei înapoia fiica. Este adevărat?

— Da, monseniore, am făgăduit.

— Mi-ai trimis un mesager care mi-a făcut, în numele dumitale, aceeaşi făgăduială. Recunoşti?

— Da, monseniore.

— Cred că ghiceşti că te afli în faţa unui tribunal, Instanţele obişnuite nu sunt competente să judece fapte de felul celor de care eşti învinuit. Dar, pe legea mea, domnule, jur că-ţi vei primi pedeapsa, dacă o meriţi. Unde este domnişoara de Nevers?

— Nu ştiu – răspunse Lagardère.

— Minte! strigă, într-o adevărată izbucnire, prinţesa.

— Nu, doamnă. Am făgăduit ceva ce depăşea puterile mele. Acesta este adevărul.

Un freamăt dezaprobator se produse în adunare. Henri reluă, ridicând glasul şi plimbându-şi privirea peste cei din jur:

— N-o cunosc pe domnişoara de Nevers.

— Aceasta e o neruşinare! proclamă domnul duce de Tresmes, guvernatorul Parisului.

Toţi cei care ţineau cu Gonzague întăriră:

— O nemaipomenită neruşinare!

Domnul de Machault, hrănit cu sfintele tradiţii ale poliţiei, cerea stăruitor ca neruşinatul să fie supus de îndată torturii. La ce să se mai piardă timpul cu mofturi?

Regentul îl privi aspru pe Lagardère.

— Domnule, gândeşte-te bine la ceea ce spui.

— Monseniore, gândirea nu poate nici. Întregi, nici ciunti adevărul; ceea ce am spus este şi rămâne adevărul.

— Veţi îngădui aşa ceva, monseniore – spuse

prinţesa, care de-abia se stăpânea. Pe Dumnezeu, pe mântuirea sufletului meu, vă spun că minte; ştie unde mi-este fiica, fiindcă mi-a spus-o chiar el adineauri: la zece paşi de cortul indian, în grădină.

— Răspunde! porunci Regentul.

— Atunci ca şi acum am spus adevărul – replică Lagardère. Atunci nădăjduiam încă să-mi pot îndeplini făgăduiala.

— Şi acum? îngână prinţesa, scoasă din sărite.

— Acum nu mai nădăjduiesc.

Doamna de Gonzague se prăbuşi istovită pe scaunul ei.

Oamenii cu greutate din adunare, miniştrii, membrii parlamentului, ducii, priveau plini de curiozitate pe acest straniu personaj, al cărui nume le izbise de atâtea ori auzul în tinereţea lor: frumosul Lagardère, Lagardère spadasinul! Chipul acesta cu trăsături atât de inteligente, plin de o demnă gravitate, nu era de loc al unui mânuitor de spadă obişnuit. Unii din ei, cu privirea mai pătrunzătoare, încercau să desluşească ce se poate ascunde sub aparenţa lui liniştită. Părea că în sufletul lui se aşternuse o hotărâre tristă şi adânc chibzuită. Oamenii lui Gonzague se simţeau prea mărunţi în această adunare ca să-şi mai facă auzit gălăgiosul lor glas. Se strecuraseră acolo folosind numele protectorului lor care, deşi interesat în cel mai înalt grad de dezbatere, nu se arătase încă.

Regentul relua:

— Deci, întemeiat pe atât de nesigure nădejdi ai scris Regentului? Când îmi spuneai: „Fiica prietenului alteţei voastre va fi înapoiată…”

— Nădăjduiam că aşa va fi.

— Nădăjduiai!

— Omul se poate uşor înşela.

Regentul consultă cu privirea pe Tresmes şi pe de Machault, care păreau să-i fie sfetnici.

— Dar, monseniore – strigă prinţesa, care îşi frângea mâinile – nu vedeţi că-mi fură copila? Este la el, fac jurământ! O ţine ascunsă. Lui i-am încredinţat-o în noaptea crimei; îmi aduc bine aminte, o jur!

— Auzi, domnule – îi spuse Regentul.

Tâmplele lui Lagardère zvâcniră uşor. Picături de sudoare străluciră la rădăcina părului, dar răspunse totuşi liniştit:

— Alteţa sa se înşală.

— Ah – strigă ea înnebunită – nu-i oare cu putinţă să-l demascăm pe acest om?

— Pentru aceasta ar fi nevoie de un martor, de unul singur… – începu Regentul. Se întrerupse, pentru că Henri ridicase semeţ fruntea şi parcă se mai înălţase, privind de sus pe Gonzague, care tocmai se ivise la uşa principală.

Intrarea lui Gonzague produse un freamăt. Acesta salută de departe pe prinţesă, soţia sa, şi pe Filip de Orléans, făcu doi sau trei paşi şi se opri.

Privirea lui o întâlni pe aceea a lui Henri, care rosti cu un ton de sfidare:

— Martorul să se arate şi să îndrăznească să mă recunoască!

Pleoapele lui Gonzague clipiră ca şi cum ar fi încercat zadarnic să susţină privirea acuzatului. Gestul acesta nu scăpă nimănui. Dar Gonzague izbuti să zâmbească şi fiecare îşi spuse: „Poate că-i este totuşi milă”.

În acest timp, o adâncă tăcere se aşternuse în sală. O uşoară mişcare se produse la uşă. Gonzague se reîntoarse spre prag. Gălbejita figură a lui Peyrolles ieşi din umbră.

— E în mâinile noastre! şopti el.

— Şi hârtiile?

— Şi hârtiile.

De bucurie, obrajii lui Gonzague se rumeniră din nou.

— Slavă Domnului! şopti şi el. Vezi că aveam dreptate când îţi spuneam că cocoşatul este o comoară?

— Pe legea mea – răspunse slujitorul – recunosc că-l judecasem greşit… Ne-a dat, fără să ştie, un ajutor preţios.

— Nimeni nu răspunde, vedeţi bine, monseniore – spunea în acest timp Lagardère. Pentru că sunteţi judecător, fiţi drept. Cine se află în faţa domniei-voastre în această clipă? Un biet gentilom înşelat ca şi domnia-voastră în nădejdile lui. Am crezut că pot pune temei pe un simţământ care de obicei este cel mai curat şi mai fierbinte dintre toate; am făgăduit, cu îndrăzneala unui om care-şi doreşte răsplata…

Se opri şi reluă cu o sforţare:

— Fiindcă socoteam că am dreptul la o răsplată.

Ochii i se plecară fără voia lui şi glasul i se sugrumă.

— Ce se ascunde în omul ăsta? întrebă bătrânul Villeroy pe Voyeur-d Argenson.

Vicecancelarul şopti:

— Sau este un suflet mare, sau cel mai laş dintre toţi ticăloşii!

Lagardère făcu o nouă sforţare, ca să se înfrâneze, şi urmă:

— Soarta şi-a bătut joc de mine, monseniore; iată singura mea crimă. Ceea* ce credeam că se află în siguranţă în mâinile mele, mi-a scăpat. Mă pedepsesc eu singur şi mă reîntorc în surghiun.

— Vrea să scape uşor! spuse Navailles.

De Machalut vorbea cu Regentul.

— Vă rog, în genunchi, monseniore! începu prinţesa.

— Lăsaţi, doamnă! o întrerupse Filip de Orléans.

Gestul acesta poruncitor ceru tăcere şi nimeni nu mai suflă un cuvânt. Regentul continuă să-i spună atunci lui Lagardère:

— Domnule, eşti gentilom, cel puţin aşa pretinzi. Ceea ce ai făcut nu este demn de un gentilom. Pedeapsa va fi ruşinea de care vei fi acoperit. Sabia dumitale, domnule!

Lagardère îşi şterse fruntea scăldată de sudoare, în

clipa când îşi desfăcu sabia din centiron, o lacrimă se rostogoli pe obrazul lui.

— Dumnezeule! bâigui Chaverny, cuprins de fierbinţeli fără să «ştie de ce – mai bine l-ar omorî!

În clipa în care Lagardère înmâna sabia lui Bonnivet, Chaverny întoarse capul.

— Nu ne mai aflăm în vremurile când se sfărâmau pintenii cavalerilor trădători reluă Regentul – dar nobleţea există, slavă Domnului, şi degradarea este pedeapsa cea mai crudă pe care o primeşte un soldat. Domnule, începând de azi nu mai ai dreptul să porţi o sabie. Faceţi loc, domnilor, şi lăsaţi-l să iasă. Acest om nu mai este demn să respire acelaşi aer ca domniile-voastre.

O clipă, s-ar fi zis că Lagardère vrea să sfarme coloanele săli. Dar neliniştea urmă repede mâniei, şi neliniştea se schimbă în acea răceală hotărâtă, pe care o arătase de la începutul şedinţei.

— Monseniore – zise el, înclinându-se – primesc judecata alteţei voastre regale, şi nu voi face apel împotriva ei.

Singurătatea într-un ţinut îndepărtat şi dragostea Aurorei era tot ce mai stăruia în mintea lui. Nu era cea mai bună răsplată pentru pedeapsa nemeritată? Se îndreptă spre uşă, în mijlocul tăcerii generale. Regentul spuse încet prinţesei:

— Nu vă fie teamă, va fi urmărit.

Ajuns aproape de uşă, Lagardère se află deodată în faţa prinţului de Gonzague, care tocmai se despărţea de Peyrolles.

— Alteţă – zise Gonzague, adresându-se ducelui de Orléans – eu nu-l voi lăsa pe acest om să treacă.

Chaverny se afla în prada unei frământări cu totul neobişnuite.

— Ah – spuse el – dacă Lagardère ar mai avea sabia!

Taranne îl împinse cu cotul pe Oriol.

— Micul marchiz şi-a pierdut minţite!

— Pentru ce împiedici pe acest om să treacă? întrebă Regentul.

— Fiindcă credinţa v-a fost înşelată, monseniore – răspunse Gonzague. Pierderea titlului de nobleţe nu este adevărata pedeapsă ce se cuvine ucigaşilor!

Un mare tumult se produse în toată sala şi Regentul se ridică în picioare.

— Omul acesta este un ucigaş – încheie Gonzague, punând sabia goală pe umărul lui Lagardère, şi trebuie să adăugăm că strângea cu putere minerul.

Lagardère nu încercă să-l dezarmeze. În mijlocul tumultului general, căci partizanii lui Gonzague scoteau strigăte şi păreau gata să atace, Lagardère izbucni într-un hohot de râs convulsiv.

Dădu doar sabia la o parte, apucă pumnul lui Gonzague şi îl strânse cu atâta putere, încât arma căzu. îl duse pe Gonzague, sau mai bine zis îl târî până la masă şi arătând Regentului mâna prinţului, pe care durerea o ţinea deschisă, spuse, cu degetul pe o cicatrice adâncă:

— Pecetea mea! Recunosc urma loviturii mele.

Privirea regentului era întunecată. Toată adunarea era cu respiraţia tăiată.

— Gonzague e pierdut! murmură Chaverny.

Gonzague avu însă o nemaipomenită îndrăzneală.

— Alteţă – zise el – de optsprezece ani aştept această clipă! Filip, fratele nostru, va fi răzbunat. Această rană am primit-o apărând viaţa lui Nevers!

Mâna lui Lagardère slăbi strânsoarea şi braţul îi căzu de-a lungul trupului. O clipă rămase înmărmurit, în timp ce sala întreagă striga într-un singur glas:

— Ucigaşul lui Nevers! Ucigaşul lui Nevers! Navailles, Nocé, Choisy şi toţi ceilalţi adăugară:

— Diavolul acela de cocoşat ne-o spusese doar! Prinţesa îşi acoperise, îngrozită, faţa cu mâinile.

Nu mai mişca. Leşinase. Abia când arcaşii, în frunte cu Bonnivet, îl înconjurară, la un semn al Regentului, Lagardère păru că se trezeşte.

— Ticălosule! răcni el.

Apoi zvârlindu-l la zece paşi pe Bonnivet, care voise să-l înhaţe, strigă cu glas de tunet:

— În lături! Moarte celui ce mă va atinge!

Se întoarse către Filip de Orléans şi adăugă:

— Monseniore, am un permis de liberă trecere semnat de alteţa voastră regală.

Şi în timp ce vorbea, scoase din buzunarul tunicii un pergament, pe care-l desfăşură.

— Liber, *orice s-ar întâmpla*! citi el cu glas tare. L-aţi scris şi l-aţi semnat personal.

— Aţi fost luat prin surprindere! încercă să spună Gonzague.

— De vreme ce este vorba de înşelătorie – adăugară domnii de Tresmes şi de Machault.

Cu un gest, Regentul le impuse tăcere.

— Vreţi să daţi dreptate celor ce spun că Filip de Orléans nu se ţine de cuvânt? strigă el. Permisul este scris şi subscris de mine; acest om e liber. Are patruzeci şi opt de ore ca să treacă graniţa.

Lagardère nu se mişcă.

— M-ai auzit, domnule? îl întrebă Regentul cu asprime. Pleacă!

Lagardère începu să rupă încet pergamentul, pe care îl aruncă la picioarele Regentului.

— Monseniore – spuse el – nu mă cunoaşteţi; vă dau cuvântul înapoi. Din această libertate pe care mi-o dăruiţi şi care mi se cuvine, eu nu iau decât douăzeci şi patru de ore; atât îmi este de ajuns ca să demasc un ucigaş nemernic şi să fac să triumfe o cauză dreaptă. Ajunge cu umilinţele! Eu ţin fruntea sus, şi, pe cinstea numelui meu, auziţi, domnilor, pe cinstea lui Henri de Lagardère, cinste

care nu este mai prejos de-a domniilor-voastre, făgăduiesc şi jur că mâine, la aceeaşi oră, ori doamna de Gonzague îşi va avea fiica şi Nevers va fi răzbunat, ori eu mă voi constitui prizonier al alteţei voastre regale! Puteţi să convocaţi de pe acum judecătorii.

Se înclină în faţa Regentului şi înlătură cu mâna pe cei care îl înconjurau zicând:

— Faceţi-mi loc; îmi iau dreptul meu!

Gonzague, care ieşise o clipă mai înainte, se făcuse nevăzut.

— Faceţi loc, domnilor – repetă Filip de Orléans. Iar dumneata, domnule, mâine la aceeaşi oră te vei înfăţişa judecătorilor şi, pe cinstea mea, se va face dreptate!

Credincioşii lui Gonzague se strecurară către ieşire; rolul lor se sfârşise în acel loc.

Regentul stătu o clipă pe gânduri, apoi grăi cuprinzându-şi fruntea în mână:

— Domnilor, iată o întâmplare ciudată!

— Un tâlhar neruşinat! murmură de Machault, şeful poliţiei.

— Sau un cavaler din alte timpuri – gândi Regentul cu voce tare. Vom vedea mâine!

Lagardère coborî singur şi fără arme scara cea mare a palatului. În vestibul îi găsi adunaţi pe

Peyrolles, Taranne, Montaubert, Gironne şi pe toţi cei care săriseră peste cal cu devotamentul lor faţă de Gonzague. Trei vlăjgani înarmaţi păzeau intrarea coridorului care ducea la poarta încredinţată lui Le Bréant. Gonzague era în picioare, – în mijlocul vestibulului, în mână cu spada trasă din teacă. Poarta cea mare care dădea în grădină fusese deschisă. Se simţea cale de-o poştă că e vorba de o capcană. Dar Lagardère nu luă nimic în seamă. Avea cusurul celor viteji: se credea invulnerabil. Se duse de-a dreptul la domnul de Gonzague, care îndreptă spada spre el.

— Să nu ne grăbim prea mult, domnule de Lagardère – zise el. Avem de vorbit. Toate ieşirile sunt păzite şi nimeni nu ne aude. Doar aceşti prieteni devotaţi, aceste umbre ale noastre; putem deci, pe toţi dracii, să vorbim deschis!

Şi râse, cu un râs batjocoritor şi răutăcios.

Lagardère se opri şi îşi încrucişă braţele pe piept.

— Regentul îţi deschide uşile – reluă Gonzague – dar eu ţi le închid! Eu eram tot atât de prieten cu Nevers ca şi Regentul. Am, deci, dreptul să-i răzbun moartea. Să nu mă numeşti ticălos, că-ţi pierzi vremea degeaba; ştim foarte bine că cei ce pierd insultă întotdeauna pe cei ce câştigă la joc. Domnule de Lagardère, vrei să-ţi spun ceva care îţi va uşura conştiinţa? Dumneata crezi că ai spus o minciună, o mare minciună afirmând că Aurore nu se află în puterea dumitale.

Chipul lui Henri se întunecă.

— Ei bine – reluă Gonzague, bucurându-se cu cruzime de triumful său – nu ai săvârşit decât o mică inexactitate, o nuanţă, un fleac! Dacă ai fi spus: *nu se află*, în loc de *se afla*, dacă ai fi spus: „Aurore nu *se mai*” „află în puterea mea…”

— Dacă aş crede… începu Lagardère, care îşi strânse pumnii. Dar minţi – se stăpâni el –te. cunosc eu!

— Dacă ai fi spus aşa – sfârşi liniştit Gonzague – ar fi fost curatul adevăr!

Lagardère se chirci pe vine gata să se năpustească asupra prinţului; dar Gonzague îşi îndreptă spada spre ochii lui, şoptind:

— Voi, ceilalţi, fiţi gata!

Pe urmă continuă, rânjind mereu:

— Ei da, am câştigat o partidă destul de frumoasă! Aurore este în puterea noastră…

— Aurore! strigă Lagardère cu glasul sugrumat.

— Aurore şi anumite acte…

La aceste cuvinte, Lagardère se cutremură şi se repezi asupra lui Gonzague, care căzu greoi pe spate. Dintr-o săritură, trecând peste trupul lui, Lagardère se făcu nevăzut în grădină.

Gonzague se ridică zâmbind.

— Nicio ieşire nu e liberă? îl întrebă el pe

Peyrolles, care ieşise în prag…

— Niciuna.

— Şi câţi pândesc… acolo?

— Cinci – răspunse Peyrolles, aţintindu-şi auzul.

— Bine; este de ajuns, nu are sabie.

Ieşiră amândoi, ca să poată auzi mai bine cele ce urmau să se petreacă.

În vestibul, partizanii prinţului, galbeni la faţă şi cu fruntea îmbrobonată de sudoare, trăgeau şi ei cu yrechea. Progresaseră mult pe calea pe care-i ducea

Gonzague, care dorea să-i obişnuiască cu mirosul sângelui. Calea era alunecoasă, mai ales că, fără ştirea lor, o coborau.

Gonzague şi Peyrolles se opriră jos, în grădină, la capul scării.

— Cât întârzie! şopti Gonzague.

— Timpul pare lung – făcu Peyrolles – dar ei pândesc acolo, în dosul cortului.

Grădina era cufundată într-un întuneric negru ca smoala. Se auzea doar vântul de toamnă foşnind cu tristeţe prin draperiile întinse peste pajişti.

— Unde aţi prins fata? întrebă Gonzague. I se părea că, vorbind, îşi înşela nerăbdarea.

— În strada lui Chantre, chiar în poarta casei.

— A fost bine apărată?

— De două spade zdravene, care au rupt-o de fugă când le-am spus că Lagardère zace mort.

— Nu le-ai văzut faţa?

— Nu, au izbutit să-şi păstreze măştile.

— Şi actele unde erau?

Peyrolles nu avu timpul să răspundă: un răcnet de moarte ţâşni din dosul cortului indian, dinspre ghereta lui Le Bréant. Lui Gonzague i se făcu părul măciucă.

— O fi vreunul de-ai noştri – şopti Peyrolles tremurând.

— Nu – zise prinţul – i-am recunoscut-glasul. El e.

În aceeaşi clipă, cinci umbre negre se iviră dinspre răscrucea Dianei.

— Cine e şeful? întrebă Gonzague.

— Gendry – răspunse omul de încredere.

Gendry era un vlăjgan bine legat, care fusese caporal de gardă.

— S-a făcut! zise el. O targă şi doi oameni: să-l ducem de-aici.

Toate acestea erau auzite şi de cei din vestibul. Jucătorii noştri de cărţi, destrăbălaţii noştri nu mai aveu pic de sânge în vine. Lui Oriol îi clănţăneau dinţii să se spargă.

— Oriol! strigă Gonzague – Montaubert!

Amândoi înaintară.

— Voi o să duceţi targa – le spuse Gonzague. Cu toţii am ucis, de vreme ce toţi – profităm de pe urma acestui omor.

Trebuia să se zorească înainte ca demnitarii să iasă din camera de lucru a Regentului. Deşi de obicei ieşeau din acea cameră pe uşa cea mare, care dă înspre celălalt capăt al galeriei şi spre Curtea Havuzurilor, vreunui obişnuit al palatului putea să-i treacă prin minte să iasă prin Curtea Zâmbetelor, ca să ajungă mai repede acasă. Oriol, mai mult mort decât viu, şi Montaubert, indignat, apucară targa. Gendry pomi înainte să le arate drumul spre tufiş.

— Ia te uită! Ia te uită! strigă fostul caporal, ajungând în spatele cortului indian. Doar tâlharul era mort

de-a binelea!

Oriol şi Montaubert erau gata s-o ia la fugă. Montaubert era un prăpădit de gentilom, în stare să facă mici murdării, dar care niciodată nu s-ar fi gândit să comită o crimă.

Gautier Gendry spuse:

— S-o fi târât să moară mai departe.

Pipăi pământul în jurul lui şi începu să caute, târându-se pe brânci. Făcu astfel înconjurul gheretei, a cărei uşă era închisă. La vreo douăzeci şi cinci de paşi de acolo, se opri şi zise:

— Iată-l!

Oriol şi Montaubert se apropiară cu targa.

— În definitiv – zise Montaubert – lovitura a fost dată. Noi nu mai facem acum niciun rău.

Lui Oriol i se înţepenise limba. Amândoi îl ajutară pe Gendry să pună pe targă cadavrul care zăcea pe iarbă, în mijlocul unui boschet.

— Mai e cald – spuse fostul caporal de gard „a, pipăind cadavrul. Haideţi!

Oriol şi Montaubert porniră. Ajunseră cu povara lor la scara vestibulului.

Cea mai mare parte a credincioşilor lui Gonzague avură atunci îngăduinţa să iasă.

Ceva îi speriase însă foarte tare. Trecând pe lângă ghereta lui Le Bréant, auziseră un foşnet de frunze uscate. De atunci ar fi jurat că nişte paşi mărunţi şi grăbiţi îi urmăreau. Într-adevăr, când urcară scările, cocoşatul era în spatele lor. Omuleţul era nespus de galben la faţă şi părea că abia se ţine pe picioare; dar râdea cu râsul lui ascuţit şi piţigăiat. Fără Gonzague, ar fi păţit-o rău.

Se apropie de prinţ, care nu-şi dădu seama cât de schimbat îi era glasul.

— A venit, nu-i aşa? spuse el.

Spunând aceasta, arătă cu un gest crispat cadavrul

peste care Gendry aruncase o mantie. Gonzague îl bătu pe umeri. Cocoşatul se clătină şi fu gata să se prăbuşească.

— S-a îmbătat! spuse Gironne.

Toţi porniră spre coridor. Le Bréant nici nu se gândi să întrebe cine era gentilomul scos cu un asemenea ceremonial, fiindcă băuse prea mult. La Palatul Regal trebuia uneori să fii îngăduitor şi să ştii să închizi ochii. Era ora patru dimineaţa. Felinarele fumegau, dar nu mai luminau. Banda destrăbălaţilor se risipi în toate direcţiile. Domnul de Gonzague se întoarse la palatul lui însoţit de Peyrolles. Oriol, Montaubert şi Gendry fuseseră însărcinaţi să arunce cadavrul în Sena. O luară pe strada Pierre Lescot. Ajunşi pe la mijlocul străzii, chefliii noştri simţiră că li se face rău. În schimbul unui bacşiş bun, fostul caporal al gărzilor le îngădui să lase corpul pe o grămadă de gunoaie. Caporalul îşi luă înapoi mantaua/ aruncară targa goală mai departe şi porniră cu toţii să se culce, fiecare în patul lui. Iată de ce a doua zi dimineaţă, domnul baron de Barbanchois, de bună seamă nevinovat de cele petrecute, se trezi pe maidanul de gunoaie, în mijlocul străzii Pierre Lescot, într-un hal care nu mai merită să fie descris. El fusese cadavrul pe care Oriol şi Montaubert îl purtaseră pe targă.

Cocoşatul ieşise cel din urmă prin poarta din dos, păzită de Le Bréant. Curtea Havuzurilor nu era mare. Cu toate acestea, o străbătu foarte încet. De la ieşirea din Curtea Havuzurilor până în strada Saint-Hdnoré, fu nevoit să se aşeze de mai multe ori pe pietrele înşirate de-a lungul caselor. De câte ori se ridica, un soi de geamăt îi ieşea din piept. În vestibul, toată lumea se înşelase: cocoşatul nu era beat. Dacă domnul de Gonzague n-ar fi fost preocupat de atâtea lucruri, ar fi putut să-şi dea seama că în noaptea aceasta rânjetul cocoşa tulul nil prevestea nimic bun.

Din colţul palatului până la locuinţa lui Lagardère din

strada du Chantre nu erau decât zece paşi. Cocoşatul făcu aceşti zece paşi în zece minute. Nu mai putea. Scara o urcă de-a buşelea până la camera meşterului Ludovic. În trecere, văzuse uşa din strada du Chantre spartă. Uşa apartamentului meşterului Ludovic era şi ea forţată şi larg deschisă. Cocoşatul intră în prima încăpere. Uşa celei de-a doua încăperi, aceea în care nimeni nu intra niciodată, fusese şi ea spartă. Cocoşatul se sprijini de tocul uşii; din gâtlej îi ieşeau horcăituri. Încercă să strige pe Françoise şi pe Jean-Marié; dar glasul nu-l ascultă. Căzu în genunchi şi începu din nou să se târască până la cufărul în care se afla mai înainte acel pachet sigilat cu trei mari pecetii, a cărui descriere am mai făcut-o în mai multe rânduri. Cufărul fusese făcut ţăndări cu lovituri de topor; pachetul dispăruse. Cocoşatul se întinse pe jos ca un osândit care a primit lovitura de graţie.

Ora cinci bătu la capela de lângă Louvre. Încet, foarte. Încet, cocoşatul se ridică în mâini. Izbuti să-şi deschidă haina de lână neagră şi să scoată de sub ea o tunică de mătase albă, făcută mototol şi năclăită toată de sânge. S-ar fi zis că această strălucitoare tunică fusese folosită ca să astupe o rană adâncă. Gemând şi scâncind uşor, cocoşatul se târî până la un spălător, unde găsi ştergare şi apă.

Avea măcar cu ce să spele rana care însângerase tunica. Tunica era a lui Lagardère, dar rana sângera sub umărul cocoşatuluţ. O obloji cât putu mai bine şi bău o înghiţitură de apă. Pe urmă se aşeză pe podea, simţind un pic de uşurare.

— Bine! şopti el. Iată-mă singur! Mi-au luat tot: armele şi inima!

Îşi lăsă capul greoi în mâini. Când se ridică, spuse (numai atât:

— Nu mă părăsi, Doamne! Am numai douăzeci şi patru de ore ca să iau de la capăt munca mea de

optsprezece ani!

PARTEA A DOUA CONTRACTUL. DE CĂSĂTORIE

Capitolul I IARĂŞI

¡ CASA DE AUR

Toată noaptea se lucrase în palatul prinţului de Gonzague. Tarabele erau gata. Dis-de-dimineaţă, fiecare negustorse grăbise să vină să-şi instaleze marfa în cuprinsul celor patru metri pătraţi. Chiar şi în sala cea mare despărţiturile de scânduri fuseseră terminate şi peste tot plutea mirosul de răşină al bradului tras la rindea. În grădină, gheretele erau de asemenea toate gata. Din splendorile trecute nimic nu se mai vedea. Ici-colo, câţiva copaci stingheri, câteva statui la încrucişarea celor cinci străzi de gherete construite pe pajiştile altă dată pline de flori.

Şi pretutindeni se revărsase din zori un întreg furnicar. Nu lipseau nici samsarii. Gloata se mişca, forfotea, vindea, cumpăra, înşela, fura: toată lumea încerca să se chivernisească. Ferestrele prinţesei de Gonzague, care dădeau spre grădină, erau închise şi acoperite cu obloane groase. La acelcă ale apartamentului prinţului nu erau trase decât perdelele de mătase chinezească brodate cu fir. Nici în camera prinţesei, nici în camera prinţului nu era lumină. Domnul de Peyrolles, care îşi avea locuinţa la ultimul etaj, se afla încă în pat, dar nu dormea. îşi numărase câştigul din ajun şi îl adăugase la conţinutul unei casete de dimensiuni respectabile, care se afla la căpătâiul lui. Era bogat acest credincios domn de Peyrolles. Era şi zgârcit, sau mai bine zis lacom. Într-adevăr, dacă iubea la nebuniebanul, o făcea mai mult pentru plăcerile pe care le procură decât din patima de a-l strânge şi a-l ţine sub cheie.

Gendry îi dădea raportul. Îi povestea tocmai cum bieţii Oriol şi Montaubert, proaspeţi recruţi, purtaseră cadavrul lui Lagardère până sub bolţile podului Marion, de

unde îl azvârliseră în fluviu. Peyrolles oprea întotdeauna cel puţin jumătate din simbria ticăloşilor folosiţi de stăpânul său, simbrie hotărâtă de prinţ, dar plătită de el. îi dădu deci lui Gendry ceea ce socoti că era îndeajuns şi îi spuse că se poate duce. Dar acesta spuse înainte de-a pleca:

— Băieţi de viaţă şi de treabă se găsesc din ce în ce mai rar. Aici, sub fereastra domniei-tale, se află un fost soldat din compania mea, care, la nevoie, ar putea să ne dea o preţioasă mână de ajutor.

— Cum îl cheamă?

— I se spune Balena. E puternic şi prost ca o vită.

— Angajează-l – se învoi Peyrolles – aşa, din prevedere, fiindcă sper că acum am terminat cu încăierările.

— Eu – zise Gendry – dimpotrivă, cred că abia încep. Mă duc să-l angajez pe Balena.

Coborî în grădină, unde Balena îşi desfăşura activităţile lui, încercând zadarnic să lupte cu faima crescândă a fericitului său rival, Esop al II-lea, zis Joñas.

Peyrolles se sculă şi se duse la stăpânul său. Află însă cu mirare că alţii i-o luaseră înainte. Într-adevăr, prinţul de Gonzague primise în audienţă pe cei doi prieteni ai noştri, pe Cocardassecel-tânăr şi pe fratele Passepoil; se înfăţişaseră amândoi în mare ţinută şi spilcuiţi ca niciodată, deşi era dis-de-dimineaţă. Între timp, avuseseră grijă să dea o raită şi pe la bucătărie.

— Pungaşilor – le spuse domnul de Peyrolles, de cum dădu iar ochii cu ei – ce-aţi făcut ieri în timpul serbării?

Passepoil ridică din umeri şi Cocardasse îi întoarse spatele.

— Pe cât ne este de mare cinstea şi fericirea – declară Cocardasse prinţului – să slujim un stăpân atât de strălucit ca domnia-voastră, monseniore, pe atât ne este de neplăcut să avem de-a face cu acest domn… Nu-i aşa,

potârnichea mea?

— Prietenul meu – întări Passepoil – a vorbit ca şi cum ar fi citit şi în inima mea.

— M-aţi auzit? se răsti la ei Gonzague, care părea istovit. Trebuie să-mi aduceţi ştiri chiar în dimineaţa aceasta; ştiri sigure, dovezi palpabile. Vreau să ştiu dacă omul nostru este viu sau mort.

Cocardasse şi Passepoil se înclinară până la pământ, cu acel elegant fel de a saluta care făcea din ei pe cei mai distinşi bandiţi din Europa. Trecură băţoşi prin faţa domnului de Peyrolles şi ieşiră.

— Îmi îngăduiţi, monseniore, să vă întreb – zise Peyrolles, verde la faţă – despre cine vreţi să ştiţi dacă este viu sau mort?

— Despre cavalerul de Lagardère – răspunse Gonzague şi îşi lăsă din nou capul obosit pe pernă.

— Dar bine – îngăimă Peyrolles înmărmurit – de ce această îndoială? Chiar adineauri i-am plătit lui Gendry.

— Gendry este un pungaş şi jumătate, şi tu, tu ai început să îmbătrâneşti, Peyrolles. Suntem prost serviţi. În timp ce tu dormeai, eu am continuat să-mi văd de treburi în dimineaţa asta. Am vorbit cu Oriol şi Montaubert. Pentru ce oamenii noştri nu i-au însoţit până la Sena?

— Treaba era făcută. Monseniorul însuşi s-a gândit să silească pe doi din prietenii săi să…

— Prieteni! repetă Gonzague cu un dispreţ atât de copleşitor, încât Peyrolles nu mai ştiu ce să spună.

— Am făcut foarte bine – reluă prinţul – şi într-un fel ai şi tu dreptate: sunt prietenii mei. La naiba! în tot cazul, aşa trebuie să creadă şi ei: că sunt prietenii mei. De cine te poţi folosi până la abuz, dacă nu de prieteni? Vreau să-i pun cu botul pe labe. Înţelegi? De aceea vreau să-i prind cât mai mult în laţ şi să-i ţin legaţi de mâini şi de picioare.

Se întrerupse, văzând aţintită asupra lui privirea lui Peyrolles, care-i sorbea cu nesaţ cuvintele. „Slavă

domnului! îşi spuse el cu un râs silit – iată unul care de pe acum tremură ca varga!”

— Oare, aşa cum stau lucrurile, vă temeţi de ceva din partea Regentului? întrebă Peyrolles.

— Ascultă ce-ţi spun, Peyrolles – vorbi Gonzague, ridicându-se într-un cot – jur în faţa lui Dumnezeu că dacă eu cad, tu ai să fii spânzurat!

Peyrolles se dădu trei paşi înapoi. Ochii erau gata să-i iasă din cap. Văzând ce efect avuseseră vorbele lui, Gonzague izbucni într-un râs din toată inima.

— Rege al fricoşilor! strigă el. În viaţa mea n-am fost mai bine văzut la curte ca acum, dar nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla. În caz că sunt atacat, vreau să fiu apărat. Pentru aceasta nu de prieteni am nevoie în jurul meu; adevăraţi prieteni nu se mai găsesc; nu de prieteni am nevoie, ci de sclavi; şi nu de sclavi cumpăraţi, ci de sclavi înlănţuiţi; de făpturi trăind din propria mea răsuflare, care să ştie că dacă mor eu, mor şi ei.

— În ceea ce mă priveşte – bolborosi Peyrolles

— Monseniorul nu avea nevoie să mai…

— E drept; pe tine te am de mult la mână, dar pe ceilalţi? Ştii tu ce nume mari se află în banda mea? îţi dai tu seama că o astfel de clientelă poate fi o minunată pavăză? Navailles are sânge de duce, Montaubert e înrudit prin căsătorie cu familia Molé de Champlatreux, nobilime de viţă, al cărei glas răsună ca clopotul cel mare de la Notre Dar ne! Choisy este văr cu Mortemart, Noce e înrudit cu familia Lauzun, Gironne se trage din Cellamare, Chaverny din prinţii de Soubise…

— Ah, Chaverny… – îl întrerupse Peyrolles.

— Ei da, chiar Chaverny – zâmbi Gonzague

— Şi el va fi legat ca şi ceilalţi; nu rămâne decât să găsim un lanţ pentru fantezia lui. Dacă nu i-l găsim – continuă el cu un aer întunecat – va fi cu atât mai rău pentru el! Dar să continuăm pomelnicul. Taranne e

protejat de domnul Law în persoană; Oriol, acest caraghios, e însuşi nepotul secretarului de stat Le Blanc; Albret îi spune abatelui Fleury vere. Chiar şi greoiul baron Batz intră când pofteşte la prinţesa Palatină. Nu mi-am ales oamenii orbeşte, poţi fi sigur de asta. Vauxménil stă bine cu ducesa de Berri; prin micul Saveuse ajung la stareţa de Chelles. Mii de draci! Ştiu bine că pentru treizeci de arginţi m-ar vinde cu toţii. Dar, de aseară, iată-i în mâna mea. Mâine dimineaţă îi vreau sub călcâiul meu. Ai să-ţi dai îndată seama câtă nevoie am de acest lucru: în noaptea aceasta am fost trădaţi.

— Trădaţi? strigă Peyrolles. Şi de către cine?

— De către Gendry, de către Oriol şi de către Montaubert…

— Să fie cu putinţă?!

— Totùl este cu putinţă cât timp ticăloşii ăştia nu se leagănă de capătul unei funii.

— Şi cum de-a aflat monseniorul?…

— N-am aflat decât un singur lucru: că tâlharii noştri nu şi-au făcut datoria.

— Gendry chiar adineauri mi-a spus că a dus cadavrul sub podul Marion.

— Gendry a minţit. Nu ştiu încă nimic; dar oricât de greu mi-ar veni, încep să cred că trebuie să renunţ la nădejdea că m-aş putea vedea descotorosit de acest demon de Lagardèrê…

— Şi de unde toate aceste îndoieli?

Gonzague scoase de sub pernă o hârtie răsucită şi o desfăşură încet.

— Nu cunosc prea mulţi oameni care să fi încercat să-şi bată joc de mine – şopti el. Ar fi un joc primejdios, o asemenea glumă făcută prinţului de Gonzague!

Peyrolles aştepta să i se vorbească mai limpede.

— Pe de altă parte – urmă Gonzague – acest Gendry are mâna sigură. Şi apoi am auzit cu urechile mele

strigătul acela de agonie…

— Ce vi se spune în acea hârtie, monseniore? întrebă Peyrolles, în culmea neliniştii.

Gonzague îi întinse hârtia despăturită şi Peyrolles citi, holbând ochii. Hârtia cuprindea o listă astfel întocmită:

Căpitanul Lorrain – Neapole

Staupitz – Nürnberg

Pinto – Turin

El Matador – Glasgow

Joël de Jugan – Morlaix

Faënza – Paris

Saldagno – Paris

Pey rolles – …

Fiiip de Mantua, prinţ de Gonzague – …

Aceste din urmă două nume fuseseră scrise cu cerneală roşie sau cu sânge. Nu se afla niciun nume de oraş în dreptul lor, fiindcă răzbunătorul nu ştia încă în ce loc va trebui să-i pedepsească.

Primele şapte nume, înscrise cu cerneală neagră, erau însemnate cu o cruce roşie. Gonzague şi Peyrolles înţelegeau prea bine ce înseamnă această cruce. Peyrolles ţinea hârtia în mână şi tremura ca o frunză.

— Când aţi primit hârtia asta? bâigui el.

— Azi-dimineaţă, în zori, de îndată ce porţile au fost deschise, fiindcă auzeam tot tărăboiul care-l fac nebunii aceia şi în grădină, şi în casă.

— Cum l-aţi primit? mai îngăimă el.

Gonzague arătă fereastra care se găsea în faţa patului şi care avea un geam spart. Peyrolles înţelese şi cerceta cu privirea covorul pe care zări o pietricică printre cioburi de sticlă.

— Aşa am fost trezit – spuse Gonzague. Am citit şi mi-a trecut prin cap că Lagardère ar fi putut să scape.

Peyrolles înclină capul.

— Afară doar dacă – reluă Gonzague – acest gest îndrăzneţ nu a fost săvârşit de vreun credincios de-al lui Lagardère, care nu cunoştea încă soarta stăpânului său.

— Să nădăjduim – şopti Peyrolles.

— În tot cazul, am trimis imediat după Oriol şi Montaubert. M-am prefăcut că nu ştiu nimic; am glumit, i-am tras de limbă şi mi-au mărturisit că lăsaseră cadavrul pe o grămadă de gunoaie, în strada Pierre-Lescot.

Peyrolles „se bătu cu pumnul pe genunchi.

— Am înţeles! strigă el. Un rănit poate uneori învia.

— În curând vom şti despre ce anume este vorba – zise Gonzague. Cocardasse şi Passepoil au plecat să culeagă ştiri.

— Vă încredeţi în aceşti derbedei, monseniore?

— Nu mă încred în nimeni, prietene Peyrolles, nici chiar în tine. Dacă aş izbuti să fac totul eu singur, nu m-aş mai folosi de nimeni. În noaptea asta s-au îmbătat; n-au făcut bine; îşi dau singuri seama de asta şi iată un motiv în plus pentru ei ca să meargă acum pe drumul cel drept. I-am chemat, le-am poruncit să-mi găsească pe cei doi viteji care au apărat pe tânăra aventurieră care şi-a luat numele de Aurore de Nevers…

Nu se putu împiedica să nu zâmbească rostind aceste din urmă cuvinte. Peyrolles însă rămase serios ca un cioclu.

— Şi să răscolească cerul, şi pământul – încheie Gonzague – ca să ştiu dacă ticălosul acela ne-a scăpat iarăşi.

Sună şi spuse feciorului care intră:

— Să-mi fie pregătită” lectica. Tu, amice Peyrolles – reluă el – urcă-te la alteţa sa prinţesa ca să-i prezinţi, ca de obicei, asigurarea adâncului meu respect. Deschide bine ochii. Să-mi spui ce înfăţişare avea anticamera prinţesei şi pe ce ton ţi-a răspuns camerista.

— Unde am să-l găsesc astăzi pe monsenior?

— Mă duc întâi la căsuţa de la Saint-Magloire. Abia aştept s-o văd şi eu pe tânăra aventurieră din strada du Chantre. Se pare că între ea şi nebuna de doña Cruz s-ar fi legat o prietenie la toartă. După aceea mă voi duce acasă la domnul Law, care vrea să aibă aerul că m-ar cam fi uitat; pe urmă mă voi înfăţişa la Palatul Regal, unde lipsa mea nu ar părea oportună: cine ştie ce calomnii s-ar putea răspândi pe seama mea.

— Toate acestea vă vor lua timp mult.

— Toate acestea le voi face în timpul cel mai scurt. Trebuie să-mi văd prietenii, pe scumpii mei prieteni. Ziua de astăzi va trebui să fie plină de activitate şi mă bate gândul să pun la cale şi un anumit supeu intim astă-seară... Dar despre asta vom mai vorbi.

Se apropie de fereastră şi ridică pietricica de pe covor.

— Monseniore – zise Peyrolles – înainte de-a vă părăsi făgăduiţi-mi să vă feriţi totuşi de aceşti doi şnapani...

— Cocardasse şi Passepoil? Ştiu că te-au cam luat de sus, sărmanul meu Peyrolles.

— Nu e vorba de asta. Ceva îmi spune că ei vă trădează. Şi am să vă dau numaidecât o dovadă: şi ei au fost amestecaţi în povestea de la Caylus. Cu toate acestea nu i-am văzut pe lista morţii.

Gonzague, care cerceta pe gânduri pietricica, desfăşură iute hârtia.

— E adevărat – şopti el – numele lor lipsesc de pe listă. Dar dacă Lagardère ar fi scris într-adevăr cu mâna lui această listă şi dacă cei doi tâlhari ar fi oamenii lui, ticălosul le-ar fi trecut numele în capul listei, ca să le ascundă trădarea.

— Aşa ceva e prea subtil, monseniore. Într-o bătălie pe viaţă şi pe moarte nu trebuie nimic neglijat. De ieri încoace jucaţi cu cărţi necunoscute. Această stranie

făptură, acest cocoşat care s-a vârât parcă fără voia domniei-voastre în treburile casei de Gonzague…

— Bine că mi-ai adus aminte de el – îl întrerupse Gonzague – trebuie ca acest om să-şi golească sacul până la fund.

Se uită pe fereastră. Cocoşatul se afla tocmai în faţa cuştii sale şi arunca priviri. pătrunzătoare spre ferestrele prinţului.

La apariţia acestuia la geam, cocoşatul plecă ochii şi-l salută respectuos.

Gonzague mai privi încă o dată pietricica;

— Vom afla totul – şopti el – vom afla totul. Am impresia că ziua de azi va fi tot atât de agitată pe cât a fost şi noaptea. Du-te, amice, Peyrolles; văd că lectica mea e gata; pe curând!

Pèyrolles ascultă porunca, iar domnul de Gonzague se urcă în lectică şi porunci să fie dus la căsuţa în care sta închisă doña Cruz.

Străbătând coridoarele ca să ajungă la doamna de Gonzague, Peyrolles îşi spuse: „Eu nu nutresc pentru Franţa, frumoasa mea patrie, o dragoste neghioabă, cum am văzut uneori că fac alţii. Cu bani, poţi găsi câte patrii pofteşti şi oriunde. Puşculiţa mea este aproape plină şi, timp de douăzeci şi patru de ore, pot să bag mâna până în coate şi în cuferéle prinţului. Steaua lui Gonzague mi se pare că începe să apună. Dacă lucrurile nu se îndreaptă, o pornesc în căutarea unui aer care să priaşcă mai bine sănătăţii mele plăpânde. Poate chiar mâine. Pe toţi dracii, de azi până mâine n-o să spargă buba”.

Cocardasse-cel-tânăr şi fratele Passepoil făgăduiseră să facă pe dracu-n patru ca să pună capăt îndoielilor alteţei sale prinţului de Gonzague. Doar erau oameni de cuvânt! Instalaţi într-o cârciumă, nu mai puteau de bucurie:

— Va să zică n-a murit! Domnul fie lăudat! zise

Cocardasse, întinzându-şi cana.

Passepoil i-o umplu ochi şi repetă:

— N-a murit.

Ciocniră şi închinară în sănătatea cavalerului Henri de Lagardère.

— Ah, *sandiéou*! exclamă iar Cocardasse. Cum am mai merita să ne măsoare spinarea cu latul sabiei pentru toate neghiobiile pe care le-am făcut de aseară-ncoace!

— Eram băuţi, nobilul meu prieten! răspunse Passepoil. La beţie, omul crede orice. De altfel, îl lăsasem în mare încurcătură!

— Parcă poate să fie cu adevărat în încurcătură un diavol împieliţat ca el? strigă Cocardasse cu entuziasm. Fii pe pace. Chiar dacă l-aş vedea acum tocat şi împănat cu slănină, tot aş zice: o să scape şi din asta!

— Adevărul este – întări Passepoil sorbindu-şi pe-ndelete băutura – că-i un element destul de valoros. Şi ne putem făli că am contribuit şi noi la educaţia lui.

— Scumpule, ai exprimat întocmai, cum nu se putea mai bine, propriile mele sentimente. Poate să ne cotonogească după pofta inimii cu latul sabiei. Sunt al lui cu trup şi suflet.

Passepoil puse paharul gol pe masă.

— Nobile prieten – reluă el – dacă mi-ai îngădui să-ţi fac o observaţie, ţi-aş spune că intenţiile tale sunt bune, dar nenorocita ta slăbiciune pentru vin…

— *Mordiou*! îl întrerupse gasconul – vrei să ştii ceva, potârnicheo? Tu erai de trei ori mai cherchent decât mine!

— Ei, lasă, lasă! Dacă e vorba pe aşa… Ei, fetiţo! mai adu o cană!

În dimineaţa aceea, când se înfăţişaseră lui Gonzague, erau încredinţaţi de nefericitul sfârşit al lui Lagardère pentru că în zori trecuseră pe la casa din strada du Chantre şi văzuseră uşile sparte. Încăperile de jos erau pustii. Niciunul din vecini nu ştiau ce se întâmplase cu

frumoasa fată, cu Françoise şi cu Jean-Marie Berrichon. La etaj, lângă cufărul cu închizătoarea spartă, era o baltă de sânge. Prin urmare, totul se sfârşise; ticăloşii care atacaseră noaptea dominoul roz, pe care ei doi primiseră însărcinarea să-l apere, spuseseră adevărul. Lagardère era mort.

Dar Gonzague le trezise o nădejde cu misiunea pe care le-o dăduse. Gonzague dorea să se găsească cadavrul duşmanului său de moarte. Desigur că Gonzague avea motivele lui să dorească acest lucru. Nu le trebuia mai mult celor doi prieteni ca să ciocnească cu veselie, în sănătatea lui Lagardère cel viu. Cât despre a doua parte a misiunii lor: să caute pe cei doi viteji care o apăraseră pe Aurore, era dinainte îndeplinită, deoarece aceşti apărători fuseseră ei înşişi. Cocardasse îşi umplu cana şi zise:

— Va trebui să născocim o poveste, scumpule.

— Două poveşti – îl corectă fratele Passepoil – una pentru tine şi alta pentru mine.

— Las pe mine. Sunt jumătate gascon, jumătate provensal. Poveştile nu mă costă parale.

— Iar eu sunt normand. Să vedem care o să născocească cea mai bună poveste.

— Aşadar, mă provoci?

— Prieteneşte, nobile coleg I Astea sunt jocuri de-ale spiritului. Numai să nu uiţi că în povestea noastră trebuie neapărat să fie găsit şi cadavrul Micului Parizian.

Cocardasse ridică din umeri.

— *Capédédiou*! mormăi el, sugând ultima pică tură din cea de-a doua cană – iată că potârnichea vrea să-şi înveţe dascălul!

Era prea devreme ca să se reîntoarcă la palatul Gonzague. Trebuiau să aibă aerul că au căutat îndelung. aşa că, cocardasse şi Passepoil se apucară să născocească fiecare câte o poveste.

Capitolul II

O LOVITURĂ DE BURSĂ ÎN TIMPUL REGENŢEI

Cocoşatul intrase printre cei dintâi în palatul Gonzague şi, de cum se deschiseseră porţile, fusese văzut sosind cu un băieţaş, care aducea un scaun, un cufăr, o pernă, o saltea. Cocoşatul îşi mobila cuşca şi avea, după cât se părea, de gând să-şi facă din ea un domiciliu, aşa cum îi dădea drept contractul.

Chiriaşii coliviilor din grădina palatului Gonzague ar fi vrut ca ziua să fie de patruzeci şi opt de ore. Timpul era prea scurt faţă de setea lor de câştig. împrejurările păreau prielnice urcării preţurilor. Serbarea de la Palatul Regal avusese unnţare răsunet. Bineînţeles, niciunul din această gloată de mici speculatori nu pusese piciorul la serbare; dar unii, cocoţaţi pe acoperişurile caselor vecine, putuseră întrezări baletul. Lacină, între – fructe şi brânzeturi, se hotărâse lansarea de noi acţiuni.

Fără încetare, hamali, căruţaşi aducèau maldăre de mărfuri care erau grămădite în gherete sau chiar afară, în mijlocul drumului. Transportul atingea preţuri nemaiauzite până atunci.

Esop al II-lea, zis Joñas, trăgea foloase din această nebunie. Spinarea lui, acel pupitru comod cu care îl înzestrase natura, nu cunoştea o clipă de odihnă. Monedele de şase livre şi pistolii cădeau fără încetare în săculeţul lui de piele. Dar acest câştig îl lăsa rece. Ajunsese repede un financiar cu inimă de piatră.

În dimineaţa aceasta nu era vesel, cum îi era obiceiul. Părea chiar să tânjească. Celor care aveau bunătatea să-l întrebe ce era cu el, le răspundea:

— M-am zbânţuit cam prea mult noaptea asta.

— Unde, dragă Joñas?

— La Regent, care m-a poftit la serbarea lui.

Oamenii râdeau, îşi iscăleau hârtiile pe cocoaşa lui, plăteau: era o adevărată binecuvântare. Către orele zece dimineaţa, o aclamaţie nesfârşită, uriaşă, cutremurătoare

făcu să zăngăne geamurile palatului Gonzague. Toţi băteau din palme, urlau, pălăriile zburau în aer, bucuria se manifesta prin izbucniri şi icniri, tropăituri şi leşinuri. Acţiunile albastre, *nepoatele*, ieşiseră pe piaţă!

— Ofer zece livre peste valoarea nominală!

— Cincisprezece!

— Eu dau douăzeci, bani gheaţă!

— Douăzeci şi cinci! Plătite în lână de Berry.

— În mirodenii din India, în mătase, în vin de Gasconia!

— Atenţie! Atenţie! Ofer o partidă de sticle de Rouen.

— Atenţie! Pânză de Quintín, cită poftiţi: treizeci de livre peste preţ!

Prinţul de Gonzague şi credinciosul său Peyrolles coborau largile trepte din faţa casei. Domnul de Gonzague ţinea în mână un plic mare, de care spânzurau trei sigilii, pe trei panglici de mătase. Când cocoşatul zări plicul, ochii săi parcă se măriseră, în timp ce sângele îi năvălea în obrajii palizi. Dar nu se clinti şi-şi continuă meseria, privirea lui era mereu aţintită asupra lui Peyrolî** şi asupra prinţului.

— Ce făcea prinţesa? întrebă Gonzague.

— N-a închis ochii toată noaptea – răspunse omul de încredere. Camerista a auzit-o vorbind singură şi spunând mereu: „Voi scotoci tot Parisul! Am s-o găsesc!”

— Ferească sfântul! şopti Gonzague. Dac-ar vedea-o vreodată pe fata din strada du Chantre, totul ar fi pierdut!

— Există vreo asemănare? întrebă Peyrolles.

— Vei vedea şi tu: două picături de apă nu se pot asemăna mai mult. Ţi-l mai aminteşti pe Nevers?

— Cum de nu! Era un tânăr chipeş.

— Fata aceasta este într-adevăr fiica lui. Şi e frumoasă ca un înger. Aceeaşi privire „acelaşi zâmbet.

— A şi început să zâmbească?

— Se află cu doña Cruz; se cunosc: doña Cruz o

consolează. Vederea acestei copile parcă ar fi clătinat ceva în mine. Dac-aş avea şi eu o copilă ca ea, dragul meu Peyrolles, cred că… Dar astea-s nebunii! De ce să am remuşcări? Doar n-am făcut rău numai din dorinţa de-a face rău. Am ţelul meu. Şi giu trebuie să renunţ la el. Dacă sunt piedici…

— Cu atât mai rău pentru piedici! şopti Peyrolles.

Gonzague îşi trecu dosul palmei peste frunte. Peyrolles arătă plicul sigilat.

— Monseniorul socoteşte că de data aceasta am dat peste ce trebuia?

— Fără îndoială – răspunse prinţul – iată pecetea lui Nevers şi marele sigiliu al capelei casteluluilaylus-Tarrides.

— Credeţi că sunt chiar paginile smulse din faimosul registru?

— Sunt sigur.

— Monseniorul ar putea, de altfel, să se încredinţeze, deschizând plicul.

— Eşti nebun? exclamă Gonzague. Să rup sigiliile! Frumoasele sigilii neatinse! Ferit-a sfântul! Fiecare din aceste sigilii face cât o duzină de martori. Vom rupe sigiliile, dragul meu Peyrolles, când va fi timpul, când vom prezenta consiliului de familie reunit pe adevărata moştenitoare a lui Nevers.

— Adevărata? repetă fără să vrea omul de încredere.

— Aceea care trebuie să fie pentru noi cea adevărată. Aceste documente sigilate vor dovedi fără putinţă de tăgadă… adevărul.

Peyrolles se înclină. Cocoşatul continua să nu-i scape din ochi.

— Dar – reluă omul de încredere – ce vom face cu cealaltă fată, monseniore? Vorbesc de cea care are privirea şi zâmbetul lui Nevers.

— Ah, cocoşat blestemat! strigă speculantul care tocmai în clipa aceea semna pe spatele lui Joñas. Ce te

frământi atâta?

Cocoşatul făcuse într-adevăr, fără să vrea, o mişcare ca să se apropie mai mult de Gonzague.

Acesta părea nehotărât.

— M-am gândit şi la asta! spuse el apoi, dar mai mult pentru sine. Ce-ai face tu, dragul meu Peyrolles, cu această fată, dac-ai fi în locul meu?

Omul de încredere rânji lubric şi josnic. Se vede că Gonzague înţelese, căci răspunse:

— Nu, nu! Nici prin gând nu mi-ar trece aşa ceva! Am o altă idee. Ia spune, care este cel mai scăpătat, cel mai ruinat din toţi sateliţii noştri?

— Chaverny – răspunse Peyrolles, fără şovăire.

— Astâmpără-te odată, cocoşatule! strigă un alt acţionar.

— Chaverny! repetă Gonzague, a cărui faţă se lumină. îmi place băiatul acesta! Dar mă cam stânjeneşte. În felul ăsta aş scăpa de el.

Capitolul III TOANA DE COCOŞAT

Se făcuseră orele cinci. Era pe înserate. Primul clopot vestind închiderea tranzacţiilor financiare răsună în strada Quineampoix. Cumplitele accidente care se reînnoiau în fiecare seară hotărâseră autorităţile să interzică negocierea acţiunilor după ce se lăsa întunericul. Întotdeauna în ultimul moment delirul speculaţiei ajungea la culme. S-ar fi zis că asişti la o încăierare. Traficanţii se apucau unii pe alţii de-guler. Strigătele se încrucişau cu atâta înverşunare, încât nu se mai auzea decât un singur şi nesfârşit urlet.

Deşi toţi trăgeau de el, cocoşatul nu-l slăbea din ochi pe domnul de Gonzague. Auzise numele lui Chaverny.

— Se închide! Sé închide! striga gloata. Să ne grăbim! Să ne grăbim!

— Ce voiaţi să-mi spuneţi despre marchizul de

Chaverny, monseniore? întrebă Peyrolles.

Gonzague tocmai adresa un salut protector şi mândru credincioşilor săi.

— Chaverny? repetă el cu un aer distrat. A, da, Chaverny. Adu-mi aminte că trebuie să vorbesc după închidere cu cocoşatul.

— Şi fata? Nu este primejdios să o lăsăm în căsuţa din dosul bisericii?

— Foarte primejdios. De aceea nici n-o s-o mai lăsăm mult acolo. Dar fiindcă veni yorba, dragă Peyrolles, află că astă-seară vom lua masa la doña Cruz. Va fi o reuniune de prieteni. Ai grijă ca totul să fie pregătit.

Mai adăugă câteva vorbe la urechea lui Peyrolles, care se înclină şi zise:

— E de ajuns, monseniore.

— Ei, cocoşatule! strigă iarăşi un speculant, nemulţumit. Ce tot ţopăi ca un nebun! Nu-ţi mai cunoşti meseria? Domnilor, va trebui să ne folosim iar de Balena.

Peyrolles se îndepărta. Domnul de Gonzague îl chemă înapoi.

— Să mi-l cauţi pe Chaverny – îi porunci el – să mi-l aduci mort sau viu. Am neapărată nevoie de Chaverny.

Cocoşatul scutură spinarea pe care tocmai se semna altă hârtie.

— Sunt ostenit! strigă el. Auziţi, sună iar clopotul! Am şi eu nevoie de odihnă!

Într-adevăr, clopotul suna şi portarii treceau sunându-şi cheile. Câteva minute mai târziu nu se mai auzea decât zgomotul lacătelor care începuseră să fie încuiate. Fiecare chiriaş avea la gheretă lacătul lui şi mărfurile nevândute sau schimbate rămâneau în gheretă. Paznicii zoreau pe întârziaţi.

Speculatorii noştri asociaţi – Navailles, Taranne, Oriol şi compania – se apropiaseră de Gonzague, pe care îl înconjurară înclinându-se adânc în faţa lui, cu pălăria în

mână; Gonzague îşi ţinea privirea pironită asupra cocoşatului, care, aşezat pe-o piatră la uşa cuştii, nu părea de loc grăbit să plece. îşi număra liniştit conţinutul sacului de piele; s-ar fi zis că face acest lucru cu mare plăcere.

— Am venit astăzi de dimineaţă să aflăm noutăţi despre sănătatea domniei-tale, scumpe vere! zise Navailles.

— Şi am fost fericiţi – adăugă Nocé – să auzim că nu v-aţi resimţit de loc obosit după serbarea de azi-noapte.

— Există ceva ce oboseşte mai mult decât plăcerile, domnilor: îngrijorarea.

— Adevărul este – zise Oriol, care voia cu orice preţ să spună şi el ceva – adevărul este că îngrijorarea... şi eu sunt la fel; Când eşti îngrijorat...

De obicei Gonzague era mărinimos şi venea în ajutorul curtenilor lui când aceştia se poticneau; dar de data aceasta îl lăsă pe Oriol găsea împotmolească în propria lui frază.

Cocoşatul râdea, aşezat pe piatra lui. Când sfârşi de numărat banii, răsuci gâtul sacului său de piele şi îl legă grijuliu cu o sfoară. Pe urmă se pregăti să intre în cuşcă.

— Ce faci, Joñas? îl întrebă un paznic. Ai de gând să te culci aici?

— Da, prietene – răspunse cocoşatul – am adus tot ce trebuie pentru asta.

Paznicul izbucni în râs. Domnişorii din jurul prinţului îl imitară, afară de Gonzague, care nici măcar nu zâmbi.

— Haide, haide! mormăi paznicul. Lasă glumele, omuleţule! Ia-ţi catrafusele!

Cocoşatul îi închise uşa în nas.

Fiindcă paznicul izbea cu toată puterea cu piciorul în cuşcă, cocoşatul îşi arătă faţa sa gălbejită la ferestruia de sub acoperiş.

— Dreptate, monseniore! strigă el.

— Dreptate! repetară, râzând, domnişorii.

— Păcat că nu este Chaverny aici – adăugă Navailles. L-am fi însărcinat pe el să rostească această importantă şi solemnă hotărâre judecătorească.

Gonzague, cu un gest, făcu linişte.

— Toată lumea trebuie să iasă la sunetul clopotului – zise el. Acesta este regulamentul.

— Monseniore – replică Esop al II-lea zis Joñas, cu tonul scurt şi precis al unui avocat care ar trage concluzii – vă rog să binevoiţi a lua în considerare că eu nu sunt în situaţia celorlalţi. Nu toată lumea a închiriat cuşca câinelui domnieivoastre.

— Bine zis! strigară Unii.

— Şi ce-i cu asta? spuseră alţii?

— Médor – răspunse cocoşatul – obişnuia, da sau nu, să doarmă în cuşca lui?

— Bine zis! Foarte bine zis!

— Dacă Médor obişnuia, aşa cum pot uşor să dovedesc, să doarmă în cuşca lui, eu, care l-am înlocuit în schimbul a treizeci de mii de livre în drepturile şi privilegiile lui, pretind să fac întocmai ca Médor şi nu voi ieşi de-aici decât dacă sunt expulzat cu forţa!

De data aceasta, Gonzague zâmbi. Încuviinţă cu un semn dincap. Paznicul se retrase.

— Vino puţin aici! îi spuse prinţul cocoşatului.

Joñas ieşi numaidecât din cuşcă. Se apropie şi salută ca un adevărat om de lume.

— De ce vrei să dormi în cuşcă? îl întrebă Gonzague.

— Fiindcă este locul mai sigur şi am bani mulţi la mine.

— Crezi c-ai făcut o afacere bună cu cuşca ta?

— O afacere de aur, monseniore; ştiam eu dinainte.

Gonzague îi puse mâna pe umăr. Cocoşatul scoase un uşor strigăt de durere.

I se mai întâmplase acest lucru şi în noaptea trecută, în vestibulul apartamentului Regentului.

— Dar ce ai? îl întrebă prinţul mirat.

— O amintire de la bal, monseniore: o durere de şale.

— A dansat prea mult! exclamară domnişorii.

— Gonzague întoarse spre ei o privire în care se citea dispreţul.

— Aveţi poftă de râs, domnilor – zise el. Poate că şi eu aş avea. Dar s-ar putea să nu facem bine şi să vedem mai curând pe omuleţul acesta bătându-şi în cele din urmă joc de noi.

— Monseniore!… protestă Joñas, cu modestie.

— Eu vă spun ceea ce gândesc – reluă Gonzague. V-aţi găsit naşul!

Toţi cei de faţă ar fi vrut să protesteze indignaţi.

— Da, da, v-aţi găsit naşul! repetă prinţul. El singur mi-a fost mai de folos decât dumneavoastră toţi la un loc. Ne-a făgăduit să ni-l aducă pe Lagardère la balul Regentului, şi ni l-a adus pe domnul de Lagardère.

— Dacă monseniorul ne-ar fi însărcinat… – începu Oriol.

— Domnilor – reluă Gonzague, fără să-i dea vreo atenţie – cu domnul de Lagardère nu se poate juca nimeni. Bine-ar fi să nu mai avem prilejul să ne încredinţăm din nou de adevărul acestor spuse!

Toate privirile se îndreptară spre el, întrebătoare.

— Putem vorbi deschis – zise Gonzague – doresc să-mi apropii pe acest omuleţ; am încredere în el.

Cocoşatul păru să nu-şi mai încapă în piele la auzul acestor cuvinte.

Prinţul urmă:

— Am încredere şi voi mărturisi în faţa lui cum voi mărturisi şi în faţa domniilor-voastre: dacă Lagardère n-a murit, suntem cu toţii ameninţaţi să pierim.

Urmă o tăcere. Cocoşatul avea aerul cel mai mirat dintre toţi.

— L-aţi lăsat cumva să vă scape? şopti el.

— Nu ştiu; văd că oamenii pżcare i-am trimis să afle ce-i cu el întârzie. Sunt îngrijorat. Aş da mult să aflu ce anume s-a petrecut.

În jurul lui, atât financiarii cât şi gentilomii încercau să pară nepăsători. Erau printre ei câţiva viteji autentici: Navailles, Choisy, Noeé, Gironne, Montaubert, care dăduseră dovezi de curajul lor. Dar cei trei speculanţi, mai ales Oriol, erau foarte palizi, iar baronul de Batz era de-a dreptul verde la faţă.

— Suntem, slavă Domnului, destul de numeroşi şi de puternici… – începu Navailles.

— Vorbiţi fără să ştiţi ce puteţi – îl întrerupse Gonzague. Eu aş vrea ca niciunul să nu tremure mai mult decât mine când va trebui să dăm, în sfârşit, lovitura cea mare.

— Dar, monseniore – strigă fiecare din toate părţile – suntem cu toţii alături de domnia voastră.

— Ştiu, domnilor – replică ascuţit prinţul – şi am făcut tot ceea ce era necesar pentru ca să fie astfel.

Chiar dacă cineva fusese nemulţumit la auzul acestor cuvinte, nu se observă nimic.

— Dar, până una, alta – reluă Gonzague – să plătim serviciile aduse. Prietene, ne-ai fost de mare folos – adăugă el, adresându-se cocoşatului.

— Eu, monseniore?…

— Te rog, lasă deoparte modestia. Ai lucrat foarte bine, ai dreptul să-ţi ceri răsplata.

Cocoşatul ţinea încă în mână sacul de piele; începu să-i răsucească băierile.

— Credeţi-mă – mormăi el – nu merită să mai vorbim de asta.

— Pe toţi dracii! strigă Gonzague – vrei oare să ne ceri o răsplată chiar atât de mare?

Cocoşatul îl privi în faţă şi nu răspunse.

— Ţi-am mai spus odată – urmă prinţul, cu un început

de enervare – nu primesc nimic degeaba, prietene. Pentru mine, orice serviciu gratuit este prea scump, căci ascunde o trădare. Primeşte deci răsplată; ţin neapărat să te plătesc.

— Haide, Joñas, prietene! strigară toţi domnişorii într-un glas.

— Exprimă o dorinţă: ai doar în faţă pe regele vrăjitorilor.

— Dacă monseniorul porunceşte… – zise cocoşatul cu o stânjeneală crescândă – … dar cum să îndrăznesc să exprim această dorinţă monseniorului?

Îşi plecă ochii, frământă sacul şi bolborosi:

— Monseniorul îşi va bate joc de mine, sunt sigur!

— Mă prind pe o sută de ludovici că prietenul nostru Joñas este îndrăgostit! strigă Navailles.

Izbucni un hohot prelung de râs. Doar Gonzague şi cocoşatul nu luară parte la această veselie. Gonzague era încredinţat că va mai avea nevoie de cocoşat. Gonzague era lacom, dar nu zgârcit; banii îi câştiga cu uşurinţă şi la nevoie ştia să-i dăruiască cu amândouă mâinile. În această clipă dorea două lucruri: să-şi apropie această misterioasă unealtă şi să afle ce-i cu ea. Dar, ca să-şi atingă acest scop, trebuia multă îndemânare. În loc să-l stinghereasca, curtenii lui făceau, fără să ştie, să pară şi mai mare bunăvoinţa pe care o arăta omuleţului.

— Şi de ce n-ar fi şi îndrăgostit? spuse el serious; Dacă este şi dacă fericirea lui depinde de mine, vă jur că va fi fericit. Marile servicii nu se plătesc numai cu bani.

— Monseniore – rosti cocoşatul cu un ton pătruns – vă mulţumesc. Dragoste, ambiţie, curiozitate, ştiu eu ce nume să dau patimii care mă pustieşte? Domnii aceştia rid şi au toată dreptatea; dar eu sufăr!

Gonzague îi întinse mâna. Cocoşatul o sărută, dar buzele i se cutremurară. Apoi urmă, cu un glas atât de straniu, încât chefliilor noştri le pieri veselia:

— Curiozitate, ambiţie, dragoste, ce importanţă are numele bolii? Moartea e moarte, fie că-i adusă de o molimă, de otravă, sau de spadă.

Îşi scutură deodată claia de păr şi ochiul îi scânteie. îşi şterse fruntea, aruncă o privire piezişă în jurul său şi deodată slobozi acel râs ascuţit şi piţigăiat pe care i-l cunoaştem.

— Ha-ha! Ha! Ha! făcu el, văzând că ascultătorii tresăreau. Eu ştiu ce-i viaţa, fiindcă am trăit-o din plin. Ha! Ha! Ha! Sunt eu mic, dar sunt totuşi om. De ce n-aş fi şi eu îndrăgostit, domnii mei? De ce n-aş fi curios? De ce n-aş fi ambiţios? rânji şi îi privi pe rând pe credincioşii lui Gonzague. Mai rea decât urâţenia – reluă el – este sărăcia. Am fost sărac „n-am avut părinţi; cred că mamei şi tatii le-a fost frică de mine în ziua când m-am născut; cred că mi-au pus leagănul în stradă, în mijlocul drumului. Când am deschis ochii, am văzut cerul cenuşiu deasupra capului, cerul care turna apă rece peste bietul meu trupşor dârdâind. Prima senzaţie de care îmi aduc aminte a fost durerea pricinuită de bătaie. Astfel am ştiut că exist: prin loviturile se bici care mi-au sfârtecat carnea. Patul meu era trotuarul, masa mea, rămăşiţele câinilor sătui, lăsate în marginea străzii. Bună şcoală, domnilor, bună şcoală! Dacă aţi şti câte pot eu îndura!

— Trebuie că ştii şi să urăşti cu sete, prietene! murmură Gonzague. – Ei, ei! Desigur, monseniore. Am auzit pe ici, pe colo, pe unii fericiţi regretând anii copilăriei; eu mi-am trăit copilăria cu mânia în suflet. Ştiţi pe ce eram gelos? Pe bucuria celorlalţi. Ceilalţi erau frumoşi, ceilalţi aveau tată şi mamă. Li se făcea oare milă celorlalţi de cel ce era singur şi deznădăjduit? Nu. Cu atât mai bine! Sufletul meu a fost plămădit, oţelit şi călit de batjocură şi de dispreţ. Câteodată aşa ceva te omoară; pe mine nu m-a omorât. Răutatea m-a făcut să văd cât sunt de puternic. Odată ajuns puternic, fost-am oare rău? Bunii

mei stăpâni, cei ce mi-au fost duşmani nu mai sunt pe lume ca s-o spună.

Era ceva atât de straniu şi de neprevăzut în aceste vorbe, încât fiecare tăcu. Luaţi pe neaşteptate, le pierise zâmbetul batjocoritor. Gonzague asculta atent şi surprins. Efectul produs asupra lui semăna cu fiorul provocat de o ameninţare aruncată de un duşman.

— De îndată ce m-am simţit puternic – urmă cocoşatul – am fost cuprins de o dorinţă: am vrut să fiu bogat. Timp de zece ani, poate chiar mai mult, am muncit, împresurat de batjocură şi de huiduieli. Prima para e greu de câştigat, a doua mai uşor, a treia vine singură; trebuie douăsprezece parale ca să faci un ban, douăzeci de bani ca să faci o livră. Am asudat până la sânge ca să câştig primul meu ludovic de aur; l-am păstrat. Când sunt ostenit şi descurajat, mă uit la el: vederea lui îmi zgândăre orgoliul, orgoliul este puterea omului. Ban cu ban, livră cu livră adunam. Nu mâncam pe săturate; în schimb beam atât cât îmi era sete, fiindcă apa de izvor nu costă nimic. Umblam în zdrenţe, mă culcam pe tare. Tezaurul meu sporea; şi adunam, adunam mereu!

— Prin urmare, eşti zgârcit? îl întrerupse Gonzague, ea şi cum l-ar fi interesat sau i-ar fi plăcut să descopere o slăbiciune în această ciudată fiinţă.

Cocoşatul dădu din umeri.

— Ce bine ar fi fost, monseniore! răspunse el. Măcar de m-ar fi făcut cerul zgârcit! Măcar de-aş fi putut iubi aceşti bieţi galbeni cum îşi iubeşte îndrăgostitul iubita! Ar fi fost şi asta o patimă! Mi-aş fi irosit toată viaţa ca s-o satisfac. Ce este fericirea decât un ţel în viaţă, un pretext ca să te străduieşti şi să trăieşti? Dar nu poate fi zgârcit oricine vrea. Mult timp am nădăjduit că voi deveni zgârcit. N-am putut. Nu sunt zgârcit. Scoase un oftat adânc şi încrucişă braţele pe piept. Într-o zi am cunoscut totuşi o bucurie – continuă el. O singură zi. îmi număräsem

comoara şi stătusem 6 zi întreagă să mă întreb ce să fac cu ea. Aveam de două ori, de trei ori mai mulţi bani decât crezusem. Repetam în beţia mea: „Sunt bogat! Sunt bogat! îmi voi cumpăra fericirea!” M-am uitat în jurul meu: nimeni. Am luat o oglindă. Zbârcituri şi păr alb! Ce repede au apărut! Parcă era ieri când, copil fiind, mâncam bătăi. „Oglinda minte!” mi-am spus. Am spart oglinda. Un glas mi-a strigat: „Bine i-ai făcut! Aşa trebuie trataţi neruşinaţii care vorbesc sincer în lumea asta!” Şi acelaşi glas a adăugat:

„Aurul e frumos! Aurul e tânăr! Seamănă aurul, cocoşatule! Bătrâne, seamănă aurul! Vei culege tinereţe şi frumuseţe!” Cine vorbea aşa, monseniore? Am văzut bine că eram nebun. Am ieşit. Mergeam la întâmplare pe străzi, căutând o privire binevoitoare, o faţă care să-mi zâmbească. „Cocoşatule! Cocoşatule!” îmi strigau oamenii cărora le întindeam mâna. „Cocoşatule! Cocoşatule!” repetau femeile spre care năzuia biata-mi inimă feciorelnică. „Cocoşatule, cocoşatule, cocoşatule!” Şi râdeau. Aşadar, mint cei ce spun că aurul este regele omenirii!

— Trebuia să-ţi arăţi aurul! strigă Navailles.

Gonzague părea adâncit în gânduri.

— Le-am arătat – reluă Esop – mâinile s-au întins nu ca să le strângă pe-ale mele, ci ca să-mi scotocească buzunarele. Vream să aduc la mine prieteni; n-am atras decât tâlhari. Domniile-voastre tot mai zâmbiţi, dar eu am plâns. N-am plâns însă decât o noapte. Prietenie, dragoste! Prostii. Plăcerile! îmi rămâneau plăcerile. Puteam măcar avea tot ceea ce se vinde oricui…

— Prietene – îl întrerupse Gonzague cu răceală şi cu mândrie – voi afla, totuşi, ce aştepţi de la mine?

— Îndată, monseniore – replică cocoşatul, schimbând încă o dată tonul. Am ieşit din nou din sihăstria mea, sfios, dar cuprins de văpăi. Patima de viaţă se aprinsese în mine;

deveneam filosof. Am umblat, am rătăcit pe toate cărările, adulmecând vântul la răscruci, ça să ghicesc de unde venea adierea voluptăţii necunoscute…

— Şi…? stărui Gonzague.

— Prinţe – răspunse cocoşatul înclinându-se – adierea venea dinspre palatul domniei-voastre.

Capitolul IV

— GASCON

ŞI NORMAND

Cuvintele acestea fură spuse pe un ton vioi şi vesel. Diavolul de cocoşat părea să aibă darul de a dirija dispoziţia generală. Toţi cei ce-l înconjurau pe Gonzague, şi Gonzague el însuşi, adineauri atât de grav, începură să râdă din toată inima.

— Ha-ha! exclamă prinţul – adierea venea dinspre palatul nostru!

— Da, monseniore. Şi de îndată am alergat într-acolo. Din prag am simţit că nimerisem bine. Nu ştiu ce aromă mi-a cuprins creierul, fără îndoială aroma plăcerii aristocratice şi bogate. M-am oprit ca să mă desfăt din plin cu ea. E o aromă care îmbată, monseniore! îmi place, îmi place chiar foarte mult.

— Nu este lipsit de gust senior Esop! strigă Navailles.

— Ce fin cunoscător! adăugă Oriol.

Cocoşatul îl privi în albul ochilor.

— Domnia-ta, care faci pe hamalul noaptea – îi spuse el cu jumătate de glas – eşti mai în măsură să înţelegi că poţi fi în stare de orice ca să-ţi satisfaci dorinţele.

Oriol se-ngălbeni. Montaubert exclamă:

— Ce vrea să spună?

— Explică-te, prietene! porunci Gonzague.

— Monseniore – spuse cocoşatul fără să se tulbure – explicaţia nu va fi lungă. După cum ştiţi, am avut cinstea să părăsesc Palatul Regal ieri, în acelaşi timp cu domnia-

voastră. Am văzut doi gentilomi înhămaţi la o targă; cum aşa ceva nu e lucru tocmai obişnuit, mi-am spus că cei doi gentilomi trebuie să fi fost foarte bine plătiţi ca să primească o astfel de însărcinare.

— Şi ştie că… începu Oriol prosteşte.

— Ce era pe targă? – îl întrerupse cocoşatul. Bineînţeles! Era un bătrân senior beat, căruia i-am oferit, după aceea, ajutorul braţului meu ca să se poată întoarce acasă.

Gonzague plecă ochii şi se schimbă la faţă. O expresie de adâncă mirare se răspândi pe toate chipurile.

— Şi ştii cumva şi ce s-a mai întâmplat cu domnul de Lagardère? întrebă Gonzague în şoaptă.

— Ei, ei! Gautier Gendry are şi pumnalul bun, şi mâna bună; răspunse cocoşatul. Mă găseam la un pas de el când a lovit; lovitura era foarte bine dată, pe legea mea. Cei pe care i-aţi trimis în cercetare vă vor povesti urmarea.

— Întârzie cam mult!

— O treabă ca asta nu se face bătând din palme. Maestrul Cocardasse şi fratele Passepoil…

— Îi cunoşti, aşadar? îl întrerupse Gonzague uimit.

— Monseniore, eu cunosc aproape pe toată lumea.

— Ştii, prietene, că mie nu-mi prea plac cei ce cunosc prea multă lume şi prea multe lucruri.

— E adevărat că poate fi primejdios – răspunse liniştit cocoşatul – dar uneori e şi folositor. Să fim drepţi. Dacă eu nu l-aş fi cunoscut pe domnul de Lagardère…

— Eu unul nu m-aş folosi de omuleţul acesta! şopti Navailles în spatele lui Gonzague. Credea că n-a fost auzit; dar cocoşatul îi răspunse:

— Rău aţi face!

Cu toate acestea, aproape toţi cei de faţă împărtăşeau părerea lui Navailles. Chiar Gonzague părea că şovăie. Cocoşatul continuă, ca şi cum ar fi vrut să se joace cu nèhotărârea lui.

— Dacă n-aş fi fost întrerupt, aş fi răspuns singur. bănuielilor domniilor-voastre. Când m-am oprit în pragul palatului Gonzague, monseniore, şovăiam. Eram oare gata să fac totul, absolut totul, ca să merit intrarea în acest Paradis, ca să-mi adăpostesc nimicnicia sub pulpana mantiei princiare? Mi-am pus deci această întrebare şi totuşi am intrat, monseniore.

— Pentru că te simţeai gata să faci orice? stărui prinţul.

— Orice! sublinie hotărât cocoşatul.

— Bravo! Ce sete aprigă de plăceri şi de nobleţe!

— De patruzeci de ani mângâi acest vis; nu ştiţi ce lăcomii mocnesc sub părul meu cărunt!

— Nobleţea – zise prinţul – se poate cumpăra; întreabă-l pe Oriol!

— Eu nu râvnesc la o nobleţe cumpărată.

— Întreabă-l pe Oriol cât cântăreşte nobleţea.

Esop al II-lea îşi arătă ghebul cu un gest comic.

— Cântăreşte mai mult ca o cocoaşă? Un nume obscur sau o cocoaşă sunt două poveri care nu strivesc decât pe cei săraci cu duhul! Eu sunt un prea neînsemnat muritor ca să mă asemui cu un financiar de importanţa domnului Oriol. Dacă pe domnia-sa numele lui obscur îl striveşte, cu atât mai rău pentru el; pe mine cocoaşa nu mă apasă. Mareşalul de Luxembourg este şi el cocoşat. I-a văzut oare duşmanul spatele la bătălia de la Nerwinde? Eroul comediilor napolitane, omul de neînvins, căruia nimeni nu i se împotriveşte, Pulcinella, este cocoşat şi în faţă şi în spate. Tirteu era şi şchiop, şi cocoşat; cocoşat şi şchiop era şi Vulcan, meşterul făurar al trăsnetului; Esop, al cărui nume glorios mi-l daţi, îşi avea de asemenea cocoaşa lui: înţelepciunea. Cocoaşa uriaşului Atlas era omenirea. Fără să o aşez pe-a mea la acelaşi nivel cu toate aceste ilustre cocoaşe, afirm că face, la cursul. actual, cincizeci de mii de galbeni venit. Ce-aş fi fără ea? Eu o

preţuiesc. E de aur!

— În tot cazul, plină de duh, prietene – zâmbi Gonzague. îţi făgăduiesc că vei fi gentilom.

— Vă mulţumesc, monseniore. Când oare?

— Drace! spuseră ceilalţi. Se grăbeşte!

— Trebuie timp! zise Gonzague.

— Dânşii au spus adevărul – replică cocoşatul – mă grăbesc, monseniore, să nu vă fie cu supărare; mi-aţi spus că nu vă plac serviciile gratuite, atunci îmi vine uşor să vă cer plata numaidecât.

— Numaidecât! exclamă prinţul. Dar nu este cu putinţă!

— Daţi-mi voie! Nu este vorba de obţinerea unui titlu de nobleţe.

Se apropie şi spuse pe un ton insinuant:

— Nu este într-adevăr neapărat nevoie să fii gentilom ca să te aşezi lângă domnul Oriol, de pildă, la micul supeu din noaptea aceasta.

Toţi cei de faţă izbucniră în râs, afară de Oriol şi de prinţ.

— Şi asta o ştii? spuse acesta din urmă, încruntând sprâncenele.

— Două vorbe auzite din întâmplare… – şopti cocoşatul cu umilinţă.

Ceilalţi începură să strige:

— Aşadar, suntem invitaţi seara la o masă?

Şi ca şi cum ar fi vrut să aţâţe şi mai mult năstruşnicul capriciu al cocoşatului:

— Domnilor, nu este vorba de un supeu ca oricare altul.

— Dar cum va fi? Şi cine va veni?

— Ghiciţi.

— Actriţe? Domntil Law? Maimuţele de la bâlciul Saint-Germain?

— Mai senzaţional, domnilor! Vă daţi bătuţi?

— Ne dăm bătuţi! răspunseră toţi în cor.

— Va fi o nuntă – zise Gonzague.

Cocoşatul tresări, dar această tresărire fu pusă pe socoteala bucuriei lui.

— O nuntă? repetă el, cu mâinile împreunate şi cu ochii închişi. O nuntă ca încheiere a supeului?

— O nuntă adevărată! îl asigură Gonzague. O adevărată căsătorie, cu mare ceremonie.

— Şi pe cine căsătoriţi? întrebară toţi, într-un singur glas.

Cocoşatul de-abia îşi ţinea răsuflarea. Dar în clipa în care Gonzague se pregătea să răspundă, Peyrolles se arătă pe treptele palatului şi strigă:

— Ura! Ura! Iată oamenii noştri!

Cocardasse şi Passepoil erau în spatele lui, arborând în toată înfăţişarea lor liniştita siguranţă de sine care se cuvine oamenilor ce pot fi de mare folos.

— Prietene – spuse Gonzague cocoşatului – noi doi mai avem de vorbit. Nu te depărta.

— Rămân la poruncile monseniorului – răspunse Esop al II-lea, retrăgându-se spre cuşca sa.

Mintea lui era plină de furtună, creierii îi clocoteau. După ce trecu pragul cuştii şi închise uşa, se lăsă să cadă pe saltea.

„O căsătorie – murmură el – ce scandal! Şi nici nu poate fi o simplă parodie fără urmări. Omul acesta nu face nimic fără scop. Ce se ascunde oare sub această profanare? Nu pot prinde iţele acestei urzeli, şi timpul zboară”.

Capul i se adiner între mâinile încleştate.

„Cu sau fără voia lui – îşi spuse el apoi cu o stranie energie – jur pe Dumnezeul meu că voi lua şi eu parte la supeu!”

— Ei, Peyrolles, ce veşti au adus? strigau curtenii noştri curioşi. Isprăvile lui Lagardère începeau să-i

intereseze direct.

— Aceşti doi viteji vor să povestească totul direct monseniorului – le răspunse Peyrolles.

Odihniţi fiindcă dormiseră aproape toată ziua cu capul pe masa cârciumii „La Veneţia”, Cocardasse şi Passepoil arătau ca nişte trandafiri. Trecură mândri printre rândurile plevuştei care-l înconjura pe prinţ şi se opriră în faţa acestuia, salutându-l cu o demnitate uşor ştrengărească, de adevăraţi maeştri în meseria armelor.

— Să auzim – le spuse prinţul – hai, repede!

Cocardasse şi Passepoil se uitară unul la altul.

— Tu începi, prietene – zise normandul.

— Ba să mă ierţi, porumbelule – se împotrivi gâsconul. Tu începi!

— Pe toţi dracii! strigă Gonzague; Mult o să mă ţineţi aşa?

Atunci începură dintr-odată, cu glas tunător şi cu vădită plăcere de a povesti;

— Monseniore, ca să merităm cinstea şi încrederea…

— Staţi! strigă prinţul mânios. Vorbiţi pe rând şi pe scurt!

— Pe scurt şi desluşit! adăugă Navailles.

— Iată povestea în două vorbe – se hotărî fratele Passepoil. Ca să spui adevărul nu trebuie timp prea mult, şi cei care o lungesc o fac cu socoteli ascunse, numai aşa… ca să te îmbrobodească. Asta-i părerea mea. Şi dacă gândesc aşa, înseamnă că am eu pentru ce. Experienţa… Dar să nu ne pierdem timpul în teorii. Prin urmare, am plecat azi-dimineaţă să îndeplinim porunca monseniorului. Nobilul meu prieten şi cu mine ne-am spus: „Doi vulpoi fac mai mult decât unul singur; să urmărim fiecare cărarea noastră”. Prin urmare, abia ieşiţi din palat, ne-am despărţit. Ce-a făcut nobilul meu prieten nu ştiu. Eu m-am dus la Palatul Regal, unde lucrătorii desfăceau decorurile serbării. Toţi sporovăiau despre unul şi acelaşi lucru.

Fusese descoperită o baltă de sânge între cortul indian şi ghereta portarului-grădinar Le Bréant. Prin urmare, iată un prim punct câştigat: eram sigur că o lovitură de spadă sau de pumnal fusese dată. M-am dus să cercetez balta de sânge care mi s-a părut mulţumitoare, apoi m-am luat după o dâră care… he-he! ce ochi trebuie să ai pentru aşa ceva! Dâra ducea de la cortul indian până în strada Saint-Honoré, trecând prin vestibulul Regentului. Lacheii mă întrebau: „Ce-ai pierdut? „Portretul mândrii mele!” le răspundeam eu. Iar ei râdeau, ca nişte bieţi ticăloşi de rând ce sunt.

— Mai pe scurt! porunci Gonzague.

— Monseniore, scurtez cât pot. Care va să zică, aşa! Pe strada Saint-Honoré trec atâţia cai şi trăsuri, încât urma se pierdea. M-am îndreptat spre fluviu…

— Pe unde? îl întrerupse prinţul.

— Prin strada l’Oratoire – răspunse Passepoil.

Gonzague şi devotaţii săi schimbară o privire. Dacă

Passepoil ar fi pomenit de strada Pierre-Lescot, ar fi feştelit-o. Nimeni n-ar mai fi crezut un cuvânt, de vreme ce nefericita ispravă a lui Oriol şi Montaubert era cunoscută. Dar Lagardère putea foarte bine să se fi strecurat pe strada l’Oratoire. Fratele Passepoil continuă cu tonul cel mai nevinovat:

— Vă spun toate astea ca la o spovedanie, mărite prinţ. Dira de sânge reîncepea în strada l’Oratoire, şi am putut s-o urmăresc până la malul apei. Acolo nu mai era nimic. Am zărit nişte marinari care stăteau la taifas; m-am apropiat tiptil. Unul din ei, care vorbea cu accent picard, tocmai spunea: „Erau trei; gentilomul era rănit; după ce i-au luat punga, l-au aruncat de sus de pe mal, de sub ferestrele palatului Louvre”. „Domnii mei, i-am întrebat eu atunci, spuneţi-mi, vă rog, n-aţi văzut cum arăta la faţă gentilomul?” Mai întâi, n-au vrut să-mi răspundă. Credeau, se vede, că-s vreun agent al poliţiei. Dar m-am grăbit să

adaug: „Sunt slujitor al familiei gentilomului ucis, se numea domnul de Saint-Saurin şi era din Brie. Un bun creştin”. „Dumnezeu să-i odihnească sufletul! au zis ei atunci. L-am văzut”. „Cum era îmbrăcat, dragi prieteni?” „Avea pe faţă o mască neagră şi era îmbrăcat într-un costum de mătase albă”.

Se auziră şoapte. Gentilomii îşi făceau semne. Gonzague dădea din cap încuviinţând. Doar Cocardasse-cel-tânăr arbora un zâmbet superior. îşi spunea: „Potârnichea mea e un normand şiret, *sandédiou*! Dar ţinte bine! Ţin-te bine! Acum îmi vine şi mie rândul!”

— Va să zică aşa! urmă Passepoil, încurajat de succesul născocirii sale. Dacă nu ştiu să povestesc ca un om cu carte, e fiindcă meseria mea-i să mânuiesc spada, nu condeiul. Şi pe urmă, faptul că mă aflu în faţa monseniorului mă face să mă pierd cu firea. De ce să mă ascund? Dar, oricum ar fi, adevărul e adevăr. Fă-ţi datoria şi nu te sinchisi de gura lumii! Aşa că să binevoiţi să ascultaţi mai departe. Am pornit-o în josul apei, de-a lungul palatului Louvre, apoi a palatului Tuileries, până la poarta Conférence. Am străbătut tot parcul Cours-la-Reine, şoseaua spre Billy şi drumul luntraşilor de la Passy. Trec prin faţa lui Pont-du-Jour şi Sèvres. îmi venise mie un gând. Şi am ţinut-o tot aşa pe malul Senei până la podul de la Saint-Cloud.

— Plasele! şopti Oriol.

— Întocmai, plasele – repetă Passepoil făcând cu ochiul – domnul a ghicit.

„Nu-i rău! Nu-i rău! îşi zicea Cocardasse. Ehei, până la urmă o să izbutim să scoatem ceva din ticălosul ăsta de Passepoil!”

— Şi ce-ai găsit în plase? întrebă Gonzague, încruntând sprâncenele cu un aer de îndoială.

Fratele Passepoil îşi deschise tunica. Cocardasse holbă ochii. Nu se aştepta la aşa ceva. Ceea ce scoase de

sub tunică Passepoil nu fusese găsit în plasele de la Saint-Cloud. De altfel, atunci ca şi acum, plasele de la Saint-Cloud erau poate o simplă născocire a poporului. Obiectul scos de Passepoil de sub tunică fusese găsit de el în apartamentul lui Lagardère, cu prilejul inspecţiei făcute în apartamentul lui în dimineaţa aceleiaşi zile de către cei doi viteji ai noştri. Luase acel obiect fără niciun gând anume, doar din obişnuinţa de a nu dispreţul nimic din ceea ce găsea pe undeva. Cocardasse nici nu băgase de seamă. Acel obiect mototolit nu era nici mai mult nici mai puţin decât tunica de mătase albă a lui Lagardère, purtată la balul Regentului. Passepoil o muíase într-o căldare de apă la cârciuma „La Veneţia”, ca să pară scoasă din râu. O întinse prinţului de Gonzague, care se dădu înapoi cu o mişcare de groază. Toţi cei de faţă fură scuturaţi de acelaşi fior, fiindcă toţi recunoscuseră tunica lui Lagardère.

— Monseniore – continuă Passepoil cu modestie – cadavrul era prea greu; n-am putut aduce decât tunica asta.

„*Capédédiou*! îşi spuse Cocardasse. Trebuie să mă ţin bine! Ticălosul ăsta e un adevărat geniu!”

— Şi ai văzut – tu cadavrul cu ochii tăi? întrebă domnul de Peyrolles.

— Ia te rog – se oţărî fratele Passepoil uitându-se la el de sus – ce turmă am păzit noi împreună? Eu nu te tutuiesc. Lasă deci la o parte această familiaritate necuvenită; bineînţeles, cu voia monseniorului…

— Răspunde la întrebare! îi porunci Gonzague.

— Apa este tulbure şi adâncă. Ferească sfântul să pretind un anumit lucru când nu sunt sută la sută sigur de el.

— Bravo! strigă Cocardasse. Aici te aşteptam! Dacă prietenul meu ar fi spus o minciună, *sandédiou*! n-aş mai fi consimţit să dau ochii cu el în viaţa mea.

Se apropie de normand şi îi strânse mâna

cavalereşte, adăugând:

— Dar tu n-ai minţit, potârnichea mea! Slavă ţie, Doamne! Cum ar fi putut să vadă cadavrul în plasele de la Saint-Cloud, când l-am văzut la două poşte de-acolo, pe uscat!

Passepoil plecă ochii. Toate privirile se întoarseră către Cocardasse.

— Şcumpule – reluă acesta din urmă, adresându-se tot tovarăşului său – monseniorul îmi va îngădui să-ţi prezint un strălucit omagiu pentru sinceritatea ta. Oamenii ca tine sunt rari şi eu sunt mândru să te am frate de arme.

— Lasă asta – îl ôpri Gonzague – vreau să mai pun o întrebare acestui om.

Îl arătă pe Passepoil, care stătea smerit în faţa lui, cu nevinovăţia şi candoarea întipărite pe faţă.

— Şi despre cei doi viteji, apărătorii fetei în domino roz, nu ai nimic să ne spui?

— Mărturisesc, monseniore – reluă Passepoil – că cealaltă însărcinare mi-a luat tot timpul.

— Ţin-te bine! îi sări în ajutor Cocardasse-celtânăr, ridicând uşor din umeri. Apoi, întorcându-se spre prinţ: Nu. cereţi unui băiat de treabă mai mult decât poate fi în stare. Prietenul meu Passepoil a făcut ce-a putut. Mă auzi, Passepoil? Te felicit din suflet. Sunt mulţumit de tine, potârnichea mea, dar nu pot totuşi pretinde că ai putea fi la înălţimea mea. He-he, ar însemna să exagerăm!

— Ai aflat mai multe decât el? îl întrebă Gonzague cu un aer de neîncredere.

— Oun* per poc monseniore, cum spun cei de la Florenţa. Când Cocardasse se apucă să caute, *sandédiou*! găseşte altceva decât boarfe în fundul apei.

— Să auzim ce-ai făcut.

— Mai întâi, prinţe, am vorbit cu cei doi indivizi, cum am cinstea să vorbesc şi cu domnia-voastră. *Secundo*, adică în al doilea rând, am văzut cadavrul.

— Eşti sigur? nu se putu împiedica să exclame Gonzague.

— Adevărat? Vorbeşte, vorbeşte! adăugară ceilalţi.

Cocardasse îşi puse pumnul în şold.

— Staţi! Să procedăm în ordine – zise el. Eu ştiu să-mi preţuiesc calitatea şi îndeletnicirea mea. Şi cei ce-şi închipuie că primul venit poate să izbutească în meserie, sunt nişte smintiţi. Poţi face parte dintre cei iscusiţi, ca prietenul meu Passepoil, fără însă să pretinzi a fi chiar de talia mea. În primul rând, trebuie să fii înzestrat din naştere, de natură; pe urmă, trebuie să mai şi înveţi, şi, mai ales, să dobândeşti anumite cunoştinţe speciale. Cu alte cuvinte, trebuie să ai instinct, domnilor! Ochi ager, miros, auz fin, picior sprinten, braţ puternic, inimă tare. Ţine-te bine! Avem toate acestea. Deci, despărţindu-mă de prietenul meu, mi-am spus: „Cocardasse, porumbelule, chibzuieşte puţin, rogu-te; unde poţi da de cei ce nu-s în stare de altceva decât să târască o sabie după ei?” Am pornit-o din uşă în uşă, mi-am băgat nasul peste tot. Aţi auzit de „Capul negru”, taverna din strada Saint-Thomas? Toată ziua geme de săbii ruginite. Pe la ceasurile două, doi ticăloşi ieşeau de la „Capul negru”. „Să trăieşti, frate!” am exclamat eu. „Ehe! Să trăieşti, Cocardasse!” îi cunosc doar pe toţi derbedeii ăştia ca pe tata şi pe mama. „Ia veniţi puţin cu mine, mititeilor!” I-am adus pe mal, dincolo de Saint-Germain!”Auxerrois, în vechiul şanţ al mănăstirii. Am discutat cu ei, *oun per* poc! în terţă şi cvartă. Iată doi ticăloşi care nu vor mai apăra pe nimeni nici ziua, nici noaptea.

— I-ai scos din luptă? exclamă Gonzague, care nu pricepea mai nimic.

Cocardasse făcu o fandare dublă, simulând că străpunge până la mâner nişte duşmani nevăzuţi. Apoi îşi reluă poziţia solemnă şi mândră.

— De! zise el cu sfruntare. Păcătoşii nu erau decât

doi! Am mai trimis eu pe lumea cealaltă şi pe alţii, mai mulţi la număr.

Capitolul V INVITAŢIA

Passepoil se uită la nobilul său prieten cu o admiraţie amestecată cu înduioşare. Curtenii lui Gonzague schimbară priviri mirate. Urmă o tăcere întreruptă de şoapte prelungite. Cocardasse îşi răsucea falnic sfârcurile uriaşe ale mustăţilor.

— Monseniorul îmi dăduse două sarcini – reluă el – şi de la una trec la cealaltă. îmi spusesem, când m-am despărţit de Passepoil: „Cocardasse, potârnicheo, răspunde cinstit: unde poţi da de cadavre? De-a lungul apei”. În regulă. Înainte de a-i căuta pe cei doi derbedei de care v-am vorbit, făcusem o plimbare de-a lungul Senei. Trebuia să mă grăbesc: soarele cobora deasupra Châtelet-ului; pe malurile Senei, nimic! Ei, frate! Pe apă nu pluteau la vale decât dopuri! *Caramba*! Pierdusem diligenţa! Nu era numai şi numai din vina mea, dar asta nu era o mângâiere, *cap*! Mi-am zis aşa: „Cocardasse, nepoate, ai muri de ruşine dacă te-ai întoarce la ilustrul tău stăpân ca un guguştiuc, fără să-i fi îndeplinit instrucţiunile. *bene*! Când ţii în mână un capăt al firului, mijloacele nu lipsesc, o, nu!” Am trecut pe Pont-neuf, cu mâinile la spate şi mi-am zis: „*Sandiéou*, bine a mai fost pusă statuia lui Henric al IV-lea acolo unde a fost pusă!” Şi am întins-o mai la deal, în cartierul Saint-Jacques. Ei, Passepoil!

— Ce-i, Cocardasse? răspunse normandul.

— Îţi aduci aminte de ticălosul ăla de provensal, roşcovanul de Massabiou de pe Canebière, care scotea paltoanele de pe oameni în fundătura de lângă Notredame?

— A fost spânzurat?

— Nu, *vivadiou*! Frumuşelul ăsta de Massabiou, care avea totuşi inimă bună, îşi câştigă acum pâinea vânzând chirurgilor carne proaspătă pentru autopsii.

— Să trecem peste asta! îşi pierdu răbdarea Gopzague.

— Îngăduiţi-mi, monseniore, să afirm că nicio meserie cinstită nu e de dispreţuit. Dar dacă abuzez de timpul monseniorului, pot să şi tac şi să rămân mut ca un peşte.

— Treci la fapte! îi porunci prinţul.

— Cel dintâi fapt este tocmai că l-am întâlnit pe Massabiou care cobora către strada Mathurins. „Să trăieşti, Massabiou, flăcăule!” i-am strigat eu. „Să trăieşti, Cocardasse!” mi-a răspuns el. „Cum o duci cu sănătatea, potaie?” „Binişor, derbedeule, dar tu?” „Binişor şi eu. Dar de unde vii, potârnicheo?” „De la spital, de aici de alături; am dus marfă proaspătă”.

Cocardasse făcu o pauză. Gonzague se apropie mai mult de el. Fiecare asculta cu sufletul la gură. Lui Passepoil îi venea mereu să îngenunche în faţa nobilului său prieten şi să-l slăvească.

— Auziţi? reluă Cocardasse, sigur acum de efectul născocirii lui. Tâlharul se întorcea de la spital şi mai avea încă pe umăr sacul cel mare, în care-şi ducea marfa. „Mergi sănătos, fiule!” i-am spus eu. Şi în timp ce Massabiou cobora, eu am continuat să urc dealul până la spitalul Val-de-Crâce…

— Şi acolo – îl întrerupse Gonzague – ce-ai găsit?

— L-am găsit pe maestrul Jean Petit, chirurgul regelui, care diseca, sub ochii învăţăceilor, cadavrul vândut de ştrengarul de Massabiou…

— Şi l-ai văzut?

— Cu ochii mei, cu amândoi, *sandiéou*!

— Era Lagardère?

— Lagardère. Ţin-te bine! în original, cu părul lui blond, cu statura sa, cu chipul lui. Bisturiul umbla prin el. Chiar şi lovitura de cuţit! stărui el, arătându-şi umărul cu

un gest de cumplită îndrăzneală, fiindcă vedea îndoiala întunecând chipurile. Lovitura! Pentru noi ăştia, rănile sunt tot aşa de uşor de recunoscut ca şi trăsăturile cuiva.

— Este adevărat! spuse Gonzague.

Parcă toţi aşteptau părerea lui. Un freamăt prelung de bucurie trecu printre curteni.

— A murit! A murit de-a binelea!

Chiar şi Gonzague scoase un suspin de uşurare şi repetă ca un ecou: „De-a binelea!”

Aruncă o pungă lui Cocardasse, care fu înconjurat, asaltat, felicitat.

— Iată o veste care o să facă şampania să curgă şi mai tare astă-seară! strigă Oriol. Ţine, viteazule, ia şi de la mine!

Şi fiecare vru să-l răsplătească pe eroul Cocardasse cu câte ceva. Cu toată mândria lui, acesta primea cu amândouă mâinile. Un lacheu coborî chiar în momentul acela treptele scării palatului. Începea să se întunece. Lacheul purta o făclie într-o mână şi în cealaltă o tavă de argint, pe care se afla o scrisoare.

— Pentru monseniorul! zise lacheul.

Curtenii se dădură la o parte. Gonzague luă scrisoarea şi o deschise. De îndată se schimbă la faţă, dar se stăpâni numaidecât. Aruncă asupra lui Cocardasse o privire ascuţită. Fratelui Passepoil i se făcu inima cât un purice.

— Ia vino încoace! porunci Gonzague spadasinului.

Cocardasse se apropie.

— Ştii să citeşti? îl întrebă prinţul, cu un zâmbet amar pe buze.

În timp ce Cocardasse silabisea, prinţul se întoarse spre credincioşii lui.

— Domnilor – spuse el – avem noutăţi mai proaspete.

— Despre mort? striga Navailles. Belşug de bunătăţi nu strică.

— Ce spune răposatul? întrebă Oriol, dintr-odată spiritual.

— Veţi afla îndată. Citeşte tare!

Toţi se strânseră roată în jurul maestrului de arme. Cocardasse nu era un om cu prea multă carte; dar de citit ştia să citească dacă i se dădea timp. Aşa că în această împrejurare trebui să recurgă la ajutorul lui Passepoil, care nu era nici el mult mai savant.

— Fă-te încoace, prietene! îi spuse. Ştii că nu prea văd bine.

Passepoil se apropie şi aruncă, la rândul său, ochii pe scrisoare. Se roşi. dar, ciudat, s-ar fi zis că de bucurie. La fel s-ar fi spus şi de Cocardasse-cel-tânăr, care parcă abia-şi ţinea râsul. Totul dură numai o clipă. Coatele li se atinseră. Ei se înţeleseseră.

— Ia te uită, ce poveste mai e şi asta? strigă candidul Passepoil.

— Ţin-te bine! Trebuie să vezi ca să crezi! răspunse gasconul cu un aer consternat.

— Ce este? strigară ceilalţi din toate părţile.

— Citeşte tu, Passepoil. Mie mi-a pierit glasul. Ei, comedie! Eu socotesc asta o minune!

— Citeşte tu, Cocardasse, mie mi s-a făcut părul măciucă.

Gonzague bătu din picior. Cocardasse se îndreptă din şale şi zise servitorului:

— Apropie făclia, zevzecule!

Când făclia fu apropiată, gasconul citi cu glas tare şi desluşit:

„Domnul de Gonzague, ca să limpezim o dată pentru totdeauna diferitele noastre socoteli, mă invit la supeul domniei-voastre de astă-seară. Voi fi la domnia-voastră la ceasurile nouă”.

— Semnătura? strigară zece voci în acelaşi timp.

Cocardasse o citi:

„Cavaler Henri de Lagardère

Toţi repetară acest nume care acum răspândea groaza. O tăcere adâncă se aşternu. În plicul din care fusese scoasă scrisoarea se mai afla un obiect. Gonzague îl luase. Nimeni nu putuse vedea ce e. Era mănuşă pe care Lagardère o smulsese lui Gonzague în ajun la Regent. Gonzague o făcuse nevăzută. Luă înapoi scrisoarea din mâinile lui Cocardasse. Peyrolles vru să-i şoptească ceva, dar prinţul îl dădu la o parte.

— Ei bine – rosti el adresându-se celor doi viteji – ce spuneţi de asta?

— Eu zic – răspunse încetişor Passepoil – că orice om mai greşeşte. Eu am raportat întocmai adevărul. De altfel, tunica este o dovadă neîndoielnică.

— Dar scrisoarea, de asta ce mai zici?

— Fiţi pe pace! strigă Cocardasse. Eu vă declar că Mâssabiou poate să certifice că l-am întâlnit în strada Saint-Jacques. Aduceţi-l! Maestrul Jean Petit lăste sau nu chirurgul regelui? Am văzut cadavrul, am recunoscut rana…

— Dar scrisoarea? stărui Gonzague, încruntându-se.

— De multă vreme, ticăloşii ăştia vă înşală – îi şopti Peyrolles la ureche.

Curtenii lui Gonzague se frământau şi sporovăiau.

— Asta întrece orice măsură – zicea grăsanul de Oriol. Omul acesta-i un vrăjitor!

— E însuşi diavolul! strigă Navailles.

Cocardasse murmură, stăpânindu-şi emoţia care făcea să-i bată inima:

— Nu-i decât un om, dar un om adevărat! Nu-i aşa, scumpule?

— E Lagardère!

— Domnilor – reluă Gonzague cu glasul uşor schimbat – se află la mijloc ceva de neînţeles; cu siguranţă că suntem trădaţi de aceşti oameni…

— Ah, monseniore! protestară într-un glas Cocardasse şi Passepoil.

— Tăcere! primesc provocarea care mi se trimite!

— Bravo! făcu Navailles cu glas nesigur.

— Bravo! Bravo! repetară ceilalţi fără nicio tragere de inimă.

— Dacă monseniorul îmi îngăduie un sfat – încercă să spună Peyrolles – în loc de supeul proiectat, eu…

— Va avea loc totuşi, domnilor! îl întrerupse Gonzague, ridicând semeţ fruntea.

— Atunci – stărui Peyrolles – cel puţin cu uşile ferecate.

— Cu uşile deschise! Larg deschise!

— Fie! spuse iarăşi Navailles.

Se aflau printre ei spade cu care nu se glumea: Navailles în primul rând, apoi Nocé, Choisy, Gironne, Montaubert şi alţii. Excepţie făceau doar financiarii.

— Purtaţi toţi spade, domnilor – reluă Gonzague.

— Şi noi! şopti Cocardasse, făcând cu ochiul către Passepoil.

— Aţi şti să vă folosiţi de ele dacă s-ar ivi prilejul? întrebă prinţul.

— Dacă omul acela vine singur… – rosti Navailles fără să-şi ascundă dezgustul.

— Monseniore, monseniore – zise Peyrolles – aceasta-i treabă pentru Gautier Gendry şi ticăloşii lui!

Gonzague îşi privea credincioşii, încruntat şi cu buzele tremurând de mânie.

„Pe viaţa mea! îşi spuse el. îi voi sili să facă şi asta. Vreau să mi-i fac sclavi pe toţi, altfel totul se duce pe copcă!”

— Fă ca mine – şopti Cocardasse-cel-tânăr lui Passepoil – acum ori niciodată.

Înaintară amândoi, înfăşuraţi solemn în mantiile lor de spadasini, şi se opriră în faţa lui Gonzague.

— Monseniore – zise Cocardasse – treizeci de ani de purtare onorabilă, aş spune chiar… folositoare, pledează în favoarea noastră, a doi viteji asupra cărora doar aparenţele potrivnice pot arunca o umbră de îndoială. Dar strălucirea unei vieţi întregi nu poate fi întunecată într-o zi! Priviţi-ne! Fiinţa Supremă a pus pe chipul fiecăruia dintre noi pecetea loialităţii sau a trădării. Priviţi-ne, pe toţi dracii, şi priviţi-l şi pe domnul de Peyrolles, acuzatorul nostru!

Rostind aceste cuvinte, Cocardasse era plin de semeţie. Accentul său jumătate provensal, jumătate gascon adăuga un farmec deosebit frazelor lui solemne. Cât despre Passepoil, continua să fie un înger de modestie şi de candoare. Dimpotrivă, nenorocitul de Peyrolles părea destinat anume să slujească drept jalnic termen de comparaţie. De douăzeci şi patru de ore, gălbejala lui cronică dăduse într-un verde-coclit. Gonzague stătea totuşi pe gânduri.

Cocardasse nu se lăsă:

— Monseniore, domnia-voastră, care sunteţi mare, domnia-voastră, care sunteţi puternic, excelenţa voastră poate privi lucrurile mai de sus. Doar nu de astăzi vă cunoaşteţi slujitorii devotaţi. Aduceţi-vă aminte de şanţurile de la Caylus, unde am fost împreună…

— Tăcere! le strigă Peyrolles îngrozit.

Fără să se tulbure, Gonzague îi spuse, privindu-şi prietenii:

— Domnii aceştia au şi ghicit totul. Dacă le-a mai rămas vreun amănunt necunoscut, îl vom destăinui. Domnii aceştia se bizuie pe noi aşa cum şi noi ne bizuim pe dânşii. Trebuie să existe între noi o reciprocă îngăduinţă; doar ne cunoaştem bine unii pe alţii…

Domnul de Gonzague apăsă pe ultimele cuvinte. Era vreunul din ei care să nu aibă măcar un păcat pe conştiinţă? Unii avuseseră şi până atunci nevoie de

sprijinul lui Gonzague în încurcăturile lor cu justiţia; afară de aceasta, purtarea lor din noaptea trecută îi făcea pe toţi complici. Oriol simţea că îl părăsesc puterile. Navailles, Choisy şi ceilalţi gentilomi ţineau privirile plecate. Dacă unul din ei s-ar fi răzvrătit, totul s-ar fi schimbat, fiindcă toţi ceilalţi l-ar fi sprijinit; dar niciunul nu protestă.

— Voiam doar să-i spun monseniorului – continuă Cocardasse – că slujitori vechi ca noi nu trebuie osândiţi cu prea multă uşurinţă. Noi, Passepoil şi cu mine, avem numeroşi duşmani, ca toţi oamenii cinstiţi şi de valoare. Şi acum iată şi părerea mea în ce priveşte scrisoarea primită, părere pe care o împărtăşesc monseniorului cu sinceritatea mea obişnuită: din două, una: ori cavalerul de Lagardère a reînviat, ceea ce nu mi se pare de necrezut, ori această scrisoare este o înşelătorie ticluită de cine ştie ce canalie, ca să dezonoreze pe doi oameni cinstiţi. Am zis!

— M-aş teme să mai adaug un cuvânt – rosti Passepoil – într-atât nobilul meu prieten mi-a redat exact gândul.

— Nu veţi fi pedepsiţi – rosti distrat Gonzague – puteţi pleca.

Dar ei nu se clintiră.

— Monseniorul nu ne-a înţeles – protestă Cocardasse cu demnitate – şi e păcat!

Normandul adăugă, cu mâna pe inimă:

— N-am meritat să fim atât de defăimaţi.

— Vi se va plăti osteneala dată – spuse Gonzague nerăbdător. Ce mai vreţi?

— Ce mai vrem, monseniore? (Cocardasse vorbea şi avea în glas acel tremur care porneşte din inimă.) Vrem dovada deplină şi întreagă a nevinovăţiei noastre. Vrem o justificare răsunătoare. Şi ca s-o obţinem, iată ce vă propun eu: această scrisoare pretinde că domnul de Lagardère va veni în noaptea aceasta să vă sfideze chiar în casa domniei-voastre; noi pretindem că domnul de

Lagardère este mort. Întâmplarea să ne fie judecător! Noi ne constituim prizonieri. Dacă am minţit şi domnul de Lagardère vine, primim să murim; nu-i aşa, Passepoil?

— Bucuros! răspunse normandul, care socoti că e bine să izbucnească şi în lacrimi.

— Dacă, dimpotrivă, domnul de Lagardère nu vine, atunci onoarea noastră e salvată! Monseniorul nu va împiedica pe doi oameni de treabă să-i închine cu toată credinţa întreaga lor viaţă.

— Fie! zise Gonzague. Ne veţi urma în căsuţa cea tainică şi întâmplarea vă va fi judecător.

Cei doi voinici se repeziră la mâinile lui şi le sărutară emoţionaţi.

Dar nu la ei se uita Gonzague în acea clipă, ci privea cu ciudă înfăţişarea jalnică a credincioşilor lui.

— Vă este frică? îi întrebă Gonzague.

Gentilomii tresăriră, şi Navailles spuse:

— Luaţi seama, monseniore!

— Dacă nu vă este frică, atunci înseamnă că pregetaţi să mă urmaţi?

Cum toţi tăceau, prinţul strigă deodată:

— Luaţi seama şi domniile-voastre, domnilor prieteni! Amintiţi-vă de ceea ce vă spuneam ieri în salonul cel mare al palatului meu: cer o supunere pasivă! Eu sunt capul, domniile-voastre braţele. Este o înţelegere între noi.

— Nimeni nu se gândeşte să rupă înţelegerea – spuse Taranne – dar…

— Niciun dar! Nu admit nicio rezervă. Gândiţi-vă bine la ce v-am spus şi la ceea ce am să vă spun şi acum. Ieri mai puteaţi să vă despărţiţi de mine, astăzi nu. Fiindcă acum cunoaşteţi secretul meu. Astăzi cine nu este cu mine este împotriva mea. Dacă vreunul ar lipsi la apel în noaptea aceasta…

— Nicio grijă! spuse Navailles. Nimeni nu va lipsi.

— Cu atât mai bine! Suntem foarte aproape de ţel.

Mă credeţi lovit, socotiţi că mă clatin. Vă înşelaţi: de ieri încoace am crescut încă pe atâta; partea voastră e de două ori mai mare; sunteţi tot atât de bogaţi, fără să ştiţi, ca ducii şi marii sfetnici ai ţării. Vreau ca petrecerea mea să fie completă, trebuie să fie.

— Va fi, monseniore! îl asigură Montaubert, care făcea parte din sufletele sortite iadului.

Făgăduiala cuprinsă în cuvintele prinţului de Gonzague însufleţi din nou pe cei ce şovăiau.

— Vreau să fie veselă! adăugă el.

— Va fi, cu siguranţă!

— Eu, de pildă – spuse micul Oriol căruia îi îngheţase sângele în vine – eu de pe acum mă veselesc. Vom râde mult.

— Vom râde! Vom râde! repetară ceilalţi ca să-şi facă curaj.

Chiar în clipa aceea Peyrolles sosi cu Chaverny.

— Nicio vorbă marchizului despre cele petrecute, domnilor – şopti Gonzague celor din jurul lui.

— Chaverny! Chaverny! strigară cu toţii, prefăcându-se veseli – hai odată, de când te aşteptăm!

La auzul acestui nume, cocoşatul, care rămăsese tot timpul nemişcat în cuşca sa, păru că se trezeşte. Capul lui se ivi la ferestruie. Cocardasse şi Passepoil îl zăriră în acelaşi timp.

— Ia seama! şopti gas conul.

— Lucrăm doar pentru el răspunse normandul.

— Am sosit! strigă Chaverny apropiindu-se.

— De unde vii? îl întrebă Navailles.

— Din apropiere. Din spatele bisericii de alături. Ah, vere! Ai nevoie de două cadâne dintr-odată?

Gonzague se îngălbeni. La fereastră, faţa cocoşatului se lumină, apoi dispăru. Cocoşatul stătea în dosul uşii şi îşi apăsa inima cu mâinile ca să-i potolească bătăile. Ultima frază a marchizului îi luminase mintea ca un fulger.

— Ştrengarule! Tot ştrengar ai rămas! îi spunea aproape la fel de vesel şi Gonzague.

Paloarea lui dispăruse şi în locul ei apăruse zâmbetul.

— Doamne! se apără Chaverny – nu am comis cine ştie ce indiscreţie. Am sărit doar peste împrejmuirea de zid ca să fac o plimbare prin grădină. Pentru ce m-aţi chemat?

— Fiindcă trebuie să iei parte la o nuntă astă-seară – îi răspunse Gonzague.

— Nu mai spune! Oamenii se mai iau cu cununie? Şi cine se căsătoreşte?

— O zestre de cincizeci de mii de galbeni

— Peşin?

— Peşin!

— Deci o casetă cu ochi frumoşi! Şi cine e alesul?

Privirea lui se roti asupra prietenilor prinţului.

— Ghiceşte! îl îmbie Gonzague, râzând mereu.

— Văd multe mutre de pretendenţi – răspunse Chaverny – nu pot să ghicesc: sunt prea multe. Ah, ah, afară dacă n-oi fi chiar eu?

— Întocmai! spuse Gonzague.

Toţi izbucniră în râs.

Cocoşatul deschise încet uşa cuştii şi rămase în picioare în prag. Chipul lui îşi schimbase expresia. Nu mai avea fruntea aceea de gânditor, privirea lacomă şi adâncă: acum era Esop al II-lea, zis Joñas, rânjetul în persoană.

— Şi zestrea? întrebă Chaverny.

— Iat-o – răspunse Gonzague, scoţând un pachet gros de acţiuni de sub mantaua lui – e gata pregătită 1

Chaverny şovăi o clipă. Ceilalţi îl felicitau râzând. Cocoşatul înaintă încet şi veni să prezinte spinarea lui Gonzague, după ce-i dăduse condeiul muiat î: a cerneală şi planşeta.

— Primeşti? îl întrebă Gonzague înainte de a semna.

— Pe cinstea mea, da! răspunse tânărul marchiz. Trebuie să-mi fac şi eu un rost.

Gonzague semnă. Semnând, spuse cocoşatului:

— Ia spune, prietene, mai tü la fantezia ta?

— Mai mult ca oricând, monseniore.

Cocardasse şi Passepoil se uitau cu gurile căscate.

— De ce mai mult ca oricând?

— Pentru că am aflat numele ginerelui, monseniore.

— Şi ce importanţă are acest nume?

— N-aş putea spune exact. Sunt lucruri care nu se pot explica. Cum aş putea să vă explic, de pildă, de ce cred eu că fără mine domnul de Lagardère nu-şi va ţine lăudăroasa făgăduială?

— Prin urmare, ai auzit?

— Cuşca mea este la doi paşi, monseniore, şi eu v-am mai servit o dată.

— Serveşte-mă de două ori şi n-ai să-ţi mai doreşti nimic.

— Totul depinde de domnia-voastră, monseniore.

— Ţine, Chaverny, ia-le! spuse Gonzague, întinzându-i acţiunile trecute pe numele lui.

Şi, întorcându-se spre cocoşat, adăugă:

— Vei lua parte la nuntă: te invit.

Toată lumea bătu din palme, în timp ce Cocardasse schimba o privire rapidă cu Passepoil, şoptind:

— Lupul la stână! *Capédédiou*! Au dreptate: ce-o să mai râdem!

Curtenii lui Gonzague înconjuraseră cu toţii pe cocoşat, care împărţea felicitările cu ginerele.

— Monseniore – spuse el înclinându-se ca să mulţumească – am să-mi dau silinţa să fiu demn de această înaltă favoare. Cât despre aceşti domni, m-am mai înfruntat cu ei în vorbe. Au spirit, dar nu chiar atât cât mine. He! He! Fără să trec peste respectul pe care îl datoresc monseniorului, am să găsesc eu cu ce să vă fac să râdeţi, vă făgăduiesc. Să-l vedeţi pe cocoşat la masă: are de altfel reputaţia că ar fi un om de viaţă. O să vedeţi! O să

vedeţi!

Capitolul VI

SALONUL

ŞI ALCOVUL

Erau ceasurile aproape opt seara. Supeul făgăduit începuse. Salonul era plin de lumină şi de flori. Masa strălucea şi mai bogată sub lumina policandrelor şi o uşoară neorânduială. a mâncărurilor dovedea că petrecerea se pornise încă de mult.

Gonzague lipsea. Fusese chemat în grabă la Palatul Regal. În afară de scaunul care-l aştepta, mai erau încă trei scaune goale. Mai întâi acela al doñei Cruz, care fugise din salon odată cu plecarea lui Gonzague.

Al doilea scaun gol nu fusese încă ocupat. Al treilea aparţinea cocoşatului, Esop al II-lea, zis Joñas, pe care Chaverny îl învinsese într-o întrecere cu pahare de şampanie.

Ghemuit pe un jilţ uriaş, cocoşatul nu se plângea. Adormise. Nu se ţinuse de loc de făgăduială: se arătase tăcut, morocănos, îngrijorat. La ce putea oare să se gândească acest pupitru ambulant? Jos cu cocoşatul! Era ultima oară că-i era dat să ia parte la o asemenea petrecere!” Chaverny întrebase dacă nu cumva doña Cruz era logodnica sa; Gonzague clătinase negativ din cap. Chaverny dorise totuşi să ştie unde era adevărata lui logodnică; i se răspunsese: „Răbdare!” Ce interes o fi având Gonzague să se poarte astfel cu o fată pe care o va prezenta la curte sub numele de domnişoara de Nevers? Era secretul lui. Gonzague nu spunea niciodată mai mult decât îi plăcea lui să spună. Doar domnul de Peyrolles păstra o figură de înmormântare. Veselia generală, sinceră sau nu, nu se lipea de loc de el.

Capitolul VII

O PIERSICĂ ŞI UN BUCHET

Prinţul de Gonzague se întorsese şi fiecăruia îi păru

preocupat şi chiar îngrijorat. Toţi lăsară paharele pe masă şi zâmbetul pieri de pe buze.

— Vere – îi spuse Chaverny prăbuşit în fundul jilţului său – te aşteptam... ca să-ţi vorbesc puţin de situaţia în care mă aflu...

Gonzague se apropie de masă şi îi luă paharul pe care tocmai îl ducea la gură:

— Nu mai bea! îi porunci el pe un ton sec.

— Ei aş i se împotrivi Chaverny.

Gonzague aruncă paharul pe fereastră şi repetă:

— Nu mai bea!

Chaverny îl privea cu ochii măriţi de mirare. Oaspeţii se aşezară la loc. Paloarea fusese înlocuită pe multe feţe cu frumoasele culori pe care băutura le aprinde în obraji. Teama fusese, de la începutul petrecerii, lăsată la o parte; totuşi, parcă plutea în aer.

Înfăţişarea preocupată a lui Gonzague o readuse pe toate chipurile. Prinţul îşi roti privirea deasupra mesenilor.

— Credeţi că aveţi îndeajuns sânge rece, domnilor? întrebă el.

— Bineînţeles! fu răspunsul tuturor.

— Ei, Doamne! strigă Chaverny – doar tu ne-ai făcut să bem, vere!

Avea dreptate. Cuvântul sânge rece avea în această împrejurare, pentru Gonzague, o semnificaţie relativă. Avea nevoie de capete înfierbântate şi de braţe sănătoase. În afară de Chaverny, toţi ceilalţi erau numai bine în starea de spirit care trebuia. De aceea Gonzague îl şi privise pe tânărul marchiz dând din cap cu un aer nemulţumit. Se uită la ceas şi reluă:

— Avem exact o jumătate de ceas ca să vorbim în linişte. Gata cu nebuniile: vorbesc mai ales pentru dumneata, marchize.

— Nu te îngriji de mine, vere. Eu sunt doar preocupat de situaţia mea; ceea ce mi se pare firesc.

— Domnilor – îl întrerupse Gonzague – dacă va fi nevoie, o să ne lipsim de ajutorul lui. Iată faptele. În acest moment, o fată ne stânjeneşte, ne stinghereşte, mă auziţi, *pe toţi*. Fiindcă interesele noastre sunt de-acum înainte legate mai strâns decât aţi bănui. Se poate spune chiar că soarta domniilorvoastre este şi a mea, deoarece am luat măsuri pentru ca legătura care ne uneşte să fie un adevărat lanţ.

— Suntem cu toţii cât se poate mai strâns legaţi şi uniţi în jurul monseniorului! zise Montaubert.

— Desigur, desigur – întăriră ceilalţi.

Dar nu se simţea niciun avânt în glasul lor.

— Fata aceasta… – reluă Gonzague.

— De vreme ce împrejurările par să ia o întorsătură mai gravă – zise Navailles – avem dreptul să fim lămuriţi. Fata răpită ieri de către oamenii domniei-voastre este aceeaşi despre care se vorbea la domnul Regent?

— Aceea pe care domnul de Lagardère făgăduise s-o conducă la Palatul Regal? adăugă Choisy.

— Adică domnişoara de Nevers? puse Nocé punctul pe i.

Văzură cu toţii că Chaverny se schimbase la faţă. Şi îl auziră repetând încet, cu un accent ciudat:

— Domnişoara de Nevers!

Gonzague încruntă sprâncenele.

— Ce vă pasă de numele ei? spuse el cu un gest de mânie. Această fată ne stânjeneşte şi trebuie înlăturată din calea noastră.

Se făcu tăcere. Chaverny luă un pahar; dar îl lăsă de îndată jos, fără să fi băut din el. Gonzague urmă: //

— Am oroare de sânge, domnilor, tot atât cât şi domniile-voastre, poate chiar mai mult. Cu sabia n-am izbutit nimic, niciodată. Prin urmare, nu mai vreau s-o folosesc, sunt pentru mijloacele blânde. Chaverny, sunt gata să sacrific cincizeci de mii de galbeni şi cheltuielile

călătoriei tale, ca să-mi păstrez liniştea conştiinţei mele.

— Scump, scymp! bombăni Peyrolles.

— Nu înţeleg – zise Chaverny.

— Vei înţelege. Las astfel o singură posibilitate de scăpare acestei frumoase copile.

— Este chiar domnişoara de Nevers? întrebă micul marchiz, reluând în neştire paharul.

— Se va. căsători cu tine de bună voiè.

— Altfel nici n-aş primi! zise Chaverny.

— Nici eu! rosti Gonzague, care avea pe buze un zâmbet echivoc. După căsătorie, îţi duci soţia într-un fund de provincie şi faci să dureze luna de miere o veşnicie, dacă nu cumva preferi să te întorci singur după un timp.

— Şi dacă refuză? întrebă tânărul marchiz.

— Dacă refuză, conştiinţa nu mă va mustra, va fi liberă.

Gonzague plecă privirea, fără să vrea, când rosti Ultimul cuvânt.

— Spuneai – murmură Chaverny – că nu are decât o singură posibilitate de scăpare. Acum spui: dacă acceptă mina mea, trăieşte dacă refuză, este liberă. Nu mai înţeleg!

Ceilalţi păstrau o tăcere adâncă. În pofida policandrelor strălucitoare care luminau picturile galante de pe tavan şi de pe pereţi, ceva sinistru părea să plutească printre sticlele goale şi florile veştejite.

— Domniile-voastre, domnilor – reluă prinţul – sunt sigur că mă înţelegeţi!

Nimeni nu răspunse, nici chiar Peyrolles, acel tâlhar cu inima împietrită.

— Doriţi deci o lămurire? Va fi scurtă, căci nu avem timp de pierdut. Mai întâi, însă, trebuie să stabilim un adevăr impus de situaţia existentă: faptul că fata trăieşte ne aduce ruina. Nu luaţi acest aer sceptic: nu e o, exagerare, ci stricta realitate. Dacă mâine aş pierde

moştenirea lui Nevers, poimâine ar trebui să dispărem cu toţii.

— Şi noi? se auziră exclamaţii din toate părţile.

— Da, şi domniile-voastre, dragii mei – continuă Gonzague îndreptându-şi statura. Toţi, fără excepţie. Nu mai este vorba de micile potlogării din trecut. Prinţul de Gonzague s-a conformat moravurilor vremurilor noi: ţine şi el registre, ca orice negustor; şi sunteţi trecuţi toţi în registrele prinţului de Gonzague. Peyrolles se pricepe de minune în treburile astea. Falimentul meu v-ar trage şi pe domniile-voastre la fund.

Toate privirile se întoarseră către Peyrolles, care nu clinti.

— Afară de aceasta – urmă prinţul – după cele petrecute ieri... Dar nu vreau să rostesc ameninţări! Vreau doar să vă amintesc că sunteţi legaţi strâns de mine şi că va trebui să mă urmaţi şi în restrişte ca nişte tovarăşi credincioşi. Iată, a venit clipa să ştiu cât sunteţi de grăbiţi să-mi daţi această dovadă de devotament.

Nici de data aceasta nu primi niciun răspuns. Zâmbetul lui Gonzague se făcu şi mai batjocoritor.

— Vedeţi că mă înţelegeţi? Ştiam eu că mă pot bizui pe agerimea de minte a domniilor-yoastre. Fata va fi liberă. Am spus-o şi o repet: va fi liberă să iasă de aici, să se ducă unde va pofti, da, y domnilor. Acest lucru vă miră?

Uimite, toate privirile se îndreptară spre el. Chaverny îşi bea încet paharul cu un aer întunecat. Urmă o lungă tăcere. Gonzague umplu pentru prima oară paharul lui şi pe acelea ale vecinilor săi.

— V-am spus de mai multe ori, prieteni – urme el mai senin – că tradiţiile frumoase, purtările elegante, poezia delicată, parfumurile suave, totiţi ne vine din Italia. Nu cunoaştem încă îndeajuns Italia. Ascultaţi şi încercaţi să trageţi învăţăminte dintr-o întâmplare din tinereţea mea, pe care am să v-o povestesc. Contele Aníbal Canozza, din

familia princiară Amalfi, era vărul meu, un minunat băiat de viaţă, cu care am făcut multe isprăvi. Era bogat, foarte bogat. Judecaţi singuri: patru castele pe Tibru, douăzeci de ferme în Lombardia, două palate la Florenţa, două la Milano, două la Roma şi vestita veselă de aur a cardinalilor Aliaría, vene raţii noştri unchi. Eu eram moştenitorul unic şi direct al vărului meu Canozza, dar el nu avea decât douăzeci de ani şi făgăduia să trăiască un secol. Niciodată nu am văzut sănătate mai strălucitoare ca a lui. Într-o seară l-am invitat pe vărul meu Canozza la via mea din Spoleto, un loc încântător, cu nişte bolţi de viţă, o frumuseţe. Am petrecut seara pe terasă, respirând briza înmiresmată şi discutând, cred, despre nemurirea sufletului. Canozza era un stoic. M-a părăsit vioi şi bine dispus, pe o romantică noapte cu lună. Parcă-l văd şi acum urcându-se în caleaşca sa. Desigur, era liber, nu-i aşa? Liber să se ducă şi el unde ar fi poftit: la un bal, la un supeu, se dau baluri şi supeuri şi în Italia, dar liber şi să nu ajungă…

Îşi goli paharul. Şi cum toate privirile aşteptau urmarea, încheie:

— Contele Canozza, vărul meu, a profitat de această ultimă libertate: n-a mai ajuns nicăieri.

O mişcare se produse printre meseni. Chaverny îşi strânse convulsiv paharul.

— N-a mai ajuns? repetă el.

Gonzague luă o piersică dintr-un vas cu fructe şi i-o aruncă. Vorbind, azvârlea piersici şi celorlalţi. Fiecare invitat avea una în mână. După aceea spuse cu un ton scurt şi tăios:

— Uitasem să menţionez un amănunt destul de neînsemnat: înainte de a mă părăsi, contele Aníbal Canozza, vărul meu, împărţise o piersică cu mine.

Fiecare invitat se grăbi să pună repede pe masă fructul pe care-l ţinea în mână. Gonzague îşi umplu din nou

paharul. Chaverny făcu la fel.

— Învăţaţi să cunoaşteţi mai bine Italia – repetă prinţul – numai acolo oamenii ştiu să trăiască. De o sută de ani, nimeni nu se mai serveşte de stilet, această armă stupidă. La ce bun violenţa? Vă dau un exemplu: în Italia doreşti să înlături o fată care-ţi stă în cale, ca în cazul nostru. Găseşti un tânăr galant care consimte s-o ia în căsătorie şi s-o ducă cine ştie unde. Foarte bine: este tot cazul nostru. Fata primeşte? Cu atât mai bine. Refuză? Este dreptul ei, în Italia ca şi aici. Atunci vă înclinaţi până la pământ, cerându-i scuze pentru îndrăzneala prea mare. O întovărăşiţi respectuos, întovărăşind-o, din pură galanterie, o faceţi să primească un buchet…

Zicând acestea, domnul de Gonzague luă un splendid buchet de flori de pe masă.

— Poate cineva să refuze un buchet? urmă el aranjând florile. Ea se îndepărtează liberă. Fireşte, liberă ca vărul meu Aníbal. Liberă să se ducă unde va voi, la părinţii ei, la o prietenă, dar liberă şi să rămână pe loc, sau să nu ajungă.

Întinse buchetul. Toţi invitaţii se dădură înapoi înfioraţi.

— Şi… va rămâne? spuse Chaverny printre dinţi.

— Va rămâne – rosti cu răceală Gonzague, privindu-l ţintă.

Ghaverny se ridică.

— Florile acestea sunt otrăvite? strigă el.

— Aşază-te la loc! îl sfătui Gonzague, izbucnind în râs. Eşti nebun!

Ghaverny îşi trecu mâna peste fruntea acoperită de sudoare.

— Da – murmură el – trebuie să fiu nebun. Altfel…

Se clătină. Capul i se învârtea.

Capitolul VIII

A NOUA

BĂTAIE DE CEAS

Gonzague plimbă asupra mesenilor o privire de stăpân.

— Nu mai ştie unde-i este capul – murmură el – îl iert; dar dacă ar mai fi vreunul printre domniile-voastre…

— Fata va primi!… îngăimă Navailles, ca să-şi împace cugetul. Da, cu siguranţă că va primi mâna lui Ghaverny!

Era, desigur, o împotrivire foarte sfioasă, care însemna prea puţin. Ceilalţi nu se învredniciră nici cu atât. Ameninţarea cu falimentul prinsese.

Gonzague ştia că – de-aci înainte îi era îngăduit să îndrăznească orice. Oamenii aceştia erau toţi complicii săi. Avea o armată întreagă.

Prinţul puse buchetul la loc pe masă.

— Şi acum, cred că am pierdut destul timp cu acest subiect – zise el. Suntem de acord. Mai este însă ceva, mai grav. Ora nouă n-a bătut încă.

— Monseniorul a aflat ceva nou? întrebă Peyrolles.

— Nimic. Am luat numai măsuri; toate împrejurimile casei sunt păzite. Gauthier cu cinci oameni păzesc ieşirea din ulicioara din dos. Balena şi încă doi veghează în stradă, la intrarea principală din grădină. În vestibul servitorii noştri aşteaptă înarmaţi.

— Şi cei doi ticăloşi? zise Navailles.

— Cocardasse şi Passepoil? Nu le-am dat niciun post. Aşteaptă şi ei ca şi noi. Sunt alături.

Arăta intrarea galeriei, în care se stinseseră policandrele de când se întorsese. Din aceeaşi clipă, uşa galeriei rămăsese larg deschisă.

— Pe cine aşteaptă ei şi pe cine aşteptăm noi? întrebă dintr-odată Chaverny, al cărui ochi stins avu un licăr de luciditate.

— Tu nu erai de faţă ieri, când am primit scrisoarea aceea, vere? îl întrebă. Gonzague.

— Nu. Pe cine aşteptaţi?

— Pe cineva care să ia loc aici – replică prinţul, arătând scaunul rămas gol de la începutul mesei.

— Ulicioara, grădina, vestibulul, scara, toate pline de oameni înarmaţi? rosti Chaverny cu un gest de dispreţ. Toate astea pentru un singur om?

— Acest om se numeşte Lagardère – se (use Gonzague cu o solemnitate involuntară.

— Lagardère! repetă Chaverny. îl urăsc! M-a ţinut sub el, trântit la pământ, şi i-a fost milă de mine.

Gonzague se aplecă să-l audă mai bine şi clătină din nou din cap. Pe urmă se îndreptă şi zise:

— Domnilor, credeţi oare că măsurile luate sunt de ajuns?

Chaverny ridică din umeri şi începu să râdă.

— Douăzeci contra unu! mormăi Navailles. E cinstit.

— Ei, Doamne! strigă Oriol, liniştit de numărul acestei formidabile garnizoane. Doar nu ne era frică i

— Credeţi aşadar – stărui Gonzague – că douăzeci de oameni ca să-l aştepte, să-l încercuiască şi să-l înhaţe viu sau mort, sunt într-adevăr de ajuns?

— Prea mult, monseniore, prea mult! se auziră strigăte din toate părţile.

— Atunci pot să fiu sigur dinainte că niciunul din domniile-voastre nu mă va învinui că am fost neprevăzător?

— Garantez eu că în această privinţă nimeni nu va avea nimic de zis – îl asigură Chaverny, care adăugă: De altfel, nu spiritul de prevedere lipseşte din tot ce se pune la cale aici.

— Aveam nevoie de această asigurare – zise Gonzague. Şi acum, vreţi să vă spun şi părerea mea?

— Spuneţi-o, monseniore, spuneţi-o!

Cu toţii reîncepură să bea. Prinţul de Gonzague se ridică.

— Părerea mea – rosti el rar şi grav – este că, oricâte

măsuri am luat, tot ar fi de prisos. îmi cunosc acum omul. Lagardère a spus: „La ora nouă voi fi printre domniile-voastre1. La ora nouă îl vom vedea pe Lagardère aci, faţă-n faţă cu noi. Aş putea s-o jur. Nu există armată care să-l împiedice pe Lagardère să vină la o întâlnire dată de el. Se va lăsa în jos pe coşul căminului? Va intra pe fereastră? Va ţâşni din duşumea? Nu ştiu. Dar la ora hotărâtă, nici mai devreme, nici mai târziu, îl vom vedea aşezându-se la această masă.

— Pe legea mea! strigă Chaverny – lăsaţi-l în seama mea, dar unul contra unul!

— Taci – îl opri Gonzague cu asprime – nu-mi plac luptele între un uriaş şi un pitic decât la bâlci. Această convingere a mea este atât de adâncă, domnilor – adăugă el, întorcându-se către ceilalţi – încât adineauri mi-arrţ încercat oţelul spadei.

Scoase spada şi îi încovoie lama mlădioasă şi strălucitoare.

— Ora se apropie – încheie el privind pendula cu coada ochiului... – faceţi ca mine. Vă sfătuiesc stăruitor să nu vă bizuiţi decât pe săbiile domniilorvoastre.

Toate privirile se aţintiră asupra sabiei lui, apoi se întoarseră spre cadranul minunatei pendule cu scripete, al cărei tic-tac răsuna solemn în cutia de lemn de trandafir. Minutarul se apropia de ora nouă. Mesenii se grăbiră să-şi ia săbiile lăsate ici şi colo pe mobile.

— Să fie lăsat în seama mea! repeta Chaverny. Unul contra unul!

— Unde te duci? îl întrebă Gonzague pe Peyrolles, care se îndrepta spre galerie.

— Să închid această uşă – răspunse omul de încredere, prevăzător.

— Lasă uşa! Am spus că va fi larg deschisă şix larg deschisă va rămâne. De altfel, este şi un semnal. Dacă cele două canaturi se închid, bucuraţi-vă; aceasta va însemna:

duşmanul a fost răpus. Deci, atâta timp cât stau deschise, aveţi grijă.

Peyrolles se aşeză în ultimul rând cu Oriol, Taranne şi ceilalţi financiari. În jurul lui Gonzague se aflau Choisy, Navailles, Nocé, Gironne, toţi gentilomii. Chaverny stătea de cealaltă parte a mesei şi era cel mai aproape de uşă. Toţi ţineau mina pe spadă. Toate privirile erau aţintite lacom Spre galeria întunecată.

— Fireşte, această aşteptare îngrijorată şi solemnă dovedea faima de care se bucura omul care trebuia să vină. Pendula scoase acel hârâit de rotiţe dinţate dinaintea clipei în care începe să bată.

— Sunteţi gata, domnilor? zise Gonzague, cu ochii la uşă.

— Gata! răspunseră într-un glas. Se număraseră. Numărul mare dă adesea curaj. Gonzague, care ţinea vârful spadei proptit în parchet, luă paharul de pe masă şi spuse, pe un ton lăudăros, chiar în clipa când suna prima din cele nouă bătăi:

— R în sănătatea domnului de Lagardère; paharul într-o mână, spada în cealaltă!

Spunând acestea, ridică paharul.

— Paharul într-o mână spada în cealaltă! repetă corul cu glas sugrumat.

Pe urmă rămaseră muţi, cu paharul plin, cu spada în mână. Aşteptau cu privirea la pândă, cu auzul încordat. În această adâncă tăcere un zăngănit se auzi afară. Orologiul bătea rar. Păru un veac până răsunară cele nouă bătăi. La cea de-a opta, zăngănitul de afară încetă. La a noua bătaie, cele două canaturi ale uşii se închiseră brusc. Izbucniră urale prelungite. Spadele se lăsară în jos.

— Pentru moartea lui Lagardère! strigă Gonzague.

— Pentru moartea lui Lagardère! repetară invitaţii golindu-şi paharele pe nerăsuflate.

Doar Chaverny nu se clinti, şi păstră tăcere.

Gonzague tresări deodată, în clipa când îşi ducea şi el paharul la buze. Uitase de cocoşat. La vederea acestui ghemotoc care se mişca, renunţă să mai bea şi, luându-şi din nou spada, schiţă un gest de apărare.

Un hohot de râs ascuţit şi piţigăiat răsună:

— Sunt şi eu printre domniile-voastre! Iată-mă! Iată-mă!

Nu era Lagardère. Gonzague începu să râdă şi bâigui:

— Este prietenul nostru cocoşatul.

Acesta se apropie ţopăind, luă un pahar şi, amestecându-se printre mesenii care închinau, îl ridică şi el şi strigă:

— Pentru Lagardère! Fricosul trebuie să fi ştiut că eram eu aici şi n-a mai îndrăznit să vină!

— În sănătatea cocoşatului! în sănătatea cocoşatului! strigă corul râzând. Trăiască cocoşatul!

— He-he, domnilor – spuse acesta plin de modestie – cineva care n-ar cunoaşte ca mine vitejia domniilor-voastre şi care v-ar vedea atât de bucuroşi, ar putea crede că eraţi gata-gata să vă pierdeţi cu firea de frică. Dar ce vor aceşti doi viteji?

Şi arătă pe pragul uşii galeriei închise, în spatele lor, pe Cocardasse şi Passepoil, nemişcaţi ca nişte stane. Aveau amândoi un aer triumfător.

— Venim să ne aducem capetele noastre – zise gasconul zâmbind pe sub uriaşa-i mustaţă.

— Tăiaţi-ne gâturile! adăugă normandul. Trimiteţi încă două suflete în cer!

— Să le spălăm onoarea! strigă vesel Gonzague. Daţi câte un pahar de vin acestor viteji; să ciocnească cu noi!

Chaverny îi privea cu dezgustul cu care ai privi un călău. Când cei doi se apropiară de masă, el se îndepărtă.

— Să mă bată Dumnezeu – îi zise el lui Choisy care se afla lângă elered că dacă acel Lagardère ar fi venit, aş fi

trecut de partea lui.

— Ssst i îi făcu semn Choisy.

Cocoşatul, care auzise, îl arătă pe marchiz cu degetul şi-i şopti lui Gonzague:

— Monseniorul este sigur de acest om?

— Nu – răspunse prinţul.

Cocardasse şi Passepoil ciocneau cu toată lumea. Chaverny, care izbutise să se dezmeticească din ameţeala băuturii, îi asculta cu luare-aminte. Passepoil se lăuda cu tunica albă însângerată şi Cocardasse povestea din nou născocirea cu amfiteatrul de la Val-de-Grâce.

— Bine, dar e o neruşinare! exclamă Chaverny adresându-se lui Gonzague. E limpede că se vorbeşte despre un om ucis mişeleşte!

— Ce-a spus? păru să se mire cocoşatul, simulând o adâncă nedumerire. De unde pică acest domnişor?

Sfidător şi pus pe batjocură, Cocardasse întindea în acea clipă paharul să ciocnească cu Chaverny, care îi întoarse spatele cu dezgust.

— Ia te uită! se miră iarăşi Esop al II-lea. Acest gentilom manifestă repulsii ciudate!

Ceilalţi meseni rămaseră muţi. Gonzague puse mâna pe umărul lui Chaverny.

— Ia seama, vere – şopti el – odihneşte-te! Cocoşatul râdea şi dădea din cap ca un om care ştie ce face.

— Bine – zise Gonzague – poate că ai dreptate; ţi-l las în grijă.

— Mulţumesc, monseniore! se înclină Esop.

Apoi apropiindu-se de tânărul marchiz cu paharul în mână, îi spuse:

— Nu vreţi să ciocniţi nici cu mine? Doar este o revanşă!

Chaverny începu să râdă şi întinse paharul.

— În cinstea căsătoriei domniei-voastre, frumosule

logodnic! strigă cocoşatul.

Puţin după aceea o duzină de sticle goale îngrămădite în jurul lor stăteau mărturie asupra straşnicului număr de pahare ciocnite şi date peste cap de o parte şi de cealaltă. Chaverny era verde la faţă; ochii săi, aproape de la început injectaţi de băutură, păreau să-i sară din orbite. Dar era totuşi obişnuit cu astfel de întreceri.

Capitolul IX
TRIUMFUL COCOŞATULUI

Aurore nu-şi mai dădea seama de ce se petrecea în jurul ei. Era mereu cufundată în gânduri. Ochii ei frumoşi, osteniţi de atâtea lacrimi, erau pierduţi în gol. Atât îi era de adâncă visarea, încât nici nu auzi uşorul zgomot pe care îl făcu doña Cruz întorcându-se în cameră. Se apropie de ea pe la spate, în vârful picioarelor, şi îi sărută părul. Aurore întoarse încet capul. Inima gitanei se strânse văzându-i obrajii palizi şi ochii stinşi de atâta plâns.

— Am venit să te iau! îi spuse ea.

— Sunt gata – răspunse Aurore.

Doña Cruz nu se aşteptase la un asemenea răspuns.

— Te-ai mai gândit de adineauri?

— M-am rugat. Când te rogi, lucrurile tulburi se limpezesc.

Doña Cruz se aplecă spre ea plină de interes.

— Spune-mi, ce ai anume de văzut mai limpede?

— Sunt gata – murmură Aurore. Gata să mor.

— Dar nu e vorba de moarte, scumpa mea surioară.

— Încă mai demult – spuse Aurore, cu un ton de nesfârşită descurajare – m-am gândit la moarte; mi-am spus că numai eu sunt adevărata lui nenorocire, numai din pricina mea e tot timpul ameninţat de primejdii. Eu sunt îngerul lui rău. Fără mine ar fi liber, liniştit, fericit!

Doña Cruz o asculta, dar nu înţelegea nimic.

— De ce – urmă Aurore, ştergându-şi o lacrimă – de

ce n-am făptuit ieri ceea ce mă gândesc să fac astăzi? De ce n-am fugit din casa lui? De ce n-am murit?

— Ce tot spui? strigă gitana.

— Tu nu poţi să ştii, Fior, surioară scumpă, ce deosebire este între ieri şi astăzi: o viaţă alcătuită toată numai din bucurii. Henri mă iubea, Fior!

— Şi până ieri n-ai ştiut-o? întrebă doña Cruz.

— Dac-aş fi ştiut-o mai devreme, Dumnezeu mi-e martor că nu am mai fi înfruntat zadarnic primejdiile acestei călătorii. Dar mă îndoiam, îmi era teamă să nu mă înşel. Vezi tu, fericirea pe pământ nu există.

— Şi ce-ai hotărât? o întrebă gitana, care nu avea nicio înclinaţie către misticism.

— Să mă supun – răspunse Aurore – ca să-l pot salva.

— Să mergem! spuse doña Cruz. Prinţul ne aşteaptă.

Dar rămase o clipă neclintită şi un nor îi acoperi zâmbetul.

— Ce ciudat se petrec unele lucruri în viaţă! murmură ea. Iată că mereu trebuie să mă sacrific pentru tine. E drept că eu nu iubesc aşa ca tine, dar în felul meu, desigur, tot iubesc şi nu ştiu cum se face că te întâlnesc de fiecare dată în calea mea.

Privirea mirată a Aurorei se ridică întrebătoare spre ea.

— Nu te nelinişti – continuă doña Cruz surâzând – eu n-am să mă omor din atâta lucru, îţi făgăduiesc. Sper să mai fiu la fel de îndrăgostită de mai multe ori înainte de a muri; totuşi, e sigur că, dacă nu erai tu, n-aş fi renunţat atât de uşor la regële cavalerilor rătăcitori. Şi la fel de sigur este că în afară de el, singurul om pentru care mi-a bătut inima este acest zăpăcit de Chaverny.

— Cum?… exclamă Aurore.

— Ştiu, ştiu, purtarea lui poate să pară uşuratică; dar, ce vrei, în afară de Lagardère, nu pot să sufăr sfinţii. Acest drăcuşor de marchiz m-a scos din minţi.

Aurore o luă de mână şi zâmbi:

— Surioară dragă – îi spuse ea – felul tău de-a vorbi m-ar putea înşela dacă nu ţi-aş cunoaşte inima de aur. De altfel, la ce ţi-ar folosi vorbele înflorite ale celor de viţă nobilă?

Doña Cruz încreţi buzele.

— S-ar părea că nici tu nu crezi în strălucita mea origine.

— Eu sunt domnişoara de Nevers – răspunse liniştită Aurore.

Ochii gitanei se măriră de uimire. w-Lagardère ţi-a spus-o? şopti ea, fără măcar să se gândească să protesteze.

Flor nu era ambiţioasă.

— Nu – răspunse Aurore – şi este singurul lucru pe care i l-aş reproşa. Dacă mi-ar fi spus…

— Atunci cine?

— Nimeni. Am înţeles-o singură. Începând de ieri, unele întâmplări petrecute în copilăria mea au căpătat pentru mine o semnificaţie nouă. Mi-am amintit, am cântărit şi concluzia s-a impus de la sine. Copilul care dormea în şanţul castelului Caylus, în timp ce ucigaşii îl omorau pe tata, eu eram. Văd şi acum privirea lui Henri când am vizitat acel loc blestemat. Mai apoi, nu tot Henri m-a pus să sărut chipul de marmură al lui Nevers la cimitirul Saint-Magloire? Şi acest Gonzague, al cărui nume, m-a urmărit din copilărie, acest Gonzague care astăzi îmi va da ultima lovitură, nu este el soţul văduvei lui Nevers?

— Dar Gonzague – o întrerupse gitana – voia şi el să mă readucă la mama mea!

— Sărmană Fior, din păcate sunt multe lucruri pe care noi singure nu le putem lămuri. Suntem totuşi nişte biete copile şi Dumnezeu ne-a păstrat inima curată: cum să fim noi în stare să descurcăm iţele atât de încâlcite din inimile ticăloase? Şi la ce bun? Nu ştiu ce gând avea

Gonzague cu tine; dar tu erai o unealtă în mâna lui. Abia de ieri am înţeles acest lucru şi mi se pare că acum, că vorbim despre asta, începi să înţelegi şi tu.

— E adevărat – şopti doña Cruz, cu pleoapele pe jumătate închise şi cu sprâncenele încruntate.

— De-abia ieri – reluă Aurore – mi-a mărturisit Henri că mă iubeşte…

— De-abia ieri? o întrerupse gitana în culmea uimirii.

— De ce oare? continuă Aurore. Există, prin urmare, o piedică între noi? Şi care ar putea să fie acea piedică, decât sentimentul de onoare, atât de ascuţit, al omului acesta, care s-a dovedit mereu cel mai cinstit din lume? înalta mea origine, fabuloasa mea moştenire l-au îndepărtat de mine.

Doña Cruz zâmbi. Aurore o privi dezamăgită şi chipul ei fermecător luă o expresie mândră şi aspră.

— Trebuie oare să mă căiesc că ţi-am vorbit atât de deschis? murmură ea.

— Nu mă dojeni – strigă gitana, aruncându-se de gâtul ei – zâmbeam fiindcă mă gândeam că niciodată n-aş fi ghicit că un astfel de lucru ar putea însemna o piedică, eu care nu sunt prinţesă.

— De ce nu s-a îndurat cerul să nu fiu nici eu? strigă Aurore, cu ochii plini de lacrimi. Mărirea îşi áre bucuriile şi durerile ei. Eu, care voi muri la douăzeci de ani, nu voi fi cunoscut din ea decât lacrimile.

Cu un gest prietenesc închise gura prietenei sale, care voia să protesteze, şi reluă:

— Sunt liniştită. Am încredere în bunătatea Celui-de-sus, care nu ne face să suferim dincolo de hotarele acestei lumi.

Doña Cruz era foarte palidă.

— Ce ştii tu? întrebă ea cu glasul schimbat.

— Nimic. Dar stând aici, singură, am chibzuit la toate câte ţi-am spus, şi la alte lucruri încă. Dovezile se adunau.

Fiindcă sunt domnişoara de Nevers, am fost răpită ieri, fiindcă sunt domnişoara de Nevers, prinţesa de Gonzague îl urăşte pe Henri. Îţi poţi da uşor seama, Fior, că mai ales acest din urmă gând mi-a luat tot curajul. Gândul că mă găsesc între mama şi el, între doi oameni care se duşmănesc din pricina mea, mi-a sfâşiat inima. Va trebui oare să aleg? Şi pe cine voi alege? De când cunosc numele tatălui meu, parcă însuşi duhul lui mi-a intrat în suflet şi-mi porunceşte. Pentru prima dată am început să am simţul datoriei şi glasul acestei datorii este tot atât de imperios ca şi acela al fericirii… Ieri, nu cunoşteam nimic pe pământ în stare să mă despartă de Henri; astăzi…

— Astăzi? stărui doña Cruz, văzând-o că se opreşte. Surioară dragă, tu eşti Aurore de Nevers. Şi eu cred că ăsta e adevărul: nu există multe ducese care să aibă o faţă ca tine. Dar ai spus adineauri ceva care mă îngrijorează, mă înspăimântă chiar.

— Ce anume?

— „Eu. care voi muri la douăzeci de ani”.

— Ascultă, Fior, şi-ai să înţelegi. Rămăsesem singură aici în cameră, pradă gândurilor. Capul îmi era înfierbântat. Se vede că febra mi-a dat curajul să fac ce-am făcut. Am ieşit din cameră, am luat drumul pe care mi-l arătaseşi tu, pe scara secretă, apoi prin coridor, şi am ajuns în budoarul în care ne-am trezit faţă în faţă când am fost adusă aici de oamenii care m-au răpit. M-am apropiat de uşa ce dă în salonul unde s-a întins masa. Gălăgia încetase. Mi-am lipit ochiul de gaura cheii.

— Şi, nu-i aşa, domnul care părea să poruncească celorlalţi era Gonzague?

— Da, prinţul de Gonzague. Nu ştiu ce-ţi va fi spus ţie – urmă Aurore – dar sigur că te-a minţit.

— De ce crezi asta, surioară dragă?

— Fiindcă dacă ţi-ar fi spus adevărul, n-ai fi venit acum să mă chemi, Fior dragă.

— Şi care este adevărul? Mă faci să înnebunesc!

Se făcu o tăcere, în timpul căreia Aurore părea că visează, cu fruntea culcată pe pieptul tovarăşei sale.

— Ai observat – spuse ea încet – buchetele de flori care împodobesc masa?

— Da; frumoase flori.

— Şi Gonzague nu ţi-a spus şi ţie: „Dacă refuză, va fi totuşi liberă”?

— Sunt chiar vorbele lui.

— Ei bine – urmă Aurore, punându-şi mâna pe mina doñei Cruz – când am privit pe gaura cheii, Gonzague tocmai luase cuvântul. Mesenii îl ascultau nemişcaţi, muţi, galbeni la faţă. Am pus urechea în locul ochiului. Şi am înţeles totul...

JJN zgomot de paşi se auzi dincolo de uşa.

— Ce-ai înţeles? stărui doña Cruz.

Aurore nu răspunse. Chipul verzui şi mieros al domnului de Peyrolles se ivise în prag.

— Ce faceţi, doamnelor? zise el. Sunteţi aşteptate.

Aurore se ridică numaidecât.

— Vă urmez! zise ea.

Pe scară, doña Cruz se apropie de ea şi-i şopti încet:

— Spune-mi repede: ce e cu florile alea?

Aurore îi strânse mâna încetişor şi răspunse cu un zâmbet liniştit:

— Frumoase flori, cum bine ai spus şi tu. Domnul de Gonzague e galant ca un mare senior. Dacă refuz, nu numai că voi fi liberă, dar voi primi şi un buchet din acele flori minunate.

Doña Cruz se uită lung la ea; simţea că în dosul acestor vorbe se ascundea ceva ameninţător şi tragic; dar nu-şi putea da seama ce.

— Ce înseamnă aceasta? întrebă prinţul de Gonzague, apropiindu-se.

Îşi încruntă sprâncenele şi murmură:

— E beat mort! Asta-i prea de tot; aveam neapărată nevoie de el!

— Pentru căsătorie, monseniore? întrebă cocoşatul, jucându-se cu cravata lui de dantelă cu un gest de mare senior şi aruncându-şi pălăria la subsuoară.

— Da, fireşte pentru căsătorie f răspunse Gonzague.

— Pagubă-n ciuperci! exclamă Esop al II-lea, cu un ton degajat. Dacă nu-i el, poate fi un altul. Aşa cum mă vedeţi, monseniore, nu m-aş da înapoi să-mi fac un rost şi sunt gata să împlinesc eu ceea ce v-aţi pus în gând.

Un hohot de râs general întâmpină această propunere neaşteptată. Gonzague se uită însă cu luare-aminte la cocoşat, care stătea proptit în faţa lui.

— Ştii ce-ar trebui să faci ca să-l înlocuieşti pe celălalt? îl întrebă încet Gonzague, arătându-l pe Chaverny.

— Da – răspunse cocoşatul. Ştiu ce va trebui să fac.

— Şi te simţi în stare?

Esop al II-lea avu un zâmbet şi îngâmfat şi crud.

— Nu mă cunoaşteţi, monseniore! Am făcut eu” isprăvi şi mai mari!

Capitolul X

FLORI

DIN ITALIA

— Bună idee! spuseră aproape toţi ceilalţi – să-l însurăm pe cocoşat în locul lui Chaverny.

— Are mai mult haz, cocoşatul va fi un mire superb!

— Şi ce mutră o să facă Chaverny când se va trezi văduv!

Oriol şi Passepoil beau ca doi fraţi de cruce. Uitaseră parcă, cu totul, de rangurile lor. Cocardasse ciocnea pe rând cu toţi mesenii. I se părea că era firesc şi nici nu se fudulea măcar cu felul în care era tratat. De altminteri, în această împrejurare, ca şi în altele, Cocardasse se comporta cu o demnitate de toată lauda.

Prinţul de Gonzague şi cocoşatul stăteau deoparte.

Prinţul sfredelea cu privirea pe omuleţ, încercând să-i ghicească gândurile tainice sub masca sarcasmului care îi acoperea faţa.

— Monseniore – îi şopti cocoşatul – de ce garanţii aveţi nevoie?

— Mai întâi, vreau să ştiu ce-ai ghicit din tot ce se pune aici la cale?

— N-am „ghicit nimic! Eram însă şi eu aici. Am auzit parabola piersicii, povestea florilor şi panegiricul Italiei.

— Adevărat, erai aci! murmură prinţul. Şi de ce te-ai prefăcut că dormi?

— Vream să ştiu şi să chibzuiesc. Acest Chaverny nu era omul care vă trebuia.

— E drept, dar aveam o slăbiciune pentru el.

— Slăbiciunea este un cusur, fiindcă dă întotdeauna naştere la primejdii. Acum Chaverny doarme; dar se va trezi.

— Rămâne de văzut! şopti Gonzague. Dar, până una-alta, să-l lăsăm pe Chaverny. Ce părere ai despre parabola cu piersica?

— Este încântătoare, dar cam prea tare pentru fricoşii prieteni ai domniei-voastre.

— Şi despre povestea cu florile?

— Graţioasă, dar şi ea mult prea tare; le-a îngheţat sângele în vine.

— Nu e vorba de ce gândesc aceşti domni – replică Gonzague. îi cunosc eu mai bine decât tine…

— Şi asta rămâne de văzut – îl întrerupse la rândul său cocoşa tul.

Gonzague nu se putu împiedica să zâmbească.

— Vreau să ştiu care sunt părerile tale – stărui el.

— Tot ceea ce vine din Italia îmi place – spuse Esop al II-lea. Niciodată n-am auzit o poveste mai cu haz decât aceea a întâmplării contelui Canozza, la vila din Spoleto. Dar eu n-aş fi istorisit-o acestor domni.

— Te crezi deci mai tare decât ei? întrebă Gonzague.

Esop al II-lea avu un zâmbet plin de trufie şi nici nu se îndură să răspundă.

— Ei – strigă de la masă Navailles – cum rămâne cu căsătoria?

Un gest al lui Gonzague îi impuse tăcere.

— Ce-mi oferi tu mai mult decât Chaverny? întreba tocmai atunci prinţul pe cocoşat.

— Un trecut – îi răspunse omuleţul. Eu am mai fost căsătorit.

— A! exclamă Gonzague şi privirea i se făcu şi mai sfredelitoare.

Cocoşatul îşi mângâie bărbia şi nu plecă ochii:

— Am fost căsătoritrepetă el – şi sunt văduv.

— A! exclamă din nou Gonzague – şi întrucât crezi că acest lucru îţi dă mai mult preţ decât lui Chaverny?

Chipul cocoşatului se întunecă.

— Soţia mea era frumoasă – rosti el, scăzând glasul – foarte frumoasă.

— Şi tânără? întrebă Gonzague.

— Foarte tânără. Tatăl ei era sărac.

— Înţeleg. O iubeai?

— La nebunie! Dar căsnicia noastră a fost scurta.

Chipul cocoşatului se întuneca tot mai tare.

— Cât timp a ţinut? stărui Gonzague.

— O zi şi jumătate.

— Ciudat; lămureşte-mă!

Omuleţul râse silit.

— De ce să vă mai lămuresc, dacă mă înţelegeţi? şopti el.

— Nu te înţeleg – zise prinţul.

Cocoşatul plecă ochii şi păru să şovăie.

— La urma urmei – zise el – poate că m-am înşelat, poate că tocmai de un Chaverny aţi avea nevoie.

— Lămureşte-mă, ţi-am spus! repetă poruncitor

Gonzague.

— Domnia-voastră aţi lămurit povestea contelui Canozza?

Prinţul îi puse mâna pe umăr.

— A doua zi după căsătoria noastră… – se hotărî cocoşatul – … fiindcă i-am dat o zi ca să se gândească şi să se obişnuiască cu făptura mea, dar… n-a fost în stare.

— Şi atunci? stărui iar Gonzague privindu-l ţintă.

Cocoşatul luă un pahar de pe o măsuţă şi i-l arătă prinţului, fixându-l şi el cu privirea. Privirile lor se încrucişară. Aceea a cocoşatului exprima o cruzime atât de sălbatică, încât prinţul murmură:

— Atât de tânără şi frumoasă! Nu ţi-a fost milă?

Cu o mişcare convulsivă, cocoşatul zdrobi paharul pe măsuţă.

— Vreau să fiu iubit! spuse el cu un accent de o cruzime sălbatică. Cu atât mai rău pentru cele ce nu sunt în stare!

Gonzague rămase un timp tăcut; cocoşatul îşi reluase aerul rece şi sarcastic.

— Ehei, domnilor! strigă dintr-odată prinţul, arătându-l pe Chaverny care dormea butuc. Cine-l ia de-aici pe acest om?

Pieptul lui Esop al II-lea tresăltă. Făcu o mare sforţare ca să-şi ascundă izbânda. Cocardăsse şi Passepoil ridicară pe umerii lor pe cel învins şi se topiră cu el în întunericul galeriei; Gonzague le făcuse semn să-l ia. Când trecură pe lângă Esop al II-lea, acesta le şopti:

— Să nu vă atingeţi de un fir de păr clin capul lui; pe viaţa voastră, şi duceţi scrisoarea la adresa ei.

Cocardasse şi Passepoil ieşiră cu povara lor.

— Căsătoria cocoşatului este mult mai nostimă – hotărî Nocé.

Esop al II-lea fu dintr-o săritură pe masă.

— Tăcere! se auzi din toate părţile. Iată, Joñas va

rosti o cuvântare.

— Domnilor – începu cocoşatul gesticulând ca un avocat la Curtea supremă – sunt mişcat până în fundul sufletului de interesul măgulitor pe care binevoiţi să mi-l arătaţi. Fireşte, conştient şi încredinţat fiind de puţinul merit pe care-l am, ar trebui poate mai bine să tac…

— Foarte bine! aplaudă Navailles. Vorbeşte ca din carte!

— Joñas – îl încurajă şi Oriol – modestia domniei-tale îţi înnobilează talentele.

— Bravo, Esop al II-lea! Bravo f Bravo!

— Vă mulţumesc, domnilor, îngăduinţa domniilor-voastre îmi dă curajul să încerc a fi demn de ea, întocmai ca şi de bunătatea ilustrului prinţ, care îmi va dărui o tovarăşă de viaţă.

— Foarte bine! Bravo, Esop! Vorbeşte mai tare!

— Fă şi câteva gesturi cu mâna stângă! ceru Navailles.

— Un cuplet de ocazie! strigă De zbois.

— Un pas de menuet!

— Domnilor – le răspunse grav Esop – acestea sunt lucruri răsuflate; eu aş dori să vă mărturisesc recunoştinţa mea prin mijloace mai alese, de aceea îmi propun să vă dau în primă reprezentaţie o comedie inedită.

— Operele lui Joñas! Bravissimo! A compus o comedie!

— Mai bine zis, domnilor, sunt pe cale de-a o compune; va fi deci o improvizaţie. Am ambiţia să vă demonstrez că arta de a te face seducător este mai tare ca însăşi natura…

Geamurile salonului se cutremurară. O imensă aclamaţie se ridică.

— Ne va da o lecţie.

— Bravo, cocoşatule!

Omuleţul salută de jur-împrejur şi spuse zâmbind:

— Să mi se aducă tânăra soţie, şi voi face tot ce voi putea ca să distrez societatea.

— Să vină soţia cocoşatului! vociferau cu toţii. Serviţi-i cocoşatului soţia!

În aceeaşi clipă, uşa alcovului se deschise.

Gonzague porunci tăcere. Doña Cruz intră, susţinând-o pe Aurore, care se clătina, mai galbenă decât ceara. Domnul de Peyrolles venea în urma lor.

La vederea Aurorei, un murmur prelung de admiraţie străbătu sala.

Ca prin farmec, toţi acei domni uitară de hazul nebun pe care îl aşteptaseră. În adâncul inimii lor, mai curând amorţite decât rătăcite, un sentiment de compătimire se trezise. Gonzague se încruntă şi aruncă o privire aspră armatei lui. Taranne, Montaubert, Albret, suflete blestemate, se ruşinară de emoţia lor.

Dar acest sentiment făcu loc uimirii atunci când Passepoil şi Cocardasse recunoscură în noile venite pe cele două tinere fete din strada du Chantre: fata pe care gasconul o zărise la Barcelona, la braţul lui Lagardère, şi fata pe care Passepoil o văzuse la braţul lui Lagardère la Bruxelles. Niciunul, nici altul nu cunoşteau secretul comediei care urma să fie jucată şi care rămânea pentru ei un mister. Dar şi unul şi altul ştiau că avea să se petreacă ceva neobişnuit. îşi dădură cu coatele. Privirea care o schimbară voia să spună: „Atenţie!” Nu aveau nevoie să-şi mai încerce săbiile, ca să ştie că vor sări repede din teacă. La o privire pe care i-o aruncă cocoşatul, Cocardasse răspunse printr-un uşor semn din cap.

— He-he! şopti el lui Passepoil – micuţul vrea să ştie dacă i-am dus scrisoarea la adresă; n-a trebuit să alergăm prea departe.

Doña Cruz îl căuta cu ochii pe Chaverny.

— Poate că prinţul şi-a schimbat hotărârea – şopti ea la urechea tovarăşei sale. Nu-l mai văd aici pe marchiz.

Aurore nu-şi mai ridica ochii plecaţi. Clătina doar uşor din cap cu tristeţe. Fireşte, nu mai putea nădăjdui nimic. Când Gonzague se întoarse spre ea, doña Cruz o luă de mâna şi o îndemnă să înainteze.

Prinţul era foarte palid, deşi se străduia să zâmbească. Cocoşatul se afla alături de el, făcând tot ce putea ca să-şi ia o înfăţişare galantă şi frământându-şi spumoasa cravată de dantelă cu un aer triumfător. Ochii doñei Cruz îi întâlniră pe-ai lui. Fata se uită la el întrebător. Cocoşatul rămase însă nepăsător.

— Draga mea copilă – se adresă Gonzague Aurorei, şi vocea sa părea tuturor schimbată – domnişoara de Nevers ţi-a spus ce aşteptăm de la dumneata?

Aurore răspunse fără să ridice ochii, dar cu capul sus şi cu glasul neşovăitor:

— Eu sunt domnişoara de Nevers!

Cocoşatul tresări atât de tare, încât emoţia lui fu observată, deşi uimirea era generală.

— Ei, comedie! strigă el, stăpânindu-şi îndată tulburarea. Soţia mea este deci de casă mare!

— Soţia lui! bâigui doña Cruz.

De la un cap la celălalt al salonului se auzeau numai şoapte. Pe chipul acela feciorelnic şi fermecător de mândru, numele lui Nevers li se părea tuturor la locul său.

Gonzague se întoarse către doña Cruz şi îi spuse cu mânie:

— Dumneata i-ai băgat această minciună în capul sărmanei copile?

— Ah! exclamă cocoşatul dezamăgit – aşadar este doar o minciună? Cu atât mai rău! Mi-ar fi plăcut să mă încuscresc cu casa de Nevers!

Câteva râsete izbucniră; dar plutea totuşi o stingherească. Peyrolles era întunecat ca un cioclu.

— Nu i-am spus eu asta – replică doña Cruz, părând că nu se prea sinchiseşte de mânia prinţului. Dar dacă

totuşi o fi adevărat?

Gonzague dădu din umeri dispreţuitor.

— Unde este domnul marchiz de Chaverny? întrebă gitana. Şi ce vor să spună vorbele acestui om?

Şi îl arătă pe cocoşat, care îşi dădea aere în mijlocul armatei de curteni.

— Domnişoară de Nevers – îi răspunse Gonzague – rolul domniei-tale a luat sfârşit. Dacă ai să te lepezi de drepturile ce-ţi revin, te priveşte; din fericire, eu sunt aci ca să ţi le apăr. Eu sunt tutorele domniei-tale, iar cei ce mă înconjoară fac parte cu toţii din tribunalul de familie care s-a întrunit ieri în casa mea; prea puţini dintre membrii acelui tribunal lipsesc. Dacă aş fi ascultat de părerea tuturor, m-aş fi arătat poate mai puţin îngăduitor faţă de o înşelăciune îndrăzneaţă, sfruntată; dar am judecat potrivit bunătăţii inimii mele şi deprinderilor paşnice ale vieţii mele. Nu am vrut să fac o tragedie din nişte lucruri care ţin mai curând de domeniul farsei.

Se opri. Doña Cruz nu înţelegea nimic; aceste vorbe pentru ea răsunau în gol. Se vede însă că Aurore înţelegea mai bine, fiindcă un zâmbet trist şi amar îi înflori pe buze. Gonzague îşi roti privirea asupra adunării. Toţi ochii erau plecaţi, în afară de aceia ai cocoşatului, care părea că aşteaptă nerăbdător sfârşitul acestei predici.

— Spun toate acestea numai pentru domnia-ta, domnişoară de Nevers – urmă Gonzague, adresându-se mai departe doñei Cruz – fiindcă eşti singura dintre toţi cei de faţă care au nevoie să fii convinsă. Cinstiţii mei prieteni şi sfătuitori îmi împărtăşesc părerea; glasul meu exprimă în totul gândul lor.

Nimeni nu protestă. Gonzague continuă:

— V-am împărtăşit hotărârea mea de a înlătura o pedeapsă prea aspră, o pedeapsă în raport cu vina.

— Dar despre ce vină e vorba? întrebă Navailles. Ne ţineţi ca pe jeratic, monseniore!

— Cum, ce vină? rosti Gonzague prefăcându-se că-şi înăbuşă un val de indignare. Ştiţi prea bine că e vorba de o vină gravă, pe care legea o califică drept crimă; anume faptul de a te introduce într-o familie ilustră ca să umpli, prin înşelăciune, golul lăsat în acea familie printr-o absenţă sau prin moarte.

— Dar biata Aurore n-a făcut nimic din toate astea! încercă să se împotrivească doña Cruz.

— Tăcere! strigă Gonzague. Trebuie un stăpân şi o frână acestei aventuriere! Dumnezeu mi-este martor că nu-i doresc răul. Cheltuiesc o sumă importantă ca să-i închei cu voie bună odiseea: o mărit.

— Într-un ceas bun! făcu Esop al II-lea. Iată încheierea!

— Şi-i spun – continuă Gonzague, luând mâna cocoşatului – iată un om cinstit care te iubeşte şi care aspiră să-ţi fie soţ.

— Dar m-aţi înşelat, monseniore! strigă gitana, roşie de mânie. Nu a fost vorba de acest om! Cum este cu putinţă să te dăruieşti unei astfel de fiinţe?

— Nu-i măgulitor! Nu-i măgulitor de fel! murmură Esop al II-lea. Dar nădăjduiesc că tânăra persoană îşi va schimba curând părerea.

— Dumneata! îi strigă doña Cruz. Acum înţeleg eu! Dumneata trebuie să înnozi toate iţele acestei intrigi. Sunt sigură acum că tot dumneata ai denunţat ascunzătoarea Aurorei.

— He-he! chicoti cocoşatul părând foarte mulţumit de el însuşi. He-he-he! Iacă-mă în stare şi de aşa ceva! Monseniore, fetişcana asta vorbeşte cam mult. Cu siguranţă că, din pricina ei, aleasa mea n-a mai apucat să-mi răspundă.

— Dac-ar fi fost marchizul de Chaverny… aş mai fi înţeles – începu doña Cruz.

— Lasă, surioară dragă – interveni Aurore cu acelaşi

ton rece şi sigur de sine pe care îl avusese de la început. Dac-ar fi fost domnul de Chaverny, l-aş fi refuzat aşa cum îl refuz şi pe acesta.

Cocoşatul nu păru câtuşi de puţin descumpănit.

— Domnişoară – spuse el – acesta nu poate fi chiar ultimul domniei-voastre cuvânt.

Gitana se aşeză între el şi Aurore. Abia aştepta să se ia la bătaie cu cineva. Domnul de Gonzague îşi reluase aerul nepăsător şi măreţ.

— Niciun răspuns? făcu cocoşatul înaintând cu un pas, cu pălăria sub braţ şi cu mâna pe spumoasa cravată de dantelă. Nu mă cunoaşteţi, domnişoară. Aş fi în stare să-mi petrec toată viaţa la picioarele domniei-voastre.

Domnişorii dimprejur, care ştiau cum stau lucrurile, se prefăceau că mor de râs.

Când cocoşatul vorbea, glasul lui piţigăiat şi hârâit zgândărea nervii; când tăcea, tăcerea căpăta dintr-odată ceva sinistru.

— Monseniore – spuse Aurore, cu liniştea pe care ţi-o dă desperarea – nu prelungiţi această tristă comedie, ştiu că domnul cavaler Henri de Lagardère a murit.

Pentru a doua oară cocoşatul tresări, ca şi cum ar fi primit o puternică lovitură. Nu mai scoase o vorbă. O tăcere adâncă se aşternu în salon.

— Dar cine oare v-a informat atât de bine, domnişoară? o întrebă Gonzague, cu o politeţe gravă.

— Nu mă întrebaţi, monseniore. Să trecem la deznodământul hotărât de mai înainte. Eu îl accept, îl doresc chiar.

Gonzague părea să şovăie. Nu se aştepta să i se ceară buchetul din Italia. Mâna Aurorei făcuse o vădită mişcare spre flori. Gonzague se uita la fata aceasta atât de tânără şi de frumoasă.

— Preferaţi un alt soţ? şopti el aplecându-se la urechea ei.

— Mi-aţi spus, monseniore – răspunse Aurore – că dacă voi refuza, voi fi liberă. Eu vă cer să vă respectaţi cuvântul.

— Şi ştiţi şi… – începu Gonzague cu glasul aproape şoptit.

— Ştiu… – îl întrerupse Aurore ridicând în sfârşit asupra lui privirea ei de sfântă. Ştiu şi aştept să-mi oferiţi florile…

Capitolul XI VRAJA

Deşi nu pricepeau toată grozăvia situaţiei, întreaga adunare de traficanţi şi gentilomi simţeau sângele sleindu-li-se în vine. Cocardasse şi Passepoil ţineau ochii aţintiţi asupra cocoşatului ca doi copoi la pândă.

Aurore era liniştită; avea acea blândă şi strălucitoare frumuseţe, acea tristeţe adâncă, dar resemnată, a unei sfinte care trece prin cea din urmă şi mai grea încercare de pe acest pământ de întristare, şi care a şi început să privească cerul. Mâna lui Gonzague se întinse spre flori, dar dintr-odată se retrase. Întorsătura aceasta a lucrurilor îl lua prin surprindere. Se aşteptase, fireşte, la o oarecare împotrivire, în urma căreia florile, dăruite ostentativ, ar fi pecetluit complicitatea devotaţilor săi. Dar în faţa acestei frumoase şi blânde făpturi, perversitatea lui Gonzague fu descumpănită. Urma de sensibilitate pe care o mai păstra se tulbură. Contele Canozza era măcar un bărbat. Cocoşatul îl ţintea cu privirea lui scăpărătoare. Pendula bătu orele trei din noapte. În mijlocul tăcerii adânci care se aşternuse, un glas se auzi în spatele lui Gonzague. Se afla acolo un ticălos a cărui inimă uscată nu mai putea să se înduioşeze. Domnul de Peyrolles reaminti stăpânului său:

— Tribunalul de familie se întruneşte mâine.

Gonzague întoarse capul şi bâigui:

— Fă cum vrei…

Peyrolles luă numaidecât buchetul de flori, a cărui

destinaţie Gonzague însuşi o trădase.

Doña Cruz, cuprinsă de o nedesluşită teamă, şopti la urechea Aurorei:

— Parcă îmi pomeniseşi şi tu ceva despre nişte flori?

— Domnişoară – spuse în aceeaşi clipă Peyrolles – sunteţi liberă. Îngăduiţi-mi să vă ofer un buchet.

Gestul, ca şi tonul, fuseseră pline de stângăcie. Toată mârşăvia i se întipărise pe faţă, ca şi cum faţa i-ar fi respirat crima prin toţi porii.

În acest timp, Aurore întinse mâna să ia florile.

— *Capédédiou* \şopti Cocardasse, ştergându-şi fruntea – cu florile astea trebuie că nu-i lucru curat!

Doña Cruz, care nu-l slăbise cu privirea pe Peyrolles, se repezi instinctiv; dar o altă mână i-o luase înainte. împins cu brutalitate, Peyrolles se propti de perete. Buchetul îi scăpă din mâini şi cocoşatul îl calcă în picioare cu sânge rece. Toţi răsuflară ca şi cum li s-ar fi luat o povară de pe suflet.

— Ce înseamnă asta? strigă Peyrolles, trăgând sabia.

Gonzague se uită la cocoşat bănuitor.

— Nicio floare! spuse acesta. Eu singur am de-aci înainte dreptul să fac astfel de daruri logodnicei mele. Ce dracu'! Vă văd pe toţi năuciţi de parc-ar fi căzut trăsnetul. N-a căzut decât un buchet de flori veştejite. Până în această clipă nu m-am amestecat ca să pot avea meritul total al izbânzii. Bagă sabia în teacă, prietene – se adresă lui Peyrolles – şi repede! Monseniore – urmă el – porunciţi acestui cavaler al tristei figuri să nu ne tulbure petrecerea. Pe legea mea că nu înţeleg! Vă daţi bătut dintr-odată? Lăsaţi totul baltă şi rupeţi tratativele, ca şi cum cine ştie ce s-ar fi întâmplat? Daţi-mi voie ca eu să nu renunţ atât de repede!

— Are dreptate! Are dreptate! strigară ceilalţi din toate părţile.

Veselia nu izbuti totuşi să se mai întoarcă în salonul

lui Gonzague. De altfel, însuşi Gonzague nu mai nădăjduia nimic de la încercarea cocoşatului. Mai putea câştiga câteva minute ca să chibzuiască. Şi lucrul acesta putea fi preţios.

— Am dreptate, pe Dumnezeul în eu, fireşte că am dreptate – urmă Esop al II-lea. Ce vă făgăduisem? O lecţie. Şi treceţi la fapte fără mine? Şi nu mă lăsaţi să spun un cuvânt!

— Bravo! strigă Navailles – aşa se cade să vorbiţi.

— Noi vom constitui juriul – adăugă Nocé. Porneşte la atac.

Cocoşatul se uită la Aurore, apoi la cei ce se strânseseră roată în jurul ei. Sleită de puteri, fata se prăbuşise în braţele doñei Cruz. Cocardasse împinse repede un jilţ. Aurore se lăsă în el.

— Felul în care se prezintă lucrurile nu par favorabile bietului Esop al II-lea – murmură Noce.

Fiindcă Gonzague nu râdea, toţi rămaseră serioşi.

— Monseniore – zise cocoşatul – îngăduiţi-mi să vă fac o rugăminte.

— Ascultaţi-i cererea, monseniore!

— Ce anume? întrebă Gonzague, tot distrat şi preocupat.

— Să fim lăsaţi singuri, logodnica mea şi cu mine – răspunse cocoşatul – numai cinci minute. Şi îmi vor fi de ajuns pentru ca această copilă să nu mă mai respingă.

— Cinci minute! strigară toţi. Ce sigur e pe el! Nu putem să-i refuzăm acest lucru, monseniore!

Gonzague nu răspunse. Cocoşatul se apropie deodată de el şi îi şopti la ureche:

— Monseniore, toţi ochii sunt pe domnia-voastră. Sunt sigur că aţi pedepsi, cu moartea pe cel care v-ar trăda aşa cum vă trădaţi acum singur.

— Îţi mulţumesc, prietene – îi răspunse prinţul, compunându-şi o altă expresie – sfatul este bun. Hotărât

lucru, vom avea nişte socoteli de făcut împreună şi sunt sigur că vei ajunge un mare senior înainte de-a muri.

Apoi, adresându-se celorlalţi:

— Domnilor – reluă el – mă gândeam la domniile-voastre. Am câştigat în noaptea aceasta o partidă grea. Mâine, după toate probabilităţile, vom fi la capătul strădaniilor noastre, dar nu trebuie să ne înecăm la mal. Iertaţi-mi distracţia şi urmaţi-mă.

Era acum numai zâmbet. Toate chipurile se luminară.

— Să nu ne depărtăm prea mult, ca să ne bucurăm de spectacol.

— În galerie – îşi dădu cu părerea Nocé – vom putea lăsa uşa întredeschisă.

— Domnilor – zise Oriol – rămăşagurile sunt deschise.

Erau întotdeauna gata să se prindă pe orice şi pentru orice. Cota rămăşagurilor fu fixată la unu contra o sută pentru Esop al II-lea, zis Joñas. Trecând pe lângă Cocardasse şi Passepoil, Gonzague le şopti:

— Pentru o sumă mare de bani v-aţi reîntoarce în Spania?

— Am face orice ca să împlinim dorinţele monseniorului – răspunseră vitejii noştri.

— Nu vă îndepărtaţi nici voi! le porunci prinţul, amestecându-se printre oaspeţii săi.

Cocardasse şi Passepoil nici gând nu aveau de aşa ceva. După ce toată lumea părăsi salonul, cocoşatul se întoarse spre uşa galeriei, dincolo de pragul căreia se vedeau trei rânduri de capete curioase.

— Aşa e bine – zise el vesel – foarte bine! Aşa nu „mă. stânjeniţi de fel. Nu pariaţi prea mult contra mea şi staţi cu ochii pe ceas. A, uitasem ceva! se întrerupse el traversând salonul, ca să se apropie de galerie. Unde este monseniorul?

— Aici – răspunse Gonzague. Ce este?

— Aţi adus şi un notar pentru contractul de

căsătorie? întrebă cocoşatul cu aerul cel mai serios.

Atunci nimeni nu se mai abţinu. Un hohot de râs general răsună în toată galeria.

— Cine râde la urmă râde mai bine! şopti Esop al II-lea.

Gonzague răspunse, uşor iritat:

— Isprăveşte mai repede, prietene, şi fii fără grijă. În camera mea aşteaptă un notar.

Cocoşatul se înclină şi se reîntoarse spre grupul celor două femei. Doña Cruz îl privea apropiindu-se cu un fel de spaimă. Aurore ţinea mereu ochii plecaţi. Cocoşatul se apropie şi îngenunche în faţa jilţului. În loc să urmărească acest spectacol, care se bucura de atâta succes în ochii prietenilor săi devotaţi, Gonzague se plimba, ţinându-l de braţ pe Peyrolles. Se duseră şi se rezemară tocmai în fundul galeriei.

— Din Spania – spunea Peyrolles – te poţi întoarce.

— Se poate muri în Spania la fel ca şi la Paris – murmură Gonzague. Aici, ocazia este pierdută. Doña Cruz ar vorbi.

— Chaverny… – începu domnul de Peyrolles.

— Acela va fi mut – îl întrerupse Gonzague.

Schimbară o privire în umbră şi Peyrolles nu mai ceru alte lămuriri.

— Trebuie – urmă Gonzague – ca ieşind de aici să fie. liberă, absolut liberă, până la colţul străzii…

Peyrolles se aplecă deodată şi îşi încordă auzul.

— Trece rondul de noapte – spuse Gonzague.

Un zăngănit de arme se auzea de afară. Dar zgomotul fu înăbuşit de larma care începu să crească în galerie.

— Uimitor! De necrezut! se auziră exclamaţii

— Nu vedem noi bine? Ce dracu’ îi spune?

— Ei – îşi dădu cu părerea Nocé – nu este greu de ghicit; se vede că-i face socoteala acţiunilor pe care le are.

— Priviţi! zise Navailles. Cine a făcut prinsoare o

sută contra unu?

— Nimeni – râse Oriol. Nu aş câştiga nici la cincizeci. Vrei tu la douăzeci şi cinci?

— Nu, zău, uitaţi-vă! Uitaţi-vă!

Cocoşatul era tot îngenuncheat în faţa jilţului Aurorei, Doña Cruz încerca să se aşeze între ei. Cocoşatul o dădu la o parte, spunându-i: „Lasă-ne!”

Vorbise încet. Glasul lui era însă atât de schimbat, încât doña Cruz se dădu în lături pască fără voia ei şi deschise ochii mari. În locul sunetelor piţigăiate şi supărătoare care ieşeau de obicei din gura omuleţului, se auzi un glas bărbătesc şi blând, armonios şi adânc. Această voce rosti numele Aurorei. Doña Cruz o simţi pe tovarăşa ei tresărindu-i uşor în braţe. Pe urmă b auzi şoptind:

— Visez!

— Aurore! repetă cocoşatul mereu în genunchi.

Fata îşi ascunse capul în mâini. Lacrimi mari se rostogoliră printre degetele care tremurau. Cei ce-o priveau pe doña Cruz prin uşa întredeschisă credeau că asistă la un fel de vrajă. Doña Cruz era în picioare, cu capul pe spate, cu gura întredeschisă, cu ochii parcă hipnotizaţi.

— Dumnezeule! strigă Navailles – iată o minune aievea!

— Ssst! Priviţi! Cealaltă pare atrasă ca de o forţă de neînvins!

— Cocoşatul are un talisman, sau face vrăji!

Ceea ce se spunea în dosul uşii era adevărat.

Aurore se pleca fără voia ei spre glasul care o chema.

— Visez! Visez! bâigui ea printre suspine. E îngrozitor! Doar ştiu că nu mai trăieşte!

— Aurore! repetă cocoşatul pentru a treia oară.

Şi cum doña Cruz era pe punctul să deschidă gura, el îi impusé tăcere cu un gest poruncitor.

— Nu întoarce capul – reluă el încet, adresându-se

domnişoarei de Nevers. Ne aflăm la marginea prăpastiei; o mişcare, un gest, şi totul e pierdut.

Doña Cruz fu silită să se aşeze lângă Aurore. Picioarele îi tremurau.

— Aş da douăzeci de ludovici să ştiu ce le spune 1 zise Navailles.

— La naiba! făcu Oriol. Încep să cred… dar nu i-a dat nimic să bea.

— O sută de galbeni pentru Cocoşat, la şanse egale! propuse Nocé.

Cocoşatul urmă:

— Nu visezi, Aurore, inima ta nu te-a înşelat, eu sunt!

— Tu! murmură tânăra fată. Nu îndrăznesc să deschid ochii. Fior, surioara mea dragă, priveşte-l tu!

Doña Cruz o sărută pe frunte, ca să-i spună şi mai încet, şi mai de aproape:

— El e!

Aurore dezlipi degetele din faţa ochilor şi strecură o privire printre ele. Inima-i zvâcni în piept; dar izbuti să-şi înăbuşe primul strigăt. Rămase nemişcată…

— Oamenii aceştia, care nu cred în cer – zise cocoşatul după ce trăsese cu ochiul spre uşă – cred în iad; ei pot fi uşor înşelaţi, dacă îi facem să creadă că suntem şi noi purtaţi de un duh al răului. Nu da ascultare inimii dumitale, Aurore, prefă-te că te-ai supune nu ştiu cărei ciudate atracţii care ar fi, aşa cum cred ei, opera diavolului. Trebuie să pari fascinată de această mână care te atrage…

Făcu câteva gesturi cabalistice cu mâna deasupra frunţii Aurorei, care se plecă spre el supusă.

— Se apropie de el! strigă Navailles înmărmurit.

Grăsanul Oriol se năpusti gâfâind spre balustradă:

— Pierdeţi tot ce-i mai frumos, monseniore! strigă el. Să mă-nghită iadul dacă spectacolul acesta nu merită să fie văzut!

Gonzague se lăsă dus către uşă.

— Ssst! Ssst! Să nu-i tulburăm! – făcură ceilalţi, când prinţul se apropie.

I se făcu loc. Rămase şi el împietrit de mirare. Cocoşatul îşi continua gesturile cabalistice. Aurore, câştigată şi vrăjită, se pleca din ce în ce spre el. Cocoşatul avusese dreptate. Cei ce nu credeau de fel în Dumnezeu se încredeau adesea în acele înşelătorii care veneau, pe vremea aceea, mai ales din Italia: filtre, vrăji, puteri oculte, magie.

Gonzague, omul care nu credea în nimic, murmură totuşi:

— Omul acesta face farmece!

Passepoil, care se afla alături de el, îşi făcu o cruce mare în văzul tuturor şi Cocardasse mormăi 1

— Tâlharul, are funie de spânzurat! Ţin-te bine! Se vede cât de colo.

— Mina, dă-mi mâna – şopti cocoşatul Aurorei, întinde-mi-o încet, încet de tot, ca şi cum o putere nevăzută te-ar îndemna să mi-o dai, fără voia ta.

Mâna Aurorei se desprinse de pe faţă şi coborî, Cu o mişcare de automat. Dac-ar fi zărit cei din galerie zâmbetul ei fermecător! Toţi însă se uitau numai la cocoşat, cu un fel de groază.

— RIA te uită! exclamă Cocardasse. Mititica îi dă mâna!

Şi toţi recunoscură, cu o uimire adâncă:

— Face din ea tot ce vrea! Ce demon!

— Ţin-te bine! exclamă iar tot Cocardasse, ăcând cu ochiul lui Passepoil. Lucrurile astea până nu le vezi, nu le crezi.

— Chiar când le văd, eu nu le cred – zise domnul de Peyrolles în spatele lui Gonzague.

— Ei, asta-i! se ridicară proteste de pretutindeni. Doar nu putem nega evidenţa!

Peyrolles clătină din cap cu tristeţe.

— Să nu neglijăm nimic – continuă încet cocoşatul, care avea, se vede, motivele lui să se bizuie pe complicitatea doñei Cruz. Gonzague şi cu blestematul lui de Peyrolles sunt aci. Trebuie să-i înşelăm şi pe ei. Aurore, când mâna ta o va strânge pe-a mea, trebuie să tresari şi să arunci o privire uimită în jur. Aşa… foarte bine. Acum întoarce-te spre mine cu tot corpul, dar încet, încet.

Se ridică şi o învălui cu o privire poruncitoare.

— Ridică-te ca o automată – urmă el. Bine! Priveşte-mă; fă un pas şi lasă-te să cazi în braţele mele.

Aurore ascultă mai departe. Doña Cruz stătea nemişcată ca o statuie. Se auzi din dosul uşilor, care fură împinse de perete, un tunet de aplauze. Drăgălaşul cap al Aurorei se rezema de pieptul lui Esop al II-lea, zis Joñas.

— Exact cinci minute! strigă Navailles, cu ceasul în mână.

— Dar pe drăgălaşa seniori ta a schimbat-o în stană de piatră? întrebă Nocé.

Valul de spectatori năvăli cu zgomot în salon. Se auzi râsul ascuţit al cocoşatului, care spuse, adresându-se lui Gonzague:

— Monseniore, nu a fost chiar atât de greu.

— Monseniore – spunea la rândul său Peyrolles – la mijloc se află ceva neînţeles. Acest caraghios trebuie să fie un scamator dibaci; feriţi-vă!

— Ţi-este teamă să nu-ţi schimbe capul? îl întrebă Gonzague. Apoi, întorcându-se către Esop, adăugă: Bravo, prietene! Ne dai şi nouă reţeta ta?

— Totul e de vânzare, monseniore! răspunse cocoşatul.

— Şi efectul va ţine până la căsătorie?

— Până la căsătorie, da. Dar nu şi mai departe.

— Cât ceri pentru talisman, cocoşatule? îi strigă Oriol.

— Aproape nimic. Dar ca să te foloseşti de el, îţi trebuie ceva care costă scump.

— Ce anume? stărui grăsanul financiar.

— Multă minte! Duceţi-vă la piaţă, nobile domn, şi procuraţi-vă cât mai multă.

Oriol se pierdu în mulţimea celor din jur. Toţi aplaudară. Choisy, Nocé, Navailles o înconjurau pe doña Cruz şi o întrebau, plini de o nesăţioasă curiozitate:

— Ce i-a spus cocoşatul? Vorbea latineşte? Avea în mână vreo sticluţă?

— Vorbea în ebraică – răspunse gitana care, treptat, îşi venise în fire. – Şi fata asta fermecătoare îl înţelegea?

— Foarte bine. A băgat mâna stângă în buzunar şi a scos ceva care semăna cu… ce să spun eu?

— Cu un inel constelat?

— Cu o batistă – încheie gitana, întorcându-le apoi spatele.

— Pe legea mea, eşti un om preţios, prietene! spuse Gonzague punând mâna pe umărul cocoşatului. Te admir.

— Ca pe un începător, nu-i aşa, monseniore? replică Esop al II-lea, cu un zâmbet modest. Dar rugaţi pe aceşti domni să se dea un pic înapoi: mai departe! Vă rog mai departe! Să nu mi-o speriaţi! M-am ostenit îndeajuns. Unde este notarul?

— Să fie chemat notarul! porunci domnul de Gonzague.

Capitolul XII
SEMNAREA CONTRACTULUI

Alteţa sa prinţesa de Gonzague petrecuse toată ziua aceea în apartamentul său; dar numeroşi vizitatori tulburaseră singurătatea în care se retrăsese de atâţia ani văduva lui Nevers. Dis-de-dimineaţă scrisese mai multe scrisori. Cei mai grăbiţi veneau să aducă ei înşişi răspunsul. Astfel îl primi pe cardinalul de Bissy, pe ducele

de Tresmes, guvernatorul Parisului, pe domnul de Machault, şeful poliţiei, pe domnul preşedinte Lamoignon şi pe vicecancelarul Voyeur d'Argehson. Tuturor a le ceru ajutor împotriva domnului de Lagardère, acest fals gentilom care îi răpise fiica. Tuturor le povesti convorbirea avută cu acel Lagardère, care, furios că nu obţinuse îndrăzneaţă răsplată pe care o visase, căutase scăpare în dosul unor minciuni sfruntate.

Toţi erau indignaţi împotriva lui Lagardère. Şi, la drept vorbind, aveau de ce. Cei mai înţelepţi dintre sfătuitorii doamnei de Gonzague fură de părere că însăşi afirmaţia de la început făcută de către cavaler, anume că ar fi reprezentantul domnişoarei de Nevers şi că ar putea s-o redea mamei sale, era un fals. Dar, oricum, era bine să ştie cât mai multe.

Deşi numele prinţului de Gonzague continua să pară înconjurat de tot respectul, şedinţa din ajun lăsase tuturor o amintire neplăcută. Plutea peste toată această întâmplare un mister sub care se ascundea o cumplită fărădelege. Nimeni nu putea ghici despre ce anume putea fi vorba, dar gândul ei frământa mintea tuturor celor care asistaseră la desfăşurarea evenimentelor. Mai întâi o sfătuiră pe prinţesă să se ducă la Palatul Regal, să-i mai dea lămuriri Regentului. O sfătuiră mai ales să nu-şi mai acuze soţul. Către amiază, se urcă în lectică şi se duse la Palatul Regal, unde fu de îndată primită. Regentul o aştepta. Audienţa prinţesei dură neobişnuit de mult. Doamna de Gonzague nu mai acuză pe nimeni. Dar Regentul îi puse nenumărate întrebări, ceea ce nu putuse să facă în vânzoleala balului»

Filip de Orléans, pe care amintirea lui Nevers, cel mai bun prieten al lui, pe care-l socotea drept frate, îl răscolise puternic în ultimele două zile, se reîntoarse în chip firesc cu gândul la anii mai îndepărtaţi, aduse vorba despre lugubra întâmplare de la Cay lus, care nu-i păruse

niciodată limpede. Era pentru întâia oară că vorbea astfel, între patru ochi, cil văduva prietenului său. Prinţesa nu-şi mai acuză soţul; dar la sfârşitul audienţei. Regentul rămase trist şi gânditor. Deşi-l primi de două ori pe prinţul de Gonzague în acea zi, Regentul nu avu o explicaţie cu el. Pentru cine îl cunoştea pe Filip de Orléans, acest fapt nu avea nevoie de comentarii. Neîncrederea încolţise în spiritul Regentului. La întoarcerea ei de la Palatul Regal, prin* ţesa de Gonzague îşi găsi locuinţa plină de prieteni. Toţi cei care o sfătuiseră să nu-l acuze pe prinţ o întrebară ce hotărâse Regentul în legătură cu el.

Gonzague, care avea presimţirea unei furtuni apropiate, nu bănuia totuşi norii care se îngrămădeau la orizont. Furtuna pornea chiar din palatul Gonzague. Poate că îndelungata şi întunecata dramă a acestor optsprezece ani de căsnicie silită se apropia de deznodământ. Prinţesa de Gonzague răspunse iluştrilor ei sfătuitori că Regentul se informase despre împrejurările căsătoriei sale şi despre ceea ce fusese mai înainte. Adăugă că Filip de Orléans îi făgduise să-l facă pe acest Lagardère să vorbească, chiar dacă ar trebui să-l supună la tortură. Domnul de Machault făgăduise concursul jandarmilor săi, domnul de Tresmes gărzile sale, cei doi preşedinţi copoii lor de la palat. Nu ştim ceea ce un cardinal putea făgădui în asemenea împrejurări, dar este sigur că eminenţa sa oferi ceea ce putea.

Pe la ceasurile cinci seara, Madeleine Giraud aduse stăpânei sale, care era singură, un bilet din partea şefului poliţiei. Acest magistrat vestea pe prinţesă că domnul de Lagardère fusese asasinat în noaptea precedentă, la ieşirea din Palatul Regal. Scrisoarea se încheia cu aceste cuvinte, care ajunseseră o formulă sacramentală: „Nu-l acuzaţi pe soţul domniei-voastre”. Prinţesa îşi petrecu restul serii în nelinişte singurătăţii. Între ceasurile nouă şi zece, Madeleine Giraud aduse un alt bilet, scris de o

mină necunoscută. Fusese adus de nişte oameni cu înfăţişarea neplăcută, cu mutre de bandiţi. Unul înalt şi sfidător, celălalt mieros şi scund. Biletul reamintea prinţesei că termenul de douăzeci şi patru de ore acordat de către Regent domnului de Lagardère expira în noaptea aceea la orele patru. O informa pe alteţa sa că domnul de Lagardère va fi la acea oră în căsuţa care servea ca adăpost micilor petreceri intime ale domnului de Gonzague. Pentru ce? Cum? Dar atunci scrisoarea şefului poliţiei, care îi anunţa moartea cavalerului? Prinţesa porunci să-i fie pregătită caleaşca. Se urcă în ea şi ajunse în strada Pavée-Saint-Antoine, la palatul preşedintelui Lamoignon. Un ceas mai târziu, douăzeci de gărzi franceze, comandate de către un căpitan şi patru ofiţeri de poliţie de la Châtelet, îşi aşezau tabăra în curtea palatului Lamoignon.

Noi n-am uitat că petrecerea dată de către prinţul de Gonzague în căsuţa lui din spatele cimitirului Saint-Magloire avea drept ţel o căsătorie. Nimic mai firesc, deci, ca prinţul să fi luat toate măsurile necesare pentru ca nimic să nu întârzie căsătoria hotărâtă. Notarul, un notar adevărat, fusese convocat. Ceva mai mult, preotul, de asemenea, un preot adevărat, aştepta în capela din Saint-Magloire. Nu era vorba deci de o căsătorie fictivă. Domnul de Gonzague avea nevoie de o căsătorie întru totul legală, care să dea solului toate drepturile asupra soţiei, în aşa fel încât voinţa soţului să poată prelungi la infinit exilul soţiei. Gonzague spusese adevărul. Nu-i plăcea sângele. Numai că, atunci când nu avea la îndemână alte mijloace, sângele nu-l făcea pe Gonzague să dea înapoi. O clipă lucrurile merseră prost în noaptea aceasta. Cu atât mai rău pentru Chaverny! Dar de când intervenise cocoşatul, totul luase o întorsătură nouă, ba chiar mult mai fericită. Cocoşatul era, fireşte, un om căruia puteai să-i ceri orice. Gonzague îl judecase dintr-o aruncătură de ochi. Când Gonzague

porunci să vină notarul, toţi voiră să alerge să-l cheme: Oriol, Albret, Montaubert se năpustiră spre galerie, luând-o înaintea lui Cocardasse şi Passepoil. Coborând şi ei scara, duşi de curent, aceştia se treziră în vestibulul de marmură.

— Scumpule – făcu gasconul – în noaptea asta o să se lase cu grindină…

— …de lovituri! îi completă gândul Passepoil. Sfârlează pare să înceapă a fi bătută de un adevărat uragan.

— Ţin-te bine! Am mâncărimi în palmă! Dar tu?

— Mai întrebi? De mult n-am mai dănţuit, nobile prieten!

În loc să intre în apartamentele de jos, deschiseră uşa care da afară şi coborâră în grădină. Nu mai era nici urmă de paza aşezată de Gonzague în faţa casei. Vitejii noştri înaintară până la bolta de verdeaţă, unde domnul de Peyrolles găsise în ajun cadavrele lui Saldagno şi Faënzia. Nimeni sub boltă.

Ceeá ce le păru mai curios fu că poarta care dădea în ulicioară era larg deschisă. Nimeni nici pe ulicioară. Vitejii noştri se priviră.

— Ei, comedie! Doar nu împieliţatul de Parizian o fi făcut şi asta? şopti Cocardasse. Doar e sus de aseară!

— Poţi să ştii de ce mai e în stare! replică Passepoil.

Auziră un zgomot nedesluşit venind dinspre biserică.

— Stai tu aci – spuse gasconul. Mă duc să văd despre ce-i vorba.

Se strecură de-a lungul zidurilor grădinii, în timp ce Passepoil făcea de gardă la poartă. La capătul grădinii se afla cimitirul Saint-Magloire. Cocardasse îl găsi înţesat de gărzi franceze.

— Ei, potârnichea mea! şopti el întorcându-se. De-o fi să jucăm, au să ne ţină isonul sticleţii.

În acest timp, Oriol şi tovarăşii săi dădeau năvală în

camera lui Gonzague, unde notarul Griveau dormea liniştit pe o sofa, lângă măsuţa pe care se vedeau resturile unui adevărat ospăţ.

Notarul Griveau, notar public cu împuterniciri regale, aparţinând tribunalului de la Châtelet, avea cinstea să fie, între altele, şi un devotat al domnului de Gonzague. Era un bărbat frumos, de patruzeci de ani, bine hrănit, cu obrajii trandafirii, zâmbăreţ, pe scurt, un om pe care-ţi făcea plăcere să-l vezi. Binecrescut, cu purtări alese, îl salută pe prinţ şi pe ceilalţi domni ca un adevărat om de lume. Avea la el textul contractului de mai înainte pregătit, numai că în capul colii se afla numele lui Chaverny. Trebuia să-l şteargă şi să-l înlocuiască. La invitaţia domnului de Peyrolles, notarul Griveau se aşeză la o masă mică, scoase din buzunarul său condeiul, cerneala, cuţitaşul şi se puse pe lucru. Gonzague şi cea mai mare parte dintre invitaţi rămăseseră în jurul cocoşatului.

— Ţine mult? întrebă acesta, adresându-se notarului.

— Domnule Griveau – zise prinţul râzând – înţelegeţi nerăbdarea firească a acestor tineri logodnici.

— Cer cinci minute, monseniore – răspunse notarul.

Cocoşatul se arătă satisfăcut şi spuse fudulindu-se:

— Când mă gândesc cât spirit se cheltuieşte cu prilejul căsătoriei mele! Dar – păru el să-şi amintească dintr-odată – noi rămânem aşa? Nu e cu putinţă! Mireasa nu este îmbrăcată în rochie de ceremonie, iar eu? Dumnezeule! Ce ruşine! Nu sunt nici pieptănat, manşetele îmi sunt mototolite! O rochie de mireasă, pentru Dumnezeu! adăugă cocoşatul. Am auzit vorbindu-se de un trusou?

Doña Cruz se însărcină cu gătirea miresei.

— Şi repede! spuse gitana. Noaptea trece! Trebuie să ne rămână timp şi pentru dans.

Esop al II-lea ţinea o oglindă într-o mână şi un pieptene în cealaltă.

— Gata! spuse chiar atunci notarul Griveau. lăctul poate fi semnat.

— Ai scris numele căsătoriţilor? întrebă Gonzague.

— Nu le ştiu – răspunse notarul.

— Numele tău, prietene? îl întrebă prinţul.

— Iscăliţi, monseniore – răspunse Esop al II-lea, parcă în treacăt – iscăliţi domniile-voastre, căci nădăjduiesc că îmi veţi face toţi această cinste. Numele meu îl voi scrie eu personal; este un nume ciudat, care o să vă facă să rMeţi.

— Adevărat, cum dracu' l-o chema? râse Navailles.

— Semnaţi, monseniore, semnaţi, mi-ar plăcea manşetele domniei-voastre ca dar de nuntă.

Gonzague îşi desfăcu numaidecât manşetele de dantelă şi i le aruncă. Pe urmă se apropie de masă să semneze.

Ceilalţi domni se întreceau să găsească un nume cdcoşatului.

— Nu căutaţi – zise el prinzându-şi manşetele lui Gonzague – nu veţi ghici niciodată. Domnule de Navailles, aveţi o batistă brodată foarte frumoasă!

Navailles îi dădu batista.

Fiecare dori să-i adaugi ceva la toaletă: o agrafă, o cataramă, o fundă. El primea totul şi se admira în oglindă. În acest timp, toţi prietenii prinţului iscăleau unul după altul. Numele lui Gonzague era în cap.

— Duceţi-vă să vedeţi dacă soţia mea este gata! zise cocoşatul lui Choisy, care îi prindea o cravată de dantelă de Malines.

— Mireasa! Iată mireasa! se auziră exclamaţii vesele.

Aurore se ivi în pragul budoarului, în rochie de mireasă albă şi purtând în păr florile de lămâiţă simbolice. Era nespus de frumoasă, dar trăsăturile ei palide păstrau o neclintire ciudată, care o făceau să semene cu o fermecătoare statuie. Era sub puterea vrăjii. La vederea ei,

un murmur de admiraţie se stârni.

Cocoşatul luă mâna Aurorei din mâinile doñei Cruz, care o sprijinea. Toţi se aşteptau la o mişcare de repulsie din partea miresei. Aurore îl urmă cu o desăvârşită supunere. Întorcându-se să ajungă la masă, unde notarul Gri veau îi pusese pe toţi să semneze, privirea lui Esop al II-lea întâlni pe aceea a lui Gocárdasse, care tocmai se întorcea cu tovarăşul său Passepoil. Esop al II-lea le făcu cu ochiul, atingându-şi şoldul cu un gest uşor. Cocardasse înţelese, fiindcă îi tăie calea, strigând:

— *Capédédiou*! Lipseşte ceva din ţinuta mirelui.

— Ce anume? Ce anume?

— Ce anume? repetă şi cocoşatul, cu un* aer nevinovat.

— Ţin-te bine! replică gasconul. De când oare un gentilom se însoară fără spadă?

— Are dreptate, are dreptate! strigară într-un glas toţi cei de faţă. Să reparăm această scăpare! O spadă pentru cocoşat! Are să fie şi mai nostim aşa!

Navailles măsură din ochi toate spadele, în timp ce Esop făcea mofturi şi protesta:

— Dar eu nu sunt obişnuit. O să mă încurce, am să mă împiedic în ea.

Printre toate spadele acelea de paradă, se afla una singură de luptă, lungă şi puternică: aceea a blajinului domn de Peyrolles, care nu glumea niciodată. Deşi se împotrivea, Navailles îl descinse de ea.

— Nu-i nevoie! Nu-i nevoie! repeta mereu Esop al II-lea.

I se încinse spada în joacă.

Cocardasse şi Passepoil văzură cum în clipa în care atinse minerul sabiei, mâna cocoşatului avu un tremur nestăpânit de bucurie. Dar numai Cocardasse şi Passepoil observară acest lucru. După ce i se încinse sabia, cocoşatul nu mai protestă. Nu mai avea rost. Se afla în faţa unui fapt

împlinit. Dar arma care spânzura la şold păru să-i dea un sentiment sporit de mândrie. Începu să păşească fălindu-se atât de caraghios, că hohote de râs ţâşniră din toate părţile. Se îmbulziră cu toţii în jurul lui să-l sărute, să-l atingă, să-l învârtească întocmai ca pe-o păpuşă. Avea un succes nebun; Şi se lăsa în voia lor. Ajuns în faţa mesei, spuse:

— Uşor, uşor! Mă şifonaţi! Daţi-mi răgaz! Domnilor, prieteni buni, daţi-mi voie să sfârşesc odată cu contractul!

Notarul Griveau se afla încă la masă. Ţinea condeiul ridicat deasupra contractului – gata să completeze primul rând al cuprinsului.

— Vă rog – spuse el – numele, prenumele domniei-voastre, calitatea, locul naşterii…

Cocoşatul lovi uşurel cu piciorul scaunul notarului. Acesta se întoarse spre el.

— Domnia-voastră aţi semnat? îl întrebă cocoşatul.

— Fără îndoială – răspunse notarul Griveau.

— Atunci mergeţi sănătos, domnul meu – îi spuse cocoşatul şi îl împinse de pe scaun. Iar el se aşeză, solemn, în locul lui. Adunarea pufni în râs. Acum, tot ce făcea cocoşatul era prilej de haz nebun.

— De ce dracu’ o vrea să-şi scrie numele singur? întrebă totuşi Navailles…

Peyrolles vorbea încet cu domnul de Gonzague, care ridica din umeri. Peyrolles vedea în fiecare amănunt din tot ce se petrecea un semn rău. Gonzague îşi bătea joc de el şi îl poreclise Tremurici.

— Veţi vedea numaidecât – răspundea în acest timp cocoşatul întrebării lui Navailles. Adăugă apoi, rânjind cu râsul său ascuţit: Are să vă mire foarte mult, veţi vedea, veţi vedea! Fină atunci, mai puteţi bea.

Toţi îi urmară sfatul. Paharele se umplură. Cocoşatul începu să umple spaţiile albe cu o mână sprintenă şi sigură.

— Dracu’ s-o ia de sabie! exclamă el, încercând s-o aşeze într-o poziţie mai puţin stânjenitoare.

Din nou hohote de râs. Cocoşatul se încurca din ce în ce mai mult în podoaba lui războinică. Marea spadă părea pentru el un instrument de tortură.

— Va scrie! ziseră unii.

— Nu va scrie! ripostară alţii.

Cocoşatul, în culmea nerăbdării, smulse spada din teacă şi o aşeză pe masă, alături de el. Din nou se auziră râsete.

Cocardasse îl apucă pe Passepoil de braţ.

— *Sandiéou*! Arcuşul e gata pregătit!

— De n-ar bolborosi curcanii! şopti Passepoil.

Minutarul pendulei era gata să ajungă la ora patru.

— Semnaţi, domnişoară, şi domnia-voastră – zise cocoşatul, întinzând condeiul Aurorei.

Ea şovăi; el o privi.

— Semnaţi cu humele adevărat, din moment ce-l ştiţi!

Aurore se aplecă peste pergament şi semnă. Doña Cruz, aplecată peste umărul ei, făcu o mişcare de vădită surprindere.

— Gata? Gata? întrebară curioşii.

Cocoşatul, oprindu-i cu un semn, luă la rândul său condeiul şi semnă.

— Gata! zise el. Veniţi să vedeţi; veţi fi nespus de miraţi!

Fiecare se îmbulzi. Cocoşatul îşi aruncase condeiul şi apucase fără grabă spada.

— Atenţie! şopti Cocardasse.

— S-a făcut! răspunse hotărât Passepoil.

Gonzague şi Peyrolles sosiră primii. Citind începutul contractului, se dădură trei paşi înapoi.

— Ce s-a întâmplat? Care-i numele? Care-i numele? strigau cei din spate.

Cocoşatul făgăduise că-şi va minuna asistenţa.

Se ţinuse de cuvânt. Toţi văzură într-o clipă cum picioarele strâmbe se îndreptară, bustul i se ridică şi mâna i se întări pe spadă.

— Ţin-te bine! mormăi Cocardasse. Coţcarul era meşter şi în alte scamatorii, în Curtea Havuzurilor, când era mic şi făcea pe omul fără oase!

Îndreptându-se din şale şi crescând deodată, cocoşatul îşi aruncă pletele înapoi. Deasupra acestui trup drept, robust, elegant, răsărise un cap nobil şi frumos.

— Veniţi să-mi citiţi numele! zise el, plimbându-şi privirea scânteietoare asupra mulţimii încremenite. În acelaşi timp, arătă cu vârful spadei semnătura.

Toate privirile urmăriră mişcarea. Un urlet răsună în toată sala, rostind numele:

— Lagardère! Lagardèrei

— Lagardère – repetă acesta – da, Lagardère, care nu lipseşte niciodată de la întâlnirile pe care le dă!

În această primă clipă de uimire împietrită, poate i-ar fi fost uşor să străpungă rândurile inamicilor săi în dezordine. Dar nu se clinti. Cu o mână o ţinea pe Aurore, care se cuibări se tremurând la pieptul lui; cu cealaltă ţinea spada sus. Cocardasse şi. Passepoil trăseseră şi ei spada şi stăteau în picioare în spatele lui. Gonzague trase şi el spada. Toţi credincioşii îl imitară. În total, erau cel puţin zece contra unu. Doña Cruz vru să se arunce între cele două câmpuri de bătaie. Peyrolles o apucă de braţ şi o scoase din salon.

— Domnilor, omul acesta nu trebuie să iasă de aici! rosti prinţul cu buzele albe şi fălcile strânse. Pe el!

Navailles, Nocé, Ghoisy, Gironne şi ceilalţi nobili porniră să atace cu furie. Lagardère nici măcar nu pusese masa între el şi adversari. Fără să lase mâna Aurorei, o adăposti cu braţul stâng şi se puse în gardă. Cocardasse şi Passepoil îl sprijineau în dreapta şi în stânga.

— Ţin-te bine, potârnicheo! strigă gasconul – de mâi

bine de şase luni postim! Ţinte tare! Mii de trăsnete!

— *Sunt aici*! strigă Lagardère, slobozind prima lovitură de spadă. După câteva secunde, oamenii lui Gonzague dădură înapoi: Gironne şi Albret zăceau pe jos, într-un lac de sânge.

Lagardère şi cei doi viteji ai săi, fără să fi fost atinşi o singură dată, nemişcaţi ca trei statui, aşteptau al doilea atac.

— Domnule de Gonzague – zise Lagardère: – aţi vrut să faceţi o parodie de căsătorie. Căsătoria este adevărată, are propria domniei-voastre iscălitură.

— Înainte! înainte! strigă prinţul, spumegând de furie.

De data aceasta se afla el în fruntea oamenilor săi. Pendula bătu ora cinci. O larmă mare se auzi afară şi bătăi puternice răsunară în uşa vestibulului, în timp ce un glas striga:

— În numele regelui!

Salonul avea în acea clipă o înfăţişare stranie: masa era încă acoperită cu mâncăruri şi cu sticle pe jumătate goale. Paharele răsturnate ici şi colo împreunau petele de vin cu împroşcaturile de sânge alé bătăliei. În fund, spre salonaşul unde adineauri se afla trusoul miresei şi care acum folosea drept adăpost notarului Griveau, mai mult mort decât viu, grupul alcătuit din Lagardère, Aurore şi cei doi maeştri de arme stătea nemişcat şi mut. În mijlocul salonului, Gonzague şi oamenii săi, opriţi în avântul lor de strigătul: „În numele regelui!”, se uitau îngroziţi spre uşa de la intrare. Între cele două grupuri – două cadavre. Cei care băteau la această oră din noapte la uşa alteţei sale prinţul de Gonzague se aşteptaseră, fără îndoială, să nu li se deschidă de îndată. Erau gărzile franceze şi ofiţerii de poliţie de la Châtelet* pe care i-am văzut mai întâi în curtea palatului Lamoignon, apoi în cimitirul Saint-Magloire. îşi luaseră toate măsurile. După trei somaţii,

făcute una după alta, uşa fu smulsă din balamale. În salon răsunară paşii soldaţilor. Un fior rece îl pătrunse pe Gonzague până în măduva oaselor.

Pentru el venea justiţia? v-Domnilor – zise el punându-şi spada în teacă – faţă de oamenii regelui nu ne împotrivim.

Dar adăugă în şoaptă:

— Rămâne de văzut.

Baudoin de Boisguiller, căpitanul gărzilor, se ivi în prag şi repetă:

— Domnilor, în numele regelui!

Pe urmă, salutându-l rece pe Gonzague, se dădu în lături ca să facă loc soldaţilor. La rândul lor, ofiţerii de poliţie pătrunseră în salon.

— Domnule, ce înseamnă aceasta? îl întrebă Gonzague pe căpitan.

Boisguiller privi cele două cadavre care zăceau pe parchet, apoi grupul alcătuit din Lagardère şi cei doi viteji, toţi trei cu spadele în mână.

— Pe toţi sfinţii – şopti el – auzisem eu că-i un soldat fără seamăn. Prinţe – adăugă întorcându-se către Gonzague – în noaptea aceasta sunt la porunca prinţesei, soţia domniei-voastre.

— Cum, prinţesa, soţia mea...? începu Gonzague furios.

Dar nu isprăvi. Văduva lui Nevers se ivi la rândul ei în prag. îşi reluase straiele cernite. La vederea celor două fete, a picturilor galante care acopereau pereţii, la vederea sfărâmăturilor, prinţesa îşi lăsă vălul peste faţă.

— Nu vin pentru domnia-ta, domnule – îi spuse ea soţului, apoi înaintând spre cavaler: Cele douăzeci şi patru de ore s-au scurs, domnule Lagardère; judecătorii domniei-tale s-au întrunit; predă-ţi spada!

— Această femeie este deci mama mea! bâigui Aurore, acoperindu-şi faţa cu mâinile.

— Domnilor – urmă prinţesa întorcându-se către gărzi – faceţi-vă datoria!

Lagardère îşi azvârli spada la picioarele lui Baudoin de Boisguiller. Gonzague şi ai săi nu făceau o mişcare, nu rosteau un cuvânt. Când Baudoin de Boisguiller îi arătă uşa lui Lagardère, acesta înaintă spre prinţesă, ţinând-o pe Aurore de mână.

— Doamnă – spuse el – eram pe cale să-mi dau viaţa apărându-vă fiica.

— Fiica mea! repetă prinţesa a cărei voce tremură.

— Minte! zise Gonzague.

Lagardère nu luă în seamă această insultă.

— Cerusem douăzeci şi patru de ore ca să vă înapoiez pe domnişoara de Nevers – rosti el rar, în timp ce capul său frumos şi nobil domina pe curteni şi pe soldaţi – a douăzeci şi patra oră a sunat. Iată o pe domnişoara de Nevers.

Mâinile reci ale mamei şi ale fiicei se atinseră. Prinţesa deschise braţele. Aurore se lăsă pe pieptul mamei sale plângând. O lacrimă se ivi în ochii lui Lagardère.

— Apăraţi-o, doamnă – zise el, făcând o sforţare ca să-şi biruie emoţia – iubiţi-o; nu vă mai are decât pe domnia-voastră.

Aurore se smulse din braţele mamei sale ca să alerge după el. El o îndepărtă uşor.

— Rămâi cu bine, Aurore – îi spuse el. Logodna noastră nu va avea urmare. Păstrează acest contract care te face să fii a mea în faţa oamenilor, aşa cum erai în faţa lui Dumnezeu încă de ieri. Alteţa sa prinţesa îţi va ierta această mezalianţă cu un mort.

Sărută pentru ultima oară mâna tinerei fete, se înclină adânc în faţa prinţesei şi se îndreptă spre uşă spunând:

— Duceţi-mă în faţa judecătorilor!

PARTEA A TREIA MĂRTURIA MORTULUI

Capitolul I
CAMERA DE CULCARE
A REGENTULUI

Erau ceasurile opt dimineaţa. Marchizul de Cossé, ducele de Brisson, poetul La Fare tocmai părăseau Palatul Regal prin portiţa despre care am vorbit în mai multe rânduri. Regentul era singur în camera sa de culcare.

La Palatul Regal, întocmai ca şi la prinţul de Gonzague, avusese loc un supeu: aşa era moda. Dar supeul de la Palatul Regal avusese un sfârşit mai vesel.

Uşa se deschise şi un lacheu îl anunţă pe domnul de Machault.

— ÎI voi primi pe domnul şef al poliţiei la amiază – spuse Regentul* indispus. Oamenii aceştia se joacă cu sănătatea mea. Mă vor ucide.

— Domnul de Machault – stărui lacheul – are comunicări importante…

— Le cunosc – îl întrerupse Regentul. Vrea să-mi spună că Cellamare urzeşte un complot, că regele Filip al Spaniei este sucit, că Alberoni ar vrea să fie papă, că ducesa du Maine ar vrea să fie regentă. La amiază, sau mai bine la ora unu! Nu mă simt prea bine…

Lacheul ieşi, dar se întoarse din nou:

— Domnul secretar de stat Le Blanc – anunţă valetul.

— La dracu’! izbucni alteţa sa regală, care tocmai pusese piciorul pe taburet ca să se urce în pat.

Lacheul închise uşa pe jumătate, dar adăugă prin deschizătură:

— Domnul secretar de stat are nişte comunicări importante.

— Toţi au comunicări importante – bodogăni Regentul Franţei. Le face plăcere să se prefacă înspăimântaţi de Alberoni sau de ducesa du Maine. Îşi închipuie că-mi dovedesc ăstfel cât îmi sunt de necesari. Dar nu sunt decât pisălogi şi atâta tot. La ora unu îi voi

primi pe domnul Le Blanc împreună cu domnul de Machault sau, şi mai bine, la ora două. Simt că până atunci am să dorm bine.

Lacheul ieşi. Filip de Orléans închise ochii. Reîntoarcerea lacheului întrerupsese convorbirea domnului de Machault cu secretarul de stat.

— Aşadar ştii într-adevăr exact ce s-a petrecut în misterioasa căsuţă a prinţului de Gonzague?

— Ştiu ceea ce mi-au raportat ofiţerii mei. Doi oameni ucişi: cadetul de Gironne şi financiarul Albret; trei oameni arestaţi: fostul ofiţer de gardă Lagardère şi doi bandiţi, ale căror nume n-au însemnătate; prinţesa pătrunzând cu forţa şi în numele regelui în vizuina soţului ei; două fete… Dar aci trebuie să punem punct, sau mai bine zis semn de întrebare, fiindcă prezenţa lor reprezintă o enigmă pe care numai sfinxul ar putea-o dezlega.

— Una dintre aceste fete este cu siguranţă moştenitoarea lui Nevers – zise secretarul de stat.

— Nu se ştie. Una este prezentată ca atare de domnul de Gonzague, şi cealaltă de către acel Lagardère.

— Regentul cunoaşte aceste întâmplări? întrebă Le Blanc.

— Regentul a petrecut până la opt dimineaţa.

— Când raportul îi va ajunge în mâini, domnului de Gonzague nu-i mai rămâne decât să se ţină bine.

Şeful poliţiei ridică din umeri şi zise:

— Nu se ştie! Depinde… dacă domnul de Gonzague şi-a pierdut sau nu trecerea.

— Fireşte, dar uneori… iată, de pildă, în scandalul contelui de Horn, alteţa sa regală s-a arătat neînduplecată.

— Era vorba de creditul Băncii; strada Quincampoix avea nevoie de un exemplu răsunător.

— Şi aici sunt înalte interese în joc; văduva lui Nevers…

— Desigur, desigur; dar Gonzague este prietenul

Regentului de douăzeci şi cinci de ani.

— Tribunalul excepţional a fost convocat în plină noapte.

— Pentru domnul de Lagardère şi la stăruinţa prinţesei de Gonzague.

— Crezi că alteţa sa regală e hotărâtă să-l acopere pe prinţ?...

— Eu personal – spuse şeful poliţiei, pe un ton care nu admitea replică – sunt hotărât să nu cred nimic până nu vom şti cu certitudine dacă Gonzague şi-a pierdut un dram din trecerea lui. De aceasta depinde totul.

Abia sfârşise, şi uşa anticamerei se deschise. Prinţul de Gonzague se ivi singur şi fără zgomot. Ceremonioase saluturi fură schimbate.

— Alteţa sa regală s-a trezit? întrebă Gonzague.

— Am fost trimişi la plimbare şi unul şi altul – răspunseră împreună Le Blanc şi de Machault.

— Atunci – se grăbi să spună Gonzague – pot fi sigur că uşa va rămâne ferecată pentru toată lumea.

— Bréon! strigă şeful poliţiei.

Un lacheu se ivi. Şeful poliţiei îi porunci:

— Anunţă alteţei sale regale pe prinţul de Gonzague.

Gonzague se uită la domnul de Machault cu bănuială. Privirea lui nu scăpă celor doi magistraţi.

— S-au dat, oare, în privinţa mea, ordine dep osebite? întrebă prinţul.

În această întrebare se simţea o vădită îngrijorare. Şeful poliţiei şi secretarul de stat se închinară zâmbind.

— Este foarte firesc – răspunse domnul de Machault – ca alteţa sa regală să închidă uşa miniştrilor săi şi în schimb să afle destindere şi plăcere în tovărăşia celui mai bun prieten.

Bréon se întoarse şi rosti cu glas tare din prag:

— Alteţa sa regală consimte să-l primească pe alteţa sa prinţul de Gonzague.

Aceeaşi mirare, dar de natură deosebită, se citi pe faţa celor trei seniori. Gonzague era emoţionat, îi salută pe cei doi magistraţi şi îl urmă pe Bréon.

— Alteţa sa regală consimte să-l primească pe prinţ – bombăni Le Blanc cu ciudă – … plăcerea înaintea treburilor!

— Din unul şi acelaşi fapt – replică domnul de Machault cu un surâs ironic – se pot trage concluzii deosebite.

— În tot cazul, nu se poate spune că trecerea acestui Gonzague…

— …este ameninţată – întrerupse şeful poliţiei.

Secretarul de stat ridică asupra lui o privire mirată.

— Poate, dimpotrivă, să se afle la apogeu – îşi completă gândul şeful poliţiei.

— Lămureşte-mă, scumpe domn şi prieten: eşti prea subtil astăzi.

— Ieri – spuse simplu domnul de Machault-Regentul şi Gonzague erau prieteni buni şi cu toate acestea Gonzague a făcut anticameră împreună cu noi aproape un ceas.

— Şi ce concluzie tragi?

— Ferească sfântul să mă apuc să trag vreo concluzie! Atâta doar că de la începutul regenţei ducelui de Orléans până azi, Tribunalul Excepţional nu s-a mai ocupat decât de cifre. A lăsat deoparte sabia ça să pună mâna pe tăbliţă şi pe condei. Dar iată că i se aruncă o pradă: domnul de Lagardère. Este un prim pas. Deocamdată… La bună vedere, scumpe domn şi prieten, mă reîntorc pe la orele trei.

Pe coridorul care despărţea anticamera de apartamentul Regentului, Gonzague nu avu decât două-trei secunde ca să chibzuiască. Dar le întrebuinţă bine. Întâlnirea cu Machault şi Le Blanc modificase cu totul planul său de comportare. Acei domni nu suflaseră un

cuvânt, dar, luându-şi rămas bun de la ei, Gonzague simţea că un nor ameninţa steaua lui.

— Ei vezi, Filip – îi zise alteţa sa regală cu un ton de afectuoasă blândeţe – vezi că totul se află?

Gonzague simţi strângându-i-se inima, dar rămase neclintit.

— Erai nefericit şi noi nu ştiam nimic! continuă Regentul. Lucrul acesta denotă cel puţin o lipsă de încredere.

— Lipsă de curaj, monseniore – rosti Gonzague cu vocea şoptită.

— Te înţeleg: nu este plăcut să dai în vileag rănile familiei. Prinţesa… cum s-ar spune… sângerează…

— Monseniorul ştie doar – îl întrerupse Gonzague – cât este de cumplită puterea calomniei.

Regentul se ridică într-un cot şi privi în faţă pe cel mai vechi prieten al lui. Un nor trecu peste fruntea brăzdată de zbârcituri timpurii.

— E adevărat: am fost calomniat – replică el – mi-a fost atacată cinstea, onoarea, sentimentele mele de familie, tot ce are omul mai scump. Dar nu văd de ce trebuie să-mi aminteşti tocmai tu, Filip, un lucru pe care prietenii mei încearcă să mă facă să-l uit.

Monseniore – răspunse Gonzague plecând capul – cer iertare. Suferinţa este egoistă: eu mă gândeam la mine, nu la alteţa voastră regală.

— Te iert, Filip, te iert cu condiţia să-mi destăinuieşti suferinţele tale.

Gonzague ¡clătină din cap şi vorbi atât de încet, că Regentul abia îl auzi:

— Suntem obişnuiţi, alteţa voastră şi cu mine, monseniore, să ne baţem joc de slăbiciunile sentimentale. Nu am dreptul să mă plâng, sunt complice; totuşi există unele sentimente…

— Bine, bine, Filip! îl opri Regentul. Eşti îndrăgostit

de soţia ta, care este o frumoasă şi nobilă făptură. Ai ceva să-mi spui?

— Multe lucruri, monseniore. Două omoruri au fost săvârşite în noaptea aceasta în căsuţa mea.

— Cavalerul de Lagardère, probabil! strigă Filip de Orléans, ridicându-se dintr-odată în capul oaselor. Nu e bine c-ai făcut aşa ceva, Filip. Pe cuvântul meu! În felul acesta n-ai făcut decât să întăreşti bănuielile…

Somnul i se risipise. Sprâncenele Regentului se încruntau, în timp ce-l privea pe Gonzague. Acesta se ridicase semeţ. Frumosul său cap luase o expresie de admirabilă mândrie:

— Bănuieli? repetă el, ca şi cum n-ar fi putut să-şi stăpânească fireasca indignare.

Apoi adăugă pătruns:

— Oare monseniorul a avut vreo bănuială în privinţa mea?

— Ei bine, da – mărturisi Regentul după o scurtă tăcere – am avut. Prezenţa ta le îndepărtează, căci văd că ai privirea unui om cinstit. Încearcă săle. împrăştii cu explicaţiile tale: te ascult.

— Monseniorul ar binevoi să-mi facă favoarea de a-mi spune ce anume bănuieli a avut?

— Unele vechi, altele noi.

— Mai întâi cele vechi, dacă monseniorul găseşte de cuviinţă să consimtă.

— Văduva lui Nevers era bogată, tu erai sărac; Nevers era fratele nostru…

— Şi n-ar fi trebuit să mă căsătoresc cu văduva lui Nevers?

Regentul se sprijini iarăşi în cot şi nu răspunse.

— Monseniore – reluă Gonzague, plecând ochii – v-am mai spus adineauri: am luat prea mult în derâdere sentimentele şi acum, când trebuie să vorbim despre drepturile şi îndatoririle inimii, totul sună fals.

— Ce vrei să spui? Vorbeşte limpede!

— Vreau să spun că dacă există în viaţa mea un lucru care să-mi facă cinste, tocmai acesta este. Scumpul meu Nevers a murit în braţele mele, după cum ştiţi, după cum v-am spus. Vă amintiţi că mă aflam la castelul Caylus ca să îmblânzesc încăpăţânarea oarbă a bătrânului marchiz, îndârjit împotriva lui Filip al nostru, care îi luase fiica. Tribunalul Excepţional, despre a cărui şedinţă vă voi vorbi numaidecât, m-a şi ascultat ca martor astăzi, în zorii zilei.

— Ah! întrerupse Regentul. Spune-mi, ce sentinţă a dat Tribunalul? Deci nu Lagardère a fost ucis la tine?

— Dacă monseniorul m-ar fi lăsat să continui…

— Continuă, continuă! Eu vreau să aflu adevărul, te anunţ, nimic altceva decât adevărul!

Gonzague se înclină cu răceală.

— De aceea – spuse el – şi vorbesc alteţei voastre regale nu ca prieten, ci ca judecătorului meu. Nu Lagardère a fost ucis la mine în această noapte; Lagardère a ucis în casa mea pe financiarul Albret şi pe cadetul Gironne.

— A! se miră pentru a doua oară Regentul. Şi ce căuta acest Lagardère la tine?

— Cred că soţia mea ar putea să v-o spună mai limpede – răspunse Gonzague.

— Ia seama! Femeia aceasta este o sfântă!

— Care-şi urăşte soţul, monseniore! rosti Gonzague cu putere. Şi câştigă astfel un punct, fiindcă Regentul zâmbi în loc să se înfurie.

— Ei haide, lasă, bietul meu Filip – zise el – am fost poate cam aspru cu tine, dar înţelege-mă şi tu: ne ameninţă un răsunător scandal. Tu eşti un mare senior; scandalurile care se stârnesc sus de tot fac zgomot, un zgomot atât de mare, încât clatină tronul. Eu, care stau aproape de el, îl şi aud cutremurându-se. Dar să ne reîntoarcem unde ne-am întrerupt. Tu pretinzi că

însurătoarea ta cu Aurore de Caylus a fost o faptă bună; dovedeşte-o!

— Dar ce faptă poate fi mai bună – replică Gonzague cu o căldură admirabil simulată – decât îndeplinirea ultimei dorinţe a unui muribund?

Regentul rămase cu gura căscată şi se uită lung la el. Între ei se aşternu o tăcere apăsătoare.

— Nu ai îndrăzni, cu siguranţă, să minţi în privinţa asta – şopti în celé din urmă Filip de Orléans. Şi n-ai îndrăzni mai alës să mă minţi pe mine. Te cred, deci.

— Monseniore – răspunse Gonzague – mă trataţi în aşa fel, încât această întrevedere va fi ultima dintre noi. Servitorii mei nu sunt obişnuiţi să audă nici pe prinţii de sânge vorbindu-le aşa cum îmi vorbiţi acum mie. Să spulber învinuirile aduse împotriva mea şi voi spune adio pentru totdeauna prietenului meu din tinereţe, care m-a respins într-un ceas de restrişte. Daţi crezare spuselor mele? E bine. Atât îmi ajunge.

— Filip – murmură Regentul cu glasul înecat de emoţie. Dezvinovăţeşte-te şi, pe cuvântul meu, vei vedea cât ţin la tine.

— Prin urmare – făcu Gonzague – sunt învinuit?

Fiindcă ducele de Orléans tăcea, el reluă cu acea senină demnitate de care ştiuse să se folosească şi în alte împrejurări:

— Monseniorul să-mi pună întrebări şi eu voi răspunde.

Regentul se reculese o clipă, apoi murmură:

— Ai fost de faţă la drama sângeroasă de la castelul Caylus?

— Da, monseniore; l-am apărat pe prietenul vostru şi-al meu cu riscul vieţii. Era datoria mea.

— Era datoria dumitale. Şi ai primit ultimul lui suspin?

— Împreună cu ultimele sale cuvinte, monseniore.

— Aş dori să ştiu ce ţi-a cerut.

— Nici n-aveam de gând s-o ascund alteţei voastre regale. Nefericitul nostru prieten mi-a spus, repet vorbă cu vorbă spusele sale: „Fii soţul soţiei mele ca să poţi fi tatăl fiicei mele”. Glasul lui Gonzague nu tremura în timp ce rostea această nelegiuire.

Regentul rămase adâncit în gânduri. Pe chipul său inteligent şi gânditor osteneala mai dăinuia, dar urmele băuturii se ştersesem.

— Ai făcut bine c-ai îndeplinit dorinţa unui mu ribund – zise el. Era datoria dumitale. Dar de ce-ai ţinut sub tăcere această dorinţă timp de douăzeci de ani?

— Îmi iubesc soţia – răspunse prinţul fără şovăială – am mai spus-o monseniorului.

— Şi întrucât această dragoste trebuia să-ţi închidă gura?

Gonzague plecă ochii şi izbuti să roşească.

— Ar fi însemnat să-l acuz pe tatăl soţiei mele – şopti el.

— A! exclamă Regentul. Ucigaşul a fost marchizul de Caylus?

Gonzague plecă capul şi scoase un suspin adânc.

Filip de Orléans fixă asupra lui o privire lacomă şi pătrunzătoare.

— Dacă ucigâşul a fost marchizul de Caylus – reluă el – ce-i reproşezi lui Lagardère?

— Ceea ce se reproşează la noi, în Italia, spadasinului care s-a vândut ca să comită o crimă.

— Domnul de Caylus cumpărase sabia acestui Lagardère?

— Da, monseniore. Dar acest rol de subaltern nu a durat decât o zi. Lagardère l-a schimbat cu altul pe care-l joacă cu încăpăţânare de optsprezece ani. Lagardère a răpit-o pe fiica Aurorei, după cum a furat şi actele, dovedind starea ei civilă.

— Dar ce-ai spus ieri în faţa tribunalului de familie? îl întrerupse Regentul.

— Monseniore – răspunse Gonzague, punând o prefăcută amărăciune în zâmbetul lui – mulţumesc lui Dumnezeu, care mi-a îngăduit acest interogatoriu. Eu mă credeam deasupra anumitor josnicii şi din această credinţă mi se trage toată nenorocirea. Am răsplătit răul cu bine, monseniore, cu răbdare, cu hotărâre, timp de douăzeci de ani. Am vegheat zi şi noapte în tăcere, riscându-mi de multe ori viaţa; am cheltuit o avere imensă; am renunţat la ambiţiile mele, mi-am dăruit toate puterile şi restul meu de tinereţe, am dat o parte din sângele meu…

Regentul făcu un gest de nerăbdare. Gonzague se opri o clipă şi zâmbi şi mai amar:

— Găsiţi că mă laud, nu este aşa? Ascultaţi atunci povestea mea, monseniore. Alteţa voastră regală a fost prietenul meu, fratele meu, aşa cum a fost şi prietenul şi fratele lui Nevers. Vă iau drept judecător şi când voi fi încheiat de povestit, am să vă întreb, Filip de Orléans, dacă alteţei voastre regale sau lui Filip de Gonzague acolo, sus, la picioarele lui Dumnezeu, îi zâmbeşte şi-i dă încuviinţarea Filip de Nevers.

Capitolul II PLEDOARIA

Lovitura era îndrăzneaţă, bine dată. Regentul Franţei plecă ochii sub privirea aspră a lui Gonzague. Obişnuit cu bătălia cuvintelor, acesta-şi pregătea dinainte loviturile de teatru. Povestirea pe care avea s-o facă nu era deci o improvizaţie. O ştia pe dinafară.

— Ai cuteza oare să-mi spui – murmură Regentul – că nu mi-am îndeplinit datoria de prieten?

— Nu, monseniore – replică Gonzague – dar, silit să mă apăr, va trebui, vrând-nevrând, să fac o paralelă între purtarea mea şi a alteţei voastre regale. Suntem singuri. Alteţa voastră regală nu are de ce roşi.

Filip de Orléans îşi revenise din tulburarea lui.

— Ne cunoaştem de mult timp, prinţe – zise el – dar mergi prea departe; ia seama!

— Aţi fi oare în stare să vă răzbunaţi – îl întrebă Gonzague privindu-l în faţă – pentru afecţiunea pe care am dovedit-o fratelui nostru, după moartea sa?

— Dacă ţi s-a făcut vreo nedreptate – replică Regentul – ea va fi de îndată reparată. Vorbeşte!

Gonzague nădăjduise mai multă mânie. Liniştea ducelui de Orléans îl făcu să piardă un prilej de strălucită oratorie, pe care se bizuise mult.

— Gel dintâi lucru pe care trebuie să vi-l spun este că acest Lagardère se dovedeşte a fi nu numai un spadasin de soiul cel mai primejdios, un fel de erou printre cei de teapa lui, dar şi un om inteligent şi viclean, în stare să urmărească un plan ambiţios timp de ani de zile şi să nu se dea înapoi de la nicio jertfă ca să-şi ajungă scopul. N-aş putea afirma, desigur, c-a avut de la început gândul să se însoare cu moştenitoarea lui Nevers. Fiindcă ar fi însemnat că după ce-a trecut graniţa, să mai aştepte cincisprezece sau şaisprezece ani, ceea ce era prea mult. Primul său plan a fost, fără îndoială, să i se plătească vreo răscumpărare foarte mare: ştia că şi Caylus şi Nevers erau foarte bogaţi. Eu, care l-am urmărit fără preget din noaptea crimei, îi cunosc toate manevrele. Prin faptul că ţincă copila în puterea ss, nădăjduia să pună mâna pe-o mare bogăţie. Strădaniile mele l-au obligat însă să-şi modifice tactica. Judecând după felul în care îl urmăream pretutindeni, a trebuit să înţeleagă că nicio tranzacţie necinstită nu era cu putinţă. Puţin timp după ce-a trecut graniţa, l-am dibuit în împrejurimile oräşelului Venasqua, în Navara. Cu toată superioritatea numărului nostru, a izbutit să scape şi, luând un nume fals, s-a îndreptat spre inima Spaniei. N-am să vă spun amănunţit toate întâlnirile pe care le-am avut cu el. Într-adevăr, forţa, curajul şi îndemânarea lui sunt ca din basme. În afară de rana pe care mi-a făcut-o în

şanţurile de la Caylus, în timp ce-l apăram pe nenorocitul nostru prieten…

Gonzague se întrerupse, îşi scoase mănuşa şi arătă urma sabiei lui Lagardère.

— În afară de această rană – continuă el – am în mai multe locuri urma spadei sale. Nu există maestru în mânuitul armelor care să-l poată răpune. Aveam în solda mea o adevărată armată, gândul meu fiind să-l prind viu, ca să pot stabili prin el identitatea scumpeismele orfane. Această armată era compusă din cei mai renumiţi maeştri de arme din Europa: căpitanul Lorrain, Joël de Jugan, Staupitz, Pinto, EI Matador, Saldagno şi Faënza. Au murit cu toţii…

Regentul avu un gest de uimire.

— Au murit cu toţii – repetă Gonzague – ucişi de mâna lui!

— Dar ştii că şi el – murmură Filip de Orléans – şi el pretinde c-ar fi fost însărcinat să apere copila lui Nevers şi să-l răzbune pe nenorocitul nostru prieten.

— Ştiu, din moment ce am spus că este un impostor îndrăzneţ şi dibaci. Sper că ducele de Orléans, imparţial cum este şi avândr de ales între două afirmaţii, va ţine seama de calitatea fiecăruia dintre noi.

— Aşa voi şi face – rosti rar Regentul. Continuă.

— Au trecut ani – urmă Gonzague – şi, amănunt interesant, acest Lagardère n-a încercat niciodată să-i trimită văduvei lui Nevers o scrisoare sau altă înştiinţare. Faënza, care era un om îndemânatic şi pe care l-am trimis la Madrid ca să-l supravegheze pe răpitor, s-a întors şi mi-a dat un raport ciudat asupra căruia atrag în mod deosebit atenţia alteţei voastre regale. Lagardère, care la Madrid se numea don Luiz, îşi schimbase prizoniera cu o tânără fată pe care i-o cedaseră pentru bani nişte ţigani, *gitanos*, din provincia Léon. Lui Lagardère îi era frică de mine; mă simţea pe urmele lui şi voia să mă înşele. Din clipa aceea,

gitana a fost crescută de el, în timp ce adevărata moştenitoare a lui Nevers, luată de către ţigani, trăia cu ei sub cort. N-am vrut să cred. Şi aceasta a fost pricina celei dintâi călătorii pe care am făcut-o la Madrid. Am luat contact cu acei *gitanos* în trecătorile munţilor Baladrón şi am descoperit Că Faënza nu mă înşelase. Am văzut-o pe tânăra fată care, în timpul acela, avea amintiri încă proaspete. Am luat toate măsurile ca s-o furăm şi s-o aducem în Franţa. Era foarte bucuroasă la gândul că-şi va revedea mama. În seara fixată pentru răpire, oamenii mei şi cu mine am cinat în cortul şefului sălaşului de ţigani ca să nu trezim bănuieli. Dar am fost trădaţi. Acei blestemaţi *gitanos* au taine ciudate: în mijlocul cinei, vederea mi s-a tulburat, somnul m-a cuprins; a doua zi dimineaţă, când ne-am trezit, eram culcaţi pe iarbă, în creştetul munţilor Baladrón; în jurul nostru nu mai era niciun cort, nicio şatră; focurile, pe jumătate mistuite, se stingeau sub cenuşă; ţiganii se făcuseră nevăzuţi.

În toată această istorisire, Gonzague avusese grijă să meargă mereu, aproape pas cu pas, alături de adevăr în sensul că datele, locurile, întâmplările şi personajele erau arătate întocmai. Altfel, minciunile lui aveau un cadru adevărat. Iar în cazul că Lagardère şi Aurore ar fi fost interogaţi, răspunsurile lor s-ar fi potrivit pe alocuri cu versiunea lui. Atât Lagardère cât şi Aurore, după spusele lui, erau nişte impostori; deci aveau interes să denatureze faptele.

Regentul îl asculta mereu, atent şi rece.

— Am pierdut deci o ocazie frumoasă, monseniore – reluă Gonzague, cu un accent de sinceritate care îl făcea atât de elocvent. M-am reîntors la Madrid. Nici urmă de ţigani; Lagardère plecase într-o călătorie; gitana pe care o pusese în locul domnişoarei de Nevers era crescută la mănăstirea întruchipării. La început, Lagardère a făcut deci o substituire ca să-mi înşele urmăririle: lucrul este

limpede. Pe atunci avea de gând să reia la un moment dat pe adevărata moştenitoare a lui Nevers ca s-o folosească după cum îi dicta ambiţia. Dar, între timp, vederile lui s-au schimbat. Monseniorul va înţelege uşor această schimbare: Lagardère s-a îndrăgostit de gitană. Din clipa aceea, adevărata domnişoară de Nevers a fost condamnată. Cavalerul nu se mai gândea la o răscumpărare: orizontul i se lărgea; aventurierul îndrăzneţ visa s-o aşeze pe tronul ducal pe doña Cruz şi să devină astfel soţul moştenitoarei lui Nevers.

Regentul se răsuci sub plapumă şi chipul lui exprimă un fel de stingherealǎ. Verosimilitatea unei povestiri depinde de moravurile şi firea celui care o ascultă. Filip de Orléans poate că nu se simţise prea înclinat să dea crezare acelui devotament ca în romane, cu care părea să vrea să se împăuneze Gonzague, lăudându-se mereu cu strădaniile lui de a îndeplini făgiduiala făcută unui muribund; dar această diabolică socoteală a lui Lagardère îi sărea în ochi – cum se spune în chip vulgar – şi-i trezea şi un fel de admiraţie. Tragedia şi chiar melodrama nu erau pe gustul şi nici în firea Regentului sau a anturajului său; dar farsa sau comedia, pline de intrigi, îl atrăgeau şi i se păreau foarte uşor de crezut. Se spunea despre Filip de Orléans c-ar fi întreţinut o poliţie care nu avea nimic de-a face cu cea de sub ordinele domnului de Machault; şi Gonzague avusese de multe ori impresia că în rândurile batalionului său sacru se ascundeau unul sau mai mulţi agenţi. Denunţurile erau foarte la modă în timpul Regenţei.

— Monseniorul – continuă prinţul – poate să fie încredinţat că eu nu dau acestui amănunt mai multă importanţă decât se cuvine. Cu inteligenţa şi îndrăzneala lui Lagardère, era firesc ca lucrurile să ajungă acolo. Şi chiar ajunseseră. Strânsesem dovezi despre aceasta înainte de sosirea lui Lagardère la Paris. De când a sosit, mulţimea dovezilor récente le face de prisos pe cele mai

vechi. Prinţesa de Gonzague, care nu poate fi bănuită că m-a ajutat prea des, îl va informa pe monsenior asupra acestui subiect. Dar să revenim la faptele noastre. Călătorişi lui Lagardère a durat doi ani. În răstimpul acestor doi ani, gitana educată de către maicile de la mănăstire a ajuns de nerecunoscut. Se vede că abia când a văzut-o la întoarcere, lui. Lagardère i-a trecut prin minte planul de caré v-am vorbit. Lucrurile s-au schimbat deci. Pretinsa Aurore de Nevers a avut o casă, o guvernantă şi un paj, pentru ca aparenţele să fie salvate. Lucru ciudat este că veritabila domnişoară de Nevers şi înlocuitoarea ei sé cunoşteau şi se iubeau. Eu nu cred că gitana lui Lagardère să fie de bună-credinţă; totuşi, s-ar putea; el este destul de şiret ca să fi lăsat acestei copile candoarea neştirbită. Sigur însă este că făcea mofturi ca s-o primească la el, la Madrid, pe adevărata domnişoară de Nevers şi că interzicea celeilalte s-o primească, fiindcă nu-i plăcea societatea ei.

Gonzague se opri şi râse amar.

— Prinţesa – reluă el – a spus în faţa tribunalului de familie: „Dacă o singură clipă fiica mea va fi uitat mândria neamului ei, îmi voi pune vălul pe faţă şi voi zice: Nevers a murit cu adevărat”.

Acestea sunt propriile ei cuvinte. Ah, monseniore, fata a crezut că îmi băteam joc de sărăcia ei când i-am vorbit prima dată despre adevărata sa origine. Veţi fi, desigur, de părerea mea şi, dacă nu veţi fi, legea nu vă va da dreptate: o mamă nu are dreptul să nu-şi recunoască un copil din pricina unor subtilităţi şi a vanităţii. Aurore de Nevers a dorit oare să se nască pe ascuns? Prima greşeală a fost deci a mamei. Mama poate cel mult să deplângă trecutul: atâta tot; copilul are drepturi şi Nevers mort are un ultim reprezentant în lumea aceasta…

— Prinţe – îl întrerupse ducele de Orléans, cu un glas care voia să fie aspru, dar care trăda îndoiala şi emoţia –

nu pot decât să-ţi repet propriile mele cuvinte: dezvinovăţeşte-te şi vei vedea dacă sunt prietenul domniei-tale sau nu.

— Dar de ce sunt oare învinuit? strigă Gonzague, simulând o bruscă mânie. De-o crimă comisă acum douăzeci de ani? De-o crimă comisă ieri? Filip de Orléans a putut să creadă un ceas, un minut, o secundă, vreau să ştiu, da, monseniore, vreau să ştiu, aţi crezut că această spadă…

— Dacă aş fi crezut… – murmură ducele de Orléans, încruntându-se, în timp ce sângele îi năvălea în obraji.

Gonzague îi apucă cu forţa mâna şi i-o apăsă pe inima sa.

— Mulţumesc! zise el cu lacrimi în ochi. Mă auzi, Filip! Iată-mă ajuns în situaţia de a-ţi mulţumi că glasul domniei-tale nu s-a unit cu al celorlalţi ca să mă acuze de infamie.

Se dădu înapoi, cu fruntea sus, ca şi cum i-ar fi fost ruşine şi silă de clipa lui de slăbiciune.

— Monseniorul să mă ierte – reluă el silindu-se să zâmbească – nu mă voi mai lăsa înduioşat în faţa sa. Eu cunosc învinuirile ce mi se aduc, sau cel puţin le bănuiesc. Lupta mea împotriva lui Lagardère m-a silit la acţiuni pe care legea le înfierează, dar mă voi apăra dacă legea mă atacă. De altfel, mai atârnă în balanţă şi prezenţa domnişoarei de Nevers. Nu vreau însă să anticipez, monseniore. Ceea ce îmi mai rămâne de spus nu va mai reţine mult atenţia alteţei voastre regale. Monseniorul îşi mai aduce aminte, fără îndoială, cu ce mirare a primit cererea mea de a mi se încredinţa misiunea la Madrid? Până atunci mă ţineam departe de treburile publice. Cele ce-am spus acum trebuie desigur să fi pus capăt acestei mirări. Voiam să mă întorc în Spania cu un titlu oficial, care să pună la dispoziţia mea poliţia din Madrid. În câteva zile, am şi descoperit ascunzătoarea scumpei copile, care

reprezintă acum toată nădejdea unui neam mare. Într-adevăr, Lagardère o părăsise. Ce era să mai facă cu ea? Aurore de Nevers îşi câştiga viaţa dansând în pieţele publice. Planul meu era să pun mâna în acelaşi timp şi pe cele două fete, şi pe aventurier. Gitana însă şi cu aventurierul mi-au scăpat; am adus-o numai pe domnişoara de Nevers.

— Adică pe aceea care pretinzi că ar fi domnişoara de Nevers – preciza Regentul.

— Da, monseniore, pe aceea care pretind că este domnişoara de Nevers.

— Nu este de ajuns.

— Îngăduiţi-mi să cred contrariul, din moment ce Regentul mi-a dat dreptate. Eu n-am procedat cu uşurinţă. Cu riscul de-a mă repeta, vă voi spune: Iată, sunt douăzeci de ani de când mă străduiesc. Ce ne trebuia? Prezenţa celor două fete şi a impostorului. Le avem: sunt acum toţi trei la Paris…

— Dar nu datorită dumitale – îl întrerupse Regentul.

— Datorită mie, monseniore, datorită mie. Când a primit alteţa voastră regală prima scrisoare a acestui Lagardère?

— Ţi-am spus eu aşa ceva? exclamă ducele de Orléans cu răceală.

— Dacă alteţa voastră regală nu vrea să-mi răspundă, o voi face-o în locul ei. Cea dintâi scrisoare a lui Lagardère, aceea prin care cerea permisul de liberă-trecere şi care era datată de la Bruxelles, a sosit la Paris în ultimele zile ale lunii august; la această dată domnişoara de Nevers era de mai bine de-o lună în puterea mea. Nu vă purtaţi cu mine mai rău decât cu un acuzat de rând, monseniore. Timp de douăzeci de ani, Lagardère a stat fără să dea semn de viaţă. Credeţi că n-a avut un motiv serios ca să se gândească să se întoarcă în ţară tocmai în acest ceas? Nu credeţi că acest motiv era tocmai faptul că

eu o adusesem la Paris pe adevărata domnişoară de Nevers? Dacă trebuie să punem punctele pe i, Lagardère n-a putut face decât următorul raţionament: „Dacă-l las pe domnul de Gonzague să instaleze în casa de Lorena pe moştenitoarea răposatului duce, ce se mai alege de nădejdile mele? Şi ce să mai fac cu această frumoasă fată care ieri valora milioane şi care mâine nu” va mai fi decât o gitană mai săracă decât mine?”

— S-ar putea inversa argumentul – obiectă Regentul.

— Cu alte cuvinte, s-ar putea spune – zâmbi Gonzague – că Lagardère văzând că vreau să fac să fie recunoscută o falsă moştenitoare, a vrut s-o prezinte el pe cea autentică.

Regentul înclină capul în semn de aprobare.

— Ei bine, monseniore – urmă Gonzague – chiar şi într-o asemenea eventualitate ar însemna că Lagardère s-a întors tot datorită mie. Nu cer decât să se recunoască acest lucru. Într-adevăr, iată ce-mi spuneam: Lagardère va voi să mă supravegheze şi să-mi încurce cu orice preţ socotelile. Venind la Paris, va cădea însă în mâinile justiţiei şi astfel se va face lumină. Dar aceasta nu înseamnă, monseniore, că eu aş fi dat lui Lagardère şi mijlocul de-a intra în Franţa şi de-a se pune la adăpost de urmărirea justiţiei.

— Ştiai că Lagardère se afla la Paris – întrebă ducele de Orléans – când mi-ai cerut îngăduinţa de-a convoca un tribunal de familie?

— Da, monseniorerăspunse Gonzague fără să şovăie.

— De ce nu mi-ai spus atunci nimic?

— Fireşte, ar fi trebuit să cer sfatul şi chiar ajutorul alteţei voastre regale cu privire la ceea ce v-am povestit. Dar trebuie oare tocmai faţă de dumneavoastră să justific o anumită aversiune? Credeam că voi izbuti să pun capăt nefericitei duş. mănii manifestate tot timpul de soţia mea faţă de mine. Iată un motiv serios şi, fireşte, monseniore,

eu, care cunosc mai bine decât oricine delicateţea sufletească a alteţei voastre şi adânca sensibilitate care se ascunde sub o voită aparenţă de scepticism, pot fi sigur că veţi înţelege şi admite un asemenea motiv. Mai era, de altfel, şi un altul, copilăros poate, dacă se poate vorbi de copilărie când e vorba de împlinirea unei datorii. Pornisem singur această mare, această sfântă acţiune, singur o urmărisem aproape jumătate din viaţa mea; în clipa victoriei şovăisem să împart cu altcineva, chiar dacă acel altcineva ar fi fost alteţa voastră, monseniore, jumătate din victoria mea. La tribunalul de familie atitudinea prinţesei m-a făcut să înţeleg că fusese prevenită. Lagardère nu aşteptase atacul meu; dăduse el prima lovitură. Monseniore, nu mi-e ruşine să mărturisesc: viclenia nu este partea mea cea mai târe. Lagardère a fost mai viclean decât mine şi a câştigat. Cred că nu e o noutate pentru domnia voastră că acest om şi-a ascuns prezenţa printre noi sub o mască îndrăzneaţă. Se vede că tocmai grosolănia acestei viclenii i-a asigurat reuşita. Trebuie să mărturisesc, de asemenea – se întrerupse prinţul de Gonzague cu dispreţ – că fosta meserie a personajului îi dădea posibilităţi pe care nu le are oricine.

— Nu ştiu ce meserie a avut – zise Regentul.

— Meseria de saltimbanc, înainte de-a o face pe aceea de ucigaş. Aici, sub ferestrele domniei-voastre, în Curtea Havuzurilor, nu vă amintiţi de un nenorocit de copil care altă dată îşi câştiga pâinea făcând contorsiuni, răsucindu-şi încheieturile şi mai ales prefăcându-se că era cocoşat?

— Lagardère! şopti Regentul, în care se trezea o îndepărtată amintire. Da, da... pe vremea când trăia tatăl meu, fratele răposatului rege. Ne uitam la el chiar de la această fereastră.

De ce n-a vrut Cel-de-sus să vă fi amintit acest lucru cu două zile mai înainte! Dar să continui. De cum am

bănuit sosirea sa la Paris, mi-am reluat planul de acolo de unde. îl lăsasem. Am încercat să prind perechea de escroci şi să pun mâna pe actele pe care Lagardère le sustrăsese de la castelul Caylus. Cu toată dibăcia sa, Lagardère sau cocoşatul n-au putut să mă împiedice să îndeplinesc o bună parte din acest plan; el n-a izbutit să se salveze decât pe el singur, astfel că am putut pune mâna pe fată şi pe acte.

— Unde este fata? întrebă Regentul.

— Lângă biata ei mamă înşelată, lângă doamna de Gonzague.

— Şi actele? Te previn că aici te pândeşte o adevărată primejdie, prinţe.

— De ce primejdie, monseniore? întrebă Gonzague, zâmbind cu trufie. Eu n-aş putea niciodată concepe că am fost timp de un sfert de veac tovarăşul, prietenul, fratele unui om despre care aş avea o atât de groaznică părere! Vă gândiţi că aş fi falsificat actele acelea? Plicul, pecetluit cu trei sigilii, neatinse toate trei, va răspunde de cinstea mea pe care o puneţi la îndoială. Titlurile sunt în mâinile mele. Sunt gata să le depun, contra unei adeverinţe de primire, în mâinile alteţei voastre regale.

— În seara aceasta ţi le voi cere – spuse ducele de Orléans.

— În seara aceasta voi fi gata cum sunt gata şi acum. Dar îngăduiţi-mi să închei. După captura pe care o făcusem, Lagardère era învins. Această blestemată deghizare a schimbat faţa lucrurilor. Eu însumi am introdus inamicul la mine. îmi plac ciudăţeniile, cum bine ştiţi, şi în această privinţă m-am lăsat influenţat de gustul alteţei voastre regale, în timpul cât am fost prieteni. Acest cocoşat a venit la mine la palat să închirieze cuşca câinelui meu cu o sumă neasemuită de mare. Cocoşatul mi s-a părut o făptură fantastică; pe scurt, am fost înşelat, de ce s-o neg? Acest Lagardère este regele scamatorilor. Odată intrat în stână, lupul şi-a arătat colţii; eu nu vedeam nimic,

dar unul din credincioşii mei slujitori, domnul de Peyrolles, din proprie iniţiativă, a prevenit-o în secret pe prinţesa de Gonzague.

— Ai putea dovedi aceasta? îl întrebă Regentul.

— Foarte uşor, monseniore, prin mărturia domnului de Peyrolles. Dar gărzile franceze şi alteţa sa prinţesa au sosit prea târziu pentru cei doi sărmani prieteni ai mei, Albret şi Gironne. Lupul muşcase.

— Lagardère era deci singur împotriva voastră, a tuturor a?

— Erau patru, monseniore, numărând şi pe domnul marchiz de Chaverny, vărul meu.

— Chaverny! repetă Regentul mirat.

Gonzague răspunse cu ipocrizie:

— El o cunoscuse la Madrid, pe timpul când eram ambasador, pe gitana lui Lagardère. Trebuie să-i spun monseniorului că în dimineaţa aceasta ara solicitat şi obţinut de la domnul d’Argenson un mandat de arestare în contra lui Chaverny.

— Şi ceilalţi doi?

— Ceilalţi doi sunt şi ei arestaţi. Aceştia sunt pur şi simplu nişte spadasini de profesie, binecunoscuţi, şi care au împărtăşit pe vremuri orgiile şi isprăvile de pomină ale lui Lagardère.

— Rămâne de explicat – zise Regentul – atitudinea pe care ai luat-o azi-noapte în faţa prietenilor domniei-tale.

Gonzague ridică asupra ducelui de Orléans o privire de surprindere admirabil prefăcută. O clipă nu răspunse. Apoi spuse cu un zâmbet batjocoritor:

— Prin urmare, ceea ce am auzit este adevărat?

— Nu ştiu ce-ai auzit.

— Basme bune de adormit copiii, monseniore; nişte învinuiri atât de smintite… Dar se cuvine oare ca înalta înţelepciune a alteţei voastre regale şi propria mea demnitate…?

— Nu dau doi bani pe înalta mea înţelepciune, prinţe; s-o lăsăm o clipă deoparte împreună cu demnitatea domniei-tale. Te rog să vorbeşti.

— De vreme ce este o poruncă, o ascult. În timp ce mă aflam în noaptea aceasta împreună cu alteţa voastră regala, se pare că nebunia i-a cuprins pe invitaţii mei. A fost forţată uşa apartamentului kneu privat, în care adăposteam pe cele două fete cu scopul ca în dimineaţa următoare să le predau prinţesei. Când m-am reîntors, l-am găsit pe Chaverny trântit pe jos şi pe cocoşat victorios lângă falsa domnişoară de Nevers. Se făcuse un contract; era acoperit cu semnături, între care şi iscălitura mea falsificată!

Regentul îl privea pe Gonzague şi părea c-ar fi vrut să-l străpungă până în adâncul sufletului. Acesta dădea o bătălie desperată. Intrând la ducele de Orléans, se aştepta poate să întâmpine o răceală din partea protectorului şi prietenului său, dar nu prevăzuse această lungă şi cumplită explicaţie.

Toate aceste minciuni cu dibăcie închegate, tot acest uriaş nod de viclenii erau, s-ar putea spune, pe trei sferturi improvizate. Nu numai că Gonzague poza în victimă a propriului său eroism, dar mai mult, anula de mai înainte mărturia celor trei persoane, singurele care ar fi putut să depună împotriva lui: Chaverny, Cocardasse şi Passepoil.

Regentul îl iubise pe acest om din toată inima: trăise în intimitatea lui din vremea adolescenţei. Însă lui Gonzague acest lucru nu-i era acum favorabil; căci după o atât de îndelungată intimitate, ducele de Orléans ajunsese să cunoască adânca dibăcie a prietenului său. Aşa stăteau lucrurile. Pohte că rostite de o altă gură, răspunsurile limpezi şi, în aparenţă, atât de precise ale lui Gonzague ar fi ajuns ca să-l convingă pe Regent, care avea în sânge sentimentul dreptăţii, deşi istoria îi reproşează, pe bună dreptate, un mare număr de slăbiciuni. Putem de

asemenea să mai credem că, în această împrejurare, Regentul îşi regăsea întreaga nobleţe înnăscută datorită şi amintirii dureroase şi solemne care plutea deasupra acestui proces. Era vorba, într-adevăr, de pedepsirea ucigaşului lui Nevers, pe care Filip de Orléans îl iubise ca pe-un frate; era vorba de a reda un nume, o avere, o familie fiicei dezmoştenite a lui Nevers. Regentul era totuşi ispitit să dea crezare vorbelor lui Gonzague.

— Filip – spuse el, după o tăcere şi cu un fel de şovăială – Dumnezeu mi-este martor c-aş fi fericit să păstrez un prieten. Calomnia poate s-a înverşunat împotriva domniei-tale fiindcă stârneşti prea multă invidie.

— Datorez această invidie binefacerilor monseniorului – şopti Gonzague.

— Poziţia dumitale atât de înaltă şi, de asemenea, inteligenţa deosebită pe care o preţuiesc atât de mult la domnia ta te înarmează împotriva calomniei – urmă Regentul. Te rog să-mi răspunzi la o ultimă întrebare. Ce-a fost povestea aceea cu moştenirea contelui Annibal Canozza?

— Monseniore – zise el cu un ton grav şi aspru, şi-i puse mâna pe braţ – vărul meu Canozza a murit în timp ce alteţa voastră regală călătorea cu mine prin Italia. Ascultaţi-mă, nu depăşiţi o anumită limită dincolo de care infamia devine absurdă şi nu merită decât dispreţul, chiar dacă trece prin gura unui prinţ puternic. Peyrolles mi-a spus azi-dimineaţă: „S-au jurat să vă piardă; au vorbit alteţei sale regale în aşa fel, încât toate învinuirile vechi atribuite Italiei vor cădea asupra capului domniei-voastre. Veţi fi un Borgia. Piersicile otrăvite, florile în caliciul cărora s-a introdus ucigă boarea *agua toffana*...” Monseniore – se întrerupse aci Gonzague – dacă aveţi nevoie de o pledoarie ca să mă achitaţi, mai bine condamnaţi-mă de pe-acum, căci – dezgustul îmi închide

gura. Deci, pentru a încheia, vă pun în faţa acestor trei fapte: Lagardère este dat pe mâna justiţiei. Cele două fete sunt la prinţesă; eu posed paginile smulse din registrul de la Caylus. Sunteţi capul statului. Cu aceste elemente, descoperirea adevărului este acum atât de uşoară, încât nu pot să-mi stăpânesc un sentiment de orgoliu zicându-mi: „În această beznă, eu am adus lumină!”

— Adevărul va fi descoperit cu siguranţă – zise Regentul. Astă-seară chiar, eu voi prezida tribunalul de familie.

Gonzague îi apucă amândouă mâinile, cu căldură:

— Venisem tocmai să vă rog să-mi faceţi această favoare – zise el. În numele omului căruia i-am închinat întreaga viaţă, vă mulţumesc, monseniore. Acum trebuie să-mi cer iertare că am vorbit poate cu prea multă libertate în faţa şefului unui mare stat; dar, orice s-ar întâmpla, pedeapsa eu mi-am primit-o: Filip de Orléans şi Filip de Gonzague s-au întâlnit în seara aceasta pentru ultima oară.

— Un prinţ nu se coboară dacă-şi recunoaşte o greşeală; dacă va fi cazul, Filip, sper că scuzele Regentului îţi vor fi de ajuns.

Gonzague clătină uşor din cap:

— Sunt răni – spuse el cu glas tremurat – pe care niciun balsam nu le poate vindeca…

Se ridică dintr-odată şi privi pendula. Discuţia durase nu mai puţin de trei ceasuri.

— Monseniore – zise el cu o voce hotărâtă şi rece – în dimineaţa aceasta nu veţi mai dormi. Anticamera alteţei voastre regale este plină. Toţi se întreabă dacă voi ieşi de-aici bucurându-mă deşi mai multă favoare, sau dacă gărzile nu mă vor duce la Bastilla. Această alternativă o pun şi eu… Cer alteţei voastre regale unul din aceste favoruri, după cum va crede de cuviinţă: închisoarea care să mă păzească, sau un semn deosebit şi public de

prietenie care să-mi redea măcar pentru astăzi tot prestigiul pierdut, de care am mare nevoie.

Filip de Orléans sună şi spuse lacheului care intră:

— Să fie introdusă toată lumea.

În clipa în care curtenii chemaţi treceau pragul, îl atrase pe Gonzague spre el şi-l sărută pe frunte, zicându-i:

— Prietene Filip, pe deseară!

Curtenii se aliniaseră pe două rânduri, înclinaţi până la pământ, la trecerea prinţului de Gonzague, care părăsi încăperea.

Capitolul III

TREI CATURI DE TEMNIŢE

Existenţa tribunalelor excepţionale data de pe timpul lui Francisc al II-lea, care le înfiinţase şi erau de fapt o secţie deosebită a fiecărei curţi de justiţie, secţie însărcinată să judece cazurile de erezie. Sentinţele acestor tribunale excepţionale erau fără drept de apel şi se executau în douăzeci şi patru de ore. În timpul regenţei, aceste tribunale se ocupau numai cu procese financiare, fiindcă erau transformate în adevărate Curţi de Conturi, însărcinate să verifice şi să vizeze borderourile agenţilor tezaurului. După căderea lui Law, ele au şi luat denumirea de Curţi pentru vize.

Era însă la Paris şi un tribunal excepţional, de sine stătător, care se întrunea la palatul „Le Grand Châtelet”, pe timpul cât, din ordinul ministrului Le Blanc, au fost întreprinse importante lucrări de transformare la Palatul de Justiţie şi la Conciergerie. Acest tribunal excepţional fusese convocat în noaptea din ajun, la cererea urgentă a alteţei sale regale ducele de Orléans, şi citaţiile emise precizau că şedinţa se va deschide la orele patru dimineaţa. Actul de acuzare trebuia să informeze pe judecători despre numele acuzatului.

— La ora patru şi jumătate, cavalerul Henri de Lagardère fusese adus înaintea tribunalului de la Châtelet.

Actul de acuzare îl făcea răspunzător de răpirea unei copile, de un asasinat. Fură audiaţi ca martori: alteţele lor prinţul şi prinţesa de Gonzague. Spusele lor fură atât de contradictorii, încât tribunalul, deşi obişnuit să dea sentinţe sprijinite pe cele mai mici indicii, ceru amânare de o oră pentru ca să capete informaţii mai precise. Trebuiau ascultaţi trei martori: domnii de Peyrolles, Cocardasse şi Passepoil.

Domnul de Gonzague îi vizită pe rând pe fiecare dintre consilieri şi pe preşedinte. Cererea procurorului regelui de a se înfăţişa şi tânăra fată răpită nu fusese luată în consideraţie: domnul de Gonzague declarase că fiica lui Nevers se afla sub influenţa acuzatului, circumstanţă agravantă într-un proces de răpire săvârşită asupra moştenitoarei unui duce, înalt demnitar al Franţei. Totul fusese pregătit ca Lagardère să fie dus la Bastilia, locul execuţiilor de noapte. Doar din pricina amânării, i se căută o celulă vecină cu sala de şedinţe, ca să fie la dispoziţia judecătorilor. Era la etajul al treilea al Turnului Nou, numit astfel pentru că domnul de Jaucourt îi terminase reconstrucţia la sfârşitul domniei lui Ludovic al XIV-lea. Turnul era aşezat la nord-vestul clădirii şi crenelurile lui dominau cheiul Senei. Ocupa exact jumătate din temelia fostului turn Magne care, prăbuşindu-se în 1670, doborâse şi o bună parte din metereze. Acolo erau duşi de obicei deţinuţii arestaţi din ordinul regelui, înainte de-a fi îndreptaţi spre Bastilia. Era o construcţie foarte simplă, din cărămidă roşie, contrastând ciudat cu întunecatele turnuri medievale care o înconjurau. La etajul doi, un pod mobil o lega de vechiul meterez, alcătuind un fel de terasă care dădea spre sala cea mare a grefei. Celulele erau curăţele şi podite cu lespezi, ca mai toate apartamentele burgheze din vremea aceea. Se vedea bine că acolo detenţiunea era doar provizorie şi, în afară de zăvoarele grele ale uşilor, care rămăseseră cu siguranţă aceleaşi,

clădirea nu părea o închisoare.

Zăvorându-l pe Lagardère, după suspendarea şedinţei, temnicerul îl anunţă că era la secret. Lagardère îi oferi cele douăzeci sau treizeci de monede de aur pe care le avea asupra lui ca să-i dea o pană, cerneală şi hârtie. Temnicerul luă cele treizeci de monede şi nu aduse nimic. Făgădui doar să depună banii la grefă. Lagardère rămase o clipă nemişcat şi copleşit de gânduri. Se afla acolo, prizonier, paralizat, neputincios: inamicul său avea puterea, favoarea mărturisită a Regentului, „şi pe deasupra averea şi libertatea. Şedinţa de noapte durase aproape două ceasuri. Avusese loc îndată după supeul din căsuţa care. ascundea tainicele plăceri ale lui Gonzague. Se lumina de ziuă când Lagardère fusese zăvorât în celula sa. Pe vremuri, înainte de a intra în corpul de cavalerie uşoară, făcuse de mai multe ori de gardă la Châtelet. Cunoştea bine locurile. Ştia că dedesubtul celulei sale mai erau două celule. Cu o privire îmbrăţişă micul său domeniu: un butuc, un urcior, o pâine, un maldăr de paie. I se lăsaseră pintenii. îşi scoase unul şi îşi înţepă braţul cu ajutorul cuiului de la cataramă. Aşa făcu rost de cerneală. Un colţ de batistă îi servi drept hârtie, un fir de pai ţinu loc de pană. Cu astfel de scule se scrie încet şi foarte neciteţ, dar totuşi se scrie. Lagardère înşiră astfel câteva cuvinte; pe urmă, tot cu cuiul de la cataramă, desfăcu un pătrat din duşumeaua celulei sale. Nu se înşelase. Două celule erau sub el. În prima, micul marchiz de Chaverny, încă beat, dormea ca în paradis. Într-a doua, Cocardasse şi Passepoil, culcaţi pe paiele lor, filosofau şi spuneau lucruri bine gândite asupra nestatorniciei timpului şi asupra nestatorniciei norocului. Nu aveau drept provizii decât o bucată de pâine uscată, ei care cu câteva ceasuri mai înainte luaseră masa cu prinţul.

Chaverny se gândea şi el, dar în alt fel. Era tolănit pe paie, cu hainele în dezordine, cu părul zbârlit. Se zvârcolea

şi „se răsucea ca un diavol.

Tavanul era subţire. După câteva minute începură să cadă bucăţele de tencuială. Chaverny le simţi în somnul său. De două, trei ori se plesni peste obraz, aşa cum faci când goneşti o muscă supărătoare.

— Ce muşte afurisite! mormăi el.

O gaură neagră se ivi în tavan, exact deasupra feţei sale, şi bucata de tencuială care căzu din gaură îl lovi în frunte.

— Ce, suntem copii să ne batem cu pietre? strigă el mânios.

Gaura din tavan se lărgea. Un glas păru să cadă din cer.

— Oricine-ai fi – spunea vocea – te rog răspunde unui tovarăş de suferinţă. Eşti şi dumneata la secret? Nu comunici cu nimeni din afară?

Chaverny dormea înainte; dar somnul său era mai puţin adânc. Încă vreo jumătate de duzină de bucăţele de moloz pe faţa lui şi s-ar fi trezit. Auzi glasul ca prin vis.

— Ei, tu de-acolo! răsună iar de sus glasul lui

Lagardère. N-ai auzit?

Chaverny scoase un uşor sforăit, ostenit să mai vorbească prin somn.

— Totuşi este cineva acolo – stărui glasul de sus – zăresc ceva care se mişcă.

Un soi de pacheţel trecu prin gaură şi căzu pe obrazul stâng al lui Chaverny, care dintr-un salt fu în picioare şi îşi apucă falca cu amândouă mâinile.

— Ticălosule! strigă el. O palmă! Mie!

Dar stafia pe care i se păruse c-o zărise dispăru. Privirea-i uluită făcu înconjurul celulei.

— Ce-i asta? murmură el frecându-se la ochi. N-am să mă pot trezi niciodată? Cu siguranţă că şi acum visez!

În aceeaşi clipă glasul de sus întrebă:

— Ai primit pacheţelul?

— Înţeleg! făcu Chaverny. Cocoşatul este ascuns undeva, pe aici; caraghiosul mi-a şi tras vreo păcăleală! Dar ce dracu’ de înfăţişare are camera asta?…

Ridică privirea şi strigă din toate puterile:

— Văd gaura, cocoşat, blestemat! Am să ţi-o plătesc eu! Du-te şi spune să vină să mi se deschidă!

— Nu vă aud – spuse glasul – sunteţi prea departe de gaură, dar vă zăresc şi vă recunosc. Domnule Chaverny, deşi v-aţi petrecut viaţa în societatea Unor ticăloşi, sunteţi încă un adevărat gentilom, o ştiu bine. De aceea am făcut tot ce-am putut ca să nu fiţi asasinat în noaptea aceasta.

Micul marchiz deschisese ochii mari.

„Totuşi, nu este chiar glasul cocoşatului – se gândi el. Dar de ce-mi vorbeşte de asasinat? Şi cine îndrăzneşte să la faţă de mine acest ton protector?”

— Sunt eu, cavalerul de Lagardère – urmă glasul, ca şi cum ar fi vrut să răspundă la întrebarea tânărului marchiz.

— Ah! exclamă acesta înmărmurit. Iată unul care se poate lăuda că are şapte vieţi!

— Ştiţi unde vă aflaţi? îl întrebă iar glasul.

Chaverny clătină energic capul în semn de negaţie.

— La închisoarea Châtelet, etajul doi al Turnului Nou.

Chaverny se repezi la ferestruia prin care pătrundea în celulă o lumină slabă şi braţele îi căzură moi de-a lungul trupului. Glasul urmă:

— Aţi fost ridicat în noaptea aceasta de acasă, pe baza unui mandat regal…

— Obţinut, cu siguranţă, de către preascumpul şi preacinstitul meu văr! bombăni tânărul marchiz. Mi se pare că-mi amintesc de un oarecare dezgust pe care l-am manifestat ieri faţă de nişte infamii…

— Vă aduceţi aminte – întrebă vocea – de duelul cu şampania pe care l-aţi avut cu cocoşatul?

Chaverny făcu un semn de încuviinţare.

— Eu eram cel care jucam rolul cocoşatului.

— Dumneata? strigă marchizul. Cavalerul de Lagardère?!

Acesta nu-l auzi şi urmă:

— Când aţi adormit, Gonzague a poruncit să fiţi suprimat. îl stinghereaţi. îi este teamă de rămăşiţa de loialitate care se mai află în domnia-voastră. Dar cei doi băieţi de ispravă, cărora le-a dat această misiune, sunt în slujba mea. Eu le-am poruncit, să vă ducă acasă.

— Mulţumesc! bâigui Chaverny. Toate acestea îmi par lucruri de necrezut… Motiv în plus să le dau crezare!

— Lucrul pe care vi l-am aruncat este un răvaş – continuă glasul. Am scris câteva cuvinte pe o batistă, cu sângele meu. Aveţi vreun mijloc să faceţi să ajungă acest bilet la prinţesa de Gonzague?

Gestul lui Chavertiy însemna: „Niciunul”.

În acelaşi timp, ridică batista ca să vadă cum o bucăţică de pânză uşoară putuse să-i dea o palmă atât de zdravănă. Lagardère legase o bucată de cărămidă în batistă.

— Puteam să mă aleg cu capul spart! mormăi Cheverny. Dar în ce somn adânc am căzut ca să fiu adus aici fără să ştiu nimic!

Desfăcu batista, o împături şi o băga în buzunar.

— Nu ştiu dacă mă înşel – se auzi mai sus glasul – dar mi se pare că ardeţi de dorinţa de a mă servi.

Chaverny răspunse afirmativ cu capul. Glasul urmă:

— După toate semnele, voi fi executat în seara aceasta. Deci să ne grăbim. Dacă nu aveţi pe nimeni cui să-i încredinţaţi acest răvaş, faceţi ce-am făcut şi eu: găuriţi duşumeaua celulei şi să ne încercăm norocul la etajul de mai jos.

— Cu ce aţi făcut gaura? îl întrebă Chaverny.

Lagardère nu auzi, dar desigur că ghici, fiindcă

pintenul, alb de tencuială, căzu la picioarele tânărului marchiz; acesta se puse numaidecât pe lucru, într-adevăr, cu multă tragere de inimă, şi pe măsură ce toropeala băuturii se împrăştia, capul i se înfierbânta la gândul răului pe care Gonzague vrusese să i-l facă.

„Dacă nu ne răfuim chiar astăzi – îşi spuse el

— Nu va fi din vina mea!”

Şi lucra cu înverşunare, scobind o gaură de zece ori mai mare decât ar fi trebuit ca să strecoare biletul.

— Faceţi prea mult zgomot, marchize – îi strigă Lagardère de sus. Fiţi cu băgare de seamă! Puteţi fi auzit!

Chaverny smulgea cărămizile, tencuiala, stinghiile şi îşi umplea mâinile de sânge.

— *Sandiéou*! bodogănea Cocardasse la etajul de jos. Ce diavoli dănţuie deasupra noastră!

— Or fi gâtuind vreun nenorocit care se zbate

— Mormăi Passepoil, care în dimineaţa aceasta era plin de gânduri negre.

— Ei, da! recunoscu gasconul. Dacă-l gâtuie, are dreptul să se zbată! Dar mai curând cred că-i vreun nebun cuprins de furii, pe care l-au băgat la închisoare înainte de a-l trimite la balamuc!

O izbitură mai puternică se auzi urmată de o pârâitură înfundată şi de prăbuşirea unei părţi din tavan. Căzând între cei doi prieteni, molozul ridică un nor de praf.

— Să ne încredinţăm sufletul Domnului! strigă Passepoil. Nu mai avem nici săbii şi cu siguranţă că cineva ne joacă un renghi.

— Caraghiosule! ridică din umeri gasconul. Ar veni pe uşă! Dar uite că se arată cineva!

— Hei! strigă tânărul marchiz băgându-şi capul pe gaura scobită în tavan.

Cocardasse şi Passepoil ridicară ochii în acelaşi timp.

— Sunteţi doi aci? întrebă Chaverny.

— Precum vedeţi, domnule marchiz – răspunse

Cocardasse. Dar, mii de trăsnete! pentru ce-aţi făcut atâtea stricăciuni?

— Adunaţi paiele sub gaură ca să sar.

— Ce face?! Doi suntem de ajuns.

— Şi temnicerul nu are aerul unui om care să facă haz de o astfel de glumă – adăugă Passepoil.

Chaverny lărgea în acest timp mai departe gaura.

— Ţin-te bine! zise Cocardasse privindu-l. Asta se cheamă închisoare?

— Au clădit-o din noroi şi scuipat! adăugă Passepoil cu dispreţ.

— Paiele! Paiele! le strigă Chaverny nerăbdător.

Voinicii noştri nu se mişcau. Chaverny avu fericita inspiraţie să pronunţe numele lui Lagardère. Numaidecât un morman de paie se înălţă în mijlocul celulei.

— Nu cumva-i şi ticălosul ăla mic cu domnia voastră? întrebă Cocardasse.

— Ştiţi ceva despre el? adăugă Passepoil.

În loc să răspundă, Chaverny îşi băgă picioarele pe gaură. Era subţirel, dar şoldurile nu voiau să treacă, prinse de pereţii scorţoşi ai deschizăturii. Făcea sforţări furioase ca să alunece. Cocardasse începu să râdă văzându-i picioarele bălăngănindu-se cu furie. Mereu prevăzător, Passepoil se duse să lipească urechea de uşa care dădea în coridor. În acest timp, încetul cu încetul, trupul lui Chaverny se strecura.

— Uşurel-uşurel, mititelule! zise Cocardasse. Are să cadă… Tavanul este destul de sus ca să-şi rupă coastele.

Passepoil măsură cu ochiul distanţa de la tavan la duşumea.

— Este destul de sus – îşi dădu el cu părerea – ca să ne rupă nouă ceva în cădere, dacă am fi atât de nătărăi să-i servim drept saltea!

— Aş! pufni Cocardasse. E atât de plăpând!

— O fi, nu zic ba. Dar o cădere de la douăsprezece –

cincisprezece picioare…

— Ţin-te bine, potârnicheo! Vine din partea Micului Parizian. La posturi!

Passepoil nu se lăsă rugat. îşi împletiră amândoi braţele puternice deasupra paielor. O a doua pârâitură se auzi în tavan. Cei doi viteji închiseră ochii şi se sărutară fără să vrea, datorită căderii bruşte a marchizului peste braţele lor, ceea ce-i atrase unul spre altul.

— Toţi trei sé rostogoliră pe duşumea, orbiţi de potopul de tencuială care căzu în urma lui Chaverny. Marchizul se ridică cel dintâi. Se scutură şi începu să râdă”.

— Sunteţi doi băieţi de treabă – zise el. Prima dată când v-am zărit, v-am luat drept nişte ticăloşi buni de spânzurat. Hai, nu vă supăraţi! mai bine să spargem uşa, că suntem trei, să cădem în spinarea celor de la ghişeu şi să spălăm puţină.

— Passepoil! strigă gasconul.

— Cocardasse! răspunse normandul.

— Ţi se pare ţie că am aerul unui ticălos bun de spânzurat? – Dar eu? bodogăni Passepoil, uitându-se pieziş la noul sosit. Este pentru prima oară că o asemenea jignire…

— Ţin-te bine! îl întrerupse Cocardasse. Păcătosul ne va da socoteală când vom fi afară. Până una alta, ideea lui îmi place. Să spargem uşa, *vivadiou*! Passepoil îl opri în clipa când voiau să se repeadă.

— Ascultaţi! zise el, înclinând capul ca să tragă cu urechea.

Se auzea un zgomot de paşi pe coridor. Într-o secundă, molozul fu împins într-un colţ şi acoperit cu paiele puse la loc. O cheie scârţâi zgomotos în broască.

— Unde să mă ascund? întrebă Chaverny, care râdea, cu toată încurcătura în care se afla.

Din afară se trăgeau zăvoarele grele şi zgomotoase.

Cocardasse îşi scoase iute tunica, Passepoil făcu la fel. Jumătate sub paie, jumătate sub tunică, Chaverny se ascunse cum putu mai bine. Cei doi maeştri de arme, în cămaşă, se puseră în gardă unul în faţa celuilalt şi se prefăcură că se iau la trântă.

— E rândul tău, scumpule! strigă Cocardasse. Una, două!… gata!

— Lovit! declară Passepoil râzând. Dacă ne-ar da măcar spadele, ca să ne treacă de urât!

Uşa grea se învârti în balamale. Doi oameni, un chelar şi un gardian, se dădură în lături ca să lase să treacă pe un al treilea personaj îmbrăcat într-un strălucitor costum de curte.

— Nu vă îndepărtaţi – spuse personajul trăgând uşa în spatele lui. Era domnul de Peyrolles în toată strălucirea costumului său bogat. Cei doi viteji îl recunoscură de la prima ochire şi continuară să se bată fără să-l bage în seamă.

— Bună ziua, vitejii mei amici! le spuse Peyrolles, asigurându-se cu o privire că uşa rămăsese întredeschisă.

— Bună să fie, scumpule! răspunse Cocardasse, simulând că dă o lovitură zdravănă prietenului său Passepoil. Ce se mai aude? Eram tocmai pe cale să ne spunem, caraghiosul ăsta şi cu mine, că dacă ne-ar da înapoi săbiile, am putea să omorâm mai uşor timpul.

— Ţine! strigă şi normandul, înţepând cu arătătorul stomacul nobilului său prieten.

— Ei, cum vă simţiţi aici? întrebă favoritul, cu un ton de batjocură.

— Nu prea rău! Nu prea rău! îi răspunse gasconul. Ce mai e nou prin oraş?

— Nimic, după câte ştiu, preacinstiţii mei prieteni. Aşadar, aţi avea poftă să vă recăpătaţi spadele?

— Obişnuinţa! spuse Cocardasse blajin. Când nu e Petronilla mea lângă mine, parcă-mi lipseşte un braţ.

— Şi ce-aţi zice dacă, dându-vă spadele, vi s-ar deschide uşile de-aici?

— *Capédédiou*! strigă Cocardasse. Ar fi foarte drăguţ. Ce zici, Passepoil?

— Depinde ce-ar trebui să facem pentru asta!

— Puţin lucru, prieteni, foarte puţin lucru. Mulţumită unui om pe care l-aţi socotit întotdeauna un duşman, dar care are însă d adevărată slăbiciune pentru voi.

— Cine-o fi acel om de treabă, *sandiéou*?

— Chiar eu, vechii mei tovarăşi. Gândiţi-vă! Sunt mai bine de douăzeci de ani de când ne cunoaştem.

— Douăzeci şi trei la sfântul Mihail – preciză Passepoil. Era în seara sărbătorii sfântului arhanghel Mihail, când ţi-am dat vreo două duzini de lovituri la spate cu latul sabiei, în dosul palatului Louvre, din partea domnului Maulévrier.

— Passepoil! strigă Cocardasse cu severitate. Aceste amintiri supărătoare nu-şi au rostul. Mie întotdeauna mi s-a părut, în ceea ce mă priveşte, că acest de treabă domn de Peyrolles ne îndrăgea în ascuns. Cere-i scuze, la naiba! Şi numaidecât, zevzecule!

Ascultător, Passepoil îşi părăsi locul din mijlocul camerei şi înaintă către Peyrolles cu scufia în mână. Domnul de Peyrolles, care avea ochii-n patru, zări în acel moment locul albit cu molozul care căzuse pe duşumea. Fireşte, privirea i se îndreptă spre tavan. La vederea găurii, se făcu galben la faţă. Dar nu ţipă, fiindcă Passepoil, smerit şi zâmbitor, se şi afla între el şi uşă. Instinctiv, se refugie spre maldărul de paie, ca să-şi apere spatele. Avea doar în faţa lui doi oameni voinici şi hotărâţi; e drept că paznicii se aflau la un pas pe coridor şi el îşi avea spada. Abia se proptise pe picioare cu spatele întors la maldărul de paie, şi capul zâmbitor al lui Chaverny se ivi, ridicând tunica lui Passepoil, care îl acoperea.

Capitolul IV

CUNOŞTINŢE VECHI

Bravii noştri prieteni trebuiau să depună ca martori în faţa Tribunalului de la Châtelet. Nu însă împotriva prinţului de Gonzague. Peyrolles primise misiunea să le facă propuneri atât de strălucite, încât conştiinţa lor n-ar fi putut rezista: o mie de pistoli de căciulă, pistoli sunători şi plătiţi înainte, şi asta nici măcar pentru a-l acuza pe Lagardère, ci numai ca să spună că nu se aflau în împrejurimile castelului Caylus în noaptea crimei. Gonzague socotea târgul ca şi încheiat, cu atât mai mult, cu cât nici Cocardasse şi nici Passepoil nu erau prea grăbiţi să-şi mărturisească prezenţa în acel loc.

Cu un aer batjocoritor, micul marchiz îşi scoase binişor capul de sub tunica lui Passepoil, în timp ce Peyrolles, atent să pândească mişcările celor doi spadasini, stătea cu spatele spre grămada de paie. Micul marchiz făcu un semn cu ochiul către prietenii săi. Aceştia doi se apropiară încet de dânsul.

— Ţin-te bine! – spuse Cocardasse, arătând cu degetul către deschizătoarea din tavan – e un pic cam uşuratic să închizi doi gentilomi într-o carceră atât de prost închisă.

— Cu cât trece timpul, cu atât se respectă mai puţin convenienţele – rosti şi Passepoil, liniştit.

— Prieteni – exclamă Peyrolles, care începuse să dea semne de nelinişte văzându-i cum se apropie unul din dreapta, celălalt din stânga – nu cumva să-mi jucaţi vreo festă! Dacă mă siliţi să trag spada…

— Ei, asta-i! exclamă Passepoil – să tragi spada împotriva noastră!

— Împotriva unor oameni neînarmaţi! spuse şi Cocardasse. *Barbediou*! Aşa ceva tiu se poate!

Dar înaintau mereu. Totuşi, Peyroales vru să-şi însoţească vorba cu fapta înainte de-a striga ajutor, căci

atunci s-ar fi rupt tratativele. Puse mâna pe minerul spadei, zicând:

— Ce v-a apucat, copii? Aţi încercat să evadaţi prin gaura aceea şi n-aţi izbutit. Staţi locului! se întrerupse el. Încă un pas şi trag spada!

Dar pe minerul spadei sale se mai afla şi o altă mână décât a sa. Această altă mână, albă şi împodobită cu dantele mototolite, aparţinea domnului marchiz de Chaverny. Acesta izbutise să iasă din ascunzătoare. Stătea în picioare, la spatele lui Peyroales. Spada alunecă deodată printre degetele omului de încredere al prinţului şi Chaverny, apucându-l de guler, îi puse ascuţişul sub bărbie.

— O vorbă şi eşti mort, ticălosule! îi spuse el în şoaptă.

La gura lui Peyroales apărură spume, dar tăcu. Cocardasse şi cu Passepoil, cu ajutorul cravatelor, îl legară burduf în mai puţin timp decât ne trebuie nouă ca s-o scriem.

— Şi acum? se adresă Cocardasse tânărului marchiz.

— Acum – răspunse acesta – tu la dreapta uşii, celălalt la stânga, şi când cei doi gardieni vor intra, apucaţi-i de beregată.

— Bine. Dar vor intra? întrebă Cocardasse.

— Treceţi la posturile voastre! Iată-l pe domnul de Peyroales care ne va servi drept momeală.

Cei doi voinici dădură fuga să se lipească de perete, unul la dreapta, altul la stânga. Chaverny, cu ascuţişul spadei sub bărbia lui Peyrolles, îi porunci să strige ajutor. Peyrolles strigă. Şi imediat cei doi paznici năvăliră în celulă. Passepoil îl doborî pe chelar, Cocardasse pe celălalt. Amândoi horcăiau înfundat, pe urmă tăcură, pe jumătate gâtuiţi. Chaverny închise uşa celulei, scoase din buzunarul chelarului un ghem de sfoară groasă, şi le făcu la amândoi cătuşe.

— Ţin-te bine Í zise Cocardasse. În viaţa mea n-am cunoscut un marchiz atât de fermecător ca domnia-voastră!

Passepoil adăugă felicitările sale mai moderate la complimentele gasconului. Chaverny era însă grăbit.

— La treabă – strigă el – nu suntem încă pe caldarâmul Parisului! Gasconule, lasă-l pe chelar gol-puşcă şi îmbracă-te cu hainele lui! Tu, prietene, fă acelaşi lucru cu paznicul.

Cocardasse şi Passepoil se priviră.

— Iată o situaţie care mă pune în încurcătură – zise cel dintâi, scărpinându-se după ureche. Nu ştiu dacă se cade pentru nişte gentilomi ce suntem…

— Şi eu o să îmbrac haina celei mai josnice haimanale pe care am cunoscut-o vreodată! strigă Chaverny, smulgând splendida tunică a lui Peyrolles.

— Nobile prieten – îndrăzni Passepoil să-i amintească lui Cocardasse – noi ieri ne-am îmbrăcat în…

Cocardasse îl întrerupse cu un gest teribil.

— Pliscul! Ce naiba! îţi poruncesc să uiţi acea împrejurare neplăcută. De altfel, am făcut-o tot pentru Micul nostru Parizian.

— RTot în folosul lui o facem şi acum.

Cocordasse scoase un suspin adânc şi-l despuie pe chelar, care avea un căluş în gură. Passepoil făcu la fel cu gardianul şi curând toaleta celor doi voinici fu terminată. Chaverny, la rândul lui, îmbrăcase tunica bunului domn de Peyrolles.

— Copiii mei – spuse el, continuând rolul omului de încredere al prinţului – mi-am îndeplinit misiunea pe lângă aceşti doi netrebnici; vă rog să mă conduceţi până la poarta de la stradă.

— Aduc eu cât de cât cu un paznic? întrebă Passepoil.

— Semeni atât de mult, că ai putea păcăli pe oricine – răspunse tânărul marchiz.

— Dar eu? întrebă şi Cocardasse, fără să-şi ascundă umilirea. Semăn oarecum cu un temnicer?

— Ca două picături de apă – răspunse Chaverny. Şi acum, repede. Trebuie să duc răvaşul.

Ieşiră toţi trei din celulă, răsuciră cheia în broască de două ori, fără să uite zăvoarele. Domnul de Peyrolles şi cei doi paznici rămaseră acolo cu căluşe în gură şi legaţi fedeleş. Cei trei prizonieri străbătură primul coridor fără nicio piedică: era pustiu.

— Nu ţine capul aşa de ţanţoş, Cocardasseprietene – îl sfătui Chaverny. Mi-e teamă de afurisitele tale de mustăţi.

— *Sandiéou*! răspunse viteazul. Puteţi să mă tocaţi în bucăţele, dar aerul meu semeţ tot n-o să mi-l puteţi lua.

— Aşa ceva nu poate pieri decât odată cu noi – adăugă Passepoil.

Curtea interioară şi galeriile erau înţesate de lume. Era un întreg du-te-vino la Châtelet, fiindcă domnul marchiz de Ségré poftise la masă pe asesorii săi în localul grefei, în aşteptarea redeschiderii şedinţei. Se vedeau trecând tăvi acoperite şi coşuri cu şampanie. Chaverny, cu pălăria trasă pe ochi, trecu cel dintâi.

— Prietene – îi zise el portarului curţii interioare – aveţi aici, în apropiere, la numărul 9, pe coridor, doi tâlhari primejdioşi; fiţi cu ochii în patru!

Portarul îşi scoase boneta mormăind. Cocardasse şi Passepoil străbătură şi ei curtea interioară fără piedici. În sala gărzilor, Chaverny se comportă ca un cetăţean oarecare, care vizitează o închisoare. Cercetă fiecare obiect şi puse întrebări prosteşti cu toată seriozitatea. Nu mai rămăsese decât curtea exterioară de străbătut; dar, în pragul curţii, Cocardasse fu cât pe-aci să răstoarne pe un mic ajutor de bucătar de la „Viţelul care suge”, care aducea o tavă cu dulciuri. Voinicul slobozi un răsunător „*Capédédiou*”, care făcu pe toată lumea să se întoarcă.

Passepoil se cutremură până-n măduva oaselor.

— Prietene – îi spuse Chaverny cu tristeţe gasconului – copilandrul acesta n-a făcut-o dinadins. Puteai să te abţii să iei numele Domnului cel atotputernic în deşert.

Cocardasse băgă capul între umeri. Arcaşii îşi spuseră că Chaverny era cu siguranţă un tânăr dar foarte cumsecade gentilom”.

— Nu-l ştiam pe acest temnicer gascon! mormăi paznicul de la poarta corpului de gardă. Nu-ţi poţi trage sufletul de ei, peste tot se bagă!

Poarta era tocmai deschisă, ca să lase să intre un superb fazan fript, care avea să constituie punctul de atracţie al mesei oferite de domnul marchiz de Ségré. Cocardassë şi Passepoil, nemaiputând să-şi domolească nerăbdarea, trecură peste prag dintr-o săritură.

— Prindeţi-i, prindeţi-i! strigă Chaverny.

Paznicul de la poartă se năpusti, dar căzu ca trăsnit de inelul cu chei groase pe care Cocardasse i-l azvârli în plină faţă. Cât despre vitejii noştri, o şi rupseră de fugă şi se pierdură la prima răscruce.

Trăsura care-l adusese pe domnul de Peyrolles era tot la poartă; Chaverny recunoscu livreaua casei Gonzague. Urcă scăriţa trăsurii, se aplecă peste geam şi porunci:

— Acasă, pungaşule! Şi cât mai repede!

Caii porniră în trap. Când trăsura intră pe strada Saint-Dénis, Chaverny îşi şterse fruntea scăldată în sudoare şi se porni pe râs. Bunul domn de Peyrolles nu-i dăduse numai libertatea, dar pe deasupra şi o trăsură care să-l ducă fără nicio osteneală acolo unde trebuia.

Oratoriul prinţesei de Gonzague nu mai era pustiu ca de obicei ci, dimpotrivă, destul de populat, deşi era încă dis-de-dimineaţă. O fată tânără şi frumoasă dormea întinsă pe o canapea. În picioare, lângă ea, se afla prima cameristă a prinţesei, buna Madeleine Giraud, cu mâinile

împreunate şi cu lacrimi în ochi. Madeleine Giraud îi mărturisise doamnei de Gonzague că avertismentul miraculos găsit în cartea de rugăciuni la pagina cu *Miserere*, avertisement care spunea: „Duceţi-vă să vă apăraţi fiica”, şi care amintea, după douăzeci de ani, deviza primelor întâlniri de dragoste şi a primelor emoţii, deviza lui Nevres: *Sunt aici* /, fusese pus acolo Chiar de ea, Madeleine, în complicitate cu cocoşatul. În loc s-o dojenească, prinţesa o sărutase. Madeleine era fericită ca şi cum propriul ei copil ar fi fost regăsit. Prinţesa şedea în celălalt capăt al încăperii. Două femei şi un băieţaş o înconjurau. Alături, se aflau paginile împrăştiate ale unui manuscris şi caseta din care fusese scos: caseta şi manuscrisul Aurorei. Rândurile scrise cu nădejdea fierbinte că într-o zi vor ajunge în mâinile unei mame necunoscute, dar iubite ajunseseră la destinaţie. Prinţesa le şi citise. Se cunoştea după ochii ei înroşiţi de lacrimi. Una dintre cele două femei era cinstita Françoise Berrichon, şi băieţaşul care-şi frământa în mâini boneta cu un aer ştrengăresc şi ruşinat răspundea la numele de Jean-Marie. Cealaltă femeie stătea mai deoparte. Sub vălul ei s-ar fi putut recunoaşte chipul îndrăzneţ şi graţios al doñei Cruz. Pe acest chip şăgalnic, în această clipă se putea citi o emoţie adevărată şi adâncă. Bătrâna Françoise Berrichon începu să vorbească:

— Nu, băieţaşul acesta nu este copilul meu – spunea ea cu glasul ei mai bărbătesc ca oricând, arătându-l pe Jean-Marie – el este fiul bietului meu băiat. Pot să spun alteţei sale că Berrichon al meu era un alt soi de om. Avea cinci picioare înălţime, mult curaj, şi a murit ca un viteaz soldat…

— Şi dumneata erai în serviciul lui Nevers? întrerupse prinţesa.

— Ca toţi Berrichonii – răspunse Françoise – din tată în fiu, de când lumea e lume! Soţul meu era scutierul

ducelui Amaury, tatăl ducelui Filip; tatăl soţului meu, care se numea Guillaume Jean-Nicolas Berrichon…

— Dar fiul dumitale – o întrerupse prinţesa – nu el mi-a adus scrisoarea, atunci… la castelul Caylus?

— Da, nobilă doamnă, el a fost. Şi Dumnezeu ştie că toată viaţa şi-a amintit de noaptea aceea. De câte ori mi-o fi istorisit-o! întâlnise în pădurea Ens o doamnă Martha, bătrâna guvernantă a domnieivoastre, care fusese însărcinată să aibă grijă de copilă. Doamna Martha l-a recunoscut, fiindcă îl zărise de vreo câteva ori la castelul tânărului nostru duce, când dânsa aducea scrisorile domniei-voastre. Doamna Martha i-a spus: „La castelul Caylus se află cineva care a descoperit totul; dacă o vezi pe domnişoara Aurore, spune-i să se ferească”. Berrichon a căzut în mâinile unor bandiţi înarmaţi şi a fost salvat numai printr-o minune dumnezeiască. Atunci a avut el prilejul să-l vadă pentru întâia oară pe acest cavaler de Lagardère, despre care se vorbea atâta. Ne-a spus: „E frumos ca sfântul arhanghel Mihail de la biserica din Tarbes!”

— Da – şopti prinţesa, visătoare – e frumos.

— Şi curajos! urmă Françoise înfierbântându-se. Ca un leu!

— Un adevărat leu! vru să întărească Jean-Marie. Dar Françoise se strâmbă la el şi Jean-Marie tăcu.

— Cum vă spuneam – urmă femeia – Berrichon, sărmanul meu băiat, ne-a povestit totul, cum Nevers şi Lagardère aveau întâlnire ca să se bată în duel, cum Lagardère l-a apărat timp de o jumătate de ceas pe Nevers împotriva unei bande de vreo douăzeci de haimanale, să mă ierte alteţa sa, înarmaţi până în dinţi.

Aurore de Caylus îi făcu semn să se oprească. Amintirile erau prea dureroase şi ea prea slabă ca să le poată suporta. îşi întoarse ochii încărcaţi de lacrimi spre luminările aprinse pentru sufletele morţilor.

— Filip – şopti ea – soţul meu preaiubit! Parcă ar fi ieri! Rana din sufletul meu sângerează şi nu poate fi vindecată.

O lucire trecu prin ochii doñei Cruz, care privea cu admiraţie această nemărginită durere.

Bătrâna Françoise clătină din cap cu părintească înţelegere.

— Vremea este vreme – oftă ea. Toţi suntem muritori. Nu trebuie să vă mai faceţi sânge rău pentru ce a trecut. Şi, cum vă spuneam, când cavalerul de Lagardère a venit la noi la ţară, acum vreo cinci sau şase ani, ca să mă întrebe dacă Vreau să servesc pe fiica răposatului duce, am zis numaidecât da. De ce? Pentru că Berrichon, fiul meu, îmi spusese cum se petrecuseră lucrurile. Înainte de a-şi da duhul, ducele a strigat pe nume pe cavaler şi i-a zis: „Frate! Frate!”

Prinţesa îşi apăsă mâinile pe piept.

— Pe urmă – continuă Françoise – i-a mai spus: „Să fii tu tatăl fiicei mele şi să mă răzbuni”. Berrichon n-a minţit niciodată, nobilă doamnă. De altfel, ce interes ar fi avut să mintă? Am plecat, Jean-Marie şi cu mine. Cavalerul de Lagardère găsea ca domnişoara Aurore crescuse prea mult ca să mai poată locui singură cu el. Şi iată-ne la Madrid, în capitala ţării spaniole. Ah, Doamne! Când am văzut-o pe biata copilă, mi s-au umplut ochii de lacrimi. Era leită tatăl său. Parc-ar fi fost portretul tânărului nostru senior. Dar nicio vorbă nu puteam sufla. Trebuia să tăcem. Aşa ne poruncise domnul cavaler.

— Şi în tot acest timp cât aţi fost cu ei – întrebă prinţesă cu vocea cam şovăitoare – acest om, domnul de Lagardère, nu…?

— Sfinte Dumnezeule, nobilă doamnă – strigă Françoise şi bătrâna ei faţă se roşi ca focul – sigur că nu, pe sufletul meu! Şi eu poate aş fi zis ca domnia-voastră, fiindcă sunteţi mamă, dar vedeţi, timp de şase ani am

ajuns să-l cunosc şi să ţin la domnul cavaler tot atât şi chiar mai mult ca la cei care au mai rămas din familia mea. Dacă o alta decât domnia-voastră şi-ar fi îngăduit o astfel de bănuială… Dar vă rog să mă iertaţi – se întrerupse ea făcând o plecăciune – uitam în faţa cui vorbesc. Să ştiţi că omul acela este un sfânt, doamnă; să ştiţi că fiica domniei-voastre era tot aşa de bine păzită de el cum ar fi fost şi de mama ei. Avea pentru domnişoara Aurore un respect, o bunătate, o dragoste atât de blândă şi curată!

— Faci bine că aperi pe cel ce nu merită să fie învinuit. Fiica mea trăia izolată?

— Singură, mereu singură, atât de singură că era chiar tristă; şi cu toate acestea, dacă m-ar fi… ascultat…

— Ce vrei să spui? întrebă prinţesa. Françoise aruncă o privire piezişă către doña Cruz, care stătea mereu nemişcată.

— Ascultaţi-mă – continuă femeia – o fată care cânta şi dansa în Piaza Santa nu era o societate bună şi frumoasă pentru moştenitoarea unui duce…

Prinţesa se întoarse către doña Cruz şi văzu o lacrimă strălucind în genele ei lungi.

— Nu aveai nimic altceva de spus împotriva stăpânului dumitale? zise ea.

— Să spun ceva împotrivă-i? strigă bătrâna Françoise. Dar nici aceasta nu era o dojană; de altfel, fata aceea nici nu venea prea des şi eu îmi făceam întotdeauna de treabă ca s-o supraveghez…

— Foarte bine, Françoise dragă – întrerupse prinţesa – îţi mulţumesc; poţi să te retragi. Dumneata şi cu nepotul dumitale faceţi parte, de aci înainte, din casa mea.

— În genunchi! strigă Françoise Berrichon, împingându-l cu asprime pe Jean-Marie.

Prinţesa opri acest a vânt de recunoştinţă şi, la un semn al ei, Madeleine Giraud ieşi cu bătrâna şi cu moştenitorul ei. Doña Cruz se îndrepta de asemenea către

uşă.

— Unde te duci, Fior? întrebă prinţesa. Doña Cruz crezu că se înşelase. Prinţesa adăugă: Nu-i aşa, astfel îţi spune ea? Vino, Fior, vreau să te îmbrăţişez.

Şi pentru că tânăra fată şovăia, prinţesa se ridică şi o strânse în braţe. Doña Cruz îi simţi obrazul scăldat în lacrimi.

— Aurore te iubeşte – şopti mama fericită – şi acest lucru se află scris în aceste pagini pe care le voi ţine veşnic la căpătâiul meu; în ele şi-a pus toată inima. Eşti gitana ei, prima ei prietenă. Eşti mai fericită decât mine fiindcă ai văzut-o copilă. Ce drăgălaşă trebuie să fi fost! Fior, spune-mi totul! Şi fără să-i lase timp să răspundă, adăugă cu patima năvalnică şi adâncă de mamă: Tot ce iubeşte ea vreau să iubesc şi eu. Mi-eşti dragă, Fior, eşti a doua mea fiică. Sărută-mă! Dar tu ai să poţi să mă iubeşti? Dac-ai şti cât sunt de fericită şi cum aş vrea ca întreg pământul să fie cuprins de fericire! Chiar şi pe-acel om, auzi, Fior, chiar şi pe acel om care mi-a luat inima copilei mele, ei bine, dacă ea o doreşte, simt că şi pe el îl voi iubi!

Capitolul V

INIMĂ DE MAMĂ

Doña Cruz zâmbea printre lacrimi. Prinţesa o strângea nebuneşte la pieptul ei.

— Ai să crezi – şopti ea – Fior, scumpa mea, că nu îndrăznesc încă s-o sărut aşa? Să nu te superi: sărutând fruntea şi obrajii tăi, o sărut pe ea.

Dintr-odată se îndepărtă de ea ca s-o privească mai bine.

— Tu dansai în pieţele publice, fetiţo? reluă ea cu un aer îngândurat. Nu ai nicio familie. Aş fi iubit-o oare mai puţin dacă aş fi regăsit-o şi pe ea aşa? Doamne! Doamne! Cât am fost de nebună! Ieri am spus: „Dacă numai o clipă fiica lui Nevers va fi uitat de mândria neamului ei…” Nu! N-am să sfârşesc; îmi îngheaţă sângele în vine la gândul că

Dumnezeu ar fi putut să mă ia în serios. Haide să-i mulţumim lui Dumnezeu, Fior, gitană dragă, vino!

O trase către altar şi îngenunche în faţa lui.

— Nevers! Nevers! strigă ea. Acum o am pe fiica ta, pe fiica noastră! Spune-i Domnului să primească bucuria şi recunoştinţa din inima mea!

Nici cel mai drag prieten n-ar mai fi recunoscut-o. Sângele care îi venise din nou în obraji îi dădea un colorit fermecător.

— Tu eşti creştină, Fior? reluă ea. Da, îmi aduc aminte, în jurnalul ei scria că eşti creştină. Cât de bun este Dumnezeu, nu-i aşa? Dă-mi amândouă mâinile să-mi simţi bătăile inimii.

— Ah – murmură gitana izbucnind în lacrimi – dac-aş avea şi eu, doamnă, o mamă ca domnia-voastră!

Prinţesă o strânse la pieptul ei din nou.

— Îţi vorbea despre mine? întrebă iar. Despre ce vorbeaţi? În ziua când ai întâlnit-o era încă mică de tot. Ştii ceva? se întrerupse ea, căci frământarea o făcea să vorbească întruna. Cred că-i este frică de mine. Dacă va fi mereu aşa, voi muri. Să-i vorbeşti despre mine, Fior, micuţa mea Fior, te rog mult!

— Doamnă – răspunse doña Cruz zâmbind printre lacrimi – nu aţi văzut din paginile acelea cât vă iubeşte?

Cu degetul arăta hârtiile împrăştiate ale manuscrisului Aurorei.

— Da, da – zise prinţesa. Cum aş izbuti vreodată să explic ceea ce am încercat citindu-l? Fata mea nu e tristă şi serioasă ca mine. Ea a moştenit firea veselă a tatălui ei; dar eu, eu care am plâns atâta, şi eu eram veselă altă dată. Casa în care m-am născut era ca o închisoare şi cu toate acestea râdeam, dansam, până în ziua când l-am zărit pe acela care avea să ducă cu el în fundul mormântului toată bucuria mea şi toate zâmbetele mele.

Îşi trecu repede mâna peste fruntea înfierbântată.

— Ai văzut vreodată cum înnebuneşte o biată femeie? întrebă ea brusc.

Doña Cruz o privi cu îngrijorare.

— Nu te speria, nu te speria – spuse prinţesa – fericirea e pentru mine un lucru atât. de nou! Vreau să-ţi spun, Fior: ai băgat de seamă? Fata mea e ca şi mine; veselia ei a pierit în ziua când s-a ivit dragostea. Pe ultimele pagini sunt multe urme de lacrimi. Ah! Omul acela! Omul adela! îngână ea printre suspine. Eu sunt Văduvă, nu-mi mai rămăsese decât inima fiicei mele!

Doña Cruz rămăsese mută în faţa acestei supreme nedreptăţi a dragostei de mamă. Totuşi o înţelegea, ea, fata setoasă de toate plăcerile pătimaşe, ea, nesăbuita care ieri încă lua în glumă drama propriei sale vieţi. Sufletul ei conţinea în germen toate iubirile pătimaşe şi pline de gelozie ale străbunilor ei. Prinţesa se aşezase din nou în jilţ. Luase paginile manuscrisului Aurorei. Le sucea şi le învârtea visătoare.

— De câte ori – rosti ea rar – i-a salvat el viaţa!

Începu să recitească încă o dată manuscrisul, dar se opri la primele pagini.

— La ce bun? şopti ea cu un accent de descurajare – eu nu i-am dat viaţă decât o singură dată! Aşa este, aşa este – repeta ea, în timp ce în privirile ei se aprindeau luciri sălbatice. Ea îi aparţine lui mai mult decât mie!

— Dar sunteţi mama ei, doamnă! şopti blând doña Cruz.

Prinţesa ridică asupra ei o privire îngrijorată şi îndurerată.

— Ce înţelegi prin asta? Vrei să mă mângâi? Este o datorie, nu-i aşa, să-ţi iubeşti mama? Dacă fata mea m-ar iubi numai din datorie, simt c-aş muri!

— Doamnă, doamnă! Recitiţi paginile în care vorbeşte despre domnia-voastră… Câtă duioşie! Câtă dragoste îmbinată cu respect!

— Mi-am spus şi eu, Fior, scumpa mea, acelaşi lucru. Dar este totuşi ceva care mă împiedică să citesc senină aceste rânduri, pe care le-am sărutat fierbinte la început. Fata mea e aspră. Am găsit în aceste pagini şi ameninţări. Când ajunge să se întrebe dacă mama ei n-ar fi singura piedică între ea şi prietenul ei, – cuvintele sunt tăioase ca ascuţişul unei săbii. Am citit amândouă. Îţi aduci aminte ce spune? Vorbeşte despre mamele orgolioase…

— Dar domnia-voastră nu sunteţi aşa, doamnă – zise doña Cruz, privind-o.

— Am fost însă! murmură Aurore de Caylus ascunzindu-şi faţa în mâini.

În celălalt capăt al încăperii, Aurore de Nevers se mişcă pe canapea. Cuvinte nedesluşite îi scăpară printre buze. Prinţesa tresări. Pe urmă se sculă şi străbătu încăperea în vârful picioarelor. Îi făcu semn doñei Cruz s-o urmeze, ca şi cum ar fi simţit nevoia să fie întovărăşită şi apărată. Se aşeză în genunchi lângă Aurore. Doña Cruz rămase în picioare, lângă canapea. Prinţesa stătu timp îndelungat nemişcată, contemplând trăsăturile fiicei sale. îşi înăbuşea suspinele care o năpădeau. Aurore era palidă.

— Henri! şopti ea prin somn. Henri, dragul meu.

Prinţesa se făcu atât de palidă, încât doña Cruz se repezi s-o sprijine. Dar prinţesa o îndepărtă, apoi zâmbi îndurerată:

— Mă voi obişnui. De-ar şopti cel puţin şi numele meu în vis!

Aşteptă. Numele ei nu fu rostit. Aurore avea buzele întredeschise, respiraţia era greoaie.

— Voi avea răbdare – îngăimă sărmana mamă – poate că altă dată mă va visa şi pe mine.

Doña Cruz îngenunche în faţa ei. Doamna de Gonzague îi zâmbea şi resemnarea dădea chipului său o frumuseţe sublimă. Înlătură încetişor cosiţele de păr bogat care ascundeau pe jumătate trăsăturile Aurorei.

— Eu nu am un astfel de păr – reluă ea, atingând tâmplele tinerei fete. L-a moştenit de la Nevers. Când am văzut-o şi când omul acela mi-a spus: „Iat-o pe fiica domniei-voastre!”, inima mea n-a şovăit nicio clipă. Mi se părea că glasul lui Nevers cobora dintr-odată din cer şi-mi spunea ca şi el: „Este fiica ta!”

Ochii ei urmăreau cu nesaţ trăsăturile Aurorei.

— Când Nevers dormea – şopti ea mai departe – pleoapele i se lăsau la fel şi adeseori am văzut această linie în jurul buzelor lui. În zâmbet are ceva şi mai asemănător. Nevers era foarte tânăr şi se spunea că e de o frumuseţe cam feminină. Dar ce m-a izbit mai mult a fost privirea. Ah, în ochii ei parcă s-a aprins scânteia din ochii lui Nevers! Dovezi? îmi inspiră milă cu nevoia lor de dovezi! Dumnezeu a pus numele nostru pe chipul acestei copile. Nu în Lagardère mă încred, ci în inima mea.

Doamna de Gonzague vorbise încet, cu toate acestea, la numele lui Lagardère, Aurore avu o uşoară tresărire/ întinse braţele, apoi trupul ei zvelt se încordă într-o zvârcolire, cum se întâmplă adeseori la trezire. Ochii i se deschiseră de la început mari, privirea se roti prin cameră şi o mirare se întipări pe trăsăturile ei.

— Ah! exclamă ea. Fior e cu mine? îmi aduc aminte. Aşadar, n-am visat!

Îşi duse amândouă mâinile la frunte.

— Încăperea aceasta – continuă ea – nu este aceeaşi în care ne aflam astă-noapte. Am visat? Am văzut-o oare pe mama?

— Ţi-ai văzut mama: – îi răspunse doña Cruz.

Prinţesa, care se retrăsese la altarul îndoliat, avea ochii scăldaţi în lacrimi de bucurie. Primul gând al fiicei sale fusese pentru ea. Fiica ei nu vorbise încă despre Lagardère. îşi înălţă toată inima spre Dumnezeu ca să-i aducă mulţumiri.

— Dar de ce sunt atât de zdrobită? întrebă Aurore.

Orice mişcare mă doare şi respiraţia îmi spintecă pieptul.

— Ai avut febră – răspunse doña Cruz – ai fost foarte bolnavă.

— Nu ştiu cum aş putea să spun ce simt – şopti Aurore – parcă o povară îmi striveşte mintea. Mereu sunt pe punctul să destram vălul, de neguri care-mi înconjoară creierul. Dar nu izbutesc; nu, nu izbutesc! Mama este supărată pe mine?

După ce vorbi astfel, ochiul i se lumină deodată. Aproape că-şi înţelesese situaţia, dar numai pentru o clipă. Prinţesa tresărise la ultimele vorbe ale fiicei sale. Cu un gest poruncitor închise gura doñei Cruz, care era gata să răspundă. Se apropie cu acel pas uşor şi grăbit pe care trebuie să-l fi avut în zilele când, tânără mamă, ţipătul copilului o chema lângă leagăn. Se apropie. Luă capul Aurorei în mâini şi o sărută îndelung pe frunte. Aurore începu să zâmbească.

— Mamă – şopti fata – te-am visat, se făcea că plângeai şi toată noaptea ai plâns în visul meu. De ce este Flor aici? Flor nu are mamă. Câte lucruri se pot petrece într-o noapte!

Zbuciumul ei continua. Mintea făcea sforţări să destrame vălul. În cele din urmă, se lăsă pradă dureroásei oboseli care o copleşea.

— Vreau să te văd, mamă! Vino lângă mine, ia-mă pe genunchii tăi!

Prinţesa, râzând printre lacrimi, veni să se aşeze pe canapea şi o luă pe Aurore în braţe.

— Mamă – îi spuse Aurore – sumedenie de gânduri se rotesc în jurul meu şi nu izbutesc să le apuc. Ar trebui să mă port altfel, mamă, cu dumneata.

— Eşti la pieptul meu, copilă, scumpă copilă – răspunse prinţesa în glasul căreia se bănuiau nespuse rugăminţi. Nu mai căuta nimic altceva. Odihneşte-te la pieptul meu. Fii fericită prin fericirea care mi-o dai.

— Doamnă, doamnă – şopti doña Cruz, aplecându-se la urechea ei – trezirea va fi îngrozitoare!

Prinţesa făcu un gest de nerăbdare.

— Mamă – reluă Aurore – dacă mi-ai vorbi, sunt sigură că s-ar lua vălul negru de pe ochii mei. Dac-ai şti cât sufăr!

— Suferi! repetă doamna de Gonzague strângând-o pătimaş la piept.

— Da, sufăr nespus. Mi-e frică, groaznic de frică, mamă, şi nu ştiu, nu ştiu… A, lasă-mă! Aş vrea să stau în genunchi şi să mă uit la tine, mamă! îmi amintesc. De necrezut! Adineauri mi se părea că n-am plecat niciodată de la pieptul tău.

O privi pe prinţesă cu ochi înspăimântaţi. Aceasta încercă să zâmbească, dar faţa ei exprima groază.

— Ce ai, mamă? Ce ai? întrebă Aurore. Eşti mulţumită că m-ai regăsit, nu-i aşa?

— Dacă sunt mulţumită, copilă adorată?

— Da, acum ştiu; nu aveam mamă şi m-ai regăsit…

— Şi Dumnezeu care a îngăduit să ne regăsim nu ne va mai despărţi, fata mea!

— Dumnezeu! bâigui Aurore cu ochii măriţi, pierduţi în gol. Dumnezeu! N-aş putea să mă rog în această clipă, nu mai ştiu rugăciunea.

— Vrei să repeţi cu mine. rugăciunea? o întrebă prinţesa agăţându-se cu nădejde de această diversiune.

— Da, mamă. Stai! mai este şi altceva.

— Tatăl nostru, carele eşti în ceruri… – începu doamna de Gonzague, împreunând mâinile Aurorei într-ale sale.

— Tatăl nostru carele eşti în ceruri… – repetă Aurore, ca un copil mic.

— …Facă-se voia ta… – continuă mama.

Aurore, de data aceasta, în loc să repete, se

încrâncenă.

— Mai este şi altceva – şopti ea din nou, şi degetele încleştate îi apăsau tâmplele năclăite de sudoare – mai este şi altceva, Fior, tu ştii bine, spune-mii…

— Surioară… – bâigui gitana.

— Tu ştii! Tu ştii! zise Aurore, ai cărei ochi clipiră şi se umeziră. Ah! Nimeni nu vrea să-mi vină în ajutor!

Deodată se ridică şi-şi privi mama în faţă:

— Această rugăciune – scandă ea rar cuvinteledumneata, mamă, m-ai învăţat s-o spun?

Pr, oesa plecă fruntea şi din gâtlej îi ieşi un geamăt.

Aurore o fixa cu ochii aprinşi.

— Nu, nu dumneata… – murmură ea.

Creierul ei făcu o sforţare supremă. Un ţipăt sfâşietor îi ţâşni din piept.

— Henri! Henri! zise ea. Unde e Henri?

Se ridicase în picioare. Privirea-i fulgerătoare şi îndârjită o învăluia pe prinţesă. Fior încercă să-i apuce mâinile, dar o respinse cu puterea unui bărbat. Prinţesa, cu capul pe genunchi, plângea cu hohote.

— Răspundeţi-mi! strigă Aurore. Henri! Ce-aţi făcut eu Henri?

— Eu nu m-am gândit decât la tine, fata mea – bâigui prinţesa.

Aurore se întoarse brusc către doña Cruz.

— L-au ucis? întrebă ea cu fruntea sus şi cu privirea arzătoare.

Doña Cruz nu răspunse. Aurore se reîntoarse spre mama ei. Aceasta alunecă în genunchi şi murmură:

— Îmi sfâşii inima, copilă. Ai puţină milă!

— L-au ucis? repetă Aurore.

— El! Numai el! strigă prinţesa frângându-şi mâinile. În inima acestui copil nu mai e loc pentru dragostea de mamă!

Aurore ţinea ochii în pământ.

— Nu vor deci să-mi spună dacă mi l-au ucis! gândi ea cu glas tare.

Prinţesa întinse braţele către ea, apoi se prăbuşi leşinată.

Aurore ţinea mâinile mamei sale; faţa îi era roşie ca focul, privirea tragică.

— Pe sufletul meu! Vă cred, doamnă – zise ea. N-aţi făcut nimic împotriva lui şi este cu atât mai bine pentru dumneavoastră, dacă m-aţi iubi cum vă iubesc eu. Dacă aţi fi făcut ceva împotriva lui…

— Aurore! Aurore! o opri doña Cruz, punându-i palma peste gură.

— Eu vorbesc – preciză domnişoara de Nevers cu demnitate şi semeţie – nu ameninţ. Mama mea şi cu mine ne cunoaştem abia de câteva ceasuri, dar e bine ca inimile noastre să se privească în faţă. Mama mea este o prinţesă, eu sunt o biată fată; tocmai asta îmi dă dreptul să vorbesc răspicat cu mama mea. Dacă mama mea ar fi fost o biată femeie lipsită de puteri, părăsită, nu m-aş fi ridicat şi nu i-aş fi vorbit decât în genunchi.

— Fata mea, pentru mine nu există nimic pe lume în afară de tine; dacă nu te am, sunt lipsită de puteri şi părăsită. Judecă-mă, dar cu mila care se cuvine celor care suferă. Îmi reproşezi că nu ţi-am smuls legătura care te orbea; dar mă iubeai în timpul delirului şi mi-era cu adevărat teamă de trezirea ta!

Aurore strecură o privire către uşă.

— Vrei să mă părăseşti? strigă mama speriată.

— Trebuie neapărat – răspunse tânăra. Ceva îmi spune că Henri în această clipă mă cheamă şi că are nevoie de mine.

— Henri! Mereu Henri! şopti doamna de Gonzague cu accentul desperării. Totul pentru el, nimic pentru mamă!

Aurore aţinti asupra ei ochii-i mari şi arzători.

— Dacă el ar fi aici, doamnă – replică ea cu blândeţe – şi dumneavoastră aţi fi departe, în primejdie de moarte, nu i-aş vorbi decât de dumneavoastră.

— Să fie oare adevărat? strigă prinţesa încântată. Mă iubeşti şi pe mine tot atât ca şi pe el?

Aurore căzu în braţele ei şoptind:

— De ce n-ai înţeles asta mai devreme, mamă?

Prinţesa o sărută cu nesaţ.

— Ascultă – spuse ea – eu ştiu ce înseamnă dragostea. Nobilul şi scumpul meu soţ, care desigur că mă aude şi cu amintirea căruia mi-am mângâiat singurătatea, cred că zâmbeşte fericit la picioarele Domnului, citind în inima mea. Dar eu pe tine te iubesc mai mult decât pe Nevers, pentru că dragostea mea de femeie se contopeşte cu dragostea de mamă. Ascultă-mă: ca să mă iubeşti, îl voi iubi şi pe el. Eu ştiu că nu m-ai mai iubi dacă l-aş respinge, ai şi scris acest lucru, Aurore; ei bine, îi voi deschide braţele!

Se îngălbeni dintr-odată, fiindcă privirea ei întâlnise pe aceea a doñei Cruz. Gitana trecu într-un salonaş alăturat, a cărui uşă se deschidea în spatele canapelei.

— I-ai deschide braţele, mamă? repetă Aurore.

Prinţesa era mută şi inima „îi bătea cu putere.

Aurore se smulse din braţele ei.

— Nu poţi să minţi! strigă ea. A murit, îl crezi mort!

Mai înainte ca prinţesa, care căzuse pe un scaun, să fi răspuns, doña Cruz se întoarse în cameră şi o opri pe Aurore, care se îndreptase spre uşă. Doña Cruz era cu mantia şi cu vălul.

— Ai încredere în mine, surioară? zise ea. Puterile tale nu ţi-ar sprijini curajul. Tot ce-ai vrea să faci tu am să fac eu.

Apoi, adresându-se doamnei de Gonzague, adăugă:

— Porunciţi să fie înhămaţi caii, vă rog, alteţă!

— Unde te duci, surioară? întrebă Aurore.

— Alteţa sa îmi va spune – răspunse gitana cu un ton energic – unde trebuie să mă duc ca să-l salvez.

Capitolul VI

OSÂNDIT LA MOARTE

Doña Cruz aştepta în picioare lângă uşă. Mama şi fiica stăteau faţă în faţă. Prinţesa poruncise să fie trasă trăsura la scară.

— Aurore – spuse ea cu sfiiciune fiicei sale – eu n-am aşteptat sfatul prietenei tale. A vorbit, fireşte, din dragoste, din interes pentru tine şi de aceea nu i-o pot lua în nume de rău, dar ce şi-a închipuit oare? Că aş fi prelungit toropeala minţii tale ca să te împiedic să-l salvezi?

Doña Cruz se apropie fără să vrea.

— Ieri – urmă prinţesa – eram duşmana acestui om şi bănuieşti pentru ce. îmi răpise fiica şi, pe de altă parte, toate aparenţele îmi strigau: „Nevers a căzut sub loviturile lui”.

Aurore înălţă semeaţă fruntea, dar ochii i se lăsară în jos. Se făcu atât de palidă, încât mama ei înaintă spre ea ca s-o sprijine. Aurore îi spuse:

— Continuaţi, doamnă, vă ascult. Citesc însă pe faţa dumneavoastră că aţi înţeles acum că era o calomnie.

— Am citit amintirile tale, fata mea – răspunse prinţesa. O pledoarie convingătoare. Omul care a păstrat atât de curată o inimă de douăzeci de ani, sub acoperişul său, nu poate fi un ucigaş. Omul care mi-a redat fiica aşa cum nădăjduiam s-o revăd în visurile mele cele mai ambiţioase trebuie să aibă o conştiinţă nepătată.

— Îţi mulţumesc pentru el, mamă. Nu mai ai şi alte dovezi?

— Ba da, am mărturiile unei femei de treabă şi ale nepotului ei. Henri de Lagardère…

— Soţul meu, mamă.

— Soţul tău, fata mea – rosti prinţesa coborând glasul

– nu l-a lovit pe Filip de Nevers, ci, dimpotrivă, l-a apărat.

Aurore se aruncă de gâtul mamei sale şi, pierzându-şi dintr-odată răceala, îi acoperi cu sărutări fruntea şi obrajii.

— Sărutările astea sunt pentru el! murmură doamna de Gonzague zâmbind trist.

— Sunt pentru tine! strigă Aurore, ducând la buze mâinile mamei sale. Pentru tine, mamă scumpă şi adevărată, pe care te regăsesc în sfârşit; pentru tine, fiindcă te iubesc şi eu şi te va iubi şi el. Dar ce ai făcut pentru noi?

— Regentul – răspunse prinţesa – trebuia să fi primit scrisoarea mea care punea în lumină nevinovăţia lui Lagardère.

— Mulţumesc! îţi mulţumesc! zise Aurore. Dar de ce nu-l vedem?

Prinţesa îi făcu semn lui Fior să se apropie.

— Te iert, micuţo – spuse ea sărutând-o pe frunte. Trăsura este gata. Du-te şi să aduci răspuns la întrebarea fiicei mele. Pleacă şi întoarce-te repede; te aşteptăm.

Doña Cruz ieşi în fugă.

— Nădăjduiesc, draga mea – spuse apoi prinţesa Aurorei ducând-o spre sofa – că mi-am călcat îndeajuns în picioare acel orgoliu de înaltă doamnă, pe care-l condamnai fără să-l cunoşti? Sunt oare îndeajuns de supusă înaltelor porunci ale domnişoarei de Nevers?

— Eşti bună, mamă…

Se aşezară. Doamna de Gonzague o întrerupse:

— Té iubesc, atâta tot; adineauri mi-era frică de tine; acum nu mai mi-e teamă: am un talisman.

— Ce talisman? întrebă fata zâmbind…

Prinţesa o contemplă o clipă în tăcere, apoi răspunse:

— Să-l iubesc, ca să mă iubeşti.

Aurore i se aruncă în braţe.

În acest timp, doña Cruz străbătuse salonul doamnei de Gonzague şi ajungea în anticameră, când se auzi afară,

pe scări, o larmă neobişnuită. Un glas, care i se păru cunoscut, se răstea la valeţii şi cameristele doamnei de Gonzague. Adunaţi într-un adevărat batalion de cealaltă parte a uşii, apărau intrarea sanctuarului.

— Sunteţi beat! spuneau lacheii, iar glasurile ascuţite ale* cameristelor adăugau:

— Sunteţi cu încălţămintea plină de moloz şi părul vă este plin de paie. Frumoasă ţinută ca să vă prezentaţi la alteţa sa!

— Mii de draci, ticăloşilor! strigă glasul asediatorului. De moloz, de paie sau de ţinută mă sinchisesc eu acum? Când vii de-acolo de unde vin eu, nu se mai uită nimeni la aşa ceva!

— Veniţi de la cârciumă? râseră valeţii în cor.

— Sau de la puşcărie? completară cameristele.

Doña Cruz se oprise să asculte.

— Neobrăzaţilor! se răsti iar glasul. Duceţi-vă şi spuneţi-i stăpânei voastre că vărul dânsei, marchizul de Chaverny, cere să fie primit numaidecât.

— Chaverny! repetă doña Cruz mirată.

De cealaltă parte a uşii, servitorimea părea să se sfătuiască. În cele din urmă, îl recunoscură pe marchizul de Chaverny în ciuda straniei lui îmbrăcăminţi şi a molozului care îi albise catifeaua pantalonilor. Toţi ştiau că marchizul de Chaverny era văr cu Gonzague. Uşile se dădură brusc în lături şi spinarea tânărului marchiz îmbrăcat în superbul frac al domnului de Peyrolles se arătă.

— Ura! strigă el, împingând înapoi valul asediaţilor de ambe sexe care se năpustiseră din nou asupra lui. Pe toţi diavolii, dacă oamenii aceştia nu erau să mă facă să-mi ies din fire.

Le trânti uşile în nas şi puse zăvoarele. Întorcându-se, o zări pe doña Cruz. Înainte ca ea să se fi putut retrage sau apăra, îi apucă amândouă mâinile şi i le sărută râzând.

— Înger frumos – spuse el, în timp ce fata se desprindea, pe jumătate bucuroasă, pe jumătate ruşinată – te-am visat toată noaptea. Întâmplarea mă sileşte să fiu prea grăbit în dimineaţa aceasta, ca să-ţi pot face o declaraţie cum se cuvine. De aceea, sărind peste orice preliminarii, cad la picioarele domniei-tale, dăruindu-ţi inima şi numele meu.

— Şi eu sunt grăbită – zise ea silindu-se să-şi păstreze gravitatea. Te rog, lasă-mă să trec!

— Vei fi cea mai răpitoare marchiză din lume! strigă el. Aşadar, ne-am înţeles. Să nu crezi că glumesc sau că vorbesc ca un fluşturatic: m-am gândit foarte serios la acest lucru venind încoace.

— Bine, dar… nu crezi c-ar trebui să-mi dau şi eu consimţământul? obiectă doña Cruz.

— M-am gândit şi la asta. Dacă nu consimţi, te răpesc. Dar să nu ne mai pierdem vremea vorbind despre ceva pe declin hotărât. Vin cu veşti foarte grave şi urgente. Vreau s-o văd numaidecât pe doamna de Gonzague.

— Doamna de Gonzague este cu fiica ei. Nu primeşte pe nimeni.

— Cu fiica ei! strigă Chaverny. Cu domnişoara de Nevers! Fermecătoare copilă, Dumnezeu fie lăudat!

Dar eu pe dumneata te iubesc şi chiar astăzi ne vom căsători. Ascultă-mă cu atenţie şi crede-mă că e vorba de ceva foarte serios: tocmai fiindcă domnişoara de Nevers este cu mama ei, trebuie să fiu primit numaidecât.

— Peste putinţă! încercă să se împotrivească gitana.

— Nimic nu este peste putinţă calaverilor din Franţa – rosti cu gravitate Chaverny. Nu cunosc drumul. Dar un om care duce cu sine un răvaş scris cu sânge pe un colţ de batistă nu poate trece pe oriunde?

— Un răvaş scris cu sânge! repetă doña Cruz, îmeetând să mai râdă.

Chaverny şi intrase în salon. Gitana alergă după el;

dar mr izbuti să-l împiedice să deschidă uşa şi să pătrundă la prinţesă pe neaşteptate.

— Doamnă şi nobilă vară – zise el rămânând în prag şi înclinându-se adânc – n-am avut niciodată cinstea să vă aştern la picioare omagiile mele, şi nu mă cunoaşteţi. Sunt marchizul de Chaverny, văr cu Nevers prin domnişoara de Chaneilles, mama mea.

La numele de Chaverny, Aurore, speriată, se lipi de mama ei. Doña Cruz intrase şi ea în urma marchizului.

— Şi ce căutaţi la mine, domnule? îl întrebă prinţesa mâniată.

— Vin să ispăşesc greşelile unui descreierat pe care-l cunosc – răspunse Chaverny întorcând către Aurore o privire aproape rugătoare –, a unui nebun care poartă cam acelaşi nume cu mine. Şi, în loc să-i aduc domnişoarei de Nevers scuze pe care nu le-ar putea primi, îmi răscumpăr iertarea aducându-i un răvaş.

Se lăsă într-un genunchi în faţa Aurorei.

— Un răvaş de la cine? întrebă prinţesa încruntând din sprâncene.

Aurore, tremurând şi schimbându-se la faţă, ghicise despre ce putea fi vorba.

— Un răvaş de la cavalerul Henri de Lagardère – răspunse Chaverny. În acelaşi timp scoase din sân batista pe care Henri o scrisese cu sânge. Aurore încercă să se ridice; dar căzu fără puteri înapoi pe sofa.

— Nu cumva… – începu prinţesa văzând peticul mânjit cu roşu.

Chaverny se uită la Aurore, pe care doña Cruz o şi prinsese în braţe.

— Răvaşul are o înfăţişare sinistră – spuse el – dar nu vă speriaţi. Când cineva nu are nici cerneală, nici hârtie ca să scrie…

— Trăieşte! şopti Aurore scoţând un oftat adânc.

Ochii ei frumoşi, plini de lacrimi, se ridicară spre cer,

mulţumind lui Dumnezeu. Luă din mâinile lui Chaverny batista îmbibată cu sângele lui Lagardère şi o apăsă pătimaş pe buze. Prinţesa întoarse capul. Avea să fie cea din urmă revoltă a mândriei sale. Aurore încercă să citească, dar plânsul îi împăienjenea vederea şi pe de altă parte peticul se întinase: literele erau aproape indescifrabile. Doamna de Gonzague, doña Cruz şi Chaverny încercară să-i ajute. Dar hieroglifele acelea mari, împreunate şi întinate rămaseră mute şi pentru el.

— Voi izbuti totuşi să citesc! zise Aurore ştergându-şi ochii chiar cu acea batistă. Se apropie de fereastră şi se aşeză în genunchi în faţa batistei întinse pe jos. Şi putu citi:

„Alteţei sale prinţesa de Gonzague. S-o mai văd o dată pe Aurore înainte de-a muri!”

Aurore rămase o clipă nemişcată. Când se ridică, sprijinită de mamă-sa, îi spuse lui Cha vor nu:

— Unde se află?

— La închisoarea Châtelet.

— Este deci condamnat?

— Nu ştiu. Tot ceea ce pot spune este că se află la secret.

Aurore se smulse din îmbrăţişarea mamei sale.

— Mă voi duce la Châtelet! zise ea.

— Acum ai alături de tine pe mama ta, fiica mea – şopti prinţesa cu un ton de dojană în glas – mama ta îţi este călăuză şi sprijin. Nu inima ta a vorbit: inima – ţi-ar fi spus: „Mamă, însoţeşte-mă la Châtelet*”.

— Cum – îngăimă Aurore – ai primi să...?

— Soţul fiicei mele este fiul meu – răspunse prinţesa. Dacă moare, îl voi plânge. Dacă poate fi salvat, îl voi salva!

Se îndreptă cea dintâi către uşă. Aurore o opri sărutându-i mâinile pe care le scăldă în lacrimi şi-i spuse:

— Să te răsplătească Dumnezeu, mamă!

La grefa, cea mare de la Châtelet avusese loc o masă

îmbelşugată şi prelungită. Nu degeaba avea domnul marchiz de Ségré reputaţia unui om priceput la asemenea lucruri. Era un mâncău de prima clasă, dar un mâncău rafinat, un magistrat la modă şi un desăvârşit gentilom. Trebuie să fim drepţi cu el şi să recunoaştem că cea de-a doua şedinţă a tribunalului excepţional a fost mult mai scurtă decât masa. De altfel, dintre cei trei martori care trebuia să fie ascultaţi, doi lipseau: numiţii Cocardasse şi Passepoil spălaseră puţină. Unul singur depusese ca martor, domnul de Peyrolles. Dovezile aduse de el erau atât de limpezi şi de zdrobitoare, încât procedura trebuise să fie neobişnuit de simplificată. De altfel, în acel moment, totul era provizoriu la Châtelet. Judecătorii nu se simţeau la largul lor aşa cum erau în Palatul Justiţiei. Domnul marchiz de Ségré nu avea drept vestiar decât un cabinet întunecos alături de marea grefă şi despărţit doar printr-un perete subţire de scânduri de încăperea în care domnii consilieri îşi făceau toaleta în comun. Era foarte neplăcut şi domnii consilieri se simţeau mai prost trataţi în plin Paris decât confraţii lor de la obscurele tribunale de provincie. Sala cea mare a grefei dădea printr-o uşă cu geamuri pe podul care lega turnul de cărămidă, zis Turnul Nou, cu restul fortăreţe! şi se afla tocmai în dreptul fostei celule a lui Chaverny. Condamnaţii trebuiau să treacă prin această sală ca să se întoarcă în celulele din turnuri.

— Cât să fie ceasul, domnule de Labaumelle? întrebă marchizul de Ségré prin peretele de scânduri.

— Aproape două, domnule preşedinte! răspunse consilierul.

— Marchiza sigur că mă aşteaptă! Dracu’ să ia aceste şedinţe duble! Roagă-l pe domnul Husson să vadă dacă lectica mea este la poartă.

— Trebuie să recunoaştem – spunea în acest timp Perrin – Haequelin des Maisons de Vieivilleen-Forez, că martorul acela… domnul de Peyrolles, s-a exprimat foarte

limpede. Fără el, ar fi trebuit să deliberăm până la trei.

— Depunea pentru prinţul de Gonzague – răspunse Labaumelle – prinţul ştie să-şi aleagă oamenii.

— Dar ce-am auzit vorbindu-se? întrebă marchizul-preşedinte. Că domnul de Gonzague ar fi în dizgraţie…

— Be fel, de el – replică Perrin-Haetquelin – domnului de Gonzague i s-a făcut azi-dimineaţă cinstea să asiste singur la scularea alteţei sale regale. Este o favoare evidentă…

Un aprod intră în sala comună a domnilor consilieri şi întrebă:

— Se poate vorbi cu domnul preşedinte?

Marchizul de Ségré auzi prin peretele de scânduri şi strigă în gura mare:

— Nu primesc pe nimeni, ei comedie! Trimiteţi la dracu’ pe toţi cei care vor să mă facă să-mi pierd timpul.

= – Sunt două doamne – preciza aprodul

— Din celé care vin eu intervenţii? Afară cu ele! Cum sunt îmbrăcate?

— Amândouă în negru şi eu văluri.

— Ţinută de proces pierdut. Cu ce-au venit?

— Într-o caleaşca purtând stema prinţului de Gonzague.

— Ei, drace! exclamă de Ségré. Gonzague nu părea totuşi la largul lui când a depus în faţa curţii. Bar de vreme ce Regentul… Roagă-le să aştepte puţin. Unde-i Husson?

— S-a dus să vadă dacă lectica domnului preşedinte este la poartă.

— Niciodată nu-l găseşti când ai nevoie de el! bombăni marchizul, care ştia cum să răsplătească oamenii. „Dobitocul ăsta niciodată n-o să înainteze” – adăugă el în gând.

Pe urmă, cu glas tare:

— Sunteţi îmbrăcat, domnule de Labaumelle? Faceţi-

mi plăcerea şi duceţi-vă să ţineţi companie acelor două doamne. Într-o clipă sunt la dispoziţia lor.

Berthelot de Labaumeile, care se afla în cămaşă, îşi îmbrăcă fracul – un frac de catifea neagră – îşi înfoie peruca dându-i câteva palme şi se duse să-şi îndeplinească corvoada. 1>omnul marchiz de Ségré spuse valetului său:

— Să ştii că dacă marchiza găseşte că nu sunt bine coafat, te gonesc 1 Dă-mi mănuşile. O caleaşca cu stema lui Gonzague! Cine-or mai fi şi pupezele alea? Pălăria! Bastonul 1 De ce cravata de dantelă are cuta asta, tâlhar bun de tras pe roată? Să-mi faci rost de un buchet pentru doamna marchiză! Treci înainte şi deschide-mi uşile, bădărane!

Cele două doamne care îl aşteptau în tovărăşia domnului de Labaumeile, mut ca un peşte şi drept de parcă şi-ar fi înghiţit bastonul, păreau să nu dea nicio atenţiei ţinutei elegante a preşedintelui. Domnul de Ségré nu le mai văzuse niciodată.

— Cu cine am cinstea să vorbesc, frumoase doamne? întrebă răsucindu-se pe călcâie şi silindu-se să pară cât mai mult un gentilom adevărat.

Labaumeile, eliberat, se întoarse în vestiar.

— Domnule preşedinte – răspunse cea mai înaltă dintre cele două doamne – eu sunt văduva lui Filip de Lorena, duce de Nevers.

— Cum? se miră Ségré. După cât ştiam, văduva lui Nevers s-a căsătorit cu prinţul de Gonzague 1

— Sunt într-adevăr şi prinţesă de Gonzague – răspunse ea cu un fel de silă.

Preşedintele făcu trei sau patru saluturi ca la curte şi se repezi în anticameră.

— Jilţuri, ticăloşilor! strigă el. Într-o zi am să vă spânzur pe toţi 1

Teribila lui ameninţare puse în mişcare pe aprozi, pe valeţi, pe grefieri, pe copişti şi pe toţi funcţionarii

palatului, care se aflau în încăperile vecine.

O duzină de jilţuri fură aduse în mare grabă şi cu mult zgomot.

— Nu este nevoie, domnule preşedinte – zise prinţesa, şi rămase în picioare. Venim, fiica mea şi cu mine…

— Ah, fiica domniei-voastre! o întrerupse domnul de Ségré înclinându-se. Un adevărat crin! Nu ştiam că domnul de Gonzague…

— Domnişoara de Nevers! rosti cu gravitate prinţesa.

Preşedintele rămase uluit şi se înclină din nou.

— Am venit – urmă prinţesa – ca să aducem justiţiei lămuriri…

— Îngăduiţi-mi să vă spun că am ghicit că veniţi să aduceţi noi dovezi despre vinovăţia acestui ticălos…

— Domnule! exclamară în acelaşi timp cele două femei.

— Nu aţi primit oare nimic din partea alteţei sale regale? întrebă prinţesa, cu glasul sugrumat.

Aurore, gata să leşine, se sprijini de ea.

— Nimic, absolut nimic, alteţă – răspunse marchizul. Dar nici nu era nevoie. Ceea ce trebuia să se îndeplinească s-a îndeplinit şi încă bine. Sentinţa a şi fost pronunţată de mai bine de o jumătate de ceas.

— Şi n-aţi primit nimic de la Regent? stărui prinţesa cu glasul tot sugrumat. O simţea pe Aurore tremurând toată.

— Ce-aţi fi dorit mai mult? exclamă domnul de Ségré. Să fie tras pe roată în Place de Grève? Alteţei sale regale nu-i plac acest soi de execuţii, în afară de cazul când este nevoie de pedepse exemplare pentru a menţine prestigiul Băncii.

— A fost deci condamnat la moarte? îngăimă Aurore.

— Şi la ce oare altceva, fermecătoare copilă? Aţi fi vrut să-l lăsăm doar la pâine şi apă?

Domnişoara de Nevers se prăbuşi într-un fotoliu.

— Ce-are oare micuţa comoară? întrebă marchizul. Doamnă, tinerele nu suportă să audă vorbindu-se de astfel de lucruri. Sunt încântat că am putut să vă ofer personal amănunte. Vă rog să binevoiţi să transmiteţi alteţei sale prinţului de Gonzague că totul este încheiat aşa cum doreşte. Sentinţa este fără apel, şi chiar în această seară…

Salută, se învârti pe călcâie şi se îndreptă spre uşă legănându-se pe picioare, cum era moda. Coborând scările îşi spunea:

„Încă un pas făcut către preşedinţia Curţii de Justiţie! Această prinţesă de Gonzague trebuie să ţină acum trup şi suflet cu mine”.

Prinţesa rămăsese nemişcată, cu privirea aţintită spre uşa prin care dispăruse domnul de Ségré. Cât despre Aurore, s-ar fi zis că fusese lovită de trăsnet. Mama şi fata nu se mai gândeau nici să-şi vorbească, nici să se întrebe ce rămânea de făcut. Erau de-a dreptul împietrite.

Deodată, Aurore întinse braţul spre uşa pe care ieşise preşedintele. Această uşă ducea spre tribunal şi spre ieşirea magistraţilor.

— Iată-l! strigă ea cu un glas care nu mai avea nimic din lumea aceasta. Vine! El e, îi recunosc pasul!

Prinţesa asculta încordată, dar nu auzi nimic. Se uită la domnişoara de Nevers, care repetă:

— Vine, îl simt! Doamne, cum aş vrea să mor înaintea lui!

Câteva secunde trecură, apoi uşa într-adevăr – se deschise. Intrară gărzile. În mijlocul lor se afla Henri de Lagardère, cu capul gol, mâinile legate la spate. În urma lui, păşea uai preot dominican care purta o cruce. Lacrimi se prelinseră pe obrajii prinţesei; Aurora rămase cu ochii uscaţi şi nu se mişcă. La vederea celor două femei, Lagardère se opri pe prag. Avu un zâmbet melancolic şi făcu din cap un semn de mulţumire.

— Numai o vorbă, domnule – spuse el ofiţerului de poliţie care îl întovărăşea.

— Ordinele noastre sunt stricte – răspunse acesta.

— Eu sunt prinţesa de Gonzague, domnule 1 strigă sărmana mamă, repezindu-se la ofiţer. Sunt vara alteţei sale regale; nu ne refuzaţi acest lucru!

Ofiţerul o privieu mirara.

Apoi se întoarse către comandant şi-i sp-use:

— Fie. Ca să nu resping dorinţa unui om care va muri. Dar terminaţi repede!

Se înclină în faţa prinţesei şi trecu în camera vecină, urmat de arcaşi şi de preotul dominican. Lagardère înaintă încet către Aurora.

Capitolul VII

O ULTIMĂ

ÎNTREVEDERE

Uşa grefei rămăsese deschisă, în vestibulul vecin se auzeau paşii santinelelor, dar sala de aşteptare era pustie. Astfel, suprema întrevedere avea să se desfăşoare fără martori. Aurore se ridicase în picioare ca să-l întirapine pe Lagardère, Îi sărută mâiniie legate şi-i întinse o frunte palidă ea de marmură. Lagardère îşi lipi buzele de ea fără să rostească o vorbă. Lacrimi începură să curgă pe obrajii Aurorei când o zări pe maică-sa plângână, la celălalt capăt al încăperii

Henri! Henri – şopti ea – aşa ne-a fost dat să ne revedem!

Lagardère o privea intens, ca şi cum toată dragostea lui de acum şi toată nemărginita grijă pentru făptura care atâţia ani însemnase adevărata lui viaţă ar fi vrut să se concentreze în aceste ultime priviri.

— Niciodată rut te-am văzut atât de frumoasă, Aurore, şi niciodată glasul tău n-a pătruns cu atâta duioşie până în adâncul inimii mele. Îţi mulţumesc c-ai venit! Ceasurile captivităţii mele nu au fost prea lungi, gândul la

tine le-a făcut să treacă uşor şi amintirea ta a vegheat asupra mea. îţi mulţumesc c-ai venit, îţi mulţumesc, înger mult iubiţi Vă mulţumesc şi domniei-voastre, doamnă – se adresă el şi prinţesei – mai ales domniei-voastre vă mulţumesc! Aţi! putut foarte bine să-mi refuzaţi această ultimă bucurie.

— Să ţi-o refuze! strigă Aurore cu aprindere.

Privirea prizonierului părăsi chipulmând ru al copilei şi se îndreptă spre fruntea plecată a mamei. Şi înţelese.

— Nu este bine, Aurore, că lucrurile au ajuns aici – şopti el – şi nu trebuie să continue astfel. Iată prima dojana pe care buzele şi inima mea îşi îngăduie să ţi-o facă. îmi dau seama. Tu ai poruncit şi mama ta, ascultătoare, s-a supus. Să nu-mi răspunzi nimic la aceasta. Aurore, timpul trece şi nu am răgazul să-ţi dau multe lecţii. Iubeşte-ţi mama şi dă-i ascultare. Astăzi ai scuza deznădejdii, dar mâine…

— Mâine, Henri? spuse hotărât fata. Pentru mine nu va mai fi mâine. Dacă tu mori, voi muri şi eu!

Lagardère se dădu un pas înapoi şi expresia feţei i se înăspri.

— Aveam o nădejde – spuse el – aproape o bucurie: să pot să-mi spun, părăsind lumea aceasta: las în urmă opera mea, şi acolo, sus, mâna lui Nevers se va întinde spre mine, fiindcă îşi va fi văzut fiica şi soţia fericite datorită mie.

— Fericită? repetă Aurore. Fericită fără tine?!

Izbucni într-un râs plin de rătăcire.

— Dar mă înşelam – urmă Lagardère – nu voi avea deci nici această mângâiere, îmi răpeşti şi această bucurie. M-am străduit douăzeci de ani ca să-mi văd opera nimicită în ultima clipă. Această întrevedere a durat destul. Adio, domnişoară de Nevers!

Prinţesa se apropiase pe nesimţite. Ca şi Aurore, sărută mâinile legate ale prizonierului.

— Dumneata! şopti ea. Tocmai dumneata îmi pledezi cauza!

O primi în braţe pe Aurore, care se clătina:

— N-o zdrobi! şopti ea. Numai eu sunt de vină, gelozia mea, orgoliul meu!…

— Mamă! Mamă! strigă Aurore. îmi sfâşii inima!

Se prăbuşiră amândouă în jilţul de lângă ele. Lagardère rămăsese în picioare în faţa lor.

— Mama ta se înşală, Aurore – rosti el. Vă înşelaţi, doamnă. Orgoliul şi gelozia domniei-voastre nu erau decât dragoste. Sunteţi văduva lui Nevers; lucrul acesta nimeni nu l-a uitat în afară de mine. De aceea eu sunt vinovatul şi singurul vinovat.

Chipul său nobil era plin de durere.

— Ascultă-mă, Aurore – urmă el. Sunt într-adevăr vinovat de o crimă. Această crimă am săvârşit-o fi singură clipă şi singura scuză ar fi visul nebunesc, visul radios şi nepreţuit care îmi arăta deschise porţile paradisului. Această crimă a fost însă atât de mare, încât şterg cei douăzeci de ani de devotament: o clipă, o singură clipă, am vrut să smulg pe fiică de lângă mama ei…

Prinţesa îşi plecă ochii. Aurore îşi ascunse capul la pieptul ei.

— Dumnezeu m-a pedepsit! strigă Lagardère. Dumnezeu a avut dreptate să mă pedepsească! De aceea voi muri.

— Dar nu există totuşi nicio scăpare? strigă prinţesa, care simţea pe fiica ei pierzându-şi puterile în braţele ei.

— Voi muri – continuă Lagardère tocmai în clipa în care viaţa mea atât de încercată avea să se deschidă ca o floare. Am făcut un rău mare: de aceea pedeapsa este crudă. Dumnezeu se mânie şi mai mult pe cei care printr-o greşeală umbresc o faptă bună. Mi-am spus acest lucru cât am stat în închisoare. Ce drept aveam să mă feresc de domni a-voastră, doamnă? Trebuia să vă aduc fiica, veselă

şi zâmbitoare, pe uşa din faţă a casei; trebuia să vă las s-o sărutaţi în voie. Pe urmă ea v-rar fi spus: „Mă iubeşte şi-l iubesc16. Şi eu aş fi căzut la picioarele domniei-voastre, rugându-vă să ne binecuvântaţi pe amândoi.

Încet, se lăsă în genunchi. Aurore făcu la fel.

— Şi aţi fi făcut-o, nu-i aşa, doamnă? sfârşi Lagardère.

Prinţesa şovăia, „nu ca să binecuvânteze, ci ca să răspundă.

— Ai fi făcut-o, mamă – zise încet Aurore – cum ai s-o faci şi acum, în clipa agoniei.

Se înclinară am îndoi. Prinţesa, cu ochii la cer, cu obrajii scăldaţi în lacrimi, strigă:

— Doamne, Dumnezeule, fă o minune i

După aceea, apropiin du-le capetele care se atinseră, îi îmbrăţişa, zicându-le:

— Copiii mei! Copiii mei!

Aurore se ridică pentru ca să se arunce în braţele mamei sale.

— Suntem de două ori logodnici, Aurore – zise Lagardère. Vă mulţumesc, doamnă, îţi mulţumesc, mamă! Nu-mi închipuiam că în acest loc voi putea plânge de bucurie? Şi acum – reluă el, în timp ce chipul îşi schimba expresia – trebuie să ne despărţim, Aurore!

Aceasta se îngălbeni de moarte. Aproape că uitase.

— Nu pentru totdeauna – adăugă Lagardère, zâmbind – ne vom revedea cel puţin o dată. Dar trebuie să te îndepărtezi, Aurore; am de vorbit ceva cu mama ta.

Domnişoara de Nevers apăsă mâinile lui Henri pe inimă şi se duse să se rezeme de o fereastră.

— Doamnă – spuse prizonierul prinţesei de Gonzague, după ce Aurore se retrase ca să-i lase singuri – în fiecare clipă această uşă se poate deschide, iar eu mai am câteva lucruri să vă spun. Vă cred sinceră: m-aţi iertat; dar aţi accepta să îndepliniţi rugămintea unui om care

moare?

— Dacă ai trăi sau dac-ai muri, domnule – răspunse prinţesa – şi dacă s-ar cere să-mi dau eu viaţa pentru ca să trăieşti, ai trăi, îţi jur pe tot ce am mai sfânt, nu am să-ţi refuz nimic. Nimic – repetă ea după o clipă de gândire. M-am întrebat dacă ar putea fi pe lume ceva ce trebuie să-ţi refuz, dar n-am găsit nimic!

— Ascultaţi-mă, şi Dumnezeu să vă răsplătească pentru dragostea fiicei domniei-voastre! Sunt condamnat la moarte, o ştiu, deşi încă nu mi s-a citit sentinţa. Nu cunosc vreun exemplu în care să se fi revenit asupra sentinţelor tribunalelor excepţionale.

Totuşi, dacă ar mai rămâne vreo nădejde… – zise doamna de Gonzague.

— Nu mai rămâne nicio nădejde. Acum este ora trei după-amiază, noaptea se lasă la ora şapte. Pe înserat va veni o escortă să mă ia de aici, ca să mă conducă la Bastilla. La ora opt voi fi dus în curtea execuţiilor.

— Te înţeleg! zise prinţesa. Pe parcursul de aici la Bastilia, dacă am avea prieteni…

— Nu, doamnă – replică el – nu mă înţelegeţi. Am să vă lămuresc, căci gândurile mele nu pot fi ghicite. Între Châtelet, de unde am să plec, şi curtea Bastiliei, loc al ultimei mele călătorii, sentinţa a prevăzut o oprire: la cimitirul Saint-Magloire!

La cimitirul Saint-Magloire! strigă prinţesa, tremur ind.

— Nu trebuie – spuse Lagardère zâmbind cu amărăciune – nu trebuie ca ucigaşul să se căiască la mormântul victimei?

— Dumneata, Henri – strigă cu indignare doamna de Gonzague – dumneata, apărătorul lui Nevers! Dumneata, providenţa noastră şi salvatorul nostru!

— Nu vorbiţi aşa tare, doamnă! În faţa mormântului lui Nevers va fi un butuc şi o secure. Lângă grilaj mi se va

tăia mâna dreaptă.

Prinţesa îşi acoperi faţa cu mâinile. În celălalt capăt al camerei, Aurore, îngenuncheată, plângea în hohote şi se ruga.

— Acest lucru este nedrept, nu-i aşa, doamnă? Şi oricât de obscur ar fi numele meu, îmi înţelegeţi această durere a ultimelor clipe: să las o amintire ruşinoasă care să-l păteze pe veci.

— Dar de ce această inutilă cruzime? întrebă prinţesa.

— Preşedintele de Ségré a spus – răspunse Lagardère: „Să nu mai îndrăznească nimeni să ucidă astfel pe un duce şi pe un mare demnitar al Franţei ca pe un oarecare! Trebuie să dăm un exemplu!”

— Dar, pentru Dumnezeu, nu dumneata eşti ucigaşul! Regentul nu va admite...

— Regentul putea totul înainte de-a se fi rostit sentinţa; acum numai în cazul că adevăratul vinovat ar mărturisi... Dar să nu ne gândim la aşa ceva, doamnă, vă implor. Iată ultima mea rugăminte: puteţi face din moartea mea o liturghie pentru iertarea păcatelor unui martir; puteţi să mă reabilitaţi în ochii tuturora. Vreţi?

— Dacă vreau? Mă mai întrebi? Ce trebuie să fac?

Lagardère coborî şi mai mult glasul. Cu toată asigurarea formală a prinţesei, urmă cu un fel de teamă:

— Scările bisericii sunt la doi paşi de mormânt. Dacă domnişoara de Nevers, în rochie de mireasă, s-ar afla acolo, pe prag, dacă s-ar afla şi un preot îmbrăcat în odăjdii, dacă aţi fi acolo şi domnia voastră, doamnă, iar escorta mea, mituită, mi-ar îngădui să îngenunchez câteva minute la picioarele altarului...

Prinţesa se dădu înapoi. Picioarele i se tăiaseră.

— Vă înspăimânt, doamnă... – şopti Lagardère.

— Continuă, continuă! zise ea cu glasul întretăiat.

— Dacă preotul ar binecuvânta – continuă Lagardère

– cu consimţământul prinţesei de Gonzague, unirea cavalerului Henri de Lagardère cu domnişoara de Nevers…

— Pe viaţa mea – îl întrerupse Aurore de Caylus, care păru dintr-odată şi mai impunătoare – aşa va fi!

Ochii lui Lagardère străluciră de bucurie. Buzele sale căutară mâinile prinţesei. Dar prinţesa nu-l lăsă. Aurore, care se întorsese, o văzu pe mama sa îmbrăţişându-l pe prizonier. Şi alţii o mai văzură, căci în aceeaşi clipă uşa grefei se deschise lăsând să treacă pe ofiţer şi pe arcaşi. Fără să ia seama, doamna de Gonzague urmă, cu o entuziastă exaltare:

— Şi cine ar îndrăzni să spună că văduva lui Nevers, aceea care a purtat doliu timp de douăzeci de ani, ar fi consimţit să-şi căsătorească fata cu ucigaşul soţului ei! Te-ai gândit foarte bine, Henri, copilul meu! Să nu mai spui că nu-ţi ghicesc gândurile!

De data aceasta prizonierul avea ochii plini de lacrimi.

— Da, mi le ghiciţi – murmură el – şi mă faceţi să regret amarnic viaţa! Credeam că pierd o singură comoară.

1Cine ar îndrăzni să spună aşa ceva? continuă prinţesa. Preotul va fi acolo, fac jurământ; va fi propriul meu duhovnic. Escorta ne va acorda timpul necesar, de-ar fi să-mi vând caseta cu bijuterii, de-ar fi să dau până şi verigheta schimbată în capela Cay lus! Şi de îndată ce unirea va fi fost binecuvântată, preotul, mama, fhireasa vor urma pe condamnat pe străzile. Parisului. Şi eu voi spune…

Tăcere, doamnă, pentru numele lui Dumnezeu! făcu Lagardère. Nu mai suntem singuri.

Ofiţerul de poliţie înaintă cu bastonul în mână.

— Domnule – zise el – am trecut peste limita puterilor mele, vă rog să mă urmaţi.

Aurore se repezi ca să-i dea sărutarea din urmă.

Prinţesa spuse aplecându-se repede la urechea prizonierului:

— Bizuie-te pe mine! Dar, afară de aceasta, nimic nu poate fi încercat?

Lagardère, gânditor, se şi întoarse ca să-l urmeze pe ofiţer.

— Poate că da – spuse el, răzgândindu-se. Nu este decât o foarte slabă speranţă… Tribunalul de familie se întruneşte astă-seară, la ora opt. Eu voi fi alături. Dacă s-ar putea face în aşa fel ca să fiu introdus în prezenţa alteţei sale regale în incinta tribunalului…

Prinţesa îi strânse mâna şi nu răspunse. Aurore îl privea rătăcită pe Henri, pe iubitul ei, pe care arcaşii îl înconjuraseră din nou şi de care se apropiase iarăşi acel personaj lugubru, din ordinul călugărilor dominicani. Cortegiul dispăru prin uşa care ducea spre Turnul Nou.

Prinţesa apucă mâna Aurorei şi o trase spre ea.

— Vino, copilă – zise ea – totul nu s-a sfârşit încă. Dumnezeu nu va îngădui ca această ruşinoasă nedreptate să se înfăptuiască!

Aurore, mai mult moartă decât vie, nu mai auzea nimic.

Urcându-se în trăsură, prinţesa spuse vizitiului:

— La Palatul Regal! în galop!

În clipa în care trăsura pleca, un alt echipaj, care staţionase lângă ziduri, se puse de asemenea în mişcare. Un glas emoţionat se auzi dinăuntru şi spuse vizitiului:

— Dacă nu ajungi la Curtea Havuzurilor înaintea trăsurii prinţesei, te dau afară!

În fundul acestei trăsuri se afla domnul de Peyrolles, cu haine de împrumut şi purtând pe faţă urme neîndoielnice de proastă dispoziţie. Se întorcea de la grefa închisorii Châtelet unde scosese foc pe nări, după ce petrecuse două treimi din zi ferecat în celulă. Trăsura sa depăşi pe cea a prinţesei la răscrucea Trahoir şi sosi cea

dintâi în Curtea Havuzurilor. Domnul de Peyrolles sări jos şi trecu pe poarta păzită de Le Bréant, fără să se oprească. Când prinţesa de Gonzague se prezentă să solicite o audienţă la Regent; fu refuzată pe un ton tăios şi hotărât. îi veni în gând să aştepte ieşirea sau reîntoarcerea alteţei sale regale. Dar ziua trecea; trebuia mai întâi ţinută făgăduiala făcută lui Lagardère.

În acest timp, domnul de Gonzague era singur în cabinetul său de lucru, unde l-am văzut prima oară primind vizita doñei Cruz. Spada sa, scoasă din teacă, era aşezată pe masa acoperită. cu hârtii împrăştiate. Tocmai îşi punea, fără ajutorul nici unui valet, una din acele cămăşi de zale care se purtau sub haine. Veşmântul pe care şi-l scosese pentru această precaută operaţie, şi pe care avea să-l îmbrace din nou, era Un costum de curte, din catifea neagră, fără alte podoabe. Cordonul său de decoraţii spânzura de spătarul unui scaun.

„A fost condamnat! îşi spunea el. Regentul a lăsat să fie condamnat. Să fie, din partea Regentului, o indolenţă împinsă dincolo de orice limită, sau am izbutit într-adevăr să-l conving? Am slăbit – îşi întrerupse el firul gândurilor – cămaşa de zale îmi este acum prea largă peste piept. În schimb, la talie îmi este prea strâmtă. Am început oare să îmbătrânesc?”

Gândul i se duse iar la Regent.

„E un om ciudat, un bărbat de stat caraghios, leneş, capricios, fricos. Dacă nu mi-o ia el înainte şi nu face ceea ce trebuie să facă, deşi e mai în vârstă ca mine, cred că voi rămâne eu ultimul din cei trei Filipi. Cu mine s-a purtat ca un nătărău. Când ai pus piciorul pe pieptul unui duşman, nu-l mai iei, mai ales când acest duşman se numeşte Filip de Mantua, prinţ de Gonzague. Duşman! Ei, da! mai toate prieteniile frumoase sfârşesc aşa. Damon şi Pitias trebuie să moară foarte tineri, altfel îşi găsesc, cu siguranţă, motive să se încaiere când le vine mintea la cap”.

Prinţul sfârşi de încheiat copcile cămăşii de zale fine. Gonzague îşi puse jiletca, îşi trecu peste umăr panglica lată, în diagonală, a celei mai mari decoraţii, apoi îşi îmbrăcă fracul, după care îşi pieptănă singur părul înainte de a-şi pune peruca.

„Şi netrebnicul de Peyrolles! murmură el ridicând din umeri cu dispreţ. Iată unul căruia i-ar plăcea să se afle acum mai curând la Madrid sau la Milano! Ghiftuit de milioane, ticălosul! Câteodată prinde bine să mai storci pe aceste lipitori. Bani albi pentru zile negre”.

Se auziră trei bătăi uşoare în uşa bibliotecii.

— Intră – spuse Gonzague. A, te aştept de-un ceas!

Domnul de Peyrolles, care îşi acordase răgazul să-şi înlăture mai întâi dezordinea îmbrăcăminţii şi să-şi ia alte haine; se ivise în prag.

— Nu vă osteniţi să mă dojeniţi, monseniore! strigă el. A fost un caz de forţă majoră: ies din închisoarea Châtelet. Noroc că cei doi tâlhari au spălat puţina şi, fără să bănuiască, au îndeplinit astfel tocmai scopul ambasadei mele: n-au, fost văzuţi la şedinţă, unde am depus eu singur ca martor. Totul a decurs cum nu se putea mai bine. În curând, diavolului aceluia i se va tăia capul. În noaptea aceasta vom dormi liniştiţi.

— Pentru că Gonzague nu înţelegea nimic, domnul de Peyrolles îi istorisi în puţine cuvinte păţania lui din Turnul Nou şi fuga celor doi maeştri de arme împreună cu Chaverny. La auzul acestui nume, prinţul încruntă din sprâncene. Dar nu mai avea vreme să se ocupe şi de astfel de amănunte. Peyrolles mai istorisi şi întrevederea prinţesei de Gonzague şi a Aurorei de Nevers la grefa de la Châtelet.

— Am ajuns numai cu trei secunde înaintea lor la Palatul Regal – adăugă el. Dar mi-a fost de ajuns. Monseniorul îmi datorează două acţiuni de câte 5 250 de livre, la cursul zilei, pe care le-am strecurat în mâna

domnului de Nanty, ca să refuze celor două doamne audienţa.

— Foarte bine – spuse Gonzague. Şi… restul?

— Restul e în regulă. Caii de poştă au fost comandaţi pentru ora opt; şi, prin ştafete, alţii aşteaptă pentru schimb, la toate popasurile, până la Bayonne.

— Foarte bine – spuse iar Gonzague, şi scoase un pergament din buzunar.

— Ce este acest document? întrebă Peyrolles.

— Deplinele mele puteri de însărcinat secret, cu o misiune regală, semnat de Voyeur-d Argenson.

— A făcut acest lucru din proprie iniţiativă? murmură Peyrolles mirat.

— Ei mă cred mai în favoare ca niciodată – răspunse Gonzague. Am făcut, de altfel, tot ce trebuia pentru aceasta. Şi martor mi-e cerul că nici nu se înşală prea mulţi îţi dai seama, prietene Peyrolles, cât de tare m-am ţinut, ca Regentul să mă fi lăsat liber? Foarte tare! După ce capul lui Lagardère va cădea, eu voi ajunge la o situaţie atât de înaltă, încât de pe acum parcă mă apucă ameţeala. Regentul nu va şti cum să-şi răscumpere faţă de mine bănuielile lui de azi-dimineaţă. Eu voi face nazuri şi dacă cumva încearcă iar să mă ia de sus, voi avea şi eu ac de cojocul lui. Când Lagardère, această sabie a lui Damoclès, nu va mai atârna deasupra capului meu, pe toţi sfinţii! am în portofelul meu atâtea acţiuni albastre, albe şi galbene, încât pot să duc de râpă faimoasa bancă a lui Law.

Peyrolles aproba dând mereu din cap, cum îi cerea rolul şi datoria.

— Este adevărat ce se spune – întrebă el – că alteţa sa regală va prezida tribunalul de familie?

— Eu l-am hotărât să-mi facă această favoare! răspunse cu neruşinare Gonzague. Fiindcă îi înşela chiar şi pe cei devotaţi lui trup şi suflet.

— Şi pe doña Cruz vă puteţi bizui?

— Mai mult ca oricând. Mi-a jurat că va veni la şedinţa tribunalului.

Peyrolles îl privea ţintă. Gonzague zâmbi sarcastic.

— Afară, bineînţeles, dacă, între timp şi din întâmplare, doña Cruz n-ar dispărea fără urme. Am doar duşmani cărora le-ar conveni de minune o astfel de rezolvare. Dar pe mine nu mă nelinişteşte acest lucru. Copila a existat; atâta ajunge; membrii tribunalului au văzut-o.

— Deci şi pe ea...? începu favoritul

— Vom vedea multe lucruri interesante în seara asta, amice Peyrolles – răspunse Gonzague. Prinţesa putea să ajungă chiar şi până la Regent. Poziţia mea rămânea neschimbată. Eu deţin actele şi am obţinut ceva şi mai important: libertatea mea, deşi eram acuzat de omor. Acuzat în mod implicit. Am putyt deci manevra o zi întreagă. Fără să bănuie, Regentul a făcut din mine un uriaş. Mii de draci! Parcă ceasul de-abia se mişcă!

— Atunci – spuse Peyrolles eu umilinţă – monseniorul este absolut sigur că va izbândi?

Gonzague nu răspunse decât printr-un zâmbet trufaş.

— În acest caz – stărui Peyrolles – de ce aţi convocat, parcă sub drapel, pe toţi prietenii şi prietenii prietenilor domniei-voastre? I-am întâlnit pe toţi, alături, în salon. Înarmaţi până-n dinţi. Vă temeţi deci de o încăierare?

— La noi, în Italia – zâmbi Gonzague – marii comandanţi nu pierd niciodată din vedere că trebuie să-şi asigure spatele. Oricând poate să se producă o întorsătură neaşteptată. Domnii adunaţi în salon constituie ariergarda mea. Aşteaptă de mult?

— Nu ştiu. M-au văzut trecând şi nu mi-au spus niciun cuvânt.

— Ce impresie fac?

— Parc-ar fi nişte câini bătuţi sau nişte şcolari opriţi la arest.

— Nu lipseşte nimeni?

— Nimeni, afară de Chaverny.

— Amice Peyrolles – spuse Gonzague – în timp ce tu erai în închisoare, s-a petrecut aici ceva. Dacă aş vrea, v-aş face pe toţi să vă muşcaţi mâinile.

— Dacă monseniorul binevoieşte să-mi spună despre ce este vorba... – bâigui Peyrolles, care şi începuse să tremure.

— M-ar obosi să vorbesc de două ori – răspunse Gonzague. O voi spune în faţa tuturor acestor domnişori.

— Aţi dori poate să mă duc să le spun eu? întreba cu sufletul la gură Peyrolles.

Gonzague îl privi chiorâş.

— Ferească sfântul! Nu vreau să te pun la încercare: ai fugi.

Scutură clopoţelul. Un servitor se ivi.

— Pofteşte pe domnii care aşteaptă! porunci el.

După aceea se întoarse către Peyrolles şi adăugă:

— Mi se pare că şi tu, prietene, spuneai mai deunăzi, cu capul înfierbântat de devotament: „Monseniore, la nevoie vă urmăm şi în iad!” Chiar într-acolo mergem acum: să facem măcar drumul voioşi!

Capitolul VIII – FOŞTI GENTILOMI

Devotaţii domnului de Gonzague erau toţi deopotrivă. Doar Chaverny se deosebea de ei. Cândva, Chaverny avusese şi el o fărâmă de real devotament pentru prinţ. Chaverny îndepărtat, mai rămânea prietenul său Navailles, oarecum orbit de aparenţele strălucitoare ale lui Gonzague, Choisy şi Nocé, care erau gentilomi ca obiceiuri şi comportare. Restul liotei îşi legase soarta de aceea a prinţului dând glas numai interesului şi ambiţiei. Oriol, speculantul cel grăsan, Taranne, baronul de Batz şi ceilalţi l-ar fi vândut pe Gonzague chiar şi pe mai puţin de treizeci de arginţi. Dar nici aceştia nu erau nişte ticăloşi. La drept

vorbind, niciun adevărat ticălos nu se găsea printre ei. Erau doar nişte jucători pătimaşi, târâţi de patima lor pe căi greşite.

Intrară toţi deodată. îi izbi de la început mutra de înmormântare a lui Peyrolles şi înfăţişarea semeaţă a stăpânului lor. De un ceas de când aşteptau în salon, numai Dumnezeu ştie câte presupuneri născociseră şi discutaseră. Situaţia lui Gonzague fusese cercetată cu lupa. Unii dintre ei veniseră cu gânduri de revoltă, căci noaptea precedentă le lăsase o amintire cumplită. Totuşi, în cercurile apropiate curţii regale nu se vorbea decât despre favoarea prinţului, ajunsă la apogeu.

Nu era deci momentul să i se întoarcă spatele. Este adevărat însă că, numai în şoapte, mai circulau şi alte zvonuri. În strada Quincampoix, şi chiar în Casa de Aur, se discutase cu aprindere situaţia domnului de Gonzague. Se zvonea că o serie de rapoarte fuseseră înaintate alteţei sale regale şi că în timpul faimosului supeu, care se încheiase cu vărsare de sânge, pereţii ar fi avut urechi. Dar toate aceste zvonuri păreau anulate de altă veste: tribunalul excepţional îşi dăduse sentinţa: cavalerul Henri de Lagardère fusese condamnat la moarte. Credincioşii prinţului, care cunoşteau cât de cât adevărul asupra trecutului, aveau deci toate motivele să-şi spună că Gonzague era încă foarte tare. Pe de altă parte, Choisy venise cu o veste ciudată: chiar în dimineaţa aceea, marchizul de Chaverny fusese arestat şi ridicat de acasă de la el.

— Vere – zise Navailles, care intrase cel dintâi – iată-ne încă o dată la ordinele domniei-voastre.

Gonzague îi făcu din cap un semn prietenos şi protector. Ceilalţi salutară cu obişnuitele demonstraţii de respect. Gonzague nu-i pofti să se aşeze. Privirea lui se roti peste ei.

— Foarte bine – spuse din vârful buzelor – văd că nu

lipseşte nimeni.

— Lipsesc Albret – răspunse Noeé – Gironne şi Chaverny.

Se făcu tăcere, fiindcă fiecare aştepta replica protectorului; sprâncenele lui Gonzague se încruntară uşor.

— Gironne şi Albret şi-au făcut datoria – rosti el cu asprime.

— Drace! exclamă Navailles. Discursul funebru este cam scurt, vere! Şi apoi, supuşi nu suntem decât ai regelui.

— Cât despre Chaverny – urmă Gonzague – beţia îl făcu prea scrupulos. Am stricat prietenia cu el.

— Monseniorul vrea să ne lămurească – întrebă Navailles – ce înţelege prin aceste cuvinte: „Am stricat prietenia cu el”? Ni s-a vorbit despre Bastilia.

— Bastilia este mare şi încăpătoare – şopti prinţui cu un zâmbet plin de cruzime. Mai este loc în ea şi pentru alţii.

Oriol ar fi dat bucuros în acest moment nobleţea sa proaspăt obţinută, scumpa sa nobleţe şi jumătate din acţiunile pe care le avea, numai să se trezească din acest coşmar. Domnul de Peyrolles stătea retras lângă cămin, nemişcat, amărât şi tăcut. Navailles schimbă o privire cu ceilalţi.

— Domnilor – continuă brusc Gonzague, schimbând tonul – v-aş recomanda să nu vă pierdeţi vremea preocupându-vă de Chaverny sau de oricare altul. Aveţi altceva mai grabnic de făcut. Gândiţi-vă mai bine la domniile-voastre, credeţi-mă!”

Îşi plimbă de jur-împrejur privirea şi ochii celor prezenţi se plecau.

— Vere – zise Navailles cu glasul scăzut – fiecare vorbă a domniei-tale pare o ameninţare.

— Vere – replică Gonzague – vorbele mele sunt foarte

simple. Nu eu ameninţ, ci soarta.

— Dar ce se întâmplă? întrebară mai multe glasuri dintr-odată.

— Puţin lucru. Am ajuns la sfârşitul partidei pe care am început s-o jucăm şi am nevoie de toate cărţile mele.

Pentru că cercul se strânsese involuntar în jurul lui, Gonzague, cu un gest aproape regesc, le făcu semn să se dea mai înapoi şi să păstreze distanţele, iar el se aşeză, cu spatele la focul din cămin, într-o atitudine de orator.

— Tribunalul de familie se întruneşte în seara aceasta – zise el – şi va fi prezidat chiar de alteţa sa regală.

— Ştim asta, monseniore – spuse Taranne – şi am fost cu atât mai miraţi de ţinuta pe care ne-aţi cerut s-o îmbrăcăm. Nu ne putem prezenta astfel în faţa unei asemenea adunări.

— Este adevărat – zise Gonzague – dar nu la tribunal ara nevoie de domniile-voastre.

Un strigăt, de mirare izbucni din toate piepturile.

Se priviră, şi Navailles zise

— Iar e vorba de lovituri de spadă?

— S-ar putea – răspunse Gonzague.

— Monseniore – rosti cu hotărâre Navailles – voi vorbi numai în numele meu…

— Să nu vorbeşti nici măcar în numele dumitale, vere! îl întrerupse Gonzague. Ia seama, ai pus piciorul pe un teren alunecos. Te previn că nici nu-i nevoie să te îmbrâncesc ca să te duci de-a berbeleacul. Ar fi de ajuns să nu te ţin de mină. Dacă vrei totuşi să-ţi spui părerea, Navailles, aşteaptă să vă arăt eu situaţia limpede în care ne aflăm cu toţii.

— Voi aştepta ca monseniorul să ne fi dat lămuriri – şopti tânărul gentilom – dar îi previn şi eu că cele petrecute de ieri încoace ne-au dat de gândit.

Gonzague îl privi o clipă cu milă, apoi păru că se reculege.

— Nu, nu la tribunal am nevoie de domniilevoastre, domnilor – zise el pentru a doua oară – ci în alt loc. îmbrăcămintea de curte şi spadele de paradă nu folosesc la nimic pentru ceea ce vă rămâne de făcut. S-a pronunţat o condamnare la moarte, dar cunoaşteţi cu toţii zicala spaniolă: „Între cană şi gură, între secure şi gât… „Călăul aşteaptă un om.

— Pe domnul de Lagardère – întrerupse Nocé.

— Sau pe mine – rosti cu sânge rece domnul de Gonzague.

— Pe domnia-voastră? Pe domnia-voastră, monseniore? strigară cu toţii.

Pevrolles se ridică îngrozit.

— Nu tremuraţi – reluă prinţul, zâmbind cu şi mai multă înfumurare – nu călăul face alegerea. Dar cu un astfel de diavol, vorbesc de Lagardère, care a ştiut să-şi facă aliaţi puternici chiar din fundul închisorii, nu cunosc decât o măsură de siguranţă: leşul lui să fie la şase picioare bune sub pământ. Atât timp cât el va fi în viaţă, cu mâinile legate, dar cu mintea liberă, atât timp cât gura i se va mai deschide şi limba va vorbi, trebuie să avem mina pe spadă, piciorul în scară şi să ne ţinem bine capetele pe umăr.

— Capetele noastre! repetă Nocé ridicând fruntea.

— Dar pentru Dumnezeu – strigă Navailles – întreceţi măsura, monseniore! Atât timp cât aţi vorbit în numele domniei-voastre…

— Pe cinstea mea! bombăni Oriol. Partida e pe cale de-a fi pierdută, eu nu mai joc…

Făcu un pas spre uşă. Uşa era deschisă, dar în vestibulul care preceda salonul cel mare al lui Nevers, se zăreau gărzi franceze înarmate.

Oriol se dădu înapoi. Taranne închise uşa.

— Soldaţii n-au nicio legătură cu domniile-voastre, domnilor – zâmbi Gonzague – liniştiţi-vă; aceste gărzi se

află în palat în cinstea Regentului. De altfel, ca să ieşiţi de aici, nu veţi trece prin vestibul. Eu am spus „capetele noastre”, şi acest lucru pare să vă jignească?

— Monseniore – replică Navailles – depăşiţi orice margine! Să nu credeţi că nişte oameni ca noi se lasă intimidaţi de ameninţări. Noi v-am fost prieteni credincioşi atâta vreme cât a fost vorba să mergem pe o cale care poate fi urmată de nişte gentilomi; acum vreţi să ne daţi o însărcinare demnă de un Gauthier Gendry şi de derbedeii lui. Rămâi cu bine, monseniore!

— Rămâi cu bine, monseniore! repetă toată şleahta într-un glas.

Gonzague începu să râdă cu amărăciune.

— Chiar şi tu, Peyrolles? spuse el zărindu-l pe omul lui de încredere strecurându-se printre fugari. Ah, ce bine v-am preţuit, domnii mei! Ei, credincioşii mei prieteni, încă o singură vorbă. Unde vă duceţi? Vreţi să vă spun că uşa pe care ieşiţi. duce direct la Bastilia?

Navailles pusese mâna pe clanţă. Se opri şi apucă spatia; Gonzague râdea. Avea braţele încrucişate pe piept şi rămăsese singurul liniştit printre aceste chipuri înspăimântate.

— Nu vă daţi seama – reluă el învăluindu-i pe toţi şi pe fiecare în partecu privirea lui dispreţuitoare – nu vă daţi seama că aci vream să vă aduc, preacinstite feţe ce sunteţi? Nu vi s-a spus că am stat singur cu Regentul de la ora opt până la prânz? Nu aţi ştiut că vântul favoarei bate spre mine puternic ca o furtună? Atât de puternic, încât mă va zdrobi poate, dar pe voi înaintea mea, asta v-o jur, credincioşii mei! Dacă ziua de astăzi va fi cea din urmă a puterii mele, nu voi avea nimic să-mi reproşez. O voi fi folosit-o cum nu se poate mai bine. Numele domniilor-voastre, ale tuturor a, alcătuiesc o listă care se află pe biroul domnului de Machault. Un singur cuvânt să rostesc, şi această listă va avea scris pe ea ori numai nume de mari

seniori, ori de surghiuniţi.

— Cum ne va fi norocul! zise Navailles.

Dar cuvintele acestea fură rostite cu glas slab şi ceilalţi păstrară tăcere. Gonzague le reaminti atunci vorbele rostite câteva zile mai înainte:

— „Vă vom urma supuşi, orbeşte, vitejeşte! Vom alcătui în jurul domniei-voastre un batalion sacru!” Cine îngâna acest cântec, a cărui melodie o cunosc toţi trădătorii? Eu sau voi? Şi iată, acum, la prima adiere de furtună, caut în zadar un singur soldat din falanga sfântă! Unde sunteţi, credincioşilor? V-aţi pus pe fugă? încă nu! Pe tot ce am mai sfânt! Sunt în spatele vostru şi ţin în mână spada ca s-o înfig în spinarea fugarilor. Ah, mă trimiteţi la Gendry, dumneata, Navailles, care trăieşti de pe urma mea, dumneata, Taranne, îmbuibat de binefacerile mele, dumneata, Oriol, un măscărici care graţie mie treci drept un bărbat, voi toţi, în sfârşit, sclavii mei, căci doar v-am cumpărat!

Era cu un cap mai înalt decât cei mai înalţi; îi domina şi ochii săi aruncau fulgere.

— Nu sunt treburile domniilor-voastre? reluă el cu un glas mai pătrunzător. îmi puneţi în vedere să vorbesc numai în numele meu? Vă jur pe Dumnezeu, virtuoşii mei prieteni, că este şi treaba domniilor-voastre: cea mai gravă şi cea mai importantă, unica voastră treabă în această clipă. V-am făcut parte la prăjitură, aţi muşcat cu lăcomie, cu atât mai rău pentru domniile-voastre dacă prăjitura era otrăvită! Vă cuprinde ameţeala? Urcaţi, urcaţi mai departe, urcaţi până la eşafod!

Un fior străbătu adunarea. Toţi ochii erau pironiţi pe chipul înspăimântător al lui Gonzague. Oriol, ai cărui genunchi se ciocneau, atât de tare tremurau, repetă fără să vrea ultimul cuvânt al prinţului:

— Eşafodul!

Gonzague îl fulgeră cu o privire de nespus dispreţ.

— Pentru tine, om de rând, ştreangul! zise el cu asprime.

Apoi, întorcându-se către Navailles, Choisy şi ceilalţi, pe care îi salută ironic:

— Dar domniile-voastre, domnilor, care sunteţi gentilomi…

Nu sfârşi. Se opri o clipă ca să-i privească. Pe urmă, ca şi cum dispreţul l-ar fi copleşit dintr-odată:

— Gentilom tu, Nocé, fiu de brav soldat, ajuns traficant de acţiuni! Gentilom tu, Choisy! Gentilom tu, Montaubert! Gentilom chiar şi tu, Navailles! Gentilom de asemenea şi baronul de Batz!

— Sacrament! bombăni acesta din urmă.

— Tăcere, grotesc personaj ce eşti! Voi, gentilomi? Nu! Financiari iscusiţi, mai repezi la condei decât la spadă. Astă-seară…

Faţa i se schimbă; înaintă încet spre ei. Şi nu fu niciunul care să nu se dea un pas înapoi.

— Astă-seară – rosti el coborând glasul – întunericul nu-i încă destul de des ca să vă ascundă paloarea.

Ajunsese în faţa uşii care dădea în vestibulul, unde aşteptau gărzile Regentului. La rândul său puse mina pe clanţă.

— Cum am spus, aşa rămâne! rosti el cu răceală. Căinţa răscumpără însă totul şi am impresia că vreţi să păşiţi pe calea cea bună; puteţi deveni şi martiri trecând pragul acestei uşi. Vreţi s-o deschid?

Doar tăcerea răspunse acestei întrebări.

— Ce trebuie să facem, monseniore? întrebă apoi Montaubert, cel dintâi.

Gonzague îi măsură unul după altul.

— Şi dumneata, vere Navailles? întrebă Gonzague.

— Monseniorul să poruncească! răspunse acesta, palid şi cu ochii plecaţi.

Gonzague îi întinse mâna şi, adresându-se tuturor pe

un ton de părinte care îşi dojeneşte cu părere de rău copiii, zise:

— Nebuni ce sunteţi! Aţi ajuns în port şi era să vă scufundaţi pentru o ultimă mişcare de vâsle! Avem împotriva noastră o clică alcătuită din două femei şi un preot; spadele voastre nu au nicio putere împotrivă-le. Ştiu! Cea de-a treia femeie, doña Cruz, umblă să ne înşele, aşa cred cel puţin. Ar vrea să ajungă o înaltă doamnă, dar nu vrea nici ca prietena ei să sufere. Biată unealtă care va fi nimicită! Cele două femei sunt prinţesa de Gonzague şi pretinsa ei fiică, Aurore. Avem nevoie de această Aurore; de aceea am lăsat să se urzească un complot care ne-o va da din nou pe mână. Iată complotul: mama, fata şi preotul îl aşteaptă pe Lagardère la biserica Saint-Magloire; fata şi-a îmbrăcat iar rochia de mireasă. Am ghicit că este vorba – în locul meu chiar şi domniile-voastre aţi fi putut ghici acest lucru – de o mişcătoare înscenare cu care să obţină clemenţa Regentului: o căsătorie *in extremis*, apoi fecioara-văduvă venind să se arunce la picioarele alteţei sale regale. Lucrul acesta nu trebuie să se petreacă. Iată deci prima jumătate a sarcinii noastre.

— Sarcina aceasta este uşor de îndeplinit – zise Montaubert. E de ajuns să împiedicăm comedia să fie jucată.

— Veţi fi acolo şi veţi apăra uşa bisericii. Cealaltă jumătate a sarcinii… Să presupunem că norocul ne părăseşte şi că vom fi obligaţi să fugim; am aur de ajuns pentru voi toţi; în această privinţă vă dau cuvântul meu; am, de asemenea, depline puteri date de rege, care îmi vor deschide toate barierele.

Desfăcu pergamentul şi le arătă semnătura lui V oyer-d Argenson.

— Dar îmi mai trebuie ceva – continuă el – să luăm cu noi un zălog viu, un ostatic.

— Pe Aurore de Nevers? spuseră mai multe glasuri.

— Între ea şi voi nu se va afla decât uşa unei biserici.

— Dar în dosul acestei uşi – zise Montaubert – dacă norocul ne părăseşte, va fi fără îndoială Lagardère!

— Şi eu în faţa lui Lagardère! rosti solemn Gonzague.

Puse mâna pe spadă cu o mişcare aprigă.

— A sunat ceasul să recurgem şi la ea! Spada irţea preţuieşte cât a lui, domnilor. A fost muiată în sângele lui Nevers!

Peÿrolles întoarse capul. Această mărturisire făcută cu glas tare era pentru el o dovadă vădită că stăpânul său îşi tăia toate punţile de întoarcere.

Se auzi un freamăt în vestibul. Uşierii strigară:

— Regentul! Regentul!

Gonzague deschise uşa bibliotecii.

— Domnilor – zise el – într-o jumătate de ceas situaţia va fi limpede. Dacă totul merge bine, nu va rămâne decât să împiedicaţi escorta să urce scările bisericii. La nevoie, stârniţi lumea şi strigaţi: „Sacrilegiu!” Dacă lucrurile merg prost, luaţi seama la ce vă spun: din cimitirul unde vă duceţi să aşteptaţi se văd geamurile salonului cel mare al palatului meu. Fiţi mereu cu ochii pe aceste geamuri. Dacă vedeţi o făclie ridicându-se şi coborându-se de trei ori, forţaţi uşile bisericii, atacaţi! Un minut după semnalul dat, voi fi în mijlocul domniilor-voastre. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles! i se răspunse.

— Atunci urmaţi-l pe Peyrolles, care cunoaşte drumul, domnilor, şi intraţi în cimitir prin grădinile palatului.

Ieşiră. Rămas singur, Gonzague îşi şterse fruntea.

— Om sau diavol, acum s-a sfârşit cu Lagardère!

Străbătu camera lui ca să ajungă în vestibul.

„Frumoasă partidă pentru acest mic aventurier! îşi mai zise el, oprindu-se în faţa unei oglinzi: Un cap de copil găsit pentru capul unui prinţ! Să jucăm la această loterie!”

În spatele uşii închise a bisericii Saint-Magloire,

prinţesa de Gonzague îşi sprijinea fiica îmbrăcată în alb, purtând vălul de mireasă şi cununa de flori de lămâiţă. Preotul îşi pusese odăjdiile, doña Cruz, îngenuncheată, se ruga. În întuneric, se zăreau trei oameni înarmaţi. Opt bătăi răsunară în turla bisericii, iar din depărtare se auzi clopotul de la Sainte-Chapelle care vestea plecarea condamnatului. Prinţesa simţi că i se frânge inima. Se uita la Aurore, mai albă decât o statuie de marmură. Aurore avea însă un zâmbet pe buze.

— A sosit ceasul, mamă! spuse ea.

Prinţesa o sărută pe frunte.

— Ştiu – murmură mama – trebuie să ne despărţim, deşi mi se părea că erai mai în siguranţă atât timp cât mâna ta era în mâna mea.

— Doamnă – zise doña Cruz – vom veghea noi asupra ei. Domnul marchiz de Chaverny a făgăduit să-şi dea viaţa ca să o apere pe Aurore.

— Ţin-te bine! şopti unul din cei trei oameni. Ticăloasa asta mică nici nu pomeneşte de noi!

Prinţesa, în loc să se îndrepte spre uşă, se apropie de grupul alcătuit din Chaverny, Cocardasse şi Passepoil.

— *Sandiéou*! strigă gasconul, fără s-o lase să vorbească. Domnia-sa este un pui de gentilom care la nevoie se preface într-un diavol: astăzi se va bate sub privirile frumoasei sale. Noi, ceilalţi, ticălosul de Passepoil şi cu mine, ne dăm viaţa bucuroşi pentru Lagardère. Nicio grijă! *Capédédiou*, duceţi-vă la treburile domniei-voastre!

Capitolul IX
MORTUL VORBEŞTE

Sala cea mare a palatului Gonzague strălucea de lumini. În curte nechezau caii husarilor din Savoia; vestibulul era plin de gărzi franceze; marchizul de Bonnivet era însărcinat cu paza porţilor. Era vădit că Regentul ţinuse să dea acestei solemnităţi de familie toată

strălucirea, toată solemnitatea. Jilţurile aliniate pe estradă erau ocupate ca şi în ajun: aceiaşi demnitari, aceiaşi magistraţi, aceiaşi mari seniori. Numai că în spatele fotoliului domnului de Lamoignon era aşezat Regentul pe un fel de tron. Le Blanc, Voyeur-d Argenson şi contele de Toulouse, guvernatorul Bretaniei, se aflau în jurul lui. Aşezarea părţilor se schimbase. Când prinţesa îşi făcu apariţia, fu aşezată lângă cardinalul de Bissy, care stătea acum la dreapta preşedintelui. Dimpotrivă, domnul de Gonzague luă loc în faţa unei mese luminate de două făclii, exact acolo unde se afla cu două zile mai înainte jilţul soţiei sale. Aşezat astfel, Gonzague se afla cu spatele la draperia care masca uşa secretă prin care intrase cocoşatul la prima şedinţă, şi drept în faţa uneia din ferestrele care dădeau spre cimitirul Saint-Magloire. Uşa secretă nefiind cunoscută de organizatorii acestei ceremonii, în faţa ei nu se aflau gărzi.

Prinţul de Gonzague intrase înaintea soţiei sale. Salutase respectuos pe preşedinte şi întreaga adunare. Nici unuia nu-i scăpase faptul că alteţa sa regală îi răspunsese cu un semn din cap de accentuată familiaritate. Contele de Toulouse, cel de-al doilea fiu al lui Ludovic al XIV-lea, se duse s-o întâmpine pe prinţesă la uşă; aceasta din porunca Regentului. Regentul însuşi făcu trei sau patru paşi în întâmpinarea ei şi îi sărută mâna.

— Alteţa sa regală – spuse prinţesa – nu a binevoit să mă primească astăzi.

Se opri, văzând privirea mirată cu care o învălui ducele de Orléans. Gonzague îi urmărea cu coada ochiului, prefăcându-se că îşi pune în ordine hârtiile desfăcute de el pe masă. Printre aceste hârtii era un plic mare de pergament, pecetluit cu trei sigilii atârnate de panglici.

— Alteţa voastră regală – mai spuse prinţesa – n-a binevoit nici să ia scrisoarea mea în consideraţie

— Care scrisoare? întrebă şoptit ducele de Orléans.

Fără să vrea, privirea doamnei de Gonzague se îndreptă spre soţul ei.

— Scrisoarea mea trebuie deci să fi fost interceptată… – începu ea.

— Doamnă – o întrerupse plin de însufleţire Regentul – nimic nu are un caracter definitiv, totul este încă provizoriu; procedaţi fără teamă, cum vă dictează conştiinţa. Între mine şi domnia-voastră nu se mai poate acum interpune nimeni.

Apoi adăugă, cu glas tare, pentru a pune capăt acestei convorbiri:

— Pentru dom ni a-voastră, doamnă, astăzi este o zi mare şi numai din pricina vărului nostru Gonzague am ţinut să luăm parte la această adunare de familie. Ceasul răzbunării a sunat pentru Nevers: ucigaşul său va muri!

— Ah, monseniore Í vru să mai spună prinţesa. Dacă alteţa sa regală ar fi primit scrisoarea mea…

Regentul o conduse la jilţul ei.

— Tot ce veţi cere – îi şopti el repede – vi se va acorda. Domnilor, vă rog să luaţi loc… adăugă el cu glas tare.

Zicând aceasta, se aşeză şi-şi puse pălăria pe cap, lăsând conducerea dezbaterilor primului preşedinte, care dădu cuvântul domnului de Gonzague.

— Monseniore, domnilor – începu Gonzague – viaţa mea s-a desfăşurat întotdeauna la lumina zilei. Uneltirile ascunse împotriva mea au mulţi sorţi de izbândă: nu le descopăr niciodată, fiindcă îmi lipseşte un simţ: acela al vicleniei. Aţi aflat acum câteva zile cu câtă pasiune m-am străduit să descopăr adevărul. V-am înfăţişat pe aceea despre care afirmam şi afirm încă, tot mai convins, că este adevărata moştenitoare a lui Nevers. O caut zadarnic cu privirea pe jilţul unde ar fi trebuit să se aşeze. Alteţa sa regală ştie că în dimineaţa aceasta am renunţat la sarcina de tutore al ei. Că se înfăţişează sau nu în faţa tribunalului,

nu are nicio importanţă. Nu mai am decât o singură datorie: să arăt tuturor a de partea cui se găseau cinstea, onoarea, buna-credinţă, măreţia sufletească în această problemă.

Luă de pe masă un pergament împăturit şi spuse, ţinându-l în mână:

— Aduc dovada indicată chiar de prinţesă: paginile smulse din registrul capelei de la Caylus.

Ea sé află aici, sub triplu sigiliu. Aşa cum depun tribunalului dovezile scrise, să binevoiască prinţesa să le depună pe-ale sale.

Se aşeză, după ce salută a doua oară adunarea. Câteva şoapte se auziră pe estradă. Gonzague nu se mai bucura de calda aprobare din şedinţa trecută, Dovada se afla însă în faţă, pe masă, dovada materială pe care nimeni n-o putea nega.

— Aşteptăm – zise Regentul, aplecându-se între preşedintele de Lamoignon şi mareşalul Villeroy – aşteptăm răspunsul doamnei de Gonzague.

— Dacă alteţa sa prinţesa ar fi vrut să-mi încredinţeze mijloacele sale… – începu cardinalul de Bissy.

Aurore de Caylus se ridică.

— Monseniore – spuse ea – fiica mea se află la mine şi am dovezile naşterii ei. Priviţi-mă, domniile-voastre care aţi văzut lacrimile mele, veţi înţelege, după bucuria mea, că mi-am regăsit copila.

— Dovezile despre care vorbiţi, doamnă… – începu preşedintele Lamoignon.

— Aceste dovezi vor fi supuse consiliului – întrerupse prinţesa – de îndată ce alteţa sa regală va fi avut bunătatea să aprobe cererea pe care văduva lui Nevers i-a adresat-o cu tot respectul cuvenit.

— Văduva lui Nevers – răspunse Regentul – nu mi-a adresat până acum nicio cerere.

Prinţesa întoarse spre Gonzague o privire sigură de

sine.

— Prietenia – rosti ea – este un lucru măreţ şi frumos. De două zile, toţi cei care îmi arată interes îmi repetă: „Nu vă acuzaţi soţul, nu vă acuzaţi soţul!” Ceea ce înseamnă, fără îndoială, că o ilustră prietenie ridică înaintea prinţului de Gonzague un meterez de nepătruns. Nu, nu voi acuza, dar voi spune că am adresat alteţei sale regale o umilă jalbă şi că o mină tainică a oprit pe drum mesajul meu.

Gonzague lăsă să-i fluture pe buze un zâmbet liniştit şi resemnat.

— Ce cercaţi de la noi, doamnă? întrebă Regentul.

— Făceam apel, monseniore – răspunse prinţesa – la o altă prietenie. Eu nu acuzam, ci imploram. Spuneam alteţei sale regale că ispăşirea pe un mormânt nu este de ajuns. Că ar fi o altă ispăşire, mai adâncă, mai demnă, mai totală şi imploram pe alteţa voastră regală să poruncească chiar aici, ca în casa lui Nevers, în care ne aflăm, chiar în această incintă, în faţa capului statului şi a acestei ilustre adunări, condamnatul să asculte în genunchi citirea osândei lui.

Gonzague trebui să-şi închidă pe jumătate pleoapele ca să ascundă fulgerul care îi luci în ochi. Prinţesa minţea. Gonzague ştia bine acest lucru, fiindcă scrisoarea trimisă Regentului şi interceptată de el era în buzunarul lui. În acea scrisoare, prinţesa afirma Regentului inocenţa lui Lagardère şi-l lua solemn pe garanţia ei, atâta tot. Pentru ce această minciună? Prăpastia începea deci să se caşte, dar unde anume? întunericul îl înconjura de pretutindeni. Orice mişcare îl putea trăda. Ghicea toate privirile aţintite asupra lui: o sforţare supraomenească îi readuse liniştea. Aşteptă.

— Un asemenea lucru nu se obişnuieşte – spuse preşedintele de Lamoignon.

Lui Gonzague îi veni să-i sară de gât, să-l sărute.

— Ce motive ar putea să dea alteţa sa prinţesa?…

începu mareşalul Villeroy.

— Mă adresez alteţei sale regaleâl întrerupse doamna de Gonzague. Justiţiei i-au trebuit douăzeci de ani ca să-l descopere pe ucigaşul lui Nevers, justiţia datorează ceva şi victimei care a aşteptat atât de mult răzbunarea. Domnişoara de Nevers, fiica mea, nu poate intra în această casă decât după ce i se va da o satisfacţie deplină. Iar eu nu voi putea avea nicio bucurie până ce ochiul sever al străbunilor nu va privi din înaltul acestor portrete de familie pe vinovat umilit, învins, pedepsit!

Se făcu o tăcere. Preşedintele de Lamoignon dădu din cap, în semn de refuz. Dar Regentul nu vorbise încă; părea să chibzuiască.

„Ce aşteaptă oare de la prezenţa acelui om?” se întreba Gonzague.

O sudoare rece îi mustea la rădăcina părului. Aproape că regreta absenţa din sală a devotaţilor săi.

— Care este părerea prinţului de Gonzague în această privinţă? întrebă deodată ducele de Orléans.

Gonzague, în chip de preludiu la răspunsul său, arboră un zâmbet plin de nepăsare.

— Dacă aş avea o părere (şi de ce ar trebui să am vreuna asupra unui ciudat capriciu?) aş avea aerul – replică prinţul – că refuz să consimt la dorinţele soţiei mele. În afară de întârzierea adusă execuţiei sentinţei, cred că cererea domniei-sale nu prezintă niciun folos, dar nici vreun inconvenient.

— Nu va fi nicio întârziere – spuse prinţesa, părând să tragă cu urechea la zgomotele de afară.

— Ştiţi de unde puţem să-l luăm acum pe condamnat? întrebă ducele de Orléans.

— Monseniore!... voi să se împotrivească preşedintele de Lamoignon.

— Violând întrucâtva forma, domnule preşedinte – replică sec, dar cu însufleţire Regentul – se poate uneori

îmbunătăţi fondul.

În loc să răspundă la întrebarea alteţei sale regale, prinţesa întinse braţul spre fereastră. Afară se auzea o larmă crescândă.

— Condamnatul nu este departespuse Voyeurd Argenson.

Regentul îl chemă pe marchizul Bonnivet şi-i şopti câteva cuvinte la ureche. Bonnivet se înclină şi ieşi. Prinţesa se aşezase din nou la locul ei. Gonzague plimba asupra adunării o privire pe care o socotea liniştită; dar buzele îi tremurau şi ochii îi ardeau. În vestibul se auzi un zgomot de arme. Fiecare se ridică fără să vrea, într-atât era de mare curiozitatea stârnită de acest îndrăzneţ aventurier, a cărui poveste făcea, din ajun, subiectul tuturor conversaţiilor. Unii din ei îl zăriseră la serbarea Regentului, când alteţa sa regală îi luase sabia, dar pentru cei mai mulţi era un necunoscut. Când uşa se deschise şi când îl văzură înconjurat de soldaţi şi cu mâinile legate în faţă, se auzi un murmur prelungit. Regentul nu-l scăpa din ochi pe Gonzague. Prinţul nu clinti însă. Lagardère fu adus până la picioarele tribunalului. Grefierul îl urma ca să dea citire sentinţei care, după cum cerea, procedura, ar fi trebuit să fie citită o parte în faţa mormântului lui Nevers, pentru mutilarea mâinii, alta la Bastilia, pentru execuţia capitală.

— Daţi citire sentinţei! porunci Regentul.

Grefierul desfăşură pergamentul. Sentinţa glăsuia pe scurt:

„… Audiaţi fiind acuzatul, martorii, procurorul regelui şi date fiind dovezile şi procedurile, tribunalul condamnă pe numitul Henri de Lagardère, zis cavaler, dovedit ca autor al omorului săvârşit asupra persoanei înaltului şi puternicului prinţ Filip de Lorena-Elbeuf, duce de Nevers:

1. La recunoaşterea cuvenită a crimei urmată de

mutilarea cu sabia la picioarele statuii sus-numitului prinţ şi senior Filip de Nevers, în cimitirul parohiei Saint-Magloire;

2. La tăierea capului sus-numitului Lagardère de către călău, în curtea celulelor joase de la Bastilia etc.”

Încheind citirea, grefierul trecu în spatele soldaţilor.

— V-am satisfăcut cererea, doamnă? o întrebă Regentul pe prinţesă.

Aceasta se ridică deodată cu o mişcare atât de violentă, încât Gonzague o imită, fără să-şi dea seama de ceea ce făcea. S-ar fi zis că este un om care se pregăteşte să se apere împotriva unei crunte lovituri.

— Vorbeşte, Lagardère! strigă prinţesa pradă unei nespuse exaltări. Vorbeşte, fiul meu!

S-ar fi zis că întreaga adunare ar fi fost electrizată.

Fiecare aşteptă să se întâmple ceva extraordinar şi nemaiauzit. Regentul se ridicase în picioare. Sângele îi năvălise în obraji.

— Tremuri, Filip? spuse, privindu-l pe Gonzague în adâncul ochilor.

— Nu, pe Dumnezeul meu! replică prinţul, luând o atitudine sfidătoare. Nici acum, nici cu orice alt prilej.

Regentul se întoarse către Lagardère şi spuse:

— Vorbeşte, domnule!

— Alteţă – rosti condamnatul cu glas puternic şi liniştit – sentinţa care mă loveşte este fără apel.

Nu aveţi dreptul nici măcar să mă graţiaţi. De altfel, eu nu graţiere cer. Aveţi însă datoria să faceţi dreptate: cer să faceţi dreptate!

Era uimitor cum toţi acei venerabili bătrâni ascultau cu luare-aminte şi cu sete şi cum toate acele respectabile personaje cu părul alb erau înfiorate de emoţie. Preşedintele de Lamoignon lăsă, parcă fără voia lui, să se audă aceste cuvinte:

— Pentru a revoca sentinţa unui tribunal excepţional

este nevoie de mărturisirea vinovatului.

— Vom avea mărturisirea vinovatului – răspunse Lagardère.

— Grăbeşte-te atunci, prietene! spuse Regentul. Suntem nerăbdători să-l aflăm.

— Şi eu, monseniore. Îngăduiţi-mi totuşi să reamintesc că mi-am ţinut toate făgăduielile. Făgăduisem pe cinstea numelui meu că voi înapoia, cu riscul vieţii mele, doamnei de Gonzague copila pe care mi-o încredinţase; am făcut-o.

— Fii binecuvântat de o mie de ori! murmură Aurore de Caylus.

— Jurasem să mă predau justiţiei alteţei voastre după douăzeci şi patru de ore de libertate; la ora sorocită, am predat sabia.

— Este adevărat – recunoscu Regentul – şi de atunci am ochiul aţintit asupra dumitale şi… asupra altuia.

Dinţii lui Gonzague scrâşniră: „Şi Regentul făcea, aşadar, parte din complot!” îşi spuse el.

— În al treilea rând – urmă Lagardère – jurasem că voi face să strălucească nevinovăţia mea în faţa tuturor a, demascând pe adevăratul vinovat. Iată-mă: voi îndeplini şi acest din urmă jurământ.

Gonzague ţinea mereu în mână plicul cu pergamentul, pecetluit cu trei sigilii de ceară roşie, furat de el din strada du Chantre.

— Monseniore – spuse el cu oarecare bruscheţe – mi se pare că a durat prea mult comedia…

— Am impresia că n-aţi fost încă acuzat – îl întrerupse Regentul.

— O acuzaţie ieşită din gura acestui nebun? făcu Gonzague încercând să folosească dispreţul.

— Acest nebun va muri! rosti cu asprime Regentul. Cuvântul celor ce urmează să moară este sfânt.

— Dacă încă nu ştiţi cât valorează cuvântul lui,

monseniore – strigă italianul – nu mai spun nimic. Dar credeţi-mă, toţi câţi suntem aici, noi cei sus-puşi, nobili seniori, prinţi, regi, suntem aşezaţi pe nişte tronuri ale căror postamente se clatină tot mai mult. Distracţia pe care alteţa voastră regală şi-o îngăduie astăzi este o pildă rea şi primejdioasă. Să permită ca un astfel de ticălos…

Lagardère se întoarse încet spre el.

— Să permită ca un astfel de ticălos – urmă Gonzague – să vină în faţa mea, prinţ suveran, fără martori, fără dovezi…

Lagardèré făcu un pas către el şi zise:

— Am martori şi am şi dovezi.

— Unde sunt martorii dumitale, domnule? strigă Gonzague, făcând cu privirea înconjurul sălii.

— Nu-i căutaţi – răspunse condamnatul. Sunt numai doi. Primul se află aici: şi acela eşti chiar domnia-ta.

Gonzague încercă să râdă cu milă; dar, cu toată strădania, nu izbuti să facă decât o înfiorătoare strâmbătură.

— Ali doilea – urmă Lagardère, învăluindu-l pe prinţ ca într-o plasă cu o privire fixă şi rece – al doilea sé află în mormânt.

— Cei ce sunt în mormânt nu vorbesc – zise Gonzague.

— Vorbesc, când vrea Dumnezeu! replică Lagardère. În ce priveşte martorii, mortul va vorbi, mă leg cu jurământ şi în joc este capul meu. Cât despre dovezi, ele sunt acolo, în mâinile domnieitale, domnule Gonzague. Nevinovăţia mea se află în acel plic purtând trei sigilii. Ai adus singur acest pergament, instrument al propriei domniei-tale pierzanii, şi nu poţi să-l mai iei înapoi. El aparţine justiţiei şi justiţia vă atacă acum din toate părţile! Ca să-ţi procuri această armă, care are să te lovească, ai pătruns în locuinţa mea ca un tâlhar; ai spart broasca uşii mele şi mi-ai forţat caseta, domnia-ta, prinţul de Gonzague.

— Monseniore! strigă acesta cu ochii injectaţi de sânge – impuneţi tăcere acestui nenorocit.

— Apără-te, prinţe! strigă Lagardère cu glasul vibrând – şi nu cere să mi se închidă gura! Vom fi lăsaţi să vorbim amândoi, domnia-ta ca şi mine, eu ca şi domnia-ta, fiindcă moartea este între noi doi şi pentru că alteţa sa regală a spus-o: „Cuvântul celor care urmează să moară este sfânt!” Iată deci plicul: i-a sosit timpul să fie deschis. Rupe sigiliile! Rupe-le, îţi spun! De ce tremuri? În el nu este decât o foaie de pergament: actul de naştere al domnişoarei de Nevers.

— Rupe sigiliile! porunci Regentul.

Mâinile lui Gonzague tremurau, paralizate. Cu un anume gând sau poate din întâmplare, Bonnivet şi doi din soldaţii de gardă se apropiaseră de el. Se opriră între masă şi, tribunal, toţi trei cu faţa spre

Regent, ca şi cum s-ar fi postat acolo ca să-i aştepte poruncile. Gonzague nu se supusese încă: sigiliile rămăseseră neatinse. Lagardère făcu un al doilea pas către masă. Ochii lui aruncau sclipiri, ca nişte lame de oţel

— Domnule de Gonzague, ai ghicit poate că acolo, în plic, se mai află şi altceva, nu-i aşa? reluă el coborând glasul. Pe dosul pergamentului, pe dos, trei rânduri au fost scrise cu sânge. Aşa vorbesc cei bare sunt în mormânt!

Gonzague tresări din cap până-n picioare.

Regentul, aplecat cu totul peste capul lui Villeroy, îşi rezemase pumnul de masa prezidenţială. Glasul lui Lagardère răsuna apăsător în mijlocul tăcerii încordate a întregii adunări. Urmă:

— Dumnezeu a lăsat să treacă douăzeci de ani până să sfâşie vălul. Dumnezeu a întrunit aici pe cei mai mari dregători ai regatului prezidaţi de către capul statului; ceasul a sosit! în noaptea omorului, Nevers se afla lângă mine. Era înainte de atacul banditesc, un minut înainte. Se şi vedeau însă lucind în întuneric săbiile ucigaşilor care

dădeau târcoale de cealaltă parte a podului. Ducele de Nevers şi-a făcut rugăciunea, apoi, pe foaia care se află acum acolo, în plic, muindu-şi mâna în vina deschisă, a scris trei rânduri care denunţau dinainte crima săvârşită şi numele ucigaşului.

Dinţii lui Gonzague începură să-i clănţăne. Se dădu înapoi până la capătul mesei şi, ajuns lângă ultima făclie, o ridică şi o coborî de trei ori, fără să se uite spre Lagardère.

— Ia priviţi! exclamă cardinalul de Bissy la urechea domnului de Mortemart – şi-a pierdut capul!

Nimeni altul nu vorbi. Toţi îşi opriseră răsuflarea.

— Numele ucigaşului se află acolo! continuă Lagardère, şi mâinile lui legate se ridicau împreunate ca să arate plicul. Numele adevărat, scris roşu pe alb. Rupeţi sigiliile şi mortul va vorbi!

Gonzague, cu ochii rătăciţi, cu fruntea scăldată de sudoare, aruncă spre tribunal o privire fioroasă. Bonnivet şi cu cele două gărzi îl mascau. Se aşeză cu spatele la făclie şi mâna sa tremurătoare dibui flacăra. Plicul luă foc. Lagardère îl vedea; dar în loc să-l denunţe, zicea:

— Citeşte! Citeşte tare! Să se ştie dacă numele ucigaşului este al meu sau al domniei-tale!

— A dat foc plicului! strigă Villeroy, care auzi pergamentul sfârâind.

Un strigăt puternic ţâşni din toată sala, când Bonnivet şi cele două gărzi se întoarseră să privească.

— A ars plicul! Plicul care conţinea numele ucigaşului!

Regentul se ridică în picioare.

Arătând rămăşiţele pergamentului care ardea pe jos, Lagardère spuse:

— Mortul a vorbit!

— Ce era scris înăuntru? întrebă Regentul, emoţionat la culme. Spune repede, vei fi crezut, fiindcă omul acesta s-a pierdut singur.

— Nu era nimic! răspunse Lagardère.

Apoi, în mijlocul uimirii generale: – Nimic! repetă el cu glasul răsunător. Nimic, auzi, domnule de Gonzague? Am întrebuinţat un vicleşug şi conştiinţa domniei-tale supra-încărcată a căzut în capcană! Ai ars acest pergament cu care te ameninţam. Numele domniei-tale nu era acolo, dar acum l-ai înscris singur. Acesta a fost glasul mortului; mortul a vorbit!

— Mortul a vorbit! repetă surd, în cor, adunarea.

— Încercând să distrugă această dovadă – spuse domnul de Villeroy – ucigaşul s-a trădat.

— Avem deci mărturisirea vinovatului! rosti, parcă fără să vrea, preşedintele Lamoignon. Sentinţa tribunalului excepţional poate fi casată.

Până atunci Regentul, sugrumat de indignare, păstrase tăcere. Deodată strigă:

— Ucigaşule! Ucigaşule! Arestaţi-l pe acest om!

Mai iute ca gândul, Gonzague trase spada; dintr-o săritură trecu prin faţa Regentului şi dădu o lovitură furioasă în pieptul lui Lagardère, care se clătină scoţând un ţipăt. Prinţesa îl primi în braţele ei.

— Nu te vei bucura de victoria ta! scrâşni Gonzague fioros ca un taur cuprins de furie.

Se întoarse, trecu peste Bonnivet şi, răsucindu-se, opri cu spada gărzile care tăbărau asupra lui. Apărându-se, tot dădea înapoi, încolţit de zece spade deodată. Gărzile câştigau teren. În momentul când credeau că-l prind, încercuit fiind, cu spatele la draperie, aceasta se dădu dintr-odată la o parte, şi Gonzague dispăru ca şi cum s-ar fi prăvălit într-o trapă. Urmă un zgomot de zăvor tras pe dinafară.

Cel – dintâi care atacă uşa fu Lagardère. El o cunoştea, fiindcă se folosise de ea în ziua celei dintâi adunări a familiei. Acum Lagardère, avea mâinile libere. Lovitura de spadă, dată mişeleşte de Gonzague, tăiase

funiile care-i legau mâinile, şi nu-i făcuse decât o rană uşoară. Uşa era închisă solid. În timp ce Regentul poruncea să fie urmărit fugarul, un glas frânt se ridică în fundul sălii:

— Ajutor! Ajutor!

Doña Cruz, cu părul vâlvoi şi straiele în dezordine, căzu la picioarele prinţesei.

Fata mea! strigă aceasta. I s-a întâmplat o nenorocire!

— Nişte oameni… în cimitir… – bâigui gitana, pierzându-şi respiraţia – … sparg uşa bisericii, vor s-o răpească!

Sala toată era cuprinsă de larmă şi învălmăşeală; dar un glas domină zgomotul ca un sunet de trâmbiţă. Era Lagardère, care striga:

— O spadă, pentru numele lui Dumnezeu, daţi-mi o spadă!

Regentul trase spada sa şi i-o întinse:

— Mulţumesc, monseniore – spuse Henri. Acum deschideţi fereastra, strigaţi oamenilor alteţei voastre să nu încerce să mă oprească, fiindcă ucigaşul mi-a luat-o înainte şi nenorocire celui care îmi va opri trecerea!

Sărută spada, o roti pe deasupra capului şi dispăru ca o nălucă.

Capitolul X DREPTATE!

Execuţiile nocturne care aveau loc în dosul zidurilor Bastiliei nu erau neapărat secrete. S-ar fi putut spune cel mult că nu erau publice.

Clopotul de la Sainte-Chapelle pusese în fierbere toate mahalalele oraşului. Cât ai clipi din ochi, toate împrejurimile închisorii Châtelet şi ale palatului fură înţesate. Când cortegiul ieşi pe poarta Cosson, care dădea în strada Saint-Dénis, zeci de mii de curioşi se şi aşezaseră de o parte şi de alta a drumului. Nimeni în această gloată nu-l cunoştea pe cavalerul Henri de Lagardère. De obicei,

se găsea totdeauna în mulţime câte cineva care să pună un nume pe figura condamnatului; de data aceasta nimeni nu ştia despre cine era vorba. În câteva minute, toate crimele politice şi multe altele fură puse pe seama acestui frumos soldat care mergea cu mâinile legate alături de duhovnicul dominican, între patru gărzi de la Ghâtelet, cu sabia scoasă. Dominicanul cu faţa slabă şi privirea de foc îi arăta cerul cu ajutorul crucifixului de alamă pe care îl răsucea ca pe-o spadă. În faţă şi în spate călăreau arcaşi din jandarmerie.

Fruntea cortegiului urmă strada Saint-Dénis şi nu coti decât la colţul îngustei străzi Saint-Magloire. Cei mai din faţă zăriră două torţe aprinse la intrarea cimitirului şi presupunerile se ţinură lanţ. Dar curând presupunerile încetară: o poruncă a Regentului chema pe condamnat în sala cea mare a palatului Nevers. Întreg cortegiul intră în curtea palatului. Mulţimea rămase să aştepte afară, în strada Saint-Magloire.

Biserica Saint-Magloire, fostă capelă a mănăstirii cu acelaşi nume, ai cărei călugări fuseseră exilaţi la Saint-Jacques du Haut-Pas, apoi lăcaş de căinţă, ajunsese biserică parohială de un secol şi jumătate. Fusese reconstruită în 1630 şi fratele regelui Ludovic al XII-lea îi pusese cea dintâi piatră. Era o biserică de proporţii modeste, aşezată în mijlocul celui mai mare cimitir din Paris. Spitalul aflat în partea dinspre răsărit avea şi el o capelă publică; de aceea străduţa întortocheată care urca din strada Saint-Magloire până în strada Ours primise numele de strada Deux-Eglises. Un zid se întindea în jurul cimitirului, care avea trei intrări: cea principală prin strada Saint-Magloire; a doua prin strada Deux-Eglises şi a treia într-o fundătură, fără nume, care se reîntorcea spre strada Saint-Magloire prin spatele bisericii şi pe care dădea şi casa de petreceri a lui Gonzague. Mai exista în zidul cimitirului o deschizătură prin care ieşea procesiunea

cu moaştele sfântului Gervais. Sărăcăcioasă, puţin frecventata biserică mai dăinuia încă la începutul acestui secol. Ea se afla pe strada Saint-Dénis, în locul unde se găseşte astăzi casa cu numărul 166. Avea două uşi spre cimitir. Numai patru sau cinci familii ilustre mai păstrau osemintele morţilor lor în cimitirul Saint-Magloire, şi în primul rând familia Nevers. Capela funerară făcuse parte din domeniul familiei lor. Aşa cum am mai spus, această capelă se ridica la oarecare distanţă de biserică. Era înconjurată de copaci înalţi şi cel mai scurt drum până la ea era prin strada Saint-Magloire.

Trecuseră cam vreo douăzeci de minute de la intrarea cortegiului în curtea palatului Gonzague. Din cimitir, unde domnea o noapte neagră, se zăreau şi ferestrele strălucitor – luminate ale sălii celei mari a palatului, şi geamurile bisericii în dosul cărora pâlpâia o lumină slabă. Freamătul mulţimii grămădite în stradă se auzea tot mai puternic. La dreapta capelei mortuare se afla un loc viran, plantat cu arbori funerari care crescuseră şi lăstăriseră. O adevărată pădurice sau, mai bine zis, una din acele grădini părăsite care, după câţiva ani, iau înfăţişarea de pădure virgină. Acolo aşteptau credincioşii prinţului de Gonzague. În fundătura care dădea pe strada Deux-Eglises, aşteptau caii gata pregătiţi. Navailles stătea cu capul în mâini: Nocé şi Choisy se rezemau de acelaşi chiparos; Oriol, aşezat pe iarbă, ofta de zor; Peyrolles, Montaubert şi Taranne vorbeau în şoaptă. Aceştia din urmă erau cele trei unelte vândute trup şi suflet lui Gonzague: nicidecum mai devotaţi decât ceilalţi, dar mai compromişi.

La câţiva paşi, în dosul uşii dinspre miazănoapte a bisericii Saint-Magloire, se afla un alt grup.

Duhovnicul prinţesei de Gonzague se dusese în altar. Aurore, mereu îngenuncheată, semăna cu una din acele statui blânde de îngeri, care stau prosternaţi la căpătâiul

mormintelor. Cocardasse şi Passepoil, nemişcaţi, stăteau în picioare, cu spadele trase, de cele două părţi ale uşii; Chaverny şi doña Cruz vorbeau în şoaptă. De vreo două ori, lui Cocardasse şi Passepoil li se păruse că aud zgomote suspecte în cimitir. Amândoi aveau vederea bună. Cu toate acestea, ochii lor lipiţi de ferestruia zăbrelită nu putuseră zări nimic. Capela funerară îi despărţea de cei ce stăteau la pândă. Candela care ardea în permanenţă în faţa mormântului celui din urmă duce de Nevers lumina interiorul bolţii şi cufunda într-un întuneric şi mai adânc tot ce se afla împrejur.

Deodată, însă, cei doi viteji ai noştri tresăriră; Chaverny şi doña Cruz încetară de a mai vorbi.

— Sfântă Fecioară, Maica Domnului! rosti desluşit Aurore. Fie-ţi milă de el!

Un zgomot de neînţeles, dar foarte apropiat, ajunsese la urechile ciulite ale celor doi. Cei ce stăteau la pândă în pădurice începură să se mişte. Peyrolles, cu ochii aţintiţi asupra ferestrei sălii celei mari, spuse:

— Domnilor, atenţiune!

Şi fiecare zărise lumina singuratică ridicându-se de trei ori şi de trei ori coborându-se. Era semnalul că trebuia atacată uşa bisericii. Nu exista nicio îndoială în această privinţă, totuşi o mare şovăială îi cuprinse pe devotaţi.

Nu crezuseră în posibilitatea unei înfrângeri pe care semnalul o vestea. Semnalul o arătase şi lor tot nu le venea încă să creadă că cel care îl dăduse fusese silit s-o facă.

— La urma urmelor, – zise Navailles hotărându-se – nu este vorba decât de o răpire.

— Şi caii noştri sunt la doi paşi – adăugă Nocé.

— Pentru o încăierare – reluă Choisy – nu ne pierdem calitatea…

— Înainte! strigă Taranne. Trebuie ca monseniorul să găsească treabă făcută.

Montaubert şi Taranne aveau fiecare o rangă de fier

puternică. Porniră, cu Navailles în frunte şi cu Oriol în urmă. La prima opintire a pârghiilor, uşa paşnică cedă. Dar în dosul ei o nouă întăritură se ivi: trei spade.

— În aceeaşi clipă, un vuiet mare se ridică dinspre palat, ca şi când un şoc subit ar fi strivit lumea grămădită în stradă. Nu se mai dădu decât o singură lovitură de spadă: Navailles îl răni pe Chaverny, care făcuse, din imprudenţă, un pas înainte. Tânărul marchiz căzu într-un genunchi la pământ, ducând mâna la piept. Recunoscându-l, Navailles se dădu înapoi şi aruncă spada.

— Ia te uită! exclamă Cocardasse, care se aştepta la mai mult decât atâta. *Sandiéou*! Arătaţi-ne săbiile!

Nimeni nu avu timp să mai răspundă la această gasconadă. Un zgomot de paşi care alergau răsună pe iarba cimitirului. Un vârtej. Un adevărat vârtej!

Treptele măturate rămaseră goale, Peyrolles scoase un ţipăt de agonie; Montaubert horcăi; Taranne întinse braţele, scăpă arma şi se prăbuşi. Şi, cu toate acestea, nu venise decât un singur om, un bărbat cu capul şi braţele goale, neavând altă armă decât spada să glasul acestui bărbat vibra în tăcerea desăvârşită care se aşternuse:

— Cei ce nu sunt complicii ucigaşului Filip de Gonzague să plece de-aici! strigă el.

Umbre se pierdură în noapte. Niciun răspuns nu se auzi. Numai galopul unor cai răsună pe pietrişul cu care era aşternută strada Deux-Eglises. Lagardère, căci el era, trecând de intrare, îl găsi pe Chaverny doborât.

— A murit? strigă el.

— Nu, nu încă – răspunse tânărul marchiz. Dumnezeule! cavalere, nu văzusem niciodată cum cade trăsnetul. Mi se face părul măciucă gândindu-mă că în acea stradă din Madrid… Ce om neîntrecut sunteţi!

Lagardère îl îmbrăţişă şi strânse mâna celor doi viteji. În clipa următoare, Aurore era în braţele lui.

— La altar! zise Lagardère. Totul nu s-a isprăvit…

Făclii… Acum va suna ceasul aşteptat de douăzeci de ani… Auzi-mă, Nevers, şi priveşte-l pe răzbunătorul tău!

Ieşind din casă, Gonzague găsise în faţa lui acea barieră de netrecut: mulţimea. Doar un singur om, Lagardère, era în stare să se năpustească drept înainte, ca un mistreţ, prin acel hăţiş omenesc. Lagardère trecu. Gonzague trebuise să facă un ocol. Iată de ce Lagardère, plecat ultimul, ajunsese cel dintâi. Gonzague intră în cimitir prin spărtură.

Noaptea era aşa de neagră, că îi fu greu să-şi găsească drumul până la capela funerară. Ajuns la locul unde tovarăşii săi trebuiau să-l aştepte la pândă, geamurile strălucitoare ale palatului său îi atraseră fără să vrea privirea. Zări sala cea mare, tot orbitor de luminată, dar goală; nici ţipenie pe estrada cu fotolii strălucitor aurite.

Gonzague îşi zise:

„Mă urmăresc… Dar nu vor avea timp!”

Când ochii săi orbiţi de lumină se reîntoarseră spre păduricea care îl înconjura, i se păru că vede pretutindeni pe tovarăşii săi aşteptându-l în picioare. Fiecare trunchi de copac lua pentru el aparenţa unei forme omeneşti.

— Hei, Peyrolles! strigă el înăbuşit. Aţi şi isprăvit?

Tăcerea îi răspunse. Cu minerul sabiei se ciocni de forma întunecată pe care o luase drept credinciosul său. Sabia se izbi de lemnul găunos al unui chiparos uscat.

— Nu-i nimeni? reluă el. Au plecat fără mine?

I se păru că aude un glas răspunzându-i: „Nu!”, dar nu era sigur, fiindcă sub piciorul său foşneau frunzele uscate. Un vuiet înfundat începuse să se audă şi creştea venind dinspre palat. O înjurătură scrâşni în gura lui Gonzague.

— Ani. să aflu! strigă el ocolind capela, ca să se repeadă spre biserică.

Dar în faţa lui se înălţă o umbră mare care, de astă dată, nu mai era un copac uscat. Umbra ţinea în mână o

spadă.

— Unde sunt? Unde sunt ceilalţi? întrebă Gonzague. Unde e Peyrolles?

Spada necunoscutului se aplecă spre temelia zidului capelei şi el spuse:

— Peyrolles e acolo!

Gonzague se plecă şi scoase un ţipăt. Mâna lui atinse sângele cald.

— Montaubert e dincolo! continuă necunoscutul arătând către desişul de chiparoşi.

— Mort şi el? gemu Gonzague.

— Mort şi el!

Şi, împingând cu piciorul un trup inert, care se afla între el şi Gonzague, necunoscutul adăugă:

— Taranne este aici… mort şi el!

Vuietul creştea; din toate părţile se auzeau paşi care se apropiau şi lumina mişcătoare a făcliilor se ivea în dosul păduricii.

— Lagardère să mi-o fi luat înainte?… se întrebă Gonzague, scrâşnind din dinţi.

Se dădu un pas înapoi, se vede ca să fugă, dar o rază roşie luci în spatele lui, luminând din plin chipul lui Lagardère. Se întoarse şi-i zări pe Cocardasse şi pe Passepoil, care apăruseră de după colţul capelei, fiecare cu o făclie în mână. Cele trei cadavre se iviră din întuneric. Spre biserică înaintau alte făclii. Gonzague îl recunoscu pe Regent, urmat de principalii magistraţi şi seniori care adineauri alcătuiseră tribunalul de familie.

Îl auzi pe Regent spunând:

— Nimeni să nu treacă peste zidurile acestei împrejmuiri! Gărzi peste tot!

— Pe toţi sfinţii! exclamă Gonzague cu un râs convulsiv. Mi se acordă favoarea unui câmp închis, ca pe vremea cavalerilor! Filip de Orléans îşi aminteşte şi el o dată în viaţa lui că este urmaş de viteaz. Fie! Să-i aşteptăm

pe arbitrii întrecerii.

Vorbind astfel, cu mişelească viclenie, în timp ce Lagardère răspundea: „Fie, să aşteptăm”, Gonzague, fandând pe neaşteptate, repezi spada spre pintee. Dar o spadă în anumite mâini este ca o făptură vie care are instinctul ei de apărare. Spada lui Lagardère se ridică, pară de la sine şi ripostă»

Pieptul lui Gonzague scoase un sunet metalie. Reţeaua de oţel îşi făcuse datoria. Spada lui Lagardère zbură în bucăţi.

Fără să dea înapoi nici cu un pas, acesta evită printr-o mişcare în lături lovitura mişelească a adversarului care, în avântul său, trecu dincolo. În acelaşi timp, Lagardère apucă-spada lui Cocardasse, pe care acesta i-o întinse, ţinând-o de vârf. Prin această mişcare cei doi campioni îşi schimbaseră locul. Lagardère era alături de cei doi maeştri de arme, Gonzague, pe care avântul îl dusese aproape până în faţa capelei funerare, se afla cu spatele către ducele de Orléans. Acesta se apropia eu suita şa.

Amândoi se reaşezară în gardă. Gonzague avea o spadă de temut şi nu-şi apăra decât capul, dar Lagardère părea că se joacă cu el. La a doua pasă, spada lui Gonzague îi zbură din mână. În timp ce se apleca s-o culeagă de jos, Lagardère puse piciorul pe ea

— Ah… ca vaiere! exclamă Regentul, care sosea.

— Monseniore – răspunde Lagardère – strămoşii noştri numeau acest soi de luptă judecata lui Dumnezeu.

Regentul se sfătuia în şoaptă cu miniştrii şi cu consilierii săi.

— N-ar fi bine – spuse chiar preşedintele de Lamoignon – ca un cap de prinţ să cadă pe eşafod!

— Iată mormântul lui Nevers – reluă Henri – şi ucigaşul îşi va primi pedeapsa făgăduită. Nevers merită să fie răzbunat. Şi nu căzând sub secure mâna mea îi va oferi această răzbunare!

Ridică de jos spada lui Gonzague.

— Ce faceţi? îl mai întrebă Regentul.

— Monseniore – răspunse Lagardère – această spadă l-a lovit pe Nevers; o recunosc... aceeaşi spadă va pedepsi pe ucigaşul lui Nevers!

Aruncă spada lui Cocardasse la picioarele lui Gonzague, care o luă înfiorându-se.

— Ţin-te bine Í strigă Cocardasse. Urciorul nu merge de multe ori la apă.

Tribunalul de familie, în întregime, era rânduit în cerc în jurul celor doi campioni. Când se puseră în gardă, Regentul, fără să-şi dea seama de ceea ce făcea, luă făclia din mâna lui Passepoil şi o ridică el însuşi. Regentul Filip de Orléans!

— Atenţie la cămaşa de zale! şopti Passepoil în spatele lui Lagardère.

Dar nu era nevoie. Dintr-odată, Lagardère se transfigurase. Statura lui înaltă se înfăţişa în toată frumuseţea ei; pletele părului său bogat fluturau în vânt şi ochii lui aruncau fulgere, îl sili pe Gonzague să dea înapoi până la poarta capelei. Apoi spada sa luci descriind un cerc cu iuţeala fulgerului, şi dădu o ripostă cumplită.

— Lovitura lui Nevers! strigară în cor cei doi maeştri de arme.

Gonzague se rostogoli la picioarele statuii lui Filip de Lorena, cu o gaură însângerată în frunte. Prinţesa de Gonzague şi cu doña Cruz o sprijineau pe Aurore. Câţiva paşi mai încolo un chirurg lega rana marchizului de Chaverny. Acestea se petreceau sub arcada bisericii Saint-Magloire. Regentul şi suita sa urcau treptele. Lagardère era în picioare, între cele două grupuri.

— Monseniore – zise prinţesa, iat-o pe moştenitoarea lui Nevers, fiica mea, care mâine se va numi doamna de Lagardère, dacă alteta voastră regală îngăduie.

Regentul luă mâna Aurorei, o sărută şi o puse în

mâna lui Henri.

— Îţi mulţumesc – şopti el adresându-se acestuia şi privind parcă fără să vrea mormântpl tovarăşului său de tinereţe.

Pe urmă îşi întări glasul, pe care emoţia îl făcuse să tremure, şi spuse cu tărie:

— Conte de Lagardère, numai regele, când va fi major, vă va putea face duce de Nevers!

LAGARDÈRE

PARTEA ÎNTÂI PALATUL REGAL